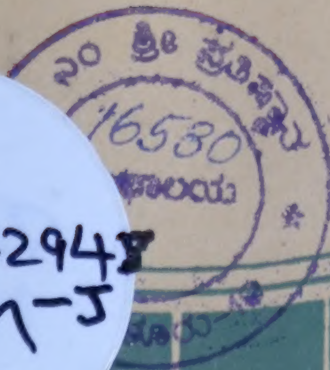
ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ

ಸಂ: ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ

H. R. Shakenlata

1/3/87

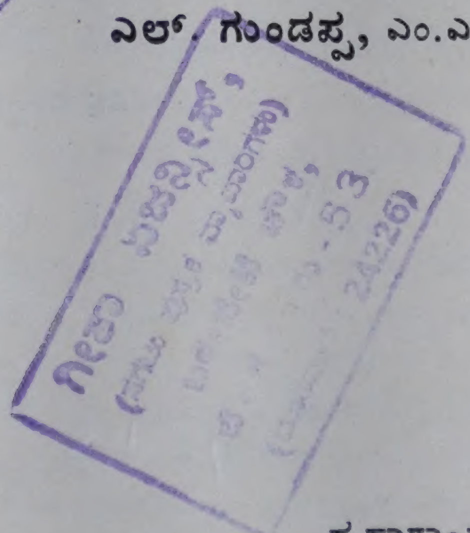
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ—೨೯

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ :
ಡಾ|| ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.

ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ

ಸಂಪಾದಕ :
ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೧೯೭೬

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೫೪
ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೫೬
ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೬೯
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೭೯

ಬೆಲೆ : ಆರು ರೂಪಾಯಿ (೬-೦೦)

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು–570012
ಮುದ್ರಕರು : ಎಚ್. ನರಸಣ್ಣ
ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನೇಕ ಕವಿವರೇಣ್ಯರ ವಿಪುಳ ಕೃತಿಗಳ ವಿರಚನೆಗಳಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ವಿರಾಟ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವೆಷ್ಟೋ ಉನ್ನತೋನ್ನತ ಕೃತಿರತ್ನ ಶೈಲಗಳಿವೆ, ಭಾವುಕ ಜನಾಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿ, ಸಹೃದಯ ಮನಾಹ್ಲಾದಕಾರಿಯಾಗಿ! ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿರತ್ನ ಶೈಲ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಹತ್ತು ಬೃಹತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯತೆ ಭವ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿ ಹೈಮಾಚಲೋನ್ನತಗಳಾಗಿ ಕೈಲಾಸಕಲ್ಪಕಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ; ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಸ್ಮಯ ಮೂಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ; ನಮ್ಮನ್ನು ಬಳಿಗೆಳೆದು ಸೂರೆಗೈದು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಇಲ್ಲಗೈದು; ಮಹಾ ಪವಾಡದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ.* ಮೇರು ಮಂದರಗಳಂತಿರುವ ಆ ಶೃಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪಂಪ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಾರಣಪ್ಪ.

ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ನವೋದಯಾವಸರದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಆವಿರ್ಭೂತವಾದ ಆ ದಿವ್ಯ ಚೇತನಶಕ್ತಿ ಗರ್ಭಸ್ಥ ರತ್ನದಂತೆ ಪಂಪನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಗುತ್ತದೆ. ಸಕಲ ಜೀವ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಣಿಯೂ ಭವತಾರಿಣಿಯೂ ಆದ ಈಶ್ವರೀ ಚಿತ್‌ತಪಸ್ಸು ಲೌಕಲೋಚನೆಯಾಗಿ ಬಹಿರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಮನೇತ್ರೆಯಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಪನ ಭಾರತವೂ ಆದಿಪುರಾಣವೂ

---

* ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಹಸ್ರ ಸಂವತ್ಸರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಬ್ಬುಗೆಯನ್ನು ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ಪಂಪ ನಾರಣಪ್ಪರ ಕೃತಿಶೈಲಗಳೆರಡೆ ನೀಲನಭಶ್ಚುಂಬಿಯಾಗಿ ನಿಮಿರಿ ನಿಂತಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಗ್ಗೋಡು ಪಂಪನಾರಣಪ್ಪರ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೆ ಏರದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯ ನವೋದಯಾವಸರಾನಂತರದಲ್ಲಿ ರಗಳೆ ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಕೃತಿಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಚಾರು ತುಂಗಾ ಕೃತಿಯ ಶೈವಧರ್ಮದ ಧವಳ ಬೃಹದ್‌ಗೋಪುರವಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ಆ ಗೋಪುರ ಕೃತಿ ಶೈಲವೇ ಹರಿಹರ-ರಾಘವಾಂಕ! ಈ ಶೈಲಶೃಂಗಕ್ಕೆ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ತೃತೀಯ ನವೋದಯಾವಸರಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಿನಭಕ್ತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಂಡ ಆ ರಸಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯಾಕೃತಿಯ ದರ್ಶನ ಕಾವ್ಯದ ಲಲಿತ ಶೈಲವೊಂದು ವಿಯಚ್ಚುಂಬಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದಿತು! ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ, ಪಂಪ, ಹರಿಹರ-ರಾಘವಾಂಕ, ನಾರಣಪ್ಪ, ರತ್ನಾಕರ ಈ ಜಗತ್ ಕೃತಿರತ್ನ ಶೈಲಶಿಖರಗಳಿಂದ ರಮಣೀಯಭವ್ಯವಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. (‘ ವಿಭೂತಿ ಪೂಜೆ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.)

ಉದ್ಧಕೃತಿಗಳಾಗಿ ತಾರಕಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಭಾರತ ಆದಿಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಪುರಾಣಕ್ಕೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನ ಸಲ್ಲುವುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಮವನ್ನು ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಪನು ಬೆಳಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದ ದರ್ಶನಪೂರ್ಣಕವಾದ ಕಲೆ ಆತನ ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯದ ದರ್ಶನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶಾಶ್ವತತರವಾದ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಪರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸುಪಕ್ವಚೇತನರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಾಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು.

ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಭಗವದ್‌ಭಕ್ತಿ ಋಷಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ದರ್ಶನ ಕಾವ್ಯ ಈ ಆದಿಪುರಾಣ. ಜೈನದರ್ಶನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ರೂಪು ತಳೆದಿದೆ. ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಪ್ರಥಮ ಜಿನೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯಕಥೆ ಇದರ ವಸ್ತು. ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಹಿಮೆ. ತ್ರಿಕಾಲಾತೀತವಾದ ಅಲೋಕ ಸತ್ಯಗಳು ಲೋಕಕಾಲ ದೇಶಾಧೀನವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಚಿತ್ರ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು. ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆ ಎನ್ನುವ ಕ್ಷುದ್ರ ಪ್ರಚಾರ ಆದಿಪುರಾಣದಂತಹ ಕೃತಿರತ್ನಗಳಿಗಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರ, ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ನಂಬಿ ಸದ್ಧರ್ಮಪಥದಲ್ಲಿ ಶುಚಿಜೀವನವನ್ನು ಬಾಳಿದ ಮಹಾಕವಿ ಆ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯ ಅನುಭವದ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಿನಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾನೆ. ತತ್‌ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಆದಿಪುರಾಣ ರಸ ರೂಪಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನವೂ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಧರ್ಮಬೋಧೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವವರು ಕೆಲವರಾದರೆ ಕಲಾಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವವರು ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಣೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಹಕ್ಕಿಯೂ ಹಣ್ಣೂ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುವ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಂಪ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ ಇಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯ ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವ ಯಾವ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಎಂತೆಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಅವರವರಿಗೆ ಆಯಾಯ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ಉದ್ಧಾರಗೈವ ಪವಾಡಕೃತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಆಗಮಫಲ ರಸಾಸ್ವಾದದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತವಾದ ಕಾವ್ಯ ಪಕ್ಷಿ ಸಹೃದಯರ ಹೃದಯಾರಾಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಬೃಹದ್‌ಗಾನವನ್ನು ಸಲಸಲಕ್ಕೆ ಉಣ್ಮಿಸುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ, ಕೇಳುವವರು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಲ್ಲಿ!

ಪಂಪನು ಹುಟ್ಟಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ. ಪಂಪನು ರಚನೆಗೈದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮಹತ್ತು ಬೃಹತ್ತುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ

ಮಹಾಕವಿ. ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಷಯ, ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ರೀತಿ—ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಆದಿಮಹಾಕವಿಯಾದ ಪಂಪ ಜಗತ್ ಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಬೃಹದ್ ಭಾವಗಳನ್ನು ವಸ್ತುಗೈದು ಮಹತ್ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ ಕವಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪಂಪ ಇಂತಹ ಜಗತ್ ಕವಿಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವನು.

ಕಥೆ ರೀತಿ ಉದ್ದೇಶ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆದಿಪುರಾಣ ಜಗತ್ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಜೀವನು ಸಂಸಾರವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆದ್ದು ಅಲೌಕಿಕ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ವಿವರವನ್ನು ಕುರಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಅತೀವ ಕಠೋರ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮಾನವನು ಅತ್ಯಂತ ಮಹೋದಾತ್ತವಾದ ಪರಮಪದದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಏರಿದ ವೃತ್ತವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಕವಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಾರಕ, ತಿರ್ಯಕ್, ಮಾನುಷ, ದೇವ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರಿಸಿದ ಜೀವನ ಭವಾವಳಿಯ ಬೃಹತ್ಕಥೆ ಇದು. ಬಹು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲಿ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಸಂಸಾರದ ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ, ಬಿಸಿಲು ಬೆಳುದಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಳ್ಳು ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ವಿಧವಿಧದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ತಿದ್ದಿ ಇಹದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಕಸಮುಸುರೆಗಳ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಕೋಟಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಕುದ್ದು ಕಾಳಿಕೆಕಳೆದು ಅಪರಂಜಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಜೀವವು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೊಕ್ಕಲೋಕ, ಎತ್ತಿದಜನ್ಮ, ಚರಿಸಿದ ಕಲ್ಪ ಗ್ರೈವೆಗಳಿಗೆ ಇತಿ ಇಲ್ಲ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚರಿಸಿ ಚರಿಸಿ ಅರಿತರಿತು ನುರಿತು ನುರಿತು ಸವಿದು ಸವಿದು ತುತ್ತತುದಿಗೆ ಜೀವ ಆ ಅರ್ಹತ್ ಪದದಲ್ಲಿ ನೆಲಸುತ್ತದೆ! ಎಂತಹ ದಿವ್ಯವಾದ ಭವ್ಯವಾದ ಕಥೆ ಇದು! ಆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಪದವಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಗೈವ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾದ ಏರಿಕೆಯ ವಿಕಾಸಶೀಲವಾದ ಆತ್ಮದ ಮಜಲು ಮಜಲಿನ ಮುನ್ನಡೆಯ ಚಿತ್ರ ಈ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಬಲನು ಲಲಿತಾಂಗ, ವಜ್ರಜಂಘ, ಆರ್ಯ, ಶ್ರೀಧರ, ಸುವಿಧಿ, ಅಚ್ಯುತೇಂದ್ರ, ವಜ್ರನಾಭಿ ಮತ್ತು ಅಹಮಿಂದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರನಾಗಿ ಹತ್ತದೆಯ ಭವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದಿಪುರಾಣದ ಕಲಾಸಾಮಗ್ರಿ ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿ ನೇಮಿರಹಿತಕೇವಲತೆಯ ಅಸೀಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಭೂಮತೆ ಅಲೌಕಿಕವಾದದ್ದು, ಅತಿಮಾನುಷವಾದದ್ದು. ಮಹಾಕವಿಯ ದೈತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ದಿವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದದ್ದು!

ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯತೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮೈವೆತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಿನ ಶಿಶುವಿನ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕದ ಪ್ರಸಂಗ ಪುರಂದರನ ಆನಂದ ನೃತ್ಯದ ಪ್ರಸಂಗಾದಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಸಂತತವಾದ ಧ್ಯಾನಮನನಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳ

ಬೇಕು.* ಇಂತಹ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿವೆ, ವಿರಾಟ್ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿವೆ. ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯೋಜ್ವಲ ಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ! ಪಂಪನ ಮತಿ ಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ!

ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆ ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಆ ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆದರ್ಶ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷಿಕಕ್ಷಿಗಳ ಪಕ್ಷಪಕ್ಷಗಳ ಖಂಡನ ಮಂಡನಗಳಿಂದಲೂ ಆಘಾತ ಪ್ರತ್ಯಾಘಾತಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ವಿಷಮ ವಿರೋಧಗಳಿಗೆ ಏಕೈಕ ಬೀಜ ಮದ್ದು ತ್ಯಾಗವೀರನಾದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಚರಿತ್ರಪಠನ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಹಮ್ಮು ಬಿಮ್ಮುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ಅಸೂಯೆ ದರ್ಪ ಕೋಪಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನಮಗೆ ಬಾಹುಬಲಿಯಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಬೇಕು. ಬಾಹುಬಲಿಯ ಕೃಪಾಹಸ್ತಾವಲಂಬಿಯಾದಲ್ಲದೆ ರಾಜಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹೊಲಸಿನಿಂದ ನಾವು ಮೇಲೇಳಲಾರೆವಲ್ಲವೆ? ಧರ್ಮಕಲಿಯಾಗಿ ಅಹಿಂಸಾ ವೀರನಾಗಿ ಮನಃಕಷಾಯಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ತಪೋಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ಪೂಜ್ಯ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಆದರ್ಶ ಇಂದು ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ 'ನಿಜ'ವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಅವನ ಕುಮಾರರ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪುರಾಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ತಾನೂ ಕೃತಕೃತ್ಯವಾಗಿದೆ, ಜನರನ್ನೂ ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಪಂಪನ ಸಹಜಪ್ರತಿಭೆ ಕೃತಕವಾದ ಧರ್ಮಪಾಂಡಿತ್ಯದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ವಶವಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಕಾವ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ಆಯಾ ಧರ್ಮೀಯರಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೂ ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಹೊರೆಯಾಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಎಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಲಯನಗೊಳಿಸಿ ಸಹಜ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಷ್ಟನ್ನೇ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ನೀಡುವುದು ಇಂತಹ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗಣ್ಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಆದಿಪುರಾಣದ ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

---

* ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುವವರು 'ತಪೋನಂದನ'ದಲ್ಲಿ 'ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಭವ್ಯತೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸುಭಾಷಿತವೊಂದು ಈ ಅರ್ಥಬರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ :

ಸಂಸಾರದ ವಿಷವೃಕ್ಷದಿ ಹಣ್ಣೆರಡಿವೆ ಅಮೃತೋಪ :
ಕಾವ್ಯಾಮೃತದಾಸ್ವಾದನ ಮೇಣ್ ಸಜ್ಜನ ಸಲ್ಲಾಪ !

ಸಹೃದಯರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾವ್ಯಾಮೃತವನ್ನೂ ಸಜ್ಜನ ಸಲ್ಲಾಪವನ್ನೂ ಹೃದಯ ತಣಿಯೆ ಒದಗಿಸಲಿ !

೧-೬-೧೯೫೪
ಮೈಸೂರು

ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ,
ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ನೆನವರಿಕೆ

ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಹಿರಿಯರೂ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರೂ ನನಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ: ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದು, ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಂಥ ಹೊರಬರುವ ಮೊದಲೇ ದಿವಂಗತರಾದ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳು ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್., ಅವರು; ಅವರಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ ರಾಗಿದ್ದು ನಾನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮೇಲ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅಚ್ಚುಕೂಟಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀ ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ., ಅವರು; ಈಗ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವಪೂರ್ವ ವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕವಿವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ., ಅವರು; ಪಂಪಕವಿಯ ಕಾಲ ದೇಶಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಫಲವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ನನಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕನ್ನಡದ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಗೋವಿಂದಪೈ ಅವರು; ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂದಿಗ್ಧಾಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ತಾಳೆಯೋಲೆಯ ಪ್ರತಿ ಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು: ಮೈಸೂರಿನ ಪಂಡಿತರು ನ್ಯಾಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಎ. ಶಾಂತರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು; ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಜೈನಮಠದ ಪಂಡಿತರು ನ್ಯಾಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಎಂ. ನಾಗರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿ. ಲೋಕನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು; ನನ್ನ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಎಂ.ಎ., ಅವರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಮೂಲಕ ವಂದನೆಯನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು
೨೨-೫-೧೯೫೨

ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಂತೆ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕಂದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಮತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ೧೯೫೮ನೆಯ ವರ್ಷದ ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯೆಟ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ ಇಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಮಿತಿಯವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರು }
೨೨-೮-೧೯೫೬ }

ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ

ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಇದು ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೋದಿದ ಹಲವರು ಜೈನಬಂಧುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಜೈನ ಧರ್ಮ ನಿರೂಪಣೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದರೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಸಂತೋಷ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ವಿವರಣೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹಲವರು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರು }
೧೨-೪-೧೯೬೯ }

ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಇದು ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಅಷ್ಟೆ. ಪುಸ್ತಕದ ಆಕಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಿಸಿದೆ.

ಮೈಸೂರು }
೨೧-೯-೧೯೭೯ }

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಒಳಪಿಡಿ

ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ

ಗ್ರಂಥ

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ

ಪೂರ್ವ ಭವಾವಳಿ

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ

ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತಂ

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ

ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚರಿತ್ರಂ

ಪೀಠಿಕೆ

೧. ಕವಿ ಪರಿಚಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರದೈನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ರೂಪುಗೊಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಜೈನರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಜೈನಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ—ಈ ಮೂವರು 'ರತ್ನತ್ರಯ' ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪೊನ್ನ ರನ್ನ ಜನ್ನರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಂದ 'ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದು ಬೆಳಗಿದರು. ಪಂಪನ ದೊರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲ; ಬರಿಯ 'ಸಾಮಂತ ಚೂಡಾಮಣಿ'. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಪನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನಿಗೇ ಅಗ್ರಮರ್ಯಾದೆ. ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಅವನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಸರಾದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು—ಜೈನರಲ್ಲದವರು ಕೂಡ—ಪಂಪನನ್ನು ನೆನೆದು ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾರೆ; ಅವನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹೊರಬಂದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ ಮೇಲಿನ ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಮಸುಳಿ ಮರೆಯಾದವು. ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಉಳಿದವು. ಹೀಗೆ ಪಂಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆದಿಕವಿಯಾಗಿ, ಆದರ್ಶಕವಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಮತ, ಜೀವನ ಘಟನೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಂತ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮತ್ತು ಇತರರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಂಪನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ.

ಕಾಲ : ಆದಿಪುರಾಣದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಾನು ಮುಗಿಸಿದ್ದು "ಶಕ ವರ್ಷ ಪೆಂಟುನೂಱಕ್ಕೆ ಕಡೆಯೊಳಱುವತ್ತುಮೂಱು ಸಂದಂದು" ಪ್ಲವ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಸಂದೀಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೮೬೩ನೆಯ ವರ್ಷ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೧ಕ್ಕೆ ಇದು ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಆದಿಪುರಾಣದ ರಚನಕಾಲವೆಂದು ಇದುವರೆಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಂಪನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ "ಸಿತ ಪಕ್ಷದ ಪಂಚಮಿ ದಿನಪತಿವಾರಂ ಶುಭದ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದೊಳನ್ವಿತಮಾಗೆ" ಎಂಬ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೧ನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ

೯೪೨ನೆಯ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೬ನೆಯ ತಾರೀಖು ಭಾನುವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವುದೆಂದೂ ಮಂಜೇಶ್ವರದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ.*

'ದುಂದುಭಿ ಸಂವತ್ಸರೋದ್ಭವಂ ಪಂಪಂ' ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಂಪನಿಗೆ ೩೯ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೮೨೪ಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೨-೩ರಲ್ಲಿ ಎನ್ನಬಹುದು; ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ ಇಂಥದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕುಲ: ಪಂಪ ಹುಟ್ಟು ಜೈನನಾದರೂ ಅವನ ಅಜ್ಜನ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅವನ ಹಿರಿಯರು ನಿಷ್ಠರಾದ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರು. ಪಂಪನಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ; ಜೈನಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ತನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನ.

ಪಂಪನ ಪೂರ್ವಿಕರು ಇದ್ದದ್ದು ವೆಂಗಿಮಂಡಲದ 'ವೆಂಗಿಪಟು' ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ. ವೆಂಗಿಮಂಡಲ 'ಕೃಷ್ಣಾ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಗಳ ನಡುವೆ ಪೂರ್ವ ಸಮುದ್ರದ ಕರೆಯ ತನಕ ಮುಟ್ಟಿದ್ದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನಾಡು'. ಆ ವೆಂಗಿಪಟುವಿನಲ್ಲಿ,

---

*ಶಾ.ಶ. ೮೬೩ನೆಯ ಪ್ಲವಸಂವತ್ಸರವು ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಒದವಿದುದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೦-೪೧ರಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೧-೪೨ರಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಇವೆರಡೂ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕ ಶು|| ೫ಯ ತಿಥಿ 'ದಿನಪತಿವಾರ' ಅಂದರೆ ರವಿವಾರದಂದು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ—ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಆ ತಿಥಿ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಾ. ೯ ಶುಕ್ರವಾರದಂದು ಬಂದು ಉದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು; ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೧ರಲ್ಲಿ ಅದು ಅಕ್ಟೋಬರ ತಾ. ೨೮ ಗುರುವಾರದಂದು ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಅಂದು ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಂಪನು ಹೇಳಿರುವ ಶಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೮೬೩ 'ಸಂದು' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅಗ್ಗೆ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕದ ೮೬೩ ವರ್ಷಗಳು ಸಂದು ಹೋಗಿ ೮೬೪ನೆಯ ವರ್ಷವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ; ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಪ್ಲವಸಂವತ್ಸರವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೨-೪೩ಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶಾ.ಶ. ವರ್ತಮಾನ ೮೬೪ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುಕ್ಲ ಚೌತಿಯ ತಿಥಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೨ನೆಯ ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೬ನೆಯ ತಾರೀಖು ರವಿವಾರದಂದು ಇಳಿಹೊತ್ತಿನವರೆಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಪಂಚಮಿಯ ತಿಥಿ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರವು ಆಮೇಲೂ ಸುಮಾರು ೧೨|| ಗಳಿಗೆಗಳ ವರೆಗೂ ಇದ್ದಿತ್ತು; ಅತ ಏವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೨ನೆಯ ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೬ನೆಯ ತಾರೀಖು ರವಿವಾರದ ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಪಂಪನು ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿರಬೇಕು ಎಂಬೀ ಫಲಿತಾಂಶವು ಈಗಣ ಮಾದರಿಯ ಗಣಿತದಿಂದ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಪಂಪನ ದೇಶ ಕಾಲಗಳ ವಿಚಾರ'—ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ (ಭಾರತಿ: ಆಗಸ್ಟಿನಿಂದ ನವೆಂಬರ್ ೧೯೩೩)

'ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದ ರಚನ ಕಾಲ'—(ಕಂಠೀರವ: ೨೬ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೪೦: ೩ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೪೦)

ನಯಶಾಲಿ ವತ್ಸಗೋತ್ರ
ಶ್ರಯಣೀಯನನೇಕ ಸಕಳ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿನಿ
ಶ್ಚಯ ಮತಿ ಕೃತಿ ಮಾಧವ ಸೋ
ಮಯಾಜಿ ಸಲೆ ನೆಗಳ್ದಿ ನಾಸಮುದ್ರಂಬರೆಗಂ

ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಾಧವಸೋಮಯಾಜಿ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು ಮಹಾ ಮಹಿಮನಾಗಿದ್ದನು. 'ಶಕ್ರ ಶಶಾಂಕ ಸೂರ್ಯ ಪವಮಾನರೂ' ಅವನ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಗೆ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟು ಮಹಿಮಾವಂತನಾದ ಆತನು 'ಸರ್ವಕ್ರತುಯಾಜಿ' ಯಾದನು. ಆಗಿ,

ವರ ದಿಗ್ವನಿತೆಗೆ ಮಾಟದ
ಕುರುಳಾ ತ್ರೈಭುವನಕಾಂತೆಗಂ ದಲ್ ಕಂಠಾ
ಭರಣಮೆನೆ ಪರೆದ ತನ್ನ
ಧ್ವರ ಧೂಮದೆ ಕರಿದುಮಾಡಿದಂ ನಿಜಯಶಮಂ

ಸರ್ವಕ್ರತುಯಾಜಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಯಜ್ಞಗಳ ಹೊಗೆಯಿಂದ (ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಯಿಂದ) ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಳಂಕ ತಂದುಕೊಂಡನಲ್ಲ ಎಂದು ಪಂಪನ ಜೈನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೋವಾಗಿದೆ.

ಆ ಮಾಧವ ಸೋಮಯಾಜಿಯ ಮಗ ಅಭಿಮಾನಚಂದ್ರ. ಅವನು 'ಕರಿ ತುರಗೋತ್ತಮ ಮಣಿ ಕನಕ ಸಾರ ವಸ್ತು'ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. (ಇದರಿಂದ ಪಂಪನ ಪೂರ್ವಿಕರು ತುಂಬ ಸಿರಿವಂತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ). ಆತನಿಗೆ ಕೋಮರಯ್ಯನೆಂಬ ಮಗನಾದನು. ಕೊಮರಯ್ಯನು 'ವೇದ ವೇದಾಂಗ ಸಮುದ್ಯೋತಿತ ಮತಿಯುತನ್; ಉಚಿತ ಪುರಾತನ ಚರಿತನ್' ಕೊಮರಯ್ಯನ ಮಗ ಅಭಿರಾಮದೇವರಾಯ. ಆತನು 'ಅವನಿತಳಾಕಾಶ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕೀರ್ತಿ; ನಿಜಗುಣ ಮಣಿ ರತ್ನಾಕರನ್; ಅಜ್ಞಾನ ತಮೋನೀಕರನ್'. ಆತನು ತನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜನಂತೆ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಉತ್ತಮವಾದ ತನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪಂಪನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಕೇಳಬೇಕು :

"ಜಾತಿಗಳೊಳೆಲ್ಲಮುತ್ತಮದ ಜಾತಿಯ ವಿಪ್ರಕುಲಂಗೆ ನಂಬಲೇ
ಮಾತೊ ಜಿನೇಂದ್ರಧರ್ಮಮೆ ವಲಂ ಪೆರೆ ಧರ್ಮದೊಳೆಂದು ನಂಬಿ ತ
ಜ್ಜಾತಿಯನುತ್ತರೋತ್ತರಮೆ ಮಾಡಿ ನೆಗಚ್ಚಿದನಿಂತಿರಾತ್ಮವಿ
ಖ್ಯಾತಿಯನಾತನಾತನ ಮಗಂ ನೆಗಟ್ಟಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವಂ"

ಉತ್ತಮವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಜೀವದಯೆಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಜೈನಧರ್ಮವೊಂದೇ ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಪಂಪನ ನಿಶ್ಚಯ. ಅಂಥ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನೆಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಪಂಪನಿಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಅಭಿಮಾನ.

ಪಂಪನು ವೇದವೇದಾಂಗ ಪಾರಂಗತರಾದ ಉತ್ತಮ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನು; ಜೈನ ಮತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಘನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಾತನ ಮಗನಾಗಿ ಆ ಮತದಲ್ಲಿ 'ಅಪರಿಮಿತ ಭಕ್ತಿ'ಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವನು. ಹೀಗೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜೈನಮತಗಳೆರಡರ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಸಮರಸವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಮತೆ ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು ಒದಗಿ ಬಂದಿವೆ.

ದೇಶ : ಪಂಪನ ಪೂರ್ವಿಕರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾಡು ವೆಂಗಿಮಂಡಲ. ಪಂಪನು ತನ್ನ ಪ್ರೌಢವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಾಗಿ, ಸತ್ಕವಿಯಾಗಿ ಶಾಸನದ ಅಗ್ರಹಾರ ವನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿ ಬಾಳಿದ್ದೂ ಅದೇ ವೆಂಗಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ: ಲೆಂಬುಳ ಪಾಟಕವೆಂಬ ಈಗಿನ ವೇಮುಲವಾಡದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಎರಡನೆಯ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೂ ಬೆಳೆದದ್ದೂ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ; ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬನವಾಸಿ ದೇಶ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಅರ್ಜುನನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪಂಪನ ತಾಯ್ನಾಡು, ಹುಟ್ಟೂರು, ಬನವಾಸಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬನವಾಸಿ ದೇಶವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಆ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳು ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಸುತ್ತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದವಾಗಿವೆ: ಬನವಾಸಿ ದೇಶ ನಂದನವನ ದಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಬೇಕು. ಆ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, 'ಮಱಿದುಂಬಿಯಾಗಿ ಮೇಣ್ ಕೋಗಿಲೆಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವುದು ನಂದನದೊಳ್ ಬನವಾಸಿ ದೇಶದೊಳ್'.

'ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕಿದೊಡಮೊಳ್ನುಡಿಗೇಳ್ದೊಡಮಿಂಪನಾಳ್ದ ಗೇ
ಯಂ ಕಿವಿವೊಕ್ಕೊಡಂ ಬಿರಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಂಡೊಡಮಾದ ಕೆಂದಲಂ
ಪಂ ಗೆಡೆಗೊಂಡೊಡಂ ಮಧುಮಹೋತ್ಸವಮಾದೊಡಮೇನನೆಂಬೆನಾ
ರಂಕುಸವಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ'

'ಅಮರ್ದಂ ಮುಕ್ಕುಳಿಸುತ್ತುಟಿಪ್ಪ ಸುಸಿಲೊಂದಿಂಪುಂ ತಗುಳ್ದೊಂದಿದಾ ಗೇ
ಯಮುಮಾದಕ್ಕರ ಗೊಟ್ಟಿಯುಂ ಚದುರರೊಳ್ವಾತುಂ ಕುಳಿರ್ ಕೊಳ್ಪು ಜೊಂ
ಪಮುಮೇವೇಟ್ಟುದನುಳ್ಳನೆಯ್ದುಕಮುಮಿಂತೆನ್ನಂ ಕರಂ ನೋಡಿ ನಾ
ಡೆ ಮನಂಗೊಂಡಿರೆ ತೆಂಕನಾಡ ಮಱಿಯಲ್ಕಿನ್ನೇಂ ಮನಂ ಬರ್ಕುಮೇ'

ಎಂದೋ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದು ಹೋದ ಆಗಂತುಕನು ಇಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊರಸೂಸಲಾರ. 'ಆರಂಕುಸವಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ. ತೆಂಕನಾಡ ಮಱಿಯಲ್ಕಿನ್ನೇಂ ಮನಂ ಬರ್ಕುಮೇ!' ಎಂಬೀ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಸರ್ವಸುಖಕ್ಕೂ ನೆಲೆವೀಡಾದ ಮೆಚ್ಚಿನ ತಾಯ್ನಾಡನ್ನು ಆಗಲಿ ದೂರ ಹೋಗಿ

ಇರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದವನೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನೆನೆದು ಹಂಬಲಿಸಿರುವ ನುಡಿಗಳಂತಿವೆ. ಪಂಪನಿಗೆ ಬನವಾಸಿಯ ಮೇಲೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಪಂಪ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವನೆಂದು ಸಂದೇಹಕ್ಕೆಡೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳಿ ಆ ನಾಡಿನ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಜನದ ಚೆಲುವಿಗೂ ರಸಿಕತೆಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ನಲಿದು, ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಮಹಾಕವಿಯಾದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಪಂಪ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವುದು ತನಗೆ 'ಸಾಜ'ವಾಗಿದ್ದ 'ಪುಲಿಗೆಱೆಯ ತಿರುಳ ಕನ್ನಡ'.* ಕನ್ನಡಮಾತು ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತೆಲುಗಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ವೆಂಗಿಮಂಡಲದ ವೆಂಗಿಪೞುವೇ ಅವನ ಹುಟ್ಟೂರಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲೇ ಅವನು ಬೆಳೆದು ಅದೇ ವೆಂಗಿಮಂಡಲದ ಲೆಂಬುಳಪಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಗೆಱೆಯ ಕನ್ನಡ ಅವನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬನವಾಸಿ ಪುಲಿಗೆಱೆಯ ನೆರೆನಾಡಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಕನ್ನಡ ಬನವಾಸಿಯವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಪಂಪ ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನವನಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿದೆ.

ಪಂಪನ ತಂದೆ ತಾನು ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರಲಾರದೆಯೊ, ಬನವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಶ್ರಯವಿದ್ದುದರಿಂದಲೊ, ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೊ ತನ್ನ ತವರು ನಾಡನ್ನು ತೊರೆದು ಬನವಾಸಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು; ಅಲ್ಲೇ ಪಂಪ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಆ ಮೊದಲೆ ಪಂಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಎಳವೆಯಲ್ಲೆ ಬನವಾಸಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಪಂಪ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲೆ ವಾಸಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಪುಲಿಗೆಱೆ (ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ) ಅರಿಕೇಸರಿಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಪಂಪನು ಅಲ್ಲೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ರಾಜಧಾನಿ ಪುಲಿಗೆಱೆಯಲ್ಲ. ಲೆಂಬುಳಪಾಟಕ (ಈಗ ನೈಜಾಮರ ರಾಜ್ಯದ ಕರೀಂನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೇಮುಲವಾಡ) ಎಂದು ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಶಾಸನ†ದಿಂದ ನಿರ್ಧರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪುಲಿಗೆಱೆನಾಡು ಅರಿಕೇಸರಿಯ ವಂಶದವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಅಧೀನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದಪೈ ಅವರು

---

* ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದ್ಯ (ಪಂಪ ಭಾರತದ ೧೪ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ ೫೮ನೆಯ ಪದ್ಯ) ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹವೂ ಇದೆ.

† ಪರಭಣಿಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಮತ್ತು ಪಂಪ ಭಾರತ: ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, ಸಂಪುಟ ೧೬, ಸಂಚಿಕೆ ೧.

ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.* ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಲಿಗೆಱೆಗೂ ಪಂಪನಿಗೂ ತಿರುಳ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯೊಂದು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಸಂಬಂಧ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಪಂಪ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿ 'ಕವಿತಾ ಗುಣಾರ್ಣವ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅವನು ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದು ಯಾವಾಗ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ: ಆದಿಪುರಾಣದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಮಾತುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ :

'ಕದಳೀ ಗರ್ಭಶ್ಯಾಮಂ
ಮೃದು ಕುಟಿಲ ಶಿರೋರುಹಂ ಸರೋರುಹವದನಂ
ಮೃದು ಮಧ್ಯಮತನು ಹಿತಮಿತ
ಮೃದುವಚನಂ ಲಲಿತ ಮಧುರ ಸುಂದರವೇಷಂ

'ವತ್ಸಕುಲತಿಲಕನಭಿಜನ
ವತ್ಸಳನಭಿಮಾನಮೂರ್ತಿ ಸುಕವಿಯಶೋ ನಿ
ರ್ಮತ್ಸರನಮೃತಮಯೋಕ್ತಿ ಶ
ರತ್ಸಮಯ ಸುಧಾಂಶು ವಿಶದ ಕೀರ್ತಿವಿತಾನಂ

'ದುಂದುಭಿಗಭೀರನಿನದಂ.... ಸುರ
ದುಂದುಭಿಪತಿ ಚರಣಕಮಳ ಭೃಂಗಂ ಪಂಪಂ'

ಪಂಪನಿಗೆ ಬಾಳೆಯ ಸುಳಿಯಂತೆ ನಸುಗಪ್ಪಾದ ಮೈಬಣ್ಣ; ಮೃದುವಾದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು; ತಾವರೆಯಂತೆ ದುಂಡುಮುಖ; ಎತ್ತರವೂ ಕುಳ್ಳೂ ಅಲ್ಲದ ಮಧ್ಯಮ ತರದ ಆಕೃತಿ; ಹಿತವಾದ ಮಿತವಾದ ಮೃದುವಾದ ಮಾತು; ದುಂದುಭಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ದನಿ; ಲಲಿತ ಮಧುರ ಸುಂದರ ವೇಷ. ಅವನ ಚೆಲುವು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಂಪ ಕುಲೀನರಾದ ಉತ್ತಮರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಭಿಮಾನ ಮೂರ್ತಿ. 'ಕವಿತೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಯಸುವ ಫಲ ಯಾವುದು? ಪೂಜೆ, ಕೀರ್ತಿ, ಲಾಭ—ಇವು ತಾನೆ? ಜಿನೇಂದ್ರಗುಣ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರ ಪೂಜೆ, ಭುವನಸ್ತುತವಾದ ಕೀರ್ತಿ, ಮುಕ್ತಿಲಾಭ—ಇವು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಹೆರರು ಕೊಡುವುದೇನು ಮಾಡುವುದೇನು, ಅವರಿಂದ ಆಗುವುದೇನು?' ಎಂಬ ಮಾತೇ ಅವನ ಈ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇಸರಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟಿ ಕರೆಸಿ 'ಪಿರಿದನಿತ್ತು' ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲೊಪ್ಪಿಸಿದನೆಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಭಿಮಾನ ಮೂರ್ತಿಯ ಚಿತ್ರ ಬಂದಿದೆ:

---

*'ಪಂಪನ ದೇಶ ಕಾಲಗಳ ವಿಚಾರ' ನೋಡಿ.

"ಕವಿತೆ ನೆಗಟ್ತೆಯಂ ನಿಜಿಸೆ ಜೋಳದ ಪಾಟಿ ನಿಜಾಧಿನಾಥನಾ
ಹವದೊಳರಾತಿ ನಾಯಕರ ಪಟ್ಟನೆ ಪಾಜಿಸೆ ಸಂದ ಪೆಂಪು ಭೂ
ಭುವನಮೊಳಾವಗಂ ಬೆಳಗೆ ನಿಕ್ಕಭಿಮಾನದ ಮಾತು ಕೀರ್ತಿಯಂ
ವಿವರಿಸೆ ಸಂದನೇನ್ ಕಲಿಯೊ ಸತ್ಕವಿಯೋ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವಂ"

ಪರಮ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ಲಾಘ್ಯಗುಣ ಪಂಪನಲ್ಲಿತ್ತು. ತಾನು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇತರ ಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು; ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ಸತ್ಕವಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಅಮೃತಮಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ದೊಡ್ಡವರೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಎಷ್ಟು ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದೀತು? ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ನಿರ್ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಗುಣವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಕೀರ್ತಿ ಅಮೃತಕಿರಣನ ಬೆಳಗಿನಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹರಡಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ.

ಪಂಪನ ದನಿ ದುಂದುಭಿಯ ದನಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಗುಡುಗು ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಪುಣ್ಯ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಉಕ್ತಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ನಾದಮಾಧುರ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. 'ನಿಚ್ಚಂ ಪೊಸತರ್ಣವಂಬೊಲ್ ಅತಿಗಂಭೀರಂ' ಎಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಅವನ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ದನಿಯ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತಣಿಯಬಹುದು.

'ಲಲಿತಾಲಂಕರಣಂ' ಎಂದು ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿಯೂ 'ವನಿತಾ ಕಟಾಕ್ಷ ಕುವಲಯ ವನ ಚಂದ್ರಂ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಆದಿಪುರಾಣದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಪಂಪನ ವಿಷಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪಂಪ ಸುಂದರ; ಒಳ್ಳೆಯ ರಸಿಕ; ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚಿದವನು; ಪ್ರೇಮದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಬಲ್ಲವನು; ಕೋಮಲವಾದ ಬಹುಮುಖವಾದ ಸೊಬಗು ಕಂಪುಗಳನ್ನು ಬೀರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಹೂವುಗಳ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮನಸೋತವನು; ಗಾನದಿಂಪಿಗೆ ಮೈಮರೆಯುವನು. ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯದೆ ಅದರ ಸಾರವನ್ನು ಸವಿಯುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ಕಾವ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಧರ್ಮಂಪ್ರಧಾನಂ; ಅರ್ಥಂಧರ್ಮಾಂಘ್ರಿಪಫಳಂ; ಅದರ್ಕೆ ರಸಮುದು ಕಾಮಂ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಕಾಮೋಪಭೋಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬ ಭಾವನೆ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ರಸಿಕನಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಸುಖವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದವನಾದರೂ ರಾಜಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವವನಾದರೂ ಪಂಪ ವಿನಯಶಾಲಿ, ದೈವಭಕ್ತ. ಕುಲಪರಂಪರೆಯ ವೈದಿಕಧರ್ಮದ ಸಾರವನ್ನೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ತೀವ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯ ಜೈನಧರ್ಮದ ಸಾರವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತು ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಸಿದವನು; ಈ ರೀತಿಯ ಧರ್ಮ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವನು 'ಅಪರಿಮಿತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ' ಆದಿಪುರಾಣದ ರಚನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದನು.

ವಿನಯ : ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಂಪನಿಗೆ ಪರಮಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯಿತ್ತು. ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 'ಪರಮ ಜಿನೇಂದ್ರವಾಣಿಯೆ ಸರಸ್ವತಿ; ಅದು ಹೆಣ್ಣು ರೂಪಾಂತು ನಿಂತದ್ದಲ್ಲ. ಆ ಜಿನವಾಣಿಯ ಸ್ವರೂಪದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಬುಧರು ಪಂಪನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ, 'ತ್ರಿದಶಸ್ತುತ್ಯಮಿದಾದಿದೇವ ಚರಿತಂ. ಕರ್ಣಾಮೃತಸ್ಯಂದಿಯುಕ್ಕಿದು ಭವ್ಯಾವಳಿಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

" ಎಂದಿತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಣು
ಗಿಂದಂ ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಬುಧಸಮೂಹಮಿದಂ ಪೇ
ಟೆಂದೊಡೆ ಪೇಟಲ್ಕಾಂ ಬಗೆ
ದಂದೆಸಿದೆನ್ನಳವೆ ಗಣಧರೋದಿತ ಚರಿತಂ

ಪುರುದೇವಾದಿ ಜಿನೇಂದ್ರಮಾಳೆ ಗಣಭೃತ್ಸಂತಾನಮೆಂದೀ ಪರಂ
ಪರಯಿಂ ವಿಶ್ರುತ ವೀರಸೇನ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯ ಪರ್ಯಂತಮಾ
ಗಿರೆ ಬಂದೀ ಕಥೆ ಗುಣ್ಪುವೆತ್ತುದವರುಂ ಜ್ಞಾನರ್ಧಿಸಂಪನ್ನರಿಂ
ದಿರಪಾಂ ಧೃಷ್ಟನೆನೀ ಕಥಾಬ್ಧಿಯುಮನೀಸಲ್ ಮನಂದಂದೆನೋ"

ಇಲ್ಲಿ ಪಂಪನು, 'ಗಣಧರರು ಹೇಳಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಜ್ಞಾನರ್ಧಿಸಂಪನ್ನರಾದ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಗಂಭೀರವಾದ ಆ ಕಥಾಬ್ಧಿಯನ್ನು ಈಸುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ನಾನು ಧೃಷ್ಟನಾದೆ' ಎಂದು ವಿನಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, 'ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ. ಇಂದ್ರ ವಂದಿತನಾದ ಪುರುದೇವ ಕಥಾನಾಯಕ. ಆ ದೇವನ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದು ಈ ಕಥೆ. ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಬಲ ಬಂತು, ಕಳೆಬಂತು' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿನಯ ಕವಿಕುಲ ಗುರುವಾದ ಕಾಳಿದಾಸನು ರಘುವಂಶ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡುವಾಗ ತೋರಿಸಿರುವ ವಿನಯವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿಯೂ

'ವ್ಯಾಸಮುನೀಂದ್ರ ರುಂದ್ರ ವಚನಾಮೃತ ವಾರ್ಧಿಯನೀಸುವೆಂ ಕವಿ
ವ್ಯಾಸನೆನೆಂಬ ಗರ್ವಮೆನಗಿಲ್ಲ ಗುಣಾರ್ಣವನೊಳ್ಪು ಮನ್ಮನೋ
ವಾಸಮನೆಯ್ದೆ ಪೇಟ್ದಪೆನದಲ್ಲದೆ ಗರ್ವಮೆ ದೋಷಮುಟ್ಟಗಂ
ಡೋಷಮೆ ಕಾಣೆನೆನ್ನಜಿಪ ಮಾಟ್ಕೆಯ ಪೇಟ್ಸಿಸಿದಾವ ದೋಷಮೋ'

ಎಂದು ವಿನಯವನ್ನೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಗರ್ವಮೆ ದೋಷಂ. ಕವಿವ್ಯಾಸನೆನೆಂಬ ಗರ್ವಮೆನಗಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಸನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿ

ಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆಯಿರುವುದಾದರೂ ಮಾನ್ಯರಾದ ಪಂಡಿತರು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಪಂಪನೊಬ್ಬನೆ ಸಮರ್ಥನೆಂದು ಹೊಗಳಿ ಉಬ್ಬಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಹಂಕಾರಪಡಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ವಿನಯದಿಂದ ತಗ್ಗಿ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಅವರು ಮಾಡಹೇಳಿದ್ದು ತನಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾದ ಕೆಲಸವೇ ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅಬ್ತಿಯಿಂದ' ಮಾಡಲು ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾನೆ.

ಆದಿಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ (ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸುವ ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅವನೇ ಬರೆದವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವವನ್ನು ಕೂಡ) ಪಂಪನೇ ಬರೆದನೆಂದು ನಂಬಿದರೆ ಅವನ ಈ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂದು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪಂಪನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಉಗ್ಗಡಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳು ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆಯೇ 'ಬುಧಸಮೂಹಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಱುಗಿಂದಂ' ಹೇಳಿದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಗಳೂ ದರ್ಪದ ಮಾತುಗಳೂ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಪಂಪ ಅಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಾನೆಂದೂ ಆಡಿಲ್ಲ. 'ಸುಕವಿಯಶೋನಿರ್ಮತ್ಸರ' ನಾದ ಆತನು 'ಮುನ್ನಿನ ಕಬ್ಬಮನೆಲ್ಲ **ಮಿಕ್ಕ ಮೆಟ್ಟಿದುವು** ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಮುಮಾದಿ ಪುರಾಣ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧಮುಂ' ಎಂದು ದರ್ಪೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದರೆ ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ.*

ಈ ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಪಂಪನವೇ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅವನ ಪ್ರಶಸ್ತಿರೂಪವಾಗಿ ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳಿದವೇ ಆಗಿರಲಿ (ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಾಗಲೇ ಬೇರೆಯವರು ಬರೆದ ಕವಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸುವುದು ತಮಿಳುಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ) ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ವಿಷಯವಾದ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದವೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅವನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಸಮಕಾಲಿಕರು ಆಡಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತುಗಳೂ ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವು. ಅಂದಿನ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ; ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿವೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳು : ಪಂಪ ಆದಿಪುರಾಣ, ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡೂ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳು. ಆದಿಪುರಾಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥ; ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ 'ಧರ್ಮಾಮೃತ 'ವನ್ನು ವರ್ಷಿಸಿದ ' ಆದಿ ತೀರ್ಥೇಶ್ವರನ ಚರಿತ', ' ಕರ್ಣಾಮೃತಸ್ಯಂದಿಯಕ್ಕಿದು ಭವ್ಯಾವಳಿಗೆ ' ಎಂದು ಪಂಡಿತರು ಪ್ರೇರಿಸಿದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನಗೆ ಪುಣ್ಯ ದೊರಕಲೆಂದೂ ' ಕರ್ಮನಿರ್ಜರೆ 'ಯಾಗ

---

* ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆಯ ೨೬ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೧ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ನಮ್ಮ ರತ್ನತ್ರಯದ ವಿನಯ" ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಎಂ.ಎ. ಅವರ ಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಲೆಂದೂ ಬಯಸಿ ‘ಅನಂತಸುಖಿಲಾಷಿ’ಯಾಗಿ ‘ಷೋಡಶ ಭಾವನೆಯಿಂದ’ ಬರೆದ ‘ಷೋಡಶಾಶ್ವಾಸ’ಗಳುಳ್ಳ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ.

‘ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ’ ಎಂಬುದು ‘ಪಂಪ ಭಾರತ’ದ ಹೆಸರು. ತನ್ನ ದೊರೆಯಾದ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಗುಣಗಳೂ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳೂ ಪಂಪನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದವು; ‘ಗುಣಾರ್ಣವ’ನೆನಿಸಿದ ಅರಿಕೇಸರಿ ಉದಾತ್ತರಾದ ಪೂರ್ವದ ಷೋಡಶ ಮಹಾರಾಜರ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರಲು ತಕ್ಕವನಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಅರಿಕೇಸರಿಯೂ ಪಂಪನನ್ನು ಕರೆಸಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಇತಿಹಾಸ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಪಂಡಿತರು ‘ಕಥೆ ಪಿರಿದಾದೊಡಂ ಕತೆಯ ಮೆಯ್ಗಿಡಲೀಯದೆ ಮುನ್ *ಸಮಸ್ತಭಾರತಮನ ಪೂರ್ವಮಾಗೆ ಸಲೆಪೇಳ್ದ ಕವೀಶ್ವರರಿಲ್ಲ; ಪೇೞ್ವೊಡೆ ಪಂಪನೆ ಪೇೞ್ಗುಂ’ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಪಂಪನು ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿ ‘ಗುಣಾರ್ಣವ’ನ ಒಳ್ಪನ್ನು ಕಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಥೆಯೊಳ್ ತಗುಳ್ಚಿ ಪೋಲಿಪೊಡೆನಗಟ್ಟಿಯಾದುದು ಗುಣಾರ್ಣವ ಭೂಭುಜನಂಕಿರೀಟಿಯೊಳ್’ ಎಂದು ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಭಾರತದ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ‘ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ’ವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ಮಹಾಭಾರತ ವೈದಿಕಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಜೈನನಾದ ಪಂಪನಿಗೆ ಅದು ಲೌಕಿಕಗ್ರಂಥವೇ. ಅದನ್ನು ಲೌಕಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೆ ನೋಡಿ ಉದಾತ್ತವಾದ ಪುರುಷಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆರೆದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಭಾರತ ಲೋಕಪೂಜ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಅದರ ಘನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ‘ಜಿನಾಗಮ’ವನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ‘ಲೌಕಿಕ’ವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾರತ ಆದಿಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ‘ಒಂದಜುದಿಂಗಳೊಳೊಂದು ಮೂಜು ತಿಂಗಳೊಳಿ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದುದೆನೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವಂ.’ ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅರಿಕೇಸರಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. ಪಂಪ ಬರೆಯತೊಡಗಿ

* ‘ಸಮಸ್ತ ಭಾರತ’ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ‘ಸಮಗ್ರವಾದ ಭಾರತ’, ‘ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಭಾರತ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ (ಒಂದರೊಡನೊಂದನ್ನು) ‘ಬೆರಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಭಾರತ’ ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಅರ್ಥವೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನೆಂದು ಅಭೇದವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಪಂಪನೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಹೆಸರೂ ಬಿರುದುಗಳೂ ಬರಬೇಕಾದ ಕಡೆ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಹೆಸರು ಬಿರುದುಗಳನ್ನೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿದ ಕಥಾವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಚರಿತ್ರೆಗೂ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಎರಡನ್ನೂ ಬೆರಸಿ ಕಥೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತೆಂದೂ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರ ‘ನಾಡೋಜ ಪಂಪ’ ನೋಡಿ.

ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲೆ ಮುಗಿಸಿದನು. ಆದಿಪುರಾಣದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿಯ ಕಾಲನಿಯಮ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲೆ ಮುಗಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದಾದರೂ ಪಂಪನ ಕೆಲಸ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮೇಲಿನ ಮಾತಿಗೆ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಆದಿಪುರಾಣಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ವರ್ಷ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಅರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಂಪನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಭಾರತ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಆದಿಪುರಾಣ ಆಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಬಹುದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಕಾಲ ಕಳೆದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ ಲೋಕಾನುಭವ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಮನಸ್ಸು ಪರಿಪಕ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶಸ್ತಿ : ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದದ್ದರಿಂದ 'ಪುರಾಣಕವಿ' ಎಂದು ಜೈನ ಸಮಾಜವೇ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳಿತು; ಪಂಡಿತರ ಮೆಚ್ಚೂ ದೊರೆಯಿತು. ಭಾರತವನ್ನೂ 'ಸಕಳಾವನೀತಳ ಜನ'ವೂ ಹಿರಿದಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿತು. ಗುಣಾರ್ಣವರಾಜ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಪಂಚರತ್ನ'ಗಳನ್ನೂ 'ಜೀವಧನ'ಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು 'ಧರ್ಮಪುರ'ವೆಂಬ ಶಾಸನದ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುಕೊಟ್ಟನು. ಅಸದೃಶವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಪಂಪ 'ನಾಡೊವಜ'ನಾದನು.

ಅರಿಕೇಸರಿ ತನ್ನ 'ಗುಣಾರ್ಣವ' ಎಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ ಸರಿದೊರೆಯಾಗುವಂತೆ ಪಂಪನಿಗೆ 'ಕವಿತಾ ಗುಣಾರ್ಣವ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ದೊರೆಯೊ ವಿದ್ವನ್ಮಂಡಲಿಯೊ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟ 'ಸುಕವಿಜನ ಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸ', 'ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯ', 'ಸರಸ್ವತೀ ಮಣಿಹಾರ' ಎಂಬ ಬೇರೆ ಬಿರುದುಗಳೂ ಪಂಪನಿಗಿದ್ದಂತೆ ಆದಿಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅರಸರು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸುವುದೇನೂ ವಿಶೇಷವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ, ಕವಿಯಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ ಬಿರುದು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಂದರ್ಭ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಪಂಪ ಭಾರತದ ರಚನೆಗೆ ಮೊದಲು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವೇಮುಲವಾಡದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇಸರಿಗೆ ಗುಣಾರ್ಣವ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದರೂ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ೩ನೆಯ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಪರಭಣಿ ತಾಮ್ರ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಬಂದ ಬಿರುದುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ

ಹೋಲಿಸಿ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ ಬಳಿಕವೇ ಆತನಿಗೆ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಬಂತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಎಷ್ಟು ಉದಾತ್ತ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾದರೂ ಬರಿಯ 'ಸಾಮಂತ ಚೂಡಾಮಣಿ'ಯಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅರಿಕೇಸರಿ ಪಂಪನ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಅವನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಅಮರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಪಂಪನ ಮಾರ್ಗ ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆದರ್ಶವಾಯಿತು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ* ಒಂದು ಆಗಮಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯವಂತೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಪೋಷಕನನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನೊಡನೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಪಂಪನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಪಂಪ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು 'ಸಾಹಸ ಭೀಮವಿಜಯ'ವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಅದ್ವಿತೀಯನೆನಿಸಿದ ರನ್ನ ಪಂಪನಿಗೆ ಸಜೀವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ನಾಗಚಂದ್ರ ತನ್ನನ್ನು 'ಅಭಿನವ ಪಂಪ'ನೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪಂಪನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನು.

'ಕ್ಷಿತಿಗೆ ಸಮಸ್ತಭಾರತಮುಮಾದಿ ಪುರಾಣಮುಮೀಗಳೊಂದಳಂಕೃತಿಯು ಪೊಲಿರ್ದುವು', 'ಸರಸ್ವತಿಗೆ ವಿಳಾಸಮಂ ಪೊಸತು ಮಾಡುವ ಪಂಪನ ವಾಗ್ವಿಳಾಸಂ,' 'ನಾಡೊಪಜನಾದಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವಂ', 'ಪಸರಿಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಡೆಯನೊರ್ವನೆ ಸತ್ಕವಿ ಪಂಪನಾಗಂ'—ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅವನ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ.

೨. ಜೈನಧರ್ಮ

ಆದಿಪುರಾಣ ಜಿನಾಗಮವನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಮತಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇದು ಭವ್ಯರು ಮತತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸದ್ಗತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧಕವಾಗಲೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ 'ಮಹಾಪುರಾಣ'ದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ. ತತ್ತ್ವನಿರೂಪಣೆಯೇ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾದರೂ ಪಂಪ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ. ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಅದರೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪೂರ್ವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಮತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪಂಪ ಮಾಡಿರುವ ಸಂಗ್ರಹ ಕೂಡ ಜೈನಧರ್ಮದ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಈಗ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ 'ಪಂಪನ

*ಪಂಪನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನವನಾದ ಗುಣವರ್ಮನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಲೌಕಿಕ ಆಗಮ ಕಾವ್ಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಪಂಪ ಹಾಕಿದ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಪಂಪ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ'ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲಂಬಿಸದೆ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೆಳಗೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮತಪ್ರವರ್ತಕರು

ಕರ್ಮದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಹರಿದು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಕೈವಲ್ಯ ಪಡೆದ ಮುಕ್ತ ಜೀವರಿಗೆ 'ಜಿನರು' (ಗೆದ್ದವರು) ಎಂದು ಹೆಸರು. ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತ ಜಿನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಾವು ಕಂಡ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ ತೀರ್ಥಂಕರರಾದರು. (ತೀರ್ಥಂಕರರು ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಲು ಹಾಯ್ಗಡಮಾಡಿದವರು). ಈ ಜಿನರ ಮತವೇ ಜೈನಮತ. ಅವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧರ್ಮವೇ ಜೈನಧರ್ಮ.

ಕಾಲದೋಷದಿಂದ ಧರ್ಮ ಮಸುಳಿಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಇಂಥ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಅವತಾರಮಾಡಿ ಧರ್ಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುವರೆಂದೂ ಸನಾತನವಾದ ಜೈನಧರ್ಮ ಈ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದುಬಂದಿದೆಯೆಂದೂ ಜೈನರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈಗಿನ ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ದುಷ್ಷಮ–ಸುಷಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳುವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ವರು ತೀರ್ಥಂಕರರು ಅವತರಿಸಿದರು :

೧ ವೃಷಭ ೨ ಅಜಿತ ೩ ಶಂಭವ ೪ ಅಭಿನಂದನ ೫ ಸುಮತಿ ೬ ಪದ್ಮಪ್ರಭ ೭ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ೮ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ೯ ಪುಷ್ಪದಂತ ೧೦ ಶೀತಲ ೧೧ ಶ್ರೇಯಾಂಸ ೧೨ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ ೧೩ ವಿಮಲ ೧೪ ಅನಂತ ೧೫ ಧರ್ಮ ೧೬ ಶಾಂತಿ ೧೭ ಕುಂಥು ೧೮ ಅರ ೧೯ ಮಲ್ಲಿ ೨೦ ಮುನಿ ಸುವ್ರತ ೨೧ ನಮಿ ೨೨ ನೇಮಿ ೨೩ ಪಾರ್ಶ್ವ ೨೪ ವರ್ಧಮಾನ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವೃಷಭತೀರ್ಥಂಕರ ಕೃತಯುಗಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೆ ಹುಟ್ಟಿ ಆ ಯುಗವನ್ನು ಆರಂಭಗೊಳಿಸಿದವನು. ಕಡೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ* ಗೌತಮಬುದ್ಧನ ಹಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದವನು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು

---

*ಮಹಾವೀರನ ನಿರ್ವಾಣ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೨೭ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿದೆ. ವಿಮರ್ಶಕರೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲಗಣನೆ ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. [ಎಂ. ವಿಂಟರ್ನಿಟ್ಜ್ ಅವರ History of Indian Literature (ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೬೧೪-೬೧೫ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.]

ನಾಲ್ವರು ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮದ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಇದುವರೆಗಿನ ಚರಿತ್ರೆ

ತೀರ್ಥಂಕರರು ಸಮವಸರಣವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ದೇವ ಮನುಷ್ಯ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿದ್ದ ಸರ್ವಭಾಷಾತ್ಮಕವಾದ ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಆಗಮ ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅವರ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯ ಮುಂದಾಳುಗಳಾದ ಗಣಧರರು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಂಕರರ ನಿರ್ವಾಣವಾದ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಸಾಧುಗಳೂ ಶ್ರಾವಕರೂ ಗಣಧರರಿಂದಲೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಿಂದಲೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕ್ರಮವೇ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದಿಂದ ಮಹಾವೀರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ನಡೆದುಬಂದಿತು.

ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ವೇದಗಳಂತೆಯೆ ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಕಲಿತು ನೆನಪಿನಿಂದಲೆ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾವೀರಸ್ವಾಮಿಯ ನಿರ್ವಾಣವಾದ ಬಳಿಕ ಅರುವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗೌತಮಗಣಧರ, ಸುಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯ, ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿ–ಈ ಮೂವರು ಕೇವಲಿಗಳು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದದಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅವರ ಅನಂತರ ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿಷ್ಣು, ನಂದಿಮಿತ್ರ, ಅಪರಾಜಿತ, ಗೋವರ್ಧನ, ಭದ್ರಬಾಹು ಎಂಬ ಐವರು ಶ್ರುತ ಕೇವಲಿಗಳು ಜೈನಾಗಮಗಳಾದ ೧೧ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ೧೪ ಪೂರ್ವಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವರಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ೧೮೩ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ೧೧ ಜನ ಆಚಾರ್ಯರು ೧೧ ಅಂಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ೧೦ ಪೂರ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು; ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ೨೨೦ ವರ್ಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಆಚಾರ್ಯರು ೧೧ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿತಿದ್ದರು; ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದ್ದರು; ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಖಿಲವಾಗಿಹೋದವು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಜನರ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳ ಅರಿವೂ ಮಸುಳಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೫೭ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂಗಧಾರಿಗಳು (ಅಂಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು) ಯಾರೂ ಉಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಡಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ವರ್ಧಮಾನಸ್ವಾಮಿಯೂ ಕೇವಲಿಗಳೂ ವಿವರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೆನಪಿದ್ದಷ್ಟನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶ್ರುತಸ್ಕಂಧದ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿತವಾದುವು.

ಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಯಿತೆಂದೂ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೫೪ರಲ್ಲಿ ವಲಭಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ್ಧಿಗಣಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶ್ರಮಣಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡವೆಂದೂ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದಿಗಂಬರ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪಂಗಡಗಳು

ಜೈನಸಂಘ ಒಡೆದು ಇಬ್ಬಣವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಬಗುತ್ತದೆ; ಕೊನೆಯ ಶ್ರುತಕೇವಲಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷಕಾಲ ಘೋರವಾದ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದಿತು. ಆ ಕ್ಷಾಮ ಬರುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನರಿತ ಭದ್ರಬಾಹು ಮುನಿಸಂಘದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನೊಡಗೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಆತನು ಈಗಿನ ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅವಸಾನಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುನಿಸಂಘವನ್ನು ಇನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದ ಚೋಳದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ತಾನು 'ಕಟ್ವಪ್ಪು' ಎಂಬ (ಈಗಿನ ಚಿಕ್ಕ) ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದನು. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೆಂಬ* ಮುನಿ ಗುರು ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲೆ ಉಳಿದನು. ಮುನಿಸಂಘ ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭದ್ರಬಾಹು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಬರಗಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಆ ಮುನಿಸಂಘ ಉತ್ತರದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿತು. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮುನಿ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ವಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಭದ್ರಬಾಹು ಸಮಾಧಿಪಡೆದ ಬಳಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

ಕ್ಷಾಮಭಯದಿಂದ ಜೈನಸಂಘ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದ ಆ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ಶ್ರಮಣರಿಗೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಮರಳಿಬಂದವರಿಗೂ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ತಲೆದೋರಿದ್ದವು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರು ದಿಗಂಬರತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರೆಬಟ್ಟೆ ಹೊದೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದದ್ದು ಈ ಭಿನ್ನಾಚಾರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಜೈನಸಂಘದಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಒಡಕು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೭೯–೮೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಉಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದವರು ಬತ್ತಲೆಗರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಬಟ್ಟೆ

---

* ಈ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮೌರ್ಯವಂಶಸ್ಥಾಪಕ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದು ಸಾಧಾರಣ ನಂಬಿಕೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಈತನು ಮೌರ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಅಶೋಕನ ಮೊಮ್ಮಗ ಸಂಪ್ರತಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೆಂದೂ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ಆಗಮನ"—ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ: ಸಂಪುಟ ೨೬, ಸಂಚಿಕೆ ೧—೨.

ಉಡತೊಡಗಿದವರೇ ಶ್ವೇತಾಂಬರರು; ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಬತ್ತಲೆಗರಾಗಿದ್ದವರು ದಿಗಂಬರರು.

ದಿಗಂಬರರಿಗೂ ಶ್ವೇತಾಂಬರರಿಗೂ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಭೇದಗಳುಂಟು. ಈ ರೀತಿ ಭೇದವಿರುವುದು ಕೆಲವು ಗೌಣ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದಿಗಂಬರರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲಿಯಾದ ಸಾಧು ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆಯೆ ಬದುಕಿರುತ್ತಾನೆ; ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಏನನ್ನೂ, ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೂಡ, ಸ್ವಂತದ್ದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಕೂಡದು; ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುವುದು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿರುವುದರಿಂದಲೆ ದಿಗಂಬರರು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ದಿಗಂಬರರು ಪ್ರಮಾಣ ವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರುತಸ್ಕಂಧ

ತೀರ್ಥಂಕರರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಸ್ಕಂಧವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಶ್ರುತಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾದ **ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ**ದಲ್ಲಿ ೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರರು, ೧೨ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ೯ ಬಲ ದೇವರು, ೯ ವಾಸುದೇವರು, ೯ ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರು—ಈ ಅರವತ್ತು ಮೂವರು **ಶಲಾಕಾಪುರುಷರ** (ಮಹಾಪುರುಷರ) ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಮಹಾಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು. ಎರಡನೆಯದು **ಕರಣಾನುಯೋಗ** ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಮಾಣ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ. ಚಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ, ಜಯಧವಳ, ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕರಣಾನುಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು. ಮೂರನೆಯದು **ಚರಣಾನುಯೋಗ**. ಈ ಅನುಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜೈನಮುನಿಗಳೂ ಶ್ರಾವಕರೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಆಚಾರಶುದ್ಧಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು **ದ್ರವ್ಯಾನು ಯೋಗ**. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವಾದಿದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ, ಗೊಮ್ಮಟಸಾರ, ಮೊದಲಾದವು ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಮೂರು ಅನುಯೋಗಗಳ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಮೊದಲು **ದ್ವಾದಶಾಂಗ, ಚತುರ್ದಶಪೂರ್ವ**ಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರು. ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೆ ಖಿಲವಾಗಿ ಹೋದವು. ೧೨ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ೧೧ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವೂ ಖಿಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಪೂರ್ತಿ ನಷ್ಟವಾದವೆಂದು ದಿಗಂಬರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ವೇತಾಂಬರ

ಸಂಪ್ರದಾಯದವರಾದರೊ ಆ ೧೧ ಅಂಗಗಳೂ ಉಳಿದು ಬಂದಿವೆಯೆಂದೂ ೧೪ ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳೊಡನೆ ಕಳೆದುಳಿದ ೧೨ನೆಯ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಗಗಳು: ೧ ಆಚಾರಾಂಗ ಯತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. ೨ ಸೂತ್ರಕೃತಾಂಗ ಜ್ಞಾನ. ವಿನಯ. ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವುದು. ೩ ಸ್ಥಾನಾಂಗ ಜೀವ. ಪುದ್ಗಲ. ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಹಲವು ನೆಲೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. ೪ ಸಮವಾಯಾಂಗ ದ್ರವ್ಯ ಕಾಲ ಕ್ಷೇತ್ರ ಭಾವಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಭೇದಗಳಿಂದ ತೋರುವ ಸಾಮ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ೫ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ ಗಣಧರರು ಕೇಳಿದ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ೬ ಜ್ಞಾತೃಧರ್ಮಕಥಾಂಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಹಲವು ಕಥೆಗಳೂ ಗಣಧರ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳೂ ಇವೆ. ೭ ಉಪಾಸಕಾಧ್ಯಾಯಾಂಗ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ೮ ಅಂತಕೃದ್ದಶಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಮುನಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ೯ ಅನುತ್ತರೌಪಪಾದಿಕ ದಶಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ತೀವ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಐದು ಅನುತ್ತರ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಮುನಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ೧೦ ಪ್ರಶ್ನವ್ಯಾಕರಣಾಂಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸುಖ ದುಃಖ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ೧೧ ವಿಪಾಕಸೂತ್ರಾಂಗ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಪಾಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ೧೨ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗ ದರ್ಶನ ಭೇದಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಈ ದೃಷ್ಟಿವಾದಾಂಗದಲ್ಲಿ ಐದು ಭಾಗಗಳಿವೆ: ೧ ಚಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ. ಸೂರ್ಯಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ. ಜಂಬೂದ್ವೀಪಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ, ದ್ವೀಪಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ ಎಂಬ ಐದು ಪರಿಕ್ರಮಗಳು; ೨ ಹಲವು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಸೂತ್ರ; ೩ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರರೂಪವಾದ ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ: ೪ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಗಳು ೫ ಜಲಗತ ಚೂಲಿಕಾ. ಸ್ಥಲಗತ ಚೂಲಿಕಾ, ಮಾಯಾಗತ ಚೂಲಿಕಾ. ರೂಪಗತ ಚೂಲಿಕಾ, ಆಕಾಶಗತ ಚೂಲಿಕಾ ಎಂಬ ಐದು ಚೂಲಿಕೆಗಳು.

ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ: ೧ ಉತ್ಪಾದ ಪೂರ್ವ. ೨ ಅಗ್ರಾಯಣೀ ಪೂರ್ವ. ೩ ವೀರ್ಯಾನುವಾದ ಪೂರ್ವ, ೪ ಅಸ್ತಿನಾಸ್ತಿ ಪ್ರವಾದ ಪೂರ್ವ, ೫ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರವಾದ ಪೂರ್ವ. ೬ ಸತ್ಯ ಪ್ರವಾದ ಪೂರ್ವ. ೭ ಆತ್ಮ ಪ್ರವಾದ ಪೂರ್ವ. ೮ ಕರ್ಮ ಪ್ರವಾದ ಪೂರ್ವ, ೯ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪೂರ್ವ. ೧೦ ವಿದ್ಯಾನುವಾದ ಪೂರ್ವ. ೧೧ ಕಲ್ಯಾಣವಾದ ಪೂರ್ವ, ೧೨ ಪ್ರಾಣವಾದ ಪೂರ್ವ. ೧೩ ಕ್ರಿಯಾವಿಶಾಲ ಪೂರ್ವ. ೧೪ ತ್ರಿಲೋಕ ಬಿಂದುಸಾರ ಪೂರ್ವ. ಈ ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆ ಚತುರ್ದಶ ಮಹಾ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವುಗಳಲ್ಲದೆ ಅಂಗಬಾಹ್ಯಗಳೆಂಬ ಬೇರೆಯ ೧೪ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗ ಇರುವುದನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ೧ ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಗಳು, ೨ ಹನ್ನೆರಡು ಉಪಾಂಗಗಳು, ೩ ಹತ್ತು ಪ್ರಕೀರ್ಣಕಗಳು, ೪ ಆರು ಛೇದ ಸೂತ್ರಗಳು, ೫ ಎರಡು ಸೂತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು ೬ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲ ಸೂತ್ರಗಳು—ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿ ವಿವರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಜೈನಧರ್ಮಸಾರ

ಈ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ವಿವರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವ ಜೈನಧರ್ಮದ ಸಾರವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು :

"ಜೀವ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದದ್ದು ; ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು. ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತ ದರ್ಶನ, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ಅನಂತ ಸುಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಜೀವದ ಸ್ವಭಾವ. ಈ ಜೀವ ಅಜೀವದೊಡನೆ ಹೇಗೋ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕರ್ಮದ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಾಗ ಈ ಅನಂತಜ್ಞಾನಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಆವರಣ ಕವಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜೀವ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು ಚತುರ್ಗತಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ, ದೇವತೆಯಾಗಿ, ತಿರ್ಯಕ್‌ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ, ನಾರಕಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಮೋಹಾದಿಗಳಿಂದ ಕರ್ಮದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಲವು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಫಲದಿಂದ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಸಾರದ ತೊಡರುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಭವ್ಯಜೀವಿಗೆ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ದೊರೆತಾಗ, ಎಂದರೆ ಪಕ್ವಕಾಲ ಬಂದಾಗ, ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರರೂಪವಾದ ರತ್ನತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ರತ್ನತ್ರಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಜೀವಕ್ಕೆ ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಜೀವ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಹರಿದು ಬಂದು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬರಗೊಡದೆ ತಡೆದು ಆ ಮೊದಲೆ ಬಂದು ಮೈಗೂಡಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಿ ಸಂಸಾರದ ಬಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮ ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನಂತಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ."

ವಿವರಣೆಗಳು

ಮೇಲೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಜೈನಧರ್ಮವೂ ಅದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೊಡನೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಈ ಪುರಾಣದ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಅದ್ದರಿಂದ ನವತತ್ತ್ವಗಳು

ಷಡ್ದ್ರವ್ಯಗಳು, ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯಗಳು, ಚತುರ್ಗತಿಗಳು, ಲೋಕಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮ, ಮುಕ್ತಿಸಾಧಕವಾದ ರತ್ನತ್ರಯ—ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಆಸ್ರವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ಮೋಕ್ಷ—ಇವು ಸಪ್ತ ತತ್ತ್ವಗಳು. ಈ ಏಳರ ಜೊತೆಗೆ **ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ** ಎಂಬೆರಡು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ತತ್ತ್ವಗಳು ಒಂಬತ್ತು. ಇದನ್ನು 'ನವಪದಾರ್ಥಗಳು' ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ನವತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ **ಜೀವ** ಮತ್ತು **ಅಜೀವದ** ಐದು ಬಗೆಗಳಾದ **ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಪುದ್ಗಲ, ಕಾಲ**—ಐವು ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು.

ಈ ಷಡ್ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಒಂದು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಐದು ಪಂಚ **ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳು.**

ಜೀವ

ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಗಿಡ, ಮರ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೈತನ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವುದು ಜೀವ. ಜೀವ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಜೀವಗಳು ಎಷ್ಟೆಂದು ಎಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಜೀವ, ಸಂಸಾರಿಜೀವ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಸಿದ್ಧರೂ ಕೇವಲಿಗಳೂ ಮುಕ್ತರು. ಈ ಮುಕ್ತ ಜೀವರಿಗೆ ಅನಂತವಾದ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ವೀರ್ಯ, ಸುಖಗಳುಂಟು. ಹೀಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾದ ಜೀವ ಹೇಗೋ ಅಜೀವದೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕರ್ಮದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಸಂಸಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಬದ್ಧಜೀವಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಮಾಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಸಂಸಾರಿ ಜೀವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಮಾಡಿ ದೇವತೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಮೊದಲಾದ ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ; ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಮಿಶ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಜೀವ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ತಿರ್ಯಕ್, ನಾರಕ—ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ನೆಲೆಗಳೇ **ಚತುರ್ಗತಿಗಳು**. ಈ ಅಲೆದಾಟವೇ **ಸಂಸಾರ**. ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಿದರೆ ಜೀವ ಸಂಸಾರದ ಅಲೆತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಶ್ವತಸುಖ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ **ಮುಕ್ತಿ, ಮೋಕ್ಷ**. ಇದನ್ನು **ಪಂಚಮಗತಿ**ಯೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಜೀವಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ಗುಣಗಳುಂಟು: ೧ ಅದು ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ: ಎಂದರೆ ಅದು ಹಿಂದೆ ಜೀವಿಸಿತ್ತು, ಈಗ ಜೀವಿಸಿದೆ. ಮುಂದೂ ಜೀವಿಸಿರುತ್ತದೆ. ೨ ಅದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನ

ಗಳುಂಟು. ೩ ಅದು ಅಮೂರ್ತವಾದುದು; ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶ, ರುಚಿ, ಗಂಧ, ವರ್ಣಗಳಿಲ್ಲ. ೪ ಅದು ಕರ್ತೃ, ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತದೆ. ೫ ತಾನು ಧರಿಸುವ ದೇಹದಷ್ಟು ಅಳತೆಯುಳ್ಳದ್ದು; ಯಾವ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಅದರ ತುಂಬ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ೬ ಅದು ಭೋಕ್ತೃ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ತಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ೭ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ೮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದು ಸಿದ್ಧನಾಗಬಲ್ಲದು. ೯ ಅದು ಊರ್ಧ್ವಗಮನವುಳ್ಳದ್ದು; ಎಂದರೆ, ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಅದರ ಸ್ವಭಾವ.

ಸಂಸಾರಿ ಜೀವರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ **ಸ್ಥಾವರ, ತ್ರಸ** ಎಂದು ಎರಡು ಗುಂಪಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸಲಾರದೆ ಇದ್ದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಜೀವಗಳು ಸ್ಥಾವರಗಳು. ತಾವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲವು ತ್ರಸ ಜೀವಗಳು.

ಸ್ಥಾವರಗಳು ಏಕೇಂದ್ರಿಯಗಳು; ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಬಲ್ಲ ಒಂದು ಇಂದ್ರಿಯದ ಜೀವಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ವಿಧ; ೧ ಪೃಥ್ವೀಕಾಯ—ಕಲ್ಲು ನೆಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ. ೨ ಅಪ್‌ಕಾಯ—ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ. ೩ ತೇಜಃಕಾಯ—ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ. ೪ ವಾಯುಕಾಯ—ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ. ೫ ವನಸ್ಪತಿಕಾಯ—ಗಿಡಮರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ.

ತ್ರಸ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ: ೧ ದ್ವೀಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಬಲ್ಲ ಎರಡು ಇಂದ್ರಿಯದ ಜೀವಗಳು—ಶಂಖ, ಮೊದಲಾದುವು. ೨ ತ್ರೀಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಮೂರು ಇಂದ್ರಿಯದ ಜೀವಗಳು—ಇರುವೆ, ಮೊದಲಾದುವು. ೩ ಚತುರಿಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧ ಮತ್ತು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಇಂದ್ರಿಯದ ಜೀವಗಳು—ಜೇನು ಮೊದಲಾದುವು. ೪ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧ, ರೂಪ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಉಳ್ಳ ಜೀವಗಳು—ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವು.

ಸ್ಥಾವರಜೀವಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿವೆ. ತ್ರಸ ಜೀವಗಳು ಮಧ್ಯಲೋಕವೆಂಬ ಭೂಲೋಕ, ಮೇಲಿನ ದೇವಲೋಕ, ಕೆಳಗಿನ ನರಲೋಕ—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ತ್ರಸನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರೂ ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಬರುವುದು ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ. ಜೀವಗಳು ಪಾಪಫಲವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಕೆಳಗೊಂದರಂತೆ ಇರುವ ಏಳು ನರಕಗಳಲ್ಲಿ; ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದು ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಮೇಲುಗಡೆ ಇರುವ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ. (ಲೋಕಸ್ವರೂಪ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ).

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭವನಪತಿ, ವ್ಯಂತರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕ ಮತ್ತು ವಿಮಾನವಾಸಿಗಳೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ ಇವರೇ ಚತುರ್ನಿಕಾಯ ಅಮರರು. ಭೂಲೋಕಕ್ಕೂ ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಮೊದಲನೆಯ ನರಕಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ದೇವತೆಗಳು ಭವನಪತಿಗಳು. ೧೦. ಗುಹೆ, ಸಮುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕಿನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷ, ಯಕ್ಷರೇ ಮೊದಲಾದ

ವರು ವ್ಯಂತರ ದೇವತೆಗಳು. ಸೂರ್ಯ. ಚಂದ್ರ. ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕ ದೇವತೆಗಳು. ಸ್ವರ್ಗವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರು ವಿಮಾನವಾಸಿಗಳು. ವಿಮಾನವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವಾಸಿಗಳೆಂದೂ ಕಲ್ಪಾತೀತರೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಸೌಧರ್ಮಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ೧೬ನೆಯ ಅಚ್ಯುತ ಸ್ವರ್ಗದ ವರೆಗೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ. ಸಾಮಾನಿಕ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಪಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರು ಕಲ್ಪವಾಸಿಗಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲಿನ ಒಂಭತ್ತು ಗ್ರೈವೇಯಕವಿಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಮೇಲಿನ ಐದು ಅನುತ್ತರವಿಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸುವ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ಸಮಾನರು; ಸ್ವಯಂ ಇಂದ್ರರು; ಅಹಮಿಂದ್ರರು. ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಕಲ್ಪಾತೀತರು.

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಮಾಡುವ ಎಡೆಗಳಿಗೆ ವಿಮಾನಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಕ. ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ. ಪ್ರಕೀರ್ಣಕ–ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಕ ವಿಮಾನಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದವು. ಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಾತೀತ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಅರುವತ್ತುಮೂರು ಇಂದ್ರಕ ವಿಮಾನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಸ್ವರ್ಗಪಟಲಗಳೆಂದು ಹೆಸರು.

ವಿಮಾನವಾಸಿ ಮತ್ತು ಭವನವಾಸಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಸಾಮಾನಿಕ. ತ್ರಾಯಸ್ತ್ರಿಂಶ. ಪಾರಿಷದ. ಆತ್ಮರಕ್ಷ. ಲೋಕಪಾಲ. ಅನೀಕ. ಪ್ರಕೀರ್ಣಕ. ಅಭಿಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಬಿಷಿಕ ಎಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಗಗಳುಂಟು. ವ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಾಯಸ್ತ್ರಿಂಶ ಲೋಕಪಾಲರುಗಳಿಲ್ಲ. ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ದೇವತೆಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿರುವವರು ಇಂದ್ರರು ಆಜ್ಞೆ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರರಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಗುರುಗಳಂತಿರುವವರು ಸಾಮಾನಿಕರು. ಇಂದ್ರರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರಂತಿರುವವರು ತ್ರಾಯಸ್ತ್ರಿಂಶ ದೇವತೆಗಳು; ಸಂಗಡಿಗರಂತಿರುವವರು ಪಾರಿಷದರು; ಮೈಗಾವಲಾಗಿರುವವರು ಆತ್ಮರಕ್ಷದೇವತೆಗಳು. ದುರ್ಗರಕ್ಷಕರಂತಿರುವವರು ಲೋಕಪಾಲರು. ದೇವರಾಯನ ಏಳು ಬಗೆಯ ಸೈನ್ಯದವರೇ ಅನೀಕದೇವತೆಗಳು. ಪೌರರು. ನಾಡಿನ ಪ್ರಜೆಗಳಂತೆ ಇರುವವರು ಪ್ರಕೀರ್ಣಕರು. ದಾಸರಂತೆ ಸೇವಾಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರು ಅಭಿಯೋಗ್ಯರು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೂ 'ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಜೆ'ಗಳಂತಿರುವ ಅಲ್ಪಪುಣ್ಯರಾದ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳತರಗತಿಯ ದೇವತೆಗಳು ಕಿಲ್ಬಿಷಿಕರು.

ಈ ಚತುರ್ಗತಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ ಜೀವ ಅಜ್ಞಾನ ಮುಸುಕಿ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದರೂ ಸದಾ ಸುಖವನ್ನರಸುತ್ತ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದ ಬಂಧ ಎಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಜೀವವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಲಾರದು. ತನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿರುವ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಬಿಗುಪನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ತಡೆದು ನಾಶಮಾಡಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದೂ ಜೀವದ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು; ಅದರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಕರ್ಮಮಾಡಿದರೆ ಆ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮುಗಿಸುವವರೆಗೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ.

ಅಜೀವ

ಜೀವವಲ್ಲದ್ದು ಅಜೀವ. ಅಜೀವಕ್ಕೆ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಚೇತನತ್ವವೇ ಅದರ ಲಕ್ಷಣ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಪುದ್ಗಲ, ಕಾಲ—ಈ ಐದೂ ಅಜೀವಗಳು. ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರಬಂಧವಾಗುವುದು ಈ ಅಜೀವದ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಲೇ.

ಅಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ, ಅಮೂರ್ತ (ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳದ್ದು, ಇಲ್ಲದ್ದು) ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಪುದ್ಗಲವೊಂದು ಮೂರ್ತ; ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕೂ ಅಮೂರ್ತಗಳು.

೧ ಪುದ್ಗಲ

ಅಜೀವಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪುದ್ಗಲವೇ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ಪುದ್ಗಲ ಜೀವದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವು. ಜೀವ ಚೇತನವುಳ್ಳದು, ಅಮೂರ್ತ. ಪುದ್ಗಲ ಅಚೇತನ, ಮೂರ್ತ. ಪುದ್ಗಲಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣಗಳುಂಟು. ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದು, ರುಚಿ ನೋಡಬಹುದು, ಮೂಸಬಹುದು, ನೋಡಬಹುದು. ಪುದ್ಗಲವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅದರ ರೂಪವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸುವ ವಿಷಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಕರ್ಮ—ಇವೆಲ್ಲ ಪುದ್ಗಲಗಳು.

ಪುದ್ಗಲಕ್ಕೆ ಅಣು, ಸ್ಕಂಧ ಎಂದು ಎರಡು ರೂಪಗಳುಂಟು. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ (ಸ್ಥಳದ ಏಕಮಾನ) ಉಳ್ಳ ಪುದ್ಗಲಕ್ಕೆ ಅಣುವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಂಥ ಅಣುಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ‘ಸ್ಕಂಧ’ವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಕಂಧಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಪುದ್ಗಲವನ್ನು ಆರು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧ ಅತಿಸ್ಥೂಲ—ಮಣ್ಣು, ಬೆಟ್ಟ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬ ಮೊದಲಾದುವು. ೨ ಸ್ಥೂಲ—ನೀರು, ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದುವು. ೩ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ (ಸ್ಥೂಲತೆ ಹೆಚ್ಚು, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಕಡಮೆ)—ನೆರಳು, ಬಿಸಿಲು ಮೊದಲಾದುವು. ೪ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥೂಲ (ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹೆಚ್ಚು, ಸ್ಥೂಲತೆ ಕಡಮೆ)—ವಾಸನೆ, ಶಬ್ದ, ರುಚಿ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮೊದಲಾದುವು. ೫ ಸೂಕ್ಷ್ಮ—ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ರೂಪವಾದ ಕರ್ಮ ಪುದ್ಗಲ ಈ ತರಗತಿಯದು. ಇದು ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾದದ್ದಲ್ಲ. ೬ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ—ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು.

೨ ಧರ್ಮ

ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಒಂದು ಶಕ್ತಿ. ಮೀನುಗಳು ಸಂಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀರು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದೊ ಹಾಗೆ ಜೀವಪುದ್ಗಲಗಳ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀವ ಪುದ್ಗಲಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಲಾರದು, ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾರದು. ಆದರೆ ಅವು ಚಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ

ಯಾವ ಚಲನೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಸದಾ ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜೀವ ಮುಕ್ತಿಪಡೆದು ಸಿದ್ಧಶಿಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಲೋಕಾಂತದ ಆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಅಲ್ಲೆ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ.

೩ ಅಧರ್ಮ

ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ ಜೀವಪುದ್ಗಲಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಅಧರ್ಮ ದ್ರವ್ಯ ಅವುಗಳ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ—ಅವು ಓಡಾಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದುಕಡೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ—ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮದಂತೆ ಇದೂ ಕೂಡ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಲ್ಲ; ಸಹಾಯಕ ಮಾತ್ರ. ವಸ್ತುಗಳು ನಿಲ್ಲಲು ಭೂಮಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ.

ಜೀವ ತಾನು ಚಲಿಸಬೇಕೆಂದರಾಗಲಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುದ್ಗಲ ವನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರಾಗಲಿ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಜೀವ ತನ್ನ ಓಡಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಯಸಿದರಾಗಲಿ ಕರ್ಮ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ್ದರಿಂದ ಪುದ್ಗಲದ ಹಿಡಿತ ಸಡಿಲವಾಗಿ ಅದು ಕಳಚಬೀಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಧರ್ಮ ದ್ರವ್ಯ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮ ಅಧರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಲೋಕವಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿವೆ; ಲೋಕದ ಹೊರಗೆ (ಅಲೋಕದಲ್ಲಿ) ಇಲ್ಲ. ಇವು ಅನಾದಿ ಅನಂತಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳಿಲ್ಲ.

೪ ಆಕಾಶ

ಜೀವಗಳಿಗೂ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಅಜೀವಗಳಿಗೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸ್ಥಳ ಕೊಡುವುದೇ ಆಕಾಶ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೋಕ, ಅಲೋಕ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗ ಳುಂಟು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ—ಈ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಇರುವುವು. ಅಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದು ಅನಂತವಾದ ಆಕಾಶವೊಂದೇ.

ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಜೀವಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳ ಬಹು ಕಡಿಮೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯರು ವಾಸಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಭಾಗದಲ್ಲಿ (ಮಧ್ಯಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ).

೫ ಕಾಲ

ಜೀವಾಜೀವಗಳ ಹಲವು ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವುಗಳ ರೂಪಾಂ ತರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದು ಕಾಲ. ಕಾಲ ಅನಾದಿಯಾದುದು, ಅನಂತವಾದುದು.

ಕಾಲವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಯ, ನಿಮಿಷ, ಮಾಸ, ವರ್ಷ ಮೊದಲಾಗಿ ಗಣಿಸುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಅನಂತವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ

ಅನಂತಕಾಲವನ್ನು ಅಸಂಖ್ಯ **ಕಲ್ಪ**ಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ **ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ, ಅವಸರ್ಪಿಣೀ,** ಎಂದು ಎರಡು ಭೇದ. ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ನ್ಯಾಯ, ಜನರ ಆಯುಸ್ಸು, ಸುಖ, ಮುಂತಾದುವು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕಡೆಗೆ ಅಧರ್ಮ ಅನ್ಯಾಯಾದಿಗಳು ತಾವೇ ತಾವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿ ಮೊದಲಾಗಿ, ಅಧರ್ಮ ಅನ್ಯಾಯಗಳು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಧರ್ಮ ನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಏರುಗಾಲ ಇಳಿಗಾಲಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಕಾಲಚಕ್ರ.

ಅವಸರ್ಪಿಣಿ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಆರಾರು ಕಾಲಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ ೧ ಸುಷಮ ಸುಷಮ (ಪೂರ್ಣ ಸುಖದ ಕಾಲ), ೨ ಸುಷಮ (ಸಾಮಾನ್ಯ ಸುಖ ಕಾಲ), ೩ ಸುಷಮ ದುಷ್ಷಮ (ಹೆಚ್ಚು ಸುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ದುಃಖ ಇರುವ ಕಾಲ), ೪ ದುಷ್ಷಮ ಸುಷಮ (ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖ ಇರುವ ಕಾಲ), ೫ ದುಷ್ಷಮ (ಬರಿಯ ದುಃಖದ ಕಾಲ) ೬ ದುಷ್ಷಮ ದುಷ್ಷಮ (ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದ ಕಾಲ)–ಎಂದು ಆರು ಭೇದಗಳು. ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಭೇದಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ದುಷ್ಷಮ ದುಷ್ಷಮದಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಸುಷಮ ಸುಷಮದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಒಳ ಭೇದಗಳನ್ನು ಯುಗಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ಕಾಲಗಳೂ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಕಡೆಯ ಮೂರು ಕಾಲಗಳೂ ಸುಖ ಕಾಲಗಳು. ಆಗಿನ ಜನ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ **ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ**ಗಳಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ **ಭೋಗಭೂಮಿ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕಾದ ಉಳಿದ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಿಗೂ **ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ**ಯೆಂದು ಹೆಸರು.

ಈಗ ನಾವಿರುವುದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ. ವೃಷಭ ಮೊದಲಾದ ೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಅವತರಿಸಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ದುಷ್ಷಮ ಸುಷಮವೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ.

ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿಕಾಯ

ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲ—ಈ ಆರೂ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಲವು ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (ರೂಪಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ) ಹರಿದು ಮಾರ್ಪಡುತ್ತ, ಹಾಗೆ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ 'ಸತ್ತಾ' ಲಕ್ಷಣ

ವುಳ್ಳದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದು ಧ್ರುವ್ಯ, 'ಸತ್ತಾ' ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದ (ಹುಟ್ಟು), ವ್ಯಯ (ನಾಶ), ಧ್ರುವತ್ವ ಅಥವಾ ಧ್ರೌವ್ಯ (ಸ್ಥಿರತೆ)—ಎಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ಪಾದ ಲಕ್ಷಣವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ವ್ಯಯವಿರುವುದರಿಂದ ನಾಶ ವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಧ್ರುವತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳದೆ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೀವದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಜೀವ ಸಂಸಾರ ದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬಾಳಿ ಸತ್ತು ಬೇರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಜೀವ ಆಯಾ ದೇಹದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಒಂದೊಂದು ದೇಹವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಜೀವ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಸತ್ತಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವು ಆ ಜೀವದ ಉತ್ಪಾದ ವ್ಯಯಗಳು. ಆ ಹಲವು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೇ ಜೀವ. ಆ ಸುತ್ತಾಟದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ, ಜೀವತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಹಲವು ಶರೀರಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸಹಜ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಪಡೆಯುವವರೆಗೂ ಆ ಜೀವದ ಜೀವತ್ವ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅದರ ಧ್ರುವತ್ವ ಅಥವಾ ಧ್ರೌವ್ಯ. ಇದೇ ರೀತಿ ಉಳಿದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೂ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇರಲು ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು (ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರದೇಶ ವೆಂದು ಸಂಕೇತ) ಬೇಕಾದ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ 'ಕಾಯ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕಾಲವೊಂದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು 'ಕಾಯ' ಅಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಐದೂ 'ಸತ್ತಾ' ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವಾಗಿ (ಅಸ್ತಿ) 'ಇವೆ'ಯಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸುವ 'ಕಾಯ'ಗಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವು **'ಅಸ್ತಿಕಾಯ'**ಗಳು.

ದ್ರವ್ಯಗಳು ಸೃಷ್ಟವಾದವಲ್ಲ. ಅವಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದವು. ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ, ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿದ ಅಥವಾ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾದ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಪುದ್ಗಲ ದಾಳಿಯಿಡುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶ ಅವುಗಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೀವಪುದ್ಗಲಗಳ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ, ಧರ್ಮ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಬಳಲಿ ದಾಗ ಅವುಗಳ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ಅಧರ್ಮ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಈ ಜೀವಾಜೀವಗಳ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತನಾದ ಈಶ್ವರನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆಂದು ನಂಬಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ

ಜೀವದ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮವೇ ಪುಣ್ಯ, ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮವೇ ಪಾಪ. ಜೀವದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಅಥವಾ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮ, ಮೇಲುಗತಿ ಕೊಡುವಂಥದು, ಪುಣ್ಯ. ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮ, ಕೆಳಗತಿಗೆ ನಡಸುವಂಥದು, ಪಾಪ.

ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ರಾಗವುಳ್ಳ, ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಲುಷವಿಲ್ಲದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವ.

ಪ್ರಮಾದ ತುಂಬಿದ ನಡತೆ, ಕಲುಷತೆ, ವಿಷಯಲೋಲುಪತೆ, ಇತರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಡುವುದು. ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವುದು–ಇವು ಜೀವಕ್ಕೆ ಪಾಪ ಹರಿದುಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಇದು ಪಾಪಾಸ್ರವ.

ಪಾಪ ಜೀವವನ್ನು ಕೆಳಗತಿಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಏಕೇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಕೀಳು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ನರಕ ದುಃಖವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜೀವದ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಕುಂದುತ್ತ ಬರುತ್ತವೆ.

ಪುಣ್ಯ ಜೀವವನ್ನು ಮೇಲುಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶುಭಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಪುಣ್ಯಬಲದಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಬಹುದು; ದೇವತೆಯಾಗಬಹುದು; ತೀರ್ಥಂಕರನೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳೆರಡೂ ಬಂಧಕಾರಣಗಳು.

ಕರ್ಮ

ಜೀವ ಅಜೀವದೊಡನೆ ಕೂಡಿದಾಗ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸದ ಫಲವೇ ಕರ್ಮ. ಕರ್ಮ ಪುದ್ಗಲರೂಪವಾದದ್ದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕರ್ಮ ಪುದ್ಗಲ ಜೀವದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಲೇಪವಾಗಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಂಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕರ್ಮಬಂಧನ ಜೀವದ ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯನ್ನು ತಡೆದು, ಕೆಳಗೆಳೆದು, ಅದನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವ ಕರ್ಮದ ಹೊರೆಹೊತ್ತು ತನ್ನ ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ **ಘಾತಿ, ಅಘಾತಿ** ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ಅನಂತಸುಖ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅನಂತಗುಣಗಳಿಗೆ ಘಾತಿ ಎಂದರೆ ಕೇಡು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು **ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳು** ಹಾಗೆ ಘಾತಿಯುಂಟುಮಾಡದ ಕರ್ಮಗಳು **ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು.**

ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು ಜೀವವನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಅದು ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದಂತೆ ತಡೆದಿಡುತ್ತವೆ. ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು ಆ ರೀತಿ ಕೇಡು ಮಾಡಹೋಗದೆ ಜೀವ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅದು ಹುಟ್ಟಿಬರುವ ಸಂದರ್ಭ, ಶರೀರ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು ನಾಲ್ಕು: ೧ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ–ಅನಂತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಕರ್ಮ. ೨ ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ–ಅನಂತ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ. ೩ ಅಂತರಾಯ–ಅನಂತವೀರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಮಾಡುವ ಕರ್ಮ. ೪ ಮೋಹನೀಯ–ಜೀವವನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ಅನಂತಸುಖವನ್ನು ಮಸುಳಿಸುವ ಕರ್ಮ.

ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು ನಾಲ್ಕು: ೧ ಆಯುಃಕರ್ಮ–ಜೀವಿಯ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕರ್ಮ. ೨ ನಾಮಕರ್ಮ–ದೇಹ, ಎತ್ತರ, ಆಕಾರ. ಬಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ. ೩ ಗೋತ್ರಕರ್ಮ–ಜೀವಿ ಹುಟ್ಟುವ ಜಾತಿ ಕುಲ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕರ್ಮ. ೪ ವೇದನೀಯಕರ್ಮ–ಜೀವಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಕರ್ಮ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾಷ್ಟಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಂಟನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ೧೪೮ ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವಕ್ಕೆ 'ಕರ್ಮಪ್ರಕೃತಿಗಳು' ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಜೀವವನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸಿರುವುದು ಕರ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷ ತಪ್ಪದೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಾವರಣವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ದರ್ಶನಾವರಣವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಕೇವಲದರ್ಶನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಅವ್ಯಾಭಾಧತ್ವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ಎಂದರೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಅನಂತಸುಖ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದರೆ ಅಚಲವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆಯುಃ ಕರ್ಮದ ನಾಶದಿಂದ ಪರಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವಗಾಹನತ್ವ (ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಜೀವವಿರುವ ಕಡೆ ಇತರ ಜೀವಗಳೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ) ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋತ್ರ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅಗುರು ಲಘುತ್ವ (ಎಂದರೆ, ಕರ್ಮದಿಂದ ಭಾರವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯದೆ, ಹಗುರವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಅಚಲವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ) ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಾಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನಂತವೀರ್ಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಲೇಶ್ಯ

ಜೀವ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಲೇಶ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ಕಪ್ಪು,

ನೀಲಿ, ಬೂದು, ಕೆಂಪು, ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲ ಎಂದು ಲೇಶ್ಯೆಗಳು ಆರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಕಡೆಯ ಮೂರು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಪಾಪದ ತೀವ್ರತೆ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಗ್ಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಡೆಯ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯದ ತೀವ್ರತೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಪ್ಪು ಲೇಶ್ಯದವನು ಪರಮ ಪಾಪಿ. ಶುಕ್ಲ ಲೇಶ್ಯದವನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನಾದವನು ; ಪರಿಶುದ್ಧನೂ ದಯಾವಂತನೂ ಇತರರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನೂ ಆಗಿ ಬಾಳುವವನು.

ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳು

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಜೀವ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲೇರುತ್ತ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಿವೆ. ಈ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳೇ **ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳು.** ಕರ್ಮಗಳ ಉದಯ, ಉಪಶಮ (ಶಾಂತಸ್ಥಿತಿ), ಕ್ಷಯ, ಕ್ಷಯೋಪಶಮ (ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶವಾಗುವುದು, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಂತವಾಗುವುದು) ಇವುಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಜೀವದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಗುಣಸ್ಥಾನವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಇವು ಯಾವುವೆಂದರೆ: ೧ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ. ೨ ಸಾಸಾದನ (ಸಾಸ್ವಾದನ), ೩ ಮಿಶ್ರ. ೪ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ. ೫ ದೇಶ ವಿರತ, ೬ ಪ್ರಮತ್ತವಿರತ. ೭ ಅಪ್ರಮತ್ತ ವಿರತ. ೮ ಅಪೂರ್ವಕರಣ. ೯ ಅನಿವೃತ್ತಿ ಕರಣ. ೧೦ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಾಂಪರಾಯ. ೧೧ ಉಪಶಾಂತ ಮೋಹ. ೧೨ ಕ್ಷೀಣ ಮೋಹ. ೧೩ ಸಯೋಗ ಕೇವಲಿ, ೧೪ ಅಯೋಗ ಕೇವಲಿ.

ಈ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಏರುತ್ತಿರುವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಲಿಗೂ ಅಜೀವದ ಸಂಬಂಧ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ; ಕರ್ಮದ ಕಟ್ಟು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನವಲ್ಲಿ ಜೀವ ಅರ್ಹತ್ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನವಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಹೊಂದಿ ಸಿದ್ಧ ಗತಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಆಸ್ರವ

ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಜೀವದ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ (ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಮೈ ಗಳಲ್ಲಿ) ಉಂಟಾಗುವ ಚಲನೆಗಳಿಂದ, ಜೀವದ ಶುಭಾಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ಕರ್ಮಪುದ್ಗಲ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಕರ್ಮ ಜೀವದೊಳಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬರುವುದೇ ಆಸ್ರವ.

ಆಸ್ರವದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ: ಭಾವಾಸ್ರವ, ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವ. ಕರ್ಮಪುದ್ಗಲ ಜೀವದೊಳಕ್ಕೆ ಹರಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಜೀವದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಭಾವಾಸ್ರವ. ಅಂಥ

ಅನುಕೂಲಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿರುವಾಗ ಜೀವನೊಳಕ್ಕೆ ಹರಿದುಬರುವ ನಾನಾ ವರ್ಣಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುದ್ಗಲವೇ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವ. ಈ ಪುದ್ಗಲ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಲ್ಲ.

ಐದು ಬಗೆಯ **ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ**ದಿಂದ, ಐದು ಬಗೆಯ **ಅವಿರತಿ**ಯಿಂದ ಹದಿನೈದು **ಪ್ರಮಾದ**ಗಳಿಂದ, ಮೂರು ಬಗೆಯ **ಯೋಗ**ದಿಂದ, ನಾಲ್ಕು **ಕಷಾಯ**ಗಳಿಂದ, ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಿಧಗಳಿಂದ ಆಸ್ರವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ (ತಪ್ಪು ನಂಬಿಕೆ): ೧ ಏಕಾಂತ—ಒಮ್ಮುಖವಾದ ನಂಬಿಕೆ ೨ ವಿಪರೀತ—ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದನ್ನು. ವಿಪರೀತವನ್ನು ನಂಬುವುದು. ೩ ವಿನಯ—ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೌರವಿಸುವುದು. ೪ ಸಂಶಯ—ಸಂದೇಹಪಡುವುದು. ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ೫ ಅಜ್ಞಾನ—ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನವಾಗಿರುವುದು.

ಅವಿರತಿ: (ವ್ರತ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು): ಹಿಂಸೆ—ಜೀವಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಮಾಡುವುದು, ಕೊಲ್ಲುವುದು. ೨ ಅಸತ್ಯ—ಸುಳ್ಳಾಡುವುದು. ೩ ಸ್ತೇಯ—ಕಳವು. ೪ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ—ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ೫ ಪರಿಗ್ರಹ—ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ.

ಪ್ರಮಾದಗಳು: ೧ ಸ್ತ್ರೀ ಕಥೆ—ಹೆಂಗಸರ ವಿಷಯವಾದ ಹರಟೆ. ೨ ಭೋಜನ ಕಥೆ—ಊಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತು ಕಥೆ. ೩ ರಾಷ್ಟ್ರಕಥೆ—ರಾಜಕೀಯದ ಮಾತು. ೪ ಅವನೀಪಾಲ ಕಥೆ—ದೊರೆಗಳ ವಿಷಯವಾದ ಮಾತು. ೫—೮ ನಾಲ್ಕು ಕಷಾಯಗಳು: (೧) ಕ್ರೋಧ—ಅತಿ ಕೋಪ: (೨) ಮಾನ—ಅಹಂಕಾರ; ತನ್ನ ಕುಲ, ವಿದ್ಯೆ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ; (೩) ಮಾಯೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವುದು; (೪) ಲೋಭ ದುರಾಸೆ. ೯—೧೩ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಮಾದಗಳು. ೧೪ ನಿದ್ರೆ. ೧೫ ಸ್ನೇಹ (ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ).

ಯೋಗ: ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಮೈ—ಈ ಮೂರರ ಚಲನಕ್ಕೆ ಯೋಗವೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ.

ಕಷಾಯಗಳು: ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ. (ಪ್ರಮಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುವಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವವಕ್ಕೂ ಗುಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟು).

ಬಂಧ

ಹರಿದು ಬಂದ ಕರ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂಧ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಬಂಧವೂ ಭಾವಬಂಧ, ದ್ರವ್ಯಬಂಧ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ. ಕರ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿರುವ ಜೀವದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಭಾವಬಂಧವೆಂದೂ ಕರ್ಮಪುದ್ಗಲ ಜೀವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯಬಂಧವೆಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆ.

ಕರ್ಮದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಅನುಭಾಗ, ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬಂಧ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ: ೧ ಕೆಲವು ಕರ್ಮ ಹಿತ; ಕೆಲವು ಅಹಿತ. ಈ ಸ್ವಭಾವವೇ 'ಪ್ರಕೃತಿ'. ೨ ಕೆಲವು ಕರ್ಮ ಬೇಗ ಸವೆಯುತ್ತವೆ; ಕೆಲವು ಬಹು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮ ಜೀವಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಾದ

ಕಾಲಾವಧಿಯೇ 'ಸ್ಥಿತಿ'. ೩ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕರ್ಮಗಳು ಬಹು ಪ್ರಬಲ, ಕೆಲವು ಮೃದು. ಕರ್ಮಗಳ ಈ ರೀತಿಯ ಬಲಾಬಲಗಳಿಗೆ 'ಅನುಭಾಗ' ಎಂದು ಸಂಕೇತ. ೪ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕರ್ಮ ಪುದ್ಗಲದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ತೆಳುವಾಗಿಯೊ ದಟ್ಟವಾಗಿಯೊ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ 'ಪ್ರದೇಶ'.

ಸಂವರ

ಹೊಸ ಕರ್ಮ ಹರಿದು ಬರದಂತೆ ತಡೆಯುವುದೇ ಸಂವರ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭಾವಸಂವರ, ದ್ರವ್ಯಸಂವರ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ. ಆಸ್ರವವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಭಾವಸಂವರವೆಂದೂ, ಕರ್ಮದ ಒಳ ಹರಿತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯಸಂವರವೆಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆ.

ಕರ್ಮ ಹರಿದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ ಕಷಾಯಗಳು ಕಾರಣವಷ್ಟೆ. ಅವನ್ನು ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಹರಿತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಐದು **ವ್ರತ**ಗಳು, ಐದು **ಸಮಿತಿ**ಗಳು, ಮೂರು **ಗುಪ್ತಿ**ಗಳು, ಹತ್ತು **ಧರ್ಮ**ಗಳು, ಹನ್ನೆರಡು **ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ**ಗಳು, ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು **ಪರೀಷಹ** ಜಯಗಳು, ಹಲವು ಬಗೆಯ **ಚಾರಿತ್ರ**ಗಳು—ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂವರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

ಐದುವ್ರತಗಳು : ೧ ಅಹಿಂಸೆ–ಮನೋವಾಕ್ ಕಾಯಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಿರುವುದು. ೨ ಸತ್ಯ—ಯಾವಗಲೂ ನಿಜವನ್ನೇ ಆಡುವುದು. ೩ ಅಸ್ತೇಯ—ಕದಿಯದಿರುವುದು: ತನಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಹೊರತು ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು. ೪ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ—ಮನೋವಾಕ್ ಕಾಯಗಳಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ. ಪುರುಷಸಂಗ ಮಾಡದಿರುವುದು. ೫ ಅಪರಿಗ್ರಹ—ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮನಸ್ಸುಕೊಡದೆ ಅವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದು. ಇವೇ ಪಂಚ ಮಹಾ ವ್ರತಗಳು.

ಐದು ಸಮಿತಿಗಳು : ೧ ಈರ್ಯಾ ಸಮಿತಿ—ನಡೆಯುವಾಗ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ನೋವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದು. ೨ ಭಾಷಾ ಸಮಿತಿ—ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನೋಯಿಸದಂತೆ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು. ೩ ಏಷಣಾ ಸಮಿತಿ—ತನಗಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರದ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ೪ ಆದಾನ ಸಮಿತಿ—ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ, ಪುಸ್ತಕ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಇಡುವಾಗಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಜೀವಹಿಂಸೆಯಾಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಿರುವುದು. ೫ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಅಥವಾ ಉತ್ಸರ್ಗಸಮಿತಿ—ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕದ್ದು ಮುಂತಾದ ಕೊಳೆ ಕಸ್ಮಲಗಳನ್ನು ಬಿಸುಡುವಾಗಲೂ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಹಿಂಸೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮೂರು ಗುಪ್ತಿಗಳು : ೧ ಮನೋಗುಪ್ತಿ—ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ವಶವಾಗದೆ ಸಮತಾಭಾವವನ್ನು ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ನೆನೆಯುವುದು. ೨ ವಾಚ

ಗುಪ್ತಿ—ಮೌನದಿಂದಿರುವುದು ಅಥವಾ ಮಿತವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು. ೩ ಕಾಯಗುಪ್ತಿ—ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಪ್ತರು ಹೇಳಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು.

ಹತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು : ೧ ಕ್ಷಮೆ—ಕೋಪವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತೊರೆದು ಯಾರು ಯಾವ ಕೇಡು ಮಾಡಿದರೂ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨ ಮಾರ್ದವ—ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ವಿನಯವನ್ನು ಬೆಳಸುವುದು. ೩ ಆರ್ಜವ—ಮರೆ ಮೋಸಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಸರಳತೆಯಿಂದಿರುವುದು. ೪ ಶೌಚ—ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆ, ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶುಚಿಯಾಗಿರುವುದು (ನಿರ್ಲೋಭತೆ—ದುರಾಸೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ). ೫ ಸಂಯಮ—ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ದಯೆ. ೬ ಸತ್ಯ—ನಿಜವನ್ನೆ ಆಡುವುದು; ಸುಳ್ಳಾಡದಿರುವುದು. ೭ ತಪಸ್ಸು—ಉತ್ತಮವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು. ೮ ತ್ಯಾಗ—ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯುವುದು. ೯ ಅಕಿಂಚನತ್ವ—ತನ್ನದಲ್ಲದ ಯಾವುದನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು (ಪ್ರಪಂಚವೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳೂ ಆತ್ಮನದಲ್ಲ ಎಂದೂ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ). ೧೦ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ.

ಹನ್ನೆರಡು (ದ್ವಾದಶ) ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು (ಇವಕ್ಕೆ ದ್ವಾದಶ ಭಾವನೆಗಳೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು) : ೧ ಅನಿತ್ಯತ್ವ ಭಾವನೆ—ಸುಖ, ಆಯುಸ್ಸು, ಬಲ, ಸಂಪತ್ತು—ಇವೆಲ್ಲ ಅನಿತ್ಯವಾದವೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದು. ೨ ಅಶರಣತ್ವಭಾವನೆ—ಹುಟ್ಟು ಸಾವು ಮುಪ್ಪುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಯಾರೂ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರರೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ೩ ಸಂಸಾರ ಭಾವನೆ—ಕರ್ಮ ಪರಿಪಾಕಹೊಂದಿ ಕಳಚಿಹೋಗುವವರೆಗೂ ಚತುರ್ಗತಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಸಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೪ ಏಕತ್ವ ಭಾವನೆ—ತಾನು ಒಂಟಿ, ತನ್ನ ಇಹಪರ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸುವವನೂ ಫಲ ಭೋಗಿಸುವವನೂ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತನ್ನ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೫ ಅನ್ಯತ್ವಭಾವನೆ—ತಾನು ಬೇರೆ, ದೇಹ, ಧನ, ಬಂಧುಗಳು, ಎಲ್ಲ ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ೬ ಅಶೌಚ ಭಾವನೆ—ಶರೀರ ಅಶುಚಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೭ ಆಸ್ರವ ಭಾವನೆ—ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು ಹರಿದುಬಂದು ಹೊಸ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುವೆಂಬುದನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೮ ಸಂವರ ಭಾವನೆ—ಹಾಗೆ ಕರ್ಮ ಹರಿದು ಬರದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೯ ನಿರ್ಜರಾ ಭಾವನೆ—ಜೀವಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೧೦ ಲೋಕ ಭಾವನೆ—ಲೋಕವೂ ಅದರಲ್ಲಿನ ಷಡ್ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಸ್ಥಿರವಾದವು; ಅವಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಲೋಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೧೧ ಬೋಧಿ ದುರ್ಲಭತ್ವಭಾವನೆ—ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ, ಬಹು ಕಷ್ಟ ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೧೨ ಧರ್ಮಭಾವನೆ—ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಪರಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು.

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಪರೀಷಹಗಳು : ಗುರಿಸಾಧಿಸುವಾಗ ಬರುವ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮೊದಲಾದ ತೊಂದರೆಗಳು ಪರೀಷಹಗಳು. ಅವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದೇ ಪರೀಷಹ ಜಯ. ೧ ಹಸಿವು ಸಹಿಸುವುದು. ೨ ಬಾಯಾರಿಕೆ ತಡೆಯುವುದು. ೩ ಚಳಿ ಸಹಿಸುವುದು. ೪ ಬಿಸಿಲು ತಡೆಯುವುದು. ೫ ಸೊಳ್ಳೆ, ನೊಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕಡಿತವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ೬ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆತ್ತಲೆ

ಯಿರುವುದರಿಂದಾಗುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೭ ಅರತಿ—ಅಪ್ರೀತಿಯ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೮ ಹೆಂಗಸರಿಂದಾಗುವ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು (ಸ್ತ್ರೀಸಹವಾಸ ಬಿಡುವುದು). ೯ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು; ಆಗ ಉಂಟಾಗುವ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೧೦ ಮಲಗುವ ಕಡೆ ಆಗುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೧೧ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಆಗುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ೧೨ ಬೈಗುಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೧೩ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೧೪ ಯಾಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠುರಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೧೫ ಬೇಡಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಖೇದಪಡದೆ ಸಹಿಸುವುದು. ೧೬ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಹಿಮೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೧೭ ರೋಗ ಬಂದರೆ. ದೇಹದ ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೧೮ ಮುಳ್ಳು ಕಲ್ಲು ತಾಕಿದ ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೧೯ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಪಡದೆ ಇರುವುದು. ೨೦ ತನಗೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕೊರಗದಿರುವುದು. ೨೧ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತೆಂದು ಮೈತೊಳೆಯದೆ ಅದರಿಂದಾದ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು. ೨೨ ಜನ ತನಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುದು.

ನಿರ್ಜರೆ

ಹೊಸ ಕರ್ಮ ಹರಿದು ಬರುವುದು ತಪ್ಪಿದರೂ ಆ ಮೊದಲೆ ಬಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕರ್ಮ ಉಳಿದೇ ಇರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ. ಆ ಕರ್ಮವೂ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಜರೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಕರ್ಮ ತಕ್ಕ ಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ **'ಸವಿಪಾಕ ನಿರ್ಜರೆ'** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕರ್ಮ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪಕ್ವವಾಗಲು ಬಹು ಕಾಲ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಈ ಅಪಕ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವು ಸಹಜವಾಗಿ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಮೊದಲೆ ಪಕ್ವವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು; ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಅಡೆಹಾಕಿ ಹಣ್ಣುಮಾಡುವಂತೆ. ಹೀಗೆ ಪಕ್ವಗೊಳಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ **'ಅವಿಪಾಕ ನಿರ್ಜರೆ'** ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಕರ್ಮನಿರ್ಜರೆಗೆ ಸಾಧನವಾದ ತಪಸ್ಸು ಎರಡು ಬಗೆ: ೧ ಬಾಹ್ಯ ತಪಸ್ಸು. ೨ ಅಭ್ಯಂತರ ತಪಸ್ಸು.

ಬಾಹ್ಯ ತಪಸ್ಸು ಆರು: ಅನಶನ ತಪಸ್ಸು—ಆಹಾರವನ್ನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದು. (ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಅನಶನವ್ರತ ತೊಟ್ಟು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಸಲ್ಲೇಖನ'ವೆಂದು ಹೆಸರು). ೨ ಅವಮೋದರ ತಪಸ್ಸು—ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆ ತಿನ್ನುವುದು. ೩ ವೃತ್ತಿಸಂಖ್ಯಾನ ತಪಸ್ಸು—ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತರೆ ಮಾತ್ರ ಭಿಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡು

ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಕೋಚಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೪ ರಸತ್ಯಾಗ ತಪಸ್ಸು—ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾಗಿ ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಬಿಡುವುದು. ೫ ಕಾಯಕ್ಲೇಶ ತಪಸ್ಸು—ಬಿಸಿಲು, ಚಳಿ, ಮಳೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದು. ೬ ವಿವಿಕ್ತ ಶಯನಾಸನ ತಪಸ್ಸು—ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಕೂರುವುದು, ಮಲಗುವುದು.

ಆಭ್ಯಂತರ ತಪಸ್ಸು : ೧ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ—ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಹಿರಿಯರೆದುರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿ ಅವರು ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨ ವಿನಯ—ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಚಾರಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತನಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿದವರಿಗೆ ವಿನೀತನಾಗಿ ವಂದಿಸುವುದು. ೩ ವೈಯಾವೃತ್ಯ—ಮುಪ್ಪಡಸಿದ, ಅಶಕ್ತರಾದ, ರೋಗಿಷ್ಠರಾದ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು; ದೀನಾನಾಥರನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು. ೪ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ—ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ, ಕೇಳಿ, ಓದಿ, ತಿಳಿದು ಮನನಮಾಡುವುದು. ೫ ವ್ಯುತ್ಸರ್ಗ—ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಿರುವುದು. ೬ ಧ್ಯಾನ—ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ (೧) ಆರ್ತಧ್ಯಾನ, (೨) ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ, (೩) ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ, (೪) ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ. ಇಷ್ಟ ವಸ್ತು ಹೋಯಿತೆಂದೂ, ಅನಿಷ್ಟವಾದ್ದು ಬಂತೆಂದೂ, ಭೋಗ ದೊರೆಯಲೆಂದೂ, ದುಃಖ ಹೋಗಲೆಂದೂ ಸದಾ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವುದು ಆರ್ತಧ್ಯಾನ. ಹಿಂಸೆಮಾಡುವುದು, ಸುಳ್ಳಾಡುವುದು, ಕದಿಯುವುದು, ತನ್ನದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು, ಇವಕ್ಕಾಗಿ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಸದಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ. ಆರ್ತ ರೌದ್ರ ಧ್ಯಾನ ಗಳೆರಡೂ ಕೆಟ್ಟವು; ಸಂಸಾರ ಕಾರಣಗಳು. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸದಾ ನೆನೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ. ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನೆ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ (ಕಷಾಯ ಮಲಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು). ಧರ್ಮ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನಗಳೆರಡೂ ಶುಭಕಾರಿಗಳು. ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೋಕ್ಷ

ಘಾತಿ ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದೇ ಮೋಕ್ಷ. ಕರ್ಮಬಂಧ ಕಳಚಿದ ಮೇಲೆ ಜೀವ ಅಜೀವದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ; ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತ ಜೀವ ಲೋಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಾಸ್ಪದವಾದ ಸಿದ್ಧಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಜೀವಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರದ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ.

ರತ್ನತ್ರಯ

ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವಾದ **ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ** ಮತ್ತು **ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರ**—ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ರತ್ನತ್ರಯ (ಮೂರು ರತ್ನಗಳು) ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂಧಿತವಾಗಿರುವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕವಿದಿರುವ ಮೋಹ ಕರಗಿದಲ್ಲದೆ ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಭವ್ಯಜೀವಿಗೆ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ಒದಗಿದಾಗ ಗುರೂಪದೇಶ ದೊರೆತು ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ (ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಣ್ಕೆ, ನಂಬುಗೆ) ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಮುಕ್‌ಜ್ಞಾನ (ಒಳ್ಳೆಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ) ಬರಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರಿಂದಲೂ ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರ (ಒಳ್ಳೆಯ ನಡವಳಿಕೆ) ದೃಢಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ : ಆಪ್ತರಾದ ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಬೆಳಗಿರುವ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿಡುವುದು ; ಜೀವ ಮೊದಲಾದ ನವತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಡುವುದು—ಈ ಬಗೆಯ ಸರಿಯಾದ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ.

ಈ ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಅವಯವಗಳುಂಟು : ೧ ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಪಡದಿರುವುದು. ೨ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಯಸದಿರುವುದು. ೩ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದೆ, ದ್ವೇಷಿಸದೆ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರುವುದು. ೪ ಮೂರು ಮೂಢತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ೫ ಪೂರ್ಣಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವುದು. ೬ ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದು. ೭ ಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿಡುವುದು. ೮ ಜೈನಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಗುವುದು.

ತನ್ನ ಕುಲ, ಜ್ಞಾತಿಗಳು, ಬಲ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಧನ, ಆಜ್ಞೆ, ತಪಸ್ಸು–ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ ಪಡದಿರುವುದು, ಶಾಂತಿಯಿಂದಿರುವುದು. ಭೂತದಯೆ, ಧರ್ಮಾನುರಾಗ–ಇವೂ ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಮೂಢತ್ರಯ : (ಮೂರು ಮೂಢತೆಗಳು) : ೧ ದೇವತಾಮೂಢ—ತನಗೆ ಮೇಲುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಮಿಥ್ಯಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು. ೨ ಲೋಕಮೂಢ—ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ; ಪವಿತ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂಬ ಮಿಥ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಂಬಿಕೆ. ೩ ಪಾಷಂಡಿ ಮೂಢ—ಮಿಥ್ಯಾ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು.

ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇತರರ ಬೋಧನೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಬರಬಹುದು.

ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ : ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನದಿಂದ ಕಂಡು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಶಯವುಳಿಯದಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಜೀವಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ.

ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನವಲ್ಲಿ ಐದು ಬಗೆ : ೧ ಮತಿಜ್ಞಾನ, ೨ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ, ೩ ಅವಧಿಜ್ಞಾನ, ೪ ಮನಃಪರ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನ, ೫ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ **ಮತಿ ಜ್ಞಾನ**ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಓದಿ, ಕೇಳಿ, ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ **ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ**ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಮತಿಜ್ಞಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆ ಮತಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ವಿಷಯ ವಾಗಿರದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅರಿವು **ಶ್ರುತ ಜ್ಞಾನ**. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಜರುಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಹಣದ ವಿಷಯ ವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತಿಜ್ಞಾನದಿಂದ. ಹಿಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗ್ರಹಣದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಶ್ರುತಜ್ಞಾನದಿಂದ. ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ ಜೈನರಿಗೆ ವೇದದಂತಿರುವ ಅಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊ ಇತರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೊ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗು ತ್ತದೆ. ಕಾಲ ದೇಶಗಳು ಎಷ್ಟೇ ದೂರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ (ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು) ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ **ಅವಧಿಜ್ಞಾನ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹಿಂದೆ ನಡೆದ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಅವಧಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದು ದೇವನಾರಕರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುವ ಅವಧಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ **ಭವಪ್ರತ್ಯಯಜ್ಞಾನ** ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಮನುಷ್ಯರು ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಅವಧಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಇತರರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ **ಮನಃಪರ್ಯಯಜ್ಞಾನ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮನಸ್ಸು ಮಾತು ಮೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಯಮಿಗಳಿಗೆ ಈ ಮನಃಪರ್ಯಯಜ್ಞಾನ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅನಂತಜ್ಞಾನವೇ **ಕೇವಲಜ್ಞಾನ**. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಬಂಧನವನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಸುಟ ಮುಕ್ತಜೀವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿರು ವುದು ಈ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ.

ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ : ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನದಿಂದ ಕಂಡು ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವುದು, ತನಗೆ ದೊರೆತ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯುವುದು **ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ**. ಇದೇ ಸದಾಚಾರ. "ಅರಿವು ನಡತೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಅಶುಭವಾದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುಭವಾದ್ದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು, ವ್ರತ ಸಮಿತಿ ಗುಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು—ಇದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ. ಆದರೆ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಕಾರಣವೊ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಭ್ಯಂತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಡೆಯುವುದು ಜಿನರು ಹೇಳಿರುವ ಪರಮೋತ್ತಮವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ."

ಜೈನಗೃಹಸ್ಥರು

ಜೈನ ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರನ್ನು **ಶ್ರಾವಕ, ಉಪಾಸಕ** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಹೆಂಗಸರನ್ನು **ಶ್ರಾವಿಕೆ, ಉಪಾಸಿಕೆ** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವೈರಾಗ್ಯಹೊಂದಿ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆ ವಹಿಸಿದ ಗಂಡಸರನ್ನು **ನಿರ್ಗ್ರಂಥ, ಸಾಧು** ಎಂದೂ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು **ನಿರ್ಗ್ರಂಥೀ, ಸಾಧ್ವೀ** ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧುಗಳನ್ನು **ಮುನಿಗಳೆಂದೂ** ಸಾಧ್ವಿಯರನ್ನು **ಆರ್ಯಿಕೆಯರೆಂದೂ** ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ಇವರಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಆಚಾರ ಬಹು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ್ದು, ಕಠಿನವಾದ್ದು. ಗೃಹಸ್ಥರ ಆಚಾರ ಅಷ್ಟು ಕಠಿನವಲ್ಲ, ಸುಲಭ.

ಜೈನ ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿ ವ್ರತಾಚರಣೆಗಳ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು ಭೇದಗಳುಂಟು. ಈ ಹನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಗಳಿಗೆ **ಏಕಾದಶ ನಿಳಯಂಗಳು** (ಸ್ಥಾನಗಳು) ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ:— ೧ ದರ್ಶನ—ಜೈನ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಇರಬೇಕು. ೨ ವ್ರತಗಳು—ಆತ ಐದು ಅಣುವ್ರತಗಳು. ಮೂರು ಗುಣವ್ರತಗಳು. ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾ ವ್ರತಗಳು—ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವ್ರತಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. [(೧–೫) ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಂತೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಚರಿಸದೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಅಹಿಂಸೆ. ಸತ್ಯ ಅಸ್ತೇಯ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ ಈ ಐದು ವ್ರತಗಳು ಅಣುವ್ರತಗಳು. ಗೃಹಸ್ಥರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಪರಪುರುಷ ಸಂಗ ಮಾಡದಿರುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತ: ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸದಿರುವುದು ಅಪರಿಗ್ರಹವ್ರತ. (೬–೮) ದಿಗ್‌ವ್ರತ—ತಾನು ಇಂಥ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ದೇಶವ್ರತ—ಇಂಥ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಮೇರೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ದಂಡವಿರತಿವ್ರತ—ಕಠಿನ ದಂಡನೆ ಮಾಡದಿರುವುದು. ಈ ಮೂರು ಗುಣವ್ರತಗಳು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿದಿನದ ಕೆಲಸ, ಊಟ, ಅನುಭೋಗಗಳನ್ನು ಮಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (೯–೧೨) ಸಮತೆ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಯಿಕ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ. ಸಂಜೆ—ಈ ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರೋಷಧವ್ರತ (ಪಕ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದು, ಅತಿಥಿ ಸಂಗ್ರಹ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದು. ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು—ಈ ನಾಲ್ಕು **ಶಿಕ್ಷಾ** ವ್ರತಗಳು.]. ೩ ಸಾಮಾಯಿಕ. ೪ ಪ್ರೋಷಧವ್ರತ. ೫ ಸಚಿತ್ತತ್ಯಾಗ—ಚಿತ್ತವುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸದಿರುವುದು. (ಹೊಸ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ತಿನ್ನಕೂಡದು). ೬ ಹಗಲು ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಮಾಡದಿರುವುದು ರಾತ್ರಿ ಭುಕ್ತತ್ಯಾಗ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡದಿರುವುದೂ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ೭ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ. ೮ ಆರಂಭತ್ಯಾಗ–ಜೀವ ಹಿಂಸೆಯಾಗುವ ಐಹಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದಿರುವುದು. ೯–೧೧ ಪರಿಗ್ರಹತ್ಯಾಗ. ಅನುಮತಿ ತ್ಯಾಗ. ಉದ್ದಿಷ್ಟ ತ್ಯಾಗ—ಈ ಮೂರು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥ ಐಹಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತೊರೆಯುತ್ತ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಶಾಂತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಸಾಧುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು

ಅರ್ಹತ್, ಸಿದ್ಧ, ಆಚಾರ್ಯ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಸಾಧು—ಈ ಐವರು ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು ಎಂದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರರು. ಜೈನರು ಪೂಜಿಸುವುದು, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು ಈ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನೆ.

ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡಿ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ **ಸಯೋಗ ಕೇವಲಿ**ಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಹೀಗೆ ಕೇವಲಿಗಳಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವವರೇ **ಅರ್ಹಂತರು.** ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧ ಶಿಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದವರು **ಅಯೋಗ ಕೇವಲಿ**ಗಳು. ಅವರೇ **ಸಿದ್ಧರು.** ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧರು. ತಾವು ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾಗ ಧರ್ಮಬೋಧೆ ಮಾಡಿ ಇತರರ ಸಿದ್ಧಿಗೂ ನೆರವಾದವರು **ತೀರ್ಥಂಕರ ಸಿದ್ಧರು.** ಸಂಸಾರ ದುಃಖವನ್ನು ದಾಟಲು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಬೋಧೆಯೆಂಬ ತೀರ್ಥವನ್ನು, ದಾಟುವ ದಾರಿಯನ್ನು (ಹಾಯ್ಗಡವನ್ನು) ಮಾಡಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ಇವರು **ತೀರ್ಥಂಕರರು.** (ಶ್ರಾವಕ, ಶ್ರಾವಿಕೆ, ಸಾಧು, ಸಾಧ್ವಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜೈನ ಸಂಘಕ್ಕೂ ತೀರ್ಥಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಂಥ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿರುವ ಈ ಸಿದ್ಧರು ಎಂಟು ದೋಷಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದವರು ; ಎಂಟು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರು ; ಅಮೂರ್ತರು ; ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವರು ; ಅನಂತರು ; ಶಾಶ್ವತರು ; ಅನಂತ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುವವರು.

ಷೋಡಶ ಭಾವನೆಗಳು

ಮುಂದೆ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವ ತಪಸ್ವಿ ತಾನು ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೆಲವು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವವನ್ನು ತರುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮನುಷ್ಯನಾದಾಗ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುವೇ ಷೋಡಶ (ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವ ನಾಮಕರ್ಮ) ಭಾವನೆಗಳು, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ :—

೧ ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಿ—ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನವನ್ನು ದೋಷರಹಿತವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲು ಸದಾ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು. ೨ ವಿನಯಸಂಪನ್ನತೆ—ವಿನಯವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ ಭಾವನೆ. ಶೀಲವ್ರತೇಷ್ವನತಿಚಾರಃ—ಅಹಿಂಸೆ. ಕ್ರೋಧವರ್ಜನ ಮುಂತಾದ ಶೀಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷ ಬರದಂತೆ ಭಾವಿಸುವುದು. ೪ ಅಭೀಕ್ಷ್ಣ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗಃ—ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣವೂ ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೫ ಸಂವೇಗ—ಧರ್ಮಾನುರಾಗ, ಸಂಸಾರಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ. ೬ ಶಕ್ತಿತಃ ತ್ಯಾಗಃ—ಶಕ್ತಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ತ್ಯಾಗ(ದಾನ)ಮಾಡಲು ಭಾವಿಸುವುದು. ೭ ಶಕ್ತಿತಃ ತಪಃ—ಶಕ್ತಿ

ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಭಾವಿಸುವುದು. ೮ ಸಾಧು ಸಮಾಧಿ—ಸಾಧುಗಳ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳುಂಟಾದರೆ ಅವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದು. ೯ ವೈಯಾವೃತ್ಯಕರಣ ಗುಣವಂತರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿರ್ದುಷ್ಟರೀತಿಯಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವುದು. ೧೦ ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿ—ಅರ್ಹಂತರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಭಾವ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುವುದು, ಸ್ತುತಿಸುವುದು, ಪೂಜಿಸುವುದು. ೧೧ ಆಚಾರ್ಯ ಭಕ್ತಿ. ೧೨ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಭಕ್ತಿ. ೧೩ ಪ್ರವಚನ ಭಕ್ತಿ—ಜಿನವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು. ೧೪ ಆವಶ್ಯಕಾಪರಿಹಾಣಿ—ಮುನಿಯಾಗಲಿ ಶ್ರಾವಕನಾಗಲಿ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು [ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು: ಮುನಿಗಳಿಗೆ-೧ ಸಾಮಾಯಿಕ. ೨ ತೀರ್ಥಂಕರ ಸ್ತವನ, ೩ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿ ವಂದನ, ೪ ಪ್ರತಿಕ್ರಮಣ (ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆ—ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು), ೫ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ (ಮುಂದೆ ದೋಷವುಂಟಾಗದಂತೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿರುವುದು), ೬ ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗ (ದೇಹಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವುದು). ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ—ದೇವ ಪೂಜೆ, ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಸಂಯಮ, ತಪಸ್ಸು, ದಾನ]. ೧೫ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಭಾವನೆ—ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು. ೧೬ ಪ್ರವಚನ ವತ್ಸಲತ್ವ—ಸಧರ್ಮೀಯರಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಇಡುವುದು.

ಅರ್ಹಂತರಿಗಿಂತ ಕೇವಲಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳಮೆಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿರುವವರು ಆಚಾರ್ಯರು. ಇವರು ಮೂವತ್ತಾರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಲೋಕಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮಬೋಧೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ದಾರಿದೋರುವವರು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಮೆಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿರುವವರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು. ಜೈನಾಗಮಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಭವ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು.

ಉಳಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಧುಗಳು. ಇವರು ದಯಾವಂತರು; ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರು; ಚಾರಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಆವಶ್ಯಕಗಳನ್ನೂ ಹಲವು ಶೀಲ ಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುವವರು.

"ಶಿವಪದ ಪರ್ಯಂತಂಬರಮುಮೋಘಮುದ್ಧರಿಸುಗೆ ಅರ್ಹತ್ ಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಸರ್ವಸಾಧುಗಳೆಮ್ಮಂ" ಎಂದು ಪಂಪ ಆದಿಪುರಾಣದ ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಸ್ತ ಜೈನರೂ ಈ ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಮಸ್ಕಾರ ದಿಂದಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಣಮೋ ಅರಹಂತಾಣಂ, ಣಮೋ ಸಿದ್ಧಾಣಂ, ಣಮೋ ಆಯಾರಿಯಾಣಂ, ಣಮೋ ಉವಜ್ಝಾಯಾಣಂ, ಣಮೋಲೋಏ ಸಬ್ಬ ಸಾಹೂಣಂ (ಅರ್ಹಂತರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಸಾಧುಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ) —ಇದು ಪಂಚ (ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ) ನಮಸ್ಕಾರ ಮಂತ್ರ. ಇದು ಸರ್ವ ಮಂಗಳಗಳಿಗೂ ಮೊದಲ ಮಂಗಳವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಂತ್ರ ಜೈನರ ಗಾಯತ್ರಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಲೋಕಾಕಾರ

ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕವಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಜೀವಾಜೀವಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಿಗೂ ಇದೇ ನೆಲೆ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆದಿಯಿಲ್ಲ, ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾರೂ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ.

ಲೋಕದ ಆಕಾರ ಕಿಸುಗಾಲು ಹಾಕಿ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ನಿಂತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೋಲುವುದು. ಈ ಲೋಕದ ಕೆಳಭಾಗ ವೇತ್ರಾಸನ (ಬೆತ್ತದ ಪೀಠ) ದಂತೆಯೂ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಝಲ್ಲರಿಯಂತೆಯೂ ಮೇಲುಭಾಗ ಮೃದಂಗದಂತೆಯೂ ಇದೆ. (ನಕ್ಷೆ ೧ ನೋಡಿ).

ಲೋಕ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ೭ ರಜ್ಜು, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ೭ ರಜ್ಜು ಮತ್ತು ೧೪ ರಜ್ಜು ಎತ್ತರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ೩೪೩ ಘನರಜ್ಜುಗಳು. (ರಜ್ಜು ಎಂಬುದು ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಅಳತೆ).

ಲೋಕ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತ ಏಳು ರಜ್ಜುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರಜ್ಜು ಅಗಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಮುಂದಿನ 3½ ರಜ್ಜುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ೫ ರಜ್ಜು ಅಗಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತ ನೆತ್ತಿಯ ಬಳಿ ಒಂದೇ ರಜ್ಜು ಅಗಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದೇ ರಜ್ಜು ಅಗಲವುಳ್ಳ ಸೊಂಟದ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು **ಮಧ್ಯಲೋಕ**. ಅದರ ಕೆಳಗಿನದು **ಅಧೋಲೋಕ**; ಮೇಲಿನದು **ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ**. ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಲೋಕಾಕಾಶದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧ ರಜ್ಜು ಅಗಲ, ೧ ರಜ್ಜು ಉದ್ದ, ೧೪ ರಜ್ಜು ಎತ್ತರವುಳ್ಳ **ತ್ರಸನಾಡಿ**ಯಿದೆ. ತ್ರಸ ಜೀವಗಳು ಇದರ ಹೊರಗೆ ಇರಲಾರವು.

ಲೋಕದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು **ಘನೋದಧಿ ವಾತವಲಯ, ಘನ ವಾತವಲಯ, ತನುವಾತವಲಯ** ಎಂಬ ಮೂರು ಗಾಳಿಯ ಆವರಣಗಳಿವೆ.

ಅಧೋಲೋಕ

ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಕೆಳಗೆ ಭವನವಾಸಿಗಳೂ ಅಸುರಕುಮಾರರೂ ವಾಸಿಸುವ ನೆಲೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧ ರತ್ನಪ್ರಭೆ, ೨ ಶರ್ಕರಾಪ್ರಭೆ, ೩ ವಾಲುಕಾಪ್ರಭೆ, ೪ ಪಂಕಪ್ರಭೆ, ೫ ಧೂಮಪ್ರಭೆ, ೬ ತಮಃಪ್ರಭೆ, ೭ ಮಹಾ ತಮಃಪ್ರಭೆ ಎಂಬ ಏಳು ನರಕಗಳಿವೆ. ಈ ನರಕಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗಡೆ ಇರುವ ನಿಗೋದವೆಂಬ ಭಾಗ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಕರವಾದದ್ದು. ಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಈ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಧ್ಯಲೋಕ

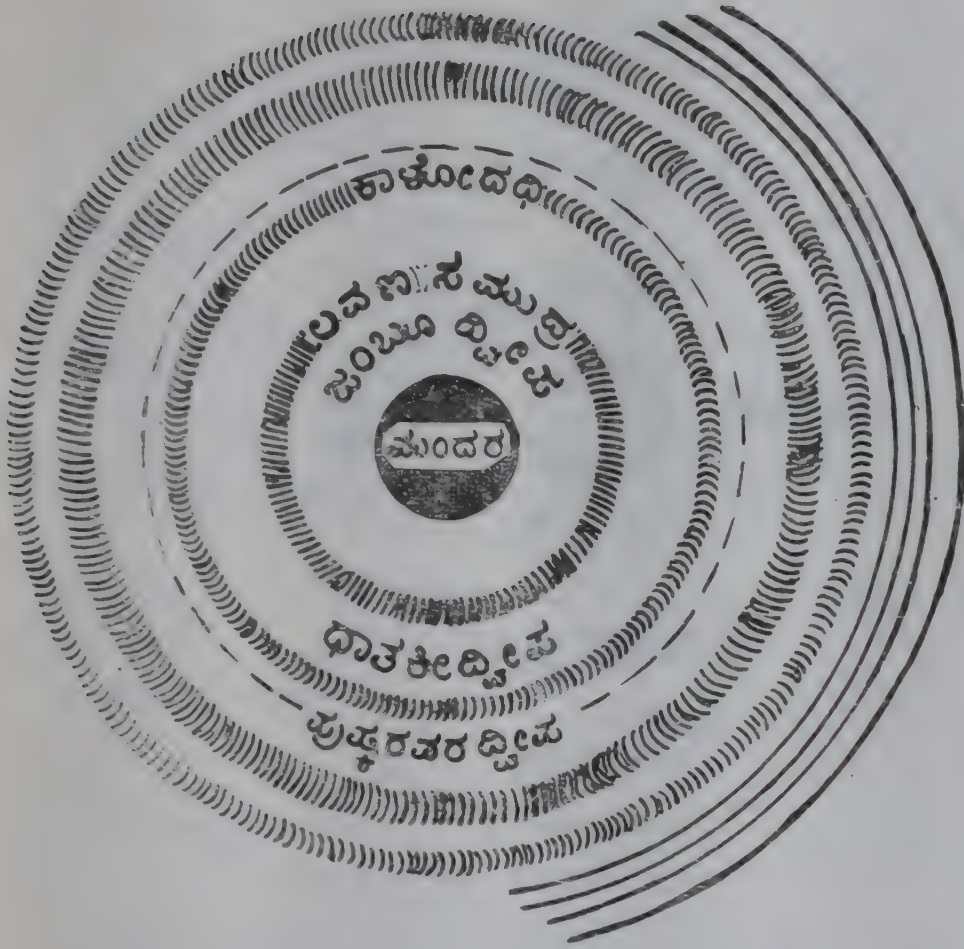
ಇದೇ ನಾವು ವಾಸಮಾಡುವ ಭೂಲೋಕ. ಇದು ಝಲ್ಲರಿಯಂತೆ ದುಂಡಗಿದೆ. ಈ ಲೋಕದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೇರುವೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.

ನಕ್ಷೆ ೧)

ಲೋಕಾಕಾರ

ಸಿದ್ಧಶಿಲೆ
ಅಲೋಕ
3½ ರಜ್ಜು
ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ವಿಮಾನ
15 16
13 14
11 12
9 10
7 8
5 ರಜ್ಜು
5 6
3 4
1 2
ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕ
3½ ರಜ್ಜು
ಹದಿನಾಲ್ಕು ರಜ್ಜು
ಮಂದರಪರ್ವತ
ಖರಭಾಗ, ಭವನ ವಾಸಿಗಳ ನೆಲೆ
ಮಧ್ಯಲೋಕ
ಅಸುರಕುಮಾರರ ನೆಲೆ
ಘನೋದಧಿ ವಾತವಲಯ
1 ರಿಂದ 7 ನರಕ
ಘನವಾತವಲಯ
ತನುವಾತವಲಯ
1 2 3 4 5 6 7
ಅಧೋಲೋಕ
ನಿಗೋದ
ಏಳು ರಜ್ಜು
1 ರಜ್ಜು
ಏಳು ರಜ್ಜು
ಪಶ್ಚಿಮ
ಪೂರ್ವ

ಇದನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪವಿದೆ. ಜಂಬೂದ್ವೀಪವನ್ನು ಲವಣಸಮುದ್ರ ಸುತ್ತುವರಿದಿದೆ. ಲವಣಸಮುದ್ರದ ಸುತ್ತ ಧಾತಕೀದ್ವೀಪ, ಅದನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಕಾಳೋದಧಿ, ಅದರ ಸುತ್ತ ಪುಷ್ಕರವರದ್ವೀಪ, ಆ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಪುಷ್ಕರವರ ಸಮುದ್ರ—ಹೀಗೆ ಹಲವು ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ವಲಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರಿದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಎಂಟು ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳು: ೧ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ, ಲವಣಸಮುದ್ರ. ೨ ಧಾತಕೀದ್ವೀಪ, ಕಾಳೋದಧಿ ೩ ಪುಷ್ಕರವರದ್ವೀಪ,

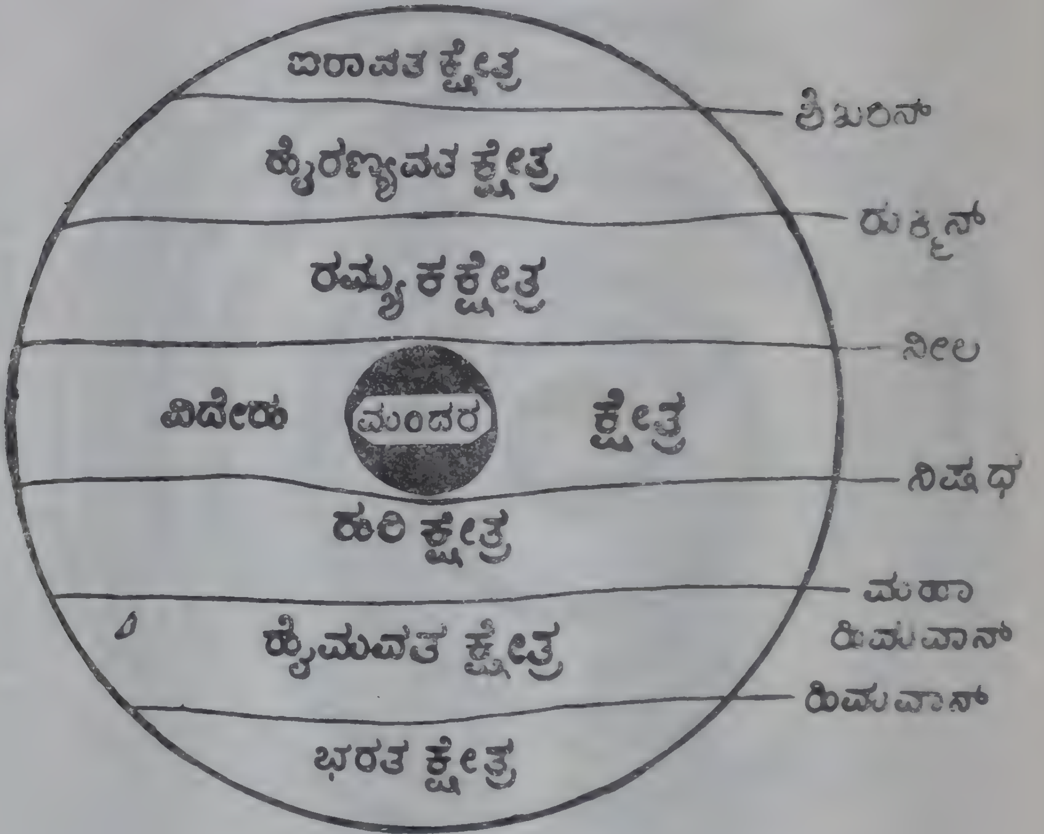

ಮಧ್ಯಲೋಕ (ನಕ್ಷೆ ೨)

ಪುಷ್ಕರವರ ಸಮುದ್ರ, ೪ ವಾರುಣೀವರ— ೫ ಕ್ಷೀರವರ— ೬ ಘೃತವರ— ೭ ಇಕ್ಷುವರ— ೮ ನಂದೀಶ್ವರ—. ಈ ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಎರಡರಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಕೊನೆಯ ಸಮುದ್ರ ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ.

ಪುಷ್ಕರವರ ದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ಮಾನುಷೋತ್ತರ ಪರ್ವತ ಆ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ಭಾಗಿಸುತ್ತದೆ. (ನಕ್ಷೆ ೨ ನೋಡಿ) ಆ ಪರ್ವತದಿಂದಾಚೆಗೆ ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯರು ವಾಸಿಸುವುದು ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ತಿರ್ಯಕ್ ಜೀವಗಳು ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ (ಮಧ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿರ್ಯಗ್ಲೋಕವೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು). ಸ್ಥಾವರಗಳು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಜಲಚರಗಳು ಲವಣಸಮುದ್ರ, ಕಾಳೋದಧಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪ: ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ನಟ್ಟನಡುವಿನದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರುವ ಆರು ಕುಲಪರ್ವತಗಳು ಈ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಏಳು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಥವಾ ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಪರ್ವತಗಳು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ

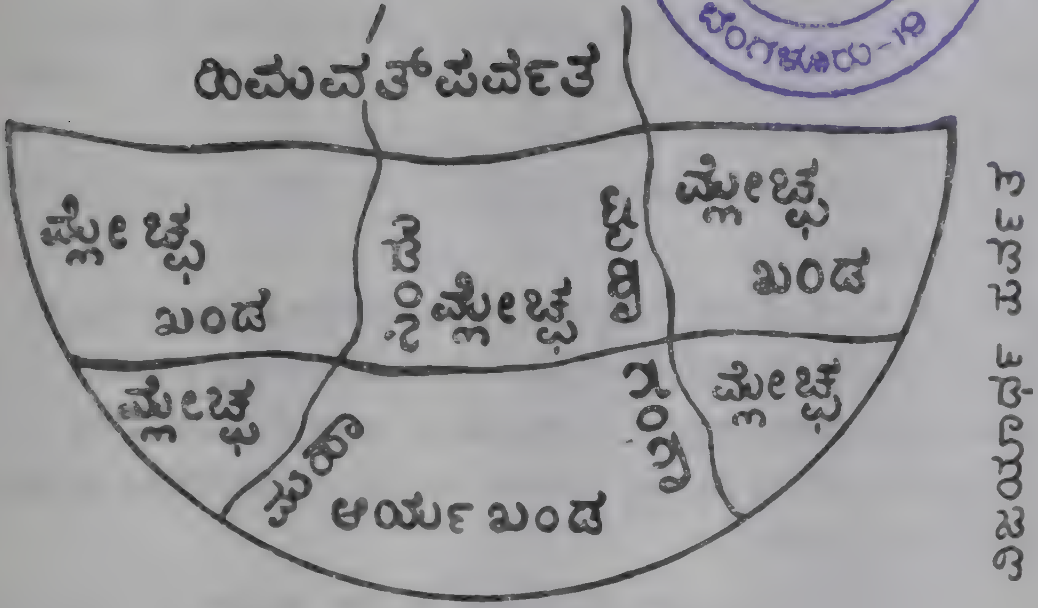
ಜಂಬೂದ್ವೀಪ (ನಕ್ಷೆ ೩)

ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಿಮವಾನ್, ಮಹಾ ಹಿಮವಾನ್. ನಿಷಧ, ನೀಲ, ರುಕ್ಮಿ ಮತ್ತು ಶಿಖರಿ. ಇವುಗಳಿಂದಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ—ಭರತ, ಹೈಮವತ, ಹರಿ, ವಿದೇಹ, ರಮ್ಯಕ, ಹೈರಣ್ಯವತ ಮತ್ತು ಐರಾವತ. ಮಂದರ ಪರ್ವತವಿರುವುದು ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನಡುವೆ. (ನಕ್ಷೆ ೩ ನೋಡಿ)

ಹೈಮವತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಜಘನ್ಯ (ಕೀಳ್ತರದ) ಭೋಗಭೂಮಿ. ಹರಿಕ್ಷೇತ್ರ ಮಧ್ಯಮ ಭೋಗಭೂಮಿ. ಮಂದರ ನಿಷಧಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ **ದೇವಕುರು,** ಮಂದರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ **ಉತ್ತರಕುರು**—ಈ ಎರಡೂ ಉತ್ತಮ ಭೋಗ ಭೂಮಿಗಳು.

ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ: ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಲವಣ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ. ಇದರ ನಡುವೆ **ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತ** ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು **ಉತ್ತರ ಭರತ, ದಕ್ಷಿಣ ಭರತ** ಎಂದು ಎರಡಾಗಿ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಿಮವತ್ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹಾಸಿಂಧು ಮಹಾಗಂಗಾ ಎಂಬೆರಡು ನದಿಗಳು ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಲವಣ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಗಂಗಾ ಸಿಂಧೂ ನದಿಗಳಿಂದ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ **ಆರು ಖಂಡ** ಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭರತದ ನಡುವಣ ಖಂಡವೇ **ಆರ್ಯ ಖಂಡ.**

ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರ (ನಕ್ಷೆ ೪)

ಇಲ್ಲೇ ನಾವಿರುವುದು. ಉಳಿದ ಐದು ಖಂಡಗಳೂ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಖಂಡಗಳು; ಮ್ಲೇಚ್ಛ ನಿವಾಸಗಳು (ನಕ್ಷೆ ೪ ನೋಡಿ.)

ಉತ್ತರ ಭರತದಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯಮ ಕೂಟಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವೃಷಭಾದ್ರಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭರತದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದ ಹತ್ತಿರ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದು ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನ ಸಮವಸರಣ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಕ್ಷೇತ್ರ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಉಳಿದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಉಳಿದ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲೂ ಮಂದರ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಆ ವಿವರಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ

ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಮೇಲಿನದು ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ, ಇದು ದೇವತೆಗಳ ನಿವಾಸ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು, ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜೋಡಿ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ೧೬ ಸ್ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಸಾಮಾನಿಕ ಮೊದಲಾದ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವಕ್ಕೆ **ಕಲ್ಪ**ಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಮೇಲಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಅವು **ಕಲ್ಪಾತೀತ**ಗಳು. ಅಲ್ಲಿನ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಮಾನರು. ಅವರಿಗೆ **ಅಹಮಿಂದ್ರ**ರೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ೧೨ ಇಂದ್ರರು ಇದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವರ್ಗಗಳು : ೧ ಸೌಧರ್ಮ, ೨ ಈಶಾನ, ೩ ಸನತ್ಕುಮಾರ, ೪ ಮಹೇಂದ್ರ

(ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಇಂದ್ರನುಂಟು) ೫ ಬ್ರಹ್ಮ, ೬ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರ, ೭ ಲಾಂತವ, ೮ ಕಾಪಿಷ್ಠ, ೯ ಶುಕ್ರ, ೧೦ ಮಹಾಶುಕ್ರ, ೧೧ ಶತಾರ, ೧೨ ಸಹಸ್ರಾರ (ಈ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನಂತೆ ಒಟ್ಟು ೪ ಇಂದ್ರರು) ೧೩ ಆನತ, ೧೪ ಪ್ರಾಣತ, ೧೫ ಆರಣ, ೧೬ ಅಚ್ಯುತ (ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಇಂದ್ರ).

ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ **ಲೋಕಾಂತಿಕ ದೇವತೆ**ಗಳೆಂಬುವರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಲ್ಪಗಳ ಮೇಲೆ ೯ ಗ್ರೈವೇಯಕ ವಿಮಾನಗಳೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಮೇಲೆ ೯ ಅನುದಿಶ ವಿಮಾನಗಳೂ ಅವುಗಳ ಮೇಲುಗಡೆ ೫ ಅನುತ್ತರ ವಿಮಾನಗಳೂ ಇವೆ. ಅನುತ್ತರ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ **ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ** ವಿಮಾನ (ನಕ್ಷೆ ೧ ನೋಡಿ).

ಈ ಅನುತ್ತರ ವಿಮಾನಗಳ ಮೇಲುಗಡೆ **ಈಷತ್ ಪ್ರಾಗ್ಭಾರ** ಎಂಬ ಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಸ್ಫಟಿಕಮಯವಾದ **ಸಿದ್ಧಶಿಲೆ**ಯಿದೆ. ಇದು ಬಿಚ್ಚಿದ ಕೊಡೆಯ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತ ಅಗಲ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನುವಾತವಲಯದ ಮೇಲೆ ಮುಕ್ತರಾದ ಸಿದ್ಧರು ನೆಲಸುತ್ತಾರೆ. (ನಕ್ಷೆ ೧ ನೋಡಿ).

೩ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳು

ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಧರ್ಮ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆದವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ. ಆ ಧರ್ಮ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ಅರಕೆ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅದನ್ನು ನಂಬದೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದವರ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪವಾದ ಇಂಥ ಚರಿತ್ರೆಗಳೇ ಪುರಾಣಗಳು.

ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರು

ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆದು ಸದ್ಗತಿ ಹೊಂದಿದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ ಈ ಪುರಾಣ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತು ಮೂರು ಜನ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಅವರನ್ನು **ತ್ರಿಷಷ್ಠಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರು** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸಿದ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಜೈನರು ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ದೇವರೆಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವುದು ಈ ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನೇ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಅವತರಿಸಿದ್ದರೂ ಈಗಿನ ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ೨೪ ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪುರಾಣಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ತೀರ್ಥಂಕರರ ಬಳಿಕ ಮುಖ್ಯ

ರಾದವರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು. ವೃಷಭತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದಿಂದ ೨೪ನೆಯ ವರ್ಧಮಾನ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಷಟ್ಖಂಡ ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಆಳಿದರು. ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ: ೧ ಭರತ, ೨ ಸಗರ ೩ ಮಘವಾನ್, ೪ ಸನತ್ಕುಮಾರ, ೫ ಶಾಂತಿನಾಥ, ೬ ಕುಂಥುನಾಥ, ೭ ಅರ(ಹ)ನಾಥ, ೮ ಸುಭೌಮ, 9 ಪದ್ಮನಾಭ, ೧೦ ಹರಿಷೇಣ, ೧೧ ಜಯಸೇನ, ೧೨ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ. ಕೆಲಕೆಲವು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಲದೇವ ವಾಸುದೇವರೆಂಬ ಮಹಾ ಮಹಿಮರಾದ ಒಂಬತ್ತು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರ ಜೋಡಿಯೂ ಅವರನ್ನೆದುರಿಸಿದ ಪ್ರತಿ ವಾಸುದೇವರೆಂಬ ಒಂಬತ್ತು ಮಂದಿ ಉದ್ಧತನಾಯಕರೂ ಆಗಿಹೋದರು. ಈ ಮುಕ್ಕೂಟ ವೀರರು ಜೈನ ಮಹಾಪುರುಷರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ತಂಡದವರು. ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ:

ಬಲದೇವರು	ವಾಸುದೇವರು	ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರು
೧ ವಿಜಯ	ತ್ರಿಪುಷ್ಟ (ತ್ರಿಪೃಷ್ಠ)	ಅಶ್ವಗ್ರೀವ
೨ ಅಚಲ	ದ್ವಿಪುಷ್ಟ (ದ್ವಿಪೃಷ್ಠ)	ತಾರಕ
೩ ಧರ್ಮಪ್ರಭ (ಭದ್ರ)	ಸ್ವಯಂಭೂ	ನರಕ
೪ ಸುಪ್ರಭ	ಪುರುಷೋತ್ತಮ	ನಿಶುಂಭ
೫ ಸುದರ್ಶನ	ನರ (ಪುರುಷ)ಸಿಂಹ	ಮಧುಕೈಟಭ
೬ ನಂದಿ (ಆನಂದ)	ಪುಂಡರೀಕ	ಪ್ರಹ್ಲಾದ
೭ ನಂದಿಮಿತ್ರ (ನಂದನ)	ದತ್ತದೇವ	ಬಲಿ
೮ ರಾಮಚಂದ್ರ	ಲಕ್ಷ್ಮಣ	ರಾವಣ
೯ ಪದ್ಮ	ಕೃಷ್ಣ	ಜರಾಸಂಧ

ಇವರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿನಾಥ, ಕುಂಥುನಾಥ, ಅರನಾಥ—ಈ ಮೂವರು ತೀರ್ಥಂಕರರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರು ಅರವತ್ತೇ ಮಂದಿ ಯಾದಂತಾಯಿತು. ಈ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ವೃಷಭ, ಭರತ, ಸಗರ, ನರಸಿಂಹ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಬಲಿ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಮೊದಲಾದವರು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪುರಾಣಗಳ ವಸ್ತು

ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳು ಈ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಶಲಾಕಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮುನಿ ಗಳ ಮಹಿಮೆ, ಷಡ್ದ್ರವ್ಯಗಳು, ನವಪದಾರ್ಥಗಳು, ಲೋಕಸ್ವರೂಪ, ಕಾಲಪರಿ ವರ್ತನೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಗಳು, ಚತುರ್ಗತಿಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ, ಅದರಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಫಲ—ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಜೈನಧರ್ಮದ

ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಲೋಕಾಖ್ಯಾನ, ದೇಶಾಖ್ಯಾನ, ಪುರಾಖ್ಯಾನ, ರಾಜ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನ, ತಪೋದಾನ ಕಥನ, ಗತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಫಲಾಖ್ಯಾನ—ಈ ಎಂಟು ಜೈನಪುರಾಣದ ಅವಯವಗಳು.

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಜೀವ ಅಜೀವದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಚತುರ್ಗತಿಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮಬಂಧದ ಬಿಗುಪನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಜೀವ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಷಾಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡ ಜೀವ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿಸುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟ. ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ತೆತ್ತು ಕರ್ಮದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಗಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಜವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಕರ್ಮದ ಹೊರೆ ಜೀವವನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೇ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರೆಯದಂತೆ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕರ್ಮದ ಹೊರೆಹೊತ್ತ ಜೀವವೇ **ಅಭವ್ಯ** ಜೀವ. ಇಂಥ ಜೀವ ಪುಣ್ಯಬಲದಿಂದ ಉತ್ತಮಜನ್ಮ ಪಡೆಯಬಲ್ಲದು; ದೇವತೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ದೇವಲೋಕ ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪಡೆದು ಮುಕ್ತಿಗೆ ನಡೆಯಲಾರದು. ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗದೆ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜೀವ **ಭವ್ಯ** ಜೀವ. ಇಂಥ ಜೀವ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಂದ ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ತಿರ್ಯಕ್, ನಾರಕ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತ, ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಾಪವನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯಬಲದಿಂದ ದೇವ ಮನುಷ್ಯಗತಿಗಳಲ್ಲೆ ಸುತ್ತುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಕೆಲವು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಫಲಿಸಿದಂದು ಸಹಜವಾಗಿಯೊ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದಲೊ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ, ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕಾಲ ಕೂಡಿಬರುವುದೇ **ಕಾಲಲಬ್ಧಿ**. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ದೊರೆಯುವ ಸಂಭವ ಬೇಗ ಬರುವುದಾದರೆ ಆ ಜೀವ **ಆಸನ್ನಭವ್ಯ**. ನಿದಾನವಾಗಿ ತುಂಬ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಬರುವುದಾದರೆ **ದೂರಭವ್ಯ**. ದೂರವೋ ಆಸನ್ನ(ಹತ್ತಿರ)ವೋ ಅಂತು ಒಮ್ಮೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ದೊರೆತಮೇಲೆ ಜೀವ ಮುಕ್ತಿಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸುವ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಡೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ; ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಅನಂತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವ ರತ್ನತ್ರಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ನಡೆದ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳ ನಿಡುಗತೆಯನ್ನು—ಜೀವದ ಕ್ರಮವಿಕಾಸವನ್ನು—ವಿವರಿಸುವುವೇ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳ, ತೀರ್ಥಂಕರ

ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಜೀವದ ವಿಕಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತವೇ ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವ. ಈ ಮೆಟ್ಟಲನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆ ದೊರೆಯುವ ನೆಲೆ ಪರಮಪದ.

ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಭವಾವಳಿ

ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜೀವರ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿ. ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಬಹಳ ಕಡಮೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ,

> "ಸುರಲೋಕಾವತರೋತ್ಸವಂ, ಪರಿಕೃತಂ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಂ, ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಿ ಮಹೋತ್ಸವಂ, ಪ್ರವಿಮಲಂ ಕೈವಲ್ಯಬೋಧೋತ್ಸವಂ, ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಮಹೋತ್ಸವಂ, ಜಿನಮಹಾಕಲ್ಯಾಣಮಯ್ದುಂ ಸವಿಸ್ತರದಿಂದಿರ್ಪುವು"

ಎಂದು ಕವಿ ರನ್ನ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪಂಚ ಕಲ್ಯಾಣಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಯೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಈ ಪಂಚ ಕಲ್ಯಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವ ಪಡೆಯಲು ಆಯಾ ಜೀವ ಹಿಂದಿನ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭವಾವಳಿ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಧ. ಜೀವದ ಕ್ರಮವಿಕಾಸವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣವರ್ಣನೆಗಿಂತ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಸಾಧನಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಈ ಭವಾವಳಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು.

ಭವಾವಳಿಯ ಗುರಿ

ಆದಿಪುರಾಣದ ಸಂಪಾದಕರು, "ಅಲ್ಲಲ್ಲೆ ಅಪ್ರಕೃತವಾಗಿಯೂ ನೀರಸವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಜನ್ಮಾಂತರ ಕಥಾಗಹನವು ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ಇದ್ದ ರಸವೂ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಈ ಜನ್ಮಾಂತರ ಕಥೆಗಳು ಅಪ್ರಕೃತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಕಡೆ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಪಂಪನ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಂತೂ ಅವು ನೀರಸವಾಗಿಲ್ಲ; ರಸವತ್ತಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಕುತೊಡಕಾಗಿ ತೋರುವ ಈ ಜನ್ಮಾಂತರ ಕಥೆಗಳು ಇನ್ನೂ ತೊಡಕಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಓದುವವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳ ಅಲೆದಾಟದಲ್ಲಿ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುವಂತಾಗಲೆಂಬುದೇ ಈ ಕಥಾಗಹನದ ನಿರೂಪಣೆಯ ಪರಮೋದ್ದೇಶ. ಪುರಾಣಗಳು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಎತ್ತುವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದ ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಹೋಗದೆ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ದೊರೆತ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗುತ್ತವೆ.

ಭವಾವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪ

ಒಂದು ಜೀವದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹಲವು ಜೀವಗಳ ಕಥೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು. ಪ್ರೀತಿಯಾಗಲಿ ದ್ವೇಷವಾಗಲಿ ಒಂದೇ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆನ್ನಂಟಿ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಹರಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಈ ಮೋಹ ಜೀವಗಳನ್ನು ಸಂಕೋಲೆಯಂತೆ ಬಂಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಕಟ್ಟು ವಜ್ರಲೇಪದಂತೆ ಬಹು ಬಿಗಿ. ಈ ಮೋಹನಿಗಳವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲು ತುಂಬ ಹೆಣಗಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದುಗೂಡಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೆರವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಹಲವು ಜೀವಗಳ ಕಥೆ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿತಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಭವಾವಳಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವವೂ "ಮುನ್ನಿನ ಭವಂ ಈ ಭವಂ ಮುಱುಭವಂ ಸಫಲಂ" ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದ್ವೇಷ ಜನ್ಮದಿಂದ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದದ್ದನ್ನೂ ಆ ಪೂರ್ವವೈರದಿಂದ ಒಂದು ಜೀವ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಕೇಡಿನ ಮೇಲೆ ಕೇಡು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದದ್ದನ್ನೂ, ಆ ಕೇಡಿಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಜೀವ ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ತನ್ನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಹು ಬೇಗ ಸದ್ಗತಿ ಪಡೆದದ್ದನ್ನೂ, ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಕೇಡಿಗ ಜೀವವೂ ಕಡೆಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನೂ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಪುರಾಣ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಂಚ ಕಲ್ಯಾಣಗಳ ವಿವರ

ಭವಾವಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ : ಮುಂದೆ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವ ಭವ್ಯಜೀವ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಆತ್ಮಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಲಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವ ಕೊಡುವ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೇವಲೋಕದ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದು ಆ ಜೀವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಆರುತಿಂಗಳು ಉಳಿದಿರುವಾಗ ಯಾವ ರಾಜನ ರಾಣಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಅವತಾರವಾಗುವುದೊ ಆ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ* ಇಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಬೇರ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಚಿನ್ನರನ್ನಗಳ ಮಳೆ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಹ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ದೇವಿಯರು ತೀರ್ಥಂಕರ ಜನನಿಯ ಗರ್ಭ ಶೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಕೆಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಹದಿನಾರು ಶುಭ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಂಕರನ ಲಾಂಛನ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದಂತೆ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವ

---

* ತೀರ್ಥಂಕರರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಜೀವ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದು ಆಕೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ತೀರ್ಥಂಕರನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮಂಗಳಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಉತ್ಸವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು **ಸುರಲೋಕಾವತರೋತ್ಸವ** ಅಥವಾ **ಗರ್ಭಾವತರಣ ಕಲ್ಯಾಣ.**

ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೆ ಆತನಿಗೆ ಮತಿ, ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಜ್ಞಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತೀರ್ಥಂಕರನ ಜನ್ಮವರಿನ್ನರಿತು ಸೌಧರ್ಮಾದಿ ಕಲ್ಪಗಳ ಇಂದ್ರರು ದೇವನಿಕಾಯದೊಡನೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಇಂದ್ರಾಣಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ತಾಯಿಗೆ ಮಾಯಾನಿದ್ರೆ ಬರಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ ಶಿಶುವನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಜವಾದ ಮಗುವನ್ನು ತಂದು ಇಂದ್ರನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಂದ್ರ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಐರಾವತವನ್ನೇರಿ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಮಂದರ (ಮೇರು) ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೋಗಿ ಅದರ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡುಕಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕೂರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಿಂದ ತಂದ ಹಾಲಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ತೀರ್ಥಂಕರ ಶಿಶುವನ್ನು ತಂದು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಾಮಕರಣಮಾಡಿ ಆನಂದ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ದೇವತೆಗಳು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು **ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವ** ಅಥವಾ **ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ ಕಲ್ಯಾಣ.**

ತೀರ್ಥಂಕರ ಬಾಲಕ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಾಳಿ ಸಂಸಾರವಲ್ಲಿ ಬೇಸರಹೊಂದಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಲೋಕಾಂತಿಕ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ದೃಢಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಬಂದು ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೀರ್ಥಂಕರನು ತನ್ನ ಬಂಧುವರ್ಗವನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳು ತಂದ ಶಿಬಿಕೆಯನ್ನೇರಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೋಗಿ ವನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದೀಕ್ಷೆಹೊಂದಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗಿನ ಉತ್ಸವವೇ **ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಿ ಮಹೋತ್ಸವ** ಅಥವಾ **ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಕಲ್ಯಾಣ.**

ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸಂದ ಬಳಿಕ ಆತನಿಗೆ ಮನಃಪರ್ಯಯವೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಆತನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶರೀರ ದಾರ್ಢ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ಭಿಕ್ಷೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಈ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವನ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ. ನಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಡೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿ ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮತ್ತೆ ಇಂದ್ರ ದೇವನಿಕಾಯದೊಡನೆ ಬಂದು ಪೂಜಿಸಿ

ಆನಂದೋತ್ಸವ ನಡಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು **ಕೈವಲ್ಯಬೋಧೋತ್ಸವ** ಅಥವಾ **ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಕಲ್ಯಾಣ.**

ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದವನೇ ಜಿನ, ಅರ್ಹ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದ ಜಿನನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ. ತೀರ್ಥಂಕರನ ಧರ್ಮಬೋಧೆಗೆ ಅನು ಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಕುಬೇರನು ಸಮವಸರಣ ಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನೆರೆದು ತೀರ್ಥಂಕರನ ದಿವ್ಯ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವೈರವೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪ್ರೇಮ ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮವಸರಣದೊಡನೆ ತೀರ್ಥಂಕರ ಹಲವು ಕಾಲ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ, ಆಯುಸ್ಸು ತೀರಿದಂದು ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನದಿಂದ ನಾಶ ಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಮುಕ್ತಿಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ತೀರ್ಥಂಕರನ ದೇಹವನ್ನು ದಹನಮಾಡಿ ಚಿತಿಯ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಹಣೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆನಂದ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ **ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಮಹೋತ್ಸವ** ಅಥವಾ **ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಕಲ್ಯಾಣ.**

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ದಿಗ್ವಿಜಯ

ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆಯೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನದು. ಮುಖ್ಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವ ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ರಾಜನ ಆಯುಧಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರರತ್ನ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆ ಖಡ್ಗರತ್ನ, ದಂಡರತ್ನ, ಛತ್ರರತ್ನಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಗೃಹದಲ್ಲಿ (ಕೋಶಾಗಾರದಲ್ಲಿ) ಮಣಿರತ್ನ, ಚರ್ಮ(ಗುರಾಣಿ)ರತ್ನ, ಕಾಕಿಣೀ ರತ್ನಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಗೃಹಪತಿ, ಸೇನಾಪತಿ, ಸ್ಥಪತಿ(ಬಡಗಿ), ಪುರೋಹಿತ, ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಗಳೂ ಗಜರತ್ನ ಅಶ್ವರತ್ನಗಳೂ ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಚತುರ್ದಶ* ರತ್ನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನವನಿಧಿಗಳೂ ಕೈಸೇರುತ್ತವೆ.

---

*ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಪಿಡುವಂತೆ ಹಿಗ್ಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು ಛತ್ರರತ್ನ. ಅಗಾಧ ಜಲದುರ್ಗಗಳನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಮಸ್ತಸೇನೆಗೂ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಚರ್ಮರತ್ನ ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದು. ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಗಳ ವಜ್ರದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ದಂಡರತ್ನ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಕಿಣೀರತ್ನ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಎಂಥ ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನಾದರೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಬೆಳಕುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರರತ್ನ ಎಲ್ಲ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ರತ್ನಗಳು ಆಯಾ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದವು. ಈ ಒಂದೊಂದು ರತ್ನಕ್ಕೂ ಸಹಸ್ರ ಯಕ್ಷರ ರಕ್ಷಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಚಕ್ರರತ್ನಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿನೊಡನೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಚಕ್ರರತ್ನ ದಾರಿತೋರಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಸೇನೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಏರು ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ದಂಡರತ್ನ ಪುಡಿಪುಡಿಮಾಡಿ ದಾರಿಯನ್ನು ಸಮಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸೈನ್ಯ ಮೊದಲು ಪೂರ್ವಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ರಾಜರೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳೊಡನೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಬಂದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಮಲೆತವರನ್ನು ಕಾಲ್ಗೆರಗಿಸುತ್ತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲೇ ನಡೆದು ಗಂಗಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳನ್ನು ನಡಸಿದ ಬಳಿಕ ಚಕ್ರಿ ರಥವನ್ನೇರಿ ಲವಣ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಾನೆ. ಹನ್ನೆರಡು ಯೋಜನ ಹೋದಮೇಲೆ ರಥ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಂದಲೆ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣ ಹೂಡಿ ಮಾಗಧಾಮರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಾಗಧಾಮರ ಮೊದಲು ದರ್ಪೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದರೂ ಕುಲವೃದ್ಧರ ಹಿತೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಕೊಟ್ಟು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ವಶವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಳಿಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಮುಖವಾಗಿ ನಡೆದು ವೈಜಯಂತೀ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ಮಾಗಧಾಮರನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ವರತನುವೆಂಬ ವ್ಯಂತರನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಕಪ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಡಲ ತಡಿಯಲ್ಲೆ ಹೋಗಿ ಸಿಂಧುದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಪ್ರಭಾಸಾಮರನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದೆ ಸಿಂಧೂನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಗಿರಿಯ ಅಧಿನಾಯಕ

---

† ನವನಿಧಿಗಳು: ೧ ಕಾಲ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸುಖಕೊಡುವ ವೀಣೆ, ಕೊಳಲು ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ೨ ಮಹಾಕಾಲ—ಅಸಿ, ಮಷಿ ಮೊದಲಾದ ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ೩ ನೈಸರ್ಪ—ಹಾಸಿಗೆ, ಪೀಠ, ಮನೆ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ೪ ಪಾಂಡುಕ—ಧಾನ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಷಡ್ರಸಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ೫ ಪದ್ಮ—ರೇಷ್ಮೆ ಮೊದಲಾದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ೬ ಪಿಂಗಳ—ಬಗೆಬಗೆಯ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ೭ ಮಾಣವಕ—ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಇದರಿಂದ ತಲೆದೋರುತ್ತವೆ. ೮ ಶಂಖ—ಚಿನ್ನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ೯ ಸರ್ವರತ್ನ—ನೀಲ, ಇಂದ್ರನೀಲ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ನವನಿಧಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ನಾದ ವಿಜಯಾರ್ಧಕುಮಾರನೆಂಬ ದೇವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಬಂದು ಕಂಡು ವಿಧೇಯನಾಗಿ ವಿಜಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಗಂಗಾ ಸಿಂಧುಗಳೆಡೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭರತದ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಅಡಿಗೆರಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಮಾಲನೆಂಬ ಅಮರನು ಬಂದು ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ದಾರಿಕೊಡುವ ತಮಿಸ್ರಗುಹೆಯ ವಜ್ರದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಸೇನಾಪತಿ ದಂಡರತ್ನದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಬೆಂಕಿ ಆರುವವರೆಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಸಿಂಧುವಿನ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಖಂಡವನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಳಿಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ತಮಿಸ್ರಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಕಿಣೀರತ್ನದಿಂದ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲೂ ಚಕ್ರರತ್ನದ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲೂ ಪಡೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೊಳೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಒಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ, ಬೆಂಡನ್ನೇ ಆದರೂ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಅದುಮುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಡನ್ನೇ ಆದರೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಪತಿರತ್ನ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದ ಆ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸೈನ್ಯ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಗುಹೆಯ ಉತ್ತರದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಹೊರಡುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸೇನಾಪತಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡವನ್ನು ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮಧ್ಯಮ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬಲಾಕಾವರ್ತರೆಂಬ* ಇಬ್ಬರು ರಾಜರು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಮೇಘಮುಖರೆಂಬ ನಾಗದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಸತತವಾಗಿ ಏಳು ದಿನ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಜಲಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲ ಚರ್ಮರತ್ನ ಛತ್ರರತ್ನಗಳ ನಡುವೆ ಅಡಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಪತಿರತ್ನ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ಕಾದಲು ಮೇಘಮುಖರು ಸೋತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬಲಾಕಾವರ್ತರು ಅಡಿಗೆರಗುತ್ತಾರೆ.

ಬಲಾಕಾವರ್ತರನ್ನು ಗೆದ್ದಮೇಲೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಿಜಯಸೇನೆ ಸಿಂಧೂನದಿಯ ದಡದಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ಸಿಂಧು ಪ್ರಪಾತವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂ ದೇವಿ ಸ್ವತಃ ಬಂದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಹರಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯಮ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೇನೆ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳನ್ನು ನಡಸಿ, ಹಿಮವತ್‌ಕುಮಾರನು ಬಂದು ಓಲೈಸಲು ಉತ್ತರ ಭರತದ ಮಧ್ಯಮ ಖಂಡದ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ವೃಷಭಾದ್ರಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ (ಪೂರ್ವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಬಳಿ, ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಅಳಿಸಿ) ತನ್ನ ವಿಜಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

---

* ಚಿಲಾತಾವರ್ತರೆಂದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಗಂಗಾಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗಾದೇವಿಯಿಂದ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಹೊಂದಿ ದಕ್ಷಿಣ ಮುಖವಾಗಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತದ ಕಾಂಡಕಪ್ರಪಾತ ಗುಹೆಯ ಬಳಿ ಬೀಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೇನಾಪತಿ ದಂಡರತ್ನದಿಂದ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಬೆಂಕಿ ಆರುವವರೆಗೆ ಮೂಡಣ ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ವಿದ್ಯಾಧರರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಬಂದು ಕಂಡು ಓಲೈಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಂಕಿ ಆರಿದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯಸೈನ್ಯ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ನಡೆದು ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತವನ್ನು ದಾಟಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆ ಗುಹಾಕೂಟ ನಿವಾಸಿಯಾದ ನಾಟ್ಯಮಾಲಾಮರನೆಂಬುವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸೇನಾಪತಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭರತದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತ ಸಂಪತ್ತೂ ಅಸಂಖ್ಯ ಕನ್ಯಾರತ್ನಗಳೂ ಕೈಗಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಷಟ್ಖಂಡ ಭರತಮಂಡಲವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚಕ್ರರತ್ನವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಜಿನಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಾಗಧಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಗಂಗಾದಿ ದೇವಿಯರೂ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ನೆರೆದು ಪುಣ್ಯನದೀಜಲಗಳಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರ ಕಥೆ

ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಲದೇವ ವಾಸುದೇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು. ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೃಷ್ಟನಾಯಕ. ಅವನು ಅರ್ಧಚಕ್ರವರ್ತಿ (ಮೂರು ಖಂಡಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗೆದ್ದಿರುವನು). ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಏಳುವ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ ವಾಸುದೇವನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಚಕ್ರ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಘಾತಿಸದೆ ಓಲೈಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಚಕ್ರವನ್ನು ಅವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದಲೆ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮುಕ್ಕೂಟ ವೀರರ ಕಥೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಇಷ್ಟೇ.

ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮಾದರಿಗಳು

ತೀರ್ಥಂಕರ ಮತ್ತು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಪಂಪನ **ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನೂ** ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ 'ಅಭಿನವಪಂಪ' ಎಂದು

ಹೆಸರಾದ ನಾಗಚಂದ್ರನ 'ಪಂಪ ರಾಮಾಯಣ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ **ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ**ವನ್ನೂ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಜೈನಪುರಾಣಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೆ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜೈನಪುರಾಣಗಳು

ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ಕೆಲವು ಜೈನ ಕವಿಗಳು ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಾದ ಕೆಲಕೆಲವು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮತ್ತು ಇತರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯನು ತನ್ನ '**ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಲಕ್ಷಣ ಮಹಾಪುರಾಣ**' ಎಂಬ ಗದ್ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಅರುವತ್ತು ಮೂವರು ಮಹಾ ಪುರುಷರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು '**ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣ**' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ. ಆದಿಪುರಾಣವೆಂಬ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆ.

---

* ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಪುಸ್ತಕರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ತೀರ್ಥಂಕರ	ಚಕ್ರವರ್ತಿ	ಕಾಮದೇವ	ಬಲದೇವ	ವಾಸುದೇವ	ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ
೧ ಋಷಭ ವೃ-(ಮ.ಪು.)	೧ ಭರತ ...	೧ ಬಾಹುಬಲಿ			
೨ ಅಜಿತ	೨ ಸಗರ ...	೨ ಪ್ರಜಾಪತಿ			
೩ ಸಂಭವ		೩ ಶ್ರೀಧರ			
೪ ಅಭಿನಂದನ		೪ ದರ್ಶನಭದ್ರ			
೫ ಸುಮತಿ		೫ ಪ್ರಸೇನಚಂದ್ರ			
೬ ಪದ್ಮಪ್ರಭ		೬ ಚಂದ್ರವರ್ಣ			
೭ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ		೭ ಅಗ್ನಿಯುಕ್ತ			
೮ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ		೮ ಸನತ್ಕುಮಾರ			
೯ ಪುಷ್ಪದಂತ		೯ ವತ್ಸರಾಜ			
೧೦ ಶೀತಲ		೧೦ ಕನಕಪ್ರಭ			
೧೧ ಶ್ರೇಯಾಂಸ		೧೧ ಮೇಘಪ್ರಭ	೧ ವಿಜಯ	೧ ತ್ರಿಪುಷ್ಟ (-ಪಿ-, ... ತ್ರಿಪೃಷ್ಠ)	೧ ಅಶ್ವಗ್ರೀವ
೧೨ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ		೧೨ ಶಾಂತಿನಾಥ	೨ ಅಚಲ ...	೨ ದ್ವಿಪುಷ್ಟ (-ಪಿ-, ... ದ್ವಿಪೃಷ್ಠ)	೨ ತಾರಕ
೧೩ ವಿಮಲ		೧೩ ಕಂಥುನಾಥ	೩ ಧರ್ಮಪ್ರಭ ... (ಧರ್ಮಭದ್ರ-ಜೈನಿ) (ಸುಧರ್ಮ-ಚಾ.ಪು.)	೩ ಸ್ವಯಂಭೂ ...	೩ ನರಕ (ಜೈನಿ) (ಮಧು—ಚಾ.ಪು.)

ವಿಶೇಷ ವಿಷಯ—ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರು ಯಾವಯಾವ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಕಾಮದೇವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿಲ್ಲ. ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹೆಸರು ಬರೆದಿದೆ.

ತೀರ್ಥಂಕರ	ಚಕ್ರವರ್ತಿ	ಕಾಮದೇವ	ಬಲದೇವ	ವಾಸುದೇವ	ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ
೧೪ ಅನಂತ		೧೪ ಅರಹನಾಥ	೪ ಸುಪ್ರಭ	೪ ಪುರುಷೋತ್ತಮ	೪ ನಿಶುಂಭ (ಜೈನಿ) (ಮಧುಕೈಟಭ–ಚಾ.ಪು.)
೧೫ ಧರ್ಮನಾಥ	೩ ಮಘವ				
	೪ ಸನತ್ಕುಮಾರ	೧೫ ವಿಜಯರಾಜ	೫ ಸುದರ್ಶನ (ಜೈನಿ)	೫ ನರಸಿಂಹ (ಪುರುಷಸಿಂಹ–ಚಾ. ಪು.)	೫ ಮಧುಕೈಟಭ (ಜೈನಿ) (ಹಿರಣ್ಯರಿಪು, ನಿಶುಂಭ—ಚಾ. ಪು.)
		೧೬ ಶ್ರೀಚಂದ್ರ			
೧೬ ಶಾಂತಿನಾಥ	೫ ಶಾಂತಿನಾಥ	೧೭ ನಳರಾಜ			
೧೭ ಕುಂಥುನಾಥ	೬ ಕುಂಥುನಾಥ	೧೮ ಹನುಮಂತ			
೧೮ ಅರ (ಹ)ನಾಥ		೧೯ ಬಲಿರಾಜ	೬ ನಂದಿ (ಆನಂದ)–(ಜೈನಿ).(ನಂದಿಷೇಣ–ಚಾ.ಪು.)	೬ ಪುಂಡರೀಕ	೬ ಪ್ರಹ್ಲಾದ (ಜೈನಿ) (ನಿಶುಂಭ-ಚಾ.ಪು.)
	೭ ಅರ(ಹ)ನಾಥ				
	೮ ಸುಭೌಮ	೨೦ ವಾಸುದೇವ			
೧೯ ಮಲ್ಲಿನಾಥ	೯ ಪದ್ಮನಾಭ (ಜೈನಿ)ಪದ್ಮ(ಚಾ.ಪು.)		೭ ನಂದಿಮಿತ್ರ (ಚಾ.–ಪು.)(ನಂದನ-ಜೈನಿ)	೭ ದತ್ತದೇವ (ಜೈನಿ) (ದತ್ತ–ಚಾ.ಪು.)	೭ ಬಲಿ (ಜೈನಿ) (ಬಲೀಂದ್ರ–ಚಾ.ಪು.)
೨೦ ಮುನಿಸುವ್ರತ	೧೦ ಹರಿಷೇಣ		೮ ರಾಮಚಂದ್ರ	೮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ	೮ ರಾವಣ
೨೧ ನಮಿನಾಥ	೧೧ ಜಯಸೇನ	೨೧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ			
೨೨ ನೇಮಿನಾಥ	೧೨ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ	೨೨ ನಾಗಕುಮಾರ	೯ ಪದ್ಮ (ಜೈನಿ). (ಬಲರಾಮ—ಚಾ.ಪು.)	೯ ಕೃಷ್ಣ	೯ ಜರಾಸಂಧ
೨೩ ಪಾರ್ಶ್ವ		೨೩ ಜೀವಂಧರ			
೨೪ ವರ್ಧಮಾನ (ಮಹಾವೀರ)		೨೪ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿ			

ವಿಶೇಷ ವಿಷಯ—ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವವರಲ್ಲದೆ ನವ (೯) ನಾರದರು, ಏಕಾದಶ (೧೧) ರುದ್ರರು, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳು—ಇವರನ್ನೂ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

೪ ಆದಿಪುರಾಣ

ತೀರ್ಥಂಕರಗಣಧರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪುರಾಣಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುಂದುತ್ತ ಬಂದವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿತಷ್ಟೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಮೋಘವರ್ಷನ ಗುರುಗಳಾದ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ಆಗ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ 'ಮಹಾಪುರಾಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಮೊದಲನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭ ಮತ್ತು ಮೊದಲನೆಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭರತ—ಇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆದಿಪುರಾಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೪೨ ಪರ್ವಗಳು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದ ಆದಿಪುರಾಣ ಭಾಗವನ್ನೂ ಉಳಿದ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದರು. ಮಹಾಪುರಾಣದ ಆದಿಪುರಾಣ ಭಾಗ **ಪೂರ್ವಪುರಾಣ**ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಪೂರ್ವಪುರಾಣವೇ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಮೂಲ*.

ಈ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭ, ಆದಿ ದಾನತೀರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತಕ ಶ್ರೇಯಾಂಸ, ಪ್ರಥಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭರತ, ಪ್ರಥಮ ಕಾಮದೇವ ಬಾಹುಬಲಿ, ಪ್ರಥಮ ಗಣಧರ ವೃಷಭಸೇನ ಮತ್ತು ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಇನ್ನೂ ಐದು ಜನ ಮಕ್ಕಳು—ಇಷ್ಟು ಜೀವಗಳ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಒಡನೊಡನೆ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಕಡೆಗೆ

---

* 'ಸತ್ಯಮಪಿ ವ್ಯಾಸ ಸಮಾಗಮಾನ್ವಿತಮನಾದಿಪುರಾಣಮನೆಯ್ದೆ ಪೇೞ್ದ ವಾಕ್ಶ್ರೀ ಸುಭಗಂ ಪುರಾಣಕವಿ' ಎಂದು ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತಿನಿಂದ ಈ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಆದಿಪುರಾಣದ ಸಂಪಾದಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಪೂರ್ವಪುರಾಣದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಪಂಪ ಅದನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವ ಪುರಾಣದ ಎಷ್ಟೋ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಂಪ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೂ, ವ್ಯಾಸಕವಿಯೆಂಬವನೊಬ್ಬನಿದ್ದನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ದೊರೆಯದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಪದ್ಯದ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದೆಯೆಂದೂ, 'ವ್ಯಾಸ ಸಮಾಗಮಾನ್ವಿತ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ವ್ಯಾಸಸಮಾಸತಾನ್ವಿತ' ಎಂದಿರಬೇಕೆಂದೂ, ವ್ಯಾಸ-ಸಮಾಸಗಳಿಂದ ಎಂದರೆ ಹಿಗ್ಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಕುಗ್ಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದೂ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರ ಮತ ('ಪಂಪನ ದೇಶ ಕಾಲ ವಿಚಾರ' ನೋಡಿ). ಆದ್ದರಿಂದ 'ಪರಂಪರೆಯಿಂ ವಿಶ್ರುತ ವೀರಸೇನ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯ ಪರ್ಯಾಂತಮಾಗಿರೆ ಬಂದೀ ಕಥೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಪಂಪನ ಮಾತಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜೀವಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಜೀವರ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಿನಾಥನಿಗೆ ಮಹಾಬಲ ಭವದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ನಾಲ್ವರು, ವಜ್ರಜಂಘಭವದಲ್ಲಿ ಮಾವನಾಗಿದ್ದಾತನೊಬ್ಬ, ಆ ಮಾವನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು—ಇವರ ಭವಾವಳಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಯುಗಂಧರ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವರ ಭವಾವಳಿಯೊಡನೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಾಧುಗಳ ಮತ್ತು ಕೇವಲಿಗಳ ಕಥೆಗಳು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ನಾಯಕಮಣಿ ಯಂತಿರುವುದು ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಥೆ. ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಈ ತೀರ್ಥಂಕರ ಕಥೆಗೆ ಅಂಗಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಜೀವ ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಧರ್ಮ ವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿತು; ಧರ್ಮ ಬೋಧೆಮಾಡಿ ಇತರರನ್ನೂ ದಾಟಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನೆ ಆ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯಿತು. ಕಾಲಲಬ್ಧಿಯೊದಗಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಜೀವ ಎತ್ತಿದ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಅವತಾರ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಆ ನಿಡುಗತೆಯನ್ನು, ಆ ಜೀವ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡೋಣ.

ಆದಿನಾಥ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಯವರ್ಮನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ತಾನೇ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ ತಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಕಿರಿಯುವನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾದರೂ ಪಟ್ಟದ ದೊರೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ವಹಿಸಿದನು. ದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತ ಕೂದಲನ್ನು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿತು. ವಿಷವೇರಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾಧರನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದನು. ತಾನು ತಪಗೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಫಲವಿರುವುದಾದರೆ ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಧರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಕಟ್ಟಿಣಿಕೆಯಿಂದ ಸತ್ತು ಮಹಾಬಲನೆಂಬ ವಿದ್ಯಾಧರ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು 'ತಪೋವಲ್ಲಿಯೊಳಪ್ಪನಲ್ಪಸುಖನೆಲ್ಲ ಮನಲ್ಪ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮಾರಿ' ಬಿಟ್ಟನು.

ವಿದ್ಯಾಧರ ರಾಜ್ಯ ವೈಭವದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಬಯಸಿ ಬಯಸಿ ಪಡೆದ ಭೋಗ ಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಆ ಸವಿಯಲ್ಲೇ ಮೈಮರೆತಿದ್ದನು. ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿ ಸಮಯ ನೋಡಿ, 'ನಿನ್ನ ಈ ಸಂಪತ್ತು ಪುಣ್ಯದ ಫಲ. ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರ ದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಉದ್ಧರಿಸುವುದು ಧರ್ಮವೊಂದೇ. ದಯೆ, ದಮ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಶೀಲ—ಇದೇ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ. ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಫಲ ಮುಕ್ತಿ. ರಾಜ್ಯ ವೈಭವವಾಗಲಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಪದವಿಯಾಗಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ' ಎಂದು ಧರ್ಮ

ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದನು. ಉಳಿದ ಮೂವರು ಮಂತ್ರಿಗಳು, 'ಜೀವ, ಜನ್ಮಾಂತರ, ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ, ಪರಲೋಕ ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು. ಇವನ್ನು ನಂಬಿ ಜನ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ ಇರುವ ಸುಖವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬಾಳುವವರೆಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರು ಕಚ್ಚಿದ ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ ನಲಿಯಬೇಕು' ಎಂದು ಭೋಗಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ಖಂಡಿಸಿ ಧರ್ಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದನು.

ಮಹಾಬಲನಿಗೆ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನ ಮಾತು ರುಚಿಸಿದರೂ ಭೋಗಲಾಲಸೆ ಮಾತ್ರ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ ಸುಖಾನುಭವ ಸಾಕೆನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನಿಗೆ ತುಂಬ ಕೊರಗು. ಕಡೆಗೆ ಮಹಾಬಲನಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಯುಸ್ಸು ಉಳಿದಿರುವಾಗ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧ ಮತ್ತೆ ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಲು ಆತನ ಕಣ್ತೆರೆಯಿತು. ಜಿನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ದೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದನು. ಅನಶನವ್ರತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅರ್ಹತ್ಪದವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು.

ವಿದ್ಯಾಧರ ವೈಭವಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖದ ಆಸೆಯಿಂದ ಮಹಾಬಲ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಸಾಯುವಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ,

ಮಿಡಿವನಿತು ಬೇಗದಿಂದಱೆ
ಪೊಡಲನಿದಂ ಪೋಗೆ ನೂಂಕಿ ಚೆಲ್ವಪ್ಪೊಡಲಂ
ಪಡೆದಪೆಯೀಗಳೆ ಬಲ್ವಿಡಿ
ವಿಡಿದು ಶರಣ್ಬುಗು ಜಿನೇಂದ್ರ ಪದರಸಸಿಜಮಂ

ಎಂಬ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನ ಮಾತು ಮೊಳಗುತ್ತಿತ್ತೊ ಏನೋ! ಹಾಗೆ ಸತ್ತು ಈಶಾನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ, 'ದಿವಿಜೇಂದ್ರರುಂದ್ರಲೋಕದೊಳಮಿದೊಂದೆ ಸಾರಂ' ಎನ್ನಿಸಿದ ಶ್ರೀಪ್ರಭ ವಿಮಾನವಲ್ಲಿ ಲಲಿತಾಂಗನೆಂಬ ದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ. ಲಲಿತಾಂಗನಿಗೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯೆಂಬ ದೇವಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ದೇವಲೋಕ ಸುಖವೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ತೋರಿದ್ದು ಆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯಿಂದ. ಅವಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬಿಟ್ಟಗಲದೆ ಅವಳೊಡನೆ ದಿವ್ಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಗರ* ವರ್ಷಕಾಲ ಅರೆಕ್ಷಣದಂತೆ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳು ಆಯುಸ್ಸು ಉಳಿದಿರುವಾಗ (ದೇವತೆಗಳು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಮರರು. ಅವರಿಗೂ ಸಾವುಂಟು.) ಮುಡಿದ ಹೂವು ಬಾಡಿ ಕಾಂತಿ ಕುಂದಿ

---

*ಸಾಗರ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಣಿಕೆಗೆ ಸಿಲುಕದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಅವಸಾನ ಕಾಲ ಬಂತೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಸುಖದ ನೆಲೆಯಾದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲಾ ಎಂದು ಲಲಿತಾಂಗನಿಗೆ ಬಹು ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುತ್ತ ನಂದನದ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬೇಡ ತೊಡಗಿದನು. 'ಮೈ ಎರಡು, ಜೀವ ಒಂದು' ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊ' ಎಂದು ಹಲುಬಿದನು. ಹಾಗೆ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಲಿತಾಂಗನ ಬಳಿಗೆ ಸಾಮಾನಿಕ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು 'ನಿನಗೊಬ್ಬ ನಿಗಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಳಾಡುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಮುಪ್ಪು, ಆತಂಕ, ಶೋಕಗಳಿಂದ ಬೇಯದವ ನೊಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಹೊರತು ಬೇರೆ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ,

'ಜಿನ ಚೈತ್ಯಬ್ರಾತಮಂ ಬಂದಿಸು ಜಿನಪದಪದ್ಮಂಗಳಂ ದಿವ್ಯಮಪ್ಪ
ರ್ಚನೆಯಿಂದಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದರ್ಚಿಸು ಜಿನನ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳ್ ಭಾ
ವನೆಯಂ ತಾಳ್ದಟ್ಟಿಯಿಂದಂ ಜಿನಮಹಿಮೆಗಳಂ ಮಾಡು ನೀಂ ಭವ್ಯಸಯ್ ಮ
ತ್ತಿನ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿವೋಲ್ ನೀಂ ತರಳತೆವೆರಸಿಂತೇಕೆ ವಿಭ್ರಾಂತನಪ್ಪಯ್'

ಎಂದು ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಲಿತಾಂಗ ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರುತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಜಿನಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೇಘ ದಂತೆ ಕರಗಿಹೋದನು. ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿ ವಜ್ರಜಂಘನೆಂಬ ರಾಜಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ವಜ್ರಜಂಘ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯ ಸವಿನೆನಪಿನಿಂದ ಯಾವ ಕನ್ಯೆ ಯನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಲೊಲ್ಲದೆ ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಲಲಿತಾಂಗನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಜಿನಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಆಯುಸ್ಸು ತೀರಲು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಜಾರಿ ವಜ್ರಜಂಘನ ಸೋದರ ಮಾವನಾದ ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀಮತಿಯೆಂಬ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಒಮ್ಮೆ ದೇವಾ ಗಮವನ್ನು ಕಂಡು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ನೆನಪಾಗಲು ಲಲಿತಾಂಗ ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೋ ಎಂದು ಕೊರಗುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿ ಕನ್ಯಾವ್ರತದಲ್ಲೇ ಇರುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಪಂಡಿತೆಯೆಂಬ ದಾದಿ ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತುಕೊಂಡು ಅವಳು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಜ್ರಜಂಘನೇ ಶ್ರೀಮತಿಯ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪತಿ ಯೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದಳು. ಶ್ರೀಮತಿ ವಜ್ರಜಂಘರಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. 'ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಈಗ ಮೇಳವಾಯಿತು; ಈ ಅಕ್ಕರೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಜನ್ಮದ ವಾಸನೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ, ಈ ಜನ್ಮ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮ—ಎಲ್ಲ ಸಫಲವೆ' ಎಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಮತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ೪೯ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಜ್ರಜಂಘನ ತಂದೆ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಅಜ್ಜ ನೊಡನೆ ತಾವೂ ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಮತೀವಜ್ರಜಂಘರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ರಾಜ್ಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದೂ ರಾಜ್ಯಭಾರವಹಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಸಾಮಂತರು ಅಡಗಿ ನಡೆಯದೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಸೋದರಳಿಯನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿ ಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಜ್ರಜಂಘ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಚಾರಣಮುನಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೆ ಆಹಾರದಾನಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ವಜ್ರಜಂಘನ ಮಂತ್ರಿ, ಪುರೋಹಿತ, ಸೇನಾನಾಯಕ, ಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳಾದ ಮತಿವರ, ಅಕಂಪನ, ಆನಂದ, ಧನ ಮಿತ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರೂ ಆ ದಾನವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಹುಲಿ, ಒಂದು ಹಂದಿ, ಒಂದು ಕೋಡಗ ಮತ್ತು ಒಂದು ಮುಂಗುಸಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಆ ದಾನವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿ ಉಪಶಾಂತಿ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ವಜ್ರಜಂಘನು ಚಾರಣಮುನಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ನಾಲ್ವರು ಮಿತ್ರರ ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭವಾವಳಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನೊಡನೆಯೆ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಮಾನುಷ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಿಸಿದನು. (ಈ ಭವಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಪುಟ ನೋಡಿ).

ಸೋದರಳಿಯನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀಮತೀ ವಜ್ರಜಂಘರು ಸೆಜ್ಜೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಸೆಜ್ಜೆವಳನು ಕೇಶಸಂಸ್ಕಾರಕೆಂದು ಧೂಪ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಧೂಪ ಹಾಕಿ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆ ಯುವುದನ್ನು ಮರೆತುಹೋಗಿದುದರಿಂದ ಹೊಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ತುಹೋದರು.

ಬಿಡದೆ ಪೊಗೆ ಸುತ್ತೆ ತೋಳಂ
ಸಡಿಲಿಸದಾ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭರ್ ಪ್ರಾಣಮನಂ
ದೊಡಗಳೆದರೋಪರೋಪರೊ
ಳೊಡಸಾಯಲ್ ಪಡೆದರಿನ್ನವೇಂ ಸೈಪೊಳವೆ !

ಹಾಗೆ ಒಡಗೂಡಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ಪುಣ್ಯಪಡೆದ ಶ್ರೀಮತೀವಜ್ರಜಂಘರು ಉತ್ತರಕುರುನೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತಿರ್ಯಕ್ ಜೀವಿಗಳೂ ಅವರೊಡನೆ ಆರ್ಯರಾಗಿ ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ

ಆದಿಪುರುಷ ಭವಾವಳಿ

–	(ಜಯವರ್ಮ)	(ಧನಶ್ರೀ)		(ಅತಿಗೃಧ್ನ) (ನಾರಕ) (ವ್ಯಾಘ್ರ) (ದಿವಾಕರಪ್ರಭ)	ಸೇನಾಪತಿ (ಆರ್ಯ) (ಪ್ರಭಾಕರ)	(ಮಂತ್ರಿ ಆರ್ಯ) (ಕನಕ-ಪ್ರಭ)	(ಪುರೋಹಿತ) (ಆರ್ಯ) (ಪ್ರಭಂಜನ)	(ಉಗ್ರಸೇನ)	(ಹರಿವರ)	(ನಾಗದತ್ತ)	(ಲೋಲುಪ)
೧	ಮಹಾಬಳ	(ನಿರ್ನಾಮಿಕೆ)									
೨	ಲಲಿತಾಂಗ	ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ		(ಸಾಮಾನಿಕ ದೇವತೆಗಳು)							
೩	ವಜ್ರಜಂಘ	ಶ್ರೀಮತಿ	ಅನುಂದರಿ	ಮತಿವರ	ಅಕಂಪ	ಆನಂದ	ಧನಮಿತ್ರ	ಶಾರ್ದೂಲ	ವರಾಹ	ವಾನರ	ನಕುಲ
೪	ಆರ್ಯ	ಆರ್ಯೆ	↓	↓	↓	↓	↓	ಶಾರ್ದೂಲಾರ್ಯ	ವರಾಹಾರ್ಯ	ವಾನರಾರ್ಯ	ನಕುಲಾರ್ಯ
೫	ಶ್ರೀಧರದೇವ	ಸ್ವಯಂಪ್ರಭ	↓	(ಅಧೋಗ್ರೈವೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಮಿಂದ್ರರು)				ಚಿತ್ರಾಂಗದ	ಮಣಿ-ಕುಂಡಲ	ಮನೋ-ಹರ	ಮನೋರಥ
೬	ಸುವಿಧಿ	ಕೇಶವ	↓	↓	↓	↓	↓	ವರದತ್ತ	ವಾರಿಷೇಣ	ಚಿತ್ರಾಂಗದ	ಶಾಂತಮದನ
೭	ಅಚ್ಯುತೇಂದ್ರ	ಪ್ರತೀಂದ್ರ	↓					ಪ್ರತೀಂದ್ರ	ಪ್ರತೀಂದ್ರ	ಪ್ರತೀಂದ್ರ	ಪ್ರತೀಂದ್ರ
೮	ವಜ್ರನಾಭಿ	ಧನದೇವ	↓	ಸುಬಾಹು	ಮಹಾಬಾಹು	ಪೀಠ	ಮಹಾಪೀಠ	ವಿಜಯ	ವೈಜಯಂತ	ಜಯಂತ	ಅಪರಾಜಿತ
೯	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	↓	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ	ಅಹಮಿಂದ್ರ
೧೦	ಆದಿನಾಥ	ಶ್ರೇಯಾಂಸ	ಸುಂದರಿ	ಭರತ	ಬಾಹುಬಲಿ	ವೃಷಭಸೇನ	ಅನಂತವಿಜಯ	ಅನಂತವೀರ್ಯ	ಅಚ್ಯುತ	ವೀರ	ಸುವೀರ
	ಮೊದಲ ತೀರ್ಥಂಕರ	ದಾನತೀರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತಕ	ಮಗಳು	ಮೊದಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ	ಮೊದಲ ಕಾಮ ದೇವ	ಮುಖ್ಯ ಗಣಧರ	ಆದಿನಾಥನ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು				

ಹುಟ್ಟಿದನು. ಮತಿವರ ಮೊದಲಾದವರು ತಪೋನಿರತರಾಗಿ ಸತ್ತು ಅಧೋಗ್ರೈವೇಯಕದಲ್ಲಿ ಅಹಮಿಂದ್ರರಾದರು.

ಶ್ರೀಮತೀವಜ್ರಜಂಘರು ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತಿದ್ದರು. ಇರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಂಕರನೆಂಬ ಮುನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪ್ರೀತಿ ಕಾರಣವಾಗಿ ವಜ್ರಜಂಘನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಬಂದು ಬಹು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ 'ಅಪ್ಪಾ! ನಿನಗೆ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಕಡಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಈಗ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲ ಒದಗಿದೆ. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸು. ಸಮ್ಯಗ್‌ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ—ಈ ಮೂರೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳು' ಎಂದು ಮನದಟ್ಟುವಂತೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಹೋದನು. ಶ್ರೀಮತ್ಯಾರ್ಯೆಯೂ ಉಳಿದ ನಾಲ್ವರು ಸಂಗಡಿಗರೂ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಭೋಗದ ಬಯಕೆ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಮೋಹನಿಗಳ ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ವಜ್ರಜಂಘಾರ್ಯ ಶ್ರೀಧರನೆಂಬ ದೇವನಾದನು. ಶ್ರೀಮತ್ಯಾರ್ಯೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣುರೂಪವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಧರದೇವನಿಗೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭನೆಂಬ ಸಾಮಾನಿಕ ದೇವನಾದನು. ಶಾರ್ದೂಲಾರ್ಯಾದಿಗಳೂ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ದೇವತೆಗಳಾದರು. ಶ್ರೀಧರದೇವನು ಅವರೆಲ್ಲರೊಡನೆ ಆನಂದಿಸುತ್ತ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪ್ರೀತಿಂಕರ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವುಂಟಾಯಿತು. ಅದನ್ನರಿತು ಶ್ರೀಧರದೇವ ದೇವನಿಕಾಯದೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಮಹಾಬಲಭವದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಮತಿ ಮೊದಲಾದ ಮೂವರು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಗತಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅವರು ನರಕದಲ್ಲಿ ನವೆಯುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿ ಮರುಗಿದನು. ಎರಡನೆಯ ನರಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಶತಮತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಬೋಧೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದನು.

ಶ್ರೀಧರದೇವ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿ ಸುವಿಧಿ ಎಂಬ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆ ಇನ್ನೂ ತಗ್ಗಿತ್ತು. ತಂದೆ ಅಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡಾನೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರ ವಹಿಸಿದನು. ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಮತಿಯಾಗಿದ್ದ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಭದೇವ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದು ಸುವಿಧಿಗೆ ಕೇಶವನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈ ಮಗನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರೇಮ. ಸುವಿಧಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಿರಿಯಾಸೆಯಿದ್ದರೂ ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹದಿಂದ ಉಪಾಸಕನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ಅಣುವ್ರತಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಹನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಗಳ ಧರ್ಮ

ಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿವಿಧಿಯಿಂದ ಮುಡುಪಿ ಅಚ್ಯುತೇಂದ್ರನಾದನು.

ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ವಜ್ರನಾಭಿಯೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲು ಆತನಿಗೆ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯುಂಟಾಯಿತು. 'ಭವ್ಯತೆ ಪುಣ್ಯಜೀವಮುಂ ಸಹಜ ಸುಖಾಸ್ಪದಂಬರೆಗಮುಯ್ವುದುಂ ಅಲ್ಲಿ ತೊಡಂಕಲೀಗುಮೇ?'

ನೆಗಟ್ದೀ ಷಟ್ಖಂಡಮುಂ ಸಾಧಿಸಿದೊಡೆ ಫಲಮೇಂ ಭೋಗದಿಂ ಸಾಧ್ಯಮೇಂ ಬಂ
ಧುಗಳಿಂದಂ ಬರ್ಪುದೇಂ ಸುತ್ತಿದ ಪರಿಜನದಿಂದಪ್ಪುದೇನೊಂದುಮಿಲ್ಲ
ಜ್ಜಗಮೊಂದುಂಟಲ್ಲಿ ಗಾಂಪಿಂ ತೊಡರ್ವೆನೆ ಪಡೆವೆಂ ಶಾಶ್ವತ ಶ್ರೀಯುಮನೆಂಬು
ಜ್ಜುಗದೊಳ್ ಚಿತ್ತಂ ಕರಂ ಕಣ್ಮಲೆಯೆ ನೆಱೆಯೆ ನಿಶ್ಚೈಸಿದಂ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ

ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಗನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ದೀಕ್ಷೆವಹಿಸಿದನು. ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡಸಿ ಪರೀಷಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ಷೋಡಶಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ನಿರತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಮಿಂದ್ರನಾದನು.

ಹೀಗೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಜೀವ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಧರ್ಮಾಮೃತವನ್ನೆರೆದು ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು.

ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನೂ, ಅವರು ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಬೇರೆಕಡೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಅವಸರ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಧರ್ಮದ ಆದಿ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದದ್ದೂ ಪ್ರಜಾಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕನಾದದ್ದೂ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೋಗಭೂಮಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಗಿದು ಕರ್ಮಭೂಮಿಸ್ಥಿತಿ ಮೊದಲಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಮನುವಾದ ನಾಭಿರಾಜನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಅವತಾರಮಾಡಿದನು. ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಯೌವನದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಲೂ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಸುಂದರಿ ಮೊದಲಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತನಗೂ ನಾಭಿರಾಜನಿಗೂ ನಾನಾಬಗೆಯ ಮಣಿಭೂಷಣಗಳನ್ನು 'ಸ್ವಮತಿ ಪರಿಕಲ್ಪನ'ದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾಗಲು ವಿದ್ಯೋಪದೇಶ ಮಾಡಬಯಸಿ ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು,

'ಈ ವಯಸಮನೀ ಶೀಲಮ
ನೀ ವಿನಯಮನೆಯ್ದೆ ವಿದ್ಯೆಯಿಂ ಪುದಿದೊಡೆ ಮ
ತ್ತೇವೇಟ್ಟುದೋ ನೀವೆ ಜಗ
ತ್ಪಾವನೆಯರಿರಕ್ಕ ನಿಮಗಮಗ್ಗಳರೊಳರೇ'

ಎಂದು ಸಿದ್ಧನಮುಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸಿ ಸುಂದರಿಗೆ ಗಣಿತವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. 'ಲೋಕೋಪಕಾರಿಗಳಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೆನಿತೊಳವನಿತುಮಂ ಉಪದೇಶಂಗೆಯ್ದಂ.'

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಶಕ್ತಿ ಉಡುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡದೆಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳು ಬೆಳೆಯದೆ ಹೋದವು. ಜನ ದಿಕ್ಕುತೋರದೆ ನಾಭಿರಾಜನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಲು ಅವನು ಆದಿನಾಥನ ಬಳಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಆದಿನಾಥ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು (ಆತ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದ್ದದ್ದು ವಿದೇಹ-ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೆ) ಅಲ್ಲಿನಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪದ ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಜನರನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂದು ಮೂರು ವರ್ಣಗಳಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ಅವರವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿ, ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕೃತಯುಗ ಮೊದಲಾಯಿತು. (ಮುಂದೆ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಳತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದನು.)

ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಆದಿದೇವನಿಗೆ ನಾಭಿರಾಜನೂ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿದರು. ಬಳಿಕ ಆದಿನಾಥನು ಯೋಗ್ಯರಾದ ದಂಡಧರರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಂತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆಯುವರೆಂದೂ ಪ್ರಬಲರಾದವರು ದುರ್ಬಲರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವರೆಂದೂ ನೆನೆದು ಅದಕ್ಕವಕಾಶವಾಗದಿರಲೆಂದು ಕುರುವಂಶ, ಹರಿವಂಶ, ನಾಥವಂಶ, ಉಗ್ರವಂಶ ಎಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಇತರ ಹಲವು ರಾಜರನ್ನೂ ಲೋಕ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾದನು.

ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಧರ್ಮವಿಜಯದ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದಿಗ್ವಿಜಯವೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಂತರ! ತೀರ್ಥಂಕರನ ಧರ್ಮವಿಜಯದ ಮುಂದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಡಂಬರದ ಲೌಕಿಕ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಂಕು ಮಂಕು.

ತೀರ್ಥಂಕರನ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ದಯವೇ ಧ್ವಜ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ಧರ್ಮವೇ ಗೆಲ್ಲುವ ಚಕ್ರ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದೆರಗುವವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲ ಮುಕ್ತಿ.

ಇಂಥ ಧರ್ಮಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಾವಾಗಿಯೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದದವರು ಯಾರು? ಭರತ ಕ್ರೂರವಾದ ಚಕ್ರರತ್ನವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇಶದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟು ಎದುರಿಸಿದವರನ್ನು ಮುರಿದೆರಗಿಸಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಪ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಷಟ್ಖಂಡಗಳನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ವಿಜಯದಿಂದ ಭರತನಿಗಾದರೂ ಮೇಲುಂಟಾಯಿತೆ? ಇಲ್ಲ ಅವನ ಗರ್ವಮೇರೆವಿರಾರಿತು. ವೃಷಭಾಚಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಜಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸ ಹೋದಾಗ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ 'ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪ ಶತಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ' ಬಾಳಿದ 'ಚಕ್ರಿವೃಂದದ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ 'ಕೊಳಗೊಂಡ ಗರ್ವರಸ' ಸೋರಿ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಎಡೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರಲು ನಾಚಿದನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಾಗದೆ, ಹಿಂದಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಒರಸಿ ಹಾಕಿ ಆ ಬಳಿ ತನ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದನು.

ಷಟ್ಖಂಡ ಭರತವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ಚಕ್ರರತ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಲೋಕವೆಲ್ಲಾ ತನಗೆರಗಿದರೂ ಬಾಹುಬಲಿ ಮೊದಲಾದ ತಮ್ಮಂದಿರು ತನ್ನನ್ನು ಅಧಿರಾಜನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿರಲು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಫಲವೇನೆಂದು ಭರತನಿಗೆ ಕೊರಗು; ಅವರನ್ನು ಎರಗಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಟ. ಈ ಹಟದಲ್ಲಿ ಸೋದರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣದಾದನು. ಬಂದೆರಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಲು ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಆ ತಮ್ಮಂದಿರು,

'ಪಿರಿಯಣ್ಣಂಗೆಱಗುವುದೇಂ
ಪರಿಭವಮೇ ಕೇಱಿ ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಬಾಳು ನಿ
ರ್ನೆರಮೂಱಿ ಚಲದಿನೆಱಗಿಸ
ಲಿರೆ ಭರತಂಗೆಱಗುವೆಱಕಮಂಜುಮೆಯಲ್ತೇ!'

ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ 'ಆಳರಸೆಂಬ ದೈನ್ಯಕ್ಕೆ' ಹೇಸಿದರು. ಭರತನ ತಾಯಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲ ತಮ್ಮಂದಿರೂ ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಹೋರಲೊಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡರು. ಭರತನಿಗೆ ಆಗಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಲತಾಯ ಮಗನಾದ ಯುವರಾಜ ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನೂ ಕೆಣಕಿದನು. ಅವನು ಭರತನ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ನಕ್ಕು ಮಲೆತುನಿಂತನು. ಯುದ್ಧ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಲಹೆಗೆ ಒಪ್ಪಿ ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧ, ಜಲಯುದ್ಧ, ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಿದರು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅಣ್ಣನಿಗೇ ಅಪಜಯವಾಯಿತು. ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭರತನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿದರೂ ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆಂಬ

ಗೌರವದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಸೋಲಿನ ಅವಮಾನದಿಂದ ಮುನಿದ ಭರತ ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಚಕ್ರ ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಘಾತಿಸದೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಅಲ್ಲದ್ದು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಭರತನನ್ನು ತೆಗಳಿದರು. ಭರತ ನಾಚಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು, 'ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಅವಿನಯವೆಸಗಿದೆನಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. 'ಸೋದರರೊಳ್ ಸೋದರರಂ ಕಾದಿಸುವ' ರಾಜ್ಯ ಬೇಡ ವೆಂದು ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿದನು. ತಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಣ್ಣನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ, 'ಮಱೆವುದೆನ್ನ ದುರ್ವಿಳಸನಮಂ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಭರತನಿಗೆ ಆಗ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. 'ಏಕೆ ತಾನೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆನೊ' ಎಂದು ಸಂಕಟವಾಯಿತು. 'ನಿನೊರ್ಬನೈ, ಮನುವಂಶಕ್ಕೆ ಲಲಾಮನಪ್ಪನುಜನೈ. ಬೇಡಮ್ಮ. ನೀನುಂ ತಪೋವನಮುಂ ಸಾರ್ವುದುಂ ಆನಾರ್ಗೆ ನೆಱೆವೆಂ ಪುತ್ಪ್ರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯತೊಡಗಿದನು. ಬಾಹುಬಲಿ ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸದೆ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡನು.

ಬಾಹುಬಲಿ ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ 'ಭರತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆನಲ್ಲಾ' ಎಂಬ ಮಾನಕಷಾಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭರತ ಹೋಗಿ ಕಾಲ್ಗೆರಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, 'ಈ ನೆಲ ನಿನ್ನದು. ನೀನು ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಂತು. ಬೇರೊಂದನ್ನೂ ನೆನೆಯದೆ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡು' ಎಂದನು. ಆಗ ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಭರತನೂ ಕೇವಲಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಪರಿನಿರ್ವಾಣಾನಂತರ ಭರತ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಂದರು.

ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಥೆ

ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ 'ಆದೀಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕಥಾಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಭವಾವಳಿಗಳು ಕೂಡ ಬೇರೆ ರೀತಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು: ನಾಭಿರಾಜ ಮರುದೇವಿಯರು ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು. ವೃಷಭನೊಡನೆ ಸುಮಂಗಳೆಯೆಂಬ ಅವಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಅವಳನ್ನೂ, ತನ್ನ ಅವಳಿ ಗಂಡನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುನಂದೆಯೆಂಬ ಕನ್ನೆಯನ್ನೂ ವೃಷಭನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಭರತ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯರೂ ಬಾಹುಬಲಿ ಸುಂದರಿಯರೂ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರನ್ನು ಅವರ ಬಲ ಸೋದರರಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಳು. ಸುಂದರಿಯ ದೀಕ್ಷೆಗೆ ಬಾಹುಬಲಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೂ ಭರತ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಶ್ರಾವಕಿಯಾಗಿ ಭರತನೊಡನೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋದಳು. ಮುಂದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದಿಗ್ವಿಜಯದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಆದಿನಾಥ ಸಮವಸರಣ ಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸಭೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ತೀರ್ಥಂಕರರ ಉಪದೇಶ ಗಣಧರರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಣಧರರು ತಮಗೆ ಆದಿನಾಥನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು; ತೀರ್ಥಂಕರ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಒಂದೇ ಸಮವಸರಣಮಂಟಪ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಿನಾಥ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂಟಪ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂದವಳು ಆದಿನಾಥನ ತಾಯಿ ಮರುದೇವಿ. ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಮೊದಲಾದವರು ಆದಿನಾಥನ ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದರು. ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿಗಳ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭರತನ ಪಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಉದಾತ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.* ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭರತನಂತೆ ಅವನು ಗರ್ವಿಯಲ್ಲ. ಸೋದರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಜಿನಪುತ್ರನಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಬಾಹುಬಲಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಬಾಹುಬಲಿ ಮಾನವಸಹಜವಾದ ಕೋಪದರ್ಪಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವನಾದರೂ ಅವನ ಘನತೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಗ್ಗಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳು ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಇತರ ಕೃತಿ ಕವಿಗಳು

ಪಂಪನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬರೆದಿದ್ದರೋ ತಿಳಿಯದು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಶಲಾಕಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದನಷ್ಟೆ. ಅವನು ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದನೋ ಏನೋ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸ್ತಿಮಲ್ಲನೆಂಬಾತನು† ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಆದಿಪುರಾಣ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಅದರ ಕಥೆಯೂ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆಯಂತೆ.

---

* ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ. ಎಂ.ಎ.. ಅವರ 'ಶ್ರೀಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ 'ಮದನ ಮದಭಂಗ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ.

† ರಾಜಕಾರ್ಯ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶ್ರೀ ಬೆಳ್ಳೂರು ಮೈಲಾರ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ 'ಸಂಭಾವನೆ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ 'ಹಸ್ತಿಮಲ್ಲನ ಆದಿಪುರಾಣ' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈಚೆಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರತೇಶ ವೈಭವವನ್ನು ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ಆದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಭರತನನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಭರತ ಇನ್ನೂ ಉದಾತ್ತನಾದವನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಬಲಶಾಲಿಯಾದರೂ ಆದಿನಾಥನ ಹಿರಿಯ ಮಗನೆಂಬ ಘನತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದು ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಲೊಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಔದಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಕಥೆ

ಜೈನ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ವೃಷಭ ಭರತರು ವೈದಿಕ ಮತದವರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಥೆ ಭಾಗವತದ ಐದನೆಯ ಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ೪-೧೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು :

ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವಿನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಅಗ್ನೀಧ್ರ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಒಂಭತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟನು. ಒಂದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ವರ್ಷವೆಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರೇ ಅವರವರ ಭಾಗದ ನಾಡಿಗೂ ಬಂತು. ಅಗ್ನೀಧ್ರನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ನಾಭಿ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮೇರುದೇವಿ. ಬಹು ಕಾಲ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದಿರಲು ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಭಗವಂತ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ದಿಗಂಬರರೂ ಶ್ರವಣರೂ ಆದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಋಷಭನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಾಭಿರಾಜನ ಮಗನಾಗಿ ಅವತಾರಮಾಡಿದನು.

ನಾಭಿರಾಜ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಋಷಭನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಮೇರುದೇವಿಯೊಡನೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋದನು. ಭಗವಂತನಾದ ಋಷಭದೇವ ತನ್ನ ಅಜನಾಭವೆಂಬ ವರ್ಷ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಲೋಕ ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡಿ ಜಯಂತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವನಾದ ಭರತ ಮಹಾಯೋಗಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣವುಳ್ಳವನು. ಅವನಿಂದಲೆ ಈ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಭಾರತವರ್ಷವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಭರತನ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವರಾದ ೮೧ ಮಂದಿ ಬಹು ವಿನೀತರಾಗಿ ಮಹಾ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಾಗಿ ಯಜ್ಞಶೀಲರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರು.

ಭಗವಾನ್ ಋಷಭದೇವ ತಾನು ನಿತ್ಯಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಕೇವಲಾನಂದಾನುಭವವುಳ್ಳ ಈಶ್ವರನೇ ಆದರೂ ಕಾಲವಶದಿಂದ ಖಿಲವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಉಪಶಾಂತನೂ ಮೈತ್ರಿ

ಯುಳ್ಳವನೂ ಕಾರುಣಿಕನೂ ಆಗಿ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಲೋಕವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದನು. ಆ ಋಷಭಸ್ವಾಮಿ ಒಮ್ಮೆ ದೇಶಾಟನ ಮಾಡುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೇಳುವಂತೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಮಹಂಸ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬಯಸಿ ಭರತನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ತಾನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಜನರಿಂದ ಆದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಚರನಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಅಜಗರ ವ್ರತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಮಲಮೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವನ ಮಲ ಕೂಡ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾಯಿತು; ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿ ಸುತ್ತ ಹತ್ತುಯೋಜನದವರೆಗೆ ಪರಿಮಳ ಬೀರಿತು. ಕೈವಲ್ಯಪತಿಯಾದ ಋಷಭ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಯೋಗಚರ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಡಸುತ್ತ ಆಕಾಶಗಮನ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗಮಹಿಮೆಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದರೂ ಅವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಅವಧೂತ ವೇಷ ಭಾಷೆಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ದೇಹಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಕುಟಕಾಚಲದ ವನದಲ್ಲಿ ಕಾಡುಬೆಂಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸುಟ್ಟುಹೋದನು.

ಭರತನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕಡೆಗೆ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದ ಆತನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ತಾನು ಸಾಕಿದ ಒಂದು ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವಿಮುಖನಾದನು. ಆ ಮೋಹದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಜಿಂಕೆಯ ಜನ್ಮ ಬಂತು. ಆಗ ಜಾತಿಸ್ಮರನಾಗಿ ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಸತ್ತು ಪರಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಜಡಭರತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಹೂಗಣನೆಂಬ ದೊರೆಗೆ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಮಾಡಿದನು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾದನು. ಭರತನ ಈ ಕಥೆ ಆರೇಳು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಆಸ್ತಿಕತೆ

ಋಷಭದೇವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅವತಾರವೆಂದೂ ಭರತ ಪರಮಯೋಗಿಯೆಂದೂ ಪರಮ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನಾದ ಋಷಭನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ಹೋಲಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಜೈನಧರ್ಮ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದಂತೆಯೆ ವೈದಿಕಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಂತ ಸಂಸ್ಕಾರಕ ಧರ್ಮ. ವೈದಿಕಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳವರು ಕೆಲವರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದು ವೈದಿಕ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳ

ನ್ನೊಪ್ಪದ ಅಹಿಂಸಾ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಜೈನಧರ್ಮ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಋಗ್ವೇದಾದಿ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯ ಕರ್ತನಾದ ದೇವರನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಿರಬೇಕು, ಜೈನಮತ ನಾಸ್ತಿಕಮತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ' ಜೀವವುಂಟು, ಆ ಜೀವ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬಲ್ಲುದು, ಪಡೆಯಬೇಕು, ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಈ ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕ ಧರ್ಮವೆನ್ನುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ.

ಹಿರಿಯರ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ

ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕೂ ವೈದಿಕ ಮತಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಸಾಮ್ಯವುಂಟು. ಇದನ್ನರಿತೆ ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು,

'ಆಕಾಶಾತ್ ಪತಿತಂ ತೋಯಂ ಯಥಾ ಗಚ್ಛತಿ ಸಾಗರಂ
ಸರ್ವದೇವ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಕೇಶವಂ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛತಿ '[1]

ಎಂದು ಭೇದವನ್ನು ಮರೆಯ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಮತಕಲಹಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚದೆ,

'ಯಂ ಶೈವಾಸ್ಸಮುಪಾಸತೇ ಶಿವ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವೇದಾಂತಿನಃ
ಬೌದ್ಧಾ ಬುದ್ಧ ಇತಿ ಪ್ರಮಾಣಪಟವಃ ಕರ್ತೇತಿ ನೈಯಾಯಿಕಾಃ
ಅರ್ಹನ್ ಇತ್ಯಥ ಜೈನಶಾಸನರತಾಃ ಕರ್ಮೇತಿ ಮೀಮಾಂಸಕಾಃ
ಸೋಯಂ ವೋ ವಿದಧಾತು ವಾಂಛಿತಫಲಂ ಶ್ರೀ ಕೇಶವೇಶಸ್ಸದಾ'[2]

ಎಂದು ಬೇಲೂರಿನ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ನೆಡಿಸಿ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಹಿರಿಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಜೈನಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

---

1 ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಹೇಗೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದೊ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ನಮಸ್ಕಾರವೂ ಕೇಶವನನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

2 ಯಾರನ್ನು ಶೈವರು ಶಿವನೆಂದೂ. ವೇದಾಂತಿಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೂ, ಪ್ರಮಾಣ ಪಟುಗಳಾದ ನೈಯಾಯಿಕರೂ ಕರ್ತನೆಂದೂ, ಜೈನಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರು ಅರ್ಹನೆಂದೂ, ಮೀಮಾಂಸಕರು ಕರ್ಮವೆಂದೂ, ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವರೊ ಆ ಶ್ರೀ ಕೇಶವೇಶನು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲಿ.

ಭವಬೀಜಾಂಕುರ ಜನನಾ ರಾಗಾದ್ಯಾಃ ಕ್ಷಯಮುಪಾಗತಾ ಯಸ್ಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ವಿಷ್ಣುರ್ವಾ ಹರೋ ಜಿನೋ ವಾ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ[3]

ಯೋ ವಿಶ್ವಂ ವೇದ ವೇದ್ಯಂ ಜನನಜಲನಿಧೇರ್ಭಂಗಿನಃ ಪಾರದೃಶ್ವಾ
ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯಾವಿರುದ್ಧಂ ವಚನಮನುಪಮಂ ನಿಷ್ಕಲಂಕಂ ಯದೀಯಂ
ತಂ ವಂದೇ ಸಾಧುವಂದ್ಯಂ ಸಕಲಗುಣನಿಧಿಂ ಧ್ವಸ್ತಮೋಹದ್ವಿಷಂತಂ
ಬುದ್ಧಂ ವಾ ವರ್ಧಮಾನಂ ಶತದಲನಿಲಯಂ ಕೇಶವಂ ವಾ ಶಿವಂ ವಾ[4]

ವಿಷ್ಣುರ್ವಾ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೋ ಭವತು ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸುರೇಂದ್ರೋಽಥವಾ
ಭಾನುರ್ವಾ ಶಶಲಾಂಛನೋಽಥ ಭಗವಾನ್ ಸಿದ್ಧೋಽಥ ಬುದ್ಧೋಽಥವಾ
ರಾಗ ದ್ವೇಷ ವಿಷಾರ್ತಿ ದೋಷರಹಿತಃ ಸತ್ವಾನುಕಂಪೋದ್ಯತೋ
ಯಸ್ಸರ್ವೈಃ ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತೋ ಗುಣಗಣೈಸ್ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ಸರ್ವದಾ[5]

ಬುದ್ಧಸ್ತ್ವಮೇವ ವಿಬುಧಾರ್ಚಿತ ಬುದ್ಧಿಬೋಧಾತ್
ತ್ವಂ ಶಂಕರೋಽಸಿ ಭುವನತ್ರಯ ಶಂಕರತ್ವಾತ್
ಧಾತಾಸಿ ಧೀರ ಶಿವಮಾರ್ಗವಿಧೇರ್ವಿಧಾನಾತ್
ವ್ಯಕ್ತಂ ತ್ವಮೇವ ಭಗವನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮೋಽಸಿ[6]

---

[3] ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಮೊಳಕೆಯುಂಟುಮಾಡುವ ರಾಗಾದಿಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ನಾಶ ಹೊಂದಿವೆಯೊ ಆತನು ಬ್ರಹ್ಮನೊ ವಿಷ್ಣುವೊ ಹರನೊ ಅಥವಾ ಜಿನನೊ ಯಾರೆ ಆಗಿರಲಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

[4] ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾರು ತಿಳಿದು ಬಲ್ಲನೊ. ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳೆಂಬ ಕಡಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳ ದಡವನ್ನೂ ಯಾರು ಕಂಡಿರುವನೊ. ಯಾರ ವಚನವು ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿ ಕಳಂಕರಹಿತವಾಗಿರುವುದೋ. ಮೋಹವೆಂಬ ಶತ್ರುವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದವನೂ ಸಾಧುಗಳ ವಂದನೆಗೆ ಅರ್ಹನೂ ಸಕಲಗುಣನಿಧಿಯೂ ಆದ ಆತನು ಬುದ್ಧನಾಗಲಿ ವರ್ಧಮಾನನಾಗಲಿ ಶತದಲ (ಕಮಲ)ದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಲಿ ಕೇಶವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಶಿವನಾಗಲಿ ಆತನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

[5] ವಿಷ್ಣುವಾಗಿರಲಿ. ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ (ನಾದ ಶಿವ)ನಾಗಿರಲಿ. ಬ್ರಹ್ಮನೋ ದೇವೇಂದ್ರನೋ ಆಗಿರಲಿ. ಸೂರ್ಯನೋ ಚಂದ್ರನೋ ಆಗಿರಲಿ. ಭಗವಂತನಾದ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನಾಗಿರಲಿ. ರಾಗ. ದ್ವೇಷ. ಕ್ಲೇಶ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದವನೂ ಜೀವದಯೆಯುಳ್ಳವನೂ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನೂ ಆದವನು ಯಾರೊ ಆತನಿಗೆ ಸದಾ ನಮಸ್ಕಾರ.

[6] ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಂಡ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೆ. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು (ಜ್ಞಾನವನ್ನು) ಬಲ್ಲವನಾದ್ದರಿಂದ ನೀನೆ ಬುದ್ಧನು. ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೂ ಮಂಗಳವುಂಟುಮಾಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಶಂಕರನು; ಪರಮ ಮಂಗಳದಾಯಕ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ನೀನೆ ಬ್ರಹ್ಮನು. ಭಗವನ್, ಹೀಗೆ ನೀನೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾಗಿರುವೆಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ಮತಗಳ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ. ಪಂಪ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಜೈನಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮದೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನರಿತು ಜನ ಕೃತಾರ್ಥ ರಾಗಲಿ.

೫ ಪಂಪನ ಪುರಾಣ ಮಾರ್ಗ

ಪೂರ್ವಪುರಾಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡಿರುವ ಮಹಾಗ್ರಂಥ. ಅದನ್ನು ಪಂಪ ಸುಮಾರು ೧೬೦೦ ಪದ್ಯಗಳಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಖ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವ ಉಪಾಖ್ಯಾನ ಗಳನ್ನು ಉಚಿತವರಿತು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀರಸವಾದರೂ ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಮತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಗಳನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಡಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಂಪ ಹಲವು ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೂ ಧರ್ಮಬೋಧೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಕಥಾಸರಣಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಂದರ್ಭ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲುಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ ಕಥೆ ಕೂಡ ವೈವಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿ ಕೆರಳಿಸುವ ವಿಧವಿಧವಾದ ಭಾವಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯದು. ಪ್ರೇಮ, ಸುಖಭೋಗ, ರಾಜ್ಯ ವೈಭವ, ವೀರಜೀವನ—ಇವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದರೂ ಗುರಿ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವ ವೈರಾಗ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಯೆ. ಭರತನ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ ಮನಸಲುಗಿಸುವ ಘಟನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ದೊಡ್ಡ ಮೆರವಣಿಗೆ ಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿಗಳ ಹೋರಾಟ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಉಕ್ಕಿ ಸಿದರೂ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಪಂಪ ಪೂರ್ವಪುರಾಣದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಮನಸೋತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಾಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರು ತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಯಾವ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಲಲಿತವಾದ ಚೆಲುವಾದ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನಾದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚು. ಗದ್ಯದಲ್ಲಂತೂ ಉದ್ದುದ್ದವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಸಗಳು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಎದ್ದುನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪೌರಾಣಿಕ ಆವರಣ, ಕಥೆಯ ಪರಿಮಿತಿ, ಮತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಗೊಂದಲ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಟ್ಟು, ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ರೀತಿ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಪಂಪನ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಉಕ್ಕಿಹರಿಯಲು ಇಲ್ಲಿ

ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭೋರ್ಗರೆದು ಹರಿಯುವ ಮಹಾನದಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಪಂಪ ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೈರಾಗ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೂ ಧರ್ಮಬೋಧನೆಯನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಮೂಲವನ್ನೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿಲ್ಲದ, ಸ್ವಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಮಿಂಚುಕಳೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಅಪಾರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಾನುಭವವನ್ನೂ ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನೂ ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಕವಿತಾಪ್ರವಾಹ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಉಕ್ಕೆ ಹರಿದಿದೆ; ಪ್ರತಿಭೆ ತುತ್ತುತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಅದರ ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ನೀಲಾಂಜನೆಯ ನೃತ್ಯ' ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು.

ಕಥೆಯನ್ನು ಅದರ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಹವಣು ಮೀರದಂತೆ, 'ನೆಯ್ದಿಗೆ ಡಲೀಯ' ದಂತೆ ಅಡಗಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲೂ ಅಗತ್ಯವಲ್ಲದ್ದನ್ನೂ ಬಿಡುವುದರಲ್ಲೂ ಪಂಪನ ಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದ ರೀತಿಯನ್ನೂ 'ಆದಿಪುರಾಣ' 'ಪೂರ್ವಪುರಾಣ' ಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೧. ಆದಿಪುರಾಣದ ಕಥೆ ಮೊದಲಾಗುವುದು ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದಲ್ಲಿ; ಆ ಭಾಗ 'ಪೂರ್ವಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ—

"ವೈದ್ಯಾಧರೀಮಿಮಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ವಿದ್ಧಿ ಪುಣ್ಯಫಲಂ ವಿಭೋ ॥ ೧೪ ॥
ಧರ್ಮಾದಿಷ್ಟಾರ್ಥಸಂಪತ್ತಿಸ್ತತಃ ಕಾಮಸುಖೋದಯಃ
ಸ ಚ ಸಂಪ್ರೀತಯೇ ಪುಂಸಾಂ ಧರ್ಮಾತ್ ಸೈಷಾ ಪರಂಪರಾ ॥ ೧೫ ॥
ರಾಜ್ಯಂ ಚ ಸಂಪದೋ ಭೋಗಾಃ ಕುಲೇ ಜನ್ಮ ಸುರೂಪತಾ
ಪಾಂಡಿತ್ಯಮಾಯುರಾರೋಗ್ಯಂ ಧರ್ಮಸ್ಯೈತತ್ ಫಲಂ ವಿದುಃ ॥ ೧೬ ॥

* * *

ಯತೋಽಭ್ಯುದಯನಿಃಶ್ರೇಯಸಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಃ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾ
ಸ ಧರ್ಮಸ್ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಿಸ್ತರಂ ಶೃಣು ಸಾಂಪ್ರತಂ ॥ ೨೦ ॥
ದಯಾಮೂಲೋ ಭವೇದ್ಧರ್ಮೋ ದಯಾ ಪ್ರಾಣ್ಯನುಕಂಪನಂ
ದಯಾಯಾಃ ಪರಿರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಗುಣಾಃ ಶೇಷಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥ ೨೧ ॥
ಧರ್ಮಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಾನಿ ದಮಃ ಕ್ಷಾಂತಿರಹಿಂಸತಾ
ತಪೋ ದಾನಂ ಚ ಶೀಲಂ ಚ ಯೋಗೋ ವೈರಾಗ್ಯಮೇವ ಚ ॥ ೨೨ ॥

ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯವಾದಿತ್ವಮಚೌರ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತಕಾಮತಾ
ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹತಾ ಚೇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ ॥ ೨೩ ॥
ತಸ್ಮಾತ್ ಧರ್ಮಫಲಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ರಾಜ್ಯಾದಿಲಕ್ಷಣಂ
ತದರ್ಥಿನಾ ಮಹಾಭಾಗ ಧರ್ಮೇ ಕಾರ್ಯಾ ಮತಿಃ ಸ್ಥಿರಾ ॥ ೨೪ ॥
ಧೀಮನ್ನಿಮಾಂ ಚಲಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಶಾಶ್ವತೀಂ ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛತಾ
ತ್ವಯಾ ಧರ್ಮೋಽನುಮಂತವ್ಯಃ ಸೋಽನುಷ್ಠೇಯಶ್ಚ ಶಕ್ತಿತಃ ॥ ೨೫ ॥
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಥ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧೇ ಸ್ವಾಮಿಶ್ರೇಯೋನುಬಂಧಿನಿ
ಧರ್ಮ್ಯಮರ್ಥ್ಯಂ ಯಶಸ್ಯಂ ಚ ವಚೋ ವಿರತಿಮಿಯುಷಿ ॥ ೨೬ ॥

ಪಂಪ ಇಷ್ಟರ ಸಾರವನ್ನೂ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ :

"ಇನ್ನೀ ವಿದ್ಯಾಧರಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪುಣ್ಯಜನಿತಂ ವಿದ್ಯಾಧರಾಧೀಶ್ವರಾ
ಭವ ವಾರಾಶಿನಿಮಗ್ನರಂ ದಯೆ ದಮಂ ದಾನಂ ತಪಂ ಶೀಲಮೆಂ
ಬಿವೆ ಮೆಯ್ಯಾಗಿರೆ ಸಂದ ಧರ್ಮಮೆ ವಲಂ ಪೊತ್ತೆತ್ತುಗುಂ ಮುಕ್ತಿಪ
ರ್ಯವಸಾನಂಬರಮಾನುಷಂಗಿಕಫಲಂ ಭೂಪೇಂದ್ರ ದೇವೇಂದ್ರರಾ
ಜ್ಯವಿಳಾಸಂ ಪೆಱತಲ್ತು ನಂಬು ಖಚರಕ್ಷ್ಮಾಪಾಲ ಚೂಡಾಮಣೀ
ಎಂದು ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವಮುಮಂ ತತ್‌ಫಲ ಸ್ವಭಾವಮುಮಂ ತಿಳಿಪುವವಸರದೊಳ್*

ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಜೀವ ಪರಲೋಕಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸಿದ ಉಳಿದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ವಾದಗಳೂ ಅವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಸಮರ್ಥನೆಯೂ ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ತರ್ಕಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಎರಡು ಕಡೆಯ ವಾದಗಳಲ್ಲೂ ಅಪೂರ್ವಕಳೆ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಆ ಮಿಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ಭಾವ ಮರೆತುಹೋಗದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟುತ್ತದೆ.

"ಒಡಲೊಳೆ ಜೀವಮಿರ್ದು ಗಡ ಸಂಚಿಸುತಿರ್ಪುದು ಪುಣ್ಯಪಾಪಮಂ
ಗಡ ಬಱಿಕತ್ತ ಬೇಱೆ ಪೆಱತೊಂದೊಡಲೊಳ್ ಗಡ ತಾನೆ ನಿಂದೊಡಂ
ಬಡಿಪುದು ಧರ್ಮಕರ್ಮಫಲಮಂ ಗಡ ಸತ್ತನೆ ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟುವಂ
ಗಡ ಪುಸಿ ಕಾಣ ಡಂಬಮಿದು ಖೇಚರ ಸೋಸಿದನೆಂತು ನಂಬಿದೋ

ತಳಿವ ಜಿಂದುಟ್ಟುದಿಕ್ಕಿ ಸುರಲೋಕಸುಖಂಗಳನುಣ್ಬೆವೆಂಬ ಬ
ತ್ತಲೆಗರ ಮಾತುಗೇಳದಿರು ಬಾಳ್ವಿನಮಿಂದ್ರಿಯವರ್ಗದಿಚ್ಛೆಯಂ
ಸಲಿಸಿ ಬಸಂತದೊಳ್ ಕಳಿಕೆಗರ್ಚಿದ ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ ಬಿಚ್ಚತಂ
ನಲಿವುದು ಕಂದರಾರ್ ಮಱುಭವಂಗಳನಲ್ಲಿ ವಿಮುಚ್ಚರೇಸ್ವರಾ'

ಎಂಬ ಜೀವಾಭಾವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳೆರಡೂ, ಮತ್ತು ಆ ವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಜೀವಾಸ್ತಿಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ,

"ಪ್ರಾಣಿಯ ಪರಾಂಗನಾರತನ ಮದ್ಯದ ಮಾಂಸದ ಮೆಯ್ಯೊಳಿಲ್ಲದಾ
ವ್ಯಸನಿಯ ಮಾಡಿದೋದೆ ನಿಮಗಾಗಮಮಾಗಿರಸತ್ಯವಾದಮಂ
ಪೋಷಯಿಸಿ ಜೀವನಿಲ್ಲ ಮೊಜಿಯಿಲ್ಲಜನಿಲ್ಲ ಪರತ್ರೆಯಿಲ್ಲೆನ
ಲ್ಕಸಕಟಿಯಿಂತು ನಾಲಗೆ ಪೊರಳ್ವುದು ರಾಜಸಭಾಂತರಾಳದೊಳ್"

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪಂಪನ ಸೃಷ್ಟಿ. 'ಪುಸಿಕಾಣ. ಡಂಬವಿದು. ನೀನಿದನೆಂತು ನಂಬಿಮೊ! ತಲೆವಜಿದು, ಉಟ್ಟುದಿಕ್ಕಿ, ಸುರಲೋಕಸುಖಂಗಳನುಣ್ಬೆ ವೆಂಬ ಬತ್ತಲೆಗರ ಮಾತುಗೇಳದಿರು'—ಈ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿವೆ! ಎಷ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ! 'ದುರ್ವ್ಯಸನಿಯ ಮಾಡಿದೋದೆ ನಿಮಗಾಗಮಂ. ಅಸಕಟಿಯಿಂತು ನಾಲಗೆ ಪೊರಳ್ವುದು' ಎಂಬ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನ ಉತ್ತರವೂ ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

೨. ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳುವವರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

"ಹಿಂಸಾಯಾಂ ನಿರತಾ ಯೇ ಸ್ಯುರ್ಯೇ ಮೃಷಾವಾದ ತತ್ಪರಾಃ
ಚೌರ್ಯಶೀಲಾಃ ಪರಸ್ತ್ರೀಷು ಯೇ ರತಾ ಮದ್ಯಪಾಶ್ಚ ಯೇ ॥
ಯೇ ಚ ಮಿಥ್ಯಾದೃಶಃ ಕ್ರೂರಾಃ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣಾಃ
ಸತ್ತ್ವೇಷು ನಿರನುಕ್ರೋಶಾ ಬಹ್ವಾರಂಭ ಪರಿಗ್ರಹಾಃ॥
ಧರ್ಮದ್ರುಹಶ್ಚ ಯೇ ನಿತ್ಯಮಧರ್ಮ ಪರಿಪೋಷಕಾಃ
ದೂಷಕಾಃ ಸಾಧುವರ್ಗಸ್ಯ ಮಾತ್ಸರ್ಯೋಪಹತಾಶ್ಚ ಯೇ॥
ರುಷ್ಯಂತ್ಯಕಾರಣಂ ಯೇ ಚ ನಿರ್ಗ್ರಂಥೇಭ್ಯೋಽತಿಪಾತಕಾಃ
ಮುನಿಭ್ಯೋ ಧರ್ಮಶೀಲೇಭ್ಯೋ ಮಧುಮಾಂಸಾಶನೇ ರತಾಃ॥
ವಧಕಾನ್ ಪೋಷಯಿತ್ವಾನ್ಯ ಜೀವಾನಾಂ ಯೇಽತಿನಿರ್ಘೃಣಾಃ
ಖಾದಕಾ ಮಧುಮಾಂಸಸ್ಯ ತೇಷಾಂ ಯೇ ಚಾನುಮೋದಕಾಃ॥
ತೇ ನರಾಃ ಪಾಪಭಾರೇಣ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ರಸಾತಲಂ" (೧೦ : ೨೨-೨೬

ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಪಂಪ,

"ಮಾಂಸ ಮಧುಮದ್ಯ ಸೇವನೆ
ಹಿಂಸಾರುಚಿ ಪರಮ ಜಿನಮತಾರುಚಿ ಕುಲಟಾ
ಸಂಸರ್ಗಮೆಂಬಿವಲ್ಲದೆ
ಸಂಸಾರ ಭ್ರಮಣ ಕಾರಣಂ ಪೆಱವೊಳವೇ

ಕಳಿಪಂ ಕಳ್ವನಗುರ್ವು ಪರ್ವೆ ಕೊಲಿಪಂ ಕೊಲ್ವಂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಂ
ಕೊಳಿಪಂ ಕೊಳ್ವನೆನಿಪ್ಪ ಪಾಪಿಯುಮತಿ ಕ್ರೂರಾತ್ಮನುಂ ಸಾಧು ಸಂ
ಕುಳಮಂ ಕಂಡೊಡೆ ಕಾಯ್ವನುಂ ಪಟಿವನುಂ ಧರ್ಮಕ್ಕತಿ ದ್ರೋಹನುಂ
ಬಿಳನುಂ ಕಳ್ಳುಣಿಯುಂ ಘುಳುಮ್ಮೆನಿಟಿಗುಂ ಶ್ವಭ್ರಾಂತಮಂ ತಾಪಿನಂ"

ಎಂಬೆರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಘುಳುಮ್ಮನಿಟಿಗುಂ' ಎಂಬ ಅನುಕರಣ ಶಬ್ದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳು ಮುಳುಗುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ :

ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಾಣಿದಯಾ ಸತ್ಯಂ ಕ್ಷಾಂತಿಃ ಶೌಚಂ ವಿತೃಷ್ಣತಾ
ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸಂಪತ್ತಿರಧರ್ಮಸ್ತದ್ವಿಪರ್ಯಯಃ॥

ಮ. ಪು. ೧೦; ೧೫

ಪುಸಿಯದುದು ಪರಾಂಗನೆಗಾ
ಟಿಸದುದು ಕೊಲ್ಲದುದು ಮೋಹಮಿಲ್ಲುದುದಱಿವಂ
ಪೊಸಯಿಸುವುದು ವೈರಾಗ್ಯದ
ದೆಸೆಗೆಸಪುದು ಧರ್ಮಮದಱ ತಡೆವುದಧರ್ಮಂ

ಆ. ಪು. ೯ : ೭೯

೪. ಜಿನಜನನಿಗೆ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳು :

ತಾಂಬೂಲದಾಯಿನೀ ಕಾ ಚಿದ್ಬಭೌ ಪತ್ರೈ ಕರಸ್ಥಿತೈಃ
ಶುಕಾಧ್ಯಾಸಿತಶಾಖಾಗ್ರಾ ಲತೇವಾಮರಕಾಮಿನೀ॥

ಮ. ಪು. ೧೨ : ೧೭೭

ತಳದೊಳ್ ತಂಬುಲದೆಲೆಗಳ್
ಪೊಳೆಪಮರ್ದಿರೆ ದೇವಕನ್ನೆ ಮತ್ತೋರ್ವಳ್ ಕೋ
ಮಳ ಲತೆಯ ನಿಮಿರ್ದ ಕುಡಿಯೊಳ್
ಗಿಳಿ ಪಾಯ್ದೆತ್ತೆನಿಸಿ ಸತಿಗೆ ತಱುಲಮಿತ್ತಳ್

ಆ. ಪು. ೭ : ೧೨

ಕಾ ಚಿದಾಭರಣಾನ್ಯಸ್ಯೈ ದದತೀ ಮೃದುಪಾಣಿನಾ
ಬಿಭೌ ಕಲ್ಪವಲ್ಲೀವ ಶಾಖಾಗ್ರೋದ್ಭಿನ್ನ ಭೂಷಣಾ॥
ವಾಸಃ ಕ್ಷೌಮಂ ಸ್ರಜೋ ದಿವ್ಯಾಃ ಸುಮನೋಮಂಜರೀರಪಿ
ತಸ್ಯೈ ಸಮರ್ಪಯಾಮಾಸುಃ ಕಾಶ್ಚಿತ್ಕಲ್ಪಲತಾ ಇವ॥

ಮ. ಪು. ೧೨: ೧೭೮-೭೯

ಅಡಿಯೂಡಲ್ಕಲತಗೆಯುಂ
ತುಡಲ್ಕೆ ತುಡುಗೆಯುನುಡುಲ್ಕೆ ದಿವ್ಯಾಂಬರಮುಂ
ಮುಡಿಯಲ್ ಪೂಮಾಲೆಯುನೋ
ಗಡಿಸದೆ ಕುಡುವಮರಿ ಕಲ್ಪಲತೆಯುನೆ ಪೋಲ್ತಳ್

ಆ. ಪು. ೭ : ೧೧

೫. ನೀಲಾಂಜನೆಯ ನೃತ್ಯ :

ತತೋ ನೀಲಾಂಜನಾ ನಾಮ ಲಲಿತ ಸುರನರ್ತಕೀ
ರಸ ಭಾವ ಲಯೋಪೇತಂ ನಟಂತೀ ಸಪರಿಕ್ರಮಂ॥
ಕ್ಷಣಾದದೃಶ್ಯತಾಂ ಪ್ರಾಪ ಕಿಲಾಯುರ್ದೀಪಸಂಕ್ಷಯೇ
ಪ್ರಭಾತರಲಿತಾಂ ಮೂರ್ತಿಂ ದಧಾನಾ ತಟಿದುಜ್ಜ್ವಲಾಂ ॥
ಸೌದಾಮಿನೀಲತೇವಾಸೌ ದೃಷ್ಟನಷ್ಟಾಭವತ್ ಕ್ಷಣಾತ್
ರಸಭಂಗಭಯಾದಿಂದ್ರಃ ಸಂದಧೇತ್ರಾಪರಂ ವಪುಃ
ತದೇವ ಸ್ಥಾನಕಂ ರಮ್ಯಂ ಸಾ ಭೂಮಿಃ ಸ ಪರಿಕ್ರಮಃ
ತಥಾಪಿ ಭಗವಾನ್ ವೇದ ತತ್ಸ್ವರೂಪಾಂತರಂ ತದಾ॥

ಮ. ಪು. ೧೭ : ೭-೧೧

ಈ ಚಿತ್ರ ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಅಸದೃಶವಾಗಿದೆ. 'ನೀಲಾಂಜನೆಯೆಂಬ ಸುರನರ್ತಕಿ ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಾ ಆಡುತ್ತ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿಯಲು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು' ಎಂಬಿಷ್ಟೆ ಮಾತಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸುಂದರವಾದ ಮೂವತ್ತು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸುರಸುಂದರಿಯ ನರ್ತನ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

೬. ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀಮತಿಯನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವಾಗ ಅಳಿಯನಿಗೂ ಮಗಳಿಗೂ ಮಾಡುವ ಹಿತೋಪದೇಶವೂ ಶ್ರೀಮತೀವಜ್ರಜಂಘರು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಪುರಜನರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶಂಸೆಯೂ (ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ೬೭, ೬೮ ಮತ್ತು ೬೯ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳು) ಪೂರ್ವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ, 'ಬಗೆದುಂ ನಿನ್ನನ್ನವಾಯೋನ್ನತಿಯನ್' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಕುಂತಳ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಣ್ವರು ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ ಸಂದೇಶದ ಛಾಯೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಗಳನ್ನೂ ಅಳಿಯನನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕಳಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗಿನ ಕುಟುಂಬ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪಂಪ ತನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ :

ಪ್ರಾಣನಡುವಪ್ಪಿಕೊಳ್ವ ನೆನೆಯುತ್ತಿರಿಮೆಂಬ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುವಂ
ಕೊಡುವ ಪಲರ್ಮೆಯಿಂ ಪರಸಿ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕುವ ಬುದ್ಧಿವೇೞ್ವ ಕೈ
ಯೆಡೆ ನಿಮಗೆಂದೊಡಂಬಡಿಪ ನಲ್ಲರಗಲ್ಕೆಗೆ ಕಣ್ಣ ನೀರ್ಗಳಂ
ಮಿಡಿವ ಬಹು ಪ್ರಕಾರ ಜನಸಂಕಟವೊಪ್ಪಿದುದಾ ಪ್ರಯಾಣದೊಳ್

ಅ. ಪು. ೪. ೫೨

ಹೀಗೆ ಇಡಿಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪದ್ಯಖಂಡಗಳನ್ನೂ ಪಂಪ ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಹೊಸಪರಿಯ ಕಳೆ ಕಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೂ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟುಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯರ ವನವಿಹಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಪಂಪ ಹೂವಿನ ಸಂತೆಯನ್ನೇ ನೆರಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ (ಈ ಚಿತ್ರವೂ ಪಂಪನ ಸೃಷ್ಟಿ). ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕಂಪಿನ ಸೊಂಪಿನ ಹೂವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಾದ್ದು ಮಲ್ಲಿಗೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎಷ್ಟು ಹಾಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾವು, ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆ—ಇವು ಮೂರೂ ರಸಿಕಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಣಿವಿತ್ತು ಸುಖದೊರತೆಯನ್ನು ಹರಿಸುವಂಥವು. ಪಂಪನ ಹೃದಯ ಅವಕ್ಕೆ ಮಾರುವೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಪಂಪ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನವನಲ್ಲ. ಕಿರಿದು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿಲ್ಲ; ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಇಂಪಾಗಿಯೂ ಹಿತವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ವಿಚಾರಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ಅವುಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಂಪನ ಕವಿತೆ 'ಹಿತಮಿತ ಮೃದುವಚನ'ಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಸದಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರ ವರ್ಷವಾದರೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಪೂರ್ಣಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ ೧

ಗ್ರಂಥಋಣ

೧ ಪೂರ್ವಪುರಾಣ (ಮಹಾಪುರಾಣದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ)—ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯ

೨ ಉತ್ತರಪುರಾಣ (ಮಹಾಪುರಾಣದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ)—ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ

೩ ಆದೀಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ (ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಾಕೃತ ಗ್ರಂಥ)—ಹೇಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ

೪ ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯ—ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯ

೫ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ—ಉಮಾಸ್ವಾತಿ

೬ Outlines of Jainism—Jaini

೭ ಆದಿಪುರಾಣ—ಪಂಪ

೮ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ (ಪಂಪಭಾರತ)—ಪಂಪ

೯ ಅಜಿತಪುರಾಣ—ರನ್ನ

೧೦ ತ್ರಿಷಷ್ಠಿ ಲಕ್ಷಣ ಮಹಾಪುರಾಣ (ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣ) —ಚಾವುಂಡರಾಯ

೧೧ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ ಪುರಾಣ(ಪಂಪರಾಮಾಯಣ)—ನಾಗಚಂದ್ರ (ಅಭಿನವ ಪಂಪ)

೧೨ ಭರತೇಶ ವೈಭವ—ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ

೧೩ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ—ಶ್ರೀ ಶುಕಯೋಗಿ

೧೪ ಹಸ್ತಿಮಲ್ಲನ ಆದಿಪುರಾಣ (' ಸಂಭಾವನೆ 'ಯಲ್ಲಿ)—ಜಿ. ಕೆ. ಕುಂಪಣಗಾರ

೧೫ ಮಹಾವೀರನ ಮಾತುಕತೆಗಳು—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

೧೬ ನಾಡೋಜ ಪಂಪ—ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ

೧೭ ಪಂಪನ ದೇಶಕಾಲಗಳ ವಿಚಾರ (' ಭಾರತಿ 'ಯಲ್ಲಿ)—ಎಂ. ಗೋವಿಂದಪೈ

೧೮ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದ ರಚನಕಾಲ (ಕಂಠೀರವದಲ್ಲಿ)—ಎಂ. ಗೋವಿಂದಪೈ

೧೯ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ಆಗಮನ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ: ಸಂಪುಟ ೨೬, ಸಂಚಿಕೆ ೧, ೨)—ಎಂ. ಗೋವಿಂದಪೈ

೨೦ ಪರಭಣಿಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಮತ್ತು ಪಂಪಭಾರತ (ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ : ಸಂಪುಟ ೧೬, ಸಂಚಿಕೆ ೧)—ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ

೨೧ ನಮ್ಮ ರತ್ನತ್ರಯದ ವಿನಯ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ : ಸಂಪುಟ ೨೬, ಸಂಚಿಕೆ ೧)—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

೨೨ ಶ್ರೀ ಗೋಮಟೇಶ್ವರ—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

೨೩ ಮದನಮದಭಂಗ (ಭರತಬಾಹುಬಲಿಗಳ ಹೋರಾಟದ ವಿಮರ್ಶೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಮಾಲೆ)—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

೨೪ History of Indian Literature—ಎಂ. ವಿಂಟರ್‌ನಿಟ್ಸ್

೨೫ ಜೈನಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಭವಾವಳಿ ('ಸಂಭಾವನೆ'ಯಲ್ಲಿ)—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

ಅನುಬಂಧ ೨

ಶ್ರೀ ಜೈನಿಯವರ Outlines of Jainism (ಜೈನಧರ್ಮದ ರೂಪರೇಖೆ) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು—

೧ ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯ ಗಾಥಾ—ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯ

೨ ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷಾ ಶ್ಲೋಕ—ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ

೩ ಬೃಹತ್ ಸ್ವಯಂಭೂ ಸ್ತೋತ್ರ—ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ

೪ ದ್ರವ್ಯಸಂಗ್ರಹ—ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

೫ ನಿಯಮಸಾರ—ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯ

೬ ಸಾಮಾಯಿಕಪಾಠ

೭ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯುಪಾಯ—ಅಮೃತಚಂದ್ರ ಸೂರಿ

೮ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ—ಉಮಾಸ್ವಾತಿ

೯ ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ—ಯೋಗೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ

೧೦ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸಾರ—ಅಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿ

೧೧ ಸಮಯಸಾರ ಕಲಶ—ಅಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿ

೧೨ ಗೊಮ್ಮಟಸಾರ—ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

೧೩ ರತ್ನಕರಂಡಕ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ—ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ

ಅನುಬಂಧ ೩

ಆಕರಗಳು

೧ ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿ. ಸಂಪಾದಕ : ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ.

೨–೩ ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ ಮಠದ ಎರಡು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು.

೪–೫ ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಮಠದ ಎರಡು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು.

ಈ 'ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ'ದಲ್ಲಿ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿಯ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರಿದ ಕಡೆ, ಆ ಸಂಪಾದಕರು ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆ. ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಪಾಠಾಂತರವು ಸಮರ್ಪಕವೆನಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಓಲೆಗರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಿಕಾಣಿಸಿದ ಪಾಠವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿವೆ. ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಹೊರತು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲ; ಅಂಗೀಕೃತ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ.

ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ ಮಠದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುಸ್ತಕವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಪ್ರತಿಗಳೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬಹು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವು.

ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ ಮಠದ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮೂಡಬಿದರೆ ಮಠದ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಬ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಟಪ್ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಿದೆಯೆಂದು ಅದರ ಪಾಠವನ್ನು ಶ್ರೀ ಲೋಕನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪ್ರತಿಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಅನುಬಂಧ ೪

'ಮುಗುಳ್' ಪದಪ್ರಯೋಗ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಮುಗುೞ್' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು 'ಹಿಂದಿರುಗು' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ೞ' ಕಾರಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಪದಕ್ಕೆ 'ಸಂತೋಷಿಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿರುವಂತೆಯೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ 'ೞ' ಕಾರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಸೋದರ ಭಾಷೆ ತಮಿೞಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಾರ್ಥದ 'ಮುಗಿೞ್' ಪದ 'ೞ' ಕಾರಾಂತವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಹಿಂದಿರುಗು' ಎಂಬ

ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ ಮುಗುಳ್ ’ ಎಂದು ‘ ಳ ’ ಕಾರಂತವಾಗಿಯೂ ‘ಸಂತೋಷಿಸು’ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ ಮುಗುೞ್ ’ ಎಂದು ‘ ೞ ’ ಕಾರಾಂತವಾಗಿಯೂ ಬಳಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ. ಯವರು ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಲಹೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ ೫

ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಛಂದೋಜಾತಿಗಳು

ಛಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರು (ಅವು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ)	ಯಾವ ಪದ್ಯ	ಒಟ್ಟು ಪದ್ಯಗಳು
೧ ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ	೧, ೪, ೧೬೯, ೫೦೮	೪
೨ ಮಹಾ ಸ್ರಗ್ಧರೆ	೨, ೩೧, ೪೭, ೪೮, ೫೫, ೫೯, ೬೨, ೬೩, ೬೫, ೬೭, ೬೯, ೭೦, ೭೧, ೯೦, ೯೪, ೧೦೧, ೧೦೯, ೧೧೦, ೧೧೨, ೧೨೧, ೧೪೨, ೧೫೨, ೧೫೮, ೨೧೨, ೨೩೮, ೨೪೭, ೨೫೯, ೨೬೩, ೨೯೨, ೩೦೦, ೩೨೩, ೩೩೩, ೩೩೭, ೩೬೦, ೪೦೮, ೪೧೨, ೪೧೩, ೪೧೪, ೪೨೯, ೪೫೩, ೪೬೯, ೪೯೦, ೪೯೬, ೫೧೦, ೫೧೫.	೪೫
೩ ಸ್ರಗ್ಧರೆ	೩, ೨೪೯, ೨೮೫.	೩
೪ ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ	೫, ೯, ೧೦, ೧೨, ೧೬, ೧೭, ೧೮, ೧೯, ೨೮, ೨೯, ೩೦, ೩೬, ೪೨, ೪೩, ೫೦, ೫೪, ೫೮, ೭೨, ೭೪, ೮೯, ೯೨, ೯೫, ೯೮, ೧೦೨, ೧೦೪, ೧೧೬, ೧೧೮, ೧೧೯, ೧೨೦, ೧೨೪, ೧೩೦, ೧೩೧, ೧೩೬, ೧೩೮, ೧೩೯, ೧೪೦, ೧೪೧, ೧೪೩, ೨೧೪, ೨೧೫, ೨೧೬, ೨೧೮, ೨೩೧, ೨೪೧, ೨೪೨, ೨೫೦, ೨೫೪, ೨೬೧, ೨೭೪, ೨೮೦, ೨೯೯, ೩೨೨, ೩೨೮, ೩೩೮, ೩೩೯, ೩೪೦, ೩೪೧, ೩೪೨, ೩೫೧, ೩೬೧, ೩೭೯, ೩೮೦, ೪೧೫, ೪೪೨, ೪೪೩, ೪೫೬, ೪೫೭, ೪೬೬, ೪೯೧, ೪೯೮, ೫೦೧, ೫೦೫, ೫೧೪,	೭೩
೫ ಕಂದ	ಗುರುತಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ (ಕಂದ ಸರ್ವಸುಲಭವಾಗಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲ).	೩೧೪

೬ ಚಂಪಕಮಾಲೆ—	೭, ೧೧, ೧೫, ೨೦, ೨೧, ೨೨, ೨೩, ೨೫, ೩೫, ೩೭, ೩೮, ೩೯, ೪೦, ೪೧, ೪೫, ೫೦, ೫೨, ೫೩, ೬೧, ೬೪, ೬೬, ೬೮, ೭೫, ೭೬, ೭೮, ೯೩, ೧೦೦, ೧೩೭, ೧೪೪, ೧೪೫, ೧೪೭, ೧೫೯, ೧೬೫, ೨೧೩, ೨೧೯, ೨೨೦, ೨೨೧, ೨೨೬, ೨೪೦, ೨೪೮, ೨೫೬, ೨೬೦, ೨೮೪, ೨೮೮, ೨೯೩, ೩೦೧, ೩೨೫, ೩೨೬, ೩೨೭, ೩೪೩, ೪೪೦, ೪೪೭, ೪೬೨.	—೫೩
೭ ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ—	೨೪, ೨೬, ೪೪, ೪೬, ೪೯, ೧೫೭, ೧೬೪, ೨೫೮, ೫೧೬,	೯
೮ ಪಿರಿಯಕ್ಕರ—	೨೭, ೫೦೪.	೨
೯ ಪೃಥ್ವಿ—	೫೬, ೫೭, ೩೫೨, ೩೫೯.	೧೦
೧೦ ಲಲಿತರಗಳೆ—	೧೦೬.	೧
೧೧ ಮಾಲಿನೀ....	೧೬೭, ೨೮೭.	೨
	ಒಟ್ಟು	೫೧೬

ಲಕ್ಷಣ

೧ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪಲ್ ಮಸಜಂ ಸತಂತಗಮುಮಾ **ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ.**

೨ ಸತತಂ ನಂ ಸಂರರಂಗಂ ನೆರೆದೆಸೆಯೆ **ಮಹಾಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತ**ಮಕ್ಕುಂ.

೩ ತೋರಲ್ ಮಂ ರಂ ಭನಂ ಮೂಯುಗಣಮುಮುದೆ ತಾಂ **ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತ**ಮಕ್ಕುಂ.

೪ ಸಭರಂ ನಂ ಮಯಲಂಗಮುಂ ಬಗೆಗೊಳಲ್ **ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ.**

೬ ನಜಭಜ ಜಂಜರಂ ಬಗೆಗೊಳುತ್ತಿರೆ **ಚಂಪಕಮಾಲೆ**ಯೆಂದಪರ್.

೭ **ಉತ್ಪಲ ಮಾಲೆ**ಯಪ್ಪುದು ಭರಂ ನಭಭಂ ರಲಗಂ ನೆಗೆಟ್ಟಿರಲ್.

೯ ಜಸಂ ಜಸಯಲಂಗವೊಂದಿದೊಡೆ ಪೃಥ್ವಿಯೆಂಬರ್ ಬುಧರ್.

೧೦ ನನಮಯಯಯುಗಣಂಗಳ್ **ಮಾಲಿನೀವೃತ್ತ**ಮಕ್ಕುಂ.

೫ ಕಂದ—"ಚತುರ್ಮಾತ್ರಾಗಣವು ಒಂದು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರೂ. ಎರಡು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಐದೈದೂ ಇರಬೇಕು. ಇದರ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಧಗಳ ವಿಷಮ (೧-೩-೫-೭ನೆಯ) ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಗುರುವುಳ್ಳ (∪ – ∪) ಗಣವಾಗಲಿ ನಾಲ್ಕು ಲಘುವುಳ್ಳ (∪ ∪ ∪ ∪) ಗಣವಾಗಲಿ ಇರಬೇಕು. ಎಂಟನೆಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಗುರುವುಳ್ಳ (∪ ∪ –, – –) ಗಣಗಳೇ ಬರಬೇಕು."

೮ ಪಿರಿಯಕ್ಕರ—

ಮೊದಲೊಳಜಗಣಂ ಕುಂದದೆ ಬರ್ಕತ್ತವೆರಡು ಗಣಂಗಳ್ ವಿಷ್ಣುವಕ್ಕುಂ
ತುದಿಯೊಳಂತಾ ತಾಣದೊಳಿಲ್ಲಿಯುಂ ಕಂದರ್ಪರಿಪುಗಣಂ ನೆಲಸಿ ನಿಲ್ಕೆ
ಪದದೊಳರಡೆಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಾಱಱೊಳಜಗಣಂ ಸಮುಪೇತಮಪ್ಪುದಕ್ಕುಂ
ಪದಮಲೆಂದು[illegible] ಕರ್ತ್ರಾವಿಶಿಷ್ಟದಿನಿಂಪುಗುಂ ಪಿರಿಯಕ್ಕರಂ

೧೦ ಲಲಿತರಗಳೆ—"ಪಾದಪ್ರೊಂದಕ್ಕೆ ಐದು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣವು ನಾಲ್ಕಿರಲು ಲಲಿತ ರಗಳೆಯಾಗುವುದು."

ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ

ಪೂರ್ವ ಭವಾವಳಿ

೧ ಪೀಠಿಕೆ

ಶ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರ ಮುನೀಂದ್ರವಂದಿತಗುಣವ್ರಾತಂ ಜಗತ್ಸ್ವಾಮಿ ಸಂ
ದಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮನಗಾಧ ಬೋಧ ನಿಳಯಂ ದುರ್ವಾರಸಂಸಾರ ವಿ
ಚ್ಛೇದೋಪಾಯನಿಯುಕ್ತ ಸೂಕ್ತಿವೃಷಮಾರ್ಗಾಗ್ರೇಸರಂ ಪಾಪಹೃ
ತ್ಪಾದಾಬ್ಜಂ ದಯೆಗೆಯ್ವಸಕ್ಕೆಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಶ್ರೀಸುಖಾವಾಪ್ತಿಯಂ ೧

ಪೆಣೆವೆಂಟುಂ ಕಿಲ್ಬಿಷಂಗಳ್ ಕಿಡೆ ಕಿಡದ ಗುಣಂ ಪೊರ್ದೆ ಬಂದೆಂಟುಮಾದಂ
ತಣಿವಂ ಕೈಕೊಂಡಮೂರ್ತರ್ ಚರಮತನುಸಮಾಕಾರರುದ್ಧೂತಲೇಪರ್
ಪ್ರಣುತರ್ ನಿತ್ಯರ್ ಜಗನ್ಮಂಗಳನಿಳಯರನಂತರ್ ತ್ರಿಲೋಕೈಕ ಚೂಡಾ
ಮಣಿಗಳ್ ಸಿದ್ಧರ್ ಸ್ವಕೀಯ ಪ್ರಭುತೆಯನೆಮಗಂ ಮಾಳ್ಕೆತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಂ ೨

ಮೂವತ್ತಾಱುಂ ಗುಣಂಗಳ್ ತಮಗಮರ್ದಿರೆ ಸಂದೈದುಮಾಚಾರದೊಳ್ ಸ
ದ್ಭಾವಂ ಕೈಗಣ್ಮೆ ಶಿಷ್ಯಾಚರಣವಿಧಿಗಳಂ ತಿರ್ದಿ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಂ
ಸಾವದ್ಯಂ ಸಾರದಂತಾಗಿರೆ ನಿಯಮಿಸುವಾಚಾರ್ಯರಿನ್ನೆಮ್ಮನೇನೋ
ದಾವಂ ತಳ್ತಟ್ಟದಂತೋಸರಿಸಿ ಕಳೆಗೆ ಸಂಸಾರಕಾಂತಾರದಿಂದಂ ೩

ಹೇಯಂಗಳ್ ಖಳಕರ್ಮ ಬಂಧನಕರ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ್ ಮತ್ತುಪಾ
ದೇಯಂಗಳ್ ದುರಿತೇಂಧನಾನಳ ಲಸದ್ರತ್ನತ್ರಯಂಗಳ್ ಸುಖೋ
ಪಾಯಂಗಳ್ ಗಡಿಸೆಂದು ಭವ್ಯಜನಮಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಸಿ ಕಲ್ಪಿಪ್ಪುಪಾ
ಧ್ಯಾಯರ್ ಜ್ಯೋತಿಸುಗೆಮ್ಮ ಚಿತ್ತಗೃಹದೊಳ್ ರತ್ನತ್ರಯಜ್ಯೋತಿಯಂ ೪

ಬಗೆಯೊಳ್ ಪೊಣ್ಮೆ ದಯಾರಸಂ ಚರಿತದೊಳ್ ಕೈಗಣ್ಮೆ ಚಾರಿತ್ರಮಾ
ವಗಮಾವಶ್ಯಕದೊಳ್ ತಗುಳ್ದು ಪಲವುಂ ಶೀಲಂಗಳಂ ತಾಳ್ದಿ ದಂ
ದುಗಮೊಂದುಂ ತಮಗಾಗದಂತೆಸಗುವರ್ ಸರ್ವೋತ್ತಮರ್ ಸರ್ವಸಾ
ಧುಗಳೋರಂತೆ ಕಳಲ್ಚುಗೆಮ್ಮ ಮನದಿಂ ದುರ್ಮೋಹ ಸಂದೋಹಮಂ ೫

ಕಾಯಮೆಮಗಿದುವೆ ಶಿವಪದ
ಪರ್ಯಂತಂಬರಮಘೌಘಮುದ್ಧರಿಸುಗೆ ತಾ
ತ್ಪರ್ಯದಿನರ್ಹತ್ಸಿದ್ಧಾ
ಚಾರ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಸರ್ವಸಾಧುಗಳೆಮ್ಮಂ ೬

ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರವಾಣಿಯೆ ಸರಸ್ವತಿ ಬೇಱದು ಪೆಣ್ಣ ರೂಪಮಂ
ಧರಿಯಿಸಿ ನಿಂದುದಲ್ತದುವೆ ಭಾವಿಸಿಯೋದುವ ಕೇಳ್ವ ಪೂಜಿಪಾ
ದರಿಸುವ ಭವ್ಯಕೋಟಿಗೆ ನಿರಂತರಸೌಖ್ಯಮನೀವುದಾನದ
ರ್ಕೆರೆದಪೆನಾ ಸರಸ್ವತಿಯೆ ಮಾೞ್ಕೆಮಗಿಲ್ಲಿಯೆ ವಾಗ್ವಿಳಾಸಮಂ ೬

ಶ್ರೀಮತ್ಸಮಂತಭದ್ರ
ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ
ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪೂಜ್ಯಪಾದ
ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪದಂಗಳೀಗೆ ಶಾಶ್ವತಪದಮಂ ೮

ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರ ಮುನೀಂದ್ರನಿಂದ್ರನಮಿತಂ ದೇವಂ ಕಥಾನಾಯಕಂ
ಪುರುದೇವಂ ಕಥೆಯುಂ ತದಾದಿಪುರುಷ ಪ್ರಸ್ತುತ್ಯ ಜನ್ಮಾಳಿ ಬಂ
ಧುರಮೆಂದಂದೆ ಮದೀಯ ವಾಗ್ವಿಭವವಿನ್ಯಾಸಂ ಬಲಂಬೆತ್ತುದಿ
ನ್ನಿರು ಬಲ್ಲಿತ್ತಱ ಕೋಡು ಕೂರಿತದನಂತಿಂತುಂತೆನಲ್ ಬರ್ಕುಮೇ ೯

ಪುರುದೇವಾದಿ ಜಿನೇಂದ್ರಮಾಲೆ ಗಣಭೃತ್ಸಂತಾನಮೆಂದೀ ಪರಂ
ಪರೆಯಿಂ ವಿಶ್ರುತ ವೀರಸೇನ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯಪರ್ಯಂತಮಾ
ಗಿರೆ ಬಂದೀ ಕಥೆ ಗುಣ್ಪುವೆತ್ತುದವರುಂ ಜ್ಞಾನರ್ಧಿಸಂಪನ್ನರೆಂ
ದಿರದಾಂ ಧೃಷ್ಟನೆನೀ ಕಥಾಬ್ಧಿಯುಮನೇನೀಸಲ್ ಮನಂದಂವೆನೋ ೧೦

ಕವಿತೆಯೊಳಾಸೆಗೆಯ್ವ ಫಲಮಾವುದೊ ಪೂಜೆ ನೆಗೞ್ತೆ ಲಾಭಮೆಂ
ಬಿವೆ ವಲಮಿಂದ್ರ ಪೂಜೆ ಭುವನಸ್ತುತಮಪ್ಪ ನೆಗೞ್ತೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಂ
ಭವಿಸುವ ಲಾಭಮೆಂಬಿವು ಜಿನೇಂದ್ರಗುಣಸ್ತುತಿಯಿಂದೆ ತಾಮೆ ಸಾ
ರವೆ ಪೆಱರೀವುದೇಂ ಪೆಱರ ಮಾಡುವುದೇಂ ಪೆಱರಿಂದಮಪ್ಪುದೇಂ ೧೧

ಪೆಸರ್ಗೊಂಡಿಂದ್ರನರೇಂದ್ರವಂದ್ಯನನೊಱಲ್ದೆತ್ತಾನುಮೋರೊರ್ಮೆ ಚಿಂ
ತಿಸಿದೊಂಗಂ ಪವಣಿಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಮೆನೆ ಪೂಣ್ದೊಳ್ಪಿಂದಮೋರಂತೆ ಭಾ
ವಿಸಿ ತಾಂ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ತಚ್ಚರಿತಮಂ ಕಾವ್ಯಂಗಳೊಳ್ ಕೂಡೆ ಬ
ಣ್ಣಿಸಿ ಪೇೞ್ದಾತನ ಕರ್ಮನಿರ್ಜರೆಯನಂತಿಂತುಂತೆನಲ್ ಬರ್ಕುಮೇ ೧೨

ಇದುವೆ ಸುಕವಿ ಪ್ರಮೋದ
ಪ್ರದಮಿದುವೆ ಸಮಸ್ತಭವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಮುದ
ಪ್ರದಮೆನೆ ನೆಗೞ್ದಾದಿ ಪುರಾ
ಣದೊಳಱಿವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮಂ ಧರ್ಮಮುಮಂ ೧೩

ಪ್ರಾಣಿಹಿತಮುಂ ವಿನೇಯ
ಪ್ರೀಣನಕರಮುಂ ಜಗತ್ತ್ರಯಪ್ರಕಟಿತ ಕ
ಲ್ಯಾಣಮನೀ ನೆಗಬ್ದಾದಿ ಪು
ರಾಣಮನಪರಿಮಿತ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ೧೪

೨ ಮಹಾಬಲಂ

ಲೋಕತ್ರಯಮಧ್ಯದೊಳ್ ಮಧ್ಯಮಲೋಕವೆಂಬ ತಿರ್ಯಗ್ಲೋಕದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಲವಣಜಲಧಿಪರಿವೃತಮಾಗಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಂ ನೆಗಬ್ದುದು. ಆ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ನಿಂದ ಮಂದರದ ಪೂರ್ವಾಪರದಿಗ್ವಿಭಾಗಂಗಳೋಳ್ ವಿದೇಹಂಗಳಿರ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ವಿದೇಹಕ್ಕಳಂಕಾರಮಪ್ಪ ಸೀತೋದಾ ನದಿಯ ಬಡಗಣ ಗಂಧಿಳವಿಷಯದ ನಡುವೆ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತಮೊಪ್ಪುಗುಂ.

ನನೆಯನೆ ಪೀಱಿ ಕೆಂದಳಿರೊಳೆಯ್ದೆ ಬೞಿಲ್ದೆಳಮಾವು ಬಂದ ಮಾ
ವನೆ ಮಱಿಗೊಂಡು ಬಗ್ಗಿಸುವ ಕೋಗಿಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯಿರ್ಕೆದಾಣದೊಳ್
ಜಿನುಗುವ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿಯೊಳರಲ್ದಲರೆಂಬಿವಱಿಂ ಬಸಂತ ರಾ
ಜನ ಮನೆಯಂತೆ ಕಣ್ಗೆಸೆದು ತೋಱುಗುಮಲ್ಲಿಯ ನಂದನಾಳಿಗಳ್ ೧೫

ಬೆಸನಂ ಪಾರ್ದುವು ಮಂತ್ರದೇವತೆಗಳಾದೇಶಾಪ್ತಿಗಂ ಬೇಗಮಾ
ಗಸದೋಳ್ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಯ್ದೆ ಬರ್ಪುವು ಜಗಕ್ಕಾಶ್ಚರ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಮಾ
ವಸಥಂ ರೂಪ್ಯಮಹೀಧರೇಂದ್ರಮೆನೆ ಪೂಣ್ದಾವಂಗಮಂತೆಯ್ದೆ ಬ
ಣ್ಣಿಸಲೇಂ ಒರ್ಕಮೆ ಬಾರದಂಬರಚರಶ್ರೀಯುಂ ಪುರಶ್ರೀಯುಮುಂ ೧೬

ಜಿನಪೂಜೋತ್ಸವ ಮಂಗಳಾನಕ ಮೃದು ಪ್ರಧ್ವಾನದೊಳ್ ಗಾಯಕೀ
ಜನ ಗೀತಾಸ್ಫುತವಲ್ಲಕೀಕ್ವಣಿತದೊಳ್ ವಿದ್ಯಾಧರೀರಮ್ಯನ
ರ್ತನ ರಾಗೋತ್ಥಿತಪಾರಿಹಾರ್ಯರಶನಾ ಮಂಜೀರಿಕೋದ್ದಾಮ ನಿ
ಸ್ವನದೊಳ್ ಪೊಂಪುಳಿವೋಗುತಿರ್ಪುವೆರಡುಂ ವಿದ್ಯಾಧರಶ್ರೇಣಿಗಳ್ ೧೭

ಅವಱೊಳುತ್ತರಶ್ರೇಣಿಯೊಳಲಕಾಪುರಮೊಪ್ಪಿ ತೋಱುಗುಂ. ಅದನಾಳ್ವನತಿಬಳನೆಂಬಂ. ಆತನ ಮಾಹಾದೇವಿ ಮನೋಹರಿಯೆಂಬಳ್. ಆ ಮಹಾದೇವಿಗಂ ಆ ವಿಯಚ್ಚರಾಗ್ರಣಿಗಂ ಮಗಂ ಮಹಾಬಳಂ. ಮಹಾಬಳ ಕುಮಾರಂ ಯುವರಾಜ ಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗೆ ಖೇಚರೇಂದ್ರಂ ಕಂಠಿಕೆಯುಂ ಕಟ್ಟಿದಂ. ಅತಿಬಳಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಿರ್ಪಿನಂ,

ತೊಡರ್ದೀ ಪುತ್ರಕಳತ್ರಮೋಹದೊಳಿದೇಕಟ್ಟಿರ್ದಪಯ್ ನಿನ್ನ ಪೆ
ಳ್ಪಡಿದೇ ಕಾರಣಮಂತಕಂ ಕಡುಪಿನಿಂ ಕಂಠಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯದಿನ್
ತಡೆಯಂ ಚೇತರಿಸೆಂದು ಬಂದು ಕಿವಿಯೊಳ್ ಪೇಳ್ವಂತೆವೊಲ್ ಕೆನ್ನೆಯಿಂ
ದೊಡೆದೋರೊಂದೊಗೆತಂದುವಂದು ನರೆಗಳ್ ವಿದ್ಯಾಧರಾಧೀಶನಾ ೧೮

ಅಂತು ಬಂದ ಪಳಿತಂಗಳಂ ಕಂಡು ಅದುವೆ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವೇಗ ಕಾರಣಮಾಗೆ ಮಹಾಬಳಂಗಂಬರಚರಶ್ರೀಯನಿತ್ತು ಗುಣಧರ ಕೇವಳಿಗಳ ಪಾದ ಮೂಲದೊಳ್ ತಪೋವೃತ್ತಿಯನಾಂತಂ. ಇತ್ತ ಮಹಾಬಳಖಚರಪತಿಯುಂ ಗಗನಚರ ರಾಜ್ಯ ಭಾರಮಂ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧ ಮಹಾಮತಿ ಸಂಭಿನ್ನಮತಿ ಶತಮತಿಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ವರುಮ ಮಾತ್ಯರ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ ನಿರಾಕುಳ ಸ್ವಾಂತನಾಗಿ ರಸವದ್ಗೇಯಂಗಳೊಳ್ ಮೂಡುತುಂ ಮುಳುಗುತ್ತುಂ ಖಚರೀಜನಾನನ ನವಾಂಭೋಜಂಗಳೊಳ್ ಕಂಪನೀ ಟ್ಕೊಳುತುಂ ನಂದನ ರಾಜಿಯೊಳ್ ನಲಿಯುತುಂ ಪೊಟ್ತುಗಳೆವಂ. ತನ್ನ ವರ್ಷ ವರ್ಧನ ದಿನದೊಳ್ ಆಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪದೊಳ್ ಒಡ್ಡೋಲಗಂಗೊಟ್ಟಿರೆ,

ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧೋಪದೇಶಂ

ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧಂ ಸದ್ಧರ್ಮೋಪದೇಶಲಬ್ಧಾವಸರನಾಗಿ, "ವಿದ್ಯಾಧರಾಧೀಶ್ವರಾ, ನಿನ್ನೀ ವಿದ್ಯಾಧರಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪುಣ್ಯಜನಿತಂ,

ಭವವಾರಾಶಿನಿಮಗ್ನರಂ ದಯೆ ದಮಂ ದಾನಂ ತಪಂ ಶೀಲಮೆಂ
ಬಿವೆ ಮೆಯ್ಯಾಗಿರೆ ಸಂದ ಧರ್ಮಮೆ ವಲಂ ಪೊತ್ತೆತ್ತುಗುಂ ಮುಕ್ತಿಪ
ರ್ಯವಸಾನಂಬರಮಾನುಷಂಗಿಕ ಫಲಂ ಭೂಪೇಂದ್ರ ದೇವೇಂದ್ರರಾ
ಜ್ಯವಿಳಾಸಂ ಪೆಱತಲ್ತು ನಂಬು ಖಚರಕ್ಷ್ಮಾಪಾಲ ಚೂಡಾಮಣೀ" ೧೯

ಎಂದು ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವಮುಮಂ ತತ್ಫಲಸ್ವಭಾವಮುಮಂ ಪೇಳ್ವವಸರ ದೊಳುಱಿದ ಮಹಾಮತಿ ಸಂಭಿನ್ನಮತಿ ಶತಮತಿಗಳ್ ಲೋಕಾಯತಿಕ ಯೋಗಾ ಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮತವಿತಥಾಭಿಧಾಯಿಗಳ್ ಜೀವಾಭಾವಮನೆ ಪಿಡಿಯುತ್ತುಮಿಡಿದು,

"ಒಡಲೊಳೆ ಜೀವಮಿರ್ದು ಗಡ ಸಂಚಿಸುತಿರ್ಪುದು ಪುಣ್ಯಪಾಪಮಂ
ಗಡ ಬೞಿಕತ್ತ ಬೇಱೆ ಪೆಱತೊಂದೊಡಲೊಳ್ ಗಡ ತಾನೆ ನಿಂದೊಡಂ
ಬಡುವುದು ಧರ್ಮಕರ್ಮಫಲಮಂ ಗಡ ಸತ್ತನೆ ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟುವಂ
ಗಡ ಪುಸಿ ಕಾಣ ಡಂಬಮಿದು ಖೇಚರ ನೀನಿದನೆಂತು ನಂಬಿಮೋ ೨೦

ತಲೆವಱಿದುಟ್ಟುದಿಕ್ಕಿ ಸುರಲೋಕಸುಖಂಗಳನುಣ್ಬೆವೆಂಬ ಬ
ತ್ತಲೆಗರ ಮಾತುಗೇಳದಿರು ಬಾೞ್ವನಿಮಿಂದ್ರಿಯ ವರ್ಗವಿಚ್ಛೆಯಂ

ಸಲಿಸಿ ಬಸಂತಮೊಳ್ ಕಳಿಕೆಗರ್ಚಿದ ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ ಬಿಚ್ಚತಂ
ನಲಿವುದು ಕಂಡರಾರ್ ಮಱುಭವಂಗಳನಿಲ್ಲಿ ವಿಯಚ್ಚರೇಶ್ವರಾ ೨೧

ಜೀವನೆಂಬುದೆಲ್ಲಿತ್ತು ? ಪರಲೋಕನೆಂಬುದಾವೆಡೆಯದು ? ಅವರ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಪ್ಪ ಪಾಪಪುಣ್ಯಂಗಳೆತ್ತಣಿಂ ಬಂದವು ? ಇವೆಲ್ಲಂ ಗಂಧರ್ವ ನಗರ ವಿಳಾಸ ವಿಳಸಿತಂಗಳ್. ಅದನಱಿಯದಬೋಧ ಬೋಧಿತ ತಪೋದಾನ ವಿಧಾನದಿಂ ಮುಧಾ ಕ್ಲೇಶಾಯಾಸನಿರತರಾಗಿ ನವೆವರ್" ಎಂದು ಜೀವಾಭಾವಮನೆ ಸಮರ್ಥಿಸೆ ಸ್ವಯಂ ಬುದ್ಧನವಧಾರಿಸಿ ಅನಾದ್ಯನಿಧನ ಸ್ವಭಾವನುಂ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತ ಕರ್ಮೋಪಾರ್ಜನನುಂ ತತ್ಫಲಭಾಜನನುಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪನುಮನಂತಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣ ಸಂಪೂರ್ಣನುಮಪ್ಪ ಜೀವನುಂಟೆಂದು ಮೂವರುಂ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳನಪ್ರತಿಹತ ಪ್ರತಿಭೆಯಿನಪಗತಪ್ರತಿಭರ್ ಮಾಡಿ ಸಭಾಪತಿಯಾಗಿರ್ದ ಮಹಾಬಳನುಮಂ ಪ್ರಾಶ್ನಿಕರಾಗಿರ್ದ ವಿದ್ವಜ್ಜನಮುಮಂ ಸಭಾಜನಮುಮಂ ತಿಳಿಪಿ,

"ಪುಸಿಯ ಪರಾಂಗನಾರತದ ಮದ್ಯದ ಮಾಂಸದ ಮೆಯ್ಯೊಗಲ್ದ ದು
ರ್ವ್ಯಸನಿಯ ಮಾಡಿದೋದೆ ನಿಮಗಾಗಮಮಾಗಿರಸತ್ಯವಾದಮಂ
ಪೊಸಯಿಸಿ ಜೀವನಿಲ್ಲ ಮೊಱೆಯಿಲ್ಲ ಪರತ್ರೆಯಿಲ್ಲೆನ
ಲ್ಕಸಕಟಿಯಂತು ನಾಲಗೆ ಪೊರಳ್ವುದು ರಾಜಸಭಾಂತರಾಳದೊಳ್" ೨೨

ಎಂದು ಮತ್ತವರನೆ ತಿಳಿಪುವ ಬಗೆಯಿಂ ದೃಷ್ಟಶ್ರುತಾನುಭೂತ ಕಥಾನೀಕಂಗಳಿಂ ಯುಕ್ತಿಯಿಂ ಸ್ವಪಕ್ಷಸ್ಥಾಪನಂಗೆಯ್ದು ಸಭಾಸದರಿಂ ಲಬ್ಧ ಪ್ರಶಂಸನಾಗಿ ಜಯಪತ್ರಮಂ ಪಡೆದಂ. ಮಹಾಬಳಖಚರೇಂದ್ರಂ ಸ್ವಯಂ ಬುದ್ಧನೆ ತನಗೆ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸಭೂಮಿಯಾಗೆ ತತ್ಪರ್ಯಾಳೋಚಿತ ಕಾರ್ಯನುಂ ಮನೋಭಿಲಷಿತ ವಿಷಯ ಸುಖಾನುಭವ ನಿರತನುಮಾಗಿ ಮೂವತ್ತಾಱು ಲಕ್ಕೆ ಪುರ್ಬಂ ರಾಜಂಗೆಯ್ಯೆ,

ಪೊಡರಡೆ ಕಪ್ಪಮೀವ ಪರಮಂಡಳಿಕರ್ ಮನೆದೀವಿ ಮಕ್ಕಳಂ
ಪಡೆದಬಳಾಜನಂ ನೆಱೆದ ಮಕ್ಕಳ ನೀಳ್ದದೊಂದು ದಾಂ
ಗುಡಿವಿಡಿದೀವ ಚಾಗಮೆಡಱೋಡುವಿನಂ ಪೊರೆದೊಳ್ಗಿಗಟ್ಟಿಯೊಳ್
ತೊಡರ್ದಿರೆ ವೃದ್ಧರಾಜ್ಯಮುಮದೇನೆಸೆದತ್ತೊ ನಭಶ್ಚರೇಂದ್ರನಾ ೨೩

ಚಾರಣಾದೇಶಂ

ಮತ್ತೊಂದು ಪುಣ್ಯದಿನದೊಳ್ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧಂ ಅಪರಿಮಿತ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮೇರುವನೆಯ್ದಿ ಅದಱ ನೆಲೆಯೊಳಿರ್ದಕೃತ್ರಿಮ ಚೈತ್ಯಾಲಯಂಗಳನನುಕ್ರಮಂದಪ್ಪ ದರ್ಚಿಸಿ ಜಿನಭವನಂಗಳೊಳಿನಿಸಾನುಂ ಬೇಗಮಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಆದಿತ್ಯಗತಿಗಳುಮರಿಂಜ

ಯರುಮೆಂಬನವಧಿಜ್ಞಾನಿಗಳ್ ಪವಮಾನಮಾರ್ಗದಿಂದಿೞಿವುದಂ ಕಂಡು ಇದಿರ್ಗೊಂಡು ಬಂದಿಸಿ ಧರ್ಮಕಥಾಪ್ರಸಂಗದೊಳಂ ಲಬ್ಧಪ್ರಸ್ತಾವಂ ಆದಿತ್ಯಗತಿಗಳನೞ್ತಿಯಿಂ ಬಿನ್ನವಿಕುಂ: "ಮಹಾಬಳನಸ್ಮದೀಶನಿನ್ನುಂ ಭೋಗಕಾಂಕ್ಷೆಯನಣಂ ಬಿಸುಡಲ್ ಬಗೆದಾರಂ. ಆತನಭವ್ಯನೊ, ಭವ್ಯನೊ, ದೂರ ಭವ್ಯನೋ?

ಪೋದುದು ಜೌವನಂ ಕ್ರಮದಿನಾದುದು ಮುಪ್ಪಿನಿಸಾದೊಡಂ ಸ್ಮರೋ
ನಾದದೊಳೀ ವಿಮೋಹದೊಳದೇಕೆ ಗಡಂ ಬಗೆಯಂ ತಗುಳ್ಚಿ ಬೆ
ಳ್ಳಾದಪನಕ್ಕಟಾ ಖಚರನೆಂದೆನಗಿಂತಿದೆ ನಾಡೆಯುಂ ಮನಃ
ಖೇದಮಿದಂ ಪ್ರಬೋಧಿಸಿ ನಿಜಾವಧಿಯಿಂ ಕಳೆಯಿಂ ಮುನೀಶ್ವರಾ" ೨೪

ಜಯವರ್ಮ ಜನ್ಮಾಖ್ಯಾನಂ

ಎಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ, "ಆತನಭವ್ಯನಲ್ಲನ್; ಭವ್ಯನೇ. ಭವ್ಯನಾಗಿಯುಮಾಸನ್ನಭವ್ಯನ್. ಎಂತೆಂದೊಡೆ: ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಪರ ವಿದೇಹದೊಳ್ ಗಂಧಿಳಮೆಂಬುದು ವಿಷಯಂ. ಅದನಾಳ್ವಂ ಶ್ರೀಷೇಣನೆಂಬರಸಂ. ಆತಂಗೆ ಹೃತ್ಸೌಂದರಿ ಸೌಂದರಿ; ಜಯವರ್ಮ ಶ್ರೀವರ್ಮರೆಂಬಿರ್ವರ್ ತನಯರ್. ಅವರೊಳ್ ಕಿಱಿಯಾತನೆ ನೃಪತಿಗಂ ಪರಿವಾರಕ್ಕಮಣುಗನಾಗಿ ಬಳೆಯೆ ಶ್ರೀಷೇಣಂ ತಪಕ್ಕೆ ಪೋಪಪದದೊಳ್ ಅಗ್ರಪುತ್ರಂ ಜಯವರ್ಮನಿರ್ದೊಡಮವಂ ಮುಟ್ಟಲ್ಲನೆಂದು ಕಿಱಿಯಾತನಂ ಶ್ರೀವರ್ಮನಂ ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ನಿಱಿಸಿದಂ. ಆ ಜಯವರ್ಮನು ಮವಮಾನ ಪವಮಾನಾವಧೂತನಾಗಿ ಪೋಗಿ,

ಪ್ರಭು ಕಿಱಿಯಾತನಂ ನಿಱಿಸಿ ರಾಜ್ಯದೊಳೆನ್ನನವಸ್ತುಮಾಡಿ ಪೂ
ಣ್ದಭಿಭವಮಿಾಗಳೀ ಭವದೊಳಿಂತಿದು ನೀಗದು ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಗ
ನ್ಯಭವದೊಳಪ್ಪೊಡಂ ನೆಱೆಯೆ ನೋೞ್ಪೆನೆನುತ್ತೆ ಜಗನ್ನುತ ಸ್ವಯಂ
ಪ್ರಭ ಗುರುಪಾದಮೂಲದೊಳೆ ಕೊಂಡನಖಂಡಿತ ಜೈನದೀಕ್ಷೆಯಂ ೨೫

ಅಂತು ಜಾತರೂಪಧರನಾಗಿ ತನ್ನ ಪಱಿದು ಬಿಸುಟ ಕುಂತಳಂಗಳಂ ತೆಮಳ್ದುಕೊಂಡುಯ್ಯು ಮುಡಗಿಡಲೆಂದು ಪುತ್ತಿನೊಳಗೆ ಕುತ್ತಿದ ಕಯ್ಯನಾಗಳೆ ಭೋಂಕೆನೊಗೆತರ್ಪ ಮಹೋರಗಂ ಪಲ್ಗಳಬೞ್ದೊಡೆ ಕೊಂಡುದು. ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್ ಲೀಲೆ ಕಣ್ಗೆ ಸದಳಮಾಗೆ ಪಾಱುವ ಮಹೀಧರನೆಂಬ ವಿಯಚ್ಚರೇಂದ್ರನಂ ಕಂಡು, ವಿಷಮ ವಿಷಪ್ರೇರಿತ ಶರೀರಮನೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ಆಱಿಸಿ ಬಂದು ಕಿವಿಯೊಳ್ ಪಳಂಚಲಿರ್ದಿರ್ದುಂ ಪಿಡಿದಲುಗುವ ಸೀಯನಪ್ಪ ಗೀತಾ ತೋದ್ಯನಾದಕ್ಕಂ ಇದಿರೊಳೆ ಕಣ್ಗೆವಂದು ಬಗೆಯನುೞಿ ಸೆಱೆವಿಡಿದ ವಿದ್ಯಾಧರವಿಳಾಸಕ್ಕಂ ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು, 'ಈಗಳೆನ್ನ ತಪಂಬಟ್ಟ ಫಲಮುಂಟಕ್ಕುಮಪ್ಪೊಡೆ ವಿದ್ಯಾಧರನಪ್ಪೆನಕ್ಕೆ' ಎಂದು ಆ ವಿದ್ಯಾಧರ ವಿಮಾನಮಂ ನೋಡಿ,

ಅಲ್ಲಿಯೆ ಕಣ್ ಪಳಂಚಿ ಮನಮಲ್ಲಿಯೆ ಕೀಲಿಸೆ ನೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚು ತ
ಳ್ತಲ್ಲಿಯೆ ಸೋಲ್ತು ಪತ್ತೆ ಗತಜೀವಿತನಾಗವಿವೇಕದಿಂ ತಪೋ
ವಲ್ಲಿಯೊಳಪ್ಪನಲ್ಪಸುಖಮೆಲ್ಲಮನಲ್ಪಸುಖಕ್ಕೆ ಮಾಜಿ ಬಂ
ದಿಲ್ಲಿ ನಿದಾನದಿಂದತಿಬಳಂಗೆ ಮಹಾಬಳನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದಂ ೨೬

ಅಂತು ಬಯಸಿ ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾಧರ ಶ್ರೀಯನಿನ್ನೆಗಂ ಬಿಸುಡಲಾಜದಿರ್ದೊಡ ವೇನಾದುದು? ಇಂದು ಕನಸಿನೊಳ್ ಮೂವರುಮಮಾತ್ಯರಸುಂಗೊಳಿಕಟ್ಟಿ ತಂದು ಕೊಚ್ಚೆಸಜ ಬಾವಿಯೊಳಟ್ಟಿ ನೀನನಿಬರುಮಂ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹರಿಪೀಠದೊಳ್ ವಿಸಿಸು ವಂದಮಂ ಎಚ್ಚುರಿ ನಂದುವಂದಮಂ ಕಂಡು ಅಶುಭಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕೊಕ್ಕರಿಸಿ ಭವ ದಾಗಮನ ಪ್ರತೀಕ್ಷಣ ಪರನಾಗಿರ್ದಂ. ಆತಂಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಾಯುಷ್ಯಂ. ಆತ ನಿಂ ಮುನ್ನಂ ನೀನೀ ಕನಸುಗಳಂ ಪೇಟಿ. ಪೇಟಿಲೊಡಮಾತಂ ನಿನ್ನ ಮಾತನೆ ಪವಣ್ಮಾಡಿ ಪೇಳ್ದುದಂ ಕೈಕೊಳ್ಗುಂ. ಕೈಕೊಂಡು,

ಈಗಳ್ ನೀನಿರ್ದು ನೋನಿಸೆ ನೋಂತು ಮಹಾಬಳಂ ಲಲಿತಾಂಗಂ ವಜ್ರಜಂಘಂ
ಭೋಗಭೂಮಿಜಂ ಶ್ರೀಧರದೇವಂ ಸುವಿಧಿನರಾಧಿಪನಚ್ಯುತೇಂದ್ರಂ
ಸಾಗರಾಂತಂ ನೆಲನೆನಿತನಿತುಮಂ ಚಕ್ರದಿಂ ಬೆಸಕಯ್ಸಿ ವಜ್ರನಾಭಿ
ಯಾಗಿ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿಭರತದೊಳಿನ್ನಾದಿ ದೇವನಪ್ಪೊಂ ೨೭

ನೀನುಂ ತೃತೀಯ ಜನ್ಮದೊಳ್ ವಿಗಳಿತ ಸಂಸೃತಿ ನಿಗಳನೆಯಪ್ಪೆ" ಎಂಬುದುಂ ಚಾರಣಯುಗಳ ಚರಣಯುಗಳಕ್ಕೆ ಕರಕಮಳಯುಗಳಮಂ ಮುಗಿದು ಬೀಟ್ಕೊಂಡು,

ಮುಸು ಮುತ್ತುಂತೆ ತೆರಳ್ದ ತನ್ನ ಮೊಗಮಂ ಕಂಡಳ್ಕನೋ ಕೂಡೆ ಜೋ
ಲ್ದು ಸಡಿಲ್ದಿರ್ದೊಡಲಳ್ಳೆತನಮಂ ಮೇಣ್ ಕಾಣನೋ ಸಂತತ
ವ್ಯಸನೋದ್ರೇಕದ ಕುಂದನೇನೊಣರನೋ ಶಕ್ತಿಕ್ಷಯಂಗಾಣನೋ
ಬಿಸುಡಂ ಮುನ್ನಿನ ತನ್ನ ಲಂಪಳಿಕೆಯಂ ಮತ್ತಂ ಜರಾಜರ್ಜರಂ ೨೮

ಅಂತಾತ್ಮಗತದೊಳು ಬಗೆಯುತ್ತುಂ ಬಂದು ಖಚರಪತಿಯನೆಯ್ದಿ,

"ಮಸೆದಂಗೋದ್ಭವನಸ್ತ್ರದಂತೆಸೆವ ನಿನ್ನೀ ರೂಪು ವೃದ್ಧತ್ವದೊಳ್
ಪೊಸತೊಂದಾಯ್ತು ಮಮತ್ವಮಂ ಬಿಸುಟು ನೀನೇಕತ್ವಮಂ ಭವ್ಯ ಭಾ
ವಿಸು ನಿನ್ನೀ ತನುವಂ ತಪೋವನ ವನಕ್ರೀಡಾ ಸುಖಕ್ಕೊಡ್ಡು ಚಿಂ
ತಿಸದಿರ್ ಮುನ್ನಿನ ನಿನ್ನ ಯೌವನವನ ಕ್ರೀಡಾವಿಳಾಸಂಗಳಂ ೨೯

ನೀನಸಗೀ ಸಂಸೃತಿ ವಾರಿರಾಶಿತಟಮತ್ಯಾಸನ್ನಮಾಸನ್ನ ಭ
ವ್ಯನೆಯೆಂದೆಯ್ದೆ ಮುನೀಂದ್ರ ದಿವ್ಯ ಮತದಿಂ ನಿಶ್ಚೈಸಿದೆಂ ಮಾಣಲಿ

ನ್ನೆನಸುಂ ಬಾರದು ನಿನ್ನೊಳಾತ್ಮಹಿತಮಂ ನಿಶ್ಚೈಸು ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಸೂ
ಚನೆಗೆಯ್ವೆಂ ಶರಣಂ ಜಿನೇಂದ್ರಚರಣಂ ವಿದ್ಯಾಧರಾಧೀಶ್ವರಾ" ೩೦

ಎಂದು ಮುಟ್ಟನುಡಿದು ತನ್ನ ಕಂಡ ಕನಸುಗಳನನುಕ್ರಮದಿಂದಪ್ಪದಱಿಪಿದ ಮಂತ್ರಿಮುಖ್ಯನ ನುಡಿಯೊಳಪಗತ ಕಲುಷಹೃದಯನಾಗಿ,

"ಜರೆ ಬಂದೊಟ್ಟೈಸೆ ಮಾಣ್ದಿರ್ದಳಿಪೆನಗಿದೆ ಮುನ್ ಸಾಲದೇ ಕಾಳರಾಜಂ
ಬರೆಯುಂ ಮಾಣ್ದಿರ್ಪನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸು ತನುವನಿನ್ನೊಪ್ಪುಗೊಳ್ ಮುನ್ನಮಿನ್ನುಂ
ಕರಣೀಯಂ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಂ ನಿಜಮತಮೆ ಮತಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆನ್ನನಿಂ ಸಂ
ಸರಣಾಂಭೋರಾಶಿಯಿಂದಂ ಪೊಱಮಡಿಸೆನಗಿನ್ ನೀನೆ ಹಸ್ತಾವಲಂಬಂ ೩೧

ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನಂ

ಎಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ನುಡಿದು ನಿಜಗೃಹೋದ್ಯಾನದ ಜಿನಭವನದೊಳೆಂಟು ದಿವಸಂಬರಂ ಮಹಾಮಹಮೆಂಬ ಜಿನಮಹಿಮೆಯಂ ಮಾಡಿದಿನ್ ಬೞಿಯಂ ನಿಜ ಸುತನತಿಬಳಕುಮಾರನಂ ರಾಜ್ಯಭಾರದೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ ಪೊೞಲಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಕೂಟಮಂ ತ್ರಿಃಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂಗೆಯ್ದು ಜಿನೇಂದ್ರಾರ್ಚನಾಪುರಸ್ಸರಂ ವೀರಸಂಸ್ಥಾನಾರೂಢನಾದಾಗಳ್ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧಂ ನಿರ್ಯಾಪಕಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಪಂಚಗುರು ಸಮಕ್ಷದೊಳ್ ಮಹಾಬಳನಂ ಜಾತರೂಪಧರನಂ ಮಾಡಿ ಚತುರ್ವಿಧಾಹಾರ ಶರೀರ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಂ ಕೊಟ್ಟು ತೊಱೆಯಿಸಿದಂ. ತೊಱೆಯಿಸಿ;

"ಮಂಗಳ ಕಾರಣ ಪಂಚ ಪ
ದಂಗಳನಪವರ್ಗ ಮಾರ್ಗ ವಿರಚಿತ ಸೋಪಾ
ನಂಗಳನಕ್ಷಯ ಮಂತ್ರಪ
ದಂಗಳನೋದುವುದು ನೆಱೆಯೆ ನಿಶ್ಚಳಮತಿಯಿಂ ೩೨

ಮುನಿವೃಂದೋಚ್ಚಾರಿತ ಪಂ
ಚ ನಮಸ್ಕೃತಿಗಾಂತು ಕಿವಿಯನರ್ಹತ್ಪದಮಂ
ನೆನೆಯುತ್ತುಮನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯೆ
ಮನದೊಳ್ ಕಣ್ಮಲೆಯೆ ಸೇಸೆಗೊಳ್ ಖಚರಪತೀ ೩೩

ಮಿಡಿದನಿತು ಬೇಗದಿಂದಱಿ
ವೊಡಲನಿನಂ ಪೋಗೆ ನೂಂಕಿ ಜೀವ್ವಪ್ಪೊಡಲಂ
ಪಡೆದಪೆಯಾಗಳೆ ಬಲ್ವಿಡಿ
ವಿಡಿಮು ಶರಣ್ಬುಗು ಜಿನೇಂದ್ರಪದ ಸರಸಿಜಮಂ ೩೪

ಎಂದಾ ಮಹಾನುಭಾವನ ಪೇೞ್ದ ಮಾೞ್ಕೆಯೊಳಿರ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿವಸಂ ಬರಂ ಮಹಾಬಳಂ ನಿರಶಯ್ಯಾಗತನಾಗಿ ನೋಂತು ಸಮಾಧಿವಿಧಿಯಂ ತಾಳ್ದಿದಂ. ಇಂತು ಪತಿಯಂ ನಡೆಯಲ್ಕೆ ಪೇೞ್ದು ತಾನುಮುಗ್ರತಪಮಂ ಕೊಂಡು ತತ್ಸಚಿವೋತ್ತಮ ನೊಳ್ಪಿಕಯ್ದಂ.

೩ ಲಲಿತಾಂಗಂ

ಮಹಾಬಳ ಖಚರೇಂದ್ರಂ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ ವಿಧಿಯಿಂದಮಾತ್ಮೀಯ ಶರೀರಭಾರಮನಿೞಿಪಿ ತತ್ಸಮಯದೊಳನಲ್ಪ ಸುಖನಿವಾಸಮೆನಿಸಿದೀಶಾನ ಕಲ್ಪದೊಳ್ ದಿವ್ಯತಳ್ಪದ ಪೊರೆಯೊಳಗೆ ಜೌವನಂ ನೆಱೆದಿರೆ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಸಹಜಾಂಬರ ಭೂಷಣ ದಿವ್ಯಮಾಲೆಗಳೊಡವುಟ್ಟೆ ಮಱಲುಂದಿದನೆೞ್ಚಱುವಂತೆ ಪುಟ್ಟಿದಂ. ಅಂತು ಪುಟ್ಟಿದಾಗಳ್,

ದೇವಲೋಕ ಸುಖಾನುಭವಂ

ಸುರ ತರು ನಂದನಂಗಳಿನಲರ್ಮೞೆ ಬಂದೆಱಗಿತ್ತು ದೇವ ಸೌಂ
ದರಿಯರ ದಿವ್ಯಮಪ್ಪ ಪೊಸಗಂಪಿನಲಂಪನವುಂಕಿ ಕೊಂಡವ
ಳ್ದಿರ ಮಿಳಿರ್ವೊಳ್ಗುರುಳ್ಗಳನೆ ಲೀಲೆಯಿನಾಡಿಸಿ ಪುಷ್ಪಕೇಸರಂ
ತೆರಳೆ ತೆರಳ್ಚಿ ಬೀಸಿದುದು ತೆಂಬೆಲರೆಂಬೆಲರಪ್ಪಿಕೊಳ್ವವೋಲ್ ೩೫

ಮತ್ತಂ ಪೂತ ಜಂಗಮಲತೆಗಳಂತೆಱಗಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಡುವಚ್ಚರಸಿಯರುಮಂ ಸೇಸಿಕ್ಕಲೆಂದು ಬಂದಮರಪುರಂಧ್ರಿಯರುಮಂ ಪರಿವಾರದೇವಿಯರುಮಂ ಭೋಂಕೆನೆ ಕಂಡು ಭವಪ್ರತ್ಯಯಜ್ಞಾನಂ ಪುಟ್ಟೆ ಪೂರ್ವಭವವೃತ್ತಾಂತಮಂ ನೆಱೆಯಱಿದು,

"ಇದು ದೇವೇಂದ್ರ ನಿವಾಸಮೆನ್ನ ನೆಲೆಯುಂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪ್ರಭಂ ಮುಂದೆ ನಿಂ
ದಿದು ದೇವವ್ರಜಮಿಂತಿದೆಲ್ಲಮಮರೀ ಸಂದೋಹಮಾನ್ ದೇವನ
ಪ್ಪುದು ಮುನ್ ಖೇಚರರಾಜನಾದ ಭವದೊಳ್ ಸಯ್ಪಿಂ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನೆಂ
ಬುದನಾನೆಂದೆನದಲ್ಲದಂದೆನಗಮೀ ಲೋಕಕ್ಕಮೇಂ ಸಮ್ಮದಂ" ೩೬

ಎಂದು ಬಗೆವನ್ನೆಗಂ ಮಹತ್ತರ ದೇವಿಯರ್ ಬಂದು ಪೊಡೆವಟ್ಟು,

"ಇದು ನಿಜ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂ ದೊರೆಕೊಂಡ ವಿಮಾನಮೀ ವಿಮಾ
ನದೊಳನುಬಂಧಿಸಿರ್ದುದಿದು ದೇವನಿಕಾಯಮಿದೀ ತ್ವದಂಘ್ರಿ ಪ
ದ್ಮದ ಬಳಸಿರ್ಪ ದಿವ್ಯ ಗಣಿಕಾಜನಮಿಂತಿದನಾಳ್ದು ದೇವ ರಾ
ಗದೊಳಿರು ನೀನುಮಿಲ್ಲಿ ಲಲಿತಾಂಗತೆಯಿಂ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನಯ್ ೩೭

ನ್ನೆನಸುಂ ಬಾರದು ನಿನ್ನೊಳಾತ್ಮಹಿತಮಂ ನಿಶ್ಚೈಸು ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಸೂ
ಚನೆಗೆಯ್ದಿಂ ಶರಣಂ ಜಿನೇಂದ್ರಚರಣಂ ವಿದ್ಯಾಧರಾಧೀಶ್ವರಾ" ೩೦

ಎಂದು ಮುಟ್ಟನುಡಿದು ತನ್ನ ಕಂಡ ಕನಸುಗಳನನುಕ್ರಮದಿಂದಪ್ಪದಜಿಸಿದ ಮಂತ್ರಿಮುಖ್ಯನ ನುಡಿಯೊಳಪಗತ ಕಲುಷಹೃದಯನಾಗಿ,

"ಜರೆ ಬಂದೊಟ್ಟೈಸೆ ಮಾಣ್ದಿರ್ದಳಿಪೆನಗಿದೆ ಮುನ್ ಸಾಲದೇ ಕಾಳರಾಜಂ
ಬರೆಯುಂ ಮಾಣ್ದಿರ್ಪನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸು ತನುವನಿನ್ನೊಪ್ಪುಗೊಳ್ ಮುನ್ನಮಿನ್ನುಂ
ಕರಣೀಯಂ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಂ ನಿಜಮತಮೆ ಮತಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆನ್ನನಿಂ ಸಂ
ಸರಣಾಂಭೋರಾಶಿಯಿಂದಂ ಪೊಱಮಡಿಸೆನಗಿನ್ ನೀನೆ ಹಸ್ತಾವಲಂಬಂ ೩೧

ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನಂ

ಎಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ನುಡಿದು ನಿಜಗೃಹೋದ್ಯಾನದ ಜಿನಭವನದೊಳೆಂಟು ದಿವಸಂಬರಂ ಮಹಾಮಹಮೆಂಬ ಜಿನಮಹಿಮೆಯಂ ಮಾಡಿದಿನ್ ಬೞಿಯಂ ನಿಜ ಸುತನತಿಬಳಕುಮಾರನಂ ರಾಜ್ಯಭಾರದೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ ಪೊೞಲಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಕೂಟಮಂ ತ್ರಿಃಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂಗೆಯ್ದು ಜಿನೇಂದ್ರಾರ್ಚನಾಪುರಸ್ಸರಂ ವೀರಸಂಸ್ಥಾನಾ ರೂಢನಾದಾಗಳ್ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧಂ ನಿರ್ಯಾಪಕಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಪಂಚಗುರು ಸಮಕ್ಷದೊಳ್ ಮಹಾಬಳನಂ ಜಾತರೂಪಧರನಂ ಮಾಡಿ ಚತುರ್ವಿಧಾಹಾರ ಶರೀರ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಂ ಕೊಟ್ಟು ತೊಱೆಯಿಸಿದಂ. ತೊಱೆಯಿಸಿ;

"ಮಂಗಳ ಕಾರಣ ಪಂಚ ಪ
ದಂಗಳನಪವರ್ಗ ಮಾರ್ಗ ವಿರಚಿತ ಸೋಪಾ
ನಂಗಳನಕ್ಷಯ ಮಂತ್ರಪ
ದಂಗಳನೋದುವುದು ನೆಱೆಯೆ ನಿಶ್ಚಳಮತಿಯಿಂ ೩೨

ಮುನಿವೃಂದೋಚ್ಚಾರಿತ ಪಂ
ಚ ನಮಸ್ಕೃತಿಗಾಂತು ಕಿವಿಯನರ್ಹತ್ಪದಮಂ
ನೆನೆಯುತ್ತುಮನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯೆ
ಮನದೊಳ್ ಕಣ್ಮಲೆಯೆ ಸೇಸೆಗೊಳ್ ಖಚರಪತೀ ೩೩

ಮಿಡಿದನಿತು ಬೇಗದಿಂದಱಿ
ವೊಡಲನಿದಂ ಪೋಗೆ ನೂಂಕಿ ಚೆಲ್ವಪ್ಪೊಡಲಂ
ಪಡೆದಪೆಯಿಾಗಳೆ ಬಲ್ವಿಡಿ
ವಿಡಿಮು ಶರಣ್ಬುಗು ಜಿನೇಂದ್ರಪದ ಸರಸಿಜಮಂ ೩೪

ಎಂದಾ ಮಹಾನುಭಾವನ ಪೇೞ್ದ ಮಾೞ್ಕೆಯೊಳಿರ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿವಸಂ ಬರಂ ಮಹಾಬಳಂ ನೀರಶಯ್ಯಾಗತನಾಗಿ ನೋಂತು ಸಮಾಧಿವಿಧಿಯಂ ತಾಳ್ದಿದಂ. ಇಂತು ಪತಿಯಂ ನಡೆಯಲ್ಕೆ ಪೇೞ್ದು ತಾನುಮುಗ್ರತಪಮಂ ಕೊಂಡು ತತ್ಸಚಿವೋತ್ತಮ ನೊಳ್ಪಿಕಯ್ದಂ.

೩ ಲಲಿತಾಂಗಂ

ಮಹಾಬಳ ಖಚರೇಂದ್ರಂ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ ವಿಧಿಯಿಂದಮಾತ್ಮೀಯ ಶರೀರಭಾರಮನಿೞಿಪಿ ತತ್ಸಮಯದೊಳನಲ್ಪ ಸುಖನಿವಾಸಮೆನಿಸಿದೀಶಾನ ಕಲ್ಪದೊಳ್ ದಿವ್ಯತಳ್ಪದ ಪೊರೆಯೊಳಗೆ ಜೌವನಂ ನೆೞೆದಿರೆ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಸಹಜಾಂಬರ ಭೂಷಣ ದಿವ್ಯಮಾಲೆಗಳೊಡವುಟ್ಟೆ ಮಿಱಿಲುಂದಿದನೆೞ್ಚಱುವಂತೆ ಪುಟ್ಟಿದಂ. ಅಂತು ಪುಟ್ಟಿದಾಗಳ್,

ದೇವಲೋಕ ಸುಖಾನುಭವಂ

ಸುರ ತರು ನಂದನಂಗಳಿನಲರ್ಮುೞಿ ಬಂದೆೞಗಿತ್ತು ದೇವ ಸೌಂ
ದರಿಯರ ದಿವ್ಯಮಪ್ಪ ಪೊಸಗಂಪಿನಲಂಪನವುಂಕಿ ಕೊಂಡವ
ಳ್ದಿರ ಮಿಳಿರ್ವೊಳ್ಗುರುಳ್ಗಳನೆ ಲೀಲೆಯಿನಾಡಿಸಿ ಪುಷ್ಪಕೇಸರಂ
ತೆರಳೆ ತೆರಳ್ಚಿ ಬೀಸಿದುದು ತೆಂಬೆಲರೆಂಬೆಲರಪ್ಪಿಕೊಳ್ವವೋಲ್ ೩೫

ಮತ್ತಂ ಪೂತ ಜಂಗಮಲತೆಗಳಂತೆೞಗಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಡುವಚ್ಚರಸಿ ಯರುಮಂ ಸೇಸಿಕ್ಕಲೆಂದು ಬಂದಮರಪುರಂಧ್ರಿಯರುಮಂ ಪರಿವಾರದೇವಿಯರುಮಂ ಭೋಂಕೆನೆ ಕಂಡು ಭವಪ್ರತ್ಯಯಜ್ಞಾನಂ ಪುಟ್ಟೆ ಪೂರ್ವಭವವೃತ್ತಾಂತಮಂ ನೆೞೆಯಱಿದು,

"ಇದು ದೇವೇಂದ್ರ ನಿವಾಸಮೆನ್ನ ನೆಲೆಯುಂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪ್ರಭಂ ಮುಂದೆ ನಿಂ
ದಿದು ದೇವವ್ರಜಮಿಂತಿದೆಲ್ಲಮಮರೀ ಸಂದೋಹಮಾನ್ ದೇವನ
ಪ್ಪುದು ಮುನ್ ಖೇಚರರಾಜನಾದ ಭವದೊಳ್ ಸಯ್ಪಿಂ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನೆಂ
ಬುದನಾನೆಂದೆನದಲ್ಲದಂದೆನಗಮೀ ಲೋಕಕ್ಕಮೇಂ ಸಮ್ಮದಂ" ೩೬

ಎಂದು ಬಗೆವನ್ನೆಗಂ ಮಹತ್ತರ ದೇವಿಯರ್ ಬಂದು ಪೊಡೆವಟ್ಟು,

"ಇದು ನಿಜ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂ ದೊರೆಕೊಂಡ ವಿಮಾನಮೀ ವಿಮಾ
ನದೊಳನುಬಂಧಿಸಿರ್ದುದಿದು ದೇವನಿಕಾಯಮಿದೀ ತ್ವದಂಘ್ರಿ ಪ
ದ್ಮದ ಬಳಸಿರ್ಪ ದಿವ್ಯ ಗಣಿಕಾಜನಮಿಂತಿದನಾಳ್ದು ದೇವ ರಾ
ಗದೊಳಿರು ನೀನುಮಿಲ್ಲಿ ಲಲಿತಾಂಗತೆಯಿಂ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನಯ್ ೩೭

ಇದು ಸುಖದೊಂದು ತುತ್ತತುದಿ ರಾಗದ ಪೊತ್ತಮೊದಲ್ ನಿರಂತರಾ
ಭ್ಯುದಯದ ಸಾಗರಂ ವಿಭವದಾಗರಮಿಾ ದಿವಿಜೇಂದ್ರ ರುಂದ್ರ ಲೋ
ಕದೊಳವಿದೊಂದೆ ಸಾರಮಿದು ಜೈನ ಪದಾಜ್ಜ ಪರಪ್ರಸಾದದಾ
ದುದು ನಿನಗಪ್ಪ ಕಾರಣದಿನೀಗಳೆ ಪೂಜಿಸು ಚೈತ್ಯ ರಾಜಿಯಂ" ೩೮

ಎಂಬುದುಮಿಾಶಾನ ಕಲ್ಪದಕೃತ್ರಿಮ ಚೈತ್ಯಾಲಯಂಗಳನರ್ಚಿಸ ತಪ್ತ ತಪನೀಯಚ್ಛಾಯನುಂ ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯಾಕ್ಷಿನಿಮೇಷ ಜರಾ ಶೋಕ ವಿಷಾದ ವಿರಹಿತನುಂ ಏಕಪಾರಾವಾರೋಪಮಾಯುಷ್ಯನುಮಾಗಿ ನಾಲ್ಸಾಸಿರ್ವರ್ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭೆಯರೊಳಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ, ಕನಕಲತೆ, ಕನಕಮಾಳೆ, ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯೆಂಬ ನಾಲ್ವರ್ ಮಹಾದೇವಿಯರೊಳಂ ಸುರಲೋಕಸೌಖ್ಯಮಂ ಆಯುರಬ್ಧಿಯೊಳ್ ಪಳಿತೋಪಮಂಗಳಯ್ದುಳಿವಿನಮುಂಡಂ. ಅನ್ನೆಗಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾಭಿಧಾನೆಯರ್ ಪಲಂಬರುಮತಿಕ್ರಾಂತೆಯರಾಗೆ ತತ್ಸಂತಾನದೊಳ್

ಅಭಿನವ ಪಾರಿಜಾತ ಕುಸುಮಾಸವಮೊರ್ಮೊದಲುಣ್ಮೆ ದೇವದುಂ
ದುಭಿ ನಭದೊಳ್ ಪೊದಟ್ಟಿಸೆಯೆ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ಪ ನಿಜಾಂಗ ಸಂಗತ
ಪ್ರಭೆ ಸುರಲೋಕಮಂ ಬೆಳಗೆ ವಿಸ್ಮಯಮುಪ್ಪಿನಮಾಗಳಾ ಸ್ವಯಂ
ಪ್ರಭೆ ಲಲಿತಾಂಗನಳ್ಕೆರ್ದೆಗೆ ತೊಟ್ಟನೆ ಬೇಂಟಮೆ ಪುಟ್ಟೆ ಪುಟ್ಟಿದಳ್ ೩೯

ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾನುರಾಗಂ

ಅದು ಸುಖದೊಂದು ಪಿಂಡಮದು ಪುಣ್ಯದ ಪುಂಜಮದಂಗಜಂಗೆ ಬಾ
ಳ್ಮೊದಲದು ಚಿತ್ತಜಂಗೆ ಕುಲದೈವಮದಂಗಜ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ
ತ್ತಿದ ಪೊಸವಟ್ಟಮಂತದು ಮನೋಜನ ಕೈಪಿಡಿಯೆಂದು ಮಾಣ್ದೆನಾ
ಸುದತಿಯ ರೂಪನಿನ್ ಪೆಱತನೆಂದೊಡೆ ಚಿಃ ಕರಮೆಗ್ಗನಾಗೆನೇ ೪೦

ನೆಗಟ್ದಮರಾಂಗನಾಜನದ ರೂಪುಗಳೆಲ್ಲಮದೀಕೆಯೊಂದು ವೇ
ಸೆಗೆ ನಿಮಿರ್ಪೊಂದು ಪುರ್ವಿನ ನಯಕ್ಕಮುರ್ಪೊಂದು ದಗುಂತಿಗೊಂದು ಭಂ
ಗಿಗೆ ನೆಗಟ್ಪೊಂದು ಮೆಲ್ಪಿನ ತೊದಳ್ನುಡಿಗಪ್ಪೊಡಮೆಯ್ದವಾರವೇ
ನೊಗಸುಗಮೆಂದು ತಳ್ತಗಲನಾಕೆಯನಾ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಂ ೪೧

ಬ್ರತದಿಂದಂ ಪಡೆದಿಂದ್ರಲೋಕವಿಭವಂ ಮುನ್ನಾದ ದೇವಾಂಗನಾ
ತತಿಯಿಂದಂದಿನಿತಿಂಪನೀಯದು ಮನಕ್ಕಾಹ್ಲಾದಮಂ ಮಾಳ್ಪ ತ
ತ್ಸತಿಯಿಂ ನೆಟ್ಟನೆ ಸಾರಮಾದುದು ಗಡಂ ತತ್ಕಲ್ಪಜಂಗೆಂತೊಡಾ
ಜಿತವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೆಯಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯನಿನ್ನೇವಣ್ಣಿಪಂ ಬಣ್ಣಿಪಂ ೪೨

ಆಕೆವೆರಸು ನಂದೀಶ್ವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಂ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣೋತ್ಸವಕ್ಕಮಚ್ಯುತೇಂದ್ರನೊಡನೆ ನಿಜಪೂಜಾವಿಳಾಸಮಂ ಮೆಱೆಯಲೆಂದು ಪೋಗಿ ವಿವಿಧ ದಿವ್ಯದ್ರವ್ಯಾರ್ಚನೆಗಳಿಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪೂಜ್ಯನಂ ಪೂಜಿಸಿ,

ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ಪ್ರಭೂತ ವಿಭವಂ ದೇವಾಂಗನಾ ಸನ್ಮನಃ
ಪ್ರಣಯ ಪ್ರೀಣಿತ ಮಾನಸಂ ಸುರವಧೂ ಲೀಲಾವಧೂತ ಪ್ರತಿ
ಕ್ಷಣ ಚಂಚಚ್ಚಮರೀರುಹಂ ಪಟುನಟಪ್ರಾರಬ್ಧ ಸಂಗೀತಕಂ
ತಣಿದಂ ಸಂತತಮಿಂತು ದಿವ್ಯಸುಖದೊಳ್ ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯಂ ೪೩

ಅಂತಾತ್ಮಪುಣ್ಯೋಪಾರ್ಜಿತಾಮರಲೋಕ ಭೋಗಮೇಕಸಾಗರಪ್ರಮಿತ ಜೀವಿತಮಱುದಿಂಗಳುೞಿದುದೆಂಬಂದಿಂಗೆ

ದೇವಲೋಕ ಚ್ಯುತಿ

ಸೂಡಿದ ಪಾರಿಜಾತದ ನವೇರುವ ಬಾಸಿಗಮೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನಿ
ರ್ಪೋಡಿದುದಂದಿನಂಗರುಚಿ ಕಣ್ಗಿಳಿದಾಯ್ತು ವಿಭೂಷಣಂಗಳೊಳ್
ತೀಡುವ ರಶ್ಮಿಗಳ್ ಮಸುಳ್ದುವಾಗುಳಿಯಾಯ್ತು ನಿತುಬ್ಬೆಗಂ ಮೊಗಂ
ಬಾಡೆ ತಗುಳ್ದು ಸೂಚಿಸಿದುವಾ ದಿವಿಜಂಗವಸಾನಕಾಲಮಂ ೪೪

ಮತ್ತಂ ತನ್ನ ಪೋಗಿಂಗೆ ನಡನಡನಡುಗುವಂತೆ ನಡುಗುವುಪವನದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಂಗಳುಮಂ ತನ್ನಗಲ್ಕೆಗೆ ಬಿನ್ನನಿರ್ಪಂತೆ ಬಿನ್ನನಾಗಿರ್ಪ ವಿಮಾನದ ಮಣಿಕುಟ್ಟಿಮ ಭೂಮಿಗಳುಮಂ ಆಗಳಾಗಳೆ ತನ್ನಂ ಪೆಱರ್ ಪಿಡಿದು ತೆಗೆವಂತೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪೊಣ್ಮುವ ಭಯಮುಮಂ ಭೋಂಕೆನೆ ಕಂಡು ನಾಕಲೋಕ ಚ್ಯುತಿಯ ಸಾಗಳಱಿದು ಮನದೊಳಳ್ಕಿ ಬೆಳ್ಕನೆಪೋಗಿ,

ಸುರತರು ನಂದನಂಗಳಿರ ರತ್ನ ಪಿನದ್ಧ ವಿಮಾನ ಕುಟ್ಟಿಮಾಂ
ತರ ಸುರತಾಲಯಂಗಳಿರ ಚಾರು ವಿಲೋಲ ಕಟಾಕ್ಷಪಾತ ಸೌಂ
ದರ ಪರಿವಾರ ದೇವಿಯರಿರಾ ಕಡುಕಷ್ಟಂ ಕೃತಾಂತನಿಂತು ನಿ
ರ್ದಯಮೆೞೆದುಯ್ಯೆ ಬಾರಿಸದೆ ಕೆಮ್ಮನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತಿರ್ಪಿರೇ ೪೫

ಸಂತಸದಿಂ ತನೆಯಿಪ್ಪ ಸುರತಾಮೃತದೊಳ್ ತಣಿದಪ್ಪುಜಿಂ ಜಿಗಿ
ತ್ತಂತಿರೆ ಪತ್ತಿ ಮೆಯ್ಗಳೆರಡಾದೊಡಮೇನಸುವೊಂದೆ ನೋೞ್ಪೊಡೆಂ
ಬಂತಿರೆ ಕೂಡಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಭೋಗಿಸಲೀಯದೆ ಕೆಮ್ಮನೆನ್ನನು
ಯ್ವಂತಕನೆಂಬ ಬೂತನೆಲೆ ಮಾಣಿಸಲಾಗದೆ ಪೇೞ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೇ ೪೬

ಎಂದು ಧೈರ್ಯಮಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಅತಿಪ್ರಲಾಪಂಗೆಯ್ವ ಲಲಿತಾಂಗ ದೇವನಂ ಸಾಮಾನಿಕದೇವರೆಯ್ದೆವಂದು,

"ನಿನಗೊರ್ವಂಗಲ್ಲವಸ್ಥಾಂತರವಮರಜನಕ್ಕೆಲ್ಲವಿಾ ಪಾಂಗೆ ಕಾರು
ಣ್ಯನಿನಾದಂ ನಿನ್ನನಿತ್ತಂ ನಗಿಸುಗುವೆಂಬೀದುಯ್ವಂತಕಂಗಿಲ್ಲ ದೇವಾಂ
ಗನೆಯರ್ ಮಾಜೂಂಪರೇ ಪೇಟಿ ಜನನಮೃತಿ ಜರಾತಂಕ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯಿಂ [ದಾ
ವನುವಿಾ ಸಂಸಾರದೊಳ್ ಬೇಯದನೊಳನೆ ಶರಣ್ ಧರ್ಮದಿಂದೊಂದು
ಮುಂಟೇ ೪೭

ಜಿನಚೈತ್ಯಬ್ರಾತಮಂ ಬಂದಿಸು ಜಿನ ಪದಪದ್ಮಂಗಳಂ ದಿವ್ಯಮಪ್ಪ
ರ್ಚನೆಯಿಂದಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದರ್ಚಿಸು ಜಿನನ ನಮಸ್ಕಾರಮಂತ್ರಗಳೊಳ್ ಭಾ
ವನೆಯಂ ತಾಳ್ದೊಟ್ಟಿಯಿಂದಂ ಜಿನಮಹಿಮೆಗಳಂ ಮಾಡು ನೀ ಭವ್ಯನಯ್
ಹುತ್ತಿನ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿವೋಲ್ ನೀಂ ತರಳತೆವೆರಸಿಂತೇಕೆ
ವಿಭ್ರಾಂತನಪ್ಪಯ್" ೪೮

ಎನೆ ಬಗೆಗೊಂಡು ಆಜು ಮಾಸಂ ಜಿನೇಂದ್ರನನೊಸೆದರ್ಚಿಸುತ್ತುಂ ನೋಡೆ ನೋಡೆ ಶರತ್ಸಮಯ ಜಳಧರರೂಪದಿಂದದೃಶ್ಯನಾಗಿ,

೪ ವಜ್ರಜಂಘಂ

ಉತ್ಪಳಖೇಟನೆಂಬುದು ಪೊಟಲ್; ಅದನಾಳ್ವ ಭೂಪತಿ ವಜ್ರಬಾಹು ನೃಪಂ; ಆ ನೃಪನ ಕಾಂತೆ ವಸುಂಧರೆ; ಅವರ್ಗಗ್ರಸೂನು ವಜ್ರಜಂಘನೆನೆ ಬಂದು ಪುಟ್ಟಿದಂ. ಆ ರಾಜಕುಮಾರಂ ಯೌವನ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಮಂ ಪ್ರಕಟಮಾಡೆ,

ಆ ದಿವಿಜೇಂದ್ರಲೋಕದಿರವುಂ ಪೆಸರುಂ ತನಗಿಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬೇ
ಱಾದುದೆ ಭೇದಮುಂಗರುಚಿ ರೂಪಿನ್ನ ಪೊಂಪುಱೆ ಗಾಡಿಯೇೞ್ಗೆ ಮೇ
ಲಾದ ವಿಲಾಸದೊಡ್ಡವಿನಿತುಂ ದಿವದಿಂದೊಡವಂದುನೆಂಬನಿ
ತ್ತಾದುದು ರೂಪು ಜವ್ವನಮನೊತ್ತರಿಸುತ್ತಿರೆ ವಜ್ರಜಂಘನಾ ೪೯

ಗಗನಕುಸುಮಮನೆ ಬಯಸಿ ಮರುಳ್ಗೊಂಡ ಮರುಳಂತೆ ಅವನ್ ದೇವ ಲೋಕದೊಳಿನಿತಾನುಂ ಕಾಲಮನುಭವಿಸಿದನುಭವಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆಯೆನಿಸಿವಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯಂ ನೆನೆನೆನೆದು,

ಕುಡುಮಿಂಚಂ ಮುಸೆದನ್ನರಪ್ಪ ಘಲ್ಲಯೊಳ್ಪಿಂಡಿರ್ ಮನಂಗೊಂತು ಬಂ
ದೊಡಮಾ ರಾಜಕುಮಾರನೊಲ್ಲನೆ ದಳನ್ಮಂದಾರಿಕಾ ಮಾಲೆಯೊಳ್

ಕಡುಗಂಪಂ ಸವಿದೊಂದು ತುಂಬಿ ಪಸಿವಿಂ ಮೆಳ್ಪಟ್ಟು ಬಂಡುಣ್ಣದಿ
ರ್ಪೊಡವಿರ್ಕುಂ ಬಟಿಕೆಂತುಮನ್ಯ ಕುಸುಮಾಮೋದಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ದುರ್ಕುಮೇ ೫೦

ಅನ್ನೆಗಮೈಶಾನಕಲ್ಪದೊಳ್ ಶ್ರೀಪ್ರಭವಿಮಾನದೊಳ್

“ ಮುಱಿದೇಟಿದುಯ್ಯೆ ನಿನ್ನನಿರದಂತಕನಾಂ ನಡೆ ನೋಡೆ ನೋಡೆ ನೀಂ
ಕರಗಿದೆಯೆಂತುಮೆನ್ನ ಸುಶರೀರದೊಳಿರ್ದುದು ಜೀವವಿನ್ನಯೊಡಲ್
ಕರಗಿದುದಿಲ್ಲವೆನ್ನ ಬಸಮಲ್ತೊಡಲಿಂದೆಮ ಶೋಕದೊಳ್ ಮನಂ
ಕರಗಿದುಮೆಯ್ದೆ ವಾರದಿರೆಯಿರ್ದೆಡೆಯಿಂ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಾ ೫೧

ಮದನನ ಕೈದುವೆಲ್ಲಿದನನಂಗನ ಕೈಪೊಡೆಯೆಲ್ಲಿದಂ ವಿಳಾ
ಸದ ಕಣಿಯೆಲ್ಲಿದಂ ಚದುರ ಪುಟ್ಟಿದನೆಲ್ಲಿದಂ ವಿನೋ
ದದ ಮೊದಲೆಲ್ಲಿದಂ ಸೊಬಗಿನಾಗರಮೆಲ್ಲಿದನೆಚ್ಚೆಯಾಣ್ಮನೆ
ಲ್ಲಿದನೆರ್ದೆಯಾಣ್ಮನೆನ್ನರಸನೆಲ್ಲಿದನೋ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಂ” ೫೨

ಎಂದು ನಿಜಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭ ವಿಯೋಗ ಶೋಕ ವ್ಯಾಕುಳೆಯಾಗಿರ್ದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾ ದೇವಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತರದೇವಿಯರ್ ಬಂದು, ‘ ಇಂತು ಬಾಯಟಿವುದೇ ? ಗಾಂಪು. ಜಿನಪತಿಯಂ ಪೂಜಿಸು. ಮುಂಭವದೊಳಿನಿಯನಂ ಪಡೆವೆ ’ ಎಂಬುದು ಮದನೆ ಮನದೆಗೊಂಡು ಗುರುಪಂಚಕಮಂ ನೆನೆಯುತ್ತುತ್ಸನ್ನಶರೀರೆಯಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕಿಣಿಯೆಂಬ ಪೊಟಲನಾಳ್ವ ವಜ್ರದಂತಭೂಪತಿಗಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿಮಹಾ ದೇವಿಗಂ ಮಗಳ್ ಶ್ರೀಮತಿಯೆಂಬಳಾಗಿ ನವಯೌವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ತಾಳ್ದಿದಳ್ ; ಪಂಡಿತೆಯೆಂಬ ದಾದಿ ಓದಿಸುತಿರೆ ಪರಮಪಂಡಿತೆಯಾದಳ್.

ಅಲರ್ದ ಪದಕ್ಕೆ ಬಂದಲೆವ ತೆಂಬೆಲರಿಲ್ಲದೆ ಮಾಣ್ದ ಮಲ್ಲಿಕೋ
ಜ್ಜ್ವಲ ಮುಕುಳಕ್ಕಮಾದ ಪೊಸಗಂಪನುಗುಬ್ತುರಲಿರ್ದು ರಾಗದಿಂ
ನಲಿವ ಮರಾಳಿಯಿಲ್ಲದಿನಿಸಂ ತಡೆದಂತರಿಸಿರ್ದ ಪದ್ಮಕು
ಟ್ಮಲ ವಿಭವಕ್ಕಮೇಂ ದೊರೆಗೆವಂದುದೊ ಯೌವನದೇಟಿಗೆ ಕನ್ನೆಯಾ ೫೩

ಒಂದು ದಿವಸಮಾ ಕನ್ನೆ ಕನ್ನೆಮಾಡಮೋವರಿಯೊಳಗೆ ಪವಡಿಸಿರೆ ನಿಶಾವಸಾನ ಸಮಯದೊಳ್ ಭೋಂಕೆನೆಬ್ಬಿತ್ತು ಯಶೋಧರ ಗುರುಗಳ ಕೇವಳ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಯೊಸಗೆಗೆ ಸೆರಿದ ದೇವಾಗಮನಮಂ ನೋಡಲೊಡಂ ಪೂರ್ವಭವಸ್ಮರಣಮಾಗಿ ದೇವ ಲೋಕದ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನಂ ನೆನೆದು ಬೆಚ್ಚನೆಸುಸಿರ್ದು ಮೂರ್ಛೆವೋಪುದುಂ ; ಪರಿ ಚಾರಿಕೆಯರುಂ ಕೆಳದಿಯರುಂ ಪರಿತಂದು ಎಂತಾನುಂ ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದೆಚ್ಚಿಜಿಸಿ ಬಿಸಗೊಳೆ, ಮುಜುಮಾತುಗುಡವೆಯುಂ ಮನಂಗುಡದೆಯುಮಿರೆ ನಡುಗಿ ಬಂದು

ವಜ್ರದಂತಂಗಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿ ಮಹಾದೇವಿಗಮಱಿಪಿದೊಡವರಿರ್ವರುಂ ಬಂದು, "ಇನಿತೇಕಾದುದೊ ನೋವು? ಆವುದು ನಿನ್ನುಬ್ಬೆಗಂ? ಪೇಳ್" ಎಂಬುದುಂ, ಆ ಕನ್ನೆ ಕಣ್ಬನಿಯಂ ಸೂಸಿದಳ್; ಒಂದುಮಂ ನುಡಿದಳಿಲ್ಲ. ಮೂಗುವಟ್ಟು ನೀಮೆಂಬುದನೆನ್ನಿಮೆಂದು ಉಸಿರದಿರ್ದ ತನೂಜೆಯ ಭಾವಮಂ ಮಹೀಶಂ ಬಗೆದು, ಪಂಡಿತೆಯುಂ ನೀನೀಕೆಯಂ ಬಲ್ಲ ಮಾೞ್ಕಿಯೊಳೊಡಂಬಡಿಸಿ ಮನಂಗಲ್ವುದೆಂದು ನಿಯೋಜಿಸಿ ಪೋದಂ. ಅನ್ನೆಗಂ ಗುರುಗೆ ಯಶೋಧರ ಮುನಿಗೆ ಕೇವಲ ಬೋಧಂ ಆಯುಧಾಗಾರದೊಳ್ ಚಕ್ರರತ್ನಮೊಡವುಟ್ಟೆ ನೃಪಂ ಜಿನಪತಿಗೆ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ ಅವಧಿಯಂ ಪಡೆದಂ. ಮಗುಳ್ದು ಬಂದು ಚಕ್ರ ಪೂಜೆಯಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ ಬಲಂಬೆರಸು ದಿಗ್ಜಯೋದ್ಯೋಗದಿಂ ಪೋದಂ.

ಶ್ರೀಮತೀ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಕಥಾವಳಿ

ಇತ್ತ ಪಂಡಿತೆಯುಂ ಶ್ರೀಮತಿಯುಂ ಶ್ರೀಮತಿಯನೊರ್ಬಳನೆ ಕನ್ನೆಮಾಡದ ಪೆಜಗಣ ನಂದನವನಕ್ಕುಯ್ದು ಅಳಕಂಗಳನೋಸರಿಸುತ್ತುಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೋಳಿಸಿ ನುಡಿದಳ್; "ಎನಗಿಂತು ನಿನ್ನ ಬಗೆಯಂ ಕಾದು ಅಕ್ಕ ಪೇೞಾರೊಳಿನ್ ನುಡಿವೋ? ಮನದೊಳಾದ ನಿರ್ವೇಗಂ ಕೂರ್ಪರೊಳ್ ನುಡಿದೊಡಲ್ಲದೆ ಪೋಕುಮೇ? ಬಗೆಯ ಬಯ್ಕೆಯುನೆನಗೊಪ್ಪಿಸು" ಎಂಬುದುಂ, ಸ್ವಭಾವಮುಗ್ಧೆ ನೆಲನಂ ಬರೆಯುತ್ತುಂ, "ಪೇೞ್ದಪೆಂ; ಕೇಳ್. ದೇವಾಗಮಮಂ ನೋಡಲೊಡಂ ಪ್ರಾಗ್ಜನ್ಮ ಕಥಾವಳಿಯೆಲ್ಲಮಂ ಬಗೆದು ಎನಗೆ ನೋವಾದುದು. ಆನೀ ಭವಕ್ಕೆ ಮೂಜನೆಯ ಭವದೊಳ್ ಗಂಧಿಳ ವಿಷಯದ ಪಾಟಳಿಗ್ರಾಮದೊಳ್ ನಾಗದತ್ತನೆಂಬ ಪರಗದಂಗಮಾತನ ಪರದಿತಿ ವಸುದತ್ತೆಗಂ ಅಯ್ವರ್ ತನಯರಿಂದಂ ಇರ್ವರ್ ತನೂಜೆಯರಿಂದಂ ಕಡೆಯ ಗರ್ಭದೊಳ್ ನೆಲಸಲೊಡಂ ಅನ್ಯಜನ್ಮೋಪಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದೆನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದರುಂ ತಂದೆಯುಮೊರ್ವರುೞಿಯದಂತೆ ಪೋಪುದುಂ, ಅರಸನ ದೆಸೆಯಿಂ ಮನೆಯುಂ ಕವರ್ತೆಪೋಪುದುಂ, ಪೆಜರ ಕೀೞಿಲೊಳಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಯುಂ ಬದಗುಗೆಯ್ದುಣೆ ನವಮಾಸಂ ನೆಱಿದಾಂ ಪುಟ್ಟುವುದುಂ, ಎನ್ನ ಮೆಯ್ಯ ದುರ್ಗಂಧಕ್ಕೆ ಪೇಸಿ ಕಂಡವರೆಲ್ಲಮೆೞಿದು ಕಳಿಯೆ ಪರೇತವನ ಭೂಮಿಯೊಳ್ ಜೀರ್ಣ ಶೀರ್ಣ ಚೀರಂಗಳಿಂದಂ ಪುದಿದಿರಿಸಿ ಪೋಗಿ ತಾನಿರ್ಬರುಂ ತಿರಿದು ತಂದಿಕ್ಕಿದೆಂಜಲವುಟುವುಂ ತಿಂದು ಪೆಸರುಮಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ನಾಮಿಕೆಯಾಗಿ ಬಳೆಯೆ, ಅವರುಮನಂತಕಂ ಸವಿ ನೋೞ್ಪುದುಂ, ಆನುಂ ಅಂಬರತಿಳಕಮೆಂಬ ಗಿರಿವರದಮೇಲೆ ಪಿಹಿತಾಸ್ರವ ಮುನಿಗಳಂ ಕಂಡು ಪೊಡೆವಡುವನಿತುವರಮಱಿವಿಲ್ಲದೆಯುಂ ಅಪಮಪಮೋಳಾವ ಮುನಿಪೇೞಕವಿ ನೆಱಗಿ, 'ಎನಗೀ ವಿಧದಿಂ ದುಃಖಮಾವುದು ಕರ್ಮದೋಳಾಯ್ತು? ಕಾವುದನಾಥೆಯು' ನೆನೆ ಯತಿಪತಿ ನುಡಿದಂ: 'ಮಗಳೆ, ನಿನ್ನ ಪುರಾತನ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಫಲಂಗಳ್. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೀ ವಿಷಯದ ಪಳಾಳಕೂಟ ಗ್ರಾಮದೊಳ್ ದೇವಿಲನೆಂಬ ಗ್ರಾಮ

ಕೂಟಂಗವಾತನ ಕುಟುಂಬಿನಿ ವಸುಮತಿಗಂ ಧನಶ್ರೀಯೆಂಬ ಮಗಳಾಗಿ ನೀಂ ಪುಟ್ಟಿ ಸಮಾಧಿಗುಪ್ತರೆಂಬ ಯತಿಗಳಧ್ಯಯನಂನಿನಗನಿಷ್ಟಮಪ್ಪುದಱಿಂದವರೋದುವಾವಾಸದೊಳ್ ಸಾರಮೇಯಪೂತಿ ಕಳೇವರಮನಿಕ್ಕಿದೊಡವರ್, 'ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಮಗಳೆ, ನೀನಿದಂ ನೆಗಟ್ದ್ಬೆ? ದುರ್ಗತಿಹೇತು; ಕಿಱಿದು ದುಃಖಮಂ ಮಾಡುಗುಮೇ?' ಎಂಬುದುಮಾ ನುಡಿಗೆ ನೀಂ ಬೆರ್ಚಿ ಬೇಗಮದನೆಟಿದು ಕಳೆದು 'ಅಱಿಯದೆ ಗೆಯ್ದುದರ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಯಿಪ್ಪುದೆಂದು ಕಾಲ್ಗೆಱಗಿದ ನಿನ್ನುಪಶಮಂ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮಮಂ ಪಡೆದತ್ತು. ಮುನ್ನಿನ ದೋಷಂ ನಿನ್ನನೀ ಪದಕೆ ತಂದುದು.' ಎಂಬುದುಮಾ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಸಮಕ್ಷದೊಳವರ ಪೇಟ್ದ ಮಾಟ್ಕೆಯೊಳೆ ನೋಂತು ಆಯುಷ್ಯಾವಸಾನದೊಳೀಶಾನ ಕಲ್ಪದೊಳ್ ಶ್ರೀಪ್ರಭ ವಿಮಾನದೊಳ್ ಲಲಿತಾಂಗದೇವಂಗೆ ವಲ್ಲಭೆಯೆಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯೆಂಬೆನಾಗಿ ಪೂರ್ವೋಪಕಾರಮಂ ನೆನೆದು ಪಿಹಿತಾಸ್ರವ ಭಟ್ಟಾರಕರ ಸಾನುಮಾತನುಂ ಬಂದಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಪೋಗಿ ಸುರಲೋಕಸುಖಂಗಳನೆನಿತಾನುಂ ಕಾಲಮನುಭವಿಸಿ ಪುಣ್ಯಾವಸಾನದೊಳ್ ಮದೀಯ ಜೀವಿತೇಶಂ ಧರಾತಳಕ್ಕೆ ಕೆಡೆವುದುಮಾಸುಮಾತನ ವಿಯೋಗದೊಳಱುದಿಂಗಳ್ವರಂ ಜಿನೇಂದ್ರಮಹಿಮೆಯುಂ ಮಾಡಿ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದೆಂ.

ಲಳಿತಾಂಗಂ ದಿವದಿಂದಮುಂದಿೞಿದು ಬಂದೀ ವಿಶ್ವ ವಿಶ್ವಂಭರಾ
ತಳದೊಳ್ ಭೂಚರ ಖೇಚರರ್ಕಳೊಳಗಿನ್ನೆಲ್ಲಿರ್ದೊಡಂ ಕೂಡದಾ
ಗಳಣಂ ಕೂಡದು ಬಾಟ್ವಮಾತೆನಗದರ್ಕಾಗೇನನೇನೆಂಬೆನೆಂ
ದೊಳಕೊಂಡಿರ್ಪುದಱಿಂದಮಾದುದೇನಗೀ ವಾಚಂಯಮಂ ಸಂಯಮಂ ೫೪

ಎನ್ನಿರ್ದೆಯೊಳ್ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನಾ ಸೌಂದರರೂಪಮಿನ್ನುಂ ಶಾಸನಂ ಬರೆದುದು; ಬೆಚ್ಚುದು, ಅಚ್ಚುಱಿದುದು. ಅದರಿಂದಮೆನ್ನ ಬಯಕೆಯಪ್ಪುದು ಮಾನಸರ ದೆಸೆಯೊಳ್ ತೀರ್ವುದಲ್ತು. ಇದಂ ಮದೀಯ ಮಾನಸದೊಳೆ ತಾಳ್ದು ಪಿರಿದುಮನುರಾಗದಿಂದಂ ಬರೆದ ಪಟಮನಿದನರ್ಚಿಸಿ ಕನ್ಯಾಬ್ರತದೊಳೆ ಕಾಲಮಂ ಕಟಿಪುವೆಂ." ಎಂದು ನುಡಿದು ಮಾಣ್ದ ಕನ್ನೆಯ ನುಡಿಯುಂ ಪಂಡಿತೆ ಮನದೆಗೊಂಡು, "ನಿನ್ನ ನಿರ್ವೇಗಮನಱಿದೆಂ. ಶಕ್ತಿಯೊಳ್ ಮುಕ್ತಿಯುಂ ಸಾಧಿಸಲಕ್ಕುಂ. ನಿನ್ನಿನಿಯನ ನಱಸಲ್ ಸಾರ್ವೆಂ. ಚಿಂತಿಸದಿರ್." ಎಂದು ಮುನ್ನಮಾ ಪಟದೊಳಾಕೆ ಬರೆಯದೆ ಬಂಚಿಸಿದ ಅವಿನಾಣಂಗಳನಱಿಯೆ ಬೆಸಗೊಂಡು ಪಟಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಮಹಾಪೂತ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲದ ಪಟ್ಟಸಾಲೆಯ ಮುಂತೆ ನೇಱಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನೆ ಪಾರುತ್ತಮಿರ್ದಳ್.

ಇತ್ತ ವಜ್ರದಂತಂ ಪಟ್ಖಂಡಮಂಡಿತ ವಸುಂಧರಾತಳಮಂ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿ ನಿಜಾಸ್ಪದ ರಾಜಧಾನಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದದೊಳ್ ನಿಂದು ಮಗಳ ಮದುವೆಯುಂ ಮಾಡಲೆಂದು ಬಟಿಯನಟ್ಟಿದಾಗಳ್ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದು ಕಾಲ್ಗೆಱಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ

ಭೋಗ ಭಾಗಿಯಾಗೆಂದು ಪರಸಿ ತೞ್ಕೈಸಿಕೊಂಡು, "ಮಗಳೆ, ನಿನಗೆ ಮನಸ್ತಾಪ ಮಾಗಳೆ ಪಿಂಗುಗೆ. ನಾಳೆ ನಾಡಿದು ಮಹೋತ್ಸವದಿಂ ಜೀವಿತೇಶನೊಳ್ ಕೂಡುವೈ. ಯಶೋಧರ ಗುರುಗಳ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯೊಸಗೆಯೊಳವಿಚಳ ಭಕ್ತಿಯೊಳೆನಗೆ ಪುಟ್ಟಿದವಧಿಜ್ಞಾನದೊಳೆನ್ನ ನಿನ್ನ ನಿನ್ನ ಕಾಂತನ ಜನ್ಮಾಂತರಂಗಳನಱಿದೆನ್. ನೆನೆವೋ ನೀಂ?" ಎನೆ, "ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಮದೆಲ್ಲಮುಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ. ಮದೀಯ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನಪ್ಪ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನೆಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಬೆಸಸಿಂ" ಎಂಬುದುಂ, "ಆನ್ ನಿಮ್ಮಿಂ ಮುನ್ನಂ ಅಚ್ಯುತಕಲ್ಪದಿಂ ಪರಿಚ್ಯುತನೆನಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ವಜ್ರದಂತ ನಾದೆಂ. ನಿನ್ನ ದೇವನಪ್ಪ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನುಮಾಶಾನ ಕಲ್ಪದಿಂ ಬಂದು ಉತ್ಪಳ ಖೇಟಮನಾಳ್ವ ಎನ್ನ ಮೈಯ್ದುನನಪ್ಪ ವಜ್ರಬಾಹುಗಮೆನ್ನ ತಂಗೆಯಪ್ಪ ವಸುಂಧರೆಗಂ ವಜ್ರಜಂಘನೆಂಬ ತನುಜನಾದಂ. ಆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯೆ ನೀನುಮೆನಗೀಗಳ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದಾ. ನಿನ್ನ ನಲ್ಲನಿಂದೆ ಬಂದಪಂ. ಪಂಡಿತೆಯುಮಾವೃತ್ತಾಂತದುತ್ಸವಮಂ ಕೊಂಡು ಬರ್ಕುಂ" ಎಂದು ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಪೋಗಲ್ವೇೞ್ದು ವಜ್ರದಂತನಾಸ್ಥಾನ ದಿಂದೆೞ್ದು ಪೋದಂ.

ಚಿತ್ರಪಟ ವ ತಿಹಾರಂ

ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತ ಪಂಡಿತೆಯುಂ ತನ್ನ ಪೂಣ್ದು ಪೋದ ಕಜ್ಜಮಂ ಸಾರ್ಥ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಶ್ರೀಮತಿಯಂ ಕಂಡು, "ನಿನ್ನ ಬರೆದ ಪಟಮಂ ಮಹಾಪೂತ ಜಿನಾಲಯದ ಮುಂದೆ ನೇಱಿದಾಗಳ್, ವಾಸವ ದುರ್ದಂತರೆಂಬರ್ ದುರ್ವಿದಗ್ಧರ್ ಪೇೞ್ಲನೆ ಸಾರ್ದು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ವಾಸವನದಂ ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ, 'ಇದು ನಾಕಲೋಕವಿಭವಂ ಮದ್ವೃತ್ತಕಂ. ಈ ಮೃಗಶಾಬೇಕ್ಷಣೆ ಮನ್ಮನೋರಮೆ. ಎಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದಳೊ ಮತ್ಪ್ರಾಣೇಶೆ' ಎಂದಿಲ್ಲದುಬ್ಬೆಗಮಂ ತಾಳ್ದಿದಂ. ದುರ್ದಂತನಳೀಕೋದಂತಗಳಿ ನಱಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದುಮಾಂ ಪೋಗಿ, 'ಏಕಿನಿತಾಕುಳಂ ಪ್ರಭುಗೆ? ಪಟಮೆಮ್ಮಯ ಕೂಸಿನ ಚಿತ್ರಂ. ಈಕೆಯೊಳ್ ಪೂರ್ವಭವಾನುರಾಗಮುಳ್ಳೊಡೆ ಆಕೆಯ ತನ್ನ ಬಯ್ಕೆಯವಿನಾಣಮಂ ಪೇೞ್ಗೆ' ಎಂಬುದುಂ ನಾಣ್ಚಿ ಇರ್ವರುಂ ಪೋಪುದುಂ, ಅನ್ನೆಗಂ ಒರ್ವಂ ರಾಜಕುಮಾರಂ

ಧನು ಕಾಮಂಗಿಕ್ಷುದಂಡಂ ಪೞಿಯಿಗೆ ಮಕರಂ ಬಾಣಸಂಘಾತವಬ್ಜಂ ನನೆಯೆಂಬೀ ಚಿಹ್ನಮಿಲ್ಲೆಂಬನಿತೆ ಮನಸಿಜಾಕಾರಮಾಕಾರನೀಂ ಜಾ ಣನೊ ಧಾತ್ರಂ ರೂಪನಿಷ್ಪಾದನ ವಿಧಿಯೊಳಿವಂ ಮುನ್ನಮೀಂ ನೋಂಪಿಯುಂ ನೋಂತನೊ ಪೇೞೆಂಬಂತೆ ಬಂದಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ॥೫॥

ಅಂತು ಬಂದು ಶ್ರೀಮಜ್ಜಿನಭವನಮಂ ಮೂಮೆ ಬಲಗೊಂಡು ಸಿದ್ಧಶೇಷೆಯಂ ಕೊಂಡು ಪೊಱಮಟ್ಟು, ಇದಿರೊಳ್ ನರರ ಖಚರರ ಗುಂಡಂ ಕಂಡೀನೆಂಸಿಯೇನಂ

ನೋಡಿದಪ್ಪುದೆಂದೆಯ್ದೆವಂದು ನೋಟ್ಟಿನ್ನೆಗಮಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಪಟಮಂ ಭೋಂಕೆನೆ ಕಂಡು ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ ಇರುಳ್ ಕಂಡ ಕನಸಂ ಮಱುದಿವಸಂ ನೆನೆವಂತೆ ಸುರಲೋಕಸುಖಾನುಭವಮನೊಗೆಳೆ ನೆನೆದು,

'ಎಲೇ ಬಗೆದೆನೀಗಳೀ ಬರೆದ ಕಲ್ಪಮಿಾಶಾನಮಿಾ
ಚಲಲ್ಲುಳಿತ ಕೇತನಂ ಸುರವಿಮಾನಮಾ ಶ್ರೀಪ್ರಭಂ
ಸಲೀಲವದನಾರವಿಂದಮಿದು ದೇವವೃಂದಂ ಲಸ
ದ್ವಿಲಾಸ ದರಹಾಸ ರಮ್ಯಮಿದು ದಿವ್ಯಕಾಂತಾಜನಂ ೫೬

ಇದಂದು ಲಲಿತಾಂಗದೇವನೆನೆ ಸಂದ ಮದ್ರೂಪಮಿಾ
ಮದಾಲಸ ವಿಲೋಲ ಲೋಚನೆ ದಲೆನ್ನ ಮಾದೇವಿ ತ
ಪ್ಪದೀ ಲಲನೆ ತತ್ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯೆ ನೋಟ್ಟೊಡೀ ಚಿತ್ರಮಿಂ
ತಿದಾಕೆಯದೆ ಬಲ್ಮೆ ಪೇೞ್ ಪೆಱರ್ಗಮಿಂತುಟೊಂದಕ್ಕುಮೇ ೫೭

ಮತ್ತಂ ಕನಕ ಕದಳೀವನದೊಳಗಣ ಮಣಿಭವನದೊಳಗೆ ಮನವೊಱಲ್ವಿನೆಗಮೆನ್ನ ಸೋಂಕಿನೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ವೀಣೆಯಂ ಬಾಜಿಸುವ ರೂಪಮುಮಂ ಅಚ್ಯುತೇಂದ್ರ ಪೂಜಾವಿಳಾಸಮುಮಂ ಮಂದರ ಕಂದರ ವಿಹಾರಮುಮಂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಲಾದಪುದು ; ಪೆಱವುಮೆನ್ನಾಕೆಯಱಿಕೆಯವಿನಾಣಂಗಳ್ ಕೆಲವು ಬರೆದುವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ತನ್ನೊಳೆ ಬಗೆದು, 'ಹಾ! ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೇ!' ಎಂದು ಮೂರ್ಛೆವೋಪುದುಂ, ಪರಿಜನಂ ತುರಿಪದೆ ಕರಕಾಂಬುವಂ ತಳಿದೆಟ್ಟಿಸೆ ಕುಮಾರಂ ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದು, 'ಈ ಪಟಮನಿಲ್ಲಿಗಾರ್ ತಂದರ್ ?' ಎಂಬನ್ನೆಗಂ ಭವದೀಯವಲ್ಲಭಂ ಲಲಿತಾಂಗಚರ ವಜ್ರಜಂಘನೆಂಬುದನಾಂ ತಿಳಿದು ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಂ ಬೇಗಮೆಯ್ದೆ ಪೋಗಿ,

'ತುದಿಯೆಯ್ದಿತ್ತೆನಗೆನ್ನ ಪೂಣ್ಕೆ ನಿನಗಂ ಪುಣ್ಯೋದಯಂ ಸಾರ್ಚಿ ಬಂ
ದುದು ಧಾತ್ರಂಗಮುಳಂಕೆಗೊಂಡ ಪಿರಿದುಂ ಚಿಂತಾಂತರಂ ಪೋಯ್ತು ಕೂ
ಡಿದುದಾ ಶ್ರೀಮತಿಗಂ ಮನೋರಥಫಲಂ ಶ್ರೀ ವಜ್ರದಂತಂಗಮಾ
ದುದು ರಾಗೋತ್ಸವಮೆಲ್ಲಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಜಯಂ ಭದ್ರಂ ಶುಭಂ ಮಂಗಳಂ ೫೮

ನೀಂ ಲಲಿತಾಂಗಚರನ್. ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾದೇವಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾವಂ ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಂ ನಿಮ್ಮತ್ತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿ ಮಹಾದೇವಿಗಂ ಶ್ರೀಮತಿಯೆಂಬ ಮಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದಳ್. ಆಕೆ ನಿಮ್ಮೊಳಾದ ವೃತ್ತಾಂತಮನೀ ಪಟದೊಳ್ ಬರೆದು ಆನ್ ತನಗೆ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಭೂಮಿಯೆನಾಗಿ ಕಿಱಿಯಂದಿಂದಿತ್ತ ನಡಪಿದೋದಿಸಿದ ದಾದಿಯೆನಪ್ಪುದಱಿಂ ಈ ಪಟಮಂ ಪ್ರಾಣಮನೆ ಕೈಯೆಡೆಗುಡುವಂತೆನ್ನ ಕೈಯೊಳ್ ಕೊಟ್ಟು ಮದೀಯ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನನೆಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕುಮೆಲ್ಲಂದದೊಳಮಱಸೆಂದಟ್ಟಿದೊಡೆ ಬಂದು

ಇದನಿಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿರ್ದೆಂ. ಮದೀಯ ಕ್ಲೇಶಫಳಮಿಂದು ನಿನ್ನ ಬರವಿನಿಂದಂ ಸಫಳ ಮಾದುದೆಂ'ಬುದುಂ ಆತಂ ರೋಮಾಂಚ ಕಂಚುಕಿತ ಶರೀರನಾಗಿ,

'ನಿನಗಾನೇನೆಂಬೆನೆನ್ನಿರ್ದಿರವನಱಿದು ನೀನಿರ್ದೆಯಿನ್ನಾಕೆಗಂ ನೀಂ
ಮನದನ್ನಯ್ ತೋಱು ನಿನ್ನೀ ಪಟಮನೆನಗದಂ ನೋಡಿ ಮತ್ಕಾಂತೆಯುಂಕಾ
ಣ್ಬೆನೆಗಂ ಸ್ವೈರಿಪ್ಪೆನೆನ್ನೀ ಬರೆದ ಪಟಮುಮಂ ಕೊಂಡು ಪೋಗಾಕೆಗೆಂದಿಂ
ತಿನಿತುಂ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ನಿನ್ನಿನಿಯನಱಿಯೆ ಪೇೞ್ದಿಟ್ಟದಂ ಲೋಲನೇತ್ರೇ," ೫೯

ಎಂದು ಪ್ರಿಯತಮನ ಬರೆದ ಸಾಭಿಜ್ಞಾನ ಪಟಮನೀವುದುಮಾಕೆಯುಮದಂ ನಿಮಿರ್ಚಿ ನೋಡಿ,

ಅವಿನಾಣಮನಿತುಮೆರ್ದೆವುಗೆ
ಕಿವಿವುಗೆ ಪಂಡಿತೆಗೆ ನುಡಿದ ನಲ್ಲನ ನುಡಿ ತ
ಳ್ತವಿರಳ ರೋಮಾಂಚದೆ ಮಾ
ಧವ ಸಮಯದೊಳಲರ್ದ ಚೂತಲತೆಯನೆ ಪೋಲ್ತಳ್ ೬೦

ಶ್ರೀಮತೀ ವಜ್ರಜಂಘ ವಿವಾಹಂ

ಅನ್ನೆಗಮತ್ತ ಶ್ರೀಮತೀ ವಜ್ರಜಂಘರ ಚಿತ್ರಪಟ ವ್ಯತಿಹಾರಮಂ ವಜ್ರ ಜಂಘಾನುಚರರಿಂದಮಱಿದು ವಜ್ರಬಾಹು ಮಹೀನಾಥಂ ಪುಂಡರೀಕಿಣಿಗೆ ಬಂದು ಮುಂದಟ್ಟಿದ ದೂತಂಗೆ ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯುಂ ಮೆಚ್ಚಿತ್ತು ಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತ ನಾಗಿ ವಜ್ರಬಾಹು ಕ್ಷಿತಿಪತಿಗಿದಿರ್ವೋಗಿ ವಿಜಯ ಗಜೇಂದ್ರಮನೇಱಿಸಿ ಮುಂದಿ ಟ್ಟೊಡಗೊಂಡು ಬಂದು ವಿವಿಧ ವಿಶೇಷ ಸತ್ಕಾರಂಗಳಿಂ ಸಂತಸಂ ಬಡಿಸಿ "ನಿನಗಾ ವುದು ಮನೋರಥಮದಂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೆ"ನೆ,

''ಎನಗರಿದುಂಟೆ ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದುೞಿದಾವುದುಮೆಲ್ಲಮುಂಟು ನೀ
ನೆನಗೆ ನರೇಂದ್ರಮೌಳಿ ಮಣಿ ರಾಜಿ ವಿರಾಜಿತ ಪಾದಪೀಠ ನೆ
ಟ್ಟನೆ ದಯೆಗೆಯ್ವೊಡೀ ನಿಜ ತನೂಜೆಯನುತ್ಸವ ಮಂಗಳಾನಕ
ಧ್ವನಿ ದೆಸೆಯಂ ಪಳಂಚಲೆವಿನಂ ನೆರಪೀಗಳೆ ವಜ್ರಜಂಘನೊಳ್" ೬೧

ಎಂಬುದು, ಚಕ್ರಧರಂ,

"ಒಡೆಯಂ ಕೂಸಿಂಗದೊಂದೇ ಕುಲದ ಚಲದ ಪೆಂಪೊಂದೆ ಚೆಲ್ವೊಂದೆ
ಸಂದೊಳ್ನುಡಿಯೊಂದೇ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದೇ ಪುದಿದೊದವಿದ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸ್ನೇಹ
ವೊಂದೇ ನುಡಿಯಲ್ಪಿಕ್ಕಲ್ಕದೊಂದಲ್ತೆನಲೆಡೆ ಪೆಱರ್ಗಿನ್ನಿಲ್ಲ ಮುನ್ನಾ ವಿಧಾ
ತ್ರಂ ಕುಡಲಿರ್ದಂ ಕನ್ನೆಯಂ ಪೇೞ್ ನಿನಗಮೇನ್ ದಂಮುಗಂ ವಜ್ರಬಾಹೂ" ೬೨

ಎಂದು ನಿಜ ರಾಜಧಾನಿಯೊಳೊಸಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ವಧೂವರರಿರ್ವರುಮಂ ಮಂಗಳ ಜಳಂಗಳಿಂದಂ ಮಿಸಿಸಿ ನೆಱೆಯೆ ಕೈಗೆಯ್ದು ವಿವಾಹಮಂಟಪದ ನಡುವಣ ಮಣಿಮಯ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾಸಿದ ದಳಿಂಬದೊಳಿರಿಸಿದಾಗಳ್

ನೆಱೆದತ್ತಿತ್ತಾನುಮೀ ದಂಪತಿಯ ಬಯಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯ್ತುತ್ಸವಂ ಕಣ್
ದೆಱೆದಂತಾಯ್ತೆನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಫಲಮೆನುತುಂ ರಾಗಮಂ ಬೀಱಲಾದ
ಟ್ಕಿಱ ಪೆಂಪಂ ತೋಱಲಾಗಳ್ ಕನಕ ಕಳಶಮಂ ತಾನೆ ಬಂದೆತ್ತಿ ಕೈನೀ
ರೆಱೆದಂ ಶ್ರೀವಜ್ರದಂತ ಕ್ಷಿತಿಪತಿ ಸತತೋತ್ಸಾಹ ಸಂದೋಹದಿಂದಂ ೬೩

ಅಂತು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಂಗೆಯಿಸಿದಾಗಳ್ ಶ್ರೀಮತಿ

ಇನಿಯನ ಕೆಂದಳಂ ತಳಮನೊಯ್ಯನೆ ಸೋಂಕೆ ಪೊದಟ್ದ ನಾಣ ಪೆಂ
ಪಿನೊಳೊಗೆತರ್ಪ ಘರ್ಮಜಲಬಿಂದುಗಳಿಂ ನಮಿತಾನನಾಬ್ಜೆ ಬೆ
ಚ್ಚನೆ ಬಸಿವಿಂದುಕಾಂತ ಕರ ಸಂಕುಳಮೊಯ್ಯನವುಂಕಿ ಸೋಂಕೆ ಸೋಂ
ಕಿನೊಳೊಱೆವಿಂದುಕಾಂತ ಮಣಿಪುತ್ರಿಕೆಯಂದದಿನೊಪ್ಪಿ ತೋಱಿದಳ್ ೬೪

ವಜ್ರಜಂಘಂ

ಪುಳಕಪ್ರೋದ್ಭೇದ ಘರ್ಮೋದಕ ವಿಸರಮನೊತ್ತಂಬದಿಂ ತಾಗೆಯುಂ ನಿ
ಶ್ಚಳ ಧೈರ್ಯವ್ಯಾಜ ತಿರ್ಯಗ್ವಳನ ತರಳಿತಂ ದೃಷ್ಟಿ ಪೇಟ್ದಿತ್ತು ನಿರ್ವ್ಯಾ
ಕುಳಮಾಗಳ್ ರಾಜಪುತ್ರ ಸ್ಮಿತ ಮಧು ಮಧುರಾಪಾಂಗ ಜೈತ್ರಾಂಗಜಾಸ್ತ್ರಂ
ಗಳ ಕೋಳಂ ನೂತನ ಪ್ರೇಮದೆ ನಿಮಿರ್ವೆಡೆಯೊಳ್ ದೃಷ್ಟಿಯಂ ಕಾವನಾವಂ ೬೫

ಅಂತಭಿನವ ಸಂಗ ರಮಣೀಯತರ ಮುಗ್ಧವಧೂ ವದನ ವಿಲೋಕನ ಸುಖಮನನುಭವಿಸಿ,

"ಇನಿವಿರಿದೊಂದು ಮೇಳಮುಮೊಡಂಬಡುವಟ್ಕಱುಮೆನ್ನ ನಿನ್ನ ಮು
ನ್ನಿನ ಭವದೊಂದು ಕೂರ್ಮೆಯೊಳಿ ಕೂಡಿದುದೀ ಭವದಿಂದಮಾದ ವಾ
ಸನೆ ಮಱುಮೆಯ್ಗ ಮುಕ್ಕುಮದಱಿಂದೆನಗಂ ನಿನಗಂ ಸಮಂತು ಮು
ನ್ನಿನ ಭವಮೀ ಭವಂ ಮಱುಭವಂ ಸಫಲಂ ಮೃಗಲೋಲ ಲೋಚನೇ" ೬೬

ಎಂದು ಕೆಚ್ಚುವಿರ್ದ ಮಚ್ಚುಮನಳವಿಗಱಿದಲಂಪುಮಂ ಬಳವಿವಡೆದಟ್ಕಱುಮನೋರೊರ್ವರೊಳ್ ನೆಱೆದು ನಿತ್ಯೋತ್ಸವಂಗಳ್ ಕೆಲವು ಕಾಲಂಸಲೆ, ಸಲ್ಗೆವೆರಸಿದ ತನ್ನ ನಣ್ಪಂ ತೋಱಿ ವಜ್ರಬಾಹು ಮಹೀಪತಿಯಂ ಕರೆದು, "ಎನ್ನ ತನಯುಂ ಅಮಿತತೇಜಂಗೆ ಭವದೀಯಾತ್ಮಜೆಯನನುಂದರಿಯಂ ಕುಡು" ಎಂದು ಬೆಳ್ಗೊಡೆಯಾತನಟ್ಟಿವಡೆ ಕೊಳ್ಕೊಡೆಗೆ ವಜ್ರಬಾಹು ಕುಡೆ ವಿವಾಹ ಮಂಗಳಂ

ರಯ್ಯುಮಾಯ್ತು. ಆ ವಿವಾಹ ಕಲ್ಯಾಣಾನಂತರಂ ನಿಜತನೂಜೆಯ:ನಳಿಯನೊಡನೆ ಕಳಿಪುವುದ್ಯೋಗಮನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಯಶೋಲಾಂಛನಂ ಶ್ವೇತಾತಪತ್ರಂ ಕಳಿದುೞಿದುವುಮನಿನಿತಾನುಂ ವಸ್ತುವಂ ತರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಪಂಡಿತೆಯುಮ:ನೊಡವೋಪಂತು ಮಾಡಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜನಳಿಯನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ,

"ಬಗೆದುಂ ನಿನ್ನನ್ನವಾಯೋನತಿಯನಿವಳತ್ತ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧಮಂ ನೀಂ
ಬಗೆದುಂ ಸಂದೆಮ್ಮ ನಣ್ಪಂ ಬಗೆದುಮಱಿಯದೇನಾನುಮೆಂದಾಗಳುಂ ಮೆ
ಲ್ಲಗೆ ನೀಂ ಕಲ್ಪಿಪ್ಪುದೆಮ್ಮಂ ನೆನೆದೆರ್ದೆಗಿಡದಂತಾಗೆ ಪಾಲಿಪ್ಪುದಿಂತೀ
ಮೃಗಶಾಬೇಕ್ಷಾಕ್ಷಿಯಂ ಮನ್ನಿಸುವುದಿನಿತನಾಂ ಬೇಡಿದೆಂ ವಜ್ರಜಂಘಾ" ೬೭

ಎಂದು ನುಡಿದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿಮಹಾದೇವಿಯುಂ ತಾನುಮಾತ್ಮೀಯ ಪ್ರಿಯಾತ್ಮಜೆಯ ಮೊಗಮನಟ್ಕರ್ತು ನೋಡಿ,

"ಮನಮಱಿದಂಜಿ ಬೆರ್ಚಿ ಬೆಸಕಯ್ ನಿಜವಲ್ಲಭನೇನನೆಂದೊಡಂ
ಕಿನಿಸದಿರೊಂದಿದಗ್ರಮಹಿಷೀಪದದಲ್ಲಿ ಪದಸ್ಥೆಯಾಗು ನಂ
ದನರನಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಧನರಂ ಪಡೆ" ಯೆಂದವರ್ದಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತ
ತ್ತನುಜೆಯಗಲ್ಕೆಯೊಳ್ ನೆಗಪಿದರ್ ಬಸವಲ್ಲದ ಬಾಷ್ಪವಾರಿಯಂ ೬೮

ಅಂತು ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪರಿವಾರಂಬೆರಸು ಪೋಗಿ ಕಿಱಿದಂತರಂ ಬರಂ ಕಳಿಪಿ ಮಗುಳೆ, ವಜ್ರಬಾಹು ಮಹೀಭುಜಂ ವಜ್ರಜಂಘನುಮಂ ಶ್ರೀಮತಿಯುಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕತಿಪಯ ಪ್ರಯಾಣಂಗಳಿಂ ಪೋಗಿ ಉತ್ಪಳ ಖೇಟಮಂ ಪುಗುವಾಗಳ್ ಅಪೂರ್ವವಧೂವರರಿರ್ವರಂ ನೋಡಲೆಂದು ಎತ್ತಂ ನೆರೆದು,

"ದಿವಿಜೇಂದ್ರಾವಾಸದೊಳ್ ಮುನ್ನೊಡನೆ ದಿವಿಜಭೋಗಂಗಳಂ ಭೋಗಿಸಿರ್ದೀ
ಭವದೊಳ್ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸ್ಮರರೆನೆ ನೆರೆದೋರೊರ್ವರೊಳ್ ಮತ್ತಮುತ್
ತ್ಸವದಿಂದಂ ಮರ್ತ್ಯಭೋಗಂಗಳನನುಭವಿಸಲ್ ನೋಂತರಿಂತೀಗಳಿಂತುಂ
ತವರಂತೇಂ ಪುಣ್ಯಮಂ ಪುಂಜಿಸಿದರೊ ಪಿರಿದುಂ ಶ್ರೀಮತೀ ವಜ್ರಜಂಘರ್" ೬೯

ಎಂದತಿ ಪ್ರಮೋದಮತ್ತ ಪುರಜನಾನುರಾಗದೊಡನೆ ರಾಜಮಂದಿರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಪಂಡಿತೆಗೆ ವಿವಿಧವಿನೋದಂಗಳಂ ತೋಱಿ ಮೆಱೆದು ದಾನ ಸನ್ಮಾನಾದಿಗಳೊಳ್ ಸಂತೋಷಂಬಡಿಸಿ ಪುಂಡರೀಕಿಣಿಗೆ ಕಳಿಪಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಮಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಶ್ರೀಮತಿಗೆ ಗರ್ಭಚಿಹ್ನಂಗಳ್ ತೋಱೆ, ಅನುಕ್ರಮದಿಂ ನಾಲ್ವತ್ತೊಂಬತ್ತುಮಳ್ಗಳ್ ಪುಟ್ಟಿದುವು.

ಅನ್ನೆಗಂ ವಜ್ರಬಾಹು ಮಹಾರಾಜನೊಂದು ದಿವಸಂ ಒಂದು ಸೌಂದರ ನೀರದನುಂ ನೋಡಿ ಅದರಜಿಂದವಮಂ ಬರೆವನ್ನೆಗಂ ಶರದಂಬುಧರಂ ಭೋಂಕೆನೆ ಕರಗಿದೊಡೆ, ಆ ಜವಂಜವವಿಭಾವಕ್ಕೇವಯಿಸಿ ವಜ್ರಜಂಘನೊಳ್ ಧರಾಭಾರಮಂ ನಿಜೆಿಸಿ, ವಸುಂಧರೆವೆರಸು ಪಲಂಬರರಸಿಯರುಂ ಶ್ರೀಮತೀತನೂಜರ್ ನಾಲ್ವತ್ತೊಂಬತ್ತುಮಳ್ಗಳುಂಬೆರಸು ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ಯಮಧರ ಮುನೀಂದ್ರ ಪಾದಪದ್ಮೋಪಕಂಠದೊಳ್ ಜಾತರೂಪಧರನಾದಂ ಇತ್ತ ವಜ್ರದಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯುಂ ಒಂದು ದಿವಸಂ ಲೀಲಾಕಮಳಮಂ ಲೀಲೆಯಿಂ ತಿರಿಪಿದಾಗಳ್ ಮುನ್ನಿನ ದಿವಸಂ ಮಡಿದಳಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಬೀೞೆ, ತಲೆಯುಂ ತೂಗಿ ನಿರ್ವಾಣ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮನೆ ಬಯಸಿ ಅಮಿತ ತೇಜಂಗಮನುಂದರಿಗಂ ಪುಟ್ಟಿದ ಪುಂಡರೀಕನೆಂಬ ಬಾಳಕನಂ ಸಂತಾನ ಪಾಲನಾರ್ಥಂ ನಿಜೆಿಸಿ, ಅಂಗನಾಜನಮುಂ ಮಕುಟಬದ್ಧರುಂ ಪಂಡಿತೆಯುಂ ಬೆರಸು ಯಶೋಧರ ಮುನೀಂದ್ರ ಪಾದ ಪದ್ಮೋಪಾಂತದೊಳ್ ದಿಗಂಬರ ವಿಳಾಸದಿಂ ತ್ರಿಲೋಕ ಶಿಖರಿ ಶೇಖರನಾದಂ.

ಚಾರಣದರ್ಶನಂ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿ ಮಹಾದೇವಿಯುಮನುಂದರಿವೆರಸು ಪುಂಡರೀಕನಂ ಕೈಕೊಂಡಿರೆ, ಅದಂ ಕಂಡು ಕಪ್ಪಮೀಯದೆ ಚಪ್ಪರಿಸುವ ಮಂಡಳಿಕರುಮಂ ಅಡಂಗದಾಟವಿಕರುಮಂ ಒತ್ತಿ ಬರ್ಪ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಾಹಕರುಮಂ ಅಜೆಿದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿ ಮಹಾದೇವಿ ವಜ್ರಜಂಘಂಗೆ ಬೞಿಯನಟ್ಟಿದೊಡೆ, ಧರಣೀಶ್ವರಂ ಚತುರಂಗಬಲಂಬೆರಸು ಪುಂಡರೀಕಿಣಿಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಪಯಣಂಬಂದು ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಧರ್ಮವರ ಸಾಗರಸೇನರೆಂಬ ಗಗನಚಾರಣರ್ ಕಾಂತಾರ ಚರ್ಯಾ ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ತಮ್ಮಾವಾಸಕ್ಕೆ ಬರ್ಪರಂ ಶ್ರೀಮತಿಯುಂ ತಾನುಂ ಕಂಡು, ಸಂಭ್ರಮಂಬೆರಸಿದಿರಂ ನಡೆದು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಪುಟರಾಗಿ ನಿಲ್ಕೆಂದು ನಿಲಿಸಿ ಮುನಿಯುಗಕ್ಕೆ ದಾನಮನಿತ್ತರ್.

ಸುರತೂರ್ಯ ಧ್ವಾನಮೆಯ್ತುರ್ಪಲರ ಸರಿ ಪೊದೞ್ದಿರ್ದ ರೈಧಾರೆ ದೇವೇಂ
ದ್ರರಹೋ ದಾನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಸುರಭಿ ಸಮೀರ ಪ್ರಚಾರಂ ಜಗಕ್ಕ
ಚ್ಚರಿ ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯಮೆತ್ತಂ ನೆಗೞೆ ಶಿಬಿರದೊಳ್ ವಿಸ್ಮಯಾಕ್ರಾಂತನಿರ್ದಂ
ಪಿರಿದೊಂದಾನಂದದಿಂದಂ ಸುಕವಿಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೭೦

ಮತಿವರಾದಿಗಳ ಭವಾವಳಿ

ಅರಸಂ ತನ್ಮುನಿಗಳ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನೋದಕದೊಳ್ ಪೊರಳ್ದು ಪುಷ್ಪವರ್ಷದ ಪೂಗಳೊಳ್ ಪುದಿದು ದಾನಾನುಮೋದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದುಪಶಮಭಾವಮಂ ತಾಳ್ದಿರ್ದ ಶಾರ್ದೂಲ ವರಾಹ ಗೋಲಾಂಗೂಲ ನಕುಲಂಗಳಂ ನೋಡುತ್ತುಮವರ್ಕೆ ಭಕ್ಷ

ಧೂಪಂಗಳಂ ನೀಡುತ್ತುಮಿರ್ದು ಆತ್ಮೀಯ ಮಂತ್ರಿಸೇನಾನಾಯಕ ಪುರೋಹಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠಿಪದ ನಿಯುಕ್ತರಪ್ಪ ಮತಿವರಾಕಂಪನಾನಂದ ಧನಮಿತ್ರರೆಂಬ ನಾಲ್ವರ ಭವಾವಳಿಯಂ ಬೆಸಗೊಳೆ ದಮವರಮುನಿ ಅವಧಿ ಬೋಧದಿಂ ನುಡಿದಂ:

" ಈ ಮತಿವರನೀ ಭವಕ್ಕಯ್ದನೆಯ ಭವದೊಳ್ ಅತಿಗೃದ್ಧನೆಂಬರಸನಾಗಿ ಲೋಭಗ್ರಸ್ತನುಪಾದ್ರಿಯೊಳ್ ದ್ರವಿಣಮಂ ಬಯ್ತು ತನ್ನುಸಿರ್ ತವೆ, ಪಂಕ ಪ್ರಭೆಯೊಳ್ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯೊಳ್ ಬೆಂದು ಮತ್ತಮಲ್ಲಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಮುನ್ನ ಧನಮಂ ಬಯ್ತಿರ್ದರಣ್ಯದೊಳ್ ಪುಲಿಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ತನ್ಮಂಡಲನಾಥಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಂ ಆ ನಗದ ಬಳಸಿ ಬೀಡಂ ಬಿಡೆ, ಪಿಹಿತಾಸ್ರವಮುನಿಪನರಸನ ಬೀಡಂ ಚರಿಗೆವೊಕ್ಕಂ. ನೃಪನಿದಿರಂ ಬಂದಟ್ಟಿಯೊಳಱಿದು ನಿಱಿಸೆ ದಾನೋನ್ನತಿಯೊಳ್ ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯಂ ನೆಗೆದತ್ತು. ಆಗಳ್ ಆ ಪರ್ವತದೊಳಿರ್ದ ಶಾರ್ದೂಲಂ ಜಾತಿಸ್ಮರನಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾಹಾರನಾಗಿರ್ದುದೆಂಬುದಂ ತನ್ಮುನೀಂದ್ರರವಧಿಜ್ಞಾನದಿಂದಱಿದು, ಆ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನನಂ ಪ್ರತಿಬೋಧಿಸುವ ಬಗೆಯೊಳಾ ಶಾರ್ದೂಲನ ಪೂರ್ವಭವ ವೃತ್ತಾಂತಮುಮಂ ಕಾಲ ಲಬ್ಧಿ ದೊರೆಕೊಳೆ ಶರೀರ ಪರಿತ್ಯಾಗಂಗೆಯ್ದಿರ್ದುದೆಂಬುದುಮನಱಿಪಿ, ತದ್ಗಿರಿ ತಟದೊಳ್ ಮುನ್ನೆಪೂೞ್ದ ಸುವರ್ಣಕಟಾಹಂಗಳಂ ತೋರಿದಾಗಳ್, ಅರಸಂ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು ಪಿರಿದುಂ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡೆ, ಶಾರ್ದೂಲಂ ನೋಂತು ಸಮಾಧಿವಡೆದು ಈಶಾನ ಕಲ್ಪದೊಳ್ ದಿವಾಕರಪ್ರಭನೆಂಬ ದೇವನಾದಂ. ಆ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನನುಮಾ ಭಟ್ಟಾರಕರ್ ದಯೆಗೆಯ್ದ ದೀಕ್ಷೆಯ ಫಲದಿಂದಮೃತಪದವಿಯುಂ ಪಡೆದಂ. ಆತನ ಸೇನಾನಾಯಕ ಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರ್ ಮೂವರುಂ ನೃಪನ ದಾನಾನುಮೋದದ ಫಲದಿಂದಮುತ್ತರಕುರುವಿನೊಳಾರ್ಯರಾಗಿ ಜೀವಿತಾಂತ್ಯದೊಳೀಶಾನ ಕಲ್ಪದೊಳ್ ಸೇನಾನಾಯಕನಪ್ಪಾರ್ಯಂ ಪ್ರಭಾಕರನೆಂಬೊಂ ದೇವನಾದಂ; ಮಂತ್ರಿಯಪ್ಪಾರ್ಯಂ ಕನಕಪ್ರಭನೆಂಬ ದೇವನಾದಂ; ಪುರೋಹಿತನಪ್ಪಾರ್ಯಂ ಪ್ರಭಂಜನನೆಂಬೊಂ ದೇವನಾದಂ; ಮುನ್ನಪೇೞ್ದ ಶಾರ್ದೂಲ ಚರನಪ್ಪ ದೇವಂಬೆರಸು ಅಂತು ನಾಲ್ವರ್ ದೇವರ್ ಲಲಿತಾಂಗ ದೇವನಾದಂದು ನಿನಗೆ ಪರಿವಾರ ದೇವರಾದರ್. ಆ ಲಲಿತಾಂಗದೇವನಯ್ ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಜ್ರಜಂಘನಾದಯ್. ನಿನ್ನ ದೇವಿಯಪ್ಪ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯುಮಿಾಗಳ್ ಶ್ರೀಮತಿಯಾದಳ್. ಶಾರ್ದೂಲ ಚರನಪ್ಪ ದಿವಾಕರದೇವಂ ಬಂದು ನಿನಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಮತಿವರನಾದಂ; ಪ್ರಭಾಕರಾಮರಂ ಬಂದು ಸೇನಾನಾಯಕನಕಂಪನಾದಂ; ಕನಕಪ್ರಭದೇವಂ ಬಂದು ಪುರೋಹಿತನಾನಂದನಾದಂ; ಪ್ರಭಂಜನ ಕಲ್ಪಜಂ ನಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಧನಮಿತ್ರನಾದಂ. ಅದು ಕಾರಣದಿಂದಿವರೊಳ್ ಸ್ನೇಹಂ ಪಿರಿದಾದುದು. ಈ ಭವಕ್ಕೆಂಟನೆಯ ಭವಮೊಳ್ ಭರತದೊಳ್ ನೀನಾದಿ ತೀರ್ಥಪ್ರವರ್ತಕನಾದಂದೀ ಶ್ರೀಮತಿ ದಾನ ತೀರ್ಥಪ್ರವರ್ತಕಂ ಶ್ರೇಯಾಂಸನಕ್ಕುಂ; ಈ ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಮತಿವರನಂದು ನಿನಗೆ ಭರತೇಶ್ವರನೆಂಬನಾತ್ಮಜನಕ್ಕುಂ; ಈ ಸೇನಾನಾಯಕನಕಂಪನುಂ ಬಾಹುಬಲಿಯೆಂಬ ತನಯನಕ್ಕುಂ; ಈ ಪುರೋಹಿತ

ನಾನಂದಂ ವೃಷಭಸೇನನೆಂಬೊಂ ತನೂಜನಕ್ಕುಂ; ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಧನಮಿತ್ರನನಂತ ವೀರ್ಯನೆಂಬ ತನೂಭವನಕ್ಕುಂ" ಎಂಬುದುಂ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ, "ತ್ವದಂಘ್ರಿ ಪದ್ಮಂಗಳಂ ಮುಚ್ಚಿ ನೆಲಸಿರ್ದಪುವೀ ಪುಲಿ ಪಂದಿ ಕೋಡಗಂ ಮುಂಗುರಿಯೆಂಬ ನಾಲ್ಕಱ ಭವಾವಳಿಯುಂ ಬೆಸಸಿಂ'' ಎಂಬುದುಂ, ಗಗನಚಾರಣರ್ ಬೆಸಸಿ, "ಈ ನಾಲ್ಕುಂ ಭವದ್ದಾನಾನುಮೋದದಿಂ ಜಾತಿಸ್ಮರಂಗಳಾದವು; ದಿವ್ಯಮಾನುಷಗೋಚರ ಮಪ್ಪ ಸುಖಂಗಳಂ ನಿನ್ನೊಡನುಣುತ್ತುಂ ಬಂದು ನೀಂ ಭವಿಷ್ಯತ್ತೀರ್ಥಕರನಾದಂದು ನಿನಗೆ ತನಯರಪ್ಪರ್'' ಎಂದು ಬೆಸಸಿ ಚಾರಣಮುನೀಂದ್ರರ್ ಸತ್ಪಥಾತಿಥಿಗಳಾದರ್.

ಅರಸನುಂ ಶ್ರೀಮತಿಯುಂ ಪಯಣದ ಮೇಲೆ ಪಯಣಂಬೋಗಿ ಪುಂಡರೀಕಿಣಿಯ ನೆಯ್ದಿ ಪುಂಡರೀಕಂಗೆ ಸಾಮಾದಿಗಳಿಂ ಮಹೀಚಕ್ರಮಂ ನಿಷ್ಕಂಟಕಂ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯ ದೊಳ್ ಪದುಳಂ ಮಾಡಿ ಮಹಾ ಸಾಮಂತ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳಕ್ಕಪ್ಪಯಿಸಿ ನಿಜರಾಜ ಧಾನಿಗೆ ಬಂದು,

ದಿವಿಜೇಂದ್ರಾವಾಸ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕತಿಶಯಮೆಸೆವೀ ಸೌಖ್ಯಮಾ ದೇವಿಗಂ ರೂ
ಪ ವಿಳಾಸ ಶ್ರೀಯೊಳೀ ದೇವಿಯೆ ಮಿಗಿಲಮರಾಕಾರಮಂ ಗೆಲ್ದುದೀ ಮಾ
ನವ ದೇಹಾಕಾರಮೆಂಬಂತಿರೆ ಭುವನಜನಂ ಶ್ರೀಮತೀ ವಕ್ತ್ರಚಂದ್ರ
ಚ್ಛವಿ ಚೆಲ್ವಂ ಮಾಟ್ಪಿನಂ ಭೋಗಿಸಿದನಖಿಳ ಭೋಗಂಗಳಂ ವಜ್ರಜಂಘಂ ೭೧

ಶ್ರೀಮತೀ ವಜ್ರಜಂಘ ಸಹಮರಣಂ

ಅಂತನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಂಗಳ್ ಸಲ್ವಿನೆಗಮೊಂದು ದಿವಸಂ ರಜನೀ ಸಮಯದೊಳ್ ಶಯ್ಯಾತಳದೊಳಾ ದಂಪತಿಗಳ್ ನಿದ್ರಾವಶರಾಗಿರ್ದರ್. ಅನ್ನೆಗಮಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿರ್ದ ಗವಾಕ್ಷ ಕವಾಟ ಪುಟಂಗಳಂ ತೆಱೆಯಲ್ ಮಱೆದು ಸೂರ್ಯ ಕಾಂತದ ಧೂಪ ಗುಂಡಿಗೆಯೊಳಳವಱಿಯದೆ ಸೆಜ್ಜೆವಳನಿಕ್ಕಿದ ಕೇಶಸಂಸ್ಕಾರ ಧೂಪಂ

ಪೊದಲೊಳ್ ನೀಳ್ದು ಪೊದಬ್ದು ಪರ್ಬಿ ಪರಪಂ ಕೈಕೊಂಡು ಮುಂದ್ಯೆಸಿ ಸ್ವಾ
[illegible] ತನ್ನಂದದೊಳೀಟಿ ಗುರ್ದ್ದದೆ ನಿರುದ್ಧೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಗಂ
ಪ್ರುದ್ಧಿದ[illegible] ದಂಪತಿಯುಂ ಪ್ರೆದುಂಗೊಳಿಸಿ ಲೋಕಾಶ್ಚರ್ಯಮುಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂ
ದುದು ಕೃಷ್ಣಾಗರು ಧೂಪ ಧೂಮ ನಿವಹಂ ಕೃಷ್ಣೋರಗಂ ಕೊಲ್ವವೋಲ್ ೭೨

ಬಿಡದೆ ಪೊಗೆ ಸುತ್ತಿ ತೋಳಂ
ಸಡಿಲಿಸದಾ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭರ್ ಪ್ರಾಣಮುಮಂ
ಪೊಡಗಳೆದರೋಪರೋಪರೊ
ಳೊಡಸಾಯಲ್ ಪಡೆದರಿನ್ನೇಂ ಸಯ್ಪೊಳವೇ ೭೩

೫ ಭೋಗಭೂಮಿಜಂ

ಆಗಳಾದಿತ್ಯೋದಯದಿನವರಂ ನೋಡಿ ಮತಿವರಾದಿಗಳ್ ತದ್ದಂಪತಿಗಳ್ಗೆ ಶರೀರಶೋಭೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಹನಕ್ರಿಯೆಯಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ, ಬಳಿಯಂ ಶ್ರೀಮತೀ ತನಯಂ ವಜ್ರಬಾಹುವೆಂಬಂಗೆ ಧರಾಭಾರವಂ ಕೊಟ್ಟು ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ನಿಜಿಸಿ, ತಪೋಭರದೊಳ್ ತಾಳ್ದಿದರ್. ಅಂತು ಪಂಚತ್ವಮನೆಯ್ದಿದ ವಜ್ರ ಜಂಘಂಗಂ ಶ್ರೀಮತಿಗಮಾ ತಿರಿಕಂಗಳ್ಗಮುತ್ತಮ ಪಾತ್ರ ದಾನಾನುಮೋದದ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದಮೀ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದುತ್ತರ ಕುರುವೆಂಬುತ್ತಮ ಭೋಗ ಭೂಮಿಯೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಯಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ

ಹಿಮಮೆಂದಾತಪಬಾಧೆಯೆಂದು ಮಱಿಯೆಂದಿಲ್ಲಾ ನೆಲಂ ಪಂಚರ
ತ್ನಮಯಂ ನಾಲ್ವೆರಲಿಲ್ಲದಾಗದೆಳವುಲ್ ನೀಲೋತ್ಪಳಾಬ್ಜಾಕರಾ
ಳಿ ಮನಂಗೊಳ್ವುದು ಮೆಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಸುೞಿಗುಂ ಮಂದಾನಿಳಂ ನೀರ್ ಸುಧಾ
ಸಮಮುದ್ಯಾನವನಂ ಮದೋತ್ಕ ಪರಪುಷ್ಪೋದ್ದಾಮ ಕೋಳಾಹಳಂ ೭೪

ಪಗಲಿರುಳೆಂಬ ಭೇದಮನಯಂ ಬಡವರ್ ಕಡು ಬಲ್ಲಿದರ್ ವಿಷಾ
ಹಿ ಗಣಮನೇಕ ರೌದ್ರ ಮೃಗಜಾತಿಗಳಾಳರಸೆಂಬುದೊಂದು ದಂ
ದುಗಮಳಿಪಾಯಿಲಂ ಮಱುಕಮಾಮಯಮಪ್ಪಪಮೃತ್ಯುವೆಂಬಿವ
ಲ್ಲಿಗೆ ಪೊಱಗೆಂದೊಡಿನ್ ಸುಖಮನೇವೊಗೞ್ದಪ್ಪುದೊ ಭೋಗಭೂಮಿಯಾ ೭೫

ತೊಲಗದ ಜವ್ವನಂ ತವದ ಮೆಚ್ಚು ಮರಲ್ಚುವ ನೋಟಮೞ್ತಿಯಂ
ಸಲಿಸುವ ಭೋಗಮೊಲ್ದಗಲದೋಪರ ಕೂಟಮನಂಗರಾಗದೊಳ್
ನಲಿವ ವಿನೋದಮಾದಮೆರ್ದೆಯೊಳ್ ತಡಮಾಡೆ ಸುಖಂಗಳೊಳ್ ಪಳಂ
ಚಲೆವುದು ನಾಕ ಲೋಕಮುಮನೇನಿರದೀವುದೊ ಭೋಗ ಭೂತಳಂ ೭೬

ಪ್ರೀತಿಂಕರ ದರ್ಶನಂ

ಅಂತನೇಕ ಭೋಗ ನಿವಾಸಮೆನಿಸುವ ಭೋಗಭೂಮಿಯೊಳೊಂದು ದಿವಸಂ ವಜ್ರಜಂಘಾರ್ಯನಾತ್ಮೀಯಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿವೆರಸು ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯನೊಱಲ್ದು ನೋಡು ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಗಗನ ಜಳಧಿಯೊಳ್ ಬಹಿತ್ರದಂತೆ ಪರಿವ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನೆಂಬ ದೇವನ ವಿಮಾನಮಂ ನೋಡಿ ಪೋದ ಭವಂಗಳಂ ನೆನೆವಿನಂ ಅವತರಿಸಿದ ಚಾರಣ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಿದಿರ್ವಂದು, ತದೀಯ ಪಾದಂಗಳನಾನಂದಾಶ್ರುಗಳಿಂ ತೊಳೆದು, ಮಣಿಮಯಾಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, "ನಿಮ್ಮ ಚರಣಾಂಭೋಜಂಗಳಂ ಕಂಡು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಕೈಗಣ್ಮುವುದೇಕೆ ? ಪೂರ್ವಭವದೊಳ್ ಬಂಧುತ್ವಮುಂಟಕ್ಕುಂ" ಎಂಬುದುಮವರೊಳಗ್ರಮುನಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು, "ಮಹಾಬಳ ವಿಯಚ್ಚರನಾದ

ಭವದೊೞಾಂ ನಿನಗೆ ಸಚಿವಂ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನೆಂಬೆನಾಗಿ, ನಿನಗೆ ಸಮಾಧಿಯಂ ಪಡೆದು ತಪದೊಳ್ ತನುವಂ ಬಡಮಾಡಿ ನೋಂಪಿಯೊಳ್ ಮುಡಿಪಿ, ಸಗ್ಗದೊಳ್ ಮಣಿಚೂಳ ನಾಮಮಂ ಪಡೆದಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಪುಷ್ಕಳಾವತೀ ವಿಷಯದ ಪ್ರಿಯಸೇನ ಮಹೀಭುಜಂಗಂ ಸೌಂದರಿಗಂ ತನುಜಾತನೆಂ ಪ್ರೀತಿಂಕರನೆಂಬೆಂ ; ಈ ತಪೋಧನಂ ಪ್ರೀತಿದೇವನೆನ್ನಿಂ ಕಿಱಿಯಂ. ನೀನೀಯೆಡೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದುದನವಧಿ ಬೋಧದಿಂ ಪಱಿದು ಅಱಿವಂ ಕುಡಲೆಂದು ಬಂದೆವು.

ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವೋಪದೇಶಂ

ನಿನಗೆ ಜಯವರ್ಮನಾದಂ
ದಿನ ಭವದಿಂದತ್ತ ಭೋಗಕಾಂಕ್ಷೆಯೆ ತಿಣ್ಣಂ
ಮನದೊಳ್ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ದೆಸೆ
ಯಿನಿತಿಲ್ಲದಲಮ್ಮ ಕೈಕೊಳಲ್ಕಿದು ಕಾಲಂ ೭೭

ದೊರೆಕೊಳೆ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ಬಗೆದಂತಿರೆ ಕೂಡೆ ಗುರೂಪದೇಶಮಾ
ಪರಿಸೆ ಜಿನೇಂದ್ರಭಕ್ತಿ ಪೂಜೆಪೊಣ್ಮೆ ದಯಾರಸಮಿಂತು ನಾಡೆಯುಂ
ಪರಿಕರದಿಂ ಮನಕ್ಕಱಿವು ಸಾರೆ ಭವಾಬ್ಧಿತಟಂ ಸಮೀಪಮಾ
ಗಿರೆ ದೊರೆಕೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿವಿಭವಂ ಕಳೆಗುಂ ಖಳ ಕರ್ಮ ಬಂಧಮಂ ೭೮

ಸಮವಾಯಮಪ್ಪುದಲ್ತೆಂ
ದು ಮನಂಬಸಮೇಡ ದೋಷವಿರಹಿತನಾಪ್ತಂ
ಕ್ರಮದಾಪ್ತನೆ ಪೇೞ್ದುದದಾ
ಗಮಮಾಗಮದರ್ಥಮಾವುದದುವೆ ಪದಾರ್ಥಂ ೭೯

ಪರಮೋಪಶಮಂ ಧರ್ಮಾ
ನುರಾಗಮನುಕಂಪೆ ನೆಱೆದ ನಂಬುಗೆಯೆಂಬೀ
ಪರಮ ಜಿನ ಗದಿತ ಗುಣ ಪರಿ
ಕರದೊಳ್ ಕೂಡಿದುದೆ ನಿರುಪಮಂ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಂ ೮೦

ಜೀವಾದಿ ನವ ಪದಾರ್ಥದೊ
ಳಾವಗಮುೞ್ತಿಯನೆ ಮಾಡು ಮೂಢತ್ರಯದೊಳ್
ಭಾವಮನೆ ಬಿಸುಡು ಬೆಳಗುಗು
ಮೀ ವಿಧದಿಂ ನೆಗೞ್ದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ರತ್ನಂ ೮೧

ಜಿನ ಮತ ಪದಾರ್ಥ ಶಂಕಾ
ಪನಯನಮುಂ ಭೋಗ ಕಾಂಕ್ಷೆಯೊಳ್ ವಿಮುಖತೆಯುಂ
ಮುನಿ ಜನ ತನು ಮಳ ವಿಚಿಕಿ
ತ್ಸನ ವರ್ಜನಮುಂ ತ್ರಿಮೂಢತಾ ನಿರಸನಮುಂ ೮೨

ಉಪಗೂಹನಮುಂ ಸದ್ಧ
ರ್ಮ ಪಥ ಚ್ಯುತ ಭವ್ಯ ಸಂಹತಿ ಸ್ಥಾಪನಮುಂ
ವಿಪುಳ ಗುಣ ವತ್ಸಳತ್ವಮು
ಮುಪಗತ ಮಳ ಜೈನ ಶಾಸನೋದ್ಭಾಸನಮುಂ ೮೩

ಈ ಎಂಟು ಗುಣಂಗಳುಂ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಾವಯವಂಗಳ್.

ಇವಱಿಂ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ
ಮುಮಶ್ಯಮುಜ್ಜ್ವಳಿಕುಮದುವೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ
ಕ್ಕವಕಾಶಮಕ್ಕುಮಂತದು
ಕವಲ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ಚರಿತ್ರಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ ೮೪

ಈ ಸಂಸಾರಾಂಭೋಧಿಯ
ನೀಸುವ ನಿನಗಿದುವೆ ನಾವೆ ತಡಿಗಾಣ್ಬೆಯನಾ
ಯಾಸದೊಳೆ ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿ
ಪ್ರಾಸಾದಮನಡರಲಿವುವೆ ಸೋಪಾನಂಗಳ್'' ೮೫

ಎಂದು, "ಮಗಳೆ, ನೀನಿಂತಿದಂ ನಂಬು. ಅನುಕ್ರಮದಿಂ ಸಪ್ತ ಪರಮ ಸ್ಥಾನಂಗಳಂ ಪೊರ್ದುವಯ್'' ಎಂದತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪದವಿಗಿದುವೆ ಯುವರಾಜ ಚಿಹ್ನಮೆನಿಸಿದ ಸೂತ್ರಾನುಗತಮಪ್ಪ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಮೆಂಬ ಕಂಠಿಕೆಯುಂ ಕಂಠಿಕಾಬಂಧನಮಂ ಮಾಡಿ ನಭಕ್ಕೊಗೆದಾಗಳ್,

೬ ಶ್ರೀಧರದೇವಂ

ಆತ್ಮೀಯ ಹೃದಯದೊಳನಿಬರುಂ ತಾಳ್ದಿ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಮನಸ್ಖಲಿತಮಾರಾಧಿಸಿ ಆಯುಷ್ಯಾವಸಾನದೊಳ್ ವಜ್ರಜಂಘಾರ್ಯಂ ಶ್ರೀಪ್ರಭ ವಿಮಾನದೊಳ್ ಶ್ರೀಧರನೆಂಬ ದೇವನಾದಂ. ಶ್ರೀಮತ್ಯಾರ್ಯೆಯುಂ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಮಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಧರಂಗೆ ಸಾಮಾನಿಕದೇವಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭನೆಂಬನಾದಂ

ಪ್ರೀತಿಂಕರಾರ್ಯರ ಕೇವಲಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿ

ಒಂದು ದಿವಸಮಾ ದೇವನವಧಿಬೋಧದಿಂ ಪ್ರೀತಿಂಕರಾರ್ಯರ ಕೇವಲಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯನಱಿದು ದೇವನಿಕಾಯದೊಡನೆ ಪೋಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ಸ್ತುತಿಯಿಸಿ, "ಪ್ರೀತಿಂಕರ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೊಳಾನತ್ಯುತ್ತಮ ಜಾತಿಗಳೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ಸುಖಮನುಣುತುಂ ಬಂದೆಂ. ಆನಂಬರಚರನಾದಂದಾ ನಾಲ್ವರೊಳ್ ಮೂವರುಂ ಮಂತ್ರಿಗಳೇನಾದರ್ ? ಬೆಸಸು" ಎನೆ, ಪರಮಂ ಬೆಸಸಿದಂ : "ಸಂಭಿನ್ನಮಹಾಮತಿಗಳ್ ತಮೋಮಯದೊಳ್ ಗಂಭೀರ ನಿಗೋದದೊಳಿನ್ನುಂ ನಮೆದಪರ್. ಶತಮತಿ ದ್ವಿತೀಯ ನರಕಕ್ಕೆ ಸಂದಂ; ದುಃಖಮನನುಭವಿಸಿದಪ್ಪಂ. ಈ ಸಂಸೃತಿಯೊಳ್ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯೆ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಸುಖದುಃಖಕರಂ.

ಧರ್ಮಮಮರೇಂದ್ರ ಗತಿಯನ
ಧರ್ಮಮಧೋಗತಿಯನೆಸಗುವೆಸಕದೊಳೀಗುಂ
ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಕ್ರಿಯೆಗಳೆ
ನೆರ್ಮಂ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮನುಜಗತಿಯೊಳೆ ಮಾಳ್ಕುಂ ೮೬

ಪುಸಿಯದುದು ಪರಾಂಗನೆಗಾ
ಟಿಸದುದು ಕೊಲ್ಲದುದು ಮೋಹಮಿಲ್ಲದುದಱಿವಂ
ಪೊಸಯಿಸುವುದು ವೈರಾಗ್ಯದ
ದೆಸೆಗೆಸಪುದು ಧರ್ಮಮದಱ ತಡೆವುದಧರ್ಮಂ ೮೭

ಮಾಂಸ ಮಧು ಮದ್ಯ ಸೇವನೆ
ಹಿಂಸಾರುಚಿ ಪರಮ ಜಿನಮತಾರುಚಿ ಕುಲಟಾ
ಸಂಸರ್ಗಮೆಂಬಿವಲ್ಲದೆ
ಸಂಸಾರ ಭ್ರಮಣ ಕಾರಣಂ ಪೆಱವೊಳವೇ ೮೮

ಕಳಿಪಂ ಕಳ್ವನಗುರ್ವ ಪರ್ವೆ ಕೊಲಿಪಂ ಕೊಲ್ವಂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಂ
ಕೊಳಿಪಂ ಕೊಳ್ವನೆನಿಪ್ಪ ಪಾಪಿಯುಮತಿ ಕ್ರೂರಾತ್ಮನುಂ ಸಾಧು ಸಂ
ಕುಳಮಂ ಕಂಡೊಡೆ ಕಾಯ್ವನುಂ ಪಱಿವನುಂ ಧರ್ಮಕ್ಕತಿ ದ್ರೋಹನುಂ
ಖಳನುಂ ಕಳ್ಳುಣಿಯುಂ ಘುಳುಮ್ಮನಿಱಿಗುಂ ಶ್ವಭ್ರಾಂತಮಂತಾಪಿನಂ" ೮೯

ಶ್ರೀಧರದೇವನ ಧರ್ಮಸಂವೇಗಂ; ಶತಮತಿ ಪ್ರತಿಬೋಧನಂ

ಎಂಬುದುಂ, ಶ್ರೀಧರಾಮರಂ ಧರ್ಮ ಸಂವೇಗ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದಾತನಂ ಪ್ರತಿಬೋಧಿಸಲಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿ, "ಎಲೆ ಶತಮತಿ, ನಿನ್ನಱಿಯಮೆಯೆ ನಿನ್ನನಿನಿತಂ ಮಱುಗಿಸಿದುದು. ನೀಂ ಕಂಡುಂಡಪ್. ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಮಂ ಬಿಸುಟು

ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಮುಂ ನಂಬು. ಎನ್ನನೆ ಕಂಡು ತಿಳಿ '' ಎನೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಮುಂ ಕೈಕೊಂಡಂ. ಕೈಕೊಂಡು ಕಾಲಾಂತರದಿಂದಾ ನರಕದಿಂದಾತಂ ಬಂದು ಪುಷ್ಕರವರದ್ವೀಪದರತ್ನಸಂಚಯ ಪುರವನಾಳ್ವ ಮಹೀಧರಂಗಂ ಸೌಂದರಿಗಂ ಜಯಸೇನನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ವಿವಾಹ ಸಮಯದೊಳ್ ತನ್ನನಾ ಶ್ರೀಧರದೇವನೇ ಬಂದು ಮಗುಳ್ಚಿ ಮೂದಲಿಸೆ ದುಶ್ಚರ ತಪಶ್ಚರಣ ಪರಾಯಣಂ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಜೀವಿತಾಂತ್ಯದೊಳ್ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರತೆಯುಂ ಪಡೆದಂ. ಉಪಕಾರಸ್ಮರಣೆ ಪುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀಧರನಂ ಪೂಜಿಸಿದಂ.

೭ ಸುವಿಧಿ

ಶ್ರೀಧರಂ ದಿವದಿಂ ಪರಿಚ್ಯುತನಾಗಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಪೂರ್ವ ವಿದೇಹದ ವತ್ಸಕಾವತೀ ವಿಷಯದ ಸುಸೀಮಾ ನಗರಮನಾಳ್ವ ಸುದೃಷ್ಟಿ ಮಹೀಪಾಳಂಗಂ ಸುನಂದಾ ಮಹಾದೇವಿಗಂ ಸುವಿಧಿನಾಮದಿಂ ಪುತ್ರನಾದಂ. ಜಿತಾತ್ಮಂ ಪುರುಷಂ ಗುರೂಪರೋಧಕ್ಕಗಿದು ಅಭಯಘೋಷ ಚಕ್ರಿಯ ಮಗಳ ಮನೋರಮೆಯ ಮದುವೆಗಂ ರಾಜ್ಯದ ಪತ್ತುಗೆಗಂ ಮನಂದಂದಂ. ಸುವಿಧಿಗಂ ಮನೋರಮೆಗಂ ಶ್ರೀಮತೀ ಚರನೆನಿಸಿದಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭದೇವಂ ದೇವಲೋಕದಿಂದವತರಿಸಿ ಕೇಶವಾಂಕಂ ಪ್ರಿಯತನಯನಾದಂ. ಆಗಿ, ಪೂರ್ವಭವ ಸ್ನೇಹಂ ತಮ್ಮನೊಂದುಮಾಡೆ ಪಲಕಾಲ ಮುರ್ವೀತಳ ಸುಖಮನುಣುತುಮಿರೆ,

ಧರ್ಮಾಮೃತಾಸ್ವಾದನಂ

ಒಂದು ದಿವಸಂ ಸುವಿಧಿ ಧರಾಧೀಶಂ ತಮ್ಮ ಮಾವನಪ್ಪಭಯಘೋಷ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಿನಚರಣ ವಂದನಾ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪೋಗೆ ತಾನುಂ ವರದತ್ತ ವರಸೇನ ಚಿತ್ರಾಂಗದ ಶಾಂತಮದನರೆಂಬ ನಾಲ್ವರ್ ಸಹಾಯರುಂ ತನ್ನ ಮಗಂ ಕೇಶವನುಂ ಬೆರಸು ಪೋಗಿ ಜಿನೇಂದ್ರ ಪಾದಾರವಿಂದಂಗಳಂ ವಂದಿಸುತ್ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಅಭಯಘೋಷಂ ಧರ್ಮಾಮೃತಮನಾಸ್ವಾದಿಸಿ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವೇಗ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯುಂ ಕೈಕೊಂಡಂ.

ಅಣುವ್ರತ ಗ್ರಹಣಂ; ಸಮಾಧಿ ಮರಣಂ

ಸುವಿಧಿಯುಂ ತನೂಭವ ಸ್ನೇಹದಿಂದಾ ವಿಭೂತಿಯನುೞಿದು ಉಪಾಸಕನಾದಂ. ಅಯ್ದುಮಣು ವ್ರತಂಗಳಂ ಮೂಱು ಗುಣ ವ್ರತಂಗಳಂ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಂ ನಾಲ್ಕುಮಂ ತಾಳ್ದಿ ಏಕಾದಶ ನಿಳಯಮನನುಕ್ರಮದಿಂ ಕೈಕೊಂಡು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಚಾರಿತ್ರದೊಳ್ ನೆಗೞ್ದು ಜೀವಿತಾವಸಾನದೊಳ್ ಸಮಾಧಿ ವಿಧಿಯಿಂ ಶರೀರ ಪರಿತ್ಯಾಗಂಗೆಯ್ದು ಅಚ್ಯುತೇಂದ್ರನಾದಂ.

೮ ಅಚ್ಯುತೇಂದ್ರಂ

ಕೇಶವನನುಮಾತ್ಮೀಯ ಗುರುವಿಯೋಗದೊಳ್ ಪರಿತ್ಯಕ್ತರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರವ್ರಜ್ಯ ಪದವಿಯೊಳ್ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನುಮಾಗಿ ಅಚ್ಯುತ ಕಲ್ಪದೊಳ್ ಪ್ರತೀಂದ್ರನಾದಂ. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ವರುಂ ಸಹಾಯರಪ್ಪ ಸಾಮಾನಿಕ ದೇವರುಂ ತತ್ಪ್ರತೀಂದ್ರನುಂ ಬೆರಸಚ್ಯುತೇಂದ್ರ ದಿವ್ಯಭೋಗ ಸಂಪತ್ಪರಂಪರಾ ಪರಿಗತನಾಗಿ,

ದೆಸೆಯೆಲ್ಲಂ ಪಂಚರತ್ನದ್ಯುತಿ ಜಟಿಳಿತ ನಾನಾ ವಿಮಾನಂಗಳೊಳ್ ರಂ
ಜಿಸೆ ದೇಹಚ್ಛಾಯೆಯೆಲ್ಲಂ ಸಹಜಮಣಿ ವಿಭೂಷಾಮಯೂಖಂಗಳೊಳ್ ರಂ
ಜಿಸೆ ತನ್ನಾಸ್ಥಾನಮೆಲ್ಲಂ ಲಲಿತ ಸುರವಧೂ ರಮ್ಯಸಂಗೀತದಿಂ ರಂ
ಜಿಸೆ ಪೀರ್ದಂ ದಿವ್ಯಭೋಗಾಮೃತರಸಮನೊಡಲ್ದಣ್ಪಿಯಿಂದಚ್ಯುತೇಂದ್ರಂ ೯೦

ಜಿನ ಪತಿ ಪದ ಪಂಕಜಮನೆ
ಮನದೊಳ್ ಬಗೆದಮರೆ ಮುಗಿದ ಕೈವೆರಸು ಸುರಾಂ
ಗನೆಯರ್ ನಿಜ ವದನಮನಿ
ಮ್ಮನೆ ನೋಡಿಪ್ಪಿನಮಚ್ಯುತಂ ಪರಿಚ್ಯುತನಾದಂ ೯೧

೯ ವಜ್ರನಾಭಿ

ಅಂತಾ ದೇವನಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಪ್ರಾಗ್ವಿದೇಹದ ಪುಷ್ಕಳಾವತೀ ವಿಷಯದ ಪ್ರತಿಬದ್ಧ ಪುಂಡರೀಕಿಣೀ ಪುರದೊಳ್ ವಜ್ರಸೇನವಿಭುಗಂ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಗಂ ಪುತ್ರನಾಗಿ ವಜ್ರನಾಭಿ ಪೆಸರಂ ತಾಳ್ದಿದಂ. ಮತ್ತಮಾ ದಂಪತಿಗೆ ಮುಂಪೇಳ್ದ ಶಾರ್ದೂಲಾರ್ಯನುಂ ವರಾಹಾರ್ಯನುಂ ವಾನರಾರ್ಯನುಂ ನಕುಳಾರ್ಯನುಮನು ಕ್ರಮದೊಳ್ ವಿಜಯ ವೈಜಯಂತ ಜಯಂತಾಪರಾಜಿತರೆಂಬ ನಾಲ್ವರ್ ತನೂಜರಾದರ್, ವಜ್ರಜಂಘನಾದ ಭವದೊಳ್ ಆತನ ಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತ ಸೇನಾಧಿಪ ಪ್ರಧಾನ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳಪ್ಪ ಮತಿವರಾನಂದಾಕಂಪನ ಧನಮಿತ್ರರೆಂಬ ನಾಲ್ವರುಮ ಘ್ರೈವೇಯಕದೊಳಹಮಿಂ ದ್ರರಾಗಿರ್ದವರಲ್ಲಿಂ ಬಂದು ಸುಬಾಹು ಮಹಾಬಾಹು ಪೀರ ಮಹಾವೀರರೆಂಬ ತನಯರಾಗಿ ವಜ್ರನಾಭಿಗೆ ಸಹೋದರರಾದರ್. ಶ್ರೀಮತ್ಯಾರ್ಯೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭದೇವಂ ಕೇಶವಚರ ಪ್ರತೀಂದ್ರಂ ಬಂದಾ ಪುರದೊಳ್ ವಣಿಗ್ವಂಶಾಗ್ರಣಿ ಕುಬೇರದತ್ತಂ ಗಮನಂತಮತಿಗಂ ಧನದೇವನೆಂಬ ತನೂಭವನಾದಂ. ಇಂತು

ಸಿಗಳಂ ಪೊಲ್ತೊಡರ್ದೊಂದು ಮೋಹನಿಗಳಂ ತಜ್ಜನ್ಮದೊಳ್ ನೋಡೆತೊ
ಟ್ಟಗೆ ಪುತ್ತಂ ಪೊಸತಾಗೆ ತಮ್ಮ ಮನದೊಳ್ ತಳ್ಪೊಯ್ದು ತಳ್ತಾ ತಗು-
ಳ್ಪುಗಳೊಳ್ ಪೊಕ್ಕುವು ವಜ್ರಲೇಪದ ತಗುಳ್ಪಂ ಪೋಲ್ವಿನಂ ವಜ್ರನಾ
ಭಿಗತಿ ಪ್ರೀತಿಯನುಂಟುಮಾಡಿದರವರ್ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸ್ನೇಹದಿಂ ೯೨

ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವಂ

ವಜ್ರಸೇನ ಮಹಾರಾಜಂ ಆ ಕುಮಾರನೊಳಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು ರಾಜ್ಯಮಂ ಕುಡೆ, ಲೋಕಾಂತಿಕಾಮರವೃಂದಂ ಬಂದು ಬಿಜ್ಜಯಿಸೆ, ಕರ್ಮದ ತೊಡರಂ ಪಱಿವಂತೆ ಕೇಶಪಾಶಮಂ ಪಱಿದು ತಪಂಗೊಂಡಂ. ವಜ್ರನಾಭಿಯುಂ ಧರಾತಳಂ ಪೊಗೞ್ವಿನಂ ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ನಿಂದಂ. ಆಯುಧಾಗಾರದೊಳ್ ಚಕ್ರರತ್ನಂ ಪುಟ್ಟಿತ್ತು ; ಷಟ್ಖಂಡ ಮಂಡಳಮಂ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿದಂ ; ಸಕಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಯಾದುದು.

ಗೃಹಪತಿರತ್ನಮಾಗೆ ಧನದೇವನಿಳಾತಳ ನಾಥನಾ ಮಹಾ
ಮಹಿತಳ ಭೋಗಮಂ ನೆಱೆಯೆ ಭೋಗಿಸೆ ಸಂಸೃತಿ ಭೋಗಮೆಯ್ದೆ ನಿ
ಸ್ಸ್ಪೃಹತೆಯನಾ ಮಹೀಪತಿಗೆ ತಂದುದು ಭವ್ಯತೆ ಪುಣ್ಯಜೀವಮಂ
ಸಹಜ ಸುಖಾಸ್ಪದಂಬರೆಗಮುಯ್ವಿನಮಲ್ಲಿ ತೊಡಂಕಲೀಗುಮೇ ೯೩

ಸಂಸೃತಿ ಭೋಗನಿಸ್ಸ್ಪೃಹತೆ

ನೆಗೞ್ದೀ ಷಟ್ಖಂಡಮಂ ಸಾಧಿಸಿದೊಡೆ ಫಲಮೇಂ ಭೋಗದಿಂ ಸಾಧ್ಯಮೇಂ ಬಂ
ಧುಗಳಿಂದಂ ಬರ್ಪುದೇಂ ಸುತ್ತಿದ ಪರಿಜನದಿಂದಪ್ಪುದೇನೊಂದುಮಿಲ್ಲ
ಚ್ಚಿಗನೊಂದುಂಟಲ್ಲಿ ಗಾಂಪಿಂ ತೊಡರ್ವೆನೆ ಪಡೆವೆಂ ಶಾಶ್ವತ ಶ್ರೀಯನೆಂಬು
ಜ್ಜುಗದೊಳ್ ಚಿತ್ತಂ ಕರಂ ಕಣ್ಮಲೆಯೆ ನೆಱೆಯೆ ನಿಶ್ಚೈಸಿದಂ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ ೯೪

ಮಹಾವ್ರತ ಗ್ರಹಣಂ

ಅಂತು ವಿಷಯ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ವಸುಂಧರಾ ಭಾರಮಂ ವಜ್ರದಂತನೆಂಬ ಅಗ್ರತನೂಜನೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ, ನಿಜ ಗುರು ಚರಣ ಸಮೀಪದೊಳಾಪಣ್ಬರುಮಣುಗಿನ ಸೋದರರ್ಕಳ್ ನಿಜ ಸಹಾಯಂ ಧನದೇವನುಂಬೆರಸು ನಿಜದ ರೂಪುಮಂ ಕೈಕೊಂಡು, ಅಯ್ದುಂ ಮಹಾವ್ರತಂಗಳೊಳ್ ನೆರೆದು ಗುಣಮಣಿ ವಿಭೂಷಿತನುಂ ಶೀಲರತ್ನಾಕರನುಮಾಗಿ, ತಪಮನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತೀರ್ಥಕರಪುಣ್ಯ ಹೇತುಗಳಪ್ಪ ಷೋಡಶಭಾವನೆಗಳಂ ಭಾವಿಸಿ, ಸ್ವಸ್ಥಾನಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ ವಿಧಿಯುಂ ತ್ವಗಸ್ಥಿ ಭೂತ ಸರ್ವಾಂಗಂ ಧೈರ್ಯಮನೆ ಮನದೊಳವಲಂಬಿಸಿ,

ಮಹಾ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಂ; ಸಮಾಧಿಮರಣಂ

ಬಿಸಿಲ್ಕೆಕಿಲ್ ಪಸಿವುಗ್ರದಂಶ ಮಶಕ ವ್ಯಾಬಾಧೆ ನೀರೞ್ಕೆ ಪೊ
ಯ್ವ ಸಿಡಿಲ್ ತಿಂಬರೆವಾವು ಪಾಯ್ವ ಪುಲಿಯೆಂಬೀ ಬಾಧೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ಯನೊ
ಡ್ಡಿಸಿ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಮಿಡುಕುಳ್ಳ ತಾಣಮಣಮಿಲ್ಲೆಂಬಂತು ನಿಷ್ಪಂದನಾ
ಗಿ ಸಮನ್ವಿತ ಮನಂ ಗುಣಂಗೊಳಿಸಿದಂ ಯೋಗೀಂದ್ರವೃಂದಗಳಂ ೯೫

ಅಂತಿರ್ದು ಅನಿತ್ಯಾದಿ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾನುಸ್ಮರಣ ಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣನಾಗಿ ಶುಕ್ಲ ಧ್ಯಾನದೊಳ್ ಸಮಾಹಿತನುಪಶಾಂತ ಗುಣಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಪ್ರಾಣ ಪರಿತ್ಯಾಗಂಗೆಯ್ದು,

೧೦ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯೊಳಹಮಿಂದ್ರಂ

ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯೊಳಹಮಿಂದ್ರನಾದಂ. ಪರಿಪೂರ್ಣ ಯೌವನ ಶುಭ ಲಕ್ಷಣಂ ಮನೋಹರ ರೂಪಂ ದಿವ್ಯವಪು ಪಳುಕಿನ ಪಾಪೆಯನಮರ್ದಿಂ ತೊಳೆದಂತೆ ವಿಳಾಸಮಂ ತಾಳ್ದಿದುದು. ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟ ಗುಣಂಗಳ ಕಣಿಯಿರ್ಪಂತಿರ್ದು ಅಹಮಿಂದ್ರನಖಿಳಸುಖಮಂ ಪಡೆದಂ. ಆ ಸುಖಂ ಮೋಕ್ಷದ ಸುಖದಿಂದೇನಾನುಂ ಕುಂದುಗುಮೆನೆ ಬಣ್ಣಿಸುವನಾವಂ ?

ಧನದೇವನುಮೆಣ್ಬರ್ ತ
ನ್ನನುಜರುಮಹಮಿಂದ್ರರಾಗೆ ನೆರೆದವರೊಳ್ ಮು
ನ್ನಿನ ಭವದ ಪುಣ್ಯಕಲ್ಪಾ
ವನಿಜದ ತನಿವಣ್ಣ ರಸದೆ ತಣ್ಣನೆ ತಣಿವಂ ೯೬

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ

ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತಂ

೧ ನಾಭಿರಾಜ ವಿಭವಂ

ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಾಂತರ್ಗತ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯಮ ಖಂಡದೊಳ್ ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯೊಳ್ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಕಡೆಯ ಭಾಗದೊಳ್

ಮನುಗಳೊಳೀತನೆ ಪದಿನಾ
ಲ್ಕನೆಯಾತಂ ತಪ್ಪದಪ್ಪನೆನಿಸಿಯುಮಂತಾ
ಮನುಗಳೊಳೀತನೆ ಮೊದಲಿಗ
ನೆನಿಸಿದನೇನ್ ನಾಭಿ ನಾಭಿಯೋ ಗುಣಗಣದಾ ೯೭

ಆ ನಾಭಿರಾಜನ ಕಾಳದೊಳ್ ವಿವಿಧ ಧಾನ್ಯ ಭೇದಂಗಳುಂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಪರಿಕ್ಷಯದೊಳಕೃಷ್ಟ ಪಚ್ಯಂಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದೆಱಗಿರೆಯುಂ ಅವಂ ಪುಲ್ಗಳಿಂದೆ ಬಗೆದು ಪಸಿವಂಗೊಂಡೇನ್ ಗೆಯ್ವೆವೆಂದು ಜನಂ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿಗೆ ವಂದರ್. ನಾಭಿರಾಜಂ,

"ಬಗೆಯಲ್ವೇಡ ಸುಧಾ ಮಹೀರುಹದೊಳಾದೌದಾರ್ಯಮಂ ವೀರ್ಯಮೀ
ಯುಗದೊಳ್ ತತ್ತರುಗಿಲ್ಲ ಪಕ್ವಫಲ ನಮ್ರಾಮ್ರಾದಿ ಭೂಜಂಗಳೀ
ಯುಗದೊಳ್ ಕಲ್ಪ ಕುಜಂಗಳಿಂತಿವಱ ಪಣ್ ಭೋಜ್ಯಂಗಳಾರೋಗ್ಯ ಹೇ
ತುಗಳೀ ಪಣ್ಗಳೆ ಭೋಜ್ಯಮೆ"ಂದು ವಿಳಸದ್ಭಾಗ್ಯೋದಯಂ ತೋಱಿದಂ ೯೮

ತೋಱಿ ನಾನಾವಿಧ ಧಾನ್ಯಂಗಳಂ ಪದನಱಿದುಡುಗುವ ಕಣಮಾಡುವೊಕ್ಕುವಡುಕುವ ಬಯ್ತಿಡುವಕ್ಕಿಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ಭಾಜನಂಗಳೊಳಡುವ ಘೃತ ಲವಣ ತೈಲ ಕ್ಷೀರ ದಧಿ ವ್ಯಂಜನಂಗಳೊಳ್ ಸಂಸ್ಕಾರಂಮಾಡುವಳವಿಯಱಿದುಣ್ಬುಪಾಯಮಂ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷುದಂಡಂಗಳಂ ಕಡಿಕಡಿದು ಯಂತ್ರ ಪೀಡನೆಯಿಂ ರಸಂಗೊಳ್ಳೆ ತೆಱನುಮಱಿಯೆ ಪೇೞ್ದು,

ಚ್ಯುತಿಯಾಗೆ ಭೋಗಭೂಮಿ
ಸ್ಥಿತಿ ಕಲ್ಪಮಹೀರುಹ ವ್ಯಪಾಯದೊಳಿಂತುಂ
ಕ್ಷಿತಿಪತಿ ಕಲ್ಪ ಮಹೀಜ
ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ತಾನಿಂತು ಜನಮನೇಂ ನಿಱಿಸಿದನೋ ೯೯

ಕುಳಧರನೆನಿಸ ನಾಭಿರಾಜಂಗೆ ಸತಿ ಮರುದೇವಿಯೆಂಬಳ್. ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮಮಾಗಿ ನಿಳಿಂಪದಂಪತಿಯನೆ ಪೋಲ್ವ ದಂಪತಿಗೆ ಭಾವಿ ತೀರ್ಥಕರ ಪುಣ್ಯ ದೂತಾಹೂತಂ ಪುರುಹೂತಂ ಬಂದು,

ಕೆದಱಿ ಮನುಷ್ಯದಂಪತಿಗಳಿರ್ದುವನೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ತೆರಳ್ಚಿ ನಾ
ಕದ ಫಣಿಲೋಕದಂಕದ ಪೊಱಲ್ಗಳುಮಾ ಪೊಱಲೊಂದು ರಮ್ಯ ಹ
ರ್ಮ್ಯದ ಜೆಲೆಗಂ ಬರಲ್ ನೆಱೆಯವೆಂಬಿನಮುಜ್ಜ್ವಳ ಪಂಚ ರತ್ನ ಭಾ
ಸ್ಪದ ಸದನಂಗಳಿಂ ನೆಱೆದುಪಂ ಸಮೆದಂ ಪುರಮಂ ಪುರಂದರಂ · ೧೦೦

ಅಂತು ಸಮೆದ ಪುರವರಕ್ಕಯೋಧ್ಯೆಯುಂ ಸಾಕೇತಮುಂ ವಿನೀತೆಯುಂ ಸುಕೌಶಲೆಯುಮೆಂಬ ಪೆಸರ್ಗಳನಿಟ್ಟು ನಾಭಿರಾಜಂಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಂ ಗೆಯ್ದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸಿ ಭಗವದವತರಣ ವಿನಿಹಿತಾಂತಃಕರಣನಾಗಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ,

ಸುರರಾಜಂ ತಾನೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷವಣ ವಿಧಿಯಂ ಮಾಡಿದಂ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದಂ
ಪುರುದೇವಂ ಬಂದಪಂ ನಂದನನೆನಗೆನಿಸಲ್ಕಾನೆ ಸಂಸಾರ ಸೌಖ್ಯಾ
ಕರನಾಗಿರ್ಪೆನೆಂಬುತ್ಸವದೊಳೆ ಸುಖದಿಂದಿರ್ದನೊಪ್ಪಿರ್ದಯೋಧ್ಯಾ
ಪುರದೊಳ್ ಶ್ರೀ ನಾಭಿರಾಜಂ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೧೦೧

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್

ಲಯಮಂ ಕರ್ಮತಮಸ್ತಮಕ್ಕೆ ಜಯಮಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪೀನಂ ಪರಾ
ಜಯಮಂ ದೋಷ ಗಣಕ್ಕೆ ಲಕ್ಕೆ ತೆಱದಿಂ ಮುನ್ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿ
ದ್ಧಿಯನೀಯಲ್ಕಿ ವಿನೇಯ ಸಂತತಿಗಭಿಪ್ರಾಯಾರ್ಥಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿ
ದ್ಧಿಯಿನೞ್ತೆ ತಪಂ ಬರಲ್ಕೆ ಬಗೆದಂ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೧೦೨

೨ ಗರ್ಭಾವತರಣಂ

ಅನ್ನೆಗಮಮರಪತಿ ಪರಮನ ಚರಮ ಗರ್ಭಾವತರಣಮನವಧಿಯಿಂದಮಱಿದಱುದಿಂಗಳುಂಟೆನೆ ಮುನ್ನಮೆ

ಸುರಿವುದು ತಡೆಯದಯೋಧ್ಯಾ
ಪುರದೊಳ್ ನೀನೆಂದೆ ತೊಡಗಿ ವಸುಧಾರೆಯನಾ
ದರದಿನೆನೆ ಸಹಜ ಭಕ್ತಿಯ
ಭರದಿಂ ಸುರಪತಿಯ ಬೆಸದಿನೊಸೆದಂ ಧನದಂ ೧೦೩

ಮತ್ತಮೆನಿತಾನುಂ ತೆಱದ ಬೆಸಂಗಳಂ ಬೆಸಸುವುದುಂ ಅಮರ ಕಾಮಿನೀ ಮಹತ್ತರಿಕೆಯರ್ ಜಿನಜನನಿಯ ಮನಮನಱಿದೋಲಗಿಸುವಲ್ಲಿ,

ಮನವೊಲ್ದಿಂದ್ರನಿವಾಸ ಸಂಭವ ಶುಚಿ ದ್ರವ್ಯಂಗಳಿಂ ಗರ್ಭಶೋ
ಧನಮಂ ದೇವಿಯರಿರ್ದು ಮಾಡೆ ಪೆಱದಿನ್ನೇನೆಂಬುದಾ ಕಾಂತೆಗಂ
ದು ನಯಂ ಬೇಱಿಬೆಡಂಗು ಬೇಱಿಪೊಳೆವಂಗಚ್ಛಾಯೆಯುಂ ಬೇಱಿತೊ
ಟ್ಟನೆ ಮೆಯ್ಯೊಬೇಱಿ ವಿಶುದ್ಧಮಪ್ಪ ಪಳಿಕಿಂ ಪೆಣ್ಮಾಡಿದಂತೊಪ್ಪಿದಳ್ ೧೦೪

ಮತ್ತಮಮರಾಧೀಶ ಶಾಸನದೊಳ್ ನಾಭಿರಾಜ ರಾಜಮಂದಿರಾಂಗಣದೊಳ್ ಧನದಂ ರತ್ನವೃಷ್ಟಿಯಂ ಪ್ರತಿದಿನಂ ಸುರಿಯೆ,

ಧರೆ ರತ್ನಗರ್ಭಮಾದುದು
ಸುರರೆಲ್ಲಂ ಹರ್ಷಗರ್ಭರಾದರ್ ಪಿರಿದ
ಚ್ಚರಿಯೆನೆ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನ
ನಿರುಪಮ ಗರ್ಭಾವತರಣ ಮಂಗಳ ವಿಧಿಯೊಳ್ ೧೦೫

ಒಂದು ದಿವಸಮಾ ಮರುದೇವಿ ಮಹಾದೇವಿ ಚತುರ್ಥಸ್ನಾನಮೊಳ್ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದುಕೂಲ ವಸನೆಯಾಗಿ,

ಶ್ರೀಗೆ ಕುಳಸದನಮೆನೆ ತೊಳಪ ಮಣಿ ಭವನದೊಳ್
ರಾಗರಸಮೊದವೆ ಸರಸಿರುಹ ಸಮ ವದನದೊಳ್
ಪೊಳೆವ ಪಚ್ಚದೊಳೆ ಸೊಗಯಿಸುವ ಮೃದುತಲ್ಪದೊಳ್
ಲಳಿತ ಗಂಗಾನದೀ ಲಹರಿಕಾ ತಲ್ಪದೊಳ್
ದೇವಿ ಮರುದೇವಿ ವಿಶದೀಕೃತಾಶಾಂತದೊಳ್
ಭಾವಿ ಜಿನ ಜನನಿ ಸತಿ ಪವಡಿಸಿ ನಿಶಾಂತದೊಳ್
ಚಂಡಗಜಗಮನೆ ಪರಿಖಂಡಿತಾಘಾಳಿಯಂ
ಕಂಡಳೀರೆಂಟುಮೊಳ್ಗನಸಿನೆಸೆವೋಳಿಯಂ
ನೋಡಿ ಗಜಗಮನೆ ಕನಸೆಂದು ಬಗೆವನ್ನೆಗಂ
ತೀಡೆ ಕಿವಿಗುಚಿತ ಮಂಗಳ ನಿನದಮನ್ನೆಗಂ
ನಿಜಮುಖಾಂಬುಜಮಂಬುಜಮುಮೊಡನಲರ್ವಿನಂ
ನಿಜದ ಚೆಲ್ವಮರೆ ನಿಡುವುರ್ಗಳ್ ನಿಮಿರ್ವಿನಂ
ಬಗೆಗೊಳಿಸಿ ತಳರ್ದು ಗಜಗಮನೆ ಸುರನಾರಿಯರ್
ಮುಗಿದ ಕೈವೆರಸು ಬರೆ ಜನಮನೋಹಾರಿಯರ್
ಬಂದು ಜಗದಧಿಪನಂ ಸೋಂಕಿ ಕುಳ್ಳಿರ್ದುಮಂ

ಬಂದ ಬರವನವನಿಪತಿಗೊಸಗೆಯುಂ ತರ್ಪುದುಂ
ಕುಂದದಳ ಧವಳ ದಶನಾಂಶುಗಳ್ ಪೊಳೆವಿನಂ
ಸಂದ ಕನಸುಗಳನವನೊಸೆದು ಸತಿ ಬಗೆವಿನಂ
ಕ್ರಮದಿನಱಿಪುವುದುಮವನಱಿದು ಧರಣೀಶ್ವರಂ
ಸಿಮುಗೆ ಮಗನುಚಿತಧವಳಾತಪತ್ರೇಶ್ವರಂ
ದಿವದಿನವತರಿಪನಪರಿಮಿತ ಪುಣ್ಯೋದಯಂ
ದಿವಿಜಪತಿ ಕೃತ ಮಹಾಶ್ಚರ್ಯ ಮಹಿಮೋದಯಂ
ತಡೆಯದೆನೆ ವನಜಮುಖಿ ಪಿರಿದುಮನುರಾಗದಿಂ
ದಡಿಗಡಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸಿದಳಾಗ ಮೊಗರಾಗದಿಂ ೧೦೬

ಅನ್ನೆಗಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನಾ ಭುವನಾಂಬಿಕೆಯ ಗರ್ಭಸರೋವರಾಂಬುವಿನೊಳ್ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಸಂಕ್ರಮಿಸಿದಾಗಳ್ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಚತುರ್ನಿಕಾಯಾಮರರ್ವೆರಸಿ ಪ್ರಥಮ ಕಲ್ಯಾಣಮಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿದಂ. ಗರ್ಭಂ ಬಳೆಯೆವಳೆಯೆ,

ಜ್ಞಾನಮಯಂ ತೇಜೋನಿಧಿ
ತಾನಿರ್ದುಂ ತಾಯ ಗರ್ಭದೊಳ್ ಪೀಡೆಯನಂ
ತೇನಂ ಮಾಡಿದನಿಲ್ಲ ಕೃ
ಶಾನುವ ನೆಲೆಯಳುರದಂತೆವೋಲ್ ಕನ್ನಡಿಯಂ ೧೦೭

ಪಳಿಕಿನ ಕೊಡದೊಳ್ ಸೊಡರ್ಗುಡಿ
ಬೆಳಗುವವೊಲ್ ಶುದ್ಧಗರ್ಭಗೃಹದೊಳ್ ತೇಜೋ
ನಿಳಯಂ ಬೆಳಗಿದನಱಿವಿನ
ಬೆಳಗಿನ ಮೊಳೆ ಮೊಳೆತು ಬಳೆವುದೊಂದಚ್ಚರಿಯೆ ೧೦೮

ಬರೆ ಚೈತ್ರಂ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷಂ ದೊರೆಕೊಳೆ ನವಮೀ ವಾಸರಂ ಪೊರ್ದೆ ಲೋಕೋತ್ತರಮಾಗಿರ್ದುತ್ತರಾಷಾಢದೊಳತಿ ಶುಭದಂ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗಂ ಮನಂಗೊಂಡಿರೆ ಭಾಸ್ವತ್ಸ್ವಾಭಿರಾಜಾಂಗನೆ ವಿಶದ ಯಶೋಭಾಗಿಯುದ್ಭಿನ್ನ ಪದ್ಮಾಕರಬೋಧಾದಾಯಿಯುಂ ತಿಗ್ಮಕರನುದಯದೊಳ್ ಪುತ್ರನಂ ಪೆತ್ತಳಾಗಳ್ ೧೦೯

ತ್ರಿದಶಾನೇಕಾನಕಂಗಳ್ ಮೊಳಗಿದವು ಕರಾಸ್ಫಾಳನಂ ದೇವರಿಂದಾಗದೆ ಮುನ್ ಕಲ್ಪದ್ರುಮಂಗಳ್ ಪೊಸತಲರ್ದಲರಂ ತಾವೆ ಸಾಲ್ವನ್ನೆಗಂ ಸೂಸಿದುವೇಕಾಯಿತ್ತು ಕಿರೀಟಕ್ಕವನತಿಯೆನೆ ದೇವೋತ್ತಮಾಂಗಂಗಳುಂ ಬಾಗಿದುವಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥೋದಯಮನಱಿಪುವಂತಾ ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕಮಾಗಳ್ ೧೧೦

೩ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಂ

ವಾಸವನಾಸನ ಕಂಪದಿ
ನಾ ಸಮಯದೊಳವಧಿಯಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬೋಧಾ
ವಾಸ ಪ್ರಿಯನುದಯಮನಱಿ
ದಾಸನದಿಂದೆಱ್ದು ಮೂಱು ಸೂಱ್ ಪೊಡೆವಟ್ಟಂ ೧೧೧

ಅಂತು ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋದ್ಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತನಾದಾಗಳ್,

ನೆಗೞ್ದಾ ದೇವೇಂದ್ರರೆಲ್ಲಂ ಬಳಸಿ ಬರೆ ಮದಶ್ರೀಯುತೈರಾವತ ಸ್ಕಂ
ಧಗತಂ ನಾನಾತಪತ್ರಸ್ಥಗಿತ ದಶ ದಿಶಾ ಮಂಡಲಂ ದೇವತೂರ್ಯಾ
ನುಗ ದೇವೀ ಗೀತ ಜೈನಸ್ತವ ಸಮುಪಹಿತಾತ್ಮೀಯಚಿತ್ತಂ ವಿಳಾಸಂ
ಮಿಗೆ ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನಂದಾ ಶಚಿವೆರಸು ಮಹೋತ್ಸಾಹದಿಂ ಬಂದನಾಗಳ್ ೧೧೨

ಅಂತು ಗಗನತಳದಿನವತರಿಸಿ ಸಾಕೇತಮಂ ಬಳಸಿ ದೇವನಿಕಾಯಮಿರೆ, ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರ ಪ್ರಮುಖ ಚತುರ್ನಿಕಾಯಾಮರೇಂದ್ರವೃಂದಂ ನಾಭಿರಾಜ ರಾಜಗೇಹಾಂಗಣದೊಳ್ ಸಂದಣಿಸಿ ಬಂದಿರೆ, ಶಚೀ ಮಹಾದೇವಿ ತಿರೋಹಿತ ಶರೀರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹಮಂ ಪೊಕ್ಕು ತೇಜೋಧಿಕನಪ್ಪ ಬಾಳನನಕ್ಕರ್ತು ನೋಡುತ್ತು ಮಿರ್ಬರುಮಂ ಮೂಮೆ ಬಲಗೊಂಡು,

ಎಱಗಿ ಜಗತ್ತ್ರಯ ಗುರುಗೆರ್ದೆ
ಯೆಱಕದೆ ಪೊಗೞ್ದಖಿಳ ಭುವನ ಜನನಿಯನಾಗಳ್
ಮಱಿಯಿಸಿ ಮಾಯಾ ನಿದ್ರೆಯಿ
ನುಱೆ ಮಾಯಾ ಶಿಶುವನಿರಿಸಿ ಮುಂದಂಬಿಕೆಯಾ ೧೧೩

ಪಡೆಯಲ್ಕಾಗದ ನಿಧಿಯಂ
ಬಡವಂ ಪಡೆದಂತೆ ಕಮಳದಳ ಕರತಳದಿಂ
ಪಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಸಂತಸ
ದೊಡಮೆಯನಾಂ ಪೊಗೞಲಱಿಯೆನಿಂದ್ರಾಂಗನೆಯಾ ೧೧೪

ಮಂಗಳಮನೆ ಪಾಡುತ್ತುಂ
ಮಂಗಳ ಧಾರಣಿಯರಾಗಿ ಮುಂದಂ ನಡೆವಾ
ಶಾಂಗನೆಯರಿಂದೆ ದಿವಿಜೇಂ
ದ್ರಾಂಗನೆ ಕರಮೆಸೆದು ಹಂಸಗತಿಯೊಳ್ ಬಂದಳ್ ೧೧೫

ಬಂದು ಜಗತ್ತ್ರಿತಯ ಪತಿಯುಂ ತ್ರಿದಶ ಪತಿಯ ನೀಡಿದ ಭುಜಯುಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಾಗಳ್ ನಿಜಾಂಕಮನೇಱಿಸಿಕೊಂಡು,

ತ್ರಿಜಗನ್ನಾಥನ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆ ಮಣಿಪೀಠಾಕಾರನಂತಾಗಿ ವಿ
ಶ್ವ ಜಗತ್ಪೂಜಿತಮಾಗಿ ಪೆಂಪುವಡೆದಾ ಹೇಮಾಚಳೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಕ
ಲ್ಪಜರಂ ಪೋಗಲೆ ಸನ್ನೆಗೆಯ್ಯೆ ಭಗವಜ್ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವ
ಧ್ವಜಮಂ ಪೋಲ್ತುದು ರತ್ನರಂಜಿತ ಭುಜಾದಂಡಂ ಸುರಾಧೀಶನಾ ೧೧೬

ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನೇಱಿದೈರಾವತಗಜೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನಿಜಗಜೇಂದ್ರಂಗಳಂ ಪಕ್ಕ
ಮಾಡಿ,

ಹಿಮಕರ ಬಿಂಬ ನಿಭಚ್ಛ
ತ್ರಮನೀಶಾನೇಂದ್ರನೆತ್ತಿದಂ ತತ್ಕರ ವಿ
ಭ್ರಮದಿಂ ಪದಪೊದವೆ ಸನ
ತ್ಕುಮಾರ ಮಾಹೇಂದ್ರರಿಕ್ಕಿದರ್ ಚಾಮರಮಂ ೧೧೭

ನೆಗೞ್ದೈರಾವತ ದಂತಿಗಾದುದು ಮೊಗಂ ಮೂವತ್ತೆರಡೞ್ಕೞ್ಪಡಾ
ಮೊಗಮೊಂದೊಂದಱೊಳೆಂಟು ಕೋಡವಱೊಳಂತೊಂದೊಂದಱೊಳ್ ಪೂಗೊಳಂ
ನೆಗೞ್ದೊಂದೊಂದೆಸದಿರ್ಕುಮಾ ಕೊಳಗಳಂತೊಂದೊಂದಱೊಳ್ ಚಿತ್ರಪ
ತ್ರಗಣಂ ಪದ್ಮಿನಿ ನಾಡೆ ಚೆಲ್ವನೊಳಕೊಂಡೊಂದೊಂದೆ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪುಗುಂ ೧೧೮

ಪೊಸ ಪೂವಬ್ಜಿನಿಯೊಂದಱೊಳ್ ಸೊಗಯಿಕುಂ ಮೂವತ್ತೆರೞ್ ಪೂವಿನೊಳ್
ಪೊಸಗಂಪಂ ಪುದಿದೊಪ್ಪಿ ತೋಱುವೆಸಳ್ಗಳ್ ಮೂವತ್ತೆರೞ್ ಚೆಲ್ವನ
ಪ್ಪೆಸಳ್ಗೋರೊಂದಱ ಮೇಲೆ ಲೀಲೆ ಮಿಗೆ ಮೂವತ್ತಿರ್ವರೋರಂತೆ ನ
ರ್ತಿಸೆ ದೇವಾಂಗನೆಯರ್ ಬೆಡಂಗನೊಳಕೊಂಡತ್ತಿಂದ್ರ ರುಂದ್ರ ದ್ವಿಪಂ ೧೧೯

ವದನಕ್ಕಿಮ್ಮ ತಳಕ್ಕೆ ನೀಳ್ದ ನಗೆಗಣ್ಗಂ ತಾಂ ಗಡಂ ತನ್ನ ನೀ
ಳ್ದ ದಳಂಗಳ್ ಗಡ ಪೋಲ್ವೆಯೆಂಬ ಸೆಣಸಿಂ ಮಿಕ್ಕೇವದಿಂದಿಕ್ಕಿ ಮೆ
ಟ್ಟಿದರೀ ಕಾಂತೆಯರೀ ಸರೋರುಹ ದಳ ವ್ರಾತಂಗಳಂ ತಪ್ಪದೆಂ
ಬುದನೆಂಬನ್ನೆಗಮೇಂ ಬೆಡಂಗೆಸೆದುದೋ ದೇವಾಂಗನಾನರ್ತನಂ ೧೨೦

ನಡೆ ನೋಡಲ್ ರೂಪು ಕೇಳಲ್ ನುಡಿ ಪುರದ ಜನಕ್ಕಾಯ್ತು ಮುನ್ನಂತೆ ಮೇಗ
ಣ್ಗಡದರ್ಗಳ್ ಮೆಯ್ಯ ಕಾಣಲ್ ಕಳಕಳಮೆನಿಸಂ ಕೇಳಲಾಯ್ತಂತು ಮತ್ತಂ
ನಡೆಗೊಂಡಾಗಳ್ ತನುವ್ಯಕ್ತಿಯನಱಿಯಲಣಂ ಬಾರದಾಯ್ತತ್ತಣಂ ಕಾ
ಣ್ಬೆಡೆಗಂ ಗೆಂಟಾದುದೆಂಬಂತಿರೆ ಗಗನತಳೋದ್ಗಾಮಿಯಾಯ್ತಿಂದ್ರ ಸೈನ್ಯಂ ೧೨೧

ಅಂತು ಪೋಗಿ ಮಂದರಾಚಳಮನೆಯ್ದಿ ಪಾಂಡುಕವನದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಶಾಮುಖ ನಿವಾಸಿಯಾಗಿ ಅಷ್ಟಮಿಾಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯೊಳಮಷ್ಟ ಮಂಗಳ ಪರಿವೇಷ್ಟನದೊಳಂ ನೆಜಿದು,

ಕ್ಷೀರೋದ ವಾರಿಧಾರಾ
ಪೂರದ ಚೆಲ್ವಿಂಗೆ ಸೆಣಸುವಂತಭಿನವ ನೀ
ಹಾರದ ಬೆಳ್ಪನೆ ಬಾರಿಸಿ
ಬಾರಿಸಿ ಪಾಂಡುಕ ಶಿಳಾತಳಂ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ೧೨೨

ಅಲ್ಲಿ ದೇವರಾಜಂ ಶ್ರೀ ಮಂಟಪಮಂ ವಿರಚಿಸಿ ಮೃಗರಾಜ ವಿಷ್ಟರದೊಳ್ ಬಾಳಕನಂ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖ ನಿವಿಷ್ಟನಂ ಮಾಡುವುದುಂ,

ತನು ಕಿಱಿದಾದೊಡಮುದ್ಯ
ತ್ತನು ಪ್ರಭಾ ಪ್ರಸರಮೆಸೆದು ಪಸರಿಸಿ ಸಿಂಹಾ
ಸನಮಂ ಪುದಿದಿರೆ ದೇವಂ
ಕನಕ ಕನಚ್ಛಿಖರಿ ಶಿಖರ ಶೇಖರನಾದಂ ೧೨೩

ಅಲ್ಲಿಂ ಬೞಿಯಂ ಪೂರ್ಣಕಳಶಂಗಳಂ ಕಳಶೋದ್ಧಾರ ಮಂತ್ರ ಪೂರ್ವಕಂ ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನುಮಿಾಶಾನೇಂದ್ರನುಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು,

ಇತರೇಂದ್ರರ್ ಪರಿಚಾರಕ ಪ್ರಭೃತಿಯಿಂ ಮುಂದಾಡೆ ದೇವಾಂಗನಾ
ನ್ವಿತ ದೇವಾಧಿಪ ಕಾಂತೆ ಕನ್ನಡಿ ಸೊಡರ್ ಪೂಮಾಲೆ ಭೃಂಗಾರಮ
ಕ್ಷತಮೆಂಬುಜ್ಜ್ವಳಮಂಗಳೋಪಕರಣ ದ್ರವ್ಯಂಗಳಂ ನೀಡೆ ಸಂ
ತತಮೇನಂದು ಜಿನಾರ್ಭಕಂಗೆಸೆದುದೋ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಂ ೧೨೪

ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯ ನೀರಲ್ಲದೆ
ಧೀರನ ಮಜ್ಜನಕೆ ಪೆಱವು ನೀರ್ ತಗವೆಂದಾ
ವಾರಾಶಿವರಂ ಸುರಜನ
ದಾರಿ ಮನೋಹಾರಿ ನೀಳ್ದು ಮೆರಡುಂ ಕೆಲದೊಳ್ ೧೨೫

ಅಯ್ದನೆಯ ಜಲಧಿವರಮಿರ
ದೆಯ್ದುವ ಮೊಗೆವಂತೆ ನೊಗೆದುಮೋರೊರ್ಬರ ಕೈ
ಗೆಯ್ದಿಸುವ ಬೇಗಮಂ ಮನ
ಮೆಯ್ದಿದುದಿಲ್ಲಮರಚರಿತಮೇನಚ್ಚರಿಯೋ ೧೨೬

ಅಂತು ವೇವರ್ ದೇವನೊಳಾವಗಮಾದ ತಮ್ಮಾದರದಿಂ ಮಾಲೆಗಟ್ಟಿ ದುಗ್ಧ ವಾರಿ ಪೂರಿತ ಕನಕ ಕಲಶಂಗಳಂ ತಂದು ಗೊಂದಳಿಸಿ ಸಂದಣಿಸಿ ನೀಡಿದಾಗಳ್, ನಿಜ ಭುಜ ಸಹಸ್ರೋದ್ಧೃತ ಕನಕ ಕುಂಭ ವಿಗಳಿತ ಕ್ಷೀರವಾರಿ ಧಾರೆಯುಂ ಜಯಜಯ ನಿನದಪೂರ್ವಕಂ ಜಿನಸವನ ಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನುಮೀಶಾನೇಂದ್ರನುಂ ಮಿಸಿಸಿದಾಗಳ್,

ಆ ದುಗ್ಧ ಧಾರೆ ಕರಮಿಂ
ಬಾದುದು ಜಿನ ಮಸ್ತಕಾಗ್ರದೊಳ್ ಗಂಗಾ ಕೂ
ಟೋದಗ್ರ ಶಿಖರದೊಳ್ ಚೆ
ಲ್ವಾದವೊ ಮಿಗೆ ಸುರಿವ ಗಗನ ಗಂಗಾನದಿವೊಲ್ ೧೨೭

ಜಳನಿಧಿ ತೊಱೆಗಳನೆನಿತುಮ
ನೊಳಕೊಳ್ವವೊಲಿನಿಸು ತಳರದಾಶ್ಚರ್ಯ ಮಹಾ
ಜಳನಿಧಿ ಪಯಃಪ್ಲವಂಗಳ
ನೊಳಕೊಂಡಂ ಸುರರ ಮಿಸಿಸುವವಸರದಾಗಳ್ ೧೨೮

ಪಸರಿಸಿದ ಪಯಃಪೂರದ
ಪೊಸವೆಳ್ಪು ನಿಜಾಂಗರುಚಿಯ ಪೊಱಪೊಱಗೆ ಪೊದ
ಟ್ಟಿಸೆದಿರೆ ಬೆಳ್ಮುಗಿಲಿಂದಂ
ಮುಸುಕಿದ ಬಾಳಾರ್ಕ ಬಿಂಬಮಿರ್ಪಂತಿರ್ದಂ ೧೨೯

ಜಿನ ನಾಥ ಸ್ನಪನಾಂಬು ತಜ್ಜಿನ ತನು ಶ್ರೀ ಸಂಗದಿಂ ತಾನೆ ಪಾ
ವನಮಾಯ್ತೋ ತನಗಿರ್ಕೆಯಾದ ಕಡಲಂ ಕುಂಭಂಗಳಂ ಪೊಕ್ಕ ದೇ
ವ ನಿಕಾಯಂಗಳನಿಂದ್ರರಂ ಸುರವಧೂ ವೃಂದಂಗಳಂ ಮೇರು ನಂ
ದನ ಭೂ ಪ್ರಾಂತಮುಮಂ ಪವಿತ್ರಮೆನಿಸಿತ್ತಾ ನೀರ್ಗದಾಶ್ಚರ್ಯಮೋ ೧೩೦

ನರಲೋಕಂಬರಮುಣ್ಮಿ ಪೊಣ್ಮಿದ ಪಯಃಪೂರಂಗಳಿಂದಂ ಮಹೀ
ಧರ ಕಾಂತಾರ ನದೀ ನದ ಪ್ರಕರಮುಂ ವಿಶ್ವಾವನೀ ಭಾಗಮುಂ
ನರ ನಾರೀ ಜನಮುಂ ಪವಿತ್ರತರಮಾಯ್ತೆಂದಂದೆ ಕೇಳ್ವಂಗೆ ಬಿ
ತ್ತರಿಪಂಗಾದಮಚುಂಬಮಲ್ತೆ ಭಗವಜ್ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಂ ೧೩೧

ಮಜ್ಜನ ಪೀಠಂ ಸುರಗಿರಿ
ಮಜ್ಜನ ಜಳಮಮೃತ ಜಳಧಿ ಜಳಮಮರೇಂದ್ರಂ
ಮಜ್ಜನವಳ್ಳನುಮೆನೆ ಜಿನ
ಮಜ್ಜನ ಮಹಿಮೆಯ ಬೆಡಂಗನೇವಣ್ಣಿಪುದೋ ೧೩೨

ಜಳ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಪುಷ್ಪಾ
ವಳಿ ಚರು ದೀಪ ಪ್ರದೀಪ ಧೂಪ ಫಲಂಗಳ್
ಕುಳಿಶಾಯುಧನರ್ಚಿಸೆ ತೊಳ .
ತೊಳ ತೊಳಗಿದುವೆಳಸಿ ಬಳಸಿ ಜಿನನಡಿದಳಿರೊಳ್ ೧೩೩

"ಜಯ ಗುಣಮಣಿರತ್ನಾಕರ
ಜಯ ಭುವನ ತ್ರಯ ಲಲಾಮ ಜಯ ಮನಸಿಜ ದು
ರ್ಜಯ ಜಯ ವಿನೇಯ ಬಾಂಧವ
ಜಯ ಮಂದರ ಶಿಖರಿ ಶಿಖರ ರತ್ನೋತ್ತಂಸಾ" ೧೩೪

ಎಂದು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ ಸವನಾರ್ಚನ ಸ್ತವನ ಸಮಯಾನಂತರಮಿಂದ್ರಾಣಿ ಭಗವದಂಗಸಂಗತ ಜಳ ಕಣಂಗಳಂ ದೇವಾಂಗವಸ್ತ್ರಂಗಳೊಳೊತ್ತಿ ಕಳೆದು ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಂಗಳಂ ಪೂಸಿ ತಿಳಕಮನಿಟ್ಟು ಮಣಿಮಯ ಕಂಠಿಕೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಬಾಹುಯುಗಳಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರ ಹಾರಾಂಗದ ಕಟಕಾಳಂಕಾರಂ ಮಾಡಿ ಕಟಿತಟದೊಳ್ ಮಾಣಿಕ್ಯಮಣಿ ಕಿಂಕಿಣೀ ದಾಮಮಂ ತಗುಳ್ಚಿ ಮೃದು ಪದಂಗಳೊಳ್ ಕಳರವ ರಣಿತ ನೂಪುರಂಗಳಂ ತುಡಿಸಿ ದಿವಿಜೇಂದ್ರೋತ್ಸಂಗ ಸಂಗತಂ ಮಾಡಿದಾಗಳ್,

ಪರಮನ ನಿರತಿಶಯಾಂಗ
ಸ್ವರೂಪಮಂ ನೆಱೆಯೆ ನೋಡಲಾವೆಡೆಗಂ ತ
ನ್ನೆರಡುಂ ಕಣ್ಗಳ್ ನೆಱೆಯದೆ
ಸುರೇಂದ್ರನುಂ ಗಡ ಸಹಸ್ರಲೋಚನನಾದಂ ೧೩೫

ಅಂತು ನಿರ್ವರ್ತಿತ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕನಾಖಂಡಳನಮರ ಸಮಿತಿವೆರಸಯೋಧ್ಯಾ ಪುರಕ್ಕಭಿಮುಖನಾಗಿ ಗಗನ ತಳದಿಂದವತರಿಸಿ ರಾಜಭವನಮಂ ಪೊಕ್ಕು,

ಕಳ ಧೌತೋಜ್ಜ್ವಳ ಕೂಟ ಕೋಟಿ ಘಟಿತ ಶ್ರೀ ಗೇಹದಿಂ ಮುಂದೆ ಮಂ
ಗಳ ಕಾರ್ಯೋಚಿತಮಾಗೆ ಮುನ್ನಮೆ ಸುರಾನೀಕಂ ಜನಂಗಳ್ ಮನಂ
ಗೊಳೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ವಿಚಿತ್ರಮಂಟಪದ ಸಿಂಹಾಸಂದಿಯೊಳ್ ಬಾಲನಂ
ಕುಳಿಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪಿರಿದುಂ ವಿಭೂತಿವೆರಸಿಟ್ಟೇಂ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟನೋ ೧೩೬

ಆಗಳ್ ಸುತ ಮುಖ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಜನಿತ ಪುಳಕನಪ್ಪ ನಾಭಿಮಹೀಭುಜನಿಂದ್ರಾಣೀ ವದನ ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿಘಟಿತ ನಿದ್ರಾ ಮುದ್ರಿತ ನಯನ ನೀಳೋತ್ಪಳೆಯಪ್ಪ ಜಗದ್ಗುರು ಜನನಿಯುಂ ಬಂದು ನಿಜ ತನೂಜ ವದನಮನಱ್ಕರ್ತು ನೋಡಿ, ದಿವಿಜ ಸಮಿತಿಯಿಂ ತಮ್ಮ ಮಗಂಗಾದ ಮಹಿಮೆಗೆ ಮನಂಗೊಳಲಾದ ಉತ್ಸವಂ ಪೊಗಟ ಲರಿದು. ಆಗಳ್,

ಮೊರೆ ನಿಮಗಿಲ್ಲ ಭೂ ಭುವನದೊಳ್ ಪೆಜರಿರ್ಪರೆ ನೋಂತಿರೀ ಜಗ
ದ್ಗುರುಗೆ ಪಿತೃದ್ವಯಂಗಳೆನಿಸಲ್ ಮೆಱೆವರ್ ಪೆಜರಾರೊ ನೀವೆ ಪೂ
ಜ್ಯರಿರೆಮಗೆಂದು ದಿವ್ಯ ವಸನ ಪ್ರಸವಾಭರಣಂಗಳಿಂದಮಾ
ದರವುಮರ್ಪಂತು ತದ್ಯುಗಳವುಂ ಪರಿಪೂಜಿಸಿದಂ ಸುರೇಶ್ವರಂ ೧೩೭

ಅಂತು ಪ್ರೂಜಿಸಿ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ ವ್ಯತಿಕರಮನವರ್ಗೆ ಮಹೋತ್ಸಾಹಕರಮಾಗೆ ಸವಿಸ್ತರಮಱಿಪಿ ಜಾತಕರ್ಮೋತ್ಸವದೊಳ್ ಪರಿಜನಮುಂ ಪುರಜನಮುಮೊಸಗೆ ಮರುಳ್ಗೊಂಡು ನಿರ್ಭರ ಕ್ರೀಡಾ ಪರವಶರಾದಾಗಳ್ ತಾನುಮಾನಂದ ನಾಟಕಮ ನಾಡಲ್ ಬಗೆದು, ಭಗವಜ್ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗೆ ತನ್ನ ಪೊಸತೆ ಸಮೆದ ಸಮವತಾರ ರೂಪಮುಮಂ ದಶಾವತಾರ ರೂಪ ಗರ್ಭ ಸಂದರ್ಭಂಗಳಪ್ಪ ಶೇಷಾಶೇಷ ರೂಪಕಂಗಳುಮಂ ಸುರಾಸುರ ಸಭೆಗಂ ನಾಭಿರಾಜಾದಿ ಮನುಜ ಸಭೆಗಂ ಮೆಱೆಯ ಲೆಂದು ನಾಂದೀ ವಿಧಿಯಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ ರಂಗಂಬೊಕ್ಕು ಲೋಕಾಕಾರಮನಭಿನಯಿಸಿ ನಿಂದು ಪುಷ್ಪಾಂಜಳಿಯಂ ಸೂಸಿ ನಾಕ ಲೋಕ ವಾದ್ಯಂಗಳೊಳ್ ಕಿನ್ನರೀ ಜನ ಮಧುರ ಗೀತಾನುಗತಂಗಳನುಕ್ರಮದೊಳೆ ನೆಗೞೆ,

ಕರಣಂ ರೇಚಕಮಂಗಹಾರಮಿನಿತೆಂದೋದುತ್ತುಮಿರ್ಪೋದದ
ತ್ತಿರಲೀ ನಾಟ್ಯರಸಂ ಸಮಸ್ತಸುರ ವೃಂದಾಧೀಶನಿಂದಂ ಪೊನ
ಲ್ವರಿದತ್ತೆಂಬಿನಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಕುಟ ವ್ಯಾಲಗ್ನರತ್ನಪ್ರಭಾ
ಪರಿವೇಷಂ ಲಲಿತೇಂದ್ರಚಾಪ ರುಚಿಯಂ ಮಾಡಿತ್ತು ದಿಕ್ಚಕ್ರದೊಳ್ ೧೩೮

ಎಳೆಯೊಳ್ ತೋಱೆದ ರೂಪನಾಗಳೆ ನಭೋಭಾಗಾಗ್ರದೊಳ್ ತೋರ್ಪನಾ
ಗಳೆ ಗೆಂಟಾಗಳೆ ಸಾರೆಯಾಗಿ ಪೊಳೆವಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಗನಾಗಿರ್ಪನಾ
ಗಳೆ ದಿಗ್ವ್ಯಾಪಕನಪ್ಪನಿಂತು ಪಲವುಂ ಚೋದ್ಯಂಗಳಿಂ ವಿಕ್ರಿಯಾ
ಬಳದಿಂದಾಡಿ ಮಹೇಂದ್ರಜಾಲಿಗನುಮಂ ಪೋಲ್ತಂ ಸುರಾಧೀಶ್ವರಂ ೧೩೯

ಅಂತು ತನ್ನ ತಾಂಡವಾರಂಭದೊಳಳವಿಗೞೆದ ರಾಗದಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಭುಜ ಶಾಖಾ ಸಹಸ್ರಂಗಳೊಳ್ ದೇವ ಗಣಿಕೆಯರಾಡುವಾಗಳ್

ಯುವ ಸಂಘಾತಮದೊಂದು ತೋಳ್ದುಱುಗಲೊಳ್ ಮತ್ತೊಂದು ತೋಳೋಳಿಯೊಳ್
ಯುವತೀ ವ್ರಾತಮನೇಕ ಭೇದ ರಸ ಭಾವಂಗಳ್ ಪೊದಱ್ದಿಣ್ಮಿ ಪೊ
ಣ್ಮುವಿನಂ ನರ್ತಿಸೆ ಸೂತ್ರಧಾರವಿಧಿಯಿಂ ಸುತ್ರಾಮನಂದಿಂತು ತಾಂ
ಡವಲಾಸ್ಯಂಗಳ ಚೆಲ್ವನೊರ್ಮೆಯೆ ತದೀಯಾಸ್ಥಾನದೊಳ್ ತೋಱೆದಂ ೧೪೦

ಅಂತು ದಿವಿಜ ಸಾಮಾನಿಕ ಜನಕ್ಕಂ ನಾಭಿರಾಜಾದಿ ಮನುಜ ಸಭೆಗಂ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಮಂ ಮಾಡಿದಾಗಳ್

ಧರೆ ರಂಗಂ ಗಗನಂ ಮನೋಹರತರಂ ನಾಟ್ಯಾಲಯಂ ನರ್ತಕಂ
ಸುರರಾಜಂ ಸಭೆ ದೇವಮರ್ತ್ಯಸಭೆ ಸಂದಾರಾಧ್ಯನೀಶಂ ಜಗ
ದ್ಗುರು ತನ್ನೃತ್ಯಫಲಂ ತ್ರಿವರ್ಗವಿಭವಂ ತಾನೆಂದೊಡೇನಾತೊ ಸಾ
ಸಿರಮುಂ ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳ ವಾಸುಕಿಯುಮಿನ್ನೇನೆಂದದಂ ಬಣ್ಣಿಪಂ ೧೪೧

ಪುರಂದರನಾನಂದ ನೃತ್ಯಾವಸಾನದೊಳೀ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಧರ್ಮಾಮೃತ ವರ್ಷದಿಂ ಭವ್ಯ ಸಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡುವುದಱಿಂ ವೃಷವೆಂಬುದು ಧರ್ಮಮದ ಱಿಂದೊಪ್ಪುವುದಱಿಂದಂ ಸ್ವರ್ಗಾವತರಣ ಸಮಯದೊಳ್ ನಿಜ ಜನನೀ ವದನ ವನಜಮಂ ಸ್ವಪ್ನದೊಳ್ ಧವಳ ವೃಷಭಾಕಾರದಿಂ ಪೊಕ್ಕುದಱಿಂದಂ ವೃಷಭಸ್ವಾಮಿ ಯೆಂದು ಪೆಸರನಿಟ್ಟು, ಮಜ್ಜನಮಂಡನ ಕ್ರಿಯೆಗಳ್ಗೆ ದೇವಿಯರನೆ ದಾದಿಯರ್ಮಾಡಿ ಸಮಯೋನುರೂಪ ವೇಷದ ಸುರಕುಮಾರಕರನೊಡನಾಡಿಗಳ್ ಮಾಡಿ, ದೇವಸಮಾ ಜಂಬೆರಸು

ಕ್ರಮದಿಂ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಮನಮರಶೈಲಾಗ್ರದೊಳ್ ಮಾಡಿ ಲೋಕೋ
ತ್ತಮನಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದಯೋಧ್ಯಾಪುರದೊಳೊಸಗೆಯಂಮಾಡಿ ಜನ್ಮೋತ್ಸವ ಪ್ರ
ಕ್ರಮಮೆಂದಾನಂದ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಮದಮನಧಿಕಂ ಮಾಡಿ ತನ್ನಿಂದ್ರಲೋಕ
ಕ್ಕಮರೇಂದ್ರಂ ಪೋದನಾಗಳ್ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ
೧೪೨

೪ ವೃಷಭೇಶ್ವರ ವಿವಾಹಂ ; ಕುಮಾರೋದಯಂ

ಕಿವಿಗಿಂಪಂ ತೊದಳೊಳ್ ಪೊದಟ್ದ ನುಡಿಗಳ್ ಕಣ್ಗಿಟ್ಟಿಱಂ ರಾಗದಾ
ಡುವ ಕೂಸಾಟದ ಚೆಲ್ವುಗಳ್ ಕುಡೆ ಪಿತೃದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ನಿಚ್ಚಂ ಮನೂ
ದ್ಭವನುಂ ಬಂಧುಜನಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧಮುಖಚಂದ್ರಾಲೋಕಮಾಲೋಕನೋ
ತ್ಸವಮಂ ಪೆರ್ಚಿಸೆ ಜಾಣನಿಂತೊದವಿದಂ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೧೪೩

ಅಂತು ಬಾಲ್ಯಕಾಲಮಂ ಬಾಳಕೇಳೀ ಲೀಲೆಯಿಂ ಕಳಿಪಿ, ಕುಮಾರಕಾಲ ದೊಳ್ ಸಹೋತ್ಪನ್ನ ಮತಿ ಶ್ರುತಾವಧಿ ಬೋಧನಪ್ಪುದಱಿಂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯೇಶ್ವರನುಂ ಜನ್ಮಾಂತರಾಭ್ಯಸ್ತಕಳಾಕುಶಲನುಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕೃತ ಸಕಲ ವಾಙ್ಮಯನುಂ ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನತನುವಯೋವಿಭವನನುಕ್ರಮದೊಳೆ ಬಳೆಯೆ,

ಕರಿ ಕಳಭಂ ಮದ ದ್ವಿರದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳೊಂದಿದವೊಲ್ ಕಿಶೋರ ಕೇ
ಸರಿ ಮೃಗರಾಜ ಲೀಲೆಯೊಳಳಂಕರಿಸಿರ್ದವೊಲೆಯ್ದೆ ಮುಗ್ಧ ಸೌಂ
ದರ ಸುರ ಭೂರುಹಂ ಕುಸುಮ ಶೋಭೆಯೊಳಗ್ಗಲಿಸಿರ್ದವೊಲ್ ಮನೋ
ಹರಮೆನಿಸಿತ್ತು ಯೌವನಸನೋದಯಮಿಂದ್ರ ನರೇಂದ್ರ ವಂದ್ಯನಾ ೧೪೪

ಅನಿವಿರಿದೊಂದು ಯೌವನ ಮದಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಿಯುಮಂದು ರಾಗ ಸಂ
ಜನನಮನೆಯ್ದೆ ತಾಳ್ದಿದವಿನಶ್ವರ ಕೀರ್ತಿಯೊಳಂ ಸರಸ್ವತೀ
ವನಿತೆಯೊಳಂ ವಿಚಾರಿಸೆ ತಟಿದ್ಯುತಿ ಚಂಚಲೆಯೆಂಬುದೊಂದು ಭಾ
ವನೆಯೊಳೆ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳನಾದರಮಾಯ್ತು ಮನಂ ಚಿದಾತ್ಮನಾ ೧೪೫

ಪರಮನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಯೌವನ ಶ್ರೀಯಂ ನಾಭಿರಾಜಂ ನೋಡಿ, ''ಈಗಳ್ ಕುಮಾರಂಗೆ ಯೌವನಂ ನೆಱೆದತ್ತು. ಈತಂಗೆ ವಿವಾಹ ಮಂಗಳಮಂ ಮಾಡಲ್ಕೆ ವೇಳ್ಕುಂ. ತಪೋವನಮಂ ಪೊಕ್ಕಾಗಳೇಗೆಯ್ವುದು ?'' ಎಂದು ತನ್ನ ಮನದೊಳ್ ಬಗೆದು ನಿಃಸ್ಪೃಹನನೀ ಮಹೀತಳ ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ನಿಱಿಸುವುದುಂ ಮದುವೆ ನಿಱಿಸುವುದುಂ ಎನಗಶಕ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾದೊಡಂ ಎನ್ನ ಬಗೆದ ಬಗೆಯನೊಡಂಬಡುಗುಮೊಡಂಬಡನೆಂಬ ಸಂಭ್ರಮದೊಳ್ ಕುಮಾರನಂ ಸಾರೆ ವಂದು ಯಥೋಚಿತ ಹೇಮಾಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು,

“ ಉದಯಾಚಳಕ್ಕೆ ಪೆಸರಿನ
ನುದಯದಿನಾದಂತಿರೆಮಗೆ ಗುರುಗಂ ಗುರುವೆಂ
ದೊದವಿದ ಪೆಂಪಿದು ನಿನ್ನೊಂ
ದುದಯದಿಆನಾಯ್ತುಮರ ಮೌಳಿ ಲಾಲಿತ ಚರಣಾ ೧೪೬

ಇದು ದಲವಸ್ತುವೆನ್ನದೆ ಮದುಕ್ತಿಯನೊಯ್ಯನೆ ಕೇಳ್ದು ದಿವ್ಯ ಚಿ
ತ್ತದೊಳವಧಾರಿಸೆಂತೆನೆ ಜಗದ್ಗುರು ಲೋಕ ಹಿತಾರ್ಥದಿಂದೆ ಸ
ಲ್ವುದು ವಲಮಿಂತಿದಂ ಬಗೆದು ಪುತ್ರ ಕಳತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಾ
ಣದೆ ಬಗೆದರ್ಪುದೊಲ್ಲೆನಿದನೆಂದೊಡೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೆ ಕೆಟ್ಟುಪೋಗದೇ ೧೪೭

ಶಾಂತಾತ್ಮ ಮದುವೆನಿಲ್ ನೀ
ನಿಂತೆನ್ನ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮದಿಂದಂ ನೀನೆಂ
ತಂತೆ ಸಲೆ ನೆಗೞೆ ಜಗತೀ
ಸಂತತಿ ನಿಲೆ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಸಂತತಿ ನಿಲ್ಕುಂ '' ೧೪೮

ಎನೆ ದೇವನ ದರಹಸಿತಾ
ನನದೊಳ್ ತನಗಿಂಬುಕೆಯ್ದು ಬಗೆಯಂ ಪದಿನಾ
ಲ್ಕನೆಯ ಮನು ಜಲಕನಱಿದಂ
ದನಿತುಂ ಭುವನಮುಮನಾಗಳಾಳ್ದಂತೊಸೆದಂ ೧೪೯

ಅಂತು ತನ್ನುಪರೋಧಮೊಳಂ ಪ್ರಜಾನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯೊಳಂ ಪೋಗಲಾಱ ದೊಡಂಬಟ್ಟಾದಿಪುರುಷನೊಡಂಬಡನಱಿದು ನಿಶ್ಶಂಕನಾಗಿ ವಿವಿಜೇಂದ್ರನನುಮತ

ದೊಳ್ ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛರ ತಂಗೆಯರಪ್ಪ ಯಶಸ್ವತೀ ಮಹಾದೇವಿಯುಂ ಸುನಂದಾ ಮಹಾದೇವಿಯುಮೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನಂಗಳನೊಂದೆ ಪಸೆಯೊಳ್ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣಂಗೆಯಿಸಿದಾಗಳ್,

ಸಮಲಾವಣ್ಯ ಪ್ರಸರದ
ಸಮ ವಿಭವದ ಸಮ ವಿಳಾಸದಗ್ಗಳಿಕೆಯೊಳಾರ್
ಸಮನಿವರ್ಗೆನೆ ಸಮರಸದೊಳ್
ಸಮಸಂದತ್ತವರ್ಗೆ ಸಮಸಮಾಯೋಗ ಸುಖಂ ೧೫೦

ಆ ಪುಣ್ಯವತಿಯರಿರ್ಬರು
ಮಾ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮನಮನಿರ್ಕುಟಿಗೊಳೆ ಮ
ತ್ತಾ ಪೀನವೃಷಸ್ಕಂಧನು
ಮಾ ಪದ್ಮಾಸ್ಯೆಯರ ಮನಮನಿರ್ಕುಟಿಗೊಂಡಂ ೧೫೧

ಅಂತಾ ಲತಾಂಗಿಯರೊಳ್ ಆದಿಪುರುಷನಶೇಷ ಸಂಸಾರ ಸುಖಮನನುಭವಿಸುತ್ತಿರ್ಪಿನಂ ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಂಗಳೇಕ ಸಂವತ್ಸರ ಸಮಾನಂಗಳಾಗಿ ಪೋಗೆ, ಯಶಸ್ವತೀ ಮಹಾದೇವಿ ಗರ್ಭಮಂ ತಾಳ್ದಿ ಸುಖ ಪ್ರಸೂತಿ ಸಮಯದೊಳ್,

ಮನುಗೋತ್ರಾಂಭೋಧಿಚಂದ್ರಂ ಮನುಕುಲಸರಸೀ ವಿಭ್ರಮೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ
ಮನುವಂಶಪ್ರಾಚ್ಯಶೈಲದ್ಯುಮಣಿ ಮನುನೃಪಾಮ್ನಾಯ ದುರ್ಗಾದ್ರಿಸಿಂಹಂ
ಮನುಭೂಪಾಳಾನ್ವಯ ಶ್ರೀ ಭವನ ಕಳಶಮೆಂಬಂತು ವಿಖ್ಯಾತ ಪುಣ್ಯಂ
ಮನುಧಾತ್ರೀಪಾಲ ಚೂಡಾಮಣಿ ಜನಿಯಿಸಿದಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪ್ರಧಾನಂ ೧೫೨

ಭಾವಿ ಭರತೇಶಪದಮುಮಿ
ಳಾ ವಿಪುಳ ಪ್ರೇಮಭರಮುಮೆರ್ದೆಗೊಂಡಿರೆ ಸ
ದ್ಭಾವದಿನಿಟ್ಟುದು ಬಂಧು ಜ
ನಾವಳಿ ಕೂಸಿಂಗೆ ಭರತನೆಂಬೀ ಪೆಸರಂ ೧೫೩

ದರಹಸಿತಂ ಹಸಿತಂ ಸುಂ
ದರ ಮನ್ಮಥ ಲಸಿತ ರುಚಿ ತರಂಗಿತಮೆಂಬೀ
ಪರಿವಿಡಿಯ ಬಾಲಕೇಳಿಯೆ
ಕರಮೆ ಮರುಳ್ಚಿದುದು ತಾಯುಮಂ ತಂದೆಯುಮಂ ೧೫೪

ನುಡಿಯ ತೊದಳ್ ನಡೆಯ ತಳರ್
ಜಡೆಗಳ ಕೆಂಪಲರ್ದ ನೊಗದ ಕಿಱುನಗೆ ಕೆಂಪಂ

ಪಡೆದಧರ ಮಣಿಯ ಚೆಲ್ವಡಿ
ಗಡಿಗೆಸೆದುದು ಬಾಳಭಾವದೊಳ್ ಪುರು ಸುತನಾ ೧೫೫

ನುಡಿಯ ಪೊದಟ್ಕೆಯೊಳೊಳ್ನುಡಿ
ನುಡಿದಂ ನಿಜ ಸಕಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವಕ್ಕಂ
ದಡಿಯಿಡುವಂತೆ ನಿರಂತರ
ಮಡಿಯಿಟ್ಟಂ ಪದ್ಮರಾಗ ಕುಟ್ಟಿಮತಳದೊಳ್ ೧೫೬

ತಂಪೆಯ ರೂಪೆ ತಂದೆಯ ವಿಳಾಸಮೆ ತಂದೆಯ ಚೆಲ್ವೆ ತಂದೆಯೊಂ
ದಂದಮೆ ತಂದೆಯೊಂದು ನುಡಿಯೋಜೆಯೆ ತನ್ನೊಳಮರ್ಕೆವೆತ್ತುದಾ
ನಂದಕರಂ ಕರಂ ಸೊಗಯಿಸುತ್ತಿರೆ ಶೋಭಿಸಿದಂ ಕುಮಾರನಾ
ನಂದಿತ ರೂಪನಂದೆಸೆಯೆ ತಂದೆಯೊಳಚ್ಚಿನೊಳೊತ್ತಿದಂತೆವೊಲ್ ೧೫೭

ಭರತ ಕುಮಾರಂಬೆರಸು ನೂರ್ವರ್ ಕುಮಾರರುಮನನಿಬರಿಂ ಕಿಱಿಯಳ್ ಬ್ರಹ್ಮಿಯೆಂಬ ಮಗಳಂ ಪಡೆದು ಯಶಸ್ವತಿ ಪಿರಿದೊಂದು ಮೈಮೆಯಂ ಪಡೆದಳ್. ಮುನ್ನ ಪೇೞ್ದ ವಜ್ರಜಂಘನ ಸೇನಾನಾಯಕನಕಂಪನಂ ಬಂದು ಸುನಂದಾದೇವಿಯ ಗರ್ಭದೊಳವತರಿಸಿ ಬಳೆಯೆ, ಆ ಬಾಳಕಂಗೆ ಬಾಹುಬಲಿಯೆಂಬನ್ವರ್ಥಾಭಿಧಾನಮನಿಟ್ಟು ಆತನ ಬಾಲ್ಯವಿಳಾಸಂಗಳಿಂದಮಾನಂದಿತ ಹೃದಯನಾಗಿ ನಾಭಿರಾಜನಂದನನಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ

ದಳಿತಾಂಭೋಜಾಸ್ಯನಿಂದೀವರ ದಳ ನಯನಂ ಪಕ್ವ ಬಿಂಬಾಧರಂ ಕೋ
ಮಳ ವಂಶ ಶ್ಯಾಮನಂಭೋಧರ ರವ ನಳಿನೀ ಕುಂತಳಂ ವ್ಯೂಢವಕ್ಷ
ಸ್ಥಳನಾಜಾನು ಪ್ರಲಂಬ ಪ್ರಬಲ ಭುಜಯುಗಂ ಚಾರುವೃತ್ತೋರು ಯುಗ್ಮಂ
ಕುಳ ಶೈಲೇಂದ್ರೋನ್ನತಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಸಕಲ ಸೌಂದರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದಂ ೧೫೮

ಆ ಕಮನೀಯ ವಿಲೋಕನನಾ ಕಾಲದ ಕಾಮದೇವಂ. ಮುನ್ನಂ ವೃಷಭೇಶ್ವರಂ ವಜ್ರಜಂಘನಾದ ಭವದೊಳಾ ಮಹಾತ್ಮಂಗೆ ತಂಗೆಯಾದನುಂದರಿಯೆ ಭವ ಪರಿಭ್ರಮಣದಿಂ ಬಂದು ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನಿಂ ನೇರ್ಗಿಱಿಯಳಾಗಿ ಸೌಂದರಿಯೆಂಬಳ್ ನಂದನೆಯಾದಳ್. ಅಂತು ಭರತೇಶ್ವರಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರಂ ಮೊದಲಾಗೆ ನೂರ್ವರ್ ಕುಮಾರರುಮನಿರ್ವರ್ ಕನ್ಯೆಯರುಮನಾದಿಪುರುಷಂ ನೋಡಿ ಮನದೊಳಾದಲ್ಕಱಿಂ ನಿಜಾನ್ವಯ ಭೂಷಣ ತನಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ ವಿಶೇಷಂಗಳಂ ತನಗಮಿಂದ್ರಂಗಂ ಸಕಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಂ ತುಡಲ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಮಪ್ಪ ಸಾಸಿರದೆಂಟು ತೋರ ಮುತ್ತಿನ ಸರದಿಂ ನಾನಾ ರತ್ನದ ಸುವರ್ಣ ಪದಕ ವಿರಚನಾದಿ ಭೇದದಿಂದಾದ ಹಾರಂಗಳುಮಂ ಪೆಱವುಂ ಪ್ರತ್ಯಂಗೋಚಿತ ಮಣಿಭೂಷಣಂಗಳುಮಂ ಸ್ವಮತಿ ಪರಿಕಲ್ಪನದಿಂ ಯುಗಾರಂಭದೊಳ್ ಪಡೆದು,

ಇವುರ್ಗಿವು ತಕ್ಕುವೆಂದವರ್ಗವಂ ದಯೆಯಿಂ ದಯೆಗೆಯ್ಯೆ ರಾಗದಿಂ
ದವರವನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಱೆಯೆ ತೊಟ್ಟು ತದುಜ್ಜ್ವಳ ರತ್ನದೀಪ್ತಿದಿ
ಗ್ವಿವರ ನಭೋವಿಭಾಗ ಪರಿಪೂರಿತಮಾಗಿರೆ ತಮ್ಮನೊಲ್ದು ನೋ
ಟ್ಪವರ್ಗಳ ಕಣ್ಗೆ ದೀಪ್ತಿ ಪರಮಾಣುಗಳಿಂ ಸಮೆದಂತೆ ತೋಱಿದರ್ ೧೫೯

೫ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶಂ

ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಂ ವೃಷಭೇಶ್ವರಂ ಸಕಳ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶೋತ್ಸುಕನಾಗಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಿಯುಂ ಸೌಂದರಿಯುಂ ಪೊಡೆವಟ್ಟಿಯೆದ್ದು ವಂದಿರ್ದಾಗಳ್,

ತೆಗೆದುತ್ಸಂಗದೊಳಿಟ್ಟೊ
ಯ್ಯಗೆ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ಕರ್ಚಿ ಕದಪಂ ನುಡಿದಂ
ಜಗದಧಿಪತಿ ನಿಮ್ಮಿರ್ಬರ
ನೆಗೞ್ತೆ ಮಕ್ಕಳಿರ ವಿನಯ ವಿಳಸನ ನಿಳಯಂ ೧೬೦

ಈ ವಯಸಮನೀ ಶೀಲಮ
ನೀ ವಿನಯಮನೆಯ್ದೆ ವಿದ್ಯೆಯಿಂ ಪುದಿಮೊಡೆ ಮ
ತ್ತೇವೇೞ್ವುದೊ ನೀವೆ ಜಗ
ತ್ಪಾವನೆಯರಿರಕ್ಕ ನಿಮಗಮಗ್ಗಳರೊಳರೇ ೧೬೧

ನಿಮಗೆ ವಯಸಮೆಂಬುದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಯೋಗ್ಯಮೆಂದು ವಿಶಾಲ ಹೇಮಪಟ್ಟಕದೊಳ್ ಆತ್ಮಹೃತ್ಪದ್ಮ ಸದ್ಮೆಯುಂ ಸರಸ್ವತಿಯುಂ ಪೂಜಾ ಪೂರ್ವಕಮಧಿವಾಸಿಸಿ ನಿಜ ತನೂಜೆಯರಿರ್ವರುಮನೆರಡುಂ ಕೆಲದೊಳಿರಿಸಿ,

ಮುನ್ನಂ ತ್ರಿಲೋಕ ಗುರು ಸಿ
ದ್ಧನ್ನಮಯೆಂದಱಿಪಿ ಮುಖ್ಯಮಂಗಳ ಪದಮಂ
ಕನ್ನೆಗೆ ಪಿರಿಯಾಕೆಗೆ ಬೞಿ
ಯನ್ನಯದಿಂ ಬರೆದು ತೋಱಿದಂ ಲಿಪಿಗಳುಮಂ ೧೬೨

ಅಂತು ಬ್ರಹ್ಮಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತದೊಳುಪದೇಶಂಗೆಯ್ದು,

ಸೌಂದರಿಗೆ ಗಣಿತಮಂ ದಳಿ
ತೇಂದೀವರ ನಯನೆಗೆಡದ ಕಯ್ಯೊಳ್ ಭವ್ಯಾ
ನಂದಕರಂ ಸ್ಥಾನ ಕ್ರಮ
ದಿಂದಂ ಪುರುದೇವನಱಿಯೆ ತೋಱಿದನಾಗಳ್ ೧೬೩

ಮತ್ತಂ ಪದವಿದ್ಯಾಚ್ಛಂದೋವಿಚಿತ್ಯಲಂಕಾರಂಗಳೆಂಬ ಮೂಱಱಿಂ ಪೆಸರ್ವಡೆದ ವಾಙ್ಮಯಮುಮಂ ಸಮಸ್ತಕಳಾ ಕಳಾಪಮುಮಂ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮನುಪದೇಶಂಗೆಯ್ದು ನಿಜಾತ್ಮಜೆಯರಿರ್ವರುಮಂ ವಿದ್ಯಾಪರಿಪೂರ್ಣೆಯರಪ್ಪಂತು ಮಾಡಿ, ಭರತಂಗೆ ಭರತಮುಮನರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಮುಮಂ, ವೃಷಭಸೇನಂಗೆ ಗಾಂಧರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಮಂ, ಅನಂತವಿಜಯಂಗೆ ಚಿತ್ರಕಳೆಯುಮಂ ವಾಸ್ತು ವಿದ್ಯೆಯುಮಂ, ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ಕಾಮತಂತ್ರ ಸಾಮುದ್ರಿಕಾಯುರ್ವೇದ ಧನುರ್ವೇದ ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವತಂತ್ರ ರತ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳುಮಂ, ಮತ್ತಮಿವು ಮೊದಲಾಗೆ ಪೆಱವುಂ ಲೋಕೋಪಕಾರಿಗಳಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೆನಿತೊಳವನಿತುಮಂ ಮತ್ತಿನ ತನೂಜ ವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲಮುಪದೇಶಂ ಗೆಯ್ದಂ. ಇಂತು

ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯೆಗಳ್ಗೆ ಗುಱಿಯಾದ ತನೂಭವರೆಯ್ದೆ ಚಿತ್ತಮಂ
ಪತ್ತಿಸೆ ಪತ್ತಿದಂಗನೆಯರೊಳ್ ಬೆಸಕೆಯ್ವಮರೇಂದ್ರ ರಾಗ ಸಂ
ಪತ್ತು ಮನಂಗೊಳುತ್ತುಮಿರೆ ಲಕ್ಕೆಯ ಲೆಕ್ಕದೊಳೊಂದಿ ಪೂರ್ವಮಿ
ರ್ಪತ್ತು ನಿರಂತರಂ ನಡೆದುದಾ ವೃಷಭಂಗೆ ಕುಮಾರ ಕಾಲದೊಳ್ ೧೬೪

೬ ಕೃತಯುಗಾರಂಭಂ

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್ ವ್ರೀಹಿ ಯವ ಗೋಧೂಮಾದಿ ಸರ್ವೌಷಧಿಗಳುಂ ಮುನ್ನಮುತ್ಕೃಷ್ಟ ಪಚ್ಯಂಗಳಪ್ಪುವಂದು ವಿರಳಂಗಳಾಗಿಯುಂ ಆಧಿ ವ್ಯಾಧಿ ಬಾಧಿತ ಶರೀರರ್ ಮಾನವರಭಿಮಾನವಂ ಬಿಸುಟು ನಾಭಿರಾಜನನುಮತದಿಂದಮಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ವಂದು ಮೈಯಿಕ್ಕಿ ಪೊಡೆವಟ್ಟು,

"ವಿರಳ ಫಳಂಗಳಾದುವಖಿಳೌಷಧಿಗಳ್ ರಸ ವೀರ್ಯ ಪಾಕಮುಂ
ವಿರಳಮೆ ವೃಕ್ಷಜಾತಿಗಳೊಡಲ್ ಪಸಿವಾದಮುಳುರ್ವೆ ನಿಪ್ಪಟಂ
ಕರಗಿದುದೆಮ್ಮ ಬಾಳ್ವೆ ತೆಱನಾವುದು ದೇವ ಶರಣ್ಗೆ ವಂದೆವಾ
ದರದೆಮಗಪ್ಪುದಂ ಬೆಸಸಿ ಕಾವುದು ಲೋಕಮನಾದಿ ಪೂರುಷಾ" ೧೬೫

ಎಂಬುದುಂ, ತತ್ಪ್ರಜಾ ಜೀವನೋಪಾಯಂ ಷಟ್ಕರ್ಮಂಗಳುಮಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಭಾಗಂಗಳುಮಂ ಗ್ರಾಮ ಗೃಹಾದಿ ಭೇದಂಗಳುಮಂ ಭೋಗಭೂಮಿ ವಿರಾಮದೊಳ್ ಈ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ ಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ನಿಱಿಸಲ್ವೇಳ್ಕುಮೆಂದು ಮನದೊಳ್ ಬಗೆದು ಅವರಂ ಅಂಜದಿರಿಮೆಂದು ಸಂತಯಿಸಿ, ತದನಂತರಂ ಭಗವದನುಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಮಮರೇಂದ್ರಂ ಬಂದು ತದನುಮತದಿಂ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ಜಿನೇಂದ್ರ ಮಂದಿರಂಗಳಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಬೞಿಕಂ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಂಗಳುಮಂ ತಜ್ಜನಪದ ಮಧ್ಯಂಗಳೊಳ್ ರಾಜಧಾನಿಗಳುಮಂ ಅಭಿರಾಮ ಜಲಾಶಯಂಗಳುಮಂ ಸಮಸ್ತ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ಸಂಪನ್ನ ಸುಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳುಮಂ ಸೀಮೋಪಲಕ್ಷಿತಂಗಳಪ್ಪ ಮಹಾಗ್ರಾಮಂಗಳುಮಂ

ಪುರಂಗಳುಮಂ ಅವನಾಳ್ವ ತೆಱಗೊಳ್ವ ಬಿಟ್ಟ ಬೆಸಕೆಯಿಸಿಕೊಳ್ವ ಭೋಗಿಪ ನಿಯೋಗಂಗಳುಮಂ ಮಾಡಿದಂ. ಇಂತು ಪಲವುಂ ಪುರಂಗಳಂ ಸಮೆದು ದೇವನಿಡೆ ಪುರಂದರ ವೆಸರಂ ಧರಿಯಿಸಿ ಅಮರೇಂದ್ರನಮರಲೋಕಕ್ಕೊಗೆದಂ.

ತದನಂತರಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಯುಂ ಪ್ರಜೋಪಜೀವನ ನಿಮಿತ್ತಮಾಗೆ ಸೇವಾ ಧರ್ಮೋಚಿತಮೆನಿಸುವ ಸುಕರ್ಮಂಗಳುಮಂ, ಅನೇಕ ಲಿಪಿ ವಿಧಾನಂಗಳಪ್ಪ ಮಷಿಯುಮಂ, ಕೃಷೀವಲ ಕುಲೋಚಿತಮಪ್ಪ ಕೃಷಿಯುಮಂ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗತಮಪ್ಪ ವಿದ್ಯೆಯುಮಂ, ವಣಿಗ್ವ್ಯವಹಾರಾನುಕಾರಿಯಪ್ಪ ವಾಣಿಜ್ಯಮುಮಂ, ಹಸ್ತ ಕೌಶಲ ಕಳಿತಮಪ್ಪ ಚಿತ್ರ ಕಳಾಪ ಪತ್ರಚ್ಛೇದ್ಯಾದಿ ಶಿಲ್ಪಮುಮಂ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಪಡೆದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಣಿಕ್ಛೂದ್ರರೆಂಬ ಮೂಱು ವರ್ಣಂಗಳೊಳಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಶಸ್ತ್ರ ಕರ್ಮಮುಮಂ, ವಣಿಗ್ವಂಶಕ್ಕೆ ಪಾಶುಪಾಲ್ಯ ಕೃಷಿ ಪಣ್ಯ ಕರ್ಮಂಗಳುಮಂ, ಶೂದ್ರಸಂತತಿಗೆ ಶುಶ್ರೂಷಾ ನಿಯೋಗಂಗಳುಮಂ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯಮುಪದೇಶಂಗೆಯ್ದು, ವರ್ಣ ಸಂಕರಮಾಗಲೀಯದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗಳೊಳ್ ನಣ್ಪುಮಂ ಕೊಳ್ಕೊಡೆಯುಮಂ ನಿಯೋಜಿಸಿ [ದಂ].

ವಿತತಾಷಾಢದ ಬಹುಳ
ಪ್ರತಿಪದ್ದಿನದಂದು ಕೀರ್ತಿ ನೆಗೞ್ದಿರೆ ಭಗವ
ತ್ಕೃತ ಯುಗಮಾದುದಱಿಂದಂ
ಕೃತಯುಗಮೆಂಬರ್ ಪುರಾಣವಿದರಿದನೀಗಳ್ ೧೬೬

16580

೭ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಂ

ಅಂತು ಕೃತಯುಗಾರಂಭ ಸೂತ್ರಧಾರನೆನಿಸಿದಾದಿಬ್ರಹ್ಮಂಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ವ ಬಗೆಯಂ ಬಗೆದು ನಾಭಿರಾಜಂಬೆರಸು ಬಂದು,

ಸಕಲ ಮಕುಟ ಬದ್ಧಾಧೀಶನಯ್ ದೇವ ನೀನುಂ
ಮಕುಟ ಧರನುಮಾಗಲ್ವೇೞ್ಕುಮೆಂದಾಗಳಿಂದ್ರಂ
ಮಕುಟದೊಡನಲಂಪಿಂ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿ ಲೋಕ
ಪ್ರಕಟಮೆನೆ ಪೊದಳ್ದಿತ್ತಾದಿದೇವ ಪ್ರಭಾವಂ ೧೬೭

ಅಂತು ಆಪ್ತಾಧಿರಾಜ್ಯಂ ನಾಭಿರಾಜ ಸನ್ನಿಧಾನದೊಳಖಿಲ ಪ್ರಜಾಪಾಲನದೊಳತಿಪ್ರಯತ್ನ ಪರನಾಗಿ ದಂಡಧರರಿಲ್ಲದಂದು ತಂತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳಂ ಪ್ರಜೆಗಳತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆಗುಮೆಂದುಂ ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಟಬಳವಜ್ಜನಗ್ರಸನದಿಂ ದುರ್ಬಳ ಜನಂಗಳೊಳ್ ಮತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯಂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುಗುಮೆಂದುಂ ಯಥೋಚಿತಧರಣೀಧರರಪ್ಪ ಭೂಪಾಳಕರನವರವರ ಪದವಿಯೊಳ್ ನಿಱಿಸಲ್ ಬಗೆದು ತನಗಾಪ್ತನಪ್ಪ ಸೋಮಪ್ರಭಂಗೆ ಕುರು

ರಾಜಾಭಿಧಾನಮನಿಟ್ಟು ಕುರು ಕುಲಾಗ್ರಗಣ್ಯನಂ, ಹರಿಗೆ ಹರಿಕಾಂತನಾಮಮನಿಟ್ಟು ಹರಿವಂಶ ಧ್ವಜನಂ, ಅಕಂಪನಂಗೆ ಶ್ರೀಧರಾಂಕ ನಾಮಮನಿಟ್ಟು ನಾಥಾನ್ವಯ ಪುರಸ್ಸರನಂ, ಕಾಶ್ಯಪಂಗಮೋಘವಾಕ್ಯನಾಮಮನಿಟ್ಟು ಉಗ್ರವಂಶ ಲಲಾಮನಂ ಮಾಡಿ, ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛ ಪ್ರಮುಖ ಧರಾಧಿನಾಥರುಮನಧಿರಾಜಪದವಿಯೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ,

ಸುತರುಮನವರ್ಗವರಭಿಮತ
ಮತಮೆಂತದನಿತ್ತು ನಿಱಿಸಿದಂ ಪ್ರಭು ನಿಜಸಂ
ತತಿಯಂ ತಣಿಪಿ ಸಹೃತ್ಸಂ
ತತಿಯಂ ಪೆರ್ಚಿಪುದು ರಾಜ್ಯ ಫಲಮಿನಿತೆ ವಲಂ ೧೬೮

ಅಂತಾದಿದೇವನಿಕ್ಷು ರಸ ಸಂಗ್ರಹಣ ಸಮಯಾಹೂತ ಭೂತಳನಪ್ಪುದಱಿಂದಂ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಕುಳತಿಳಕನುಂ, ಪ್ರಜಾ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮನನಾದುದಱಿಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಯುಂ, ನಿಜ ಕುಲೋದ್ಧರಣದಿಂ ಕುಲಧರನುಂ, ಕೃತಯುಗಾರಂಭಕ್ಕಾದಿಯಾದುದಱಿಂದಂ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮನುಂ ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಂಗಳುಂ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಗಿರಲ್ ಅಱುವತ್ತು ಮೂಱು ಲಕ್ಕೆ ಪುಬ್ಬಂ ರಾಜ್ಯಕಾಲಂ ಸಲೆ,

ನಾನಾ ಮಾನ್ಯ ಜನಾಂತರಂಗ ನಿಹಿತಾನಂದೋದಯಂ ದಿವ್ಯಸಂ
ತಾನ ಸ್ರಙ್ಮಣಿ ಭೂಷಣಾಂಬರಧರಂ ಸ್ವಾಧೀನ ಸಂಗತ್ವ ಸಂ
ತಾನಂ ಪುತ್ರ ಕಳತ್ರ ಮಿತ್ರ ಸಹಿತಂ ಸಾಕೇತ ಸಿಂಹಾಸನಾ
ಸೀನಂ ಪಾಲಿಸಿದಂ ಮಹೀವಳಯಮುಂ ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯಂ ೧೬೯

೮ ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಕಲ್ಯಾಣಂ

ಶ್ರೀಪತಿ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರ
ನಾಪೂರ್ಣಮನೋರಥಂ ನಮನ್ನೃಪ ಮಕುಟಾ
ಟೋಪಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಂತ
ವ್ಯಾಪಿತ ಮಹಿಮಂ ಸರಸ್ವತೀ ಮಣಿಹಾರಂ ೧೭೦

ಸ್ಫುರಿತ ಮಣಿ ಖಚಿತ ಹರಿ ವಿ
ಷ್ಟರದೊಳಳಂಕರಿಸಿ ನೆಱೆದ ರಾಜನ್ಯಕಮಂ
ದರಹಸಿತ ಮೃದು ವಿಲೋಕನ
ಪರಿಭಾಷಣದಿಂದಮಾದಮಾದರಿಸುತ್ತುಂ ೧೭೧

ಎರಡೋಳಿಯೊಳಂ ಮೊದಲೊಳ್
ಭರತೇಶ್ವರ ಬಾಹುಬಲಿಗಳಿರೆ ಮತ್ತಿನ ಪು

ತ್ರರುಮವರ ಕೆಲದೊಳಿರೆ ಸುರ
ಶರಾಸನಂ ನೆಗಟ್ದುದವರ ಮಕುಟ ಪ್ರಭೆಯೊಳ್ ೧೬೨

ಸುರರಾಜ ಸೇವೆ

ಮತ್ತಂ ಸಿಂಹಾಸನಾಸನ್ನಸ್ಥಿತಮಣಿಮಯ ಪೀಠದೊಳ್ ನಾಭಿರಾಜನುಂ ಕನಕ ಪೀಠದೊಳ್ ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛರುಂ ಸೋಮವಂಶ ಲಲಾಮಂ ಸೋಮಪ್ರಭನುಂ ಹರಿ ವಂಶಾಗ್ರಗಣ್ಯಂ ಹರಿಕಾಂತನುಂ ನಾಥ ವಂಶ ನಾಯಕನಕಂಪನನುಂ ಉಗ್ರ ವಂಶಾಗ್ರಗಣ್ಯಂ ಕಾಶ್ಯಪನುಂ ಇರೆ, ಮತ್ತಂ ಪೆಜರುಮಜಿಕೆಯ ನಾಯಕರುಂ ಮಣಿ ಮಕುಟಬದ್ಧರಾತ್ಮೋಚಿತ ಪ್ರದೇಶಾಸನಂಗಳೊಳಿರ್ದೋಲಗಿಸುತ್ತಿರ್ದನ್ನೆಗ ಮಾದಿದೇವನ ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಕಲ್ಯಾಣಮತ್ಯಾಸನ್ನಮೆಂಬುದಂ ನಿಜಾವಧಿ ಬೋಧ ದಿಂದಮಱಿದು ಸಂಗೀತ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದಮೋಲಗಿಸಲೆಂದು ಸುರರಾಜಂ ಬಂದು ಭಗವ ದಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪಮನವನತಮಣಿ ಕಿರೀಟ ರತ್ನ ಪ್ರದೀಪಂಗಳಿಂದಮರ್ಚಿಸಿ ಸಿಂಹಾ ಸನೋಪಾಂತಸ್ಥಿತ ಕನಕ ಪೀಠದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು,

“ಪರಮನನೋಲಗಿಸಿ ಕೃತಾ
ರ್ಥರೆಮಪ್ಪೆವಮೋಘಮವಸರಂಗುಡಿಸುವುದೆಂ
ದಿರದೆನ್ನನಧಿಕ ಭಕ್ತಿಯೆ
ತರೆ ಬಂದುದು ದೇವ ದಿವಿಜ ಪೇಟಕಮನಿತುಂ ೧೬೩

ಸಮನಿಸಲಿವರ ಮನೋರಥ
ಮಮರೀ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಮುಕ್ಕಭವ ಭವ
ತ್ಕ್ರಮ ಕಮಳ ಸೇವೆಯಿಂದಿಂ
ತುಮನಂತಂ ಗೀತ ವಾದಿತಂ ಫಲಮಲ್ತೇ” ೧೬೪

ಎಂದಿಂದ್ರಂ ಬಿನ್ನವಿಸಲೊ
ಡಂ ದರ ಹಸಿತಾನನಾಬ್ಜನಾವುದು ನಿಮಗಾ
ನಂದಮದಕ್ಕೆನೆ ನುತ ಸುರ
ವೃಂದಂ ಸಂಗೀತಕಕ್ಕೊಡರ್ಚಲೆವೇಟ್ದಂ ೧೬೫

ಪೇಟ್ವುದುಮನಂಗನಿರ್ದೆಡೆ
ವೇಟ್ಪುವೊಲೊರ್ಮೊವಲೆ ಗೀತ ವಾದಿತ ರವಮೇ
ವೇಟ್ವುದೊ ಸಭೆಯಂ ರಸದೊಳ್
ಪೂಟ್ಪುವೊಲೆಸೆದತ್ತು ದಿವಿಜ ಪೇಟಕ ಜನಿತಂ ೧೬೬

ಅಮರ್ದಿನ ಮೞೆಯೊಳಗೆಸೆದವು
ದಮೃತಾಂಬುದ ನಿನದಮೆನಿಸೆ ಸಭೆ ನಿನದಂ ಗೀ
ತಮುಹಾ ವಾದಿತಮೆನಿಸಿದು
ದಮರೀ ಜನ ಗೀತಮಮರ ವಾದಿತಮಾಗಳ್ ೧೭೭

ನೀಳಾಂಜನಾ ನೃತ್ಯಂ

ಅಂಬರ ಭೂಷಣ ಮಾಲಾ
ಡಂಬರದ ಬೆಡಂಗನಮರನರ್ತಕಿ ಗಡಮೀ
ನೆಂಬುದೊ ಧರಣೀಂದ್ರಂಗಮ
ಚುಂಬಂ ಪೊಗೞಲ್ಕೆ ರೂಪು ನೀಳಾಂಜನೆಯಾ ೧೭೮

ಕಳೆ ಗೀತಂ ವಾದ್ಯಂ ನೃ
ತ್ಯಮೀಳೆ ಪೆಱರ್ಗೊಪ್ಪದೀಕೆಗಲ್ಲದೆ ಗಣಿಕಾ
ತಿಳಕಮಿವಳ್ ನರ್ತನ ರಸ
ದೊಳೆ ನಿಚ್ಚಂ ಮೆಚ್ಚುಗೊಳ್ವಳಿಂದ್ರನ ಕೈಯೊಳ್ ೧೭೯

ಎನಿಸಿದ ನೀಳಾಂಜನೆ ಕ
ರ್ಬಿನ ಬಿಲ್ಲಿಂ ಮಸೆದ ಮದನನಲರ್ಗಣೆ ಬರ್ದುಕಿ
ತ್ತೆನಿಸುತ್ತೊಳಪೊಕ್ಕಳ್ ಭೋಂ
ಕೆನೆ ನಿಖಿಳ ಜನಾಂತರಂಗಮಂ ರಂಗಮುಮಂ ೧೮೦

ನಿಲ್ತುವು ರಸಂಗಳಿಲ್ಲಿ ಮ
ಡಲ್ತನೆ ಭಂಗಿಯೊಳನಂಗ ಜಂಗಮ ಲತೆವೊಲ್
ಸಿಲ್ತ ಜವನಿಕೆಯ ಮಱೆಯೊಳ್
ಪೋಲ್ತಳವಳ್ ಮುಗಿಲ ಮಱೆಯ ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯಂ ೧೮೧

ಓಸರಿಸಿದ ಜವನಿಕೆಯೊಡ
ನೋಸರಿಸಿದನಿಸಲೆ ಕಂತು ಪುಷ್ಪಾಂಜಳಿಯಂ
ಸೂಸಿದ ಪದದೊಳೆ ಸಭೆಗಂ
ಸೂಸಿದನೊಡನೊಡನೆ ಸನೆಯ ನೊಸೆಯುಂಬುಗಳಂ ೧೮೨

ನೆಗೞ್ದ ನಿಜ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ
ನೆಗೞ್ದರಸುಗಳುರದೊಳೆಸೆವ ಹಾರ ಮಣಿ ಜ್ಯೋ
ತಿಗಳೊಳವರೆರ್ದೆಯನಲ್ಲಿಂ
ಪುಗುವುದನನುಕರಿಸಿ ರಂಗದೊಳ್ ಸೊಗಯಿಸಿದಳ್ ೧೮೩

ತಾಳದ ಲಯ್ಯವಂ ನಿಜ್ಞೀನೀ
ಳಾಳಕ ಹಾರದ ಪೊದಟ್ಟು ಮುತ್ತೆಂಬಿವುಮಂ
ಮೇಳಿಸಿ ಕೈಕೊಂಡುವುಲುಳಿ
ತಾಳಕಿ ಕೈಕೊಂಡಳೆಂಬುದೊಂದಚ್ಚರಿಯೋ ೧೮೪

ರಸ ಭಾವಾಭಿನಯಂಗಳ್
ಪೊಸವೆ ಪುಗಿಲ್ ಪೊಸವೆ ಚಲ್ಲಿಗಳ್ ಪೊಸವೆ ನಯಂ
ಪೊಸವೆ ಕರ್ಣಂಗಳುಂ ನಿ
ಪ್ಪೊಸವೆನೆ ಪೊಸಯಿಸಿದಳಾಕೆ ನಾಟ್ಯಾಗಮಮಂ ೧೮೫

ಭಾವದನುಭಾವದೆಸೆವ ವಿ
ಭಾವದ ಪೊಸಗೆಗಳೊಳೊಸೆರ್ವ ರಸದಭಿನಯಮಂ
ಭಾವಿಸುವೊಡಾದಿದೇವನ
ದೇವೇಂದ್ರನ ಬಗೆಗಮಸದಳಂ ನರ್ತಕಿಯಾ ೧೮೬

ಪುಗುವ ಪೊಱಮಡುವ ತೆಱನೆರ್ದೆ
ವುಗುವಳ್ ಪೊಱಮಡುವಳೆನಿಸೆ ಪೊಸತಮರ್ದಂ ಮೇ
ಗುಗುಟ್ಟಿ ಪಳೆನಿಸೆ ಮುಗುಳ್ನಗೆ
ನಗೆಮೊಗದ ಬೆಡಂಗವಳ್ಗದೇನೊಪ್ಪಿದುದೋ ೧೮೭

ಪೆಸರಱಿಯದಮರ ತೂರ್ಯ
ಪ್ರಸರಂಗಳ ಜತಿಗೆ ತೊಡರದೆಸೆಱಲದೆ ಬ
ಣ್ಣ ಸರಂಗೊಂಡಂತಿರೆ ಬ
ಣ್ಣ ಸರಂ ಸೊಗಯಿಸಿದುದೇನವಳ್ ಪರಿಣತೆಯೋ ೧೮೮

ಕುಡುಪುಂ ಕಯ್ಯುಂ ಜತಿಯೊಳ್
ತಡತಡವರೆ ವಾದಕಂಗೆ ಪುರ್ವಿಂ ಜತಿಯಂ
ತೊಡರದೆ ನಡೆಯಿಸಿ ಪುರ್ವದೆ
ಕುಡುಪೆನೆ ನರ್ತಕಿಯೆ ಸಭೆಗೆ ವಾದಕಿಯಾದಳ್ ೧೮೯

ಪೊಸಮೆಲ್ದಿಂಗಳ್ ದೆಸೆದೆಸೆ
ಗೆಸೆವುದು ಕುಮುದ ವನಮಲರ್ದುದೆಂಬಂತಿರದೇ
ನೆಸೆದುದೊ ಕಟಾಕ್ಷಮಾಲಾ
ಪ್ರಸರಂ ಭ್ರೂಲಾಸ್ಯಸೌಂದರಂ ನರ್ತಕಿಯಾ ೧೯೦

ಅವಯುವದಿಂದಮೆ ದೇವಾಂ
ಗ ವಸ್ತ್ರದುಳ್ಪುಡೆಯನಾಕೆಯೋಸರಿಸುವ ಸೂ
ಸುವ ಹಾರಲತೆಯನಳವಡಿ
ಸುವ ಭಂಗಿಯೆ ಮದನ ರಾಜ ರಾಜ್ಯವಿಳಾಸಂ ೧೯೧

ಆಡುವ ವಿಳಾಸಮಂ ನಡೆ
ನೋಡುವ ನೋಟಕರನತನು ಮತ್ತದ್ವಿರದಂ
ಕೋಡಂ ಕಾಣಿಸಿ ಪಿಡಿದೀ
ಡಾಡುವುದೆಂಬಿನೆಗಮಾಡಿ ರಂಜಿಸಿದಳವಳ್ ೧೯೨

ಪಾಟಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಸೊರ್ಕಿವ
ಳಾಟಮೆ ವಲಮೆನಿಸಿ ನೆಗಟ್ದ ನೀಲಾಂಜನೆ ತ
ನ್ನಾಟಮನೊಱಲ್ದು ನೋಡುವ
ನೋಟಕರಂ ತವದ ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ಮೋಹಿಸಿದಳ್ ೧೯೩

ಚರಣದ ಚಾರಿಯ ಚಲ್ಲಿಯ
ಪರಿಕ್ರಮ ಕ್ರಮದ ಭಂಗಿಗಳ್ ನೆಗಟ್ದೆಡೆಯೊಳ್
ಸುರ ವಂಧಿಗಳಿಂ ಹೋ ಹೋ
ಯಿರೆಯೆನಿಸಿದುದಾಟಮಿಂತು ನೀಲಾಂಜನೆಯಾ ೧೯೪

ಸುರ ಗಣಿಕಾ ನಾಟ್ಯರಸಂ
ಪರಮನ ಚಿತ್ತಮುಮನೆಯ್ದೆ ರಂಜಿಸಿದುದು ವಿ
ಸ್ಫುರಿತ ಸ್ಫಟಿಕಂ ಶುದ್ಧಾಂ
ತರಂಗಮೇನನ್ಯರಾಗದಿಂ ರಂಜಿಸದೇ ೧೯೫

ಆ ಮಧುರಾಕಾರ ಲತಾ
ಕೋಮಳಿ ತನಗಾಗಳಯುರಂತಂ ಬರೆ ಸೌ
ದಾಮಿನಿವೊಲ್ ಭೋಂಕೆನೆ ಸುರ
ಕಾಮಿನಿ ರಂಗದೊಳದೃಶ್ಯೆಯಪ್ಪುದುಮಾಗಳ್ ೧೯೬

ರಸ ಭಂಗ ಭಯದಿನಿಂದ್ರಂ
ಪೊಸತೊಂದಾದೊರೆಯ ಪಾತ್ರಮಂ ತಂದನುಸಂ
ಧಿಸುವುದುಮನಣಮುಱಿಯ
ಲ್ಕೆ ಸುರಾಸುರ ಸಮಿತಿಗಾದುದಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಣಮೊಳ್ ೧೯೭

ಆ ನೀಲಾಂಜನೆಯೆಂದೆ ಮ
ನೋನಯನೋದಿತ ವಿನೋಹದಿಂದಿರೆ ಸಭೆ ವಿ
ಹ್ಯಾ ನಿಳಯನಱಿದದಂ ದೇ
ಹಾನಿತ್ಯತೆಗಿಂತು ನಾಡೆ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟಂ ೧೯೮

ಸಂಸಾರ ಸ್ವರೂಪ ಚಿಂತನಂ

"ನಾರೀ ರೂಪದ ಯಂತ್ರಂ
ಚಾರುತರಂ ನೋಡೆ ನೋಡೆ ಕರಗಿದುದೀ ಸಂ
ಸಾರದನಿತ್ಯತೆ ಮ್ಮನದೊಳ್
ಬೇರೂಱಿದುದೀಗಳಿಂತಿದಂ ಕಡೆಗಣಿಪೆಂ ೧೯೯

ಕೋಟಿ ತೆಱದಿಂದವೆಸೆವೀ
ನಾಟಕವಂ ತೋಱಿ ಪ್ರಾಣ್ಣಳಿಲ್ಲಳ್ ಬಗೆಯೊಳ್
ನಾಟುವಿನಮುರ್ವಿ ಸಂಸೃತಿ
ನಾಟಕಮುಮನೆನಗೆ ನೆಱೆಯೆ ತೋಱಿದಳೀಗಳ್ ೨೦೦

ತನು ರೂಪ ವಿಭವ ಯೌವನ
ಧನ ಸೌಭಾಗ್ಯಾಯುರಾದಿಗಳೆ ಣೆ ಕುಡುಮಿಂ
ಚಿನ ಪೊಳಪು ಮುಗಿಲ ನೆೞಲಿಂ
ಘನ ಬಿಲ್ ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯುರ್ಬು ಪರ್ಬಿದ ಭೋಗಂ ೨೦೧

ನರಕದೊಳೆಯ್ದಿದ ದುಃಖದ
ಕರತನಮದು ಬಗೆವೊಡಾರ್ಗಗುರ್ವಲ್ತೆ ಭಯಂ
ಕರವಲ್ತೇ ತಿರ್ಯಗ್ಗತಿ
ದುರಂತ ದುಃಖ ಪ್ರತಾನಮಂ ಬಗೆವಾಗಳ್ ೨೦೨

ನಾನಾ ಯೋನಿಗಳೊಳ್ ಸುೞಿ
ದೇನಾನುಂ ದುಷ್ಕೃತಂ ಸಡಿಲ್ದೊಡೆ ಪಡೆಮಂ
ಮಾನುಷ್ಯಮನತಿದಾರುಣ
ಮಾನಸ ಶಾರೀರ ದುಃಖ ಪೀಡಿತನಕ್ಕುಂ ೨೦೩

ಚಿಂತಾ ಶೋಕ ವಿಷಾದ
ಭ್ರಾಂತಿ ಸಮುದ್ಭೂತ ದುಃಖದಿಂ ನರಕದೊಳೋ
ರಂತೆ ವಲಂ ಮಾನವ ಗತಿ
ಸಂತಸಮುಂಟೆಂಬುದುಂಟೆ ಸಗ್ಗಂಗಳೊಳಂ ೨೦೪

ಅಱುದಿಂಗಳಾಯುವುಂಟೆನೆ
ಮಱುಗುವುದುಂ ನಲ್ಲರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂ ಮುನ್ನಂ
ಪಱಿಪಟ್ಟು ಬರೆ ಕನಲ್ವುದು
ಮಱಿಪದೆ ಕಲ್ಪಜರ್ಗೆ ನರಕ ದುಃಖದ ತೆಱನಂ ೨೦೫

ಕಷ್ಟಂ ದುಃಖಾಗ್ನಿ ಪರಿ
ಪುಷ್ಟಂ ಚಿಃ ಗತಿ ಚತುಷ್ಟಯಂ ಪ್ರಾಣಿಗೆ[1] ಸಂ
ತುಷ್ಟತೆಯನೆಯ್ದೆ ಪಡೆಗು[2]ಮ
ಭೀಷ್ಟ ಸುಖಪ್ರದಮದೊಂದೆ ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಾನಂ ೨೦೬

ಎನಿತೊಡಲಂ ತಾಳ್ದಿದುದಿ
ನ್ನೆನಿತೊಡಲಂ ಬಿಸುಟುದಿಲ್ಲ ವಿಷಯಾನಳನಿಂ
ದೆನಿತ್ತೆನಿತಂ ಮಱುಗಿದುದಿ
ನ್ನನಂತ ಸಂಸಾರ ಗಹನದೊಳ್ ಜೀವಂಗಳ್ ೨೦೭

ಜನನೀ ಜನಕ ಸಹೋದರ
ವನಿತಾ ಸುತ ಪೌತ್ರ ಮಿತ್ರ ಸಂಬಂಧಮದೆಂ
ತೆನಿತೆನಿತು ಭವದೊಳಾಯಿ
ನ್ನೆನಿತೆನಿತಂ ನೆನೆವುದೆನಿತನವಧರಿಸುವುದೋ ೨೦೮

ತನುಗೆ ಪೊಱೆ ತುಡುಗೆ ನವಲೇ
ಪನಮೆ ಮಲಂ ಗೀತಮೞ್ಕೆ ನೃತ್ಯಂ ಬಗೆಯ
ಲ್ಕೆ ನಗೆ ದಲುನ್ಮತ್ತ ವಿಳಾ
ಸನಮಿಂತೆನಿತಱೊಳಮೊಂದಱೊಳ್ ಪುರುಳುಂಟೇ ೨೦೯

ತ್ರಿದಶ ಸ್ತ್ರೀಜನದೊಳಮಮೃ
ತದೊಳಮಣಂ ಮುಟ್ಟದುರಿವ ಮದನಾಗ್ನಿಯ ಕೊ
ರ್ಬಿದರಾಗ್ನಿಯ ಪೆರ್ಚೇಂ ಮ
ಱ್ಗಿದಪುದೆ ಲಲನೆಯರೊಳರಸನದೊಳ್ ಮಾನವರಾ ೨೧೦

ಎನಿತಾನುಮಂಬುನಿಧಿಗಳ
ನನೇಕ ನಾಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿದುಂ ಪೋಯಿತ್ತು

ಪಾಠಾಂತರ : 1 ಸಂತತ 2 ಪಡೆದು

ಲ್ಲಿನಗೆ ನರಭೋಗಮೆಂಬೀ
ಪನಿ ಪುಲ್ಲಂ ನಕ್ಕೆ ತೃಷ್ಣೆ ಪೇಟ್ ಪೋದಪುದೇ ೨೧೧

ವಿದಿತಂ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತರ್ ಪಲಬರರಸುಗಳ್ ಪ್ರಾಜ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಪದಮಂ ಕೈಗೊಂಡು ತಮ್ಮಂ ಮಱೆದು ವಿಷಯ ಭೋಗಾಸವಾತ್ಯಂತ ಸೇವಾ
ಮದದಿಂದಂ ಧರ್ಮ ಪೋತ್ರ ಚ್ಯುತರನವಧಿ ಸಂಸಾರ ವಾರಾಶಿ ಮಧ್ಯ
ಸ್ಪದ ಸರ್ವ ಗ್ರಾಸಿ ಭೀಮಾಂತಕ ವದನ ಮಹಾಗರ್ತದೊಳ್ ಮಗ್ನರಾದರ್ ೨೧೨

ವೈರಾಗ್ಯೋದಯಂ

ವನ ದಹನಂ ವನಾಂತರಮನೊರ್ಬುಳಸಾಗಿರೆ ಮುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಸು
ತ್ತಿನ ನಡುವಿರ್ದ ಮಾವರನನಟ್ಟಿದುದೀ ಮರನಂ ತಗುಳ್ದುದೆಂ
ಬನೊಳೆಣೆಯಾಗೆ ಸತ್ತರನೆ ಸಾಯದರಂತೆಣಿಸುತ್ತು ಮಿರ್ಪ ಬೆ
ಳ್ತನದನಿತಲ್ಲದಾ ಮರನನಾ ದವದಗ್ನಿ ಬರ್ದುಂಕಲೀಗುಮೇ ೨೧೩

ಬಗೆದೀಡಾಡೆ ದುರಂತ ದುಃಖ ತತಿಗಳ್ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ದುರ್ಮೋಹ ಮ
ತ್ಸ್ಯ ಗಣಂಗಳ್ ಕಡಿದಿಕ್ಕೆ ಲೋಭ ಮಕರಾನೀಕಂಗಳಾಟಂದು ನು
ಣ್ಣಗೆ ನುಂಗುತ್ತಿರೆ ಮಾರ ರಾಗ ಶಿಶುಮಾರಂಗಳ್ ಮಹೋಗ್ರಂಗಳಿ
ನ್ನೆಗಮೋರಂತೆ ತೊಜಲ್ದಿನಿನ್ ತಿರಿಯಲಾಱೆಂ ಭವಾಂಭೋಧಿಯೊಳ್" ೨೧೪

ಎಂದು ಸಂಸಾರ ಶರೀರ ಭೋಗ ವಿರಕ್ತಾಂತರಂಗನುಂ ಮುಕ್ತಿ ಕಾಂತಾನುರಕ್ತ ಚಿತ್ತನುಮಾಗಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ತ್ರಿಭುವನ ಗುರು ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರತೀಕ್ಷಣರುಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪಾಂತ ನಿವಾಸಿಗಳುಮಪ್ಪ ಎಣ್ಬರುಂ ಲೋಕಾಂತಿಕ ದೇವರ್ ಬಂದು

ಸುರ ಭೂಜ ಪ್ರಸವಂಗಳಂ ಸುರಿದು ಪಾದಾಂಭೋಜದೊಳ್, " ದೇವ ಭೀ
ಕರ ಕರ್ಮದ್ವಿಷರಂ ಪಡಲ್ವಡಿಸಲುಂ ಭವ್ಯರ್ಕಳಂ ಘೋರ ಸಂ
ಸರಣಾಂಭೋನಿಧಿ ಪಾರಮಂ ಸಲಿಸಲುಂ ಸಾಲ್ಗುಂ ತ್ವದುದ್ಯೋಗಮಿ
ನ್ನಿರವೇಂ ತ್ರೈಭುವನೋಪಕಾರ ಕರಣ ವ್ಯಾಪಾರ ಪಾರಾಯಣಾ ೨೧೫

ಪರಮಾರ್ಹಂತ್ಯಮನೆಯ್ದಲಿರ್ದುದದಱಿಂ ಮೇಲುಂಟೆ ಸತ್ವಂ ಚರಾ
ಚರಮಂ ಸೆಟ್ಟನೆ ಪರ್ವಲಿರ್ದುದದಱಿಂ ಮೇಲುಂಟೆ ವಿಜ್ಞಾನಮಿಂ
ತೆರಡರ್ಕಂ ನೆಲೆಯಾಗಿಯುಂ ವಸುಮತೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ನೀನ್ ನಿರಾ
ದರನಾಗಿರ್ದುಪೆ ತತ್ಸುಖಾನುಗುಣಮಂ ಪೇೞ್ಗುಂ ಗುಣಾಂಭೋನಿಧೀ ೨೧೬

ಅದು ಕಾರಣದಿಂದೀ ವಸುಂಧರಾ ರಾಜ್ಯ ಮೋಹಮೆಂಬ ವಜ್ರನಿಗಳಮಂ ಪಱಿಯೆ ಪೊಯ್ದು ರಾಜ ಕುಂಜರಂಗೆ ನಿನಗಪವರ್ಗ ಮಾರ್ಗಂ ನಿರರ್ಗಳಮೆ ನಲ ಮಾದೊಡಮೇಂ,

ವಿಶದ ಯಶ ಧರ್ಮಮಷ್ಟಾ
ದಶ ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿ ಸಾಗರೋಪಮ ಕಾಲಂ
ಪ್ರಶಮಿಸಿ ನಿಂದುದದಂ ನೀಂ
ವಿಶದಂಮಾಲ್ಪುದು ಜಗದ್ವಿಶೇಷಕ ಚರಿತಾ" ೨೧೭

ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣಂ

ಎಂದು ಪ್ರತಿಬೋಧಿಸಿ ಪೋಗಲೊಡಂ ವೃಷಭನಾಥಂ ಭರತ ರಾಜನಂ ಬರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ದು ಬಾಹುಬಲಿಗಂ ಯುವರಾಜ ಪದವಿಯಂ ದಯೆಗೆಯ್ದು ಯೋಧ್ಯಾ ಪೌದನಪುರಾಧಿಪತ್ಯದೊಳಿರ್ವರುಮಂ ನಿಱಿಸಿ ಉೞಿದಪತ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಿಳಾತಳವಿ ಭಾಗಮುಂ ಪಚ್ಚುಕೊಟ್ಟು ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣೋದ್ಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತನಾಗಿ, ನಾಭಿರಾಜಾದಿಗಳಂ ಬೀೞ್ಕೊಂಡು ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರ ದತ್ತ ಹಸ್ತಾವಲಂಬಂ ಸುದರ್ಶನ ಮೆಂಬ ಶಿಬಿಕೆಯ ನೇಱಿದಾಗಳ್,

ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿನಾಗಳೇೞಡಿವರಂ ಭೂಪಾಲರುಯ್ದರ್ ವಿಯ
ಚ್ಚರರತ್ತೇೞಡಿಯುಂ ವಿಯದ್ಗಮನದಿಂದಾಂತುಯ್ದರಲ್ಲಿಂ ಸುರಾ
ಸುರರಂಭೋದ ಪಥಕ್ಕಳಂಕರಣಮಾಗುಯ್ದರ್ ಬೞಿಕ್ಕಿಂದ್ರರಾ
ದರದುಯ್ದರ್ ಕಮನೀಯ ರತ್ನ ಶಿಬಿಕಾ ಸ್ಕಂಧರ್ ಜಗನ್ನಾಥನಂ ೨೧೮

ಅಂತುಯ್ವುದಂ ಕಂಡು ಪುರ ಜನಂಗಳ್,

"ಅರಸನ ಪುಟ್ಟಿದಿಂ ಬೞಿಯಮಿಾ ದಿವಿಜಾಳಿಗೆ ಮಾಣ್ದುದಿಲ್ಲ ಪೋ
ಬರವಿವರುಯ್ವರುಂ ಮುಗುಳೆ ತರ್ಪರುಮಪ್ಪುದಱಿಂದಮಿಲ್ಲಿ ಕೊ
ಕ್ಕರಿಕೆಗೆ ಪೇೞಿಮಾವುದೆಡೆ ದೇವನನಿಲ್ಲಿಗೆ ತರ್ಪರೇಕೆ ಮಂ
ದರ ಶಿಖರಾಗ್ರದೊಳ್ ಮಿಸಿಸಿ ಮುನ್ನಿವರಿಲ್ಲಿಗೆ ತಂದರಲ್ಲರೇ ೨೧೯

ಅರಸನ ಪಂಬಲಂ ಬಿಸುಡಿಮೇಕೆನೆ ಬರ್ಪನೆಯಪ್ಪೊಡೀ ಧರಾ
ಭರಮನಶೇಷಮಂ ನಿಜ ತನೂಭವರ್ಗೀವದೆ ಪಚ್ಚುಕೊಟ್ಟು ಭೋಂ
ಕರಿಸುವ ದೇವ ಕೋಟಿಗಳ ಬಿಜ್ಜೆಗಳೊಳ್ ತೊಡರ್ದೇಕೆ ಪೋಪನೀ
ದೊರೆಯನನಾಳ್ದನಂ ಪಡೆವುಪಾಯಮುದಾವುದೊ ಜನ್ಮಜನ್ಮದೊಳ್" ೨೨೦

ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಗೆಗಳನೆ ಬಗೆದು ನುಡಿಯೆ,

"ತನಯರನಿಟ್ಟು ಸಂತತಿಯೊಳಿಂತೆಮಗಂ ಬಗೆವೇೞದೇಕೆ ಪೋ
ದನೊ ನೃಪನೆಂತು ಸೈರಿಸುವೆವಯ್ಯ ವಿಯೋಗಮನೆ"ಂದು ಸೋರ್ವ ಕ
ಣ್ಬನಿಯ ತೆರಳ್ಕೆ ಗದ್ಗದಿಕೆಗೊಳ್ವ ಸರಂ ಮಿಗೆ ಪೋದರಾತ್ಮನಾ
ಥನ ಬೞಿಯಂ ಮನಂ ಮಱುಕಮುಯ್ಯೆ ಯಶಸ್ವತಿಯುಂ ಸುನಂದೆಯುಂ ೨೨೧

ಆಗಳಂತಃಪುರ ವೃದ್ಧರವರನ್, "ಅರಸರೀಗಳೆ ಬಂದಪ್ಪರಂಜದಿರಿಂ" ಎಂದಾಪ್ತ ವಾತುಗಳೊಳಾಜಿಸಿ ನುಡಿದೊಡಗೊಂಡು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಮಗುಳ್ದರ್. ಇತ್ತ ನಾಭಿರಾಜ ಭರತೇಶ್ವರ ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛ ಪ್ರಮುಖ ಪಾರ್ಥಿವರುಂ ಮರುದೇವಿ ಮಹಾದೇವಿಯುಂ ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಕಲ್ಯಾಣಾವಲೋಕನ ಕುತೂಹಲದಿಂ ವೃಷಭೇಶ್ವರ ನೊಡನೆವರೆ, ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಕ್ಕತಿ ದೂರಮುಮತ್ಯಾಸನ್ನಮುಮಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ವನದ ನಡುವಣ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಳಾತಳದೊಳ್ ಶಿಬಿಕೆಯನಿರಿಸಿ, ಸುರಾಸುರ ಸಭೆಯುಂ ದೂರೋತ್ಸಾರಿತಂ ಮಾಡಿ ಜನದ ಕಳಕಳಮುಂ ಬಾರಿಸಿ ತನ್ಮಧ್ಯದೊಳ್ ಜಗನ್ನಾಥನ ನಿರಿಸಿ ಪರಿಚಾರಕ ಭೃತ್ಯಮುಂ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಮಾಡಲ್, ಶುಭ ಭಾವನೆವೆರಸು ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳೊಳ್ಸಮತೆಯುಂಭಾವಿಸಿ, ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಪರಿಗ್ರಹ ಪರಿತ್ಯಾಗೋನ್ಮುಖ ಮಾನಸಂ ತ್ರಿಸಾಕ್ಷಿಕನಾಗಿ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಂ ಮೆಯ್ಯಿಂ ತೊಲಗಿಸಿ, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನುಂ ನಿಬಿಡ ನಿಬದ್ಧ ಪಲ್ಯಂಕಾಸನನುಮಾಗಿ,

ಮನದ ಪರಿಚ್ಛೇದದಿನಂ
ದು ನಮಸ್ಸಿದ್ಧೇಭ್ಯ ಎಂದು ಕರ್ಮಂಗಳ ಬೇ
ರನೆ ಪಱಿವ ತೆಱದೆ ಪಱಿದಂ
ಮನಸ್ವಿ ಚಳದಳಿ ವಿನೀಳ ಕೇಶಾವಳಿಯಂ ೨೨೨

ಬರೆ ಚೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷಂ
ದೊರೆಕೊಳೆ ನವಮಿಯೊಳಮುತ್ತರಾಷಾಢಂ ದು
ರ್ಧರ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನಘ ಕುಳ
ಕರ ಚಂಡಂ ಮೂಱು ಜಾವದಾಗಳ್ ಕೊಂಡಂ ೨೨೩

ಆಗಳ್ ತದುತ್ಪಾಟಿತ ಕುಂತಳಂಗಳನನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಮಯ ಪಟಳಿಕೆಯೊಳಾಂತು ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಪಯೋಂಬುನಿಧಿಯೊಳ್ ಕೆದಱಿ, ದೇವೇಂದ್ರಂ ಪರಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಕಲ್ಯಾಣಮುಂ ಮನ್ನಿಸಿ ತನ್ಮುನೀಂದ್ರ ಪದ ಪಯೋಜಂಗಳ್ಗೆಱಗಿ ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಪೋಗೆ, ಭರತಂ ತ್ರಿಲೋಕಗುರು ಚರಣ ಸರಸಿಜಂಗಳನರ್ಚಿಸಿ ನಿಜ ಪರಿಜನಂಬೆರಸು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಪೋದಂ. ಕಚ್ಛಮಹಾಕಚ್ಛರುಂ ಭರತನ ಮಗಂ ಮರೀಚಿಯುಂ ಬೆರಸು ನಾಲ್ಸಾಸಿರ್ವರ್ ಮಕುಟಬದ್ಧರಪ್ಪರಸುಮಕ್ಕಳ್ ಪೋಗಲೊಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯ ಭರದಿಂ ಜಾತರೂಪಮುಂ ಕೈ ಕೊಂಡರ್.

೯ ಆದಿತೀರ್ಥಕರ ತಪಃಪ್ರಭಾವಂ

ಆಗಳಾ ತ್ರಿಲೋಕೈಕ ವಲ್ಲಭಂ,

ಇಂದಿಂಗಱುದಿಂಗಳ್ ನೆಱೆ
ದಂದಲ್ಲದೆ ಕಯ್ಯನೆತ್ತೆನೆಂದನಶನದಿಂ

ನಿಂದಂ ಯೋಗದೊಳತಿ ನಿ
ಷ್ಪಂದಂ ಮಂದರನಗಂಬೊಲಚಳಿತ ಧೈರ್ಯಂ ೨೨೪

ನೆಗೞ್ದುದು ದೀಕ್ಷಾನಂತರ
ಮಗಣಿತ ಪುಣ್ಯೋದಯಮುಂ ಮನಃಪರ್ಯಯಮುಮಂ
ತೊಗೆದ ಚತುರ್ಜ್ಞಾನದೊಳಾ
ವಗಮೆಸೆದಂ ಜ್ಞಾನರೂಪನಾದಿಬ್ರಹ್ಮಂ ೨೨೫

ಅಂತಾ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಸಪ್ತರ್ಧಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಳಯೋಗ ನಿಯೋಗದಿಂದಮೊಂದೆರಡು ತಿಂಗಳ್ ನಿಲೆ, ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛ ಮರೀಚ್ಯಾದಿಗಳಾದಿ ಮುನಿಪತಿ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ಕಯ್ಯನೆತ್ತಿಕೊಳ್ವುದಂ ಕಾಣದೆ, ಕ್ಷುತ್ ಪಿಪಾಸಾ ಶೀತಾತಪ ಪ್ರಮುಖ ಪರೀಷಹಂಗಳಂ ಸೈರಿಸಲಾಱದೆ ಭಗ್ನೋತ್ಸಾಹರುಂ ದೂರೋತ್ಸಾರಿತಾಭಿಮಾನಿಗಳುಮಾಗಿ,

"ದಿವಸಮನೊಂದು ಮೇಣೆರಡು ಮೂಱನೆ ನಿಲ್ವುದು ಮೂಱು ತಿಂಗಳಾ
ಯ್ತು ವಚಱದಿಂತು ನಿಂದನೊಳನೇ ಶನಿ ನಿಲ್ವವೊಲಿಲ್ಲಿ ಪಾೞಿಗಿ
ನ್ನೆವರೆಗಮಿರ್ದೆವಿನ್ನೆಮಗೆ ನಿತ್ತರಿಸಲ್ ನೆಱವಿಲ್ಲ ತಾೞಲಾ
ದುವು ತನು ಕೂೞ ನೀರ ದೆಸೆಯಿಲ್ಲದೊಡಲ್ಗಳನೆಂತು ತಾಳ್ದುವಂ ೨೨೬

ಮಿಂದುಂಡು ಕುಡಿದು ಮಗುಳ್ದಂ
ಬಂದಿರ್ಪೊಡಮಿರ್ಪಮಿನಿತುಮಿಲ್ಲದೆ ಗುಱುಗು
ಮ್ಮೆಂದು ಪಸಿದಿರ್ದು ಬೆದಬೆದ
ಬೆಂದಿನಿಬರ್ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ವ ಕಣಿಯೇಂ ಪೇೞಿಂ ೨೨೭

ಇದು ರಾಜ ವಿದ್ಯೆಯೊಳಗಾ
ವುದು ವಿದ್ಯೆಯೊ ಷಡ್ಗುಣಂಗಳೊಳಗಾವ ಗುಣಂ
ಪುದಿದೊದವಿದ ಮೆಯ್ಗಾಪಿ
ಲ್ಲದರಣ್ಯದೊಳಿರ್ಪುದಾವ ನೀತಿಗಳೊಳಗೋ ೨೨೮

ಬರೆ ಬಂದು ನಡೆಯೆ ನಡೆದಿ
ರ್ದಿರೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದೆೞ್ದೊಡೆೞ್ದು ನಿಂದೊಡೆ ನಿಂದಾ
ಳರಸೆನಿಸಿ ನೆಗೞ್ದು ಬನದೊಳ
ಗರಸಂ ನಿಲೆ ನಿಂದೆವಿನಿತು ದಿವಸಂಬರೆಗಂ ೨೨೯

ಇನ್ನೆಮಗೆ ನಿಲಲುಂ ನಿತ್ತರಿಸಲುಂ ಬಾರದು. ಬಿಸುಟು ಪೋಪೊಡಂ ಭರತನ ದೆಸೆಯೊಳಪಮಾನ ಸ್ಥಾನರಪ್ಪೆವದಱಿಂದಂ ನಮ್ಮರಸನಿಂದು ನಾಳೆ ಕಯ್ಯನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಮಗುಳ್ದು ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ನಿಲ್ವನ್ನೆಗಮಿಾ ಬನದ ಕಂದ ಮೂಲ ಫಲಂಗಳಂ ತಿಂದುಂ ಸರೋವರ ಜಲಂಗಳಂ ಕುಡಿದುಂ ನಿತ್ತರಿಸುವಂ" ಎಂದು ಬಗೆದು ಪೋಗಿ ಪಣ್ಫಲಂಗಳಂ ಪಱಿಯಲುಂ ಕೊಳದ ತಿಳಿನೀರಂ ಕುಡಿಯಲುಂ ಕಯ್ಯಂ ನೀಡುವುದುಂ, ಕಂಡು,

"ಈ ರೂಪೆಂಬುದು ಭುವನ ಜ
ನಾರಾಧ್ಯಂ ಚಕ್ರಿ ಜನ ನಿಷೇವಿತಮಿದಱಿೊಳ್
ಸಾರದಱಿಪೆ"ಂದು ಪೆಳ್ಳನೆ
ಬಾಱಿಸಿದವು ಬಿಡದೆ ಜಡಿದು ವನದೇವತೆಗಳ್ ೨೩೦

ಆಗಳವರ್ಗಳಾ ರೂಪಿನೊಳದಂ ನೆಗೞಲಂಜಿ ವಲ್ಕಲವಸನರುಂ ಕೌಪೀನ ಧಾರಿಗಳುಂ ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತಾಂಗರುಂ ಜಟಾಧರರುಂ ಏಕದಂಡಿ ತ್ರಿದಂಡಿಗಳಪ್ಪ ಪರಿವ್ರಾಜಕರುಮಾಗಿ ತಮಗೆ ತಾಮೇ ವನಪ್ರವೇಶಮಂ ಮಾಡಿ ವಿವಿಧ ಫಲಾಶಿಗಳುಂ ಸರೋವರ ನದೀ ನಿರ್ಝರಾಂಬು ಪಾಯಿಗಳುಮಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾನ್ಯ ದೇವತಾ ಬುದ್ಧಿಗಳ್ ವೃಷಭೇಶ್ವರನ ಪದ ಪಯೋಜಂಗಳನರ್ಚಿಸುತ್ತುಮಿರೆ, ಭರತ ಸುತಂ ಮರೀಚಿ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಂಗಳಿಂ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ವೃದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಕಾಪಿಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮುಮಂ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಮಂ ತೋಱಿ ಲೋಕಮಂ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ ಪರಾಙ್ಮುಖಂ ಮಾಡಿರೆ, ಇತ್ತಲಾದಿ ತೀರ್ಥಕರ್ತಾರನಮರಗಿರಿಯಂತಚಳಿತನುಂ ಪಾರಾವಾರದಂತಕಲುಷಿತನುಂ ಅನಿಲನಂತೆ ನಿಸ್ಸಂಗನುಂ ಅಂಬರವಂತೆ ನಿರ್ಲೇಪನು ಮಾಗಿ ನಿಲೆ, ಆ ಮುನೀಂದ್ರನ ತಪಃಪ್ರಭಾವದೊಳ್ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ವೈರಂಗಳಂ ಮಱೆದು,

ಕರಿಗಳ್ ಕೇಸರಿಗಳ್ಗೆ ಪುಷ್ಕರ ಧೃತ ಸ್ವಚ್ಛಾಂಬುವಂ ನೀಡೆ ಭೀ
ಕರ ಶಾರ್ದೂಲ ಕುಳಂ ಕುರಂಗ ಕುಲದೊಳ್ ತಳ್ಪೊಯ್ದು ಬಂದಾಡೆ ಕೇ
ಸರಿಣೀಸ್ತನ್ಯಮನನ್ಯ ವನ್ಯ ಗಜ ಪೋತಾನೀಕ ಮುಂಡಾಡೆ ಶಾಂ
ತ ರಸಂ ಪೊಂಪುಱಿವೋದುದಾಮುನಿಪನಿಂ ತತ್ಕಾಂತ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ೨೩೧

೧೦ ಯೋಗ ವ್ಯಾಘಾತಂ; ವ್ಯಾಘಾತ ಪರಿಹಾರಂ

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್ ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛರ ತನಯರಪ್ಪ ನಮಿ ವಿನಮಿಗಳ್ ವಿಷಯ ಸುಖಾನುಭವೋನ್ಮುಖ ಮಾನಸರ್ ಕೃಪಾಣ ಖೇಟಕ ವ್ಯಗ್ರಪಾಣಿಗಳ್ ಬಂದು ಆದಿ ಪುರುಷನ ಪದ ಪಯೋಜಂಗಳನರ್ಚಿಸಿ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿಚಾರ ದೂರ ಮತಿಗಳಾಗಿ,

"ಕಡಲ ತಡಿಯೆಯ್ದೆ ನೆಲನಂ
ಪಡೆದರ್ ಭವದೀಯ ಪುತ್ರರುಳ್ಳವಿಗಳೊಳ್
ಪಡೆದುದು ಬಂಧು ಜನಂ ನಿ
ಮ್ಮಡಿಗಾವೇಂ ಪೋಷ್ಯವರ್ಗದಿಂದಂ ಪೊಱಗೇ ೨೩೨

ಎಮಗೆಮಗಪ್ಪ ಭಾಗದ
ಸಮಕಟ್ಟಂ ದೇವ ಕುಡಲೆವೇಳ್ಪುದು ನಂಟರ್
ನಿಮಗೆಮ್ಮಿಂದಗ್ಗಳವಾರ್
ಸಮಸ್ತ ಸುರ ಮಕುಟ ಮಣಿ ಕಿಣೀಕೃತ ಚರಣಾ" ೨೩೩

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಭೋಗಕಾಂಕ್ಷೆಯನೆ ಬಗೆದು ಯೋಗ ವ್ಯಾಘಾತಮಂ ಮಾಡುವುದುಂ, ಉತ್ಪನ್ನಾವಧಿ ಬೋಧಂ ಧರಣೇಂದ್ರನಱಿದು ಭೋಂಕೆನೆ ಬಂದು ಆದಿದೇವನ ನಿಶ್ಚಳ ತನುವಂ ಕಂಡು ನಿಜಾಕೃತಿ ಸಂವೃತಿಯಿಂ ತ್ರಿಭುವನ ಗುರುಗೆ ಪೊಡೆವಟ್ಟು ನಮಿವಿನಮಿಗಳ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ, "ಪರಿವರ್ಜಿದ ಭೋಗನೊಳ್ ಭೋಗಪರಂಪರೆಯನಱಸುವುದೆ? ಇನಿತು ಬಯಕೆಯುಳ್ೊಡೆ ನಿಮ್ಮಿರ್ಬರಂ ಭರತನನೋಲಗಿಸಿ ವಾಂಛಿತಮಂ ಪಡೆಯಿಂ" ಎಂಬುದುಂ, ಅವರ್, "ಒಳಗಱಿಯದೆ ಪೊಱಗಱಿಯದೆ ನಿಮ್ಮಂತು ನುಡಿವರುಮೊಳರೆ?

ಕುಡುವಂ ಗುರು ಪಡೆವರ್ ಪೆಱ
ರೆಡೆಯೊಳ್ ನೀಮಾರ್ಗಿದೇಕೆ ಕಿಡೆ ನುಡಿದಪಿರಿ
ಟ್ಟೆಡೆವೆರ್ಗಡೆತನದೊಳಿದೇ
ವಡೆವಿರ್ ನಿಮಗೆಮ್ಮ ಕಜ್ಜದೊಳ್ ಪೊಡೆಯುಂಟೇ ೨೩೪

ಸುರ ಭೂರುಹಮಿರೆ ಮತ್ತಿನ
ಮರಮಂ ಜಳ ರಾಶಿಯಿರೆ ಕುಳುಂಪೆಯ ನೀರಂ
ಎರೆವಮೆ ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರ
ನಿರೆ ಭರತನನೆಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಗಂತದು ದೊರೆಯೇ ೨೩೫

ಚಾದಗೆ ನವೋದಬಿಂದುವ
ನಾದರಿಪವೊಲುೞಿದ ಕೆಱೆಯ ತೊಱೆಯುದಕಮನೇ
ನಾದರಿಕುಮೆ ದೇವನ ದಾ
ನೋದಯಮಂ ಪಾರ್ವೆವುೞಿದುದರ್ಕೆಱಗುವವೇ" ೨೩೬

ಎಂಬುದುಂ, ಧರಣೇಂದ್ರನವರ ಮಹಾನುಭಾವಮುಮನಾದಿ ದೇವನೊಳಾದ ನಿರ್ಭರ ಭಕ್ತಿಯುಮಂ ಮೆಚ್ಚಿ ದಿವ್ಯ ರೂಪಮಂ ತೋಱಿ,

ಧರಣೇಂದ್ರನೆನಭವನ ಕಿಂ
ಕರನೆನ್ ನಿಮಗಪ್ಪ ಭಾಗಮಂ ಕುಡಲೆನ್ನನ್
ಗುರು ಮುನ್ನ ಬೆಸಸಿದನಿ
ನ್ನಿರದೆನ್ನೊಡವನ್ನಿಮೆನ್ನ ಪೇೞ್ದುದು ಗೆಯಿಂ" ೨೩೭

ಎಂಬುದುಂ, "ಅಧಿಪಂ ಸಂಮುಖದಿಂ ಬೆಸಸಿದೊಡಲ್ಲದೊಲ್ಲೆವು" ಎನೆ, ವಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ಬೆಸಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಮಿಯುಮಂ ವಿನಮಿಯುಮಂ ನಿಜ ವಿಮಾನಮ ನೇಱಿಸಿಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ರಜತಾಚಲಮನೆಯ್ದಿ,

ದೊರೆಗಂ ಪೆಂಪಿಂಗಮೊಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಮಹಿಮೆಯುಂ ತಾಳ್ದಿದಿರ್ ನೀಮೆ ಗಂಭೀ
ರರಿರಂತಸ್ಸಾರರಿರ್ ನೀಮಿರೆ ಪೆಱರೊಳರೇ ಸಕ್ಕಿಮಾಡಲ್ಕೆ ವಿಶ್ವಂ
ಭರೆಯೊಳ್ ಸಂದೀ ಮದೀಯೊಯತಿಯ ದೊರೆಗೆ ನೀಂ ಸಕ್ಕಿಯೆಂಬಂ
ತಿರೆ ನೀಳ್ಪಿಂ ಪರ್ವಿ ಪೂರ್ವಾಪರ ಜಳಧಿಗಳಂ ಮುಟ್ಟಿ ನಿಂದತ್ತಗೇಂದ್ರಂ ೨೩೮

ಮಿಡಿವಂ ಬೀಣೆಯನಿವನಿವ
ಳೊಡನೆಸೆವಳ್ ಬೆರಲ ಕೊರಲ ಕೂಟಂ ಬೆರಲಂ
ಮಿಡಿಯಿಸಿದುದೆನಿಸಿ ರಾಗದ
ತೊಡರೊಳ್ ತೊಡರ್ದಿರ್ಪುವಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರ ಯುಗಳಂ ೨೩೯

[ಇಂತು ಸೊಗಯಿಸಿರ್ದ] ವಿಜಯಾರ್ಧದೊಳ್ ನಿಂದು, ಅವರನಲ್ಲಿಗೆ ವಾಸ್ತವ್ಯರ್ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳೊಳಿರ್ಪ ವಿದ್ಯಾಧರಾಧೀಶ್ವರರಂ ಬರಿಸಿ, ಗಗನವಲ್ಲಭ ರಥನೂಪುರ ಚಕ್ರವಾಳಂಗಳೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾಗಿ ನೆಗೞ್ದ ನೂಱಪತ್ತುಂ ಪೊೞಲ್ಗಳ ನೊಳಗೊಂಡ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳಂ ನಮಿ ವಿನಮಿಗಳ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಗಾಂಧಾರ ಪನ್ನಗ ವಿದ್ಯೆಗಳನವರ್ಗೆ ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕಮಿತ್ತು.

"ಇದು ಪುರುದೇವ ಶಾಸನಮಿವರ್ ನಿಮಗಾಳ್ವರುಮಿರ್ಪರೆನ್ನ ಪೇ
ೞ್ದುದನಿದನಿಂತೆ ನಂಬಿ ಬೆಸಕಯ್ವುದು ನೀಮಿವರ್ಗೆ"ಂದು ಖೇಚರಾ
ಸ್ಪದ ಸಕಳಾಧಿಪತ್ಯಮನನಾಕುಳಮಂತವರ್ಗಿತ್ತನಾರ್ಗಮ
ಭ್ಯುದಯಮನೀಗುಮೆಂಬುದದು ಚೋದ್ಯಮೆ ತತ್ಪುರುದೇವ ಸೇವನಂ ೨೪೦

೧೧ ಚರ್ಯಾ ಪರ್ಯಾಟನಂ; ಅಕ್ಷಯ ದಾನಂ

ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್,

ಇದು ಬೇಱೊಂದಿಳೆಗತ್ಯುದಗ್ರಮಹಿಮಂ ಹೇಮಾಚಳೇಂದ್ರಂ ಜಗ
ಕ್ಕಿದು ಬೇಱೊಂದತಿ ನಿಷ್ಪ್ರಕಂಪ ಸಲಿಲಂ ಗಂಭೀರ ಕೂಪಾರಮೆಂ

ಬುದನೆಂದರ್ಚಿಸೆ ಖೇಚರಾಮರ ಗಣಂ ನಿಂದಂ ಕೊಳಲ್ ಶಾಶ್ವತಾ
ಸ್ಪದಮಂ ಯೋಗ ನಿಯೋಗ ನಿಶ್ಚಿಳ ಮನಂ ಸಂದಾದಿ ಭಟ್ಟಾರಕಂ ೨೪೧

ಪರಮಂ ಪೂಣ್ದಾಱುದಿಂಗಳಂ ನೆಱಪಿ ಚರ್ಯಾಮಾರ್ಗದೊಂದಮಂ
ಧರೆಯೊಳ್ ಮಾರ್ಗ ವಿಬೋಧನಾರ್ಥಮಱಿಪಲ್ಕೆಂದೆತ್ತಿ ಕಯ್ಯಂ ಸುರೇ
ಶ್ವರಶೈಳಂ ತಳರ್ವಂತೆವೊಲ್ ತಳರ್ದನೀರ್ಯಾಗೋಚರಂ ಶುದ್ಧಿ ತ
ಳ್ತಿರೆ ತನ್ನೊಳ್ ಧರೆಯಂ ಪದಾಂಬುಜ ರಜಂಗಳ್ ನೀರಜಂ ಮಾಳ್ಪಿನಂ ೨೪೨

ಅಂತು ತಳರ್ದು ಗ್ರಾಮ ನಗರ ಖೇಡ ಖರ್ವಡ ಮಡಂಬಂಗಳೊಳೊಡಂಬಡಿಲ್ಲದೆ ಚರ್ಯಾಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನಡೆವಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಪುರ ಸನಾಭಿ ಜನಂಗಳ್ ಕಂಡರ್ ಕಂಡಲ್ಲಿಯೆ ಮುಸುಱಿಕೊಂಡು,

ಬೆಸನಾವುದೆಮಗೆ ಬೆಸನಂ
ಬೆಸಸೆನೆಯೇಬಾಟಿ‍ತ್ತಿಯೆಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟರ್ ಪ್ರ
ಗ್ವಸನ ವಿಲೇಪನ ಭೂಷಾ
ಪ್ರಸರಂಗಳನಲ್ಲಿ ಕೆಲಬರತಿ ಜಡಮತಿಗಳ್ ೨೪೩

ಸುತ್ತಿದ ಕರಗದ ನೀರುಮ
ನೆತ್ತಿದ ಬೋನಮುಮನಿದಿರೊಳಿಟ್ಟರೆ ಬನ್ನಿಂ
ಇತ್ತೇಟಿ ತಾಯೆಂದರ್ ಮುನಿ
ಪೋತ್ತಮನಂ ಮುಗ್ಧಮತಿಗಳೇನಂ ಮಾಡರ್ ೨೪೪

ಪಸೆಯುಂ ಪಸುರ್ವಂದರುಮಂ
ಪೊಸಯಿಸಿ ಕನ್ನೆಯರನಾನಕಧ್ವನಿ ದೆಸೆಯೊಳ್
ಪಸರಿಸೆ ತಂದರ್ ಪಿರಿದೊಂ
ದೊಸಗೆಯೊಳಿರದರಸ ಮದುವೆನಿಲ್ಲೆಂದರೆಬರ್ ೨೪೫

ಬಳಗಂ ಬೆರಸರೆಬರ್ ಕಾ
ಲ್ಗಳ ಮೊದಲೊಳುದಶ್ರುಲೋಚನರ್ ಮಿಂದುಂಡೀ
ಗಳೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಯೆಂದಿರೆ
ಕುಳಾದ್ರಿ ಧೈರ್ಯಂಗೆ ಚರಿಗೆ ಮಾಣ್ದತ್ತಿನಿಸುಂ ೨೪೬

ಅಂತಾ ಮುನೀಶ್ವರಂಗೆ ನಿಖಿಳ ಜಗಜ್ಜನಾಶ್ಚರ್ಯ ಚರ್ಯಾ ಪರ್ಯಟನದೊಳ್ ಮತ್ತಮಱುದಿಂಗಳ್ ಪೋಗೆ ಸಂವತ್ಸರಂ ನೆಱೆದಂದು, ಹಸ್ತಿನಾಪುರಮನಾಳ್ವ ಕುರು

ವಂಶ ಶಿಖಾಮಣಿ ಸೋಮಪ್ರಭಂಗೆ ತತ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾ ಶ್ರೀಮತ್ಯಾರ್ಯಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭದೇವ ಕೇಶವ ಮಹೀಶಾಚ್ಯುತ ಪ್ರತೀಂದ್ರಂ ಧನದೇವಚರಂ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂ ಬಂದು ಶ್ರೇಯಾಂಸನೆಂಬೊಂ ಪ್ರಿಯಾನುಜನಾಗಿರ್ದಾತಂ ಅಂದಿನ ಬೆಳಗಪ್ಪ ಜಾವದೊಳ್,

ಸುರ ಶೈಲಂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಪ್ರಕರ ಪರಿವೃತಂ ರಾಜ ಗೇಹಾಂಗಣಾಳಂ
ಕರಣಂ ಬಂದಿರ್ದುದಂ ಕಂಡಮರ ಗಿರಿ ನಿಭಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಾರ್ಥಪ್ರದಂ ಮಾ
ಣ್ದಿರದಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮನೇೞ್ತರ್ಪುದನೆ ಕನಸುವೇೞ್ದಪ್ಪುದೆಂದಗ್ರಜಂಗಾ
ದರದಿಂದಂ ಪೇೞ್ದು ಕಾಣ್ಬುತ್ಸವದೊಳೆ ಪರಮಾನಂದಮುಂ ತಾಳ್ದಿನಿಂದಂ ೨೪೭

ಅಕ್ಷಯದಾನಂ

ಅನ್ನೆಗಮಾದಿ ಮುನೀಶ್ವರನುಮಾ ಪುರಾಂತರಾಳದೊಳ್ ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮ ಜಘನ್ಯಾಗಾರಂಗಳೊಳ್ ಚಂದ್ರಗತಿಯಿಂ ಸಲುತ್ತುಮಾಳೋಕ ಸಂಭ್ರಮೋಪೇತ ಪುರ ಜನಾನುಗಮ್ಯಮಾನಂ ಸೋಮಪ್ರಭ ರಾಜ ಮಂದಿರಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬರ್ಪನ್ನೆಗಂ ದ್ವಾರಪಾಳಕಂ ಸೋಮಪ್ರಭಂಗಂ ಶ್ರೇಯಾಂ ಸಂಗಮಱಿಪಿದಾಗಳ್,

ಕರ ಕಳಿತಾರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯನನವದ್ಯಗುಣಂಗೆ ಸಮಸ್ತ ರಾಜಕಂ
ಬೆರಸಿದಿರೆೞ್ದು ರಾಜ ಗೃಹದಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟತಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಪದಾಂ
ಬುರುಹಮನೆಯ್ದೆ ವಂದಱಗೆ ಶೋಭಿಸಿದಂ ಮುನಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಳಿ
ರ್ವರ ನಡುವಿರ್ದು ನೀಳನಿಷಧಂಗಳ ಮಧ್ಯದ ಮಂದರಾದ್ರಿವೋಲ್ ೨೪೮

ಆಗಳಾದಿ ತೀರ್ಥ ಕರ್ತಾರನ ದಿಗಂಬರ ರೂಪಮಂ ಕಾಣಲೊಡಂ ಶ್ರೀಮತಿಯಾದ ಭವದೊಳ್ ವಜ್ರಜಂಘನುಂ ತಾನುಂ ಚಾರಣ ಯುಗಳಕ್ಕೆ ಮಹಾದಾನಮನಿತ್ತುದನಾಗಳಾಗಳೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಭವ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಂ ಸವಿಸ್ತರ ಮಱಿದು,

ಈಯಲ್ ಬಂದತ್ತು ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಿಪಮಭಿಮತಮಂ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಾರ್ಜಿತಂ [ಕೊಳ್
ಈಯಲ್ ಬಂದತ್ತಿದೊಂದಕ್ಷಯನಿಧಿಯೆನುತುಂತನ್ನನೊಲ್ದಾತ್ರಿಲೋಕ
ಶ್ರೀಯೆಲ್ಲಂ ಪೊರ್ದಿದಂತೇನೊಸೆದನೊ ಮನದೊಳ್ ಸೂಕ್ತಿ ಕರ್ಣಾವತಂಸಂ
ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ ಪ್ರೋನ್ನತಾಂಸಂ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೨೪೯

ಇದಿರೊಳ್ ಮಂಗಳ ಗೀತ ತೂರ್ಯ ನಿನದಂ ಕೈಗಣ್ಮೆ ಮಾಂಗಲ್ಯವೇ
ಷದ ಕಾಂತಾ ತತಿ ಮಂಗಳೋಪಕರಣ ದ್ರವ್ಯಂಗಳಿಂದೊಪ್ಪೆ ಪೆ
ರ್ಚಿದ ತನ್ನುತ್ತಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ನಿಲಿಪುದುಂ ಶ್ರೇಯೋ ಗೃಹ ದ್ವಾರದೊಳ್
ನಿಧಿ ನಿಲ್ವಂತಿರೆ ನಿಂದನೂರ್ಜಿತ ಗುಣಂ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೨೫೦

ಶ್ರೀ ದಾನ ತೀರ್ಥವಿೂತನಿ
ನಾದುದು ಪೆಱರಾದಿ ತೀರ್ಥಕರನಂ ನಿಱಿಸ
ಲ್ಕೆ ದೊರೆಯರೀಗಳೀ ಯುಗ
ದಾದಿಯೊಳೀತನೆ ಸರಸ್ವತೀ ಮಣಿಹಾರಂ ೨೫೧

ಎಂಬಿನಮಾದಿ ತೀರ್ಥ ಕರ್ತಾರನಂ ಶ್ರದ್ಧಾಧಿ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ನಿಱಿಸಿ, ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಮೊದಲೊಳಾದಿ ದಾನತೀರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತಕಂ ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ ನಿಜಾಗ್ರ ಜನಪ್ಪ ಸೋಮಪ್ರಭಂಬೆರಸು ಕನಕ ಕಳಶದೊಳ್ ತೀವಿದಮೃತ ರಸ ಸಮಾನ ಧವಳೇಕ್ಷು ರಸ ಧಾರೆ ಪುಣ್ಯಧಾರೆಯಂತೆ ಸೊಗಯಿಸುವಿನಂ ವಿಶಾಲ ಪಾಣಿ ಪಾತ್ರ ದೊಳೆಱೆವುದುಂ,

ವಸು ಧಾರೆ ನಾಡೆಯುಂ ಕ
ಣ್ಗೆಸದಳಮಾಯ್ತಮರ ಕರ ಪರಿಚ್ಯುತಮೆತ್ತಂ
ಪೊಸ ಪೂವಿನ ಸರಿ ಪಿರಿದಾ
ಯ್ತೆಸದಳಮೆಸಪೆಲರದೊಂದು ಮೇಲ್ವಾಯ್ದಾಗಳ್ ೨೫೨

ಆನಂದ ದುಂದುಭಿ ಧ್ವನಿ
ತಾನೊಡನೊಡನೆಸೆಯೆ ನಭದೊಳೊಡನೆಸೆದುದಹೋ
ದಾನಿಯಹೋ ಪಾತ್ರಮಹೋ
ದಾನಮಹೋ ದೇಯವೆಂಬ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಗಳ್ ೨೫೩

ಅಂತು ಕಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ ತದನಂತರಮೆ

ಕುರು ಗೋತ್ರಂ ಧರೆಯೊಳ್ ಪವಿತ್ರಮೆನಿಸಲ್ಕಿನ್ನಾರ್ತಮದಿಂದೆಮ್ಮ ಮಂ
ದಿರಮಿಾ ಭೂ ಭುವನೈಕ ಪೂತಮೆನಿಸಲ್ ಸಾಲ್ದಿರ್ದುದಾಮುಂ ಕೃತಾ
ರ್ಥರೆಮೆಂದಾದಮನುಗ್ರಹಂಗೆಯಲೆ ನೀಮೇಟ್ತಂದೊಡೆಂದಾಗಳಿ
ರ್ವರುಮತ್ಯುತ್ತಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆಱಗಿದರ್ ತತ್ಪಾದ ಪದ್ಮಂಗಳೊಳ್ ೨೫೪

ಅಕ್ಷಯ ದಾನಂ ನಿಮಗ
ಕ್ಕಕ್ಷಣ್ಣಮಿದೆಂದು ಪರಮ ಮುನಿ ಪರಸೆ ಬೞಿ
ಕ್ಕಕ್ಷಯ ತೃತೀಯೆಯೆಂದಖಿ
ಳ ಕ್ಷಿತಿಗಂ ನೆಗೞ್ದುದಲ್ತೆ ತತ್ಪುಣ್ಯದಿನಂ ೨೫೫

ಅಂತು ಪರಸಿ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಪೋಪ ಯತಿಪತಿಯನಿರ್ವರುಮಗಲಲಾಱದೊಡನೆ ಪೋಗಿ ಕಿಱಿದಂತರಮಂ ಕೞಿಪಿ ಮಗುಳ್ದು ಬಂದು ದಿವಿಜ ಕರೋನ್ಮುಕ್ತ ರತ್ನಂಗಳಂ ಪೊೞಲ್ಗೆಲ್ಲಂ ಗೋಸನೆವಿಡಿಸಿ ನೆಗಲ್ದರ್.

೧೨ ಕೈವಲ್ಯಬೋಧೋದಯ ಮಹಿಮೆ

ಅನ್ನೆಗವಿತ್ತ ವೃಷಭಯೋಗೀಂದ್ರನುಂ ಜಿನ ಕಲ್ಪಿತಮೆಂಬಾಚರಣಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಯೋಗ ಯೋಗ್ಯಂಗಳೊಳ್ ಅವಹಿತ ಧ್ಯಾನಾಧೀನ ಮಾನಸನಾಗಿ ವಿಹಾರಿಸುತ್ತುಂ ಸಂವತ್ಸರ ಸಹಸ್ರಂಗಳಂ ಕಳಿಪಿ, ಪುರಿಮತಾಳ ಪುರ ಬಹಿರ್ಭಾಗ ಶಕಟೋದ್ಯಾನ ವಟವಿಟಪಿಯ ಕೆಳಗೆ ವಿಶಾಳ ನಿರಾಕುಳ ನಿರ್ಜಂ ತುಕನಿರ್ಮಲ ಶಿಲಾಪಟ್ಟದಮೇಲೆನಿಬಿಡಬದ್ಧಪಲ್ಯಂಕಾಸನನುಂ ಪೂರ್ವಾನು ಮುಖನುಮಾಗಿರ್ದಾಗಳ್,

ಕರಣ ಗಣಂ ಕುನುಂಗಿರೆ ಮನಂ ನೊಸಲಲ್ಲಿರೆ ಲೋಚನಂಗಳು
ಳ್ಳರೆಮುಗುಳ್ದಿಂಬುವೆತ್ತಿರೆ ಕರ ದ್ವಯ ಪಲ್ಲವಮಂಕದೊಳ್ ಮಱ
ಲ್ದಿರೆ ತನು ನಿಷ್ಪ್ರಕಂಪಮಿರೆ ದಂತ ಚಯಂ ಸಮನಾಗಿ ತನ್ನೊಳೊಂ
ದಿರೆ ಸಮಸಂದುದಾ ಪರಮ ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗ ನಿಯೋಗ ಭಾವನಂ ೨೫೬

ಅಂತು ಯೋಗ ಯೋಗ್ಯ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯೊಳ್ ಮುನ್ನಮೆ ನೆಱೆದು ಪರಮ ಪದಮನೆ ಮನದೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ ಸಿದ್ಧ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಷ್ಟಗುಣಂಗಳಂ ನೆನೆಯುತ್ತುಂ, ಅಧ್ರುವಾದಿ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾ ಭಾವನಾ ಭಾವಿತಾಂತಃ ಕರಣನಾಗಿ ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯ ತ್ರಿಕದ ನಿರ್ಮೂಲದಿಂ ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ಪರಿಣತನಾಗಿರ್ದಾಯುಃಕರ್ಮಮನುಳಿಪಿ ಮತ್ತಿನುಳಿದ ಕರ್ಮಂಗಳ ನನುಕ್ರಮಂ ಕಿಡಿಸುತ್ತುಂ, ಚರಮ ಸಮಯದೊಳ್ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಪಂಚಕಮುಮಂ ಅಂತರಾಯ ಪಂಚಕಮುಮಂ ನಿರ್ಮೂಳಮಪ್ಪಂತೊರ್ಮೊದಲೆ ಕಿಡಿಸಿ, ತದನಂತರ ಸಮಯದೊಳ್ ಫಾಲ್ಗುನ ಬಹುಳೈಕಾದಶಿಯೊಳ್ ಉತ್ತರಾಷಾಢದೊಳ್,

ಅಳಱೆ ಕಿಡೆ ಘಾತಿಗಳ್ ದಾ
ನಲಾಭ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ವೀರ್ಯಂಗಳೊಳ
ಗ್ಗಳಿಸಿದನಂತ ಚತುಷ್ಟಯ
ವಿಳಾಸಿ ಕೈವಲ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಯತಿ ಪಡೆದಂ ೨೫೭

ಧ್ಯಾನ ಮರೀಚಿಯಿಂ ಬಿದಱೆ ಘಾತಿ ತಮಸ್ತಮಮೆಯ್ದೆ ಭವ್ಯ ಸಂ
ತಾನ ಸರೋಜ ರಾಜಿಗಲರ್ದರಮಾದಮಟುಂಬಮಾಗೆ ವೈ
ಮಾನಿಕ ಚಕ್ರವಾಕದೊಲವುಣ್ಮಿರೆ ಚಲ್ವೆಸೆದತ್ತು ಕೇವಲ
ಜ್ಞಾನದಿನೇಶಬಿಂಬದ ಪೊದಟ್ಟುದಯಂ ವೃಷಭೋದಯಾದ್ರಿಯೊಳ್ ೨೫೮

ಸುರ ಪುಷ್ಪಾಸಾರದಿಂದಂ ಸುರ ಗಣ ಪಟಹ ಪ್ರಸ್ಫುರದ್ಧ್ವಾನದಿಂದಂ
ಸುರ ಕಾಂತಾ ನೃತ್ಯದಿಂದಂ ಸುರ ವಿರಚಿತ ಮಂದಾನಿಳಾಂದೋಳದಿಂದಂ

ಸುರ ವಂದಿ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದಂ ದೆಸೆ ಗಗನತಳಂ ತೀವಿ ತಳ್ಳಂಕಗುಟ್ಟ
ತ್ತಿರೆಯುಂ ಕೈವಲ್ಯ ಬೋಧೋದಯ ಮಹಿಮೆ ಜಗಕ್ಕಾದುದಾಶ್ಚರ್ಯ
ಭೂತಂ ೨೫೯

ಆಗಳ್ ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನಿಂದ್ರಾಣೀ ಸಮೇತಮನೇಕ ಕಲ್ಪಾಮರೇಂದ್ರ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಬರೆ,

ಜಯ ಜಯ ನಂದ ನಂದ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪಾಪ ವಿನಾಶ ಲೋಕ ವಿ
ಸ್ಮಯಕರ ಶಂಭು ಶಂಕರ ಮನೋಜ ಭಯಂಕರ ಭವ್ಯಬಂಧು ನಿ
ಮ್ಮಯ ದಯೆಯಿಂದಮೀ ಭವ ಸಮುದ್ರಮನೀಸುವೆನೆಂಬ ದೇವಕೋ
ಟಿಯ ನಿನದಂ ಪಳಂಚಲೆಯೆ ಘೂರ್ಣಿಸಿದತ್ತು ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ತಟಂ ೨೬೦

ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರಂ ತನ್ನ ಬೆಸದೊಳ್ ಮುನ್ನಮೆ ಧನದಂ ಸಮೆದ ಸಮವ ಸರಣಮಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೊಳೆ ನೋಡುತ್ತಂ ಬಂದುಗಂಧಕುಟಿಯಂ ತ್ರಿಃಪ್ರದ ಕ್ಷಿಣಂಗೆಯ್ದು ಸರ್ವಾಂಗಪ್ರಣತನಾಗಿ,

ಇನಿತೆಂದಿನ್ನಿವೆಂದುಮೀ ವಿಧದವೆಂದಾರ್ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ ಬಲ್ಲರೆಂ
ಬಿನೆಗಂ ನಿರ್ಭರ ಭಕ್ತಿ ತಮ್ಮ ಮನದೊಳ್ ಕೈಗಣ್ಮೆ ಕೈಮ್ಮೆಯೊಳಿಂ
ದ್ರನುಮಿಂದ್ರಾಣಿಯುಮಿಂದ್ರ ವೃಂದಸಹಿತಂ ದೇವೇಂದ್ರ ಲೋಕಂಗಳ
ರ್ಚನೆಯಿಂದರ್ಚಿಸಿದರ್ ಜಿನೇಂದ್ರಪದ ಪೀಠೋಪಾಂತ ಭೂಪ್ರಾಂತಮಂ ೨೬೧

ಅಂತರ್ಚಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಸ್ತುತಿಯಿಸಿ ನಿಜೋಚಿತ ಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದಾದಿ ತೀರ್ಥಕರರನೋಲಗಿಸುತ್ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಪುರಿಮತಾಳ ಪುರಾಧೀಶ್ವರಂ ಭರತಮಹೀಶನಿಂ ನೇರ್ಗಿಱಿಯಂ ವೃಷಭಸೇನ ಕುಮಾರಂ ನಾನಾ ವಿಧಾರ್ಚನಾ ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯ ಹಸ್ತಂ ಸಮಸ್ತ ಪರಿಜನ ಪರಿವೃತಂ ಬಂದು ವೃಷಭೇಶ್ವರನ ಶ್ರೀ ಮುಖಮಂ ಕಾಣ ಲೊಡಂ ಆಸನ್ನಭವ್ಯತಾಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ,

ಭಗವದರುಹನ ಸಮಕ್ಷದೊ
ಳಗಣ್ಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಂ ಕೊಂಡಂ
ಭಗವದ್ರೂಪಮನಿಂದ್ರಾ
ದಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಪೊಗೞೆ ಕಾಲ ಲಬ್ಧಿಯನಾಗಳ್ ೨೬೨

೧೩ ಭರತನ ಅರ್ಹತ್ಪದಾರ್ಚನಂ

ಅಂತು ದೀಕ್ಷಾ ಗ್ರಹಣಾನಂತರ ಸಮುತ್ಪನ್ನ ಸಪ್ತರ್ಧಿಜ್ಞಾನ ಚತುಷ್ಟಯಂ ಪ್ರಥಮ ಗಣಧರನಾದಂ. ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತ ಭರತ ರಾಜನಯೋಧ್ಯೆಯೊಳಾಸ್ಥಾನ

ಮಂಟಪದೊಳಿರೆ ಪುರೋಹಿತಾಯುಧಾಧ್ಯಕ್ಷಾಂತಃಪುರ ವೃದ್ಧ ಕಂಚುಕಿಗಳ್ ಬಂದು ಪ್ರಣಾಮ ಪುರಸ್ಸರಂ ಶಿರೋವೇಷ್ಟನ ಪ್ರಲಂಬ ಚೇಳಾಂಚಳಪಿಹಿತವದನರಾಗಿ,

ಪುರು ದೇವಂಗಾದ ಕೈವಲ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯನುಗ್ರಾಯುಧಾಗಾರದೊಳ್ ಭಾ
ಸ್ಕರ ಚಕ್ರೋದ್ಭಾಸಿ ಚಕ್ರೋದ್ಭವದ ಪಿಱಿದುಮಾಶ್ಚರ್ಯಮಂ ಶೋಭಿತಾಂತಃ
ಪುರದೊಳ್ ಮಾದೇವಿಗಾದಾತ್ಮಜನೊಸಗೆಯನಾ ಮೂವರುಂ ಬಿನ್ನಪಂಗೆ
ಯ್ದಿರೆಜಾತಾನಂದನೀಮೂಱೊಸಗೆಗಳೊಳಮಿನ್ನಾವುದಂಮುನ್ನಮಾೞ್ಪಂ ೨೬೩

ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೆಂಬಿವು
ಧರ್ಮಾರ್ಥಿ ಜನಕ್ಕೆ ನೆಱೆದ ನೆರ್ಮಂತವಱೊಳ್
ಧರ್ಮಂ ಪ್ರಧಾನಮರ್ಥಂ
ಧರ್ಮಾಂಘ್ರಿಪ ಫಳಮದರ್ಕೆ ರಸಮದು ಕಾಮಂ ೨೬೪

ಅದಱಿಂದಮಿವಱೊಳರ್ಹ
ತ್ಪದ ಪದ್ಮಪ್ರಣತಿ ಮುಖ್ಯಮೊಸಗೆಯುಮೆಮಗಿ
ನ್ನಿದಱಿಂದಮಿಲ್ಲಿ ಮೇಲಾ
ವುದೆಂದು ಬಗೆ ಬೆದಱಿ ಭಕ್ತಿನಿರತಂ ಭರತಂ ೨೬೫

ಪುರಜನ ಪರಿಜನ ಪರಿವೃತಂ ಬಂದು, ಆಭವನಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪಂ ಗೆಂಟಱೊಳೆ ಕಂಡು ರಾಜ ಚಿಹ್ನಂಗಳನಿರಿಸಿ, ಶ್ರೀಮಂಟಪ ಶ್ರೀಯನತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯಸ್ಮೇರ ಮುಖನುಂರೋಮಾಂಚ ಕಂಚುಕಿತನುಮಾಗಿ ನೋಡುತ್ತುಂ ಅನೇಕಾರ್ಚನೆಗಳಿಂ ದರ್ಚಿಸುತ್ತುಂ ಮೂಱು ಸೂೞ್ ಬಲಗೊಂಡು ಜಗತ್ತ್ರಿತಯಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀ ಮುಖಾಭಿಮುಖನಾಗಿ,

ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರಮೌಳಿ ಮಣಿ ಕೋ
ಣ ದೀಪ್ತಿಗಳ್ ಪುದಿದು ಪೊಳೆವಲಕ್ತಕ ರಸದಿಂ
ಪುದಿದಂತೊಪ್ಪಿರ್ಪರ್ಹತ್
ಪದಂಗಳೆಮಗೀಗೆ ತಡೆಯದರ್ಹತ್ಪದಮಂ ೨೬೬

ಭುವನೇಶ್ವರ ನಿಜ ರೂಪ
ಸ್ತವ ವಸ್ತುಸ್ತವ ಗುಣಸ್ತವಂಗಳನವಱಿಂ
ತುವರಂ ಬಣ್ಣಿಸಲಮರೇಂ
ದ್ರವಾಸುಕಿ ಪ್ರಮುಖರಾರ್ತರಿಲ್ಲೆನ್ನಳವೇ ೨೬೭

ಅಳತೆಗೆ ತೂಕಕ್ಕೆಣಿಕೆಗ
ಮೊಳಗಾದುವು ಸಕಳ ವಸ್ತುಗಳ್ ಭುವನ ಜನ
ಕ್ಕಳಿಯಲ್ ತೂಗಲ್ಕೆಣಿಸ
ಲ್ಕಱಿಂಬಮೆನಿಸಿದುವು ನಿನ್ನ ಗುಣಗಣಮುರ್ಹಾ ೨೬೮

ತನ್ನಿರ್ದೆಡೆಯುದೆ ಮೇರುವಿ
ನ್ನುನತಿ ಜಳನಿಧಿಯ ಗುಣ್ಪು ನಭದ ವಿಭುತ್ವಂ
ನಿನ್ನ ಗುಣೋನ್ನತಿ ಸಕಳ ಜ
ಗನ್ನುತ ಭುವನಾಂತರಾಳಮುಂ ಪರ್ಬಿರ್ಕುಂ ೨೬೯

ಆಕುಳನೆನಾಗಿ ಸುಱಿದೆನ
ನಾಕುಳಮುಪ್ಪೆಡೆಯುನಱಿಸಿ ಕಾಣೆಂ ಮೂಱುಂ
ಲೋಕದೊಳಂ ನಿನ್ನಿರ್ಕೆಯೆ
ಲೋಕಾಗ್ರಮೆ ಸಂತಮದನೆ ಮಾಡೆನಗರ್ಹಾ ೨೭೦

ಭವ ನಿಗಳದ ತೊಡರಂ ಕಳೆ
ಭವ ಜಳಧಿಯ ತಡಿಗೆ ಸಾರ್ಚು ಭವ ಗಹನದುಪ
ದ್ರವಮುಂ ಕಿಡಿಸು ಭವಾಂತಕ
ಭವನಕ್ಕುಯ್ ತಡೆಯುದೆನ್ನ ನೀಂ ಭವಮಥನಾ ೨೭೧

ಮರಣದ ಜನ್ಮದ ನಿಗಳಂ
ನಿರಾಕುಳಂ ಪತ್ತುವಿಡುವಿನಂ ಜಿನ ನಿನ್ನಂ
ಸ್ಮರಿಯಿಪುದನಣೋರಣ್ವಂ
ತರವ್ಯತಿಕ್ರಮಣ ಮಾತ್ರಮುಂ ಮಱೆದಪೆನೇ ೨೭೨

ತಿಳಕಂ ವಶ್ಯಮೆ ಜಡತನ
ಮೊಳಗಱಿಯುದು ಸಕಳ ಭವ್ಯ ತಿಳಕಂಗೆ ಜಗ
ತ್ತಿಳಕ ಭವತ್ಪದ ಚಂದನ
ತಿಳಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ವಶ್ಯಮಕ್ಕುಮುವಶ್ಯಂ ೨೭೩

ಅಮರೇಂದ್ರೋನ್ನತಿ ಖೇಚರೇಂದ್ರ ವಿಭವಂ ಭೋಗೀಂದ್ರಭೋಗಂ ಮಹೇಂದ್ರ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯಮಿವೆಲ್ಲಮಧ್ರುವಮಿವಂ ಬೇಳ್ಪಂತು ಬೆಳ್ಳಲ್ಲೆನುತ್ತಮ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯುಂ ಸಮಾಧಿ ಮರಣಂ ಕರ್ಮ ಕ್ಷಯಂ ಬೋಧಿ ಲಾಭಮುಮೋಘಂ ದೊರೆಕೊಳ್ವುದಕ್ಕೆಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಶ್ರೀ ಮನೋವಲ್ಲಭಾ" ೨೭೪

ಎಂದನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರ ಪವಿತ್ರೀಕೃತ ಮುಖಾರವಿಂದಂ ನಿಜೋಚಿತ ಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು,

ನೃಸುರಾಸುರ ಪರಿಷತ್ಸ
ಸ್ಯ ಸಂಕುಳಂ ಜಿನ ವಚೋಮೃತಾಸಾರಮನಂ
ದಸದಳಮೆ ಬಯಸೆ ಭರತಂ
ಬೆಸಗೊಂಡಂ ಜಿನನನಖಿಳ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಂ ೨೭೫

೧೪ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಂ

ಅಂತು ಬೆಸಗೊಳೆ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯೊಳಾ ಪರಮ ಯೋಗೀಂದ್ರನಿಂತೆಂದು ಬೆಸಸಿದಂ : “ ನಿನ್ನ ಬೆಸಗೊಂಡ ತತ್ತ್ವಮುಂ ಹೇಯೋಪಾದೇಯ ರೂಪದಿಂ ದ್ವಿವಿಧ ಮಕ್ಕುಂ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಕಾರಣಂಗಳ್ ಹೇಯಂಗಳ್ ; ಮುಕ್ತಿ ಕಾರಣಂಗಳುಪಾದೇಯಂಗಳ್. ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನಾದಿ ಕರ್ಮಂಗಳ್ ಸಂಸಾರ ಕಾರಣಂಗಳ್. ಅನಂತ ಜ್ಞಾನಾದಿ ನಿಜರೂಪಮಂ ಪಡೆವುದು ಮುಕ್ತಿ. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ ಚಾರಿತ್ರಂಗಳ ವಿಕಲ್ಪಂಗಳ್ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಂಗಳ್. ಅಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಶ್ರದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಂ. ಆ ತತ್ತ್ವಮುಂ ಜೀವಾಜೀವಾಸ್ರವಬಂಧ ಸಂವರ ನಿರ್ಜರಾ ಮೋಕ್ಷ ಭೇದದಿಂ ಸಪ್ತವಿಧಂ. ಚೇತನಾಲಕ್ಷಣಮಪ್ಪುದು ಜೀವತತ್ತ್ವಂ ಆ ಜೀವತತ್ತ್ವಮುಂ ಸಂಸಾರ ಮುಕ್ತಿ ಭೇದದಿಂ ದ್ವಿವಿಧಮಕ್ಕುಂ. ಮುಕ್ತ ಜೀವಮನೇಕ ಪ್ರಕಾರಮೆ. ಸಂಸಾರಿ ಜೀವಂ ತ್ರಸಸ್ಥಾವರ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಿರ್ತೆಱನಕ್ಕುಂ. ಶಂಖಾದಿ ದ್ವೀಂದ್ರಿಯಂಗಳ್, ಪಿಪೀಲಿಕಾದಿತ್ರೀಂದ್ರಿಯಂಗಳ್, ಮಧುಕರಾದಿ ಚತುರಿಂದ್ರಿಯಂಗಳ್, ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂದಿಂತು ತ್ರಸ ಜೀವಂಗಳ್ ಚತುರ್ವಿಧಮಕ್ಕುಂ. ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ ಮಾತ್ರಂಗಳ್ ಸ್ಥಾವರಂಗಳೆಂಬಿವು. ಅವು ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಜೋವಾಯು ವನಸ್ಪತಿ ಭೇದದಿಂ ಪಂಚವಿಧಂ. ಚೇತನಾರಹಿತಮಜೀವತತ್ತ್ವಂ. ಅದು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾಕಾಶ ಪುದ್ಗಲ ಕಾಲಭೇದದಿಂ ಪಂಚವಿಧಂ. ಶುಭಾಶುಭರೂಪ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಪರಿಸ್ಪಂದ ಹೇತುಕಮಾಗಿ ಬರ್ಪ ಕರ್ಮದ ಬರವಾಸ್ರವಮೆಂಬುದು. ಕರ್ಮದ ಜೀವನ ಕ್ಷೀರನೀರ ನ್ಯಾಯ ಸಂಬಂಧಂ ಬಂಧಮೆಂಬುದು. ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿಣಾಮ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಿಂ ಬರ್ಪ ಕರ್ಮಮಂ ಬರಲೀಯದೆ ಗುಪ್ತ್ಯಾದಿಗಳಿಂ ತಗುಳ್ವುದು ಸಂವರೆಯೆಂಬುದು. ಯಥಾ ಕಾಲಾನುಭವನ ತಪೋನಿಮಿತ್ತಮಾಗಿ ಸವಿಪಾಕಾವಿಪಾಕ ರೂಪದಿಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮ ನಿರ್ಜರಣಂ ನಿರ್ಜರೆಯೆಂಬುದು. ಕರ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮೂಳೋಚ್ಛಿತ್ತಿ ಮೋಕ್ಷಮೆಂಬುದು. ಜೀವಾದಿ ಪದಾರ್ಥಯಾಥಾತ್ಮ್ಯಾವಗಮಂ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಂ. ಅದು ಮತಿ ಶ್ರುತಾವಧಿ ಮನಃಪರ್ಯಯ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಭೇದದಿಂ ಪಂಚವಿಧಂ. ಸಂಸಾರ ಪರಿತ್ಯಾಗೋದ್ಯುಕ್ತ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನೋಪೇತ ಭವ್ಯ

ಜೀವನ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಕ್ರಿಯಾನಿವೃತ್ತಿ ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರಮೆಂಬುದು" ಎಂದು ಹೇಯೋಪಾದೇಯ ತತ್ತ್ವಮನಱಿಪಿ. ಮತ್ತಮಿವರ್ಕಾಧಾರಭೂತ ಜಗತ್ರಯಾಂತ ಸ್ಥಿತ ನರಕ ಪ್ರಸ್ತಾರಭವನವ್ಯಂತರಾವಾಸಾಸಂಖ್ಯಾತ ದ್ವೀಪಾಬ್ಧಿ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಸ್ವರ್ಗ ಪಟಲಂಗಳುಮಂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ. ತನ್ನಿವಾಸಿಗಳ ದೇಹಾಯುಃಪ್ರಮಾಣಂಗಳುಮಂ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿಗಳುಮಂ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚಕ್ರಧರ ಬಲದೇವ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ ಕಥಾಸಂಬಂಧಮುಮಂ ನಿರ್ಣಯಂಮಾಡಿದಾಗಳ್,

ಸುರ ದನುಜ ಮನುಜ ವರ ಕಿ
ನ್ನರ ತಿರ್ಯಗ್ಗಣಮನೆಯ್ದೆ ತಿಳಿಪಿದುದರ್ಹತ್
ಪರಮೇಶ್ವರ ಗದಿತ ಮನೋ
ಹರ ಧರ್ಮಾಮೃತಮದಿರ್ದೊಡಮೃತಂ ಸವಿಯೇ ೨೭೬

ಬ್ರತ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ವಿಶುದ್ಧಿಯೊ
ಳತರ್ಕ್ಯಗುಣನೆಯ್ದೆ ನೆಱೆದು ಭರತೇಶ್ವರನೂ
ರ್ಜಿತ ಪುಣ್ಯನೊಪ್ಪಿದಂ ಶರ
ದೃತು ವಿಕಸತ್ಕಮಳ ವನ ಸಲೀಲ ಶ್ರೀಯಿಂ ೨೭೭

ತದನಂತರಂ ಕುರುವಂಶ ಚೂಡಾಮಣಿಯೆನಿಸಿದ ಸೋಮಪ್ರಭನು ಮಾತನನು ಜನಾದಿ ದಾನತೀರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತನಂ ಶ್ರೇಯಾಂಸನುಂ ಭರತೇಶ್ವ ರಾನುಜನನಂತ ವೀರ್ಯನುಂ ಭಟ್ಟಾರಕ ಪಾದ ಮೂಲದೊಳ್ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೈಕೊಂಡು ಗಣಧರರಾದರ್ ಬ್ರಹ್ಮಿಯುಂ ಸೌಂದರಿಯುಂ ನಿರ್ವೇಗೆಯರ್ ವಿವಾಹ ವಿಮುಖೆಯರಾಗಿ ಗುರು ಪ್ರಸಾದದಿಂ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೈಕೊಂಡು ಗಣಿನೀ ಗಣ ಪ್ರಧಾನೆಯರಾದರ್. ಗೃಹೀತೋಪವಾಸಕವ್ರತಂ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯೆಂಬಂ ಶ್ರಾವಕಾಗ್ರಣಿಯಾದಂ. ಪ್ರಿಯವ್ರತೆ ಯೆಂಬೊಳಣುವ್ರತ ಗ್ರಹಣದಿಂ ಶ್ರಾವಿಕಾ ಪುರಸ್ಸರೆಯಾದಳ್. ಭರತರಾಜ ಪುತ್ರಂ ಮರೀಚಿಯೊರ್ಬನುೞಿಯೆ ಮುನ್ನಂ ಭಗ್ನರಾದ ಕಚ್ಛ ಮಹಾ ಕಚ್ಛಾದಿಗಳರ್ಹದ್ರೂ ಪಮಂ ಕೈಕೊಂಡರ್. ಅನಂತವೀರ್ಯನೀ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳನೇಕಕಾಲಂ ಪರಾಮೃಷ್ಟ ಮಾದ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಮುಂ ಮುನ್ನಮೆ ಸಮಱುವೆನೆಂಬಂತೆ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಲ್ಲಭನಾದಂ. ಭರತೇಶ್ವರನುಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನುಂ ಜಿನೇಶ್ವರಪಾದಪದ್ಮಂ ಗಳ್ಗೆಱಗಿ ನಿಜ ರಾಜಧಾನಿಗಳ್ಗೆ ಪೋದರ್.

೧೫ ಧರ್ಮಚಕ್ರಪ್ರವರ್ತನಂ

ಇತ್ತ ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರನುಂ ಧರ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮೆನಿಸಿದ ಭಗವದ್ವಿಹಾರಮನವಧಿಯಿಂದಮಱಿದು ಆದನೆ ಪುನರುಕ್ತಂ ಮಾಳ್ಪಂತೆ,

"ದೇವ ವಿ[ನೇ]ಯೋತ್ಕರ ಸ
ಸ್ಯಾವಳಿ ಸುಗಿದುಗಿದು ಕೂಡೆ ಬಾಡಿರ್ದುದು ಪಾ
ಪಾವಗ್ರಹದಿಂದದನಖಿ
ಳಾವನಿ ತಳಕಂತು ತಳಿಯ ಧರ್ಮಾಮೃತಮಂ ೨೭೮

ಮಿಳಿರೆ ದಯಾ ಧ್ವಜಮುನ್ನತಿ
ಗೊಳಗಾಗಿರೆ ಧರ್ಮ ಚಕ್ರಮಾಯತಿಯುಂ ಕೈ
ಕೊಳೆ ಭವ್ಯ ವರೂಥಿನಿ ನಿ
ರ್ಮಳ ನಿನ್ನ ವಿಹಾರಮಾರನೇನೆಱಗಿಸದೊ" ೨೭೯

ಎಂದಾಬಿ ಜಿನೇಂದ್ರಂಗೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯಲೊಡಮನೇಕ ಭವ್ಯ ಕೋಟಿಯ ಪುಣ್ಯಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಂ ಸಮವಸರಣ ಮಂಡಳಂ ಗಗನ ಮಂಡಳದೊಳ್ ನಡೆಯೆ, ಜನಿತ ಜಗಜ್ಜನಾನಂದನುಂ ಸಮಸ್ತ ಜನ ಮೈತ್ರೀ ಸಮೇತನುಂ ಸಹಸ್ರ ದಿನಕರ ಕರ ಸ್ಪರ್ಧಿ ಸಹಸ್ರಾರ ಧರ್ಮಚಕ್ರ ಪುರಸ್ಸರನುಮಾಗಿ ಧರ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳಂ ವಿಹಾರಿಸಿ ಬಂದು,

ಪರಮಾನಂತ ಚತುಷ್ಟಯೈಕ ನಿಳಯಂ ಶ್ರೀಮತ್ಸಭಾಮಂಡಳಾಂ
ತರ ಸಿಂಹಾಸನ ಸುಸ್ಥಿತಂ ಗಣವೃತಂ ಚಂಚಚ್ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿ ಚಾ
ಮರ ವಿಭ್ರಾಜಿತನಾನತ ತ್ರಿಭುವನಂ ಕುಂದೇಂದು ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿ ಪಾಂ
ಡುರ ಕೈಲಾಸ ನಗೇಂದ್ರದೊಳ್ ನೆಲಸಿದಂ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೨೮೦

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ

ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚರಿತ್ರಂ

೧ ಚಕ್ರಪೂಜೆ; ವಿಜಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ

ಶ್ರೀಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಭರತ ಮ
ಹೀಪಾಳಂ ಚಕ್ರ ಪೂಜೆಗೆಯ್ದಂ ಸಕಳ
ಕ್ಷ್ಮಾಪ ಶಿರೋ ರತ್ನಾಂಶು
ವ್ಯಾಪಿತ ಚರಣಂ ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರಂ ೨೮೧

ಪೂಜಿಸಿ ಪೊಜಿಮಟ್ಟಗ್ರತ
ನೂಜೋತ್ಪತ್ತ್ಯುತ್ಸವಕ್ಕೊಡರ್ಚುವ ಪದದೊಳ್
ರಾಜಾಧಿರಾಜನಮರಮ
ಹೀಜದ ಲೀಲೆಯನೆ ಲೀಲೆಯಿಂ ಕೈಕೊಂಡಂ ೨೮೨

ಅನ್ನೆಗಂ,

ಪೊಸ ಜಾದಿಯ ಬೆಳೆದೊಜಗಿದ
ಪೊಸಗಟಿಮೆಯ ಪೊಸತರಲ್ದ ತಾವರೆಗಳ ಕಂ
ಪಸದಳಮೆಸೆದಿರೆ ದೆಸೆದೆಸೆ
ಗೊಸಗೆಯೆ ಬರ್ಪಂತೆ ಕಣ್ಗೆವಂದುದು ಶರದಂ ೨೮೩

ಅಂತು ದಿಗ್ವಿಜಯೋದ್ಯೋಗಕ್ಕುಪಯೋಗಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಶಾರದ ಶ್ರೀಯ ನಿದಿರ್ಗೊಂಡು ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಪ್ರಯಾಣ ಭೇರಿಯಂ ಪೊಯ್ಸಿದಾಗಳ್,

ಒದವಿದ ಚಕ್ರರತ್ನದೊಳಿದೊಂದೆಣೆಯಾಯ್ತೆನಿಸಿರ್ದ ಚಕ್ರ ಯು
ಗ್ಮದಿನಮರ್ದಚ್ಛ್ವ ಪಜ್ರಮಯಮಾಗೆ ಕನನ್ಮಣಿ ಮೌಕ್ತಿಕ ಪ್ರಭಾ
ಸ್ಪದಮಮರೇಂದ್ರರುಂದ್ರ ಗಿರಿಕುಂಜ ವಿಚಂಚಳ ಕೇತನಾಳಿ ಕ
ಟ್ಟಿದಿರೊಳೆ ಬಂದು ನಿಂದುದಜಿತಂಜಯಮಾತ್ತಮನೋರಥಂ ರಥಂ ೨೮೪

ಆಗಳ್ ಮೌಹೂರ್ತಿಕರ್ ಬಂದು, "ದೇವಾ ವಿಜಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಲಗ್ನಂ ಸಾರೆ ವಂದುದೆ"ಂದು ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದಾಗಳ್,

ರೋದೋಂತರ್ಭಾಗದೊಳ್ ದುಂದುಭಿಗಳೆಸೆಯೆ ಮಾಂಗಲ್ಯಗೀತಪ್ರಣಾದಂ
ವಾದಿತ್ರಧ್ವಾನದೊಳ್ ಸಂದಣಿಸಿ ಗುರು ಜನೋದ್ಗೀತ ನಾನಾ ವಿಧಾಶೀ
ರ್ವಾದಂ ಶೇಷಾಕ್ಷತಂಗಳ್ವೆರಸೆಸೆಯೆ ಮಹಾ ವಂದಿವೃಂದಾಂತಮಾಲಾ
ನಾದಂ ಗಂಭೀರ ನಾದಂ ನೆಗೞ್ದಿರೆ ತಳರ್ದಂ ರಾಗದಿಂ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ ೨೮೫

ಅಂತು ತಳರ್ದು ಚಿತ್ತದೊಳ್ ವೀರ ರಸಂ ಪೊಣ್ಮುತ್ತಿರೆ ನಿಜಬಲವುಂ ನೋಡಿ ಎರಡುಂ ಕೆಲದೊಳಂ ಬಂದೆಱಗಿದ ರಾಜ ಚಕ್ರಮನೀಕ್ಷಣ ದರಹಸಿತ ವಿಸ್ರಂಭಾಳಾಪಂಗಳಿಂ ಸಂತಸಂಬಡಿಸುತ್ತಂ ಬಂದು ಅಂದಿನ ದಿನಮಯೋಧ್ಯಾ ಪುರಾಸನ್ನದೊಳ್ ನಿಜ ಸ್ಥಪತಿರತ್ನ ವಿರಚಿತಮಾಗಿ,

ವಿಜಯಶ್ರೀ ಗೃಹಮೆನಿಸುವ
ವಿಜಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಶಿಬಿರ ನೃಪಮಂದಿರಮಂ
ವಿಜಿಗೀಷು ಬಂದು ಪೊಕ್ಕಂ
ವಿಜಯಾಳಂಕಾರ ಬಾಹು ಭರತ ಮಹೀಶಂ ೨೮೬

ಮಱುದಿವಸಂ ಆನಂದಿಗಳೆಂಬ ಪನ್ನೆರಡು ಭೇರಿಗಳುಂ ವಿಜಯ ಘೋಷಂಗಳೆಂಬ ಪನ್ನೆರಡು ಪಟಹಂಗಳುಂ ಗಂಭೀರಾವರ್ತಂಗಳೆಂಬಿರ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಶಂಖಂಗಳುಂ ನಾಲ್ವತ್ತೆಂಟುಕೋಟಿಪತಾಕೆಗಳುಮೆಸೆಯೆ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಚಕ್ರರತ್ನ ಪುರಸ್ಸರಂ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದಾಗಳ್,

ಘನ ಘಟೆ ನಭದಿಂದಂ ಧಾತ್ರಿಗೆತ್ತೆತ್ತ ಬಂದ
ತ್ತೆನಿಸಿ ಕಳೆದುದೆತ್ತಂ ಚೂತ ಸಪ್ತಚ್ಛದೈಳಾ
ವನ ಸುರಭಿ ಮದಾಸಾರಾಸವಾಸಕ್ತಭೃಂಗೀ
ನಿನದ ಮುಖರಿತಾಶಾ ಚಕ್ರ ಗಂಧೇಭ ಚಕ್ರಂ ೨೮೭

ವನಧಿಯ ನೀಳ್ದ ಪೆರ್ದೆರೆಗಳೀ ನೆಲನಂ ಕವಿದಪ್ಪುವೀಗಳೆಂ
ಬಿನಮತಿ ವೇಗದಿಂ ಪರಿವ ಪಾಱುವ ಲಕ್ಕೆಯನೊಡ್ಡುವೊಳ್ಪು ತ
ನ್ನನೆ ನಡೆ ನೋಡಿಸುತ್ತುಮಿರೆ ಜಾಯಿಲಮೊಂದೆರೆಡೆಂದು ತೋಱೆನೆ
ಟ್ಟನೆ ಪದಿನೆಂಟು ಕೋಟಿವರೆಗಂ ತಳರ್ದತ್ತು ತುರಂಗಸಾಧನಂ ೨೮೮

ವಿವಿಧಾಯುಧ ಪೂರ್ಣಂಗಳ್
ಪ್ರವೀರ ಪುರುಷ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂಗಳ್ ಚೇತೋ
ಜವ ಹರಿ ಯೋಗ್ಯಂಗಳ್ ತಳ
ರ್ದುವಾಗಳೆಂಬತ್ತುನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಕೆ ರಥಂಗಳ್ ೨೮೯

ಪಾದಾಭಿಘಾತ ವಿಚಳ
ನ್ಮೇದಿನ್ಯುತ್ಥಿತ ವಿಶಾಲ ಧೂಳೀ ಪಟಲಾ
ಚ್ಛಾದಿತ ಗಗನಂ ನಡೆದುದು
ಪಾದಾತಂ ಚತುರಶೀತಿ ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಿತಂ ೨೯೦

ಎಡೆ ನೆಱೆಯದು ಭುವನತಳಂ
ನಡೆವ ಚತುರ್ಬಲಕೆ ದಿವಿಜಖೇಚರ ಸೈನ್ಯ
ಕ್ಕೆಡೆ ನೆಱೆಯದು ಗಗನಮುಮೆನೆ
ಷಡಂಗ ಬಲಮಿಂತು ತಳರೆ ತಳರ್ದಂ ಭರತಂ ೨೯೧

ಲಯದಿಂ ಪೆಲ್ವಿಂ ಬೆಡಂಗಂ ಪಡೆವ ತುರಗದಿಂ ಚಿತ್ರಿತಚ್ಛತ್ರಿಕಾ ಲೀ
ಲೆಯಿನುದ್ದಂ ಬರ್ಪ ಚೇಟೀ ನಿವಹದ ಬರವಿಂ ಭೂಷಣಾಡಂಬರೋದ್ದ್ಯೋ
ತಿಯಿನೊಪ್ಪಿರ್ದುದ್ವಿಳಾಸಂ ವಿಳಸಿತ ಕಮಳಾವಾಸಮಾ ಬರ್ಪುದುಂ ರಾ
ಣಿಯ ವಾಸಂ ನೋಡಿಮೆಂಬಂತೆಸೆದುದು ಪಲವುಂ ತಂಡದಿಂ ಪೆಂಡವಾಸಂ ೨೯೨

ತುರಗಮುಮೊಂದು ಸತ್ತಿಗೆಯುಮೊಂದಿರೆ ಕಾಪಿನ ಬಂಟು ಘುತ್ತಲುಂ
ಬರೆ ಮುಸುಕಿಟ್ಟ ಪಟ್ಟಣಿಗೆಯುಂ ಪೊಱಪೊಣ್ಮುವ ಕಣ್ಣ ಬೆಳ್ಪುಮೋ
ಪರ ಮನದೊಳ್ ತೆಱಂಬೊಳೆವ ಬಾಳೆಗಳಂತಿರೆ ನಾಟ್ವಿಳಾಸದೊಳ್
ಪೊರೆದಿರೆ ಬಂದುದಂದೊಡನೆ ಸಜ್ಜನವೆಂಡಿರ ತಂಡವೋಳಿಯೊಳ್ ೨೯೩

ಪಡೆಗಡ್ಡಮಿರ್ದ ಬೆಟ್ಟ
ಟ್ಟಿಡೆ ಘಟ್ಟಮಿಱುಂಬಮೆಂಬಿವಂ ಸಣ್ಣಿಸಿ ಸಾ
ರ್ವೆಡೆ ನಡೆವ ದಂಡರತ್ನಂ
ಪಡೆವಳ್ಳನ ಮುಂದೆ ನಡೆಯೆ ನಡೆದಂ ಭರತಂ ೨೯೪

ತಡೆವಂ ಗಂಗಾದ್ವಾರದಿ
ನೆಡೆಯೊಳ್ ಬೀಡಿಲ್ಲ ಭರತ ರಾಜಂಗೆಂದೇಂ
ನಡೆದುದೊ ಪೆರ್ಬಡೆ ಗಂಗೆಯ
ತಡಿವಿಡಿದೆರಡನೆಯ ಗಂಗೆ ನಡೆವಂತಾಗಳ್ ೨೯೫

೨ ಪೂರ್ವದಿಗ್ವಿಜಯಂ ; ಮಾಗಧ ದರ್ಪ ದಳನಂ

ಚತುರಂಗಬಲ ಸಮನ್ವಿತ
ರತರ್ಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮರನೇಕ ಕರಿ ತುರಗಮಣಿ
ಪ್ರತತಿಗಳಂ ಮುಂದಿಟ್ಟವ
ನತರಾದರ್ ಚಕ್ರಿಗಳ್ಕಿ ದಂಡೋಪನತರ್ ೨೯೬

ಅತಿ ಭಯಮಂ ತಮಗೆ ಚಮೂ
ಪತಿ ಮಾಡಿದೊಡಳ್ಕಿ ಕುಪ್ಯ ಸಾರಾದಿ ಧನ
ಪ್ರತತಿಯನಿತ್ತಿತ್ತಂ ಪ್ರತಿ
ಹತ ಭುಜ ವಿಕ್ರಾಂತರಂತಪಾಳರ್ ಕಂಡರ್ ೨೯೭

ಕಸ್ತೂರಿಕಾಂಡಕಂ ವನ
ಹಸ್ತಿರದಂ ಹಸ್ತಿ ಮಸ್ತಕೋದ್ಭವ ಮುಕ್ತಾ
ವಿಸ್ತಾರವೆಂದು ತಂದು ಸ
ಮಸ್ತ ವನಾಧೀಶರವನಿಪತಿಯಂ ಕಂಡರ್ ೨೯೮

ಮತ್ತಂಪ್ರಾಚ್ಯರ್ಣವ ತಟ ನಿಕಟ ವರ್ತಿಗಳಪ್ಪತಿ ಪ್ರಚಂಡ ಮಂಡಳಿಕರ್ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಬರವಂ ಕೇಳ್ದು,

ಕರಿ ಸಂಘಾತಮುಮಂ ಹಯ ವ್ರಜಮುಮಂ ಪಿಂತಿಕ್ಕಿ ತೂರ್ಯಸ್ವನೋ
ತ್ಕರಮಂ ಮಾಣಿಸಿ ಹೇತಿ ಮುಕ್ತಭಟ ದೋರ್ದಂಡಾಗ್ರ ಶುಂಭದ್ಧ್ವಜೋ
ತ್ಕರ ಸಂದೋಹಮುಮಂ ಬಿಸುಟ್ಟುಡುಗಿ ಪಿಂಛಚ್ಛತ್ರಮಂ ಪ್ರಶ್ರಯಾ
ಕರ ವೇಷೋಚಿತರರ್ಘ್ಯ ಹಸ್ತರಿದಿರಂ ಬಂದರ್ ಭಯಭ್ರಾಂತಿಯಿಂ ೨೯೯

ಅಂತು ತನ್ನ ಬಲಂಬೆರಸೆಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಲವಣ ಸಮುದ್ರದೊಳಗನೆ ಪೋಲ್ತಿರ್ದುಪಸಮುದ್ರದ ತಡಿವಿಡಿದು ಅದಂ ನೋಡುತ್ತಂತೆ ಬಂದು ಗಂಗಾದ್ವಾರದ ವಜ್ರ ವೇದಿಕೋತ್ತುಂಗ ತೋರಣ ದ್ವಾರದಂತರ್ವಣ ತುಂಗ ಕುಜಂಗಳ ನೆಬಿಲ್ಗಳೊಳ್ ನಾಲ್ವತ್ತೆಣ್ಗಾವುದದ ನೀಳದ ಮೂವತ್ತಾಱು ಗಾವುದದ ಗಲದ ಬೀಡಂ ಬಿಡಿಸಿದಾಗಳ್,

ಭುವನಸ್ತುತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಬಲರಜದಿಂ ಪೂತಮಾಗಿರ್ದೆನೆಂಬು
ತ್ಸವದೊಳ್ ವೇಳಾ ತರಂಗೋತ್ಕರ ಕರ ಚಯದಿಂದಾಡುವಂತಿರ್ದ ಪೂರ್ವಾ
ರ್ಣವಮಂ ಬಾಹಾಬಳೋಪಾರ್ಜಿತ ವಿಜಯಯಶೋದುಂದುಭಿಧ್ವಾನಧೀರಾ
ರವಮಂ ಕೈಕೊಂಡುದಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲ ತಿಲಕಂ ನೋಡಿದಂ ಚಕ್ರನಾಥಂ ೩೦೦

ಅಂತು ಲವಣಾಂಬುರಾಶಿಯಂ ನೋಡಿ,

"ಎನಗೆ ಪೊಸಂತಿಲೀ ನೆಗಳ್ದ ವಜ್ರದ ವೇದಿಕೆ ಗೋಷ್ಪದಂ ದಲೀ
ವನನಿಧಿ ಪಾಯ್ದು ಮಾಗಧನನೀಗಳೆ ಕಟ್ಟುವೆನಿಲ್ಲಿ ಪೊಣ್ಬು ನಿ
ಲ್ವನಿತುವರಂ ಸುರಂ ಗಹನಮೇ ಪುದಿದಪ್ಪಳಿಪೆನ್ನ ಕಾಯ್ಪು ಪೋ
ಪಿನಮಿರದೀಗಳೀಂಟುವೆನೊ ದಾಂಟುವೆನೋ ಲವಣಾಂಬು ರಾಶಿಯಂ ೩೦೧

ಚಕ್ರದೊಳೇಂ ? ಎನ್ನ ಬಾಹು ದಂಡಮೆ ಸಾಲ್ಗುಂ'' ಎಂದು ಭುಜಬಳಾವಲೇಪಮನೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನುಡಿದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂ ಪುರೋಹಿತ ಪ್ರಮುಖ ಕುಲವೃದ್ಧರ್,

''ದೇವರ ಭುಜ ಗರ್ವಕ್ಕೇ
ನಾವುದುಮರಿದುಂಟೆ ಸಂದ ಚಕ್ರಿಗಳೆಸಕಂ
ದೇವ ನಿನಗೆಸಕಮುದಱಿೆಂದೊಳೆ
ದೇವರ್ ನೆಗಱ್ಚಿಲ್ಕೆವೇೞ್ಕುಮೆ''ಂಬುದುಮಾಗಳ್ ೩೦೨

ಮಾಗಧ ದರ್ಪ ದಳನಂ

ದರ್ಭಶಯನ ತಳ ಗತನಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧ ಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನನುಪವಾಸದಿಂ ತ್ರಿರಾತ್ರಮನಿರ್ದು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ್ಗೆ ಪೂಜೆಯುಂ ಪುರೋಹಿತಂ ಮಾಡಿ ಶಾಂತಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕಕ್ರಿಯೆಯುಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ, ಮಱುದಿವಸಂ ನೇಸಱ್ ಮೂಡೆ ಪಡೆವಳ್ಳನಂ ಪಡೆಗೆ ಕಾಪುವೇೞ್ದು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಂ ತೀವಿ ಗಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳ್ಗೊಳ್ ಪೂಡಿದಜಿತಂಜಯಮೆಂಬ ರಥಮನೇಱಿ ಸಾರಥಿಯಂ ಚೋದಿಸಲ್ವೇೞ್ದು ಗಂಗಾ ದ್ವಾರದೊಳಗನೆ ಲವಣ ಜಳಧಿಯಂ ಪೊಕ್ಕಾಗಳ್,

ನೆಗೞ್ದಿನ್ನ ಗುಣಮುಲಂಘ್ಯಂ
ಜಗದೊಳದಂ ಕಿಡಿಸಿದಪ್ಪನೀ ನೃಪನೆಂದ
ಚ್ಚಿಗದೊಳೆ ಪುಯ್ಯಲಿಪಂತೆವೊ
ಲೊಗೆದುದು ಚಳದನಿಲ ಹತ ಪಯೋನಿಧಿ ನಾದಂ ೩೦೩

ರಥದಿಂದಂ ಮುಂಚೆ ಮನೋ
ರಥಂ ಮನೋರಥದಿನತ್ತಲದು ಮುಂಚೆ ಬೃಹದ್
ರಥಮಿಂತು ಭರತ ರಾಜನ
ರಥದ ಮನೋರಥದ ಬೇಗಮೊದವಿದುದಾಗಳ್ ೩೦೪

ಕುದುರೆಯ ಖುರಂಗಳಿನಿಸಾ
ಱದೆಯುಂ ಚಕ್ರಂಗಳೞ್ದು ಬಾರದೆಯುಂ ಚ
ಕ್ರದ ಚೀತ್ಕಾರ ರವಂ ಕುಂ
ದದೆಯುಂ ರಥಮಿಂತು ಪರಿದುದಂಭೋನಿಧಿಯೊಳ್ ೩೦೫

ಅಂತು ರಥಂ ಪನ್ನೆರಡು ಯೋಜನಂಬರಂ ಪೋದಾಗಳ್,

ಮಿಡುಕಲ್ ಸಲ್ಲಿಲ್ಲಿಂದೊಂ
ದಡಿಯಂ ನಿನಗೆಂದು ಲವಣ ವಾರಾಶಿಯೆ ಬ
ಲ್ವಿಡಿವಿಡಿದಂತೆ ವರೂಥಂ
ಮಿಡುಕದೆ ನಿಂದತ್ತು ಚೋದ್ಯಮಪ್ಪಿನಮಾಗಳ್ ೩೦೬

ಅಂತು ಬೀೞ್ಗುಂಡಿಕ್ಕಿದ ಬಹಿತ್ರದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಂ ತಳರದೆ ನಿಂದ ರಥಮಂ ಕಂಡು ಮುಳಿದು ವಜ್ರಕಾಂಡಮೆಂಬ ವಿಜಯ ಕಾರ್ಮುಕಕ್ಕೆ ನಿಜ ಭುಜಾದಂಡಮಂ ನೀಡಿ ನೀಡಿಲ್ಲದೇಱಿಸಿ ನೀವಿ ಜೇವೊಡೆದಮೋಘ ಬಾಣಂ ಬಾಣ ಮನಕ್ಷರಿಕೊಂಡು,

"ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರ ಪುತ್ರಂ
ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಂದಿರ್ದಂ ತ
ದ್ಧರಣಿ ನಿವಾಸಿಗಳುಂ ವ್ಯಂ
ತರಾಮರರ್ ಬಂದು ಕಾಣ್ಬುದವನತ ಮಕುಟರ್" ೩೦೭

ಎಂಬಕ್ಕರದಿಂದೆಸೆದುದ
ನಂಬರ ತಳಮೊಡನೆ ಬೆಳಗೆ ಬೆಳಪುದನಾ ಶೌ
ರ್ಯಾಂಬುಧಿ ತೊಟ್ಟೆಸಲೊಡಮಿರ
ದಂಬರದಿಂದುಳ್ಕುವುಳ್ಕಮಂ ಪೋಲ್ತು ಶರಂ ೩೦೮

ಕಾಳಾಂತ ಪವನ ಹತಿ ಕ
ಲ್ಲೋಳಾವಿಳ ಜಳಧಿ ನಿನದಮೋ ನಿರ್ಘಾತಾ
ಭೀಳತರ ರಭಸಮೋ ಲಯ
ಕಾಳಾಂಬುದ ಘೋಷಮೋ ನೆಲಂ ಮೊೞಗಿದುದೋ ೩೦೯

ಎನೆ ಪುರಜನಮಂತಃಪುರ
ಜನಮುಂ ಪರಿಜನಮುಮಳ್ಕೆ ತದ್ರಾಜ ನಿಕೇ
ತನದಲ್ಲಿ ಬಿೞ್ದು ಪಡೆದುದು
ಮನಕ್ಕೆ ಕಡುಮುಳಿಸಿನೆಸಕಮಂ ಮಾಗಧನಾ ೩೧೦

"ಪರಿಭವದ ಪೊಱೆಯನಾಂತಿ
ರ್ದರಾತಿಗಳ್ಗಳ್ಕಿ ತನ್ನ ಕುಲಮುಂ ಚಲಮುಂ
ದೊರೆಯುಂ ಕಿಡೆ ಬಾೞ್ವಂ ಗಂ
ಡ ರೂಪಿನೊಳ್ ಗಂಡನಲ್ತು ಪೆಂಡತಿಯೆ ವಲಂ ೩೧೧

ಬಗೆಗೊಂಡ ಕುಲಧನಂ ಸಮು
ದಗಜಂ ಜಾತ್ಯಶ್ವಮೆಂಬಿವಂ ಮತ್ತೊರ್ಬಂ
ಪಗೆವಂಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಚಿಃ ಕೆ
ಮ್ಮಗೆ ಬೆಸೆವವನರಸದೆಂತೊ ಪಗರಣದರಸಂ ೩೧೨

ಶರ ಚಾಪ ಚಕ್ರಭೀಕರ
ಕರವಾಳಾಯುಧ ವಿರಾಜಿ ಮತ್ಕರ ಯುಗಮಿನ್
ದೊರೆಗಿಡೆ ಪೆಱಂಗೆ ಮುಗಿವುದೆ
ಕಿರೀಟಮಿದು ಪೆಂಪುಗಿಡೆ ಪೆಱಂಗೆಱಗುವುದೇ ೩೧೩

ಕುಲದ ಚಲದಾಯದಱಿವಿನ
ಕಲಿತನದುನ್ನತಿಯನಲಸದೀ ಸುರ ಸಭೆಯೊಳ್
ಪಲವಾಡುವೆನ್ನ ನಾಲಗೆ
ಬಳಸ್ಥನೊರ್ವಂಗೆ ಜೀಯ ದೇವೆಂದಪುವೇ ೩೧೪

ಶರಮನಿದಂ ಕಡಿಕಡಿದುಡಿ
ದೆರಡೆರಡಪ್ಪಂತು ತಱಿದು ರಿಪುಬಲ ಗಹನಾಂ
ತರಮಂ ಸುಡಲೊಗೆವುದು ದು
ರ್ಧರ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯನೆ ಮುನ್ನಮೂನ್ ಪೊತ್ತಿಸೆನೇ'' ೩೧೫

ಎಂದು ನುಡಿವನಿತುಮಂ ನುಡಿದು ಮಾಣ್ದ ಮಾಗಧಾಮರನಂ ಕುಲವೃದ್ಧರಿದ್ದು ವಂದು, "ಬಲಸ್ಥನೊಳ್ ಬಲಮನೆ ಪೂಣ್ಬುದುಂ ಪರಿಭವಕ್ಕೆ ಮೊದಲ್.

ಕಡುಗಲಿತನಮುಂ ಚಾಗದ
ಪಡೆಮಾತುಂ ವಿದ್ಯೆಯುಂ ಕರ್ಮವೊರ್ವನೊಳೆಂತುಂ
ನಡೆಯವು ಭುವನಾಂತರದೊಳ್
ನಿಡಿಯರ್ಗಂ ನಿಡಿಯರೊಳರಿದೇಂ ವಿಸ್ಮಯಮೋ ೩೧೬

ಸಾಮಾನ್ಯಮಲ್ತು ಶರಮಿದು
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲನಿದನಿಚ್ಚಾತಂ
ನಾಮಾಕ್ಷರ ಮಾಳಿಕೆಗಳ್
ತಾಮುಱಿಪಸೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬುದನಾತಂ ೩೧೭

ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರಪುತ್ರಂ
ಚರಮಾಂಗಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದೊಡೆ ಪೇೞಲ್

ದೊರೆ ಪೆಱರಾರ್ ಭರತನೊಳೆ”ನೆ
ಕರಗಿದುದಾ ಗರ್ವಪರ್ವತಂ ಮಾಗಧನಾ ೩೧೮

ಅಂತು ನಿಜ ಶೌರ್ಯಮದ ಜ್ವರಂ ಮಂತ್ರಿವರ್ಗವೈದ್ಯವಚನೌಷಧಿಗಳಿಂ ಪತ್ತುವಿಡೆ,

ಮುನ್ನಂ ಪೂಜಿಸಿ ಶರಮಂ
ರನ್ನದ ಪಡಲಿಗೆಯೊಳಿಟ್ಟು ನಿಜ ಪರಿವಾರಂ
ತನ್ನುಳ್ಳನಿತುಂ ಬೆರಸು ಭ
ಯಂ ನಡುಕಮನೀಯೆ ಬಂದು ಕಂಡಂ ದಿವಿಜಂ ೩೧೯

ಪೊಂಗುಱಿದು ಭರತ ನೃಪ ಚರ
ಣಂಗಳ್ಗಾ ಮಾಗಧಾಮರಂ ವಿನಮಿತ ಸ
ರ್ವಾಂಗಭರಂ ಚಚ್ಚಾರು ಭು
ಜಂಗನ ಕೊರಲಂತೆ ಬಾಗಿದಂ ಮೂಱಿಡೆಯೊಳ್ ೩೨೦

“ಚಕ್ರಂ ಪುಟ್ಟಲೊಡಂ ಪರ
ಚಕ್ರಭಯಂಕರ ಬರಲ್ಕೆವೇಳ್ಪುದನಱಿದೆಂ
ವಿಕ್ರಮಮನುಱಿದೆನೆನತೊಂ
ದಕ್ರಮಮಂ ಸೈರಿಸೊಂದು ಸೂಳ್ ಚಕ್ರಧರಾ” ೩೨೧

ಎಂದು ಮಾಗಧಾಮರಂ ತನ್ನ ಸದ್ಭಾವ ಸರ್ವಸ್ವದೊಡನೆ ಸರ್ವಸ್ವಮೆಲ್ಲಮುಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗಳ್,

ಕುಳಶೈಲೋನ್ನತನುಗ್ರಶಾತ್ರವ ಶಿರೋ ಮಾಣಿಕ್ಯಮಾಳಾಂಶುಮಾಂ
ಸಳಿತ ಶ್ರೀಪದ ಪೀಠ ರತ್ನಕಿರಣಂ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ ವಾರ್ಧಿಭೂ
ತಳ ನಾಥಂಗನುರಾಗಮಂ ಬಳೆಯಿಸಲ್ಕರ್ಘ್ಯಕ್ರಿಯಾ ತಂಡುಲಂ
ಗಳಿವೆಂದಾದರದಿಂದೆ ಕೊಂಡನವಱೊಳ್ ಪತ್ತೆಂಟು ರತ್ನಂಗಳಂ ೩೨೨

ಮಣಿ ಸಂಘಾತಂಗಳಂ ಮಾಗಧನತಿ ಭಯದಿಂದಿತ್ತುಮಂ ಚಕ್ರಿಚೂಡಾ
ಮಣಿ ಕೈಕೊಂಡಾಜ್ಞೆಯಂ ದಾಂಟದೆ ನಡೆವುದು ನೀನೆಂದಣಂ ಮಾಣವೇಕ
ಕ್ಷಣದಿಂದಂ ತನ್ನ ಲೀಲಾ ರಥದೊಳೆ ಲವಣಾಂಭೋಧಿಯಂ ದಾಂಟಿ ನಾನಾ
ಗುಣರತ್ನಾಂಭೋಧಿ ಬಂದಂ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸಹಂಸಂ ೩೨೩

ಶ್ರೀಯೊಳೊಡಂಬಡಿಸಿ ಜಯ
ಶ್ರೀಯುಂ ಷಟ್ಖಂಡ ಮಂಡಳ ಕ್ಷಿತಿಯುಮನಾ

ತ್ರೀಯಂ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ನಿ
ಜಾಯತಿಯಿಂದಂ ಸರಸ್ವತೀ ಮಣಿಹಾರಂ ೩.೨೪

೩ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಗ್ವಿಜಯಂ

ವರತನು ಪ್ರಭಾಸಾಮರ ಜಯಂ

ಅಂತು ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂಬುರಾಶಿಯನೆಯ್ದಿ ವೈಜಯಂತೀ ದ್ವಾರದೊಳ್ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟು, ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಲವಣ ಜಲಧಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಮಾಗಧನಂ ಗೆಲ್ದವೊಲ್ ವರತನುವನೊತ್ತಿ ಕಪ್ಪಂಗೊಂಡು ಅಭೇದ್ಯ ಕವಚ ಮುಮಂ ಚೂಡಾ ರತ್ನಮುಮಂ ಪಲವುಂ ಪರಾರ್ಥ್ಯರತ್ನಂಗಳಂ ಕೊಂಡು ಮಗುಳ್ದು, ಲವಣ ಸಮುದ್ರ ದುಪಸಮುದ್ರದ ನಡುವೆ ನಡೆದು ಬಂದು ಸಿಂಧು ದ್ವಾರದೊಳ್ ಆವಾಸಿತ ವಿಜಯ ಕಟಕನಾಗಿ, ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳೆ ಜಳಧಿಯ ನೀರಂ ದಾಂಟಿ ಪ್ರಭಾಸಾಮರನಂ ನಿಜ ವಿಜಯ ಯಶಃ ಪ್ರಭಾ ಸಮೂಹ ದಿಂದಂ ಪುದಿದು, ಸಿಂಧು ನದೀ ತೀರಂಬಿಡಿದು ಬರ್ಪಲ್ಲಿ,

ಎಳವಿಸಿಲೀಗಳೀಗಳೆ ಮುದಿರ್ದುದು ಚೂತ ಕುಜಾತವೀಗಳೀ
ಗಳೆ ನನೆದೋಱಿತಿಂದೊಳದಿನುನ್ಮದ ಷಟ್ಪದ ವೃಂದವೀಗಳೀ
ಗಳೆ ಮೊರೆದತ್ತು ಚಂದನದ ತಳ್ಕಬಳಾ ನಿಕರಕ್ಕದೀಗಳೀ
ಗಳೆ ನೆಗೞ್ದಿತ್ತೆಲೇ ಪುಗಿಲದಾಗಲೆ ವೇಡ ವಸಂತ ರಾಜನಾ ೩.೨೫

ಜಿನಗುವ ತುಂಬಿಯಿಂಚರಮೆ ಗಾಣರ ಕಾಕಳಿ ಕೂಡೆ ಸೋರ್ವ ಮಾ
ವಿನ ಸೊನೆ ಗಂಧ ಸಿಂಧುರ ಮದಂ ತಳಿರೋಳಿ ತಗುಳ್ದು ತಳ್ತ ಕೇ
ತನ ತತಿ ಚಾಮರೋತ್ಕರವೆಲರ್ ಮಳಯಾನಿಳನಾಗೆ ರಾಜ ರಾ
ಜನ ಪಡೆ ಚೆಲ್ವನೇನೆಱೆದುಕೊಂಡುದೊ ಬಂದ ಬಸಂತ ರಾಜನಾ ೩.೨೬

ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತಾಗಮನಂ

ಅಂತು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಯ ವಸಂತೋದ್ಯಾನ ಯಾತ್ರೆಯನನುಕರಿಸೆ ವಿಜಯೋದ್ಯೋಗದಿಂವಿಜಯಾರ್ಧಾಚಳೋಪಾಂತಮನೆಯ್ದಿ ವನವೇದಿಕೆಯ ತೋರಣ ದ್ವಾರದಿಂದಂ ಸುಗುಳ್ದು ವಿಜಯಾರ್ಧ ಮಧ್ಯಮ ಕೂಟಾಸನ್ನ ಪ್ರದೇಶ ನಿವೇಶಿತ ಶಿಬಿರನಾಗಿ ಸಿರಿಯುಮದೊಳಿರ್ದ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿರವನಱಿದು ವಿಜಯಾರ್ಧ ಕುಮಾರಂ ಬಂದು ಎಱಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ವುದುಂ, ನೃಪೇಂದ್ರಂ ಸಾರೆ ಕರೆದು ಭದ್ರಾಸನ ಮನಿಕ್ಕವೇೞ್ದು ಕುಳ್ಳಿರ್ದು,

"ಇದು ವಿಜಯಾರ್ಧವೆನ್ನ ಪೆಸರುಂ ವಿಜಯಾರ್ಧಮಲಂಘ್ಯವೆಂದುಮಿಂ
ತಿದು ಪೆಱರ್ಗಾನುಮಿನ್ನೆಗಮಲಂಘ್ಯನೆನಿಸ್ ನಿನಗಾಳಿನಾಳ ಲೆ
ಕ್ಕದೊಳಿದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಧದೊಳೊಂದಿ ನಿಂದುದ
ಪ್ಪುದಱಿಂದೊಳೆ ಸಂದುದೀ ಗಿರಿಯುಮೀ ಜಗದೊಳ್ ವಿಜಯಾರ್ಧನಾಮದಿಂ ೩೨೭

ಇದಱೊಳ್ ಮಧ್ಯಮ ಕೂಟದೊಳ್ ವಸಿಯಿಪೆಂ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆ ಪೂಮಾಲೆಯುಂ
ದದೆ ನಿಂದಿರ್ಪುದು ಮತ್ಕಿರೀಟ ತಟದೊಳ್ ಚಕ್ರೇಶರ್ಗಾರ್ ಬಂದೊಡಂ
ಮೊದಲೊಳ್ ಮಾಳ್ಪ ನಿಯೋಗಮಿಂತಿದೆನಗೆ"ಂದಾಸಂದದಿಂ ತಾನೆ ಮಾ
ಡಿದನಾ ಚಕ್ರಿಗೆ ನಾಡೆಯುಂ ವಿಭವದಿಂ ಪುಣ್ಯೋದಕ ಸ್ನಾನಮಂ ೩೨೮

ಅಂತು ವಿಜಯಾಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ದು ಸಾರವಸ್ತುಗಳನೋಲಗಿಸಿ ವಿಜಯಾರ್ಧಕುಮಾರನಾಜ್ಞಾವಿಧೇಯನಾಗಿ ಪೋದಂ. ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯುಮಲ್ಲಿ ಚಕ್ರರತ್ನಮಂ ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ಮುನ್ನೆ ಬಂದ ವನವೀಧಿಯೊಳಗನೆ ಮಗುಳ್ದು ಪೋಗಿ ವೇದಿಕಾದ್ವಾರದಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟು ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಗಂಗಾ ಸಿಂಧುಗಳೆರಡಱೆಡೆಯ ಕುರುರಾಜಾದಿಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತ ಪಾರ್ಥಿವರ್ ಮುನ್ನವೃಷಭನಾಥನ ನಡಪಿದುದುಮಂ ತಮ್ಮ ನಣ್ಪುಮಂ ಬಗೆದು ಸನ್ನದ್ಧ ಬಲ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನಾಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಬಂದು ಕಂಡು, "ನಿನಗುತ್ತರಾರ್ಧವೊಂದರ್ಧ ನಿರ್ದೇಶಮಾತ್ರದಿಂ ಕೈಗೆ ಬಾರದೆ? ದೇವರ್ ನಡೆವನಿತುಮಾವುದು ಗಹನಂ? ಎಮ್ಮನೆ ಬೆಸಸಾ" ಎಂಬನ್ನೆಗಂ ಒರ್ವನಮರನಾಗಿರಿವರದಿಂದವತರಿಸಿ ಚಕ್ರಿಯಂ ಕಂಡು,

"ಕೃತಮಾಳನೆನೆಂಬೆನಿಳಾ
ಪ್ರತೀತನೆಂ ಗಿರಿ ತಟಂಗಳೆನ್ನಱಿಯದುವಿ
ಲ್ಲ ತಮಿಸ್ರ ಗುಹಾ ಕೂಟ
ಸ್ಥಿತನೆಂ ನೀನೆನ್ನನಾಳ್ವುದಾಳ್ವೆಸಗೆಯ್ವೆಂ" ೩೨೯

ಎಂದು ತನ್ನಂ ಮುನ್ನಮಱಿಪಿ,

ಬೆಲೆಯಿಡಲಱಿವೊಡೆ ಮಂಡಲಿ
ಬೆಲೆಯಿಡುಗೆಮ ನೋೞ್ಪೊಡಿವಱ ತೇಜದ ಮೇಲು
ಜ್ಜ್ವಲ ತೇಜ ನಿನ್ನ ತೇಜಂ
ನಿಲಿಸಿದುದಿನೆ ಪೇೞಿವರ್ಕೆ ಬೆಲೆಗಳುಮೊಳವೇ ೩೩೦

ಒಂದೊಂದಱಿನೀ ತುಡುಗೆಗ
ಳೊಂದೊಂದಗ್ಗಳಮಿದೆಂದು ಪದಿನಾಲ್ಕುಮನೋ

ರೊಂದನೆ ತೋಱಿ ನಿಜಾದರ
ದಿಂದಂ ಭರತೇಶ್ವರಂಗೆ ದಿವಿಜಂ ಕೊಟ್ಟಂ ೩೩೧

ಕೊಟ್ಟು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮನ್ನಣೆಯೊಳ್ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು ವಿಜಯಾರ್ಧ ಗುಹಾದ್ವಾರ ಪ್ರವೇಶೋಪಾಯಮನೆಲ್ಲಮಱಿಯೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದು ಪೋಗಲೊಡಂ, ಕುರುರಾಜಾದಿ ಪಾರ್ಥಿವರಂ ಸ್ವಹಸ್ತ ತಾಂಬೂಲ ದಾನದಿಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬೀಡುಗಳ್ಗೆ ಪೋಗಲ್ವೇೞ್ದು, ಸೇನಾ ನಾಯಕನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ಕೃತಮಾಳಾಮರೋದ್ದಿಷ್ಟೋಪಾಯಮನೆಲ್ಲಮಂ ಪೇೞ್ದು,

"ತೆಱೆವ ತೆಱನಿಂತುಟೆಂತೀ
ತೆಜದಿಂದೆ ತಮಿಸ್ರಗುಹೆಯ ವಜ್ರದ ಪಡಿಯಂ
ತೆಱೆದದಱ ಬೆಂಕೆ ಪೋಪಿನ
ಮೆಜಗಿಸು ನೀಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡಮಂ ಪಡುವಣದಂ" ೩೩೨

ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡ ವಿಜಯಂ

ಎನೆ, ಧರಣೀ ಪತಿ ಚಕ್ರೇಶನ ಬೆಸನಂ ಪೂಣ್ದು ರಜತಾಚಳ ಜಗತೀ ತಳಮನೇಱಿ ಬಲಮೆಲ್ಲಮಂ ಪಡುವಣ ಸೋಪಾನಂಗಳಿಂದಂ ಬೆಂಕೆ ಭೋಂಕೆನಳುರದಂತು ಬೇಗಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಖಂಡಾಂತರ್ವರ್ತಿಯಾಗೆ ಮುನ್ನಂ ಕಟಿಪಿ, ಗುಹೋತ್ಸಂಗಮಂ ತಾನೊರ್ಬನೆಯ್ದಿ ವಂದು ತುರಗರತ್ನಮನೇಱಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಗೆಲ್ಗೆಂದು ವಜ್ರ ಕವಾಟ ಪುಟಂಗಳಂ

ಭರದಿಂದಂ ದಂಡದೊಳ್ ತಾಟಿಸಿದೊಡೆ ವಿಜಯಾರ್ಧಾಚಳಂ ತೊಟ್ಟನಾಗಳ್
ಬಿರಿದತ್ತೆಂಬಂತುಮಾ ಪರ್ವತಮುಳಱಿದುದೆಂಬಂತುಮಾಕಾಶಮಾಶಾಂ
ತರದಿಂದಂ ಪತ್ತುಪಿಟ್ಟೀ ಧರೆಗೆ ಕೆಡೆದುದೆಂಬಂತುಮಾಶಂಕೆ ಪೊಣ್ಮಿ
ತ್ತಿರೆ ಪೆರ್ಚಿತ್ತುಗ್ರಘೋಷಂ ಪ್ರಳಯ ಘನ ಘಟಾಟೋಪ ಗಂಭೀರ ಘೋಷಂ ೩೩೩

ಅಂತಭೇದ್ಯ ವಜ್ರಕವಾಟ ಪುಟಂಗಳಾ ಪರ್ವತದೆರ್ದೆಬಿಱಿವಂತೆ ತೆಱೆಯೆ, ಭೋಂಕೆನೆ ಪೂರ್ವ ಬೆಂಕೆಯುಂ ಸೋಂಕಲೀಯದೆ ತುರಂಗಮರತ್ನಂ ಪನ್ನೆರಡು ಯೋಜನಂಬರಂ ಲಂಘಿಸಿದುದು. ತುರಂಗ ರತ್ನದ ಜವದೊಳೊಡಂಬಟ್ಟಂತೆ ಸಕಳಚಮೂ ಪತಿಯು ಮನಶ್ವ ರತ್ನಮುಮಂ ದಂಡರತ್ನಮುಮಂ ಮೆಯ್ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಕಾವ ದೇವತೆಗಳ್ ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡಮೊಳಗಣ ಭೂಮಿಭಾಗಮಂ ಪುಗಿಸಿದಾಗಳ್, ಸೇನಾನಾಯಕಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಖಂಡಮಂ ತ್ರಿಃಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಗೆಯ್ದು ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿ, ಪಲಂಬರ್ ಮ್ಲೇಚ್ಛರಾಜರಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ತೋರಣ ದ್ವಾರದಿಂದಂ ಬಂದು ಜಗತೀತಳಮನೇಱಿ ಬರ್ಪನ್ನೆಗಂ,

ಒಳಗಣ ಬೆಂಕೆಯುನಱುದಿಂ
ಗಳಂತು ನಗಮುಗುಟ್ಟು ಶಾಂತರೂಪದಿನಿರ್ದ
ತ್ತಳುರುತ್ತುಮಿರ್ದ ಕೋಪಾ
ನಳನಿಂದುಪಶಾಂತನಾದ ಭೂಭೃತ್ಪತಿವೊಲ್ ೩೩೪

೪ ಉತ್ತರ ಭರತ ವಿಜಯೋದ್ಯೋಗಂ

ಅಗಳಾ ಗುಹಾ ದ್ವಾರವಮಂ ಪತಾಕಿನೀಪತಿ ಪಡೆಗೆ ನಡೆಯಲಿಂಬಪ್ಪಂತು ಶೋಧಿಸಿ ಕಾಪಂ ಪೇಟ್ಟು ಶಿಬಿರಮಂ ಪೊಕ್ಕು, ಚಕ್ರವಲ್ಲಭನಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪದೊಳ್ ಮ್ಲೇಚ್ಛರಾಜರಂ ಲಲಾಟ ಸ್ಪೃಷ್ಟ ಭೂತಳರಂ ಮಾಡಿ ಕಾಣಿಸಿ, ಅವರ ದೇಶ ನಾಮ ಕುಲ ಗೋತ್ರಂಗಳಂ ತಿಳಿಯೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದು ಭೃತ್ಯ ಭಾವಮಂ ಪ್ರೊಣಿಸಿ ಸನ್ಮಾನ ದಾನಂಗಳೊಳ್ ಸಂತಸಂಬಡಿಸಿ ತಂತಮ್ಮ ನೆಲೆಗಳ್ಗೆ ಪೋಗಲ್ವೇಟ್ಟು, ಶುಭ ಮೂಹೂರ್ತದೊಳ್ ಉತ್ತರ ಭರತ ವಿಜಯೋದ್ಯೋಗಮಂ ಭರತ ರಾಜನನಱಿ ಪಲೆಂದು ವಿಜಯಭೇರಿಯಂ ಪೊಯಿಸಿದಾಗಳ್, ರಾಜ ರಾಜಂ ಜಯಗಜಮನೇಱಿ ಪೊಱಮಟ್ಟು ನಡೆಯೆ, ಸೈನ್ಯಾಧಿನಾಥನಧಿನಾಥನ ಕೆಲದೊಳ್ ಪಕ್ಷಗಜಾಧಿರೂಢನಾಗಿ ಅನೇಕ ದೇಶಾಧೀಶ ಬಲಂಗಳಂ ಬೇಱೆವೇಱೆ ತೋಱುತ್ತುಂ ಬರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಮುಂದೆ ತಮಿಸ್ರಗುಹೆಯನೆಯ್ದಿದಾಗಳ್, ಕಾಕಿಣೀ ರತ್ನಂಗಳೊಳ್ ಬರೆವ ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯರ ಬೆಳಗುಗಳೊಳಂ ಮುಂದೆ ನಡೆವ ಚಕ್ರರತ್ನಪ್ರಭಾ ಚಕ್ರದೊಳಂ ಆ ಪಡೆ ಕಣ್ಬಡೆದಂತೆ ನಡೆದು ಕೆಲವು ಪಯಣಂಗಳಿಂ ಗುಹಾ ಭಿತ್ತಿಗಳೆರಡುಂ ದೆಸೆಯ ಕುಂಡಂಗಳೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ಬಂದೆರಡುಂ ದೆಸೆಯೊಳಂ ಸಿಂಧುವಿನೊಳ್ ಕೂಡಿದ ಗುಹಾ ಮಧ್ಯದ ನಿಮ್ನಗಾ ತಟದೊಳ್ ಬೀಡಂ ಬಿಡಿಸಿ,

ಒಂದಱ ನೀರ್ ಮುಳಲೊಂದ
ಕೊಂದಿಸುತುಂ ಮೇಗೆ ಕೊಂಡು ನೆಗೆವುದಿದೇಂ ಮ
ತ್ತೊಂದಱ ನೀರಡಿಗಟ್ಟುವು
ದೆಂದತಿ ವಿಸ್ಮಯದೆ ನೋಡಿದಂ ಭರತೇಶಂ ೩೩೫

ಅಂತುಭಯ ನದಿಯ ವೈಷಮ್ಯಮನಾಶ್ಚರ್ಯಂಬಟ್ಟು ನೋಡಿ ಸ್ಥಪತಿ ರತ್ನಮಂ ಕರೆದು ತೋಱಿದೊಡೆ, ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಪ್ರಭಾವದಿಂದಮಾನುಷಾರಣ್ಯಂಗಳ ಮಹಾ ದ್ರುಮಂಗಳಂ ತರಿಸಿ ನಡಿಸಿ ನಟ್ಟ ಕಂಬಂಗಳ ಮೇಗೆ ಸಾರ ದಾರುಗಳನೆಡೆಗಿಱಿದಿ ಪಾಸಿ ಪಡೆಗೆ ನಡೆಯಲಪ್ಪಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗಳ್, ರಾಜ ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನಡೆವಂತವಱ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಪೊಱಮಟ್ಟಾಗಳ್,

ಸೆಱೆವನೆಯಿಂದಂ ಭೋಂಕನೆ
ಪೊಱಮಟ್ಟವೊಲಂದು ಗರ್ಭಗೃಹದಿಂದಂ ಪೇಣ್

ಪೊಱಮಟ್ಟವೊಲಾ ಗುಹೆಯಿಂ
ಪೊಱಮಟ್ಟುದು ಸೈನ್ಯಮಂಬುಧಿ ಧ್ವನಿಯಿಂದಂ ೩೩೬

ಅಂತು ತಮಿಸ್ರ ಗುಹಾದ್ವಾರದಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ವಿಜಯಾರ್ಧಮಹೀಧರೋಪಕಂಠ ವನ ನಿಕಟದೊಳ್ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟು ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಖಂಡಮುಮಂ ಧ್ವಜನೀಪತಿಯನಟ್ಟಿ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿ ಚಕ್ರರತ್ನಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಧ್ಯಮಖಂಡಮುಮಂ ಔಂಕಿ ಪೊಕ್ಕವಷ್ಟಂಭಿಸಿ ನಿಂದಾಗಳ್, ಬಳಾಕಾವರ್ತ ರೆಂಬಿರ್ವರುಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛರಾಜರ್ ತಮ್ಮ ಬಲಮನೊಂದು ಮಾಡಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಳುಚ್ಚವಿಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯಲೆತ್ತಿಕೊಂಡುದಂ ಕಂಡು ಮಂತ್ರಿಗಳ್ ಮಾರ್ಕೊಂಡು, "ಈ ಗಿರಿ ದುರ್ಗಮಂ ದಾಂಟಿ ಬಂದ ಬಲ್ಲಾಳ್ ದಿವ್ಯಪ್ರಭಾವನಕ್ಕುಮಸೋಘನಕ್ಕುಂ; ಅದಱಿಂ ಈತನೊಳ್ ಇದಿರ್ಚಿಕಾದುವ ಮರುಳ್ತನಂ ಬೇಡ. ಯಂತ್ರಾಯುಧಾವರಣೋಪಕರಣ ಪರಿಣತಂಗಳಾಗಿರ್ದ ದುರ್ಗಂಗಳೊಳ್,

ಘನ ದೋರ್ದಂಡ ಪ್ರಭಾವಾರ್ಜಿತ ಧರಣಿ ಗುಹಾ ಸಿಂಹರಿರ್ ನೀಮುಮಿಾಗಳ್
ವನ ಸಿಂಹನ್ಯಾಯದಿಂ ದುರ್ಗದೊಳೆ ಬಲಿದು ನಿಂದಲ್ಲಿ ಬಂದೊತ್ತಿ ಚಕ್ರೇ
ಶನ ತಂತ್ರಂ ನಿಲ್ಕುಮಾರ್ತಲ್ಲಿಗೆ ನೆಱೆದು ಭರಂಗೆಯ್ದುದುರ್ಕುಳ್ಳ ಸಾಮಂ
ತ ನಿಕಾಯಂ ಯಂತ್ರಮುಕ್ತಾನಳ ಶರದೃಷದಾಸಾರ ವಿಧ್ವಂಸಮಕ್ಕುಂ ೩೩೭

ಅಂತೀತನ ಕಟಕಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯಕ್ಷಯ ವ್ಯಯ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ಬೇಸಱಿಸಿ ನೆಲದಿಂ ತೆರಳ್ಚುವಮಲ್ಲದೊಡಂ ನಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆಗಳಪ್ಪ ಮೇಘಮುಖರೆಂಬ ನಾಗರಾಜರಿಂದಮಿಾತನಳುರ್ಕೆಯುಮನುರ್ಕುಮಂ ಕಿಡಿಸಿಗೆಲ್ವಂ" ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಾತಂ ಮನದೆಗೊಂಡು ಬಳಾಕಾವರ್ತರ್ ಪೂಜಾಪುರಸ್ಸರಂ ತದುದ್ಯೋಗಪರರಾದಾಗಳ್, ನಾಗರಾಜರ್ ಬಂದು, "ನಿಮಗಾಮುಳ್ಳಂತೆ ದುಂದುಗಮೇಕಪ್ಪುದು?" ಎಂದು,

ಜಳದಾಕಾರದೊಳೆಯ್ದೆ ಪರ್ಬಿ ಸಕಳಾಶಾ ಚಕ್ರಮಂ ವ್ಯೋಮ ಮಂ
ಡಳಮಂ ಕರ್ಗಿ ಕಱಂಗಿ ತೋಱಿ ಸಿಡಿಲಿಂ ಮಿಂಚಿಂ ಘನ ಧ್ವಾನದಿಂ
ದಿಳೆ ಕಂಪಂಗೊಳೆ ಸೋನೆಯಿಂ ಸರಿಗಳಿಂ ತಂದಲ್ಗಳಿಂದಂದು ಭೂ
ತಳಮೇಕಾರ್ಣವಮಾಗೆ ಚಕ್ರಿಯ ಬಲಕ್ಕಾಂತಂಕಮಂ ಮಾಡಿದರ್ ೩೩೮

ಅಡಿಯೊಳ್ ಪಾಸಿದ ಚರ್ಮರತ್ನ ಪಟಮಂ ತಚ್ಛತ್ರ ರತ್ನಂ ಜಿಡಂ
ಗಿಡಿದೋರಂತಿರೆ ಮುಟ್ಟೆ ಪೊರ್ದೆ ತೆಱದಿಂದಿಂಬಾಗೆ ತನ್ಮಧ್ಯದೊಳ್
ಸೊಡರಿರ್ಪಂತಿರೆ ಚಕ್ರರತ್ನಮದಱೊಳ್ ನಿರ್ಬಾಧಮಿರ್ದತ್ತು ಪೆ
ರ್ವಡೆ ವಾರಾಶಿಯೊಳಿರ್ದ ಬೈತ್ರದೊಳಗಂದೆತ್ತಂ ತೆರಳ್ದಿರ್ದವೊಲ್ ೩೩೯

ಮೇಘಮುಖ ಪರಾಭವಂ

ಸೇನಾಧಿನಾಥ ರಕ್ಷಿತಮಪ್ಪ ಕಟಕಕ್ಕೆ ವಜ್ರ ಪ್ರಾಕಾರ ರೂಪನಾಗಿ ಕುರು ಕುಲಾಗ್ರಗಣ್ಯನಪ್ಪ ಸೋಮಪ್ರಭನ ಮಗಂ ಜಯಕುಮಾರಂ ಸ್ಥಪತಿ ರತ್ನವಿರಚಿ ತಾಂಬರ ಗೋಚರ ರಥನಿಕರಂಗಳುಂ ವಜ್ರ ಗಿರಿಗಳುಂಬೆರಸು ಮೇಘ ಮುಖಾಮರ ಗೊಳ್ ಕಾದುವಾಗಳ್,

ತನುದೊಡ್ಡಿರ್ಪವೊಲಿರ್ಪ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ತಳ್ತೊಡ್ಡೆಲ್ಲಮಂ ಮುನ್ನಮ
ಗ್ನಿಮುಖಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿನೆಚ್ಚು ತೂಳ್ದು ಬಳಿಯಂ ಮೆಯ್ಗೊಂಡು ಪುಂಖಾನುಪುಂ
ಖಮಿಸುತ್ತಿರ್ಪೆಡೆಯೊಳ್ ತೆರಳ್ದುದುವಗುರ್ವಿಂ ಪರ್ಬಿ ಬಂದಿರ್ದ ಮೇಘ
ಮುಖಾಹೀಂದ್ರರ ಪೊಂಕಮಂ ಜಯ ಕುಮಾರೋನ್ಮುಕ್ತಬಾಣಾಳಿಗಳ್ ೩೪೦

ಆಗಳಾ ನೆಗಟ್ದ ಸಮರ ಕಳಕಳಮಂ ಕೇಳ್ದಿದೇನೆಂದು ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಖಡ್ಗರತ್ನಕ್ಕೆ ಕೈಯಂ ನೀಡಿದಾಗಳ್,

ಗಣ ಬದ್ಧಾಮರ ಹೂಂಕೃತಂ ಜಯ ಕುಮಾರೋನ್ಮುಚ್ಯಮಾನೋಗ್ರಮಾ
ರ್ಗಣಮಾ ವೀರ ನಿನಾದ ಸಿಂಹ ನಿನದಂ ತಮ್ಮಂ ಪಳಂಚಲ್ಕೆ ತತ್
ಫಣಿ ವೃಂದಂ ಮಣಿದೋಡೆ ಮಾಣದೆ ಬಳಾಕಾವರ್ತರಳ್ಕುತ್ತೆ ಕೀ
ಲ್ಮಣಿದಿನ್ನೆಂದುದನೆಂಬೆವೆಂದೆಱಗಿದರ್ ಚಕ್ರೇಶ ಪಾದಾಬ್ಜದೊಳ್ ೩೪೧

೫ ವೃಷಭಾದ್ರಿ ಗಮನಂ ; ಭರತ ವಿಜಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಆಗಳ್ ಜಯನ ಸಿಂಹನಾದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೇಘೇಶ್ವರ ನಾಮಮುಂ ವೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಪದವಿಯುಂ ದಯೆಗೆಯ್ದು ಬಳಾಕಾವರ್ತರಂ ವಿಧೇಯರ್ ಮಾಡಿ, ಸಿಂಧು ನದೀತೀರಂಬಿಡಿದು ಪೋಗಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಸಿಂಧು ಪ್ರಪಾತಮನೆಯ್ದಿ ಸಿಂಧುದೇವಿಯಿಂದಂ ಸಿಂಧುಜಳಂಗಳೊಳಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಭದ್ರಾಸನಮಂ ಪಡೆದು, ಕತಿಪಯಪ್ರಯಾಣಂಗಳಿಂ ಹಿಮವನ್ಮಧ್ಯ ಕೂಟಾಭಿಮುಖ ಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟು. ನಿಯಮಸ್ಥನಾಗಿ ಹಿಮವತ್ಕುಮಾರನುಮಂ ವಿಜಯಾರ್ಧಕುಮಾರನಂದ ದೊಳೆ ಸಾಧಿಸುವುದುಂ, ಆತನಂದೋಲಗಿಸಿದ ಸಾರವಸ್ತುಗಳಂ ಕೈಕೊಂಡು ಸಿಂಧು ನದೀತೀರಂಬಿಡಿದು ಪೋಗಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಮಂ ನೋಡಿ,

ಇದಱಿಂ ಮಧ್ಯದ ಪದ್ಮೆಯೆಂಬ ಕೊಳದಿಂದಂ ಗಂಗೆಯುಂ ಸಿಂಧುವುಂ
ಮೊದಲೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ನೆಗೞ್ತೆವೆತ್ತವು ನೆಲಕ್ಕೆನ್ನಾಳ್ವ ಷಟ್ಖಂಡಕಿಂ
ತಿದಱಿಂದಿತ್ತೆಯೆ ಮೇರೆ ನೋಡಿಮೆಮಗೀ ಶ್ರೈಳೇಂದ್ರಮೆಂದಂದು ತೋ
ಱಿದನಾ ತನ್ನೊಡವರ್ಪ ಭೂಪ ನಿಕರಕ್ಕುಂತುಂಗ ಹೈಮಾದ್ರಿಯಂ ೩೪೨

ತದ್ಗಿರೀಂದ್ರಮಧ್ಯಮ ಕೂಟದಿಂದಂ ಸಯ್ತು ತೆಂಕ ಮೊಗದೆ ಬಂದು ವೃಷಭಾಚಳಮಂ ಕಂಡಂ. ಆ ವೃಷಭಾದ್ರಿಯ ಮೇಖಳಾ ಭಿತ್ತಿಯೊಳ್ ಆತ್ಮೀಯವಿಜಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಬರೆಯಿಸುವೆನೆಂದು ಪೋಗಿ ನೋಡುವನ್ನೆಗಂ,

ಅದಱೊಳನೇಕ ಕಲ್ಪ ಶತಕೋಟಿಗಳೊಳ್ ಸಲೆ ಸಂದ ಚಕ್ರಿವೃಂ
ದದ ಚಲದತ್ಯುದಗ್ರಯುತಿಯ ಬೀರದ ಚಾಗದ ಮಾತುಗಳ್ ಪೊದ
ಱೊದವಿರೆ ತತ್ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೊಳಂ ತವನೊಯ್ಯನೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಸೋ
ರ್ದುದು ಕೊಳಗೊಂಡ ಗರ್ವರಸಮಾ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ ೩೪೩

ಭರತ ವಿಜಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಅಂತು ಗಳಿತ ಗರ್ವನಾಗಿ ಸಿಗ್ಗಾಗಿ ಪೂರ್ವಾವನಿಪಾಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೊಳೊಂದೊಂದಂ ದಂಡ ರತ್ನದಿಂ ಸೀಂಟಿ ಕಳೆದು ನಿಜ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆಡೆಮಾಡಿ,

"ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತನರೇಶ್ವರ
ಮಸ್ತಕ ವಿನ್ಯಸ್ತ ಶಾಸನಂ ಸಕಲ ಜಗ
ದ್ವಿಸ್ತಾರಿತ ಯಶನನ್ವಯ
ವಿಸ್ತಾರಕನಾದಿ ದೇವನಗ್ರತನೂಜಂ ೩೪೪

ಭುವನ ವಿಶೇಷಕನಿಕ್ಷ್ವಾ
ಕು ವಂಶ ಗಗನೇಂದು ಚಕ್ರರತ್ನಾಧೀಶಂ
ನವನಿಧಿ ವಲ್ಲಭನಾನತ
ದಿವಿಜಗಣಂ ನೆಗೞ್ದ ನಾಭಿರಾಜನ ನೊಮ್ಮಂ ೩೪೫

ಅವನ ದಿಗ್ವಿಜಯದೊಳೈ
ರಾವತ ಗಜ ನಿಭಗಜಂಗಳಿಂ ಭುವನ ತಳಂ
ತೀವಿದುದಾವನ ಸೈನ್ಯದೊ
ಳಾವರಿಸಿದ ಧೂಳಿ ಪೂೞ್ದುದಂಭೋನಿಧಿಯಂ ೩೪೬

ವೇಳಾ ವನಂಗಳುಂ ಕು
ತ್ಕೀಳಂಗಳುಮಾವ ನೃಪನ ಪಡೆ ನಡೆವೆಡೆ ನಿ
ರ್ಮೂಳಂಗಳಾದುವಾವನ
ತೋಳಿಂ ನಿಮಿರ್ದತ್ತು ಜಳಧಿಪರವನಿತಳಂ ೩೪೭

ದೇವಾಂಗನೆಯರ್ ಪಾಡುವ
ರಾಜನ ಜಸಮಂ ಕುಳಾಚಳಾವಳಿಯೊಳ್ ಶೌ

ಯರ್ಾವಷ್ಟಂಭದಿನಾಳ್ದವ
ನಾವಂ ಷಟ್ಖಂಡ ಮಂಡಿತ ಕ್ಷಿತಿ ತಳಮಂ ೩೪೮

ಆತಂ ಭರತೇಶ್ವರನಿಂ
ತೀ ತೆಱದಿಂ ನೆಗಟ್ದ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನಿವಿ
ಖ್ಯಾತವೃಷಭಾದ್ರಿಯೊಳ್ ಸುರ
ಗೀತ ಯಸನ್ ನಿಜಿಸಿದಂ ನೆಲಂ ನಿಲ್ವಿನೆಗಂ"

೬ ವಿದ್ಯಾಧರ ಬಾಂಧವ್ಯಂ; ಪೂರ್ವ ಮ್ಲೇಚ್ಛಖಂಡ ವಿಜಯಂ

ಅಂತಾತ್ಮೀಯ ವಿಜಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನಾ ವೃಷಭಗಿರಿಯೊಳ್ ಬರೆಯಿಸಿ, ಬೞಿಕ್ಕದರ್ಕೀಶಾನದೊಳಿರ್ದ ಗಂಗಾ ಕೂಟಕ್ಕಭಿಮುಖನಾಗಿ ಆತ್ಮೀಯ ಮಂಗಳ ಜಳಂಗಳಿಂದಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ದು ಅನೇಕಾಶೀರ್ವಾದ ಪುರಸ್ಸರಂ ಸಿಂಹಾಸನಮಂ ಕೊಟ್ಟ ಗಂಗಾದೇವಿಯಂ ವಿಸರ್ಜಿಸಿ, ಗಂಗಾ ತಟಂಬಿಡಿದು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಯಾಣಂಗಳಿಂ ಬಂದು ವಿಜಯಾರ್ಧಾಚಳಕಾಂಡಕ ಪ್ರಪಾತ ಗುಹಾ ಸಮೀಪ ದೊಳ್ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟು, ಮುನ್ನಿನ ಮಾೞ್ಕೆಯೊಳೆ ವರೂಥಿನೀ ಪತಿಯಂ ಬೆಸಸಿ ದೊಡೆ, ಆತನಾ ಗುಹಾದಾರಮಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕ್ರಮದೊಳೆ ತೆಱೆದದಱ ಬೆಂಕೆ ಯಾಱುವನ್ನೆಗಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಖಂಡಮುಮಂ ಮೂಡಣ ದೆಸೆಯೊಳಿರ್ದುವುಮಂ ಬಾಯ್ ಕೇಳಿಸಲ್ ಪೋಗೆ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ವಿದ್ಯಾಧರ ರಾಜರ್ ನಮಿ ವಿನಮಿಗಳಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬಂದು,

ಭರತೇಶ್ವರ ಪದ ನಖ ಮಣಿ
ಮರೀಚಿಗಳ್ ತಮ್ಮ ಮಕುಟ ಮಣಿ ದೀಧಿತಿಯೊಳ್
ಬೆರಸಿರೆ ತದಾಜ್ಞೆಯಂ ನಿಜ
ಕಿರೀಟದಿಂ ತಾಳ್ದಿದಂದದಿಂ ಸೊಗೆಯಿಸಿದರ್ ೩೫೦

ನಮಿ ವಿನಮಿಗಳ್ ಕಚ್ಛ ಮಹಾಕಚ್ಛರ್ಕಳಿಂದವೊದವಿದ ನಣ್ಪುಮರ್ದಿರೆ ತನ್ಮೊಡವುಟ್ಟಿದ ಸುಭದ್ರೆಯೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನಮಂ ಅಂಬರ ಚರೋಚಿತ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಗಳಿಂದಂ ಆ ಪುರುಷ ರತ್ನಾಕರನೊಳ್ ನೆರಪಿ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಂಗಳಂ ಬೞಿವೞಿಗೊಟ್ಟು ಬೀೞ್ಕೊಂಡು ಪೋದರ್. ಅನ್ನೆಗಂ ಮುನ್ನಮೆ ತೆಱೆದಱದಿಂಗಳ್ವರಮಾಱಿದ ಕಾಂಡಕ ಪ್ರಪಾತ ಗುಹೆಯೊಳಗಣಿಂದಂ ಚಕ್ರರತ್ನಂ ಮುಂದೆ ನಡೆಯೆ ಕಾಕಿಣೀ ರತ್ನರಚಿತ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಂಗಳ ಬೆಳಗಿನೊಳಂ ಗಂಗಾ ನದ್ಯುಭಯ ತಟ ಮಹಾ ವೀಥಿಗಳೊಳಂ ನಡೆದು ಕತಿಪಯ ದಿನಂಗಳಿಂ ಗುಹಾದ್ವಾರಮಂ ಪೊಱಮಡು ವಾಗಳ್, ತದ್ಗುಹಾ ಕೂಟ ನಿವಾಸಿಯಪ್ಪ ನಾಟ್ಯಮಾಲಾಮರಂ ಸುವರ್ಣ ಪೂರ್ಣ

ಕುಂಭಾದಿ ಮಂಗಳಂ ಗಳಿನಿದಿರ್ಗೊಳೆ, ಗುಹಾದ್ವಾರದಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಪೂರ್ವ ದಿಗ್ಭಾಗ ಸ್ಥಿತಮುಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಖಂಡಮನಪ್ರತಿಹತ ಶಾಸನಾಂಕಿತಂ ಮಾಡಿ ಬರೆ, ವಿಜಯ ಸೈನ್ಯ ವಿನಿರ್ಜಿತ ಭರತಮಂಡಳಂ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಿದ್ಧ ದಿಗ್ವಿಜಯನಾಗಿ,

೭ ಕೈಲಾಸ ಗಮನಂ; ವೃಷಭನಾಥ ಸ್ತುತಿ

ಗಂಗಾ ತಟಂಬಿಡಿದು ಪಯಣಂಬಂದು ಕೈಳಾಸಾಚಳ ನಿಕಟದೊಳ್ ಕಟಕಮಂ ನಿಱಿಸಿ, ಪರಿಮಿತ ಪರಿಜನಂಬೆರಸು ತದ್ಗಿರೀಂದ್ರಮನೆಯ್ದೆ ವಂದು,

ಶರಭಂಗಳ್ಗಿಡೆ ಸಿಂಹದುರ್ವು ವನ ಗಂಧೇಭೋತ್ಕರಕ್ಕೆಂದುಮಾ
ಗರಮೀ ಭೂಧರಮೀ ಮಹೋಗ್ರ ಮೃಗ ಸಂಘಾತಂಗಳೊಂದೊಂದನಿಂ
ತಿರೆ ಕಂಡೋಡುವುವಲ್ಲದಿಂತಿವೊಡಗೂಡಿರ್ದಪ್ಪುವಿಂತೀ ಜಗ
ದ್ಗುರು ಬಂದಿರ್ದುದಱಿಂದೆ ಶಾಂತರಸಮಂ ಕೈಕೊಂಡುದೀ ಪರ್ವತಂ ೩೫೧

ಎಂದು ಕೈಳಾಸಾಚಳಮನೇಱಿ ವೃಷಭನಾಥನಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪಮಂ ನೋಡುತ್ತುಂ ಬಂದು, ಜಗತ್ತ್ರಯತಿಳಕನ ಪಾದ ಪದ್ಮಂಗಳ್ಗೆ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹೀತಳ ನಿಹಿತ ಮಣಿ ಕಿರೀಟನಾಗಿ,

ವೃಷಭನಾಥಸ್ತುತಿ

''ಸಮಸ್ತ ಸುರಕೋಟಿ ಹೇಮಘಟಕೋಟಿಯಿಂ ತೀವಿ ತಂ
ದಮೇಯ ಭುಜ ಕೋಟಿಯಿಂ ಮಿಸಿಸೆ ದುಗ್ಧ ಸಿಂಧು ಪ್ಲವಂ
ಶ್ರಮಾಂಬು ಲವಮೊಂದುಮಂ ನಿನಗೆ ಪುಟ್ಟಿಸಲ್ಕಾರ್ತುದಿ
ಲ್ಲಮಾನುಷಮನಂತ ವೀರ್ಯ ಗುಣಮಾದಿ ತೀರ್ಥೇಶ್ವರಾ ೩೫೨

ವಿದಗ್ಧ ಸುರ ಸುಂದರೀ ನಯನ ಸೌಂದರಂ ನಿನ್ನ ರೂ
ಪಿದೆತ್ತ ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರನಂ ತುಱಿದು ಗೆಲ್ದ ವಿಕ್ರಾಂತಮೆ
ತ್ತಿದಚ್ಚರಿ ದಲೆಂಬಿನಂ ನೆಗೞ್ದೆ ನೀನ್ ತ್ರಿಲೋಕಂಗಳೊಳ್
ನ ದೇವಚರಿತಂ ಚರೇತೆನಿಸಿದೈ ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರಾ ೩೫೩

ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸುಖಾಮೃತಾಂಬುಧಿ ನಿವಾಸಮೊಂದೊಂದನಾ
ತ್ಮತತ್ತ್ವವಿದ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಮನೆ ಕೀಱಿ ಕಂಡಯ್ ಪೆಱರ್
ಚತುರ್ಗತಿಯ ಬಟ್ಟೆಯುಂ ನೆಱೆಯೆ ಕಂಡರೆಂತುಂ ಕರ
ಸ್ಥಿತಾಮಳಕಮೆಂಬರಾ ಜಜುಚನೇವುದಿಂದ್ರಾರ್ಚಿತಾ ೩೫೪

ಮರು ಸ್ಥಳದ ಮಾಳದೊಳ್ ನಡುಪಗಲ್ ಬಿಸಿಲ್ ಗ್ರೀಷ್ಮದೊಳ್
ಸುರುಳ್ವಿನೆಗಮುಜ್ವಿ ಜೀವವರ್ಗೆ ಜೊಂಪವಿಮ್ಮಾವು ನಿ
ರ್ಝರಾಂಬು ದೊರೆಕೊಳ್ವವೊಲ್ ಭವದವಾಗ್ನಿಯೊಳ್ ಜೀವ ಜೀ
ವ ರಾಶಿಗೆ ಭವದ್ವಚೋಮೃತಮೆ ಮರ್ದನಂಗಾಂತಕಾ ೩೫೫

ಭವಂ ತವೆ ಭವತ್ಪದಾಂಬುರುಹ ಸೇವೆಗೆಯ್ವಾರುಮಂ
ಭವಂಗಿಡಿಪೆಯೇನ್ ತ್ರಿಲೋಕಗುರುವೆಂಬ ಪೆಂಪಿಂತುಟೇನ್
ಭವಂಗಿಡಿಸುವೋಲಕ್ಕಭವ ಬೇಸಜೆಂ ಪೋಗೆ ಪೋ
ಭವಂ ಭವದುಪಾಂತದಲ್ಲಿಯೆ ಮನೋಭವಧ್ವಂಸಕಾ ೩೫೬

ಜವಂಗಿಡದೆ ಮುಟ್ಟೆ ಬರ್ಪ ಜವನಂ ಜವಂಗುಂದಿಸಲ್
ಜವಂಗೆ ಜವನಾಗಲಿನ್ ಪೆಜರ್ಗೆ ತೀರ್ಗುವೇ ತೀರದಾ
ಜವಂಜವಜವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುಗಿಡುವನ್ನಮಿನ್ನಾ ಜವಂ
ಜವ ವ್ಯಸನ ಪುಂಜಮಂ ಕಿಡಿಪುದಾದಿ ತೀರ್ಥೇಶ್ವರಾ ೩೫೭

ಅನೇಕ ಭುಜ ನೇತ್ರ ಪಂಕ್ತಿ ರಸನಾಳಿಗಳ್ ದೇವ ನಿ
ನ್ನನರ್ಚಿಸುವ ನೋಟ್ಪ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಪೊಟ್ಟಿದೇಕಾಗದಿಂ
ದ್ರನಂತೆನಗೆ ಸಾಲವಿನ್ನೆರಡೆ ಕೈಯೆರಟ್ಕಣ್ಗಳೊಂ
ದೆ ನಾಲಗೆಯುಮೆಂದೆ ಚಿಂತಿಸುವೆನಾದಿ ಭಟ್ಟಾರಕಾ ೩೫೮

ಫಣಿ ಪ್ರಭುಗಮೆತ್ತಮತ್ತಳಗಮಲ್ತೆ ರೂಪಸ್ತವಂ
ಗುಣ ಸ್ತವಮುದಾತ್ತ ವೃತ್ತ ಭವದೀಯ ವಸ್ತು ಸ್ತವಂ
ಗುಣಾಗುಣ ವಿವೇಕ ಮೂಖರತಿ ಮೂರ್ಖರೆಮ್ಮಂದಿಗರ್
ಪ್ರಣಾಮದೊಳೆ ಪುಣ್ಯಮಂ ಪಡೆವರಾದಿತೀರ್ಥೇಶ್ವರಾ ೩೫೯

ಎಂದನೇಕ ಸ್ತವನಂಗಳಿಂ ಸ್ತುತಿಸಿ,

ಚತುರಂಭೋರಾಶಿ ಮಧ್ಯ ಕ್ಷಿತಿ ವಲಯದೊಳಂ ತನ್ನುದಗ್ರ ಪ್ರತಾಪೋ
ನ್ನತಿಯಿಂದಂ ತನ್ನ ರತ್ನ ಪ್ರತತಿಗಳೊಳಪೂರ್ವಂಗಳಂ ಕೊಂಡು ಕೊಂಡೂ
ರ್ಜಿತ ಪುಣ್ಯಂ ಪೂಜಿಸುತ್ತುಂ ತಣಿಯನೆ ಭಗವತ್ಪಾದ ಪೀಠೋಪಕಂಠ
ಕ್ಷಿತಿಯಂ ಚಕ್ರಾಧಿನಾಥಂ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೩೬೦

ಸುರ ಗೀತಂ ಸುರ ದುಂದುಂಭಿ ಧ್ವನಿ ಸುರಸ್ತ್ರೀ ರಮ್ಯ ಸಂಗೀತಕಂ
ಸುರ ಪುಷ್ಪೋತ್ಕರ ಸೌರಭಂ ಸುರ ಜಯಸ್ತೋತ್ರಂ ಸುರಾಶೀಸ್ತವಂ
ಸುರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿ ತರೆ ಚಿತ್ತೋತ್ಸಾಹಮಂ ತಾಳ್ದಿದಂ
ಪರಮಾನಂದಮನಾದಿ ದೇವ ಸಭೆಯೊಳ್ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೩೬೧

ಶ್ರೀ ರಮಣನೆಱಗಿ ಮುಕ್ತಿ
ಶ್ರೀ ರಮಣನ ಪಾದ ಪೀಠದೊಳ್ ಸುರ ಸಭಿಕ
ಣ್ಣಾರೆ ನಡೆ ನೋಡೆ ಮದನಾ
ಕಾರಂ ತಳರ್ದಂ ಸರಸ್ವತೀ ಮಣಿಹಾರಂ ೩೬೨

೮ ಚಕ್ರಗತಿ ಸ್ಖಲನಂ

ಅಂತು ಸಮವಸರಣ ಮಂಡಳದಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ನಿಜ ವಿಜಯ ಕಟಕಕ್ಕೆ ವಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಮೊಗಸಿ ಕೆಲವು ಪಯಣಂಗಳಿಂದಂ ರಾಜಧಾನಿಯನೆಯ್ದಿದಾಗಳ್, ಚಕ್ರರತ್ನಮಯೋಧ್ಯಾ ಪುರಮಂ ಪುಗದೆ ತಱುಂಬಿ ನಿಂದುದಂ ಕಂಡುಮುದಂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಯಕ್ಷ ಸಹಸ್ರಂಬೆರಸು ಗಣ ಬದ್ಧದೇವರೆಲ್ಲಂ ನೆರೆದು,

"ಪುರ ಗೋಪುರದೊಳಗಂ ಚ
ಕ್ರ ರತ್ನಮಿಂತೇಕೆ ಪುಗದೆ ಮಾಣ್ದಿರ್ದುದೊ ಮ
ಚ್ಚರಿಪದಟನಿನ್ನನಾವನೊ
ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಿನ್ನುಂ ಜಗದೊಳ್ ೩೬೩

ಆವಂಗೆ ಕಾಲ ಚಕ್ರಮ
ನೋವದೆ ಮಾಡಲ್ಕೆ ಚಕ್ರಮಿದು ಬಗೆದುದೊ ಶೌ
ರ್ಯಾವಿರ್ಭೂತ ದವಾನಳ
ನಾವನ ಚತುರಂಗ ಬಲಮನಿನ್ ಸುಟ್ಟಪುದೋ ೩೬೪

ಆತಂಗೆ ಚಕ್ರಿವೇಟ್ಟುಮೆ
ಪೋ ತಳ್ತಿಱಿದಾಮೆ ಗೆಲ್ವಮೆ"ಂದನಿಬರುಮು
ತ್ಪಾತ ಮರುದಾಭಿಘಾತೋ
ದ್ಧೂತ ಪಯೋನಿಧಿಗಳಂತೆ ಮುಸಗಿದರಾಗಳ್ ೩೬೫

ಪುರೋಹಿತ ವಚನಂ

ಅಸ್ಖಲಿತ ಗತಿಯಪ್ಪ ಚಕ್ರರತ್ನಸ್ಖಲನಕ್ಕೆ ಚಕ್ರಿ ವಿಸ್ಮಯಂಬಟ್ಟು ಪುರೋಹಿತ ರತ್ನಮಂ ಬರಿಸಿ,

"ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ರತ್ನಕ್ಕಂ
ಮೊದಲೆನಗೀ ಚಕ್ರರತ್ನಮಿದಱಿಂ ಮೇಲಾ
ವುದು ದೈವಮೆನಗಯೋಧ್ಯೆಯ
ನಿದು ಪುಗದೆ ತಱುಂಬಿ ನಿಂದ ಕಾರಣಮೇನೋ ೩೬೬

ಎನಗವುರಾತಿಗಳೊಳರೆಂ
ಬಿನಿತು ಪರಾಭವವುನೀಗಳೀ ಚಕ್ರಂ ಸೂ
ಚನೆಗೈದುದಿನ್ನನಾವಂ
ತನಗಿರಲೆಡೆಮಾಡಿದಪ್ಪನಂತಕ ಮುಖಮಂ" ೩೬೭

ಎಂದನಿತನೆ ಬೆಸಸಿ ಮಾಣ್ದ ಚಕ್ರವಲ್ಲಭಂಗೆ ಪುರೋಹಿತನಭಿಮುಖನಾಗಿ,

"ಇದು ಪಗೆವರುಳ್ಳುದಂ ತೋ
ಱಿದಪುದು ನಿನಗರಿನೃಪರ್ಕಳಿಲ್ಲದಿದಿಂತಿ
ರ್ಪುದೆ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಮಿನ ಬಿಂ
ಬದಂತೆ ಪಜ್ಜಳಿಸಿ ಬಾಗಿಲೊಳ್ ಪುರವರದಾ ೩೬೮

ನಿನಗರಸ ಬಹಿರ್ಮಂಡಳ
ಮನೆ ಸಮಱಲ್ಕಿನಿತು ಬರಿಸಮುಂ ಪೋದುವು ಕೇ
ಳಿನಿಸಂತರ್ಮಂಡಲ ಸಾ
ಧನಮುಂಟೆಂದಱಿಪಿದುದುಮನಿನ್ನಱಿಪುವೆನೇ ೩೬೯

ಪುರುತನಯಂ ತಾನಾಮುಂ
ಪುರುತನಯರೆಮೆಮಗೆ ತಂದೆಯಿತ್ತವನಿತಳಂ
ಪೊರೆಯುಂಟೆ ತಮಗೆ ಭಾಗ್ಯಾ
ನುರೂಪದಿಂ ಬಾೞ್ವೆಮೆಱಗೆವೆಂಬತಿಮದದಿಂ ೩೭೦

ನಿನ್ನನುಜರನಿಬರುಂ ಮಾ
ನೋನ್ನತರಣಮೆಱಗರವರೊಳಗ್ಗಳದದಟಂ
ತನ್ನಭಿಮಾನದ ಭುಜಬಲ
ದುನ್ನತಿಯನೆ ಮೆಱೆವ ಬಾಹುಬಲಿ ಮುನ್ನೆಱಗಂ ೩೭೧

ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮರ ಕೊಟ್ಟೀ
ಮೇದಿನಿಗಾನೊಡೆಯನಾತನರಸಿನಿವಿರಿದಿಂ
ದಾದೊಡಮೇನೆನಗೆಂಬ ಮ
ದೋದಯದೊಳ್ ದೇವ ಬಾಹುಬಲಿ ಬಲ್ದಿರ್ದಂ ೩೭೨

ಭರತೇಶ್ವರ ನಿನ್ನ ಪದಾಂ
ಬರುಹಕ್ಕವರೆಱಗಿ ಸುಖಮನನುಭವಿಸುಗೆ ಮೇಣ್
ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪದಾಂ
ಬರುಹಕ್ಕವರೆಱಗಿ ತಪಮನನುಭವಿಸುಗೆ ಮೇಣ್" ೩೭೩

ಎನೆ ಬಳೆದ ಮುನಿಸಿನೊಳ್ ಕೆ
ಚ್ಚನಾವ ಕಣ್ ದೆಸೆಗೆ ಕೆಂಪನೊದವಿಸಿದುದು ದಿ
ಗ್ವನಿತೆಯರ್ಗೆ ರಕ್ತಬಲಿಯಂ
ಮನಕ್ಕೆವರೆ ಬಳೆದ ಮುನಿಸೆ ಕುಡುವಂತಾಗಳ್ ೩೭೪

"ಏನೇನೋ ಮದನುಜರೆನ
ಗಾನತರಣಮಾಗದಿರ್ದರಾ ಮದಮುವರ್ಗೇನ್
ಏನೇತಱೊಳಾದುದನಿನಿ
ಸಾನುಂ ಬೇಗದೊಳೆ ಕಳೆದು ತೋಱೆನೆ ರಣದೊಳ್ ೩೭೫

ಎನಿಬರರಸುಗಳುಮೆಱಗಿದೊ
ಡೆನಗೇವಂದಪುದೊ ಬಾಹುಬಲಿ ಪೊಱಗೆನೆ ಪೇ
ೞೆನಿತುಂ ಪುರಮೇವುದೊ ಪೌ
ದನ ಪುರಮೆನ್ನಾಳ್ಕೆಗಿಂತು ಪೊಱಗೆನಿಪಾಗಳ್ ೩೭೬

ಏವನೆಮಗೆಂಬ ಶೌರ್ಯಮ
ದಾವಷ್ಟಂಭದೊಳವಂದಿರಿಂತುಱದಿರೆ ಪೇ
ೞಾವುದೊ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿಯುಮಿ
ದೇವುದೊ ಷಟ್ಖಂಡ ಮಂಡಿತಂ ಭೂವಳಯಂ" ೩೭೭

ಎಂದೊಡೆ ಪುರೋಹಿತಂ ನಿನ
ತೊಂದೋಲೆಗೆ ತೀರ್ವುದೊಂದು ಮನೆವಾರ್ತೆಗಿದೇ
ನೆಂದರಸ ಬಳೆಯೆ ನುಡಿದಪೆ
ಯೆಂದಟ್ಟಲೆವೇೞ್ದನವರ್ಗೆ ಶಾಸನಹರರಂ ೩೭೮

ದೂತಪ್ರೇಷಣಂ

ಆಗಳ್ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಟ್ಟಿದ ದೂತರ್ ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರ ತನೂಜರಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿ,

"ಎನಗೊರ್ವಂಗುಪಭೋಗ್ಯಮಲ್ತು ವಸುಧಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮೋರಂತೆ ನಿ
ಮ್ಮನಿಬರ್ಗಂ ಪಿರಿಯಣ್ಣನೇಂ ಜನಕನೇನೆಂಬೊಂದು ಕೊಂಡಾಟದಿಂ
ವಿನಯಂ ಸಲ್ವುದು ತಾಮುಮಾಮುಮೊಡನಿರ್ಪಂ ಬರ್ಪುದೆಂಬೀಶ ಶಾ
ಸನಮಂ ನೆತ್ತಿಯೊಳಾಂತು ಬನ್ನಿಮೆಱಗಿಂ ಚಕ್ರೇಶ ಪಾದಾಬ್ಜದೊಳ್'' ೩೭೯

ಎಂದು ನುಡಿದ ನುಡಿಯುಮಂ ರಾಜಾದೇಶಮುಮನವಧಾರಿಸಿ ಬಂದ ದೂತರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಸಂತೋಷಂಬಡಿಸಿ ಪೋಗಲ್ವೇಟ್ಟು,

"ಪಿರಿಯಣ್ಣಂ ಗುರು ತಂದೆಯೆಂದೆಱಗುವಂ ಮುನ್ನೆಲ್ಲಮಿಂತೀಗಳಾ
ಳರಸೆಂಬೊಂದು ವಿಭೇದಮಾದೊಡೆಱಕಂ ಚಿಃ ಕಷ್ಟಮಲ್ತೇ ವಸುಂ
ಧರೆಗಯ್ಯಂ ದಯೆಗೆಯ್ಯೆ ಮುನ್ ಪಡೆದುದರ್ಕಿಂತೀತನೊಳ್ ತೊಟ್ಟ ಕಿಂ
ಕರ ಭಾವಂ ನಮಗಕ್ಕಿಗೊಟ್ಟು ಮಡಗೂಟುಣ್ಬಂದಮಂ ಪೋಲದೇ" ೩೮೦

ಭರತಾನುಜ ತಪೋಗ್ರಹಣಂ

ಎಂದು ತಮ್ಮೊಳನಿಬರುಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ರಾಜ್ಯರಾಗಿ ಕುಮಾರರ್ ನೂರ್ವರುಂ ಸಮವಸರಣ ಭೂಮಂಡಲಮನೊಳಪೊಕ್ಕರ್. ಒಳಪುಗುವುದುಂ,

ಪೊಡೆವಟ್ಟು "ದೇವ ನೀನ್ ಕುಡೆ
ಪಡೆದೆವಿಳಾತಳಮನೊಡನೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಮೇಳ
ಕ್ಕಡಿಗೆಱಗಿಮೆಂದು ಭರತಂ
ಜಡಿವಂ ನಿನಗೆಱಗಿ ಪರಮ ಪೆಱರ್ಗೆಱಗುವೆವೇ ೩೮೧

ಭವದಂಘ್ರಿಕಮಳ ರಜದಿಂ
ಪವಿತ್ರಮಾದೆಮ್ಮ ಮಕುಟಮೆಱಗದು ಪೆಱರ್ಗಂ
ಭವ ಭಯ ಹರ ಭರತನನೆಮ
ಗವಯವದೆಱಗಿಸುವ ತಪಮನೀಗಳೆ ದಯೆಗೆಯ್" ೩೮೨

ಎಂದು ಪರಮ ನಿರ್ವೇಗ ಪರಾಯಣರಾಗಿ ಅನಿಬರುಂ ಪರಮ ತಪೋಭರಮಂ ಪೂಣ್ದರ್.

೯ ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಯುದ್ಧಂ

ಭರತೇಶ್ವರಂ ಕೇಳ್ದು ವಿಸ್ಮಿತಾಂತಃಕರಣನಾಗಿ ಮನದೊಳೆ ಮೆಚ್ಚಿ,

"ಎನಗನುಜರಾಗಿಯುಂ ಛಲ
ದೆನಗೆಱಗದೆ ಪೋಗಿ ಭುವನ ಗುರುಗೆಱಗಿದರಂ
ತನಿಬರುಮವರಿಂದಗ್ಗಳ
ಮೆನೆ ನೆಗಱ್ದಾ ಬಾಹುಬಲಿಯನೆಂತೆಱಗಿಸುವೆಂ ೩೮೩

ಖರ ಕಿರಣ ಸ್ಫುರಿತಕ್ಕಿದಿ
ರುರಿವಂತಿರೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಮೆನ್ನ ತೇಜ

ಸ್ಸ್ಫುರಿತಕ್ಕೆ ಸೆಣಸಿನೊಳ್ ಮಾ
ಱುರಿಗುಂ ಸೈರಿಸದು ತೇಜಮಾ ಭುಜಬಲಿಯಾ ೩೮೪

ಅದಱಿಂದಮಾತನಂ ಸಾ
ಮದಿಂದಮಳವಡಿಸಿ ನೋಡುವೆಂ ಸಾಮದೊಳಂ
ಪದವಡದೊಡೆ ಬೞಿಕಿರ್ದ
ಪ್ಪುದಲ್ತೆ ಪದವಡಿಸಲೆನ್ನ ಬಯಕೆಯ ದಂಡಂ" ೩೮೫

ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರಂಗೆ ಲೇಖನಂ

ಎಂದು ಮಂತ್ರಿವರ್ಗದೊಡನೆ ನಿರಾಕುಳಿತ ಕಾರ್ಯಪರ್ಯವಸಾನನಾಗಿ, ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರಂಗೆ ಲೇಖಮನಟ್ಟುವಂತು ಮಹಾ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿಗೆ ಬೆಸಸಿ ದೊಡಾತಂ ಮಹತ್ತರನ ಕೈಯೊಳ್ ಸನ್ಮಾನ ದಾನ ಪುರಸ್ಸರಮಾಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿಜಯ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕೆಂದು ಪೋಗಲ್ ವೇೞ್ಪುದುಂ, ಆತನುಂ ಕತಿಪಯ ಪ್ರಯಾಣಂಗಳಿಂದಂ ಪೌದನ ಪುರಮನೆಯ್ದಿ ಪುರಶ್ರೀಯನಱಿತ್ತಿವಟ್ಟು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುತುಂ ಬಂದು ರಾಜಮಂದಿರ ಮನೆಯ್ದಿ ದೌವಾರಿಕ ನಿವೇದಿತಾತ್ಮೀಯ ವೃತ್ತಾಂತನಾಸ್ಥಾನ ಮಂಡಪಮಂ ಪೊಕ್ಕುಲಲಾಟ ತಟ ಸಂಘಟ್ಟಿತ ಸಭಾ ಕುಟ್ಟಿಮನಾಗಿ,

"ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರ ಪುತ್ರಂ
ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗನುಜನೆನಲ್ ಸುಂ
ದರ ರೂಪನೀ ಕುಮಾರನೆ
ದೊರೆ ಚಕ್ರಿಗಮೆಸೆಯದಿನಿತು ತೇಜಸ್ಸ್ಫುರಿತಂ'' ೩೮೬

ಎಂದು ಮನದೊಳೆ ಬಗೆದು ವಿಸ್ಮಯಂಬಟ್ಟು, ಉಪಾಯನ ರತ್ನ ಕರಂಡಕಮಂ ಕೊಂಡು, "ದೇವ ಭವದೀಯಾಗ್ರಜಂ ರಾಜಾಧಿರಾಜಂ ನಿಮಗಟ್ಟಿದ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದಂ. ಬಿನ್ನಪಂ'' ಎಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಹತ್ತರ ಯೋಗ್ಯಮಹೀನಿಹಿತಾಸನದೊಳಿರ್ಪುದುಂ ; ಅದಂ ಮಹಾ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ಕೊಂಡು ಅಪನೀತ ಮುದ್ರೆಯಂ ಮಾಡಿ ರತ್ನಾಭರಣಂಗಳಂ ತೋಱಿ, ''ದೇವ ಲೇಖಮಿದೆ''ಂದು ಬಾಜಿಸಿದಂ :—ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತವಿಷ್ಟಪಾಧೀಶ್ವರ ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರ ಚರಣ ಸರಸಿಜ ರಜೋರಂಜಿತ ಮಣಿ ಕಿರೀಟ ಮಕರಿಕಾ ಚಕ್ರಂ ಚಕ್ರ ರತ್ನ ಪ್ರಭಾ ಸಾಧಿತ ನಿಖಿಲ ದಿಕ್ಚಕ್ರಂ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಿಜ ಪ್ರಿಯಾನುಜ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನಂ ಪರಮಾಶೀರ್ವಾದದಿಂ ಪರಸಿ ಕನಕ ಪತ್ರಾಂಕಿತ ಕಾರ್ಮುಕ ಲತಾಲಂಬನಂಗಳುಂ ವಿಜಯೋತ್ಸವ ತೋರಣ ಸ್ತಂಭಂಗಳುಂ ವೀರಶ್ರೀ ಭುಜಂಗೀ ಸಮಾಶ್ರಯ ಶ್ರೀ ಖಂಡ ಕಾಂಡಂಗಳುಮಪ್ಪ ದೋರ್ದಂಡಂಗಳಿಂದಮತಿ ನಿಬಿಡಾಲಿಂಗನಂಗೆಯ್ದು ಕಾರ್ಯಮಂ ಬೆಸಸಿರ್ಕುಂ.

ಬಾಹುಬಲಿಯ ದರ್ಪೋಕ್ತಿ

ಮತ್ತಪ್ಪುದೆ"ನಲೊಡಂ, "ಮಾಣ್
ಮತ್ತತ್ತಣ ಕಾರ್ಯಮಱಿಯಲಾದುದು ಪೇೞ್ ಭೂ
ಪೋತ್ತಮನಿರ್ದನೆ ಸುಖದಿನು
ದಾತ್ತಯಶಂ ನೆಗೞೆ ನೆಗೞ್ದಯೋಧ್ಯಾ ಪುರದೊಳ್ ೩೮೭

ಎಂತಾನುಂ ನೆನೆದಂ ಬಹು
ಚಿಂತಂ ಚಕ್ರೇಶನೆಮ್ಮ ದಿಗ್ವಿಜಯಮುಮಾ
ದಂತೆಡಱದೆಯ್ದೆ ನಡೆದುದೆ
ಸಂತಮೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭುಜಕ್ಕೆ ಭೂವಲ್ಲಭನಾ ೩೮೮

ಅರಸುಗಳೆಲ್ಲಂ ಬಾಯ್ಕೇ
ಳ್ದರೆಂದುಮಾಶಾಂತರಂಗಳಳ್ಕಿದುವೆಂದುಂ
ಧರಣಿ ತಳಂ ಕೀರ್ತಿಸೆ ಕೇ
ಳ್ದು ರಾಗಿಸುತ್ತಿರ್ಪೆವಿನ್ನುಮೇನ್ ತೊದಳುಂಟೇ ೩೮೯

ಇಲ್ಲಿಯೊ ಪೇೞೆ"ಂದು ಮಹೀ
ವಲ್ಲಭ ದೂತಂಗೆ ನುಡಿದುದಶನಾಂಶುಗಳಂ
ಮೆಲ್ಲನೆ ದಶನ ಚ್ಛದ ಮೃದು
ಪಲ್ಲವದಿಂ ಮುಱಿಸಿ ಮೂಣೆ ದೂತಂ ನುಡಿದಂ ೩೯೦

"ಭವದಗ್ರಜ ದಿಗ್ವಿಜಯೋ
ತ್ಸವಮಧಿಕ ಮಹೋತ್ಸವಂ ವಲಂ ನಿನಗಾದಂ
ಶ್ರವಣ ಸುಖಮೆಂದೆ ದಿಙ್ಮಾ
ತ್ರ ವರ್ಣನಂಗೆಯ್ವೆನುಂತದೇನೆನ್ನಳವೇ ೩೯೧

ಅಂದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಮುನ್ನಂ ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪೂಜೆಯುಮಂ ಚಕ್ರ ಪೂಜೆಯುಮಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ,

ನೃ ಸುರಾಸುರ ಖೇಚರರಂ
ಬೆಸಕಯ್ಸಿದನೆಡಱುವಹಿತರಂ ಚಕ್ರಮೆ ಸಾ
ಧಿಸಿದಪ್ಪುದು ನವನಿಧಿಗಳ್
ಪೊಸಯಿಸಿದಪ್ಪುವ ವಿಭೂತಿಯುಂ ಪುರುಸುತನಾ ೩೯೨

ಎನ್ನಣುಗುದವ್ಮನಿಲ್ಲದೆ
ಬಿನ್ನನೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಿನಿತುಮಾದೆಜಕಮುಮ
ತ್ಯುನ್ನತಿಯಲ್ತೆನಗಾತಂ
ಮುನ್ನೆಜಗದೊಡೆಂದು ಬೆಸಸಿಯಟ್ಟಿದನೆನ್ನಂ ೩೯೩

ವಿನಯಂ ಸಹಜಂ ಕೃತ್ರಿಮ
ಮೆನಿಸಿದುವವು ಬೇಜಿವೇಜಿ ವಿದ್ವಜ್ಜನಮಂ
ಮನದೆ ಗೊಳಿಸುವುವಿವೆರಡುಂ
ನಿನಗೊಳವಾರಾರ ಮನಮುಮಂ ರಂಜಿಸವೇ" ೩೯೪

ಎಂಬುದುಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರಂ ಕೋಪ ಗರ್ಭ ಸ್ಮಿತಂಬೆರಸು,

"ಮುನ್ನಂ ಸಾಮಮನೆಮ್ಮ ಮ
ನಂನೋಡಲ್ ನುಡಿದು ಭೇದಮಂ ದಂಡಮುಮಂ
ನಿನ್ನಜಿವನಿತಂ ನುಡಿದೆಯಿ
ದೇನ್ ನುಡಿಗಳೊ ಸಮಜಿಕೊಂಡ ನುಡಿಗಳ್ ನಿನ್ನಾ ೩೯೫

ಇನಿತೊಂದು ನುಡಿದ ಬಲ್ಮೆಯೆ
ನಿನಗಿಲ್ಲದೊಡೇಕೆ ನಿನ್ನನಾಳ್ದಂ ನಿನ್ನಂ
ಮನವೊಲ್ದು ನಚ್ಚಿಯಟ್ಟಿದ
ನನಾಕುಳಂ ದೂತನಿಂತು ನುಡಿಯಲ್ವೇಟ್ಕುಂ ೩೯೬

ನೀನ್ ನಿನ್ನ ನೃಪನ ದಿಗ್ವಿಜ
ಯೋನ್ನತಿಯಂ ಪೊಗಟ್ದು ಮೂರ್ಖವೋಪಯರ್ ಪೊಗಟ್ದುಂ
ನೀನ್ ನಿನ್ನ ಮನದೊಳಿಂತಿದು
ಬನ್ನಮನೆತ್ತುವವೊಲಾಯ್ತು ನಿನ್ನವನಿಪನಾ ೩೯೭

ಮುಂದಿಟ್ಟು ಚಕ್ರಮಂ ತಿರಿ
ತಂದುದುಮಂ ಪೂಣಿದಿರ್ದು ಬಯ್ತಂಗೊಳ್ವಂ
ದಂದದೆ ಕೊಂಡುದುಮನದೇ
ನೆಂದುನ್ನತಿಮಾಡಿ ಪೊಗಟ್ವೆಯೊಳಗಜಿಯದುದೇ ೩೯೮

ಪಸಿದುಣ್ಣಪಟ್ಟು ಬಿಟ್ದಿ
ರ್ದು ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯೊಳುದಕಮಂತ್ರದ ಬಲದಿಂ
ನುಸುಳ್ದೊಡೆ ಜಳನಿಧಿಯಂ ಕರು
ಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರ್ ಧನುಮನಂಜಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ದಿವಿಜರ್ ೩೯೯

ಧರೆಯೊಳ್ ಕುಲಾಲ ಚಕ್ರಂ
ತಿರಿವಂತಿರೆ ತಿರಿಯೆ ಚಕ್ರಮುದಱಿಯೆ ಬೞಿಯಿಂ
ತಿರಿತಿರಿದು ಮಾಡಿದಂ ಕುಲ
ಧರ ಕುಲದೊಳ್ ಪಿರಿದು ಮಹಿಮೆಯಂ ನಿಮ್ಮರಸಂ ೪೦೦

ಉತ್ತರ ಭರತದೊಳಾದಾ
ಪತ್ತಂ ನೀನಱಿಯೆಯಕ್ಕುಮನಿತುಂ ಬಲಮುಂ
ಮುತ್ತಿ ಬಳಾಕಾವರ್ತರ್
ಸುತ್ತಲುಮೇಸಾಡಿ ಪಿರಿದು ತಿಣಿಕಂ ತಂದರ್ ೪೦೧

ಮೇಘ ಮುಖರೆನಿಸಿ ಸಂದರ
ಘೌಘದಿನಂದೋಘ ಮೇಘಮಾದೊಡೆ ಮೞಿ ಶೌ
ರ್ಯಾಘಾತಂ ನೆಗೞಿ ಬಳ
ವ್ಯಾಘಾತಂ ನಿನ್ನ ಪತಿಗದಾದುದು ಪುಸಿಯೇ ೪೦೨

ಬೇಡವಡೆ ಮುಸುಱಿಕೊಂಡೇ
ಸಾಡೆ ಸುರುಳ್ದಗಿದು ಕೊಡೆಯ ಚರ್ಮ್ಮದ ಮಱಿಯೊಳ್
ಗೂಡುಗೊಳುತಿರ್ದ ಶೌರ್ಯ
ಕ್ರೀಡೆಯ ದಿಗ್ವಿಜಯಮೆಸೆದುದೆಮ್ಮಗ್ರಜನಾ ೪೦೩

ಬರೆಯಿಸಿದಂ ಪೂರ್ವಮಹೀ
ಶ್ವರ ನಾಮಮನೆಯ್ದೆ ಕಳೆದು ವೃಷಭಾಚಲದೊಳ್
ಭರತಂ ನಿಜನಾಮಮನೆನೆ
ಪರಿಹಸಿತಂ ಬುಧ ಜನಕ್ಕದಲ್ಲದೆ ಪೆಱತೇಂ ೪೦೪

ಧನಮೆಂಬುದು ವಿಭುಗೆ ಯಶೋ
ಧನಮದನಿಂತೞಿಪಿ ಕೞಿಪಿ ಕಿಡೆ ಮಾಡಿರ್ದಾ
ತನ ಪಡೆದ ಧನಮದೇತಱ
ಧನಮದಱಿಂ ನಿಧನಮೆಯ್ದಿದರ್ ಪಲರರಸರ್ ೪೦೫

ಪಿರಿಯಣ್ಣಂಗೆಱಗುವುದೇಂ
ಪರಿಭವಮೇ ಕೀೞಿ ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಬಾಳ್ಗಂ ನಿ
ರ್ನೆರಮೂಱಿ ಚಲದಿನೆಱಗಿಸ
ಲಿರೆ ಭರತಂಗೆಱಗುವೆಱಕಮುಂಜಮೆಯಲ್ತೇ ೪೦೬

ವಿನಯಮುಮೆಱಕಮುನ್ನುಪ್ಪುದು
ಸನಾಭಿಗಳ್ ಸಂಗತಂಗಳಪ್ಪೊಡೆ ಪೆಸರ್ಗೊಂ
ಡನಿತಱೊಳೆನ್ನಂ ಸೈರಿಸ
ನೆನೆ ಭರತಂಗೆಱಗಿ ಲೋಕದಿಂ ನಗಿಸುವೆನೇ ೪೦೭

ಭರತಂ ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂವಲ್ಲಭನೆನೆ ಸಿರಿಯುಂ ಗೆಂಟಱೊಳ್ ಕೇಳ್ದು ರಾಗಂ
ಬೆರಸಿರ್ಪಿರ್ ನಣ್ಪೆ ಸಾಲ್ಗುಂ ಕರೆದೊಡೆ ಬೆಸನೇನೆಂಬ ಜೀಯೆಂಬ ದೇವೆಂ
ಬುರಸೆಂಬಾಕೆಂಬ ದೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಲವೋ ತನುವನಾನೊಡ್ಡು ವಂತಾದಿ ದೇವಂ
ಪುರುದೇವಂ ದೇವದೇವಂ ಕುಡೆ ಪಡೆದ ನೆಲಕ್ಕಾರೊಳಂ ಪಂಥಮುಂಟೇ ೪೦೮

ಧರೆಯಂ ಕುಡುವಂದೆನಗಂ
ಗುರು ತನಗಂ ರಾಜ ನಾಮಮಂ ಕೊಟ್ಟೊಡೆ ನೋ
ಡಿರೆ ತನಗೀಗಳ್ ರಾಜಾ
ಧಿ ರಾಜನೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡನಡಕಿಲ್ವೆಸರಂ ೪೦೯

ಚಕ್ರಂ ಪುಟ್ಟಿದೊಡೀಗಳ್
ಚಕ್ರೇಶ್ವರನೆಂಬ ಪೆಸರುಮಾಯ್ತಕ್ಕೆಮ ತಾನ್
ಚಕ್ರೇಶನಾದೊಡಕ್ಕು ತ
ನ್ನಾಕ್ರಮಣಮನೆನ್ನೊಳೇಕೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ತೋರ್ಪಂ ೪೧೦

ಪುರು ತನಯರ್ ಭುಜಬಲಿಯುಂ
ಭರತನುಮೆನೆ ದೊರೆಗೆವಂದೊಡಾರೆಳವುಮನೀ
ಧರೆಯಱಿಯಲೊಡಂ ತೂಗಲ್
ಧರೆಗೆ ತುಲಾದಂಡಮಲ್ತೆ ಮದ್ಭುಜದಂಡಂ ೪೧೧

ಅದಲ್ಲದೆಯುಮುದಾರ ವೀರ ಚರಿತ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂಗೆ ನಿರಾಲಂಬನ ವಾಗಾಡಂ ಬರಂ ತಕ್ಕುದಲ್ತು.

ನೆಗೞ್ದೀ ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಮನನಿತುಮಂ ಗೆಲ್ದ ಖಂಡ ಪ್ರತಾಪಂ
ನೆಗೞ್ದಂತಾಜುಂ ಬಲಂಗಳ್ ನೆರೆಸೊದವಿದ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಂರಂಭದಿಂದಂ
ಬಗೆಯಂ ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಜನ ತನಯ ಧನ ವ್ರಾತದೊಳ್ ಮಾಣದಾರ್ಜಾ
ಜಿಗೆ ಬಂದೊಡ್ಡಲ್ಕೆ ಪೇೞ್ ಸಂಗರ ನಿಕಷದೊಳೆಮ್ಮಂದಮಂ ನೀನೆ ಕಾಣ್ಬಯ್" ೪೧೨

ಎಂದು ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರಂ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದೂತನಂ ಪೋಗಲ್ ವೇೞ್ದಾಗಳ್, ದೂತಂ ಸಾಕೇತ ಪುರಮನೆಯ್ದಿವಂದಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪ ದೊಳಿರ್ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂ ಕಂಡು ಪೊಡೆವಟ್ಟು,

“ನಿನಗೀ ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಮೆಱಗಿದುದೇಂ ಸಾಲದೇ ಬೇಡಪುದ್ವ್ಯ
ತ್ತ್ರನೊಳಿನ್ನೇನೆಂದು ದೇವರ್ ಕಡೆಗಣಿಸಿರೆ ಸೌಂದರ್ಯಮಂ ಕಾದ ಪೆಂಪೀ
ವನಧಿ ದ್ವೀಪಾಂತರಾಳ ಕ್ಷಿತಿಯೊಳೆಸಗುವಾಕ್ಷೇಪಮಂ ಮಾಣ ನೀಂ ಕ್ರೋ
ಧನನಾಗಲ್ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂ ನಿನಗೆಱಗನಿದಂ ನಂಬು ರಾಜಾಧಿರಾಜಾ” ೪೧೩

ಎಂದು ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದಾಗಳ್,

“ತುದಿಯೆಯ್ದಿತ್ತೆಮ್ಮ ವಿಶ್ವ ಕ್ಷಿತಿತಳಜಯಮಿಂತೆಮ್ಮ ದಾಯಾದನುಂ ಕೋ
ಪದಿನೆನ್ನೊಳ್ ಕಾದಲೆಂದುಬ್ಬರಿಸಿದ ಸಮರಾಟೋಪದಿಂ ನಿಂದೊಡಂ ಮಾ
ಣ್ಬುದು ಸೂಟಲ್ತೆಮ್ಮ ಸಾಪತ್ನನ ಭುಜಬಲಮಂ ನೋೞ್ಪೆ”ಮೆಂದಾಗಳಾಸ್ಥಾ
ನದಿನೆೞ್ದಂ ಚಕ್ರಿ ರಾಜನ್ಯಕ ಮಕುಟ ಮಣಿ ಪ್ರೋಜ್ಜ್ವಳದ್ವ್ಯೋಮ ಚಕ್ರಂ ೪೧೪

ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಯುದ್ಧಂ

ಆಗಳ್ ಸಮರ ಸನ್ನಾಹ ಭೇರೀ ನಿನಾದಮರ್ಣವ ಘೋಷಮಂ ಗೆಲ್ದು ಪೆರ್ಚೆ ವಿಜಯಪರ್ವತ ಗಜೇಂದ್ರದ ಬೆನ್ಗೆ ವಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮಂ ಪೌದನ ಪುರಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬಂದೊಡ್ಡಿ ನಿಂದಂ. ಆ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನುಂ ವಿಜಯ ಗಜದ ಬೆನ್ಗೆ ವಂದು ಸಮರೋತ್ಸಾಹ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಬಲಮನಿದಿರ್ಚಲೆಂದು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರ್ಪಾಗಳ್ ಉಭಯ ಬಲದ ಸೆಱಗೋಳ್ಗಳೊಂದೊಂದಂ ಮುಟ್ಟುವಿನಮತ್ತ ರಾಜಾಧಿರಾಜನುಮಿತ್ತ ಯುವರಾಜನುಂ ನಿಂದಾಗಳ್,

ಇಸಲೆಂದಿರ್ದ ಧನುರ್ಬಲಂ ಪೊಳೆವ ಬಾಳುಳ್ಕಂಗಳಂ ಪೋಲೆ ಪಾ
ಯಿಸಲೆಂದಿರ್ದಳವಂ ಪೊದಟ್ದಿಸೆವ ಚಕ್ರಾರಾವಮೋರಂತೆ ಚೋ
ದಿಸಲೆಂದಿರ್ದ ರಥಂ ಕನಲ್ವ ಮುಳಿಸಿಂ ಮಾಱಾನಲೆಂದಿರ್ದ ಖ
ಬ್ಗಿ ಸಮಂತೊರ್ಮೆಯೆ ನೂಂಕಲಿರ್ದ ಘಟೆ ನೋಟಕ್ಕೇನಗುರ್ವಾದುದೋ ೪೧೫

ಆಗಳುಭಯ ಬಲ ಮಂತ್ರಿ ಮುಖ್ಯರ್, “ಇವರಿರ್ಬರರಸುಗಳಪ್ಪೊಡೆ ಚರಮದೇಹ ಧಾರಿಗಳಿವರ ಯುದ್ಧಮೆಂಬುದತಿ ಕ್ರೂರ ಗ್ರಹ ಯುದ್ಧದಂತೆ ಸಕಳ ಪ್ರಜಾ ವಿನಾಶಕರಮಲ್ಲದೆ ಪೆಱತಲ್ತು. ಸಮಸ್ತ ಜನ ಸಂಹರಣ ಕಾರಣಮಪ್ಪ ರಣದೊಳೇವಂದಪುದು?” ಎಂದು ಧರ್ಮಯುದ್ಧಮನೆ ತಮ್ಮೊಳ್ ಸಮಕಟ್ಟಿ ಮುನ್ನಂ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ವಂದು,

“ಜಯಮಂ ಕೈಕೊಳ್ವುದು ದೃ
ಷ್ಟಿಯುದ್ಧ ಜಳಯುದ್ಧ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದೊಳೀ ಜನ
ಕ್ಷಯ ಕರಣದೊಳೇಂ ಪಾಪಮು
ಮಯಶಮುಮಪ್ಪನಿತೆ ದೇವ ಕಡೆಗಣಿಪುದಿದಂ ೪೧೬

ಉಱಿವುದು ಭುಜ ಬಲದಳವಂ
ಘೞಿಲನೆ ಕೊಳೆ ಹೀನ ಬಲನನಧಿಕ ಬಲಂ ತೊ
ತ್ತುೞಿದುಱಿದನೆಂಬ ಲೋಕದ
ಪೞಿ ಪೊರ್ದದೆ ಮಾಣೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧದೊಳೆಸಗಿಂ" ೪೧೭

ಎನೆ, ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, "ಇಂತಾದೊಡೆಮಗೆ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಸಮರ ಸಂಘಟ್ಟ ದೋಹಳಮಿದು ದರಿದ್ರಂಗೆ ಹೀನ ಗರ್ಭದೋಹಳದಂತಾದುದು" ಎಂದು ಸಿಂಧುರ ಸ್ಕಂದ ಪೀಠದೊಳ್ ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿರ್ದಾಗಳ್, ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನಲ್ಲಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳ್ ಬಂದು ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ವ್ಯತಿಕರಮಂ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದಾಗಳ್,

"ಎನ್ನ ಚತುರಂಗ ಬಲಮನಿ
ದಂ ನರರಾರಾಂಪರೆಂಬ ನಿಮ್ಮರಸನ ಗ
ರ್ವೋನ್ನತಿಯುಡುಕುಮನಿನಿಸಾ
ನುಂ ನೋಡಿಂ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಮಕ್ಕೆಮ ಬೞಿಯಂ" ೪೧೮

ಎಂದು ಈಷದ್ವಿಷಣ್ಣ ವದನನಾಗಿರ್ದ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನಂ ಮಂತ್ರಿ ಪುಂಗವರ್ ನೋಡಿ,

"ಬಿಸುಡುವುದಸದಾಗ್ರಹಮಂ
ಪ್ರಸನ್ನ ಗಂಭೀರ ಚಿತ್ತದಿಂದಿದನವಧಾ
ರಿಸುವುದು ಯುವರಾಜ ಮನಂ
ಬಸದೊರ್ಮೆಗೆ ಸಲಿವುದೆಮ್ಮ ಮುದುಗಣ್ತನಮಂ" ೪೧೯

ಎಂದು ನುಡಿದೊಡಂಬಡಿಸಿ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಮನುಭಯಬಲಂಗಳೊಳಮಾನಂದ ಭೇರಿಯಂ ಪೊಯಿಸಿ ಘೋಷಿಸಲ್ವೇೞ್ದು, ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನ ಭರತೇಶ್ವರ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಲೋಕಮನೆರಡುಂ ದೆಸೆಯೊಳಂ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಮಿಡುಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರ್ಪಂತು ನಿಯಮಿಸಿದಾಗಳೆರ್ಬರುಂ ನೀಲನಿಷಧ ಗಿರಿಗಳೊಂದೊಂದಱೊಳ್ ಬಂದು ಪೊಣರ್ದು ನಿಲ್ವಂತೆ ನಿಂದೊರ್ವರೊರ್ವರೆಮೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವಲ್ಲಿ,

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪರಾಭವಂ

ಲಲಿತ ಮುಖ ಸರಸಿಜಂ ನಿ
ಶ್ಚಳ ಪಕ್ಷ್ಮಂ ಸ್ತಿಮಿತ ತಾರಕಂ ಭುಜಬಲಿ ಕ
ಣ್ಣೊಳೆ ತವೆ ಪೀರ್ವವೊಲೇನಿ
ಶ್ಚಳ ತನು ನಡೆನೋಡೆ ಭರತ ರಾಜಂ ಸೋಲ್ತಂ ೪೨೦

ಮತ್ತಮಿರ್ವರುಂ ಬಂದು,

ಕರಿಯೂಥ ಪತಿಗಳೆರಡುಂ
ಸರಸೀ ಜಳಮಂ ವಿಳಾಸದಿಂ ಪುಗುವವೊಲಾ
ಧ್ವರದಿಂದೆ ಪೊಕ್ಕು ತುಳುಕಿದ
ರರವಿಂದ ರಜಃ ಪಿಶಂಗಿತಾಚ್ಛೋದಕಮಂ ೪೨೧

ಭರತೇಶ್ವರಂ ಪಂಚಶತ ಶರಾಸನೋತ್ಸೇಧನಪ್ಪುದಱಿಂ ಪಂಚ ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಪಂಚ ಶತ ಶರಾಸನೋತ್ಸೇಧನಪ್ಪ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನ ಮೇಗೆ,

ಭರದಿಂದಂ ತುಳುಕಿದ ನೀ
ರುರದೊಳ್ ಹಾರಾಂಶು ರುಚಿಯನಿರ್ಕುೞಿಗೊಳೆ ದು
ರ್ಧರ ಜಳ ಯುದ್ಧಮುಮಾದವೆ
ಪರಿಭವಮಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಿತ್ತತ್ತಾಗಳ್ ೪೨೨

ಅಂತು ಸೋಲ್ವುದುಂ ಕುಮಾರಂಗೆ ಘೋಷಿಸುವ ಜಯ ಘೋಷಣೆಯಂ ಕೇಳಲಾಱದೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದೊಳ್ ಬಂದು,

ಮರಕತ ಮಣಿ ಶೈಲಮನನು
ಕರಿಸುವ ಭುಜ ಬಲಿಯೊಳಿರದೆ ಪೊಣರ್ವುದುಮಾಗಳ್
ಸುರ ವಿದ್ಯಾಧರ ನರ ಬಲ
ಮೆರಡುಂ ದೆಸೆಯೊಳ್ ತೆರಳ್ದು ನೋಡಿತ್ತೆತ್ತಂ ೪೨೩

ಕನಕಾಚಳಮಂ ಪೊತ್ತುದು
ಘನ ಮರಕತ ಶೈಲಮೆನಿಸಿ ಭುಜಬಲಿ ಸಕಳಾ
ವನಿ ತಳ ವಲ್ಲಭನಂ ಭೋಂ
ಕೆನೆತ್ತಿ ಪೊತ್ತಿರ್ದನಿಕ್ಕಲೊಲ್ಲದೆ ನೆಲದೊಳ್ ೪೨೪

"ಭರತಾವನೀಶ್ವರಂ ಗುರು
ಪಿರಿಯಣ್ಣಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಿಮಾಕರನೀ
ದೊರೆಯನುಮಳವಱಿಯೆ ವಸುಂ
ಧರೆಯೊಳ್ ತಂದಿಕ್ಕಿ ಭಂಗಮಂ ಮಾಡುವೆನೇ" ೪೨೫

ಎಂದೊಯ್ಯನಿೞಿಪೆ ನೆಲದೊಳ್
ದುಂದುಭಿ ರವದೊಡನೆ ವಿಜಯ ಘೋಷಣೆ ನೆಗೞ್ದು

ತ್ತಂದು ಭುಜಬಲಿಯ ಬಲದೊಳ್
ಕುಂದು ಕರಂ ಪಿರಿದುಮಾಯ್ತು ಭರತನ ಬಲದೊಳ್ ೪೨೬

ನೆರದೆರಡುಂ ಬಲದರಸುಗ
ಳಿರೆ ಪರಿಭವಮುಂತು ತನಗೆ ಬರೆ ಮುನಿಸಿನ ದ
ಳ್ಳುರಿಗಳನುಗುಳುತ್ತುಂ ಚ
ಕ್ರರತ್ನಮಂ ಬಗೆದು ಬೆಸಸಿದಂ ಭರತೇಶಂ ೪೨೭

ಬೆಸಸಿದೊಡದ್ದು ಮಾರ್ಕೊಳ್ಳದೆ
ಬೆಸನಂ ಬಲವಂದು ಬಾಹು ಬಲಿಯಣ್ಣಂ ಭೇ
ದಿಸಲಾಱದುದಱಿನಿರ್ದುದು
ಮಸುಳ್ದಸಕಂಗೆಟ್ಟು ಬಲದ ಮುಯ್ಪಿನ ಕೆಲದೊಳ್ ೪೨೮

ಆಗಳ್,

ಧರೆಯಂ ಪರ್ಬಿದುರ್ದೀ ಬಾಹುಬಲಿ ನೃಪ ಯಶೋ ದುಂದುಭಿಧ್ವಾನವೆಂಬಂ
ತಿರೆ ದೇವಾನೀಕಿನೀ ದುಂದುಭಿ ರವಮಮರೀ ವೃಂದ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಗೇಯ
ಸ್ವರದೊಳ್ ಕೈಗೂಡಿ ಪೊಣ್ಮುತ್ತಿರೆ ಮುದಿತ ಸುರಾನಂದ ಬಾಷ್ಪೋದಬಿಂದೂ
ತ್ಕರಮೆಂಬಂತಾಗೆ ಕಂದತ್ತರಲ ಮಱಿಗಳಂ ಪುಷ್ಪ ಮೇಘ ಪ್ರತಾನಂ ೪೨೯

ತನಗಲ್ಲದುದಂ ಮಾಡಿದ
ನಿನಿಸಂ ಚಕ್ರೇಶನೆಂಬ ಕುಲ ವೃದ್ಧರ ಭೂ
ವನಿತಾಧೀಶರ ನುಡಿಗ
ಳ್ಗೆ ನಾಣ್ಚಿದಂ ಭರತ ರಾಜನವನತ ಮುಕುಟಂ ೪೩೦

೧೦ ಬಾಹುಬಲಿಯ ವೈರಾಗ್ಯಂ

ಬಾಹುಬಲಿ ತನ್ನ ದಕ್ಷಿಣ
ಬಾಹುವ ಕೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ಚಕ್ರಮನಾಗಳ್
ಸಾಹಸರಸಿಕಂ ಕಂಡೀ
''ಸಾಹಸಮಂ ನೆಗೞ್ದನೆನ್ನೊಳಂ ಭರತೇಶಂ ೪೩೧

ಕಳೆದಿಡುವುದೆ ಕಷ್ಟಂ ಭೂ
ತಳ ರಾಜ್ಯ ವಿಮೋಹಮಚಿರ ರುಚಿ ಸಂಚಳದಿಂ
ತಳವುಗಿಡಿಸಿದುದು ಮನು ಕುಲ
ತಿಳಕನುಮಂ ಖಳ ಮಹೀಶರುೞಿದವರಳವೇ ೪೩೨

ಸೋದರರೊಳ್ ಸೋದರರಂ
ಕಾದಿಸುವುದು ಸುತನ ತಂದೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಬಿದದು
ತ್ಪಾದಿಸುವುದು ಕೋಪವನೆಳ
ವೀ ದೊರೆತೆನೆ ತೊಡರ್ವುದೆಂತು ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯೊಳ್ ೪೩೩

ಪಾತಕಿಯೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳತಿ
ಕಾತರ ಕಾಪುರುಷ ಗಣನೆಯೊಳ್ ನೆರೆಯಲ್ಕಿಂ
ತೀತನೆ ಬಗೆಗಾನ್ ಪುರು ತನು
ಜಾತರ ಬಗೆದುದನೆ ಬಗೆವೆನಳಿಪಂ ಬಗೆಯೆಂ ೪೩೪

ಇನಿಯವು ಮೊದಲೊಳ್ ನಂಜಿನ
ಪನಿವೊಲ್ ಬಟಿಕಯ್ದೆ ಮುಳಿದ್ದುಕೊಂದಿಕ್ಕುವುವಿಂ
ತೆನೆಯೆನೆ ವಿಷಯ ಸುಖಾಸ್ವಾ
ದನದೊಳ್ ಲಂಪಟರಿದೇಕೆಯೋ ನರ ಪಶುಗಳ್ ೪೩೫

ಕಿವಿ ಮೆಯ್ ಕಣ್ ನಾಲಗೆ ಮೂ
ಗಿವು ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧ ಸಮು
ದ್ಭವ ಸುಖದೊಳ್ ತೊಡರ್ವುದೆ ಸುಖ
ಮವಿಲ್ಲದಂದಿಲ್ಲದರ್ಕತೀಂದ್ರಿಯ ಸುಖಮೆ ಸುಖಂ ೪೩೬

ಕಿಡುವೊಡಲ ಕಿಡುವ ರಾಜ್ಯದ
ಪಡೆಮಾತುಗೊಳಲ್ಕಮೆನ್ನ ಮೆಯ್ಯಗಿದಪುದೀ
ಗಡೆ ಜೈನ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೊಂ
ಡಡಿಗೆಱಗಿಸುವೆಂ ಸಮಸ್ತಸುರ ಸಮುದಯಮಂ" ೪೩೭

ಎಂದಿಂತು ಬಗೆದು ಭರತನ
ನೆಂದಂ "ಚಕ್ರೇಶ ಸಿಗ್ಗನುೞಿ ಮುಳಿಸಂ ನೀನ್
ಎಂದಿಂಗಂ ಬಿಸುಡೀ ತ
ಮ್ಮಂದಿರೊಳಿಂತಿಂತು ಕಡ್ಡರಪ್ಪುದು* ಪೆಂಪೇ ೪೩೮

ನಿನ್ನೀ ಬೆಸಸಿದ ಚಕ್ರಮು
ಮೆನ್ನೀ ದೇಹಾದ್ರಿಯಂ ಗೆಲಲ್ ನೆಱೆಯದು ನೀನ್
ಬಿನ್ನನದೇಕಿರ್ಪೆಯಮೆಂ
ತೆನ್ನ ಗೆಲಲ್ ವಜ್ರಗಿರಿಯನಾರ್ಕುಮೆ ವಜ್ರಂ ೪೩೯

* ಪಾಠಾಂತರ: ಕಟ್ಟುವರ್ಪುದು, ಕಡ್ಡುವರ್ಪುದು.

ನೆಲಸುಗೆ ನಿನ್ನ ವಕ್ಷದೊಳ್ ನಿಶ್ಚಳಮಿಾ ಭಟ ಖಡ್ಗ ಮಂಡಲೋ
ತ್ಪಲ ವನ ವಿಭ್ರಮ ಭ್ರಮರಿಯಪ್ಪ ಮನೋಹರಿ ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭೂ
ವಲಯಮುಮನ್ನೆಯ್ಯನಿತ್ತುದುಮನ್ನಾಂ ನಿನಗಿತ್ತೆನಿದೇವುದಣ್ಣ ನೀನ್
ಒಲಿದ ಲತಾಂಗಿಗಂ ಧರೆಗಮಾಟಿಸಿದಂದು ನೆಗಟ್ಟಿ ಮಾಸವೇ ೪೪೦

ಅವಧರಿಸದೆ ನಿನ್ನೊಳ್ ಪಿರಿ
ದವಿನಯಮುಮಂ ನೆಗಟ್ದ ದೋಷಮಂ ತಪದೊಳ್ ನೀ
ಗುವೆನಸದಾಗ್ರಹಮಂ ಬಿಸು
ಡುವುದೊರ್ವೆಗೆ ಮಱೆವುದೆನ್ನ ದುರ್ವಿಳಸನಮಂ” ೪೪೧

ಎಂದು ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರಂ ತಪಶ್ಚರಣ ನಿಶ್ಚಯಮನನಾದಾಗಳ್,

ಮನದೊಳ್ ಮುನ್ ಪುದಿದಿರ್ದ ಕೋಪಮನಿತುಂ ತೂಳ್ದಾಗಳೆತ್ತೆತ್ತ ಗೆ
ಯ್ದೆ ನಿದಂ ತಮ್ಮನೊಳೆಂಬುದೊಂದುಪಶಮಂ ಕೈಗಣ್ಮೆ “ನೀನೊರ್ಬನಯ್
ಮನುವಂಶಕ್ಕೆ ಲಲಾಮನಪ್ಪನುಜನಯ್ ಬೇಡಮ್ಮ ನೀನುಂ ತಪೋ
ವನಮಂ ಸಾರ್ವುದುಮಾನದಾರ್ಗೆ ಮೆಱೆನೆ ಮತ್ಪ್ರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ” ೪೪೨

ಎಂದು,

ನಿಜ ಪಾದಾಂಬುರುಹಕ್ಕೆ ಪಾದ್ಯವಿಧಿಯಂ ನೇತ್ರಾಂಬುವಿಂ ಮಾಡುವ
ಗ್ರಜನತ್ಯುನ್ನತಮಪ್ಪ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಗೋರಂತೆ ಸಾಯ್ವಾತ್ಮ ಬಾ
ಷ್ಪ ಜಳೌಘಂಗಳನೆಂದು ಬಾಹುಬಲಿ ತನ್ನಿಂದಂ ನಿಧೀಶಂಗೆ ವಂ
ಶಜ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷವೋತ್ಸವಂ ನೆಗಟ್ದುದೆಂಬಾಶಂಕೆಯಂ ಮಾಡಿದಂ ೪೪೩

ಅಂತು ಭರತೇಶ್ವರನಂ ಬಾಹುಬಲಿಕುಮಾರನೆಂತಾನುಮೊಡಂಬಡಿಸಿ ಮಹಾಬಲಿಯೆಂಬ ನಿಜತನೂಜನನಾತ್ಮೀಯ ಪದವಿಯೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ,

ಕ್ಷಿತಿ ತಳದೊಳ್ ನೆಗಟ್ದಿರ್ದ
ಪ್ರತಿ ಮಲ್ಲನನಿಕ್ಕಿ ಮುಯ್ಯ್ಪನಣಮಾನದೆ ದ
ರ್ಪಿತದುರಿತ ಮಲ್ಲನುಮನುಡಿ
ವ ತಕ್ಕನಿಂ ಸಭೆಗೆ ನಡೆದನಿಂದ್ರಾರ್ಚಿತನಾ ೪೪೪

ದೀಕ್ಷಾಗ್ರಹಣಂ

ಅಂತು ಬಂದು ಭಗವತ್ಪಾದ ಪೀಠೋಪಕಂಠದೊಳ್ ಸರ್ವಾಂಗೋಪನತನಾಗಿ ನಿಂದಾಗಳ್,

ಮೊದಲೊಳ್ ದೇವರ ದಯೆಗೆ
ಯ್ಯುದಲ್ತೆ ಯುವರಾಜಪದವಿಯೆನಗೀಗಳುಮ
ಭ್ಯುದಯ ಕರ ಪ್ರವ್ರಜ್ಯದ
ಪದವಿಯ ಯುವರಾಜ ಪದವಿಯುಂ ದಯೆಗೆಯ್ಕಿಂ ೪೪೫

ಗುರುಪದ ಪದ್ಮಾಂತಿಕದೊಳ್
ಪರಮೇಶ್ವರ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಮನಂಬಿಡೆ ಕೊಂಡೀ
ಧರೆಯಂ ಪೊಗಟಿಸಿದನಿದೇಂ
ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರ ಸುತರ್ ಪರಿಚ್ಛೇದಿಗಳೋ ೪೪೬

ಅಂತು ಜೈನ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೈಕೊಂಡು ಗುರುವಿನನುಮತದಿಂ ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಚತುರ್ದಶ ಪೂರ್ವಂಗಳಂ ಕಲ್ತು ತದನುಮತದೊಳೇಕ ವಿಹಾರಿಯಾಗಿ ಸಂವತ್ಸರಾವಧಿವರಂ ಪ್ರತಿಮಾಯೋಗದೊಳ್ ನಿಲೆ,

ಅಡಿವಿಡಿದಿಟ್ಟ ಪುತ್ತುಗಳ ನೆತ್ತಿಗಳಿಂ ನಿಮಿರ್ದಿರ್ದ ಬಳ್ಳಿಗಳ್
ವಿಡಿದು ವಿಷೋರಗ ಪ್ರತತಿ ನೋಟಿಪ್ಪೊಡಗುರ್ವಿಸೆ ಸುಯ್ವ ಸುಯ್ಗಳಿಂ
ಕಿಡಿ ಪೊಱಪೊಣ್ಮೆ ಬಾಹುಬಲಿ ಯೋಗಿಯ ಘೋರ ತಪೋ ಮಹಾಗ್ನಿಯಿಂ
ಸುಡೆ ಸುಟಿದುಣ್ಮುತಿರ್ಪ ಕಿಡಿಗಳ್ಗೆಣೆಯಾದುವು ತತ್ಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ೪೪೭

ಬಳೆದ ಜಡೆ ನಿಮಿರ್ದ ಬಳ್ಳಿಗ
ಳೊಳೆ ಪೆಣೆದು ವಿಷೋರಗಾನಳಾರ್ಚಿಗಳಿಂದಂ
ಮಿಳಿರ್ದುವು ಮುನಿಪ ಧ್ಯಾನಾ
ನಳ ನಿರ್ಯದ್ಧೂಮ ವೇಣಿಕಾ ನಿಕರದವೊಲ್ ೪೪೮

ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನೋದಯಂ

ಅಂತುಗ್ರೋಗ್ರತಪದೊಳಮಾ ಬಾಹುಬಲಿ ಮುನೀಂದ್ರಂಗೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಾವಾಪ್ತಿಯಾಗದುದರ್ಕೆ ಭರತೇಶ್ವರಂ ವಿಸ್ಮಯಮುತ್ತು ಪೋಗಿ ವೃಷಭನಾಥನಂ ಬೆಸಗೊಳೆ "ತಪದೊಳ್ ನಿಂದುಂ ನಿನ್ನ ನೆಲದೊಳ್ ನಿಂದೆವೆಂಬ ಮಾನ ಕಷಾಯಮುಮರ್ಗಿನ್ನುಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟುದಲ್ತದಱಿಂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗದಿರ್ದುದು. ನೀಂ ಪೋಗಿ ಕಾಲ್ಗೆಱಗಲೊಡಂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಮಕ್ಕುಂ" ಎಂದು ಬೆಸಸಿದೊಡೆ, ಲಬ್ಧೋಪದೇಶನಾಗಿ ವಿವಿಧಾರ್ಚನಾ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಜನ ಪರಿವೃತಂ ರಾಜ ರಾಜಂ ಮುನಿ ರಾಜ ಚರಣಾಂಭೋಜದೊಳ್ ಬಂದೆಱಗಿ ವಿವಿಧಾರ್ಚನೆಗಳಿಂದಮರ್ಚಿಸಿ,

"ನಿನ್ನ ಮಡಗೂಟ್ನೆಲಂ ಮಾ
ಸೋನ್ನತ ನೀನೀಯೆ ಬಂದುದೆನಗಿದನೆನತೆಂ

ವೇನ್ ನಿನಗೆ ಬಗೆಯಲಪ್ಪುದೆ
ನಿನ್ನನೆ ನೀನ್ ಬಗೆಯ ಬಗೆಯದಿರ್ ಪೆಜಪೆಜಿತಂ'' ೪೪೯

ಎನಲೊಡಮಂತಃಕರಣದೊ
ಳಿನಿಸಾನುಂ ನಿಂದುದೊಂದು ಮಾನ ಕಷಾಯಂ
ಮುನಿಪತಿಗೆ ಪೋಗೆ ಪುಟ್ಟಿದು
ದನಂತ ವಸ್ತುಪ್ರಕಾಶಿ ಕೇವಳಬೋಧಂ ೪೫೦

ಆಗಳ್ ದೊರೆಕೊಂಡಿರೆ ದೇ
ವಾಗಮಮೇಕಾತಪತ್ರಮೆಸೆದಿರೆ ಕರಮಿಂ
ಬಾಗಿರೆ ಚಾಮರಯುಗ್ಮಮು
ದಾಗಳೆ ನಿಲೆ ದಿವ್ಯ ವಿಷ್ಟರಂ ಮಣಿ ಖಚಿತಂ ೪೫೧

ಜಯನಿನದಂ ಸುರದುಂದುಭಿ
ಚಯ ನಿನದಂ ಪುಷ್ಪ ವರ್ಷಮೊರ್ಮೆಯೆ ಸಕಲೋ
ರ್ವಿಯನೆಯ್ದೆ ಪರ್ವುತಿರೆ ಚಿ
ತ್ರೈಯ ಸರಿಯಂತೆಜಗಿ ಪೋದುದಮರ ಸಮಾಜಂ ೪೫೨

ಅಂತು ಬಾಹುಬಲಿ ಕೇವಳಿಯುಂ ನಾನಾ ದೇಶ ವಿಹಾರದೊಳ್ ವಿಶ್ವ ಜನಮಂ ನಿಜವಚೋಮೃತದಿಂ ಭವ್ಯ ಜನ ಸಾರ್ಥಮಂ ತಣಿಪಲೆಂದು ಬಂದು ಕೈಲಾಸಶೈಲದೊಳಾದಿದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳಿರ್ದಂ.

೧೧ ಸಾಕೇತಾಗಮನಂ

ಭರತೇಶ್ವರನುಮಾ ಮುನೀಶ್ವರನಂ ಪೂಜಿಸಿ,

ಪೆಸರ್ಗಂ ತೇಜಕ್ಕಮೊಂದೋಜೆಗಮಹಿತ ಮಹೀ ಪಾಳಕರ್ ಬೆರ್ಚೆ ಬಾಯ್ಕೇ
ಳಿಸಿ ಹೈಮಕ್ಷ್ಮಾಭೃಚ್ಚಳೇಂದ್ರಂಬರೆಗಮಖಿಳ ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂಭಾಗಮಂ ಷ
ಷ್ಟಿ ಸಹಸ್ರಾಬ್ದಂಗಳಿಂ ದಿಗ್ವಿಜಯದೊಳೊಗೆದಾನಂದಭೇರೀ ರವಂ ಘೂ
ರ್ಣಿಸೆ ಸಾಕೇತಕ್ಕೆ ವಂದಂ ಸುಕವಿಜನ ಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೪೫೩

ಚಕ್ರಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಂ

ತದನಂತರಂ ಮಾಗಧ ವರತನು ಪ್ರಭಾಸಾಮರ ವಿಜಯಾರ್ಧಕುಮಾರ ಕೃತಮಾಲ ಹಿಮವತ್ಕುಮಾರ ದಿವಿಜರಿಂದಂ ಗಂಗಾ ಸಿಂಧು ದೇವೀ ಪ್ರಮುಖ ದೇವೀ ನಿವಹದಿಂದಂ ಲವಣಜಲಧಿ ಗಂಗಾ ಸಿಂಧು ನದ್ಯಾದಿ ತೀರ್ಥ ಜಳಂಗಳೊಳಭಿಷಿಕ್ತನಾದಾಗಳ್,

ಗಣ ಬದ್ಧಾಮರ ಖೇಚರ
ಗಣ ಭೂಚರ ನಿಕರ ಮಾಗಧಾದ್ಯಮರ ಶಿರೋ
ಮಣಿ ರುಚಿ ಪುದಿಯೆಯುಮಿನಿಸುಂ
ಮಣಿಯದೆ ಬೆಳಗಿದುವು ಭರತನೃಪ ನಖರುಚಿಗಳ್ ೪೫೪

ಅಂತು ಚಕ್ರಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಾನಂತರಂ

ಮನು ಕುಳ ತಿಳಕಂ ವೃಷಭಾ
ಗ್ರ ನಂದನಂ ರಾಜ ರಾಜನಧಿರಾಜಂ ಚ
ಕ್ರನಿಧೀಶನಾದಿ ಭೂಭುಜ
ನೆನೆ ನೆಗಳ್ದಂ ಭರತ ಚಕ್ರಿ ವಿಶ್ವಂಭರೆಯೊಳ್ ೪೫೫

ಭರತ ರಾಜ್ಯಭಾರಂ

ಹಿಮದಿಂದಂ ಲವಣಾಂಬು ರಾಶಿ ವರೆಗಂ ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂಮಂಡಳಂ
ನಿವಿರ್ಧರಾಜ್ಞಾ ಪ್ರಸರಕ್ಕಗುರ್ವುಗೊಳೆಯುಂ ವಿದ್ಯಾಧರರ್ ಮಾಗಧಾ
ದ್ಯಮರರ್ ತನ್ನನೆ ನಿಚ್ಚಮೋಲಗಿಸೆಯುಂ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ ಕೀರ್ತಿ ವಿ
ಭ್ರಮದಿಂ ಪಜ್ಜಳಿಪನ್ನಮುಜ್ಜಳಿಸಿದಂ ವ್ಯೋಮಾವನೀ ಭಾಗಮಂ ೪೫೬

ಅಂತು ಭರತ ಮಂಡಳಮನೇಕಚ್ಛತ್ರಚ್ಛಾಯೆಯಿಂದಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುತ್ತ ಮಿರೆಯಿರೆ ಸಕಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ,

ವಿಪ್ರಸಂತತಿ ನಿರ್ಮಾಣಂ

ಜಿನ ಪೂಜೋತ್ಸವಮಂ ಮಹಾ ಮಹಮುಮಂ ತಾಂ ಮಾಡಿ ಸಲ್ವನ್ನೆಗಂ
ಧನಮಂ ತಕ್ಕವರ್ಗೀಯವೇಳ್ಪುದದನಂತೀಗೆಯ್ದುವೊಲ್ಲರ್ ತಪೋ
ಧನರಾರಾಧ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥರಾದರೊಳಮಿನ್ನಾರ್ ತಕ್ಕರಾರಯ್ವೆನೊ
ಯ್ಯನುಪಾಯಾಂತರದಿಂದಮೆಂದೊಸಗೆಯಂ ತದ್ವ್ಯಾಜದಿಂ ಮಾಡಿದಂ ೪೫೭

ಹರಿತಾಂಕುರ ಫಳ ಪುಷ್ಪೋ
ತ್ಕರಂಗಳಂ ಪೊಸತೆ ಮೊಳೆತ ಧಾನ್ಯಂಗಳನಾ
ಧರಣೀಶಂ ಕೆದಱಿಸಿದಂ
ನಿರಂತರಂ ರಾಜ ಗೇಹದೊಳಗಂ ಪೊಱಗಂ ೪೫೮

ಕೆದಱಿಸಿ ಬಱಿಯಂ ಬರವೇ
ಳ್ಪುದುಮಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ ವಿವೇಕ ರಹಿತರ್ ಬಂದರ್

ಮೊದಲೊಳೆ ಪೊಕ್ಕರ್ ಬ್ರತವಿ
ಲ್ಲವರ್ ತುೞಿಯುತ್ತುಮಂಕುರಂಗಳನಾಗಳ್ ೪೫೯

ಸಾವದ್ಯ ಭೀರುಗಳ್ ಕೆಲ
ರಾ ವಿವಿಧ ಫಲ ಪ್ರಸೂನ ಪಲ್ಲವ ತತಿಯಿಂ
ತೀವಿದ ರಾಜಾಂಗಣಮನಿ
ಳಾ ವಂದ್ಯರ್ ಮೆಟ್ಟಲೊಲ್ಲದಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂದರ್ ೪೬೦

ನಿಲಲೊಡಮನಿಬರುಮಂ ಭೂ
ತಲ ಪತಿ ಬೞಿಯಟ್ಟೆ ಬರಿಸೆ ಪೆಱತೊಂದೆಡೆಯೊಳ್
ಮಲ ರಹಿತರ್ ಬಂದು ಧರಾ
ಲಲನಾಧೀಶಂಗೆ ವಿನತ ಮಸ್ತಕರಾದರ್ ೪೬೧

ಆಗಳ್ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, "ನೀಮಿನಿಬರುಮಿವರ್ ಬಂದ ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಬಾರದೆ ಪೆಱತೊಂದು ಮಾರ್ಗದೊಳೇಕೆ ಬಂದಿರೆ"ಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ,

"ಫಳ ಕುಸುಮ ಪ್ರವಾಳ ಹರಿತಾಂಕುರ ರಾಜಿಯೊಳಲ್ಲಿ ಜೀವ ಸಂ
ಕುಳಮುಳವಲ್ಲಮಂಟುದಱಿನಾಗದು ಪರ್ವದಿನಂಗಳೊಳ್ ಬ್ರತಂ
ಗಳನೊಡಗೂಡಿ ನಿಂದೆಮಗೆ ಮೆಟ್ಟಲಿಳೇಶ್ವರ ಕೇಳ್ದೆವಾವಿದಂ
ತಿಳಿಯೆ ಗಣಾಧಿಪರ್ ಬೆಸಸೆ ರುಂದ್ರ ಜಿನೇಂದ್ರ ಸಭಾಂತರಾಳದೊಳ್ ೪೬೨

ಅದಱಿಂ ಪ್ರವಾಳ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾಂಕುರಂಗಳಿಂದಂ ಸಂಕೀರ್ಣಮಪ್ಪ ರಾಜಾಂಗಣಮಂ ಮೆಟ್ಟದೆ ಪೆಱತೊಂದು ಬಟ್ಟೆಯೊಳ್ ಬಂದೆವೆ''ಂಬುದುಂ, ಅವರ ದೃಢವ್ರತಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ದಾನ ಸನ್ಮಾನ ಯೋಗ್ಯರಪ್ಪರೆಂದು ತಪನೀಯ ಸೂತ್ರದೊಳ್ ಏಕಾದ್ಯೇಕೋತ್ತರ ದಶಾಂತಂಬರಮವರವರ ನೆಲೆಗಳೊಳ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಾಭಿಧಾನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದಿಂ ಪವಿತ್ರ ಗಾತ್ರರ್ ಮಾಡಿ,

ಏನಭಿಮತಮಪವರ್ಗದ
ನೇನುಂ ತೊದಳಿಲ್ಲದಿತ್ತು ಮನ್ನಿಸಿದಂ ಸ
ನ್ಮಾನ ಪುರಸ್ಸರಮಂತುಟೆ
ನಾನಾ ವ್ರತಯುತರನಾರುಮೇನ್ ಮನ್ನಿಸರೇ ೪೬೩

ಭರತೇಶ್ವರಂ ತಾನುಂ ಮುನ್ನೆ ಭಟ್ಟಾರಕರ ಸಮಕ್ಷದೊಳ್ ಸಮಾಕರ್ಣಿತೋಪಾಸಕಾಧ್ಯಯನನಪ್ಪುದಱಿಂದಂ ಎಂಟುಂ ತೆಱದ ಪೂಜೆಯುಮಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಶುದ್ಧ ವೃತ್ತಿಯಿಂದರ್ಥೋಪಾರ್ಜನಂಗೆಯ್ವ ವಾರ್ತೆಯುಂ ಚತುರ್ವಿಧಮಪ್ಪ ದತ್ತಿಯುಂ

ಸಕಳ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳನೋದುವೋದಿಸುವ ನೆನೆವ ಬರೆವ ಪರಮ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮುಂ ಪಂಚಾಣುವ್ರತಾದಿ ಪ್ರವರ್ತನ ಸ್ವಭಾವ ಸಂಯುಮಮುಂ ಅನಶನ ವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಮುಂಬೆರಸಾರ್ಯ ಷಟ್ಕರ್ಮಂಗಳಂ ನಿಮಗಿವು ಕುಲಾಚಾರಂಗಳೆಂದ ಱಿಯೆ ಪೇೞ್ದು ಕೈಕೊಳಿಸಿ,

"ಆಱುಂ ವೃತ್ತಿಗಳನಿವಂ
ಮಾಱಿದರಲ್ಲರ್ ದ್ವಿಜನ್ಮರೀ ವೃತ್ತಿಗಳಿಂ
ಬೇಱಾದರ್ ದ್ವಿಜರುಂತೇಂ
ಬೇಱುಂಟೆ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ" ೪೬೪

ಎಂದವರನಾತ್ಮೀಯಾನ್ವಯೋಚಿತ ವ್ರತಂಗಳೊಳ್ ದೃಢವ್ರತರಂ ಮಾಡಿ ಗರ್ಭಾದಿ ನಿರ್ವಾಣ ಪರ್ಯಂತಂಗಳಪ್ಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂ

ಮೊದಲಿಂ ತಗುಳ್ದು ತುದಿವರ
ಮಿದರ್ಕಿದಾಚರಣಮಿದಱ ವಿಧಿಯಿಂತುಟು ತ
ಪ್ಪದೆ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕಂ ನೆಗ
ೞ್ವುದೆಂದು ಚಕ್ರಾಧಿಪಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಪೇೞ್ದಂ ೪೬೫

ಪೇೞ್ದು, "ಈ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಂಗಳನಿಲ್ಲಿಂದಿತ್ತೆಡೆಯುಡುಗದೆ ನಡೆಯಿಸುವುದು. ತಪ್ಪದಂತು ನೆಗೞ್ದಂದು ಪರಮ ಸುಖಾಸ್ಪದಕ್ಕೆ ನೀಮೆ ಮೊದಲಿಗರಪ್ಪಿರ್.'

ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮತನೂಭವರ್ ದ್ವಿಜವರರ್ ವರ್ಣೋತ್ತಮರ್ ಲೋಕ ಪೂ
ಜ್ಯರಿಳಾ ವಲ್ಲಭ ಮಾನ್ಯರುನ್ನತ ಗುಣರ್ ಚಾರಿತ್ರ ಶುದ್ಧರ್ ಧರಾ
ಮರರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆ"ಂದು ಕೊಂಡು ಕೊನೆದಾ ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲೇ
ಶ್ವರನೋರಂತೆ ನೆಗೞ್ಚಿ ಕೂಡೆ ನೆಗೞ್ದತ್ತಿತ್ತಂ ದ್ವಿಜನ್ಮಾನ್ವಯಂ ೪೬೬

೧೨ ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನಂ

ಅಂತು ಭರತೇಶ್ವರಂ ತಾನೆ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಕೊಂಡಾಟದಿನತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾದ ವಿಪ್ರಸಂತತಿ ಕೆಲವು ಕಾಲಂ ನಡೆವನ್ನೆಗಮೊಂದು ದಿವಸಂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭೂತಂಗಳುಂ ದೂರಾರಿಷ್ಟ ಫಲ ಸೂಚಕಂಗಳುಮಪ್ಪ ಸ್ವಪ್ನಂಗಳಂ ಕಂಡು, ಬೆರ್ಚಿದಂತೆರ್ದು ಮಾಗಳೆನ್ನ ಕಂಡ ಕನಸುಗಳೀ ಯುಗದ ಕಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರಜೆಗಳ್ಗೆ ವಿವಿಧೋಪದ್ರವ ಸೂಚಕಂಗಳಾಗಿ ತೋರ್ಕುಮೆಂದನುಮಾನದಿನಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪದಿನಱಿದು, ಭಗವದರ್ಹತ್ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಿಂ ವಿಶೇಷ ನಿಶ್ಚಯಮಂ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಮಕುಟ ಬದ್ಧ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಬಂದು ಕೈಲಾಸ ಗಿರೀಂದ್ರ ಸ್ಥಿತ ಸಮವಸೃತಿಯಂ

ಪೊಕ್ಕು ದೇವ ದಾನವ ಗಂಧರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧರಾರಾಧ್ಯನಂ ವೃಷಭನಾಥನಂ ಸ್ತುತಿಯಿಸಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ಗಣಧರಾದಿಯತಿ ಸಮಿತಿಗೆಱಗಿ ಉಚಿತಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದಾಗಳ್, ಪರಿಣಾಮ ಶುದ್ಧಿ ದೊರೆಕೊಳೆ ಭರತಂಗೆ ತೊಟ್ಟನವಧಿ ಪುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂತುತ್ಪನ್ನಾವಧಿ ಬೋಧಂ ಧರ್ಮಾಮೃತಾಸ್ವಾದನ ಪರನಾಗಿ ಕಿಱಿದು ಪೊೞ್ತಿರ್ದು,

"ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮನೆನಲ್ ಮೊದ
ಲಾದುದಱಿಂ ದೇವ ಮಾೞ್ಪ ನೀನಿರ್ದಂತಾ
ನಾದ ಮರುಳ್ತನದಿಂದು
ತ್ಪಾದಿಸಿದೆಂ ಬ್ರತ ಸಮೇತ ವಿಪ್ರಾನ್ವಯಮಂ ೪೬೭

ಇದಱೊಳ್ ಗುಣಮೋ ದೋಷಮೊ
ಪೊದಱ್ದು ನಿಂದಪುದಯುಕ್ತಮೋ ಯುಕ್ತಮೊ ಪೇ
ೞಿದು ಹಾನಿಯೊ ವೃದ್ಧಿಯೊ ತಾ
ನದಾವುದಂ ಪೊರ್ದಿ ನಿಲ್ಕುಮಘ ವಿಘಟ ಪಟೂ ೪೬೮

ಭಗವದರ್ಹದ್ವಚನಂ

ಅದಲ್ಲದೆಯುಮಿಂದಿನ ದಿನಂ ಬೆಳಗಪ್ಪ ಜಾವದೊಳ್ ಪದಿನಾಱು ಕನಸುಗಳಂ ಕಂಡೆನಾ ಕನಸುಗಳನಿಷ್ಟಫಲಸೂಚಕಂಗಳೆಂಬುದಂ ಸಾಮಾನ್ಯದಿನುಪಲಕ್ಷಿಸಿದೆನವಱ ಫಲಮುಮನೆನಗಱಿಯೆ ಬೆಸಸಿಂ" ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ವುದುಂ, ಪ್ರಶ್ನಾನುಕ್ರಮದಿಂ ತ್ರಿಲೋಕ ಗುರುವಿಂತೆಂದು ಬೆಸಸಿದಂ: "ನೀನಾ ದ್ವಿಜನ್ಮ ಜಾತಿಯುಂ ಒಳ್ಳಿತಂ ಮಾಡಿದೆಯಾದೊಡಂ,

ಧರೆಯೊಳ್ ಧರ್ಮಾರ್ಥದಿಂ ನೀಂ ಸೃಜಿಯಿಸಿ ನೆಗೞ್ದೀ ವಿಪ್ರ ಸಂತಾನದೊಂದಾ
ಚರಣಂ ನೀನೆಂದ ಪಾಂಗಿಂ ಕೃತ ಯುಗದೊಳೆ ದಲ್ ಸಲ್ಗುಮಿನ್ನತ್ತ ನಷ್ಟಾ
ಚರಣಂ ಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಮಚ್ಚರಿಸಿ ಕಲಿಯುಗಾಭ್ಯರ್ಣದೊಳ್ ದ್ರವ್ಯಲೋಭಾ
ತುರರುನ್ಮಾರ್ಗೋಪದೇಶೋದ್ಯತ ಮತಿಗಳತಿ ಕ್ರೂರರಪ್ಪರ್ ದ್ವಿಜನ್ಮರ್ ೪೬೯

ಆದೊಡಮಾಗಳವರ್ ಸದಾಚಾರರಪ್ಪುದಱಿಂ ಅವರನಾ ಮಾೞ್ಕೆಯೊಳೆ ನಡೆಯಲೀಯದೆ ಪಾಡಿ ಕಿಡಿಸಿದೊಡೆ ನಿನಗೆ ಪಿರಿದುಂ ದೂಱಕ್ಕುಮೆ"ಂದು ಪೇೞ್ದು, ಮತ್ತಮಾತನ ಕಂಡ ಷೋಡಶಸ್ವಪ್ನ ಸೂಚಿತ ಫಲಂಗಳನಿಂತೆಂದು ಬೆಸಸಿದರ್:

"ಭರತ ಮಹೀತಳಮನಳಂ
ಕರಿಸಿರ್ದಿರ್ಪತ್ತು ಮೂಱು ಕೇಸರಿಗಳನಾ
ದರದಿಂ ಕಂಡುದಱಿಂದನಿ
ಬರೆ ತೀರ್ಥಕರರ್ಕಳಪ್ಪರವರ ವಿಹಾರಂ ೪೭೦

ಧರೆಯೊಳ್ ಸಲೆ ಪಾಷಂಡಿಗ
ಳರೆಬರ್ ಪುಟ್ಟಿಯುಮುಡಂಗುವರ್ ಮತ್ತಂ ಕೇ
ಸರಿಗಳ ಬಳಸಿಯುಮನುಕೂ
ಲ ರೂಪದಾಡುವ ಮೃಗಂಗಳಂ ಕಂಡುದಱಿಂ ೪೭೧

ಪರಮ ಜಿನ ತೀರ್ಥದೊಳ್ ಪಲ
ಬರುಮಾಗಿಯುಮೇನ್ ಕು*ಲಿಂಗಿಗಳ್ ವಿಕೃತಿಗಳಿಂ
ವಿರಹಿತರಪ್ಪರ್ ಮದ ಸಿಂ
ಧುರ ಭಾರಮನಾನಲಾಱದಪ್ಪಿಂ ಬೆನ್ನಂ ೪೭೨

ನಳಿನಳಿದು ನಡೆವ ಹಯದಟ್
ಯಳವಂ ಕಂಡುದಱಿನಧಿಕ ಬಲ ಮುನಿಪ ಧೃತಾ
ತುಳ ಗುಣ ಭಾರಮನಾಂಪನಿ
ತಳವಿಲ್ಲದೆ ಕಿಡುವರಲ್ತೆ ದುಷ್ಷಮ ಯತಿಗಳ್ ೪೭೩

ನೆರೆದೊಂದಿ ನಿಂದ ಶಾಕ್ವರ
ವರ ಯೂಥಮನವನಿನಾಥ ಕಂಡುದಱಿಂದೊ
ರ್ವರೆ ವಿಹರಿಪುದಂ ಬಿಸುಟಂ
ಬರಾಂಬರರ್ ತಮ್ಮ ಸಮುದಯಂ ಬೆರಸಿರ್ಪರ್ ೪೭೪

ಮುಸುಱಿದ ಮುಗಿಲ್ಗಳಿಂದಣ
ಮೆಸೆಯದೆ ನಿಂದರ್ಕ ಬಿಂಬಮಂ ಕಂಡುದಱಿಂ
ದೆಸೆಯದು ದುಷ್ಷಮ ಕಾಲದೊ
ಳಸದೃಶ ಕೈವಲ್ಯ ಬೋಧ ದಿನಕರ ಬಿಂಬಂ ೪೭೫

ಕಳಿಕಾಂಕುರ ಕುಸುಮೋತ್ಕರ
ಫಳ ಪಲ್ಲವ ರಹಿತ ಮಹಿಜಮಂ ಕಂಡುದಱಿಂ
ದಳವಿಲ್ಲದ ನರ ನಾರೀ
ಕುಳಮನುಪಮ ಸತ್ಯ ಶೌಚ ವಿರಹಿತಮಕ್ಕುಂ ೪೭೬

ಹರಿತಾಂಕುರ ಪಲ್ಲವ ಪ
ತ್ರ ರಾಜಿಯುಂ ಬಿಸುಟು ಶುಷ್ಕ ಪತ್ರಂಗಳನಾ

---

* ಪಾಠಾಂತರ: ಮೇಕ

ದರದಿಂ ಮೇವಜ ಕುಳವುಂ
ದೊರೆಕೊಳೆ ನೀಂ ಸ್ವಪ್ನಕಾಲದೊಳ್ ಕಂಡುದಱಿಂ ೪೭೭

ಸಮಯಿಗಳುಂ ಚಾತುರ್ವ
ರ್ಣಮುಮುಚಿತ ಚರಿತ್ರಮುಂ ಬಿಸುಟ್ಟಾದಂ ಪೊ
ಲ್ಲಮೆಯೊಳ್ ಸಲೆ ನಡೆವರ್ ದು
ಷ್ಷಮುಮೆಂಬಯ್ದನೆಯ ಕಾಲದೊಳ್ ಭರತ ನೃಪಾ ೪೭೮

ಕರಿ ಪತಿಯನೇಱಿ ಕೋಡಗ
ವಿರೆ ಕಂಡುದಱಿಂದಮಾದಿ ಭೂಪರ್ ಕಿಡೆ ಬೇ
ಡರುಮಕುಲೀನರುಮತಿ ದು
ಶ್ಚರಿತ್ರರುಂ ಭೂಪರಪ್ಪರನ್ಯಾಯಪರರ್ ೪೭೯

ಕಾಗೆಗಳಿಂದಂ ಬಳಸಿದ
ಗೂಗೆಗಳಂ ಕಂಡೆಯಪ್ಪ ಕಾರಣದಿಂ ಜೈ
ನಾಗಮವಿದರಂ ಸಾರದೆ
ಪೋಗಿ ಕುಲಿಂಗಿಗಳನೀ ಜನಂ ಸೇವಿಸುಗುಂ ೪೮೦

ಆಡುವ ಮರುಳ್ಗಳಂ ನಡೆ
ನೋಡಿದುದಱಿನಿಂತು ಕನಸಿನೊಳ್ ಮಕ್ಕಳ್ಗಂ
ಕೂಡೆ ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಸಲೆ ಕೊಂ
ಡಾಡಿಪರ್ ವ್ಯಂತರರ್ಕಳಂ ಜಡಮತಿಗಳ್ ೪೮೧

ಕಡೆವಿಡಿದು ಬಳಸಿ ನೀರಿರೆ
ನಡು ಬತ್ತಿದ ಕೆಱೆಯನಿಂತು ಕಂಡುದಱಿಂದಂ
ನಡು ನಾಡೊಳಜಂ ನೆಲಸದೆ
ಕಡೆಯೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಳ್ಗುಮಿಲ್ಲಿ ಸಂದೆಯಮುಂಟೇ ೪೮೨

ಧೂಳೀ ಧೂಸರ ವರ ರ
ತ್ನಾಳಿಗಳಂ ಕಂಡ ದೂಸಱಿಂದಂ ಧರಣೀ
ಪಾಳಕ ಮುನಿಪರ್ ಪಂಚಮ
ಕಾಳದೊಳಣಮಾಗರಲ್ತೆ ಋದ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತರ್ ೪೮೩

ಕೊರಲೊಳ್ ಕಟ್ಟಿದ ಮಾಲೆಯ
ಸಿರಿಖಂಡದ ತಳ್ಕುವೆಸಸು ಬಿಡುನಾಯ್ಬೆರಸಾ

ದರದಿಂದನರ್ಘ್ಯಮಣಿವಿ
ಸ್ತರದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಸರುಗನುಱೆ ಕಂಡುದಱಿಂ ೪೪೪

ವ್ರತಹೀನರ್ ಸನ್ಮಾರ್ಗ
ಪ್ರತಿಕೂಲರ್ ವ್ಯಸನ ವಶಗತರ್ ಪಾಪಿಗಳಿಂ
ತತಿ ಕಷ್ಟ*ರಿಷ್ಟರಾದಪ
ರತಿಥಿಗಳಿನ್ನನ್ನದಾನಮಂ ಕುಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ೪೪೫

ತರುಣ ವೃಷಂ ಕೆಲೆದು ತೊಟ
ಲ್ತರೆ ಕಂಡುದಱಿಂದೆ ಜೈನ ದೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೆಯ್ಯಂ
ತರುಣ ಜನಂಗಳೆ ತರ್ಪರ್
ಪರಿಣತ ವಯಸರ್ಕಳಪ್ಪವರ್ ಮೆಯ್ವಾರರ್ ೪೪೬

ಪರಿವೇಷಂಗೊಂಡಾ ಖರ
ಕರನಂ ಕಂಡುದಱಿನಂದು ಮುನಿ ನಿಕರಕ್ಕಾ
ದರದವಧಿ ಮನಃ ಪರ್ಯಯ
ಮೆರಡುಮಣಂ ಪುಟ್ಟವೆಂದು ನಂಬು ನರೇಂದ್ರಾ ೪೪೭

ಪುದಿದ ತಱಗೆಲೆಗಳಂ ಕಂ
ಡುದಱಿಂದಂ ಧಾನ್ಯಸಮಿತಿ ನೀರಸಮುಕ್ಕುಂ
ತುದಿಯೊಳ್ ಮನುಜಪ್ರತತಿಗ
ಮದೆ ದಲ್ ಭೋಗೋಪಭೋಗಕಾರಣಮುಕ್ಕುಂ ೪೪೮

ಇವು ದೂರಫಲಂಗಳ್ ಸ್ವ
ಪ್ನವಿಶೇಷಂಗಳ್ ತನೂಜ ಕೊಕ್ಕರಿಸದಿರಿ
ನ್ನಿವಱಿಡೆಗೆ ನಿನಗೆ ಸಲೆ ಮಾ
ಟ್ಕೆ ವಿಶ್ವ ವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಿಯಂ ಜಿನಧರ್ಮಂ" ೪೪೯

ಪ್ರಿಯ ಧರ್ಮ ನೃಪತಿ

ಎಂಬುದುಂ, ಭರತೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನನಾಗಿ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರಂಗೆಱಗಿ ಬಂದಯೋಧ್ಯಾಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ದುಸ್ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನ ಕರ್ಷಣಾರ್ಥಮಾಗಿ ಶಾಂತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ನೆಗಟ್ಟು,

---

* ಪಾಠಾಂತರ: ರಪ್ಪರವನಿಯೊಳತಿಥಿಯೊ

ವಿವಿಧದ್ವೀಪಂಗಳೊಳ್ ಮಂದರ ಗಿರಿ ತಟದೊಳ್ ಜ್ಯೋತಿರಾವಾಸದೊಳ್ ದೇ
ವ ವಿಮಾನಾನೀಕದೊಳ್ ಶೋಭಿಸುವ ಜಿನಗೃಹ ವ್ರಾತಮಂ ಗೆಲ್ದು ರತ್ನ
ಚ್ಛವಿಯಿಂ ದಿಗ್ಭಿತ್ತಿಯಂ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಜಿನ ನಿಕೇತಂಗಳಂ ಮಾಡಿಸುತ್ತುಂ
ದಿವಿಜೇಂದ್ರಸ್ತುತ್ಯನಾದಂ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೪೯೦

ದೆಸೆಗಳ್ ಪೆರ್ಚದೆ ಮೊಟ್ಟನಾದುವಗಲಕ್ಕೆಂಬನ್ನೆಗಂ ನೀಳಮಾ
ಗಸಮೊಳ್ ಕಾಳಸೆಗೊಂಡುದೆಂಬಿನೆಗಮದ್ರೀಂದ್ರಂಗಳಂ ತಂದು ಕೀ
ಲಿಸಿದಂ ನಿಶ್ಚಳಮಪ್ಪಿನಂ ವಸುಧೆಗಾ ಕಲ್ಪಾಂತಮೆಂಬಂತು ಮಾ
ಡಿಸಿದಂ ಜೈನ ಗೃಹಂಗಳಂ ಪಲವುಮಂ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೪೯೧

ಅಂತು ಚಕ್ರನಾಥಂ ತನ್ನ ಮಾಡಿಸಿದ ಚೈತ್ಯಾಲಯಂಗಳೊಳ್ ಆದಿ ಭಟ್ಟಾರಕಾದಿಯಾಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತೀರ್ಥಕರ ಪ್ರತಿಕೃತಿಗಳಂ ಪಂಚರತ್ನಮಯಂಗಳಂ ಮಾಡಿಸಿ ಮಾಣಿಕ್ಯದೇವರೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ, ತತ್ಪೂಜಾ ಕರಣ ಪುಣ್ಯ ವಾಸರಂಗಳೊಳ್ ಉಪವಾಸ ನಿರತಂ ಗಂಧೋದಕಂಗಳಿಂದಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ದು ಅರ್ಚಿಸಿ ಅನೇಕ ಸ್ತವನಂಗಳಿಂ ಸ್ತುತಿಯಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಂ ಮೆಱೆದಂ. ಮತ್ತಂ ಸಾಕೇತಮಂ ಬಳಸಿದ ಕನಕ ಪ್ರಾಕಾರದ ಬಾಗಿಲ್ವಾಡಂಗಳೊಳಂ ರಾಜ ಮಂದಿರದ ಗೋಪುರ ದ್ವಾರಂಗಳೊಳಂ ತನ್ನ ಪುರದ ಪೋಪ ಬರ್ಪ ರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳಂ ಚತುರ್ವಿಂಶದರ್ಹತ್ಪ್ರತಿಮಾ ವಿರಾಜಮಾನ ಹೇಮ ದಾಮ ವಿಳಂಬಿತ ಮಣಿ ಘಂಟಾಸಮನ್ವಿತವಂದನ ಮಾಲೆಗಳಂ

ಪುಗೆ ಪೊಱಮಡೆ ತನ್ನ ಮನಂ
ಬುಗುವಂತಿರೆ ತನ್ನ ಮಕುಟ ಶಿಖರಮನವು ನೆ
ಟ್ಟಗೆ ತಾಗುವಂತುಮಾಗಿರೆ
ಜಗದಧಿಪನುದಾತ್ತ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮಾಡಿಸಿದಂ ೪೯೨

ತನಗೆ ಭರತೇಶ್ವರಂ ವಂ
ದನಾರ್ಥದಿಂ ಸಮೆದ ಮಾಲೆ ಭರತದೊಳದು ವಂ
ದನ ಮಾಲೆಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ
ತನಗೆ ಪೆಸರ್ಮಾಡಿ ಕೂಡೆ ಸಂದಪುದಿನ್ನುಂ ೪೯೩

ಪ್ರಿಯಧರ್ಮನೃಪತಿಯಂ ನೋ
ಡಿ ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ ಎಂಬವೊಲೋ
ಜೆಯೊಳೋಜೆಗೊಂಡು ಧರ್ಮ
ಪ್ರಿಯರಾದರ್ ಪ್ರಜೆಗಳುಂ ಸಮಸ್ತಾವನಿಯೊಳ್ ೪೯೪

೧೩ ಆದಿತೀರ್ಥಕರ ಪರಿನಿರ್ವಾಣಂ

ಮತ್ತಿತ್ತ ವೃಷಭನಾಥನುಂ, ಎಣ್ಬತ್ತು ನಾಲ್ವರ್ ಗಣಧರದೇವರುಂ, ಸಕಳ ಪೂರ್ವಧರರುಂ, ಶಿಕ್ಷಕರುಂ, ಅವಧಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳುಂ, ಕೇವಳ ಜ್ಞಾನಿಗಳುಂ, ವಿಕ್ರಿಯರ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತರುಂ ಮನಃಪರ್ಯಯ ಜ್ಞಾನಿಗಳುಂ ವಾದಿಗಳುಂ ಮೊದಲಾಗೆ ಮುನಿಪತಿಗಳುಂ ಆರ್ಯಿಕಾಗಣಮುಂ ಶ್ರಾವಕರುಂ ಶ್ರಾವಕಿಯರುಂ ಚತುರ್ವಿಧ ದೇವನಿಕಾಯಮುಂ ಪಕ್ಷಿ ಚತುಷ್ಪದ ಸರೀ ಸೃಪಾದಿ ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿಗಳುಂ ಬೆರಸು ಧರ್ಮಾಮೃತ ವರ್ಷದಿಂ ಧರ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳೊಳ್ ಭವ್ಯಸಸ್ಯಂಗಳನನೇಕ ಬ್ರತ ಫಲ ಭರ ವಿನತಂಗಳ್ ಮಾಡಿ, ಪದಿನಾಲ್ಕು ದಿವಸದಾಯುಷ್ಯಂಮುಂಟೆನೆ ಕೈಳಾಸ ಪರ್ವತದ ಸಿದ್ಧಕೂಟ ದೊಳ್ ಪೌಷ್ಯಮಾಸದ ಪೌರ್ಣಮಿಾ ದಿನದಂದು ಯೋಗ ಪಲ್ಯಂಕಾಸನದಿಂದಂ ಯೋಗ ನಿರೋಧದೊಳ್ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿರ್ದಂ. ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್ ಭರತಾದಿ ಗಳನಿಬರುಂ ತಂತಮ್ಮ ಕಂಡ ಕನಸುಗಳಂ ಪ್ರಭಾತ ಸಮಯದೊಳ್ ಪುರೋಹಿ ತಂಗಱಿಪಿದೊಡೆ, ''ನಿಮ್ಮ ಕಂಡ

ಕನಸುಗಳಿವು ಪೇೞಪೇೞತೇ
ನನಂತ ಗುಣ ನಿಳಯನಾದಿದೇವಂ ಪಲಬರ್
ಮುನಿಪತಿಗಳ್ ವೆರಸಡರ್ದಪ
ನನಶ್ವರಾಸ್ಪದಮನೆಂಬುದಂ ಸೂಚಿಸುಗುಂ" ೪೯೫

ಎಂಬುದುಂ, ಆದಿಭಟ್ಟಾರಕ ವ್ಯತಿಕರ ಸ್ಥಿತಿಯನಾನಂದನೆಂಬಂ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ಬಂದಱಿಪಿದೊಡೆ, ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿವಿನೇಯ ಜನಸಮೇತಂ ಬಂದು ಭಟ್ಟಾರಕರಂ ಮೂಱು ಸೂಟ್ ಬಲವಂದು ಕೃತಾಭೀಷ್ಟಸ್ತವನ ಪರಂ ಮಹಾ ಮಹಮೆಂಬ ಮಹಾ ಪೂಜೆಯಂ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಯಿಂ ಪದಿನಾಲ್ಕು ದಿವಸಂಬರಂ ನಿರಂತರಂ ಮಾಡೆ, ವೃಷಭನಾಥಂ ಖಂಡಿತ ಘಾತಿಚತುಷ್ಕಂ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣಂ ದ್ವಿಸಪ್ತತಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ ನಿರವಶೇಷಂ ಕಿಡಿಸಿ, ಸ್ವಕೀಯ ಚರಮ ಸಮಯದೊಳ್ ಪದಿಮೂಱುಂ ಪ್ರಕೃತಿಗಳುಮಂ ನಿರ್ಮೂಲಂ ಕಿಡಿಸಿ, ಬೞಿಯಂ ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಾನಂತಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನವೀರ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಗಾಹಾ ಗುರುಲಘುತಾವ್ಯಾ ಬಾಧಂಗಳೆಂಬ

ಗುಣಮೆಂಟುಂ ಬಂದು ತನ್ನೊಳ್ ಪೆಣೆದಿರೆ ಸುಖಸಾದ್ಭೂತನುಂ ಲೋಕಚೂಡಾ
ಮಣಿಯುಂ ಶಶ್ವತ್ತ್ರಿಲೋಕೀ ಪ್ರಣುತನುಮತಿ ವಿಖ್ಯಾತನುಂ ಭವ್ಯಚಿಂತಾ
ಮಣಿಯುಂ ತಾನಾಗಿ ತನ್ನೊಳ್ ನೆಱೆಯೆ ಪಡೆದು ತನ್ನಂದಮಂ ತಾನೆ ತನ್ನ
ತ್ತಣಿನಾದಿಬ್ರಹ್ಮನೇಕ ಕ್ಷಣದೊಳೆ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಸದ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂದಂ ೪೯೬

ದೊರೆಕೊಂಡ ಮಾಘ ಮಾಸಂ
ಬರೆ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶೀ ದಿನಂ ಸಮನಿಸೆ ತ
ತ್ಪುರುದೇವಂ ಮುಕ್ತಿ ವಧೂ
ವರತೆಯನಭಿಜಿನ್ಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ಕೈಕೊಂಡಂ ೪೯೭

ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಕಲ್ಯಾಣಂ

ಅಂತು ವೃಷಭೇಶ್ವರಂ ತ್ರಿಲೋಕ ಶಿಖರಿ ಶೇಖರಾಯಮಾನನೆನಿಸಿದೀಷತ್ ಪ್ರಾಗ್ಭಾರದ ಮೇಗಣ ಘನೋದಧಿ ಘನಾನಿಳ ತನುವಾತ ತ್ರಿತಯಭಾಗದೊಳ್ ಅವ್ಯಾಬಾಧಮನಂತ ಸುಖಾಂಬುಧಿ ನಿಳಯನುಮಾಗಿ ನೆಲಸಿರ್ದಂ. ಇತ್ತ ಚತುರ್ವಿಧ ದೇವ ನಿಕಾಯಮುಂ ಪುರುದೇವ ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಮಹಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಪೂಜಾ ನಿರ್ವರ್ತ ನಾಭಿಲಾಷಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಾಣ ಭೂಮಿಯನನೇಕ ಸುರಭಿ ಸುರತರು ಕುಸುಮ ಸುಗಂಧಾಕ್ಷತಂಗಳಿಂದಮರ್ಚಿಸಿ,

ಸ್ಫುರಿತಾಗ್ನೀಂದ್ರ ಕಿರೀಟ ಕೋಟಿ ಮಣಿ ಸಂಭೂತಾಗ್ನಿಯಿಂ ಚಂದನಾ
ಗುರು ಕರ್ಪೂರ ಲವಂಗ ಕುಂಕುಮ ಘೃತ ಕ್ಷೀರಾನಲ ದ್ರವ ಸಂ
ಕರ ಸಂಪರ್ಕದೊಳೆಯ್ದೆ ಪೆರ್ಚಿದುದಜಿಂ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೊಯ್ಯುದ್ದ ಭಾ
ಸುರದಿಂ ತತ್ಸುರ ರಾಜನಂದು ಪಿರಿದೊಂದುತ್ಸಾಹಮಂ ಮಾಡಿದಂ ೪೯೮

ಅಂತರ್ಚಿಸಿ, ಭಗವಚ್ಛರೀರ ಹೋಮ ಕುಂಡ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದೊಳ್ ಗಣಧರ ಶರೀರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕುಂಡಮನಿಱಿಸಿ, ತದಪರ ದಿಗ್ಭಾಗದೊಳ್ ಅನಗಾರ ಕೇವಳಿ ಹುತಾಶನ ಕುಂಡಮುಂ ಸ್ಥಾಪನಂಗೆಯ್ದು, ಆ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನ್ಯಾಹವನೀಯಾಭಿಧಾನ ಕುಂಡಂಗಳಿಂ ಕೊಂಡು ಲಲಾಟ ಕಂಠ ಭುಜಶಿಖರಯುಗಳ ಹೃದಯ ಪ್ರದೇಶದೊಳಂ,

ಭೂಪತಿಗಳೊಳ್ ಕಲ್ಯಾಣ ವಿ
ಭೂತಿಗಳೆಮಗಕ್ಕೆ ಬೇಗಮಿನ್ನೆಂದು ಮನೋ
ಜಾತ ಮಹೋತ್ಸಾಹರ್ ತ
ದ್ಭೂತಿಯಿನಿಟ್ಟರ್ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಮಂ ದಿವಿಜೇಂದ್ರರ್ ೪೯೯

ಅಂತು ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಂಗಳನಿಟ್ಟೊಸಗೆಯಿಂದೊಸಗೆ ಮಿಱುಗೊಂಡು,

ಆನಂದ ನಾಟಕಂ ಪರ
ಮಾನಂದಮನಂದು ಮಾಡೆ ದಿವಿಜಾಧೀಶರ್
ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಮ
ದೇನೆಂಬುತ್ಸವಮನಟ್ಟಿಯಿಂ ಮಾಡಿದರೋ ೫೦೦

ಭರತ ಶೋಕಾವೇಗಂ

ಆಗಳಾತ್ಮೀಯ ಗುರು ವಿಯೋಗ ಶೋಕಾನಳ ದಹ್ಯಮಾನ ಮಾನಸನಾಗಿರ್ದ ಭರತಪತಿಯ ಶೋಕಾವೇಗಮಂ ವೃಷಭಸೇನ ಗಣಾಗ್ರಣಿಗಳಿಂತೆಂದಾಱಿಸಿದರ್ :

"ಖಳ ಕರ್ಮಾಷ್ಟಕಮಂ ಪಡಲ್ವಡಿಸಿ ಸಂಸಾರಾಬ್ಧಿಯಂ ದಾಂಟಿ ನಿ
ಶ್ಚಳ ಸೌಖ್ಯಾಸ್ಪದಮಂ ತ್ವದೀಯ ಜನಕಂ ಕೈಕೊಂಡೊಡೀ ದೇವ ಸಂ
ಕುಳಮಿಂದ್ರಂಬೆರಸಾಡಿದಪ್ಪುದಿದಱೊಳ್ ನೀಂ ರಾಗಿಸಲ್ ತಕ್ಕುದೇ
ಕೊಳಕೊಳ್ವಯ್ ಜಡರಂತೆ ಶೋಕ ರಸಮಂ ಷಟ್ಖಂಡ ಧಾತ್ರೀಶ್ವರಾ ೫೦೧

ನಿನಗೆ ವೃಷಭೇಶ್ವರಂ ಲೋ
ಚನ ಗೋಚರನಿನ್ನೆವರೆಗಮಾಗಳ್ ನಿಂದಂ
ಮನು ಕುಲ ಲಲಾಮ ನೆಟ್ಟನೆ
ಮನದೊಳ್ ಕಡು ಸಾರೆಯಲ್ತೆ ಮುನ್ನಿಂದೀಗಳ್ ೫೦೨

ಭರತೇಶ್ವರ ನಾಮಪ್ಪೊಡೆ
ಚರಮಾಂಗರುಮಖಿಳ ಮಲ ವಿಲೇಪನದಿಂದಂ
ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರನೆಯ್ದಿದ
ಪರಮ ಪದಂ ನಮಗಮದುವೆ ನೆಲೆ ಪೆಱತುಂಟೇ ೫೦೩

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಜೀವಂಗಳ್ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮ ಪ್ರೇರಿತಂಗಳಾಗಿ ಚತುರ್ಗತಿ ಸಂಸಾರಂಗಳೊಳ್ ನಾನಾ ಶರೀರೋಪಾದಾನ ಪರಿತ್ಯಜನ ಪುರಸ್ಸರಂ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುಗುಂ. ಅದು ನಮ್ಮನಿಬರ ಭವಾವಳಿಯಿಂದೆ ನಮಗನುಭೂತ ಪೂರ್ವಂ. ಭವದೀಯ ಜನಕಂ ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರಂ,

ಭೋಗ ಕಾಂಕ್ಷೆಯೊಳ್ ಜಯವರ್ಮಂ ಬೞಿಕೆ ಮಹಾಬಳಂ ಲಲಿತಾಂಗಂ ವಜ್ರಜಂಘಂ
ಭೋಗ ಭೂಮಿಜಂ ಶ್ರೀಧರ ದೇವಂ ಸುವಿಧಿ ನರಾಧಿಪನಚ್ಯುತೇಂದ್ರಂ
ಸಾಗರಾಂತಂ ನೆಲನನಿತುಮಂ ಚಕ್ರದಿಂ ಬೆಸಕೈಸಿದ ವಜ್ರನಾಭಿ
ಯಾಗಿ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ತಾನಾದಿ ದೇವನಾದಂ ೫೦೪

ಮತ್ತಂ, ಧನಶ್ರೀಯುಂ ನಿರ್ನಾಮಿಕೆಯುಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾದೇವಿಯುಂ ಶ್ರೀಮತಿಯುಂ ಆರ್ಯೆಯುಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭದೇವನುಂ ಕೇಶವ ಮಹೀಶನುಂ ಅಚ್ಯುತ ಪತೀಂದ್ರನುಂ ಧನದತ್ತನುಂ ಅಹಮಿಂದ್ರನುಂ ಆಗಿ ಬಂದೀಗಳಾದಿ ದಾನ ತೀರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತಕ ಶ್ರೇಯಾಂಸನಾದಂ; ಅತಿಗೃಧ್ಧ ಮಹೀಶನುಂ ನಾರಕನುಂ ವ್ಯಾಘ್ರನುಂ

ಈಶಾನ ಕಲ್ಪಜನುಂ ಮತಿವರ ಮಂತ್ರಿಯುಂ ಅಧೋಗ್ರೈವೇಯಕ ದಿವಿಜನುಂ ಸುಬಾಹು ಮಹೀಪತಿಯುಂ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನುಂ ಅಹಮಿಂದ್ರನುಮಾಗಿ ಬಂದು ನೀನೀಗಳ್ ಭರತೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದಯ್; ನಾರಕನುಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನ ಸೇನಾ ನಾಯಕನುಂ ಭೋಗ ಭೂಮಿಜನುಂ ಕನಕ ಪ್ರಭಾಮರನುಂ ಲಲಿತಾಂಗದೇವ ಸಾಮಾನಿಕನುಂ ಪ್ರಭಂಕರನುಂ ವಜ್ರಜಂಘ ಸೇನಾಧೀಶ್ವರನಕಂಪನನುಂ ಅಧೋಗ್ರೈವೇಯಕನುಮಹಮಿಂದ್ರನುಂ ಮಹಾಬಾಹು ಮಹೀಪತಿಯುಂ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಜನುಮಾಗಿ ಬಂದು ಋಷಭೇಶ್ವರ ತನೂಜನೀಗಳ್ ಬಾಹುಬಲಿ ಕುಮಾರನಾದಂ; ದಿವಿಜನುಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನ ಮಂತ್ರಿಯುಂ ಭೋಗಭೂಮಿಜನುಂ ಕನಕ ಪ್ರಭಾಮರನುಂ ವಜ್ರಜಂಘ ಪುರೋಹಿತನಾನಂದನುಂ ಅಧೋಗ್ರೈವೇಯಕನುಮಹಮಿಂದ್ರನುಂ ಪೀಠನುಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧೀಶನುಮಾಗಿ ಬಂದು ನಾನೀಗಳ್ ವೃಷಭನಾಥಂಗೆ ಪ್ರಥಮ ಗಣಧರನಾದೆಂ.

ಭವ ವಾರಾಶಿಯೊಳಿಂತುಜೀವನಿವಹಂ ಬರ್ದುತ್ತುಮಿರ್ಕುಂ ಮಹೋ
ತ್ಸವಮಲ್ತೇ ಗುರುವಿಂತು ದಾಂಟಿದೊಡಿದಂ ಬೇಡೀ ವಿಷಾದಂ ನಿರ
ಸ್ತ ವಿವೇಕಂಬೊಲಿದೇಕೆ ಮೋಹಿಸಿದಪಯ್ ನೀಂ ಮಾಣ ಶಕ್ರಂಗೆ ವ
ಸ್ತುವಿವರ್ ನಿನ್ನವೊಲಾರ್ ಪೆಜರ್ ಭುವನದೊಳ್ ಷಟ್ಖಂಡಧಾತ್ರೀಶ್ವರಾ" ೫೦೫

ಎನೆ ದಾವ ದಗ್ಧಗಿರಿ ನೂ
ತನ ಜಳದ ಜಳಂಗಳಿಂದಮಾಱುವ ವೋಲ್ ಭೋಂ
ಕೆನೆ ಭರತನನಾಱಿಸಿದಂ
ಮುನಿ ವಿನುತ ಗಣಾಧಿನಾಥವಚನಾಮೃತದಿಂ ೫೦೬

೧೪ ಭರತದೀಕ್ಷಾಗ್ರಹಣಂ; ಭರತ ಪುರುತನಯ ಪರಮ ಸುಖಾವಾಪ್ತಿ

ಅಂತಪಗತ ಗುರು ಶೋಕ ವೇಗನಾಗಿ ಗಣಧರ ಚರಣ ಸರಸಿಜಂಗಳ್ಗೆಱಗಿ ತನ್ನ ಭೋಗತೃಷ್ಣೆಯಂ ತಾನೆ ತನ್ನ ಮನದೊಳ್ ನಿಂದಿಸುತ್ತುಂ ಮುಕ್ತ್ಯನುರಕ್ತ ಚಿತ್ತನಾಗುತ್ತುಂ ಬಂದಯೋಧ್ಯಾಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕು, ಕೆಲವು ದಿವಸಮಿರ್ದು, ಒಂದು ದಿವಸಂ ಪುರು ಪರಮೇಶ್ವರನ ದೂತನಂ ಕಾಣ್ಬವೊಲ್ ಕೆನ್ನೆಯ ನರೆಯಂ ಕಂಡು,

"ಹೇಯಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮುಪಾ
ದೇಯಂ ಪ್ರವ್ರಜ್ಯಮೆ"ಂದು ಮಾಣದೆ ರಾಜ್ಯ
ಶ್ರೀಯಂ ಕೊಟ್ಟಂ ಮುಕ್ತಿ
ಶ್ರೀಯಂ ಬಗೆದರ್ಕಕೀರ್ತಿಗಾ ಭರತೇಶಂ ೫೦೭

ಅಂತು ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯನಾಗಿ ಕೈಳಾಸ ಶೈಲಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಭಗವದಾದಿ ಭಟ್ಟಾರಕರ ನಿರ್ವಾಣ ಭೂಮಿ ಸಮೀಪ ಸ್ಥಿತ ವಿಶಾಲ ಸ್ಫಟಿಕ ಶಿಲಾತಳಾ ರೂಢನುತ್ತರಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಸಿದ್ಧಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಂ ತ್ರಿಜಗದ್ಗುರುವೇ ಗುರುವೆಂದು ತತ್ಪದ ಸರಸಿಜ ಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣನಾಗಿ,

ಶ್ರೀನಾರೀಪತಿ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೊಳಲೊಡಂ ಭೋಂಕಲ್ ಮನಃಪರ್ಯಯ
ಜ್ಞಾನಂ ಪುಟ್ಟಿದುದಂತು ಪುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ್ಕಂತರ್ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಭ
ವ್ಯಾನಂದಪ್ರದಮಿಂದ್ರ ವೃಂದ ಕೃತ ಕಲ್ಯಾಣಾಸ್ಪದಂ ಕೇವಲ
ಜ್ಞಾನಂ ಪುಟ್ಟಿದುದಿಂತು ಭವ್ಯತೆ ಜಗಕ್ಕಾಶ್ಚರ್ಯಮಾಯಿತ್ತೆಸನಾ ೫೦೮

ನರಲೋಕಮೊಂದೆ ಮುನ್ನಿನ
ಚರಣಾಬ್ಜಕ್ಕೆಱಗೆ ನೆಗಟ್ದಿ ಕೇವಳ ಬೋಧಂ
ದೊರೆಕೊಳೆ ಸುರನರಲೋಕಂ
ಚರಣಾಬ್ಜಕ್ಕೆಱಗೆ ಭರತಯತಿಪತಿ ನೆಗಟ್ದಂ ೫೦೯

ಅಂತು ದೇವ ಮಾನವ ಪರಿಷತ್ಪರಿವೃತನಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಂ ಗಳೊಳೊಂದು ಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಂಬರಂ ಧರ್ಮಾಮೃತಾಂಬು ಸೇಕದಿಂ ವಿನೇಯ ಜನ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ಪರಂಪರೆಯುಂ ಮಾಡಿ, ಕೈಳಾಸಶೈಲ ಶಿಖರಾಲಂಕಾರ ನಿರುದ್ಧ ಯೋಗನುಂ ಅಪಗತ ಯೋಗ ಗುಣಸ್ಥಾನನುಂ ಚತುರ್ಥ ಧ್ಯಾನಾನಳ ದಗ್ಧ ಶೇಷಾಶೇಷ ಕರ್ಮೇಂಧನನುಮಾಗಿ,

ಪರಮ ಶ್ರೀ ಸಂತತಾವಾಸದೊಳಖಿಳ ಸುಖ ಸ್ವಚ್ಛ ಸಂಪನ್ನ ತೋಯಾ
ಕರದೊಳ್ ಶಶ್ವದ್ಗುಣಾಂಭೋರುಹ ವಿಳಸನ ವಿಭ್ರಾಜಿಯೊಳ್ ಸಿದ್ಧಹಂಸೋ
ತ್ಕರಲೀಲಾ ರಮ್ಯದೊಳ್ ಸಂದಮೃತ ನಿಳಯ ನೀರೇಜಿನೀ ಷಂಡದೊಳ್ ಸೌಂ
ದರ ಕೇಳೀ ಹಂಸನಾದಂ ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ ೫೧೦

ಭರತ ಯತಿಪತಿಯ ತದನಂ
ತರಮೊಳ್ ತದ್ವೃಷಭಸೇನ ಗಣನಾಥ ಪುರ
ಸ್ಸರ ಪುರುತನಯರ್ ಕ್ರಮದೊಳ್
ಪರಮ ಸುಖಾಸ್ಪದಮನನಿಬರುಂ ಕೈಕೊಂಡರ್ ೫೧೧

೧೫ ಉಪಸಂಹಾರಂ

ಶಕ ವರ್ಷಮೆಂಟು ನೂಱ
ಕ್ಕೆ ಕಡೆಯೊಳಱುವತ್ತು ಮೂಱು ಸಂದಂದು ಜಗತ್

ಪ್ರಕಟ ಪ್ಲವ ಸಂವತ್ಸರ
ದ ಕಾರ್ತಿಕಂ ಮುದಮುನೀಯೆ ನಂದೀಶ್ವರದೊಳ್ ೫೧೨

ಸಿತ ಪಕ್ಷದ ಪಂಚಮಿ ದಿನ
ಪತಿ ವಾರಂ ಶುಭದ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದೊಳ್
ನ್ವಿತಮಾಗೆ ನೆಗಟ್ದುದೀ ಮತ್
ಕೃತಿ ಜಗದೊಳ್ ಪ್ರದಿಮು ಸಾಗರಾಂತ ಕ್ಷಿತಿಯುಂ ೫೧೩

ತ್ರಿದಶ ಸ್ತುತ್ಯಮಿದಾದಿದೇವ ಚರಿತಂ ಕರ್ಣಾಮೃತ ಸ್ಯಂದಿಯು
ಕ್ಕಿದು ಭವ್ಯಾವಳಿಗೆಂದು ಪೇಟಿಸಿ ಬುಧರ್ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಕ್ಕಮಾ
ಸ್ಪದಮುಪ್ಪಾದಿ ಪುರಾಣ ವಸ್ತುಕೃತಿಯುಂ ಪೇಟ್ದುಂ ಜಿಡಂಗಪ್ಪ ಮಾ
ರ್ಗದೊಳಂ ದೇಸಿಯೊಳಂ ಪೊದಟ್ದಿಸೆಸಿಸಂ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯಂ ೫೧೪

ರಸ ಭಾವೋಪೇತ ಧರ್ಮಾಮೃತ ರಸ ಮಯದೊಳ್ ಘೋರ ಸಂಸಾರ ನಾನಾ
ವ್ಯಸನ ವ್ಯುಚ್ಛಿತ್ತಿಯೊಳ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜನ ಜನಿತಾನಂದದೊಳ್ ಹೃದ್ಯ ವಿದ್ಯಾ
ರಸದೊಳ್ ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯ ವಿರಚಿತದೊಳ್ ವಾಗ್ವಧೂಮುದ್ರೆಯೊಳ್ ಮು
ದ್ರಿಸಿ ಸಿಂದತ್ತಾದಿತೀರ್ಥೇಶ್ವರನ ಚರಿತದೊಳ್ ವಾಕ್ಯಮಾಣಿಕ್ಯ ಕೋಶಂ ೫೧೫

ಭಾಸುರ ದೇವ ಕೋಟಿ ವಿಭುವಪ್ಪ ಮಹರ್ಧಿಕನಪ್ಪ ವಾಸವಂ
ಗಾಸನ ಕಂಪಮಂ ಪಡೆದು ತೀರ್ಥಕರತ್ವಮನಿತ್ತ ನಶ್ವರಾ
ವಾಸಮನೆಯ್ದಿಸಲ್ಕಿದುವೆ ಷೋಡಶ ಭಾವನೆಯಿಂದೆ ಷೋಡಶಾ
ಶ್ವಾಸಮನೆಯ್ದೆ ಭಾವಿಸುಗೆ ಭವ್ಯರನಂತ ಸುಖಾಭಿಲಾಷಿಗಳ್ ೫೧೬

ಇದು ದೇವೇಂದ್ರ ಮುನೀಂದ್ರ ವಂದ್ಯ ಪರಮ ಜಿನೇಂದ್ರ ಮುಖ ಚಂದ್ರ
ವಾಕ್ಚಂದ್ರಿಕಾ ಪ್ರಸರ ಪ್ರಸಾದೋದೀರ್ಣ ಸೂಕ್ತಿ ಕಲ್ಲೋಲ
ಮಾಲಾಕೀರ್ಣ ಕವಿತಾ ಗುಣಾರ್ಣವ ಪ್ರಣೀತಮ
ಪ್ಪಾದಿಪುರಾಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಯಾವ ಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು (20) ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅರಾಬಿಕ್ ಅಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಕಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಅಂಕಿ ಆ ಮಾತು ಬರುವ ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಚನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆ ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪದ್ಯ ಆದಮೇಲೆ ಬರುವ ವಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಅ

ಅಂಗ ೪೪೬ ವ ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರ (ಪು 20)

ಅಚ್ಯುತಕಲ್ಪ ೫೪ ವ ೧೬ನೆಯ ಸ್ವರ್ಗ (ಪು 52)

ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟ ಗುಣ ೪೩ (ಗುಣ ನೋಡಿ)

ಅಣುವ್ರತ ೮೯ ವ (ಪು. 43)

ಅಧರ್ಮ ೨೭೫ ವ ಷಡ್ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು (ಪು. 27)

ಅನಗಾರ ಕೇವಳಿ ೪೯೪ವ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಪೊಂದಿದವನು ಕೇವಲಿ. ಕೇವಲಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅನಗಾರಿಗಳೇ, ಎಂದರೆ ಮನೆತೊರೆದವರೇ. ಆದರೂ ಅವರನ್ನು ತೀರ್ಥಂಕರ ಕೇವಲಿ, ಗಣಧರ ಕೇವಲಿ ಮತ್ತು ಅನಗಾರ ಕೇವಲಿಗಳೆಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೀರ್ಥಂಕರರ ಗಣಧರರೂ ಅಲ್ಲದ ಉಳಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೇವಲಿಗಳೇ ಅನಗಾರ ಕೇವಲಿಗಳು.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪೊಂದಿದವರು ಅನಗಾರ ಕೇವಲಿಗಳು—ಎಂದೂ ವಿವರಿಸುವುದುಂಟು.

ಅನಶ್ವರಾಸ್ಪದ ೪೯೫ ಶಾಶ್ವತ (ಸುಖ) ಸ್ಥಾನ, ಮುಕ್ತಿ.

ಅನಂತಚತುಷ್ಟಯ ೨೫೭ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ಅನಂತಸುಖ—ಈ ನಾಲ್ಕು.

ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ೩೩, ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ೯೫ ವ (ಪು. 37)

ಅಂತರಾಯ ಪಂಚಕ ೨೫೬ ವ ಐದು ವಿಘ್ನಗಳು : ೧ ದಾನಾಂತರಾಯ—ದಾನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಯಾದ ಕರ್ಮ. ೨ ಲಾಭಾಂತರಾಯ—ಲಾಭಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಯಾದ ಕರ್ಮ. ೩ ಭೋಗಾಂತರಾಯ ಭೋಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು. ೪ ಉಪಭೋಗಾಂತರಾಯ—ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಭೋಗಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆಗೆ ಉಪಭೋಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಯಾದ ಕರ್ಮ ಉಪಭೋಗಾಂತರಾಯ. ೫ ವೀರ್ಯಾಂತರಾಯ—ಅನಂತವೀರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಕರ್ಮ.

ಅಭವ್ಯ ೨೩ ವ (ಪು. ೫೫)

ಅರ್ಹತ್-ಸಿದ್ಧ-ಆಚಾರ್ಯ-ಉಪಾಧ್ಯಾಯ-ಸರ್ವಸಾಧುಗಳ್ ೬ ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು (ಪು. 44)

ಅವಧಿಬೋಧ ೮೫ ವ ಅವಧಿಜ್ಞಾನ (ಪು.42)

—ಜ್ಞಾನಿ ೪೯೪ವ ಅವಧಿಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು.

ಅವಸರ್ಪಿಣಿ ೯೬ ವ ಕಾಲವಿಭಾಗ (ಪು. 28)

ಅಷ್ಟಮಂಗಳ ೧೨೧ವ ಛತ್ರ, ಧ್ವಜ, ಕಲಶ, ಚಾಮರ, ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಕ (ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನಿಡುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರೆ), ಭೃಂಗಾರ (ಗಿಂಡಿ), ಕನ್ನಡಿ, ಬೀಸಣಿಗೆ—ಈ ಎಂಟು ಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳು.

ಅಹಮಿಂದ್ರ ೯೧ ವ ಕಲ್ಪಾತೀತ ವಿಮಾನಗಳ ದೇವತೆ (ಪು. 52)

ಆ

ಆಚಾರ 2 ಇವು ಐದು: ೧ ದರ್ಶನಾಚಾರ—ತೀವ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ೨ ಜ್ಞಾನಾಚಾರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೩ ಚಾರಿತ್ರಾಚಾರ—ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೪ ತಪ ಆಚಾರ—ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿಯಾಗುವುದು. ೫ ವೀರ್ಯಾಚಾರ ಆತ್ಮಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಆರ್ಯ ೭೦ ವ ಭೋಗಭೂಮಿ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆರ್ಯರೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವರು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಅವಳಿ ಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಸೀನು ಆಕಳಿಸಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಯವರ ಆರೈಕೆಯಿಲ್ಲದೆಯೆ ಬೆಳೆದು ೪೯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಯೌವನವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ಅವರು ದಂಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುತ್ತ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ.

ಭರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ಭೋಗಭೂಮಿಸ್ಥಿತಿಯಿತ್ತು. ಆಗ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೂ ಆರ್ಯರೆಂದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಕಾಲ ಬದಲಿಸಿ ಕರ್ಮಭೂಮಿ ಸ್ಥಿತಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ೧೪ ಮಂದಿ ಮನುಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದರು.

ಆರ್ಯಷಟ್ಕರ್ಮಂಗಳ್ ೪೬೩ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆರು ಕರ್ಮಗಳು. ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಆರು ಕರ್ಮಗಳು; ೧ ಇಜ್ಯಾ—ಪೂಜೆ. ೨ ವಾರ್ತೆ—ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ೩ ದತ್ತಿ—ದಾನ. ೪ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ—ಅಧ್ಯಯನ. ಅಧ್ಯಾಪನ. ೫ ಸಂಯಮ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ೬ ತಪಸ್ಸು.

ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಆದಿನಾಥ ವಿಧಿಸಿದ ಆರು ಕರ್ಮಗಳು: ೧ ಅಸಿ—ಸೇವಾಕರ್ಮ. ೨ ಮಷಿ—ಬರವಣಿಗೆ. ೩ ಕೃಷಿ—ಭೂವ್ಯವಸಾಯ. ೪ ವಿದ್ಯೆ—ಶಾಸ್ತ್ರೋಪಜೀವನ. ೫ ವಾಣಿಜ್ಯ—ವ್ಯಾಪಾರ. ೬ ಶಿಲ್ಪ—ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮೊದಲಾದುವು.

ಆರ್ಯಿಕಾ ೪೯೪ ವ (ಪು. 43)

ಆರ್ಹಂತ್ಯ ೨೧೬ ಅರ್ಹಂತನ ಸ್ಥಿತಿ, ಅರ್ಹತ್ಪದವಿ.

ಆವಶ್ಯಕ ೫ ನಿತ್ಯವೂ ನಡಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು (ಪು. 45)

ಆಸನ ಕಂಪ ೧೧೧ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದಾಗ, ತೀರ್ಥಂಕರರ ಅವತಾರವಾದಾಗ ಮತ್ತು ಇಂಥ ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸೂಚನೆಗಾಗಿ ಇಂದ್ರನ ಪೀಠ ಅಲುಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇಂದ್ರ ಅವಧಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಆಸ್ರವ ೨೭೫ ವ ಒಂದು ತತ್ತ್ವ (ಪು. 34)

ಈ

ಈರ್ಯಾಗೋಚರಂ ಶುದ್ಧಿ ೨೪೨ ಈರ್ಯಾಸಮಿತಿ (ಪು. 36)

ಈಶಾನ ಕಲ್ಪ ೩೪ ವ ಎರಡನೆಯ ಸ್ವರ್ಗ (ಪು. 52)

ಈಷತ್ ಪ್ರಾಗ್ಭಾರ ೪೯೭ ವ (ಪು. 52)

ಉ

ಉತ್ತರ ಕುರು ೭೩ ವ (ಪು. 50)

ಉಪಶಾಂತ ಗುಣಸ್ಥಾನ ೧೨ ಹ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಗುಣ ಸ್ಥಾನ (ಪು. 34)

ಉಪಾಸಕ ೪೯ ವ ಜೈನ ಗೃಹಸ್ಥ

ಉಪಾಸಕಾಧ್ಯಯನ ೪೬೩ವ ಉಪಾಸಕರ (ಎಂದರೆ, ಗೃಹಸ್ಥ ಶ್ರಾವಕರ) ಆಚಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಭಾಗ; ಅಂಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯದು (ಪು. 20)

ಋ

ಋದ್ಧಿ ೧೦ ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಮಹಿಮೆ.

೧ ಔಷಧರ್ಧಿ—ಮುನಿಯ ಬೆವರು, ಉಗುಳು ಮುಂತಾದವೂ ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಕವಾದ ಔಷಧವಂತಾಗುವ ಮಹಿಮೆ. ೨ ರಸರ್ಧಿ—ಬೇಕಾದಾಗ ಅಮೃತ ರಸಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ರವಿಸುವ ಶಕ್ತಿ. ೩ ಬಲರ್ಧಿ—ಅಮಿತವಾದ ಮನೋಬಲ ವಾಗ್ಬಲ ಕಾಯಬಲಗಳುಂಟಾಗುವುದು ೪ ಅಕ್ಷೀಣಾವಸಥ ಋದ್ಧಿ—ಮುನಿ ಇರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಬಂದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ಥಳವಿರುವ ಮಹಿಮೆ. ೫ ಅಕ್ಷೀಣಮಹಾನಸ ಋದ್ಧಿ—ಮುನಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಕಡಮೆಯಾಗದಿರುವ ಮಹಿಮೆ.

[ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಐದು ಋದ್ಧಿಗಳ ವಿವರಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಋದ್ಧಿಗಳು ಏಳು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಅವು ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ೧ ಬುದ್ಧಿ ಋದ್ಧಿ—ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು. ೨ ತಪರ್ಧಿ—ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಮಹಾತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ. ೩ ಔಷಧರ್ಧಿ. ೪ ರಸರ್ಧಿ (ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯ ಅಕ್ಷೀಣ ಮಹಾನಸ ಋದ್ಧಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರುತ್ತದೆ). ೫ ಬಲರ್ಧಿ. ೬ ಜ್ಞಾನರ್ಧಿ—ಐದು ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವುದು. ೭ ಚಾರಣರ್ಧಿ—ಆಕಾಶ. ನೀರು ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದು]

ಏ

ಏಕತ್ವ ೨೯ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲೊಂದು (ಪು. 37)
ಏಕಾದಶ ನಿಳಯ ೪೯ ವ ಗೃಹಸ್ಥರ ಹನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಗಳು (ಪು. 43)

ಕ

ಕರ್ಮ

ಕರ್ಮಾಷ್ಟಕ ೫೦೧ (ಪು. 32)

ಕರ್ಮನಿರ್ಜರೆ ೧೨ (ಪು. 38)

ಕರ್ಮಪ್ರಕೃತಿ (ಗಳ ನಿರ್ಮೂಲೋಚ್ಛಿತ್ತಿ) ೨೭೫ ವ ಕರ್ಮಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವುದು (ಪು. 38)

ಕಲ್ಪ ೩೪ ವ ಸ್ವರ್ಗ (ಪು. 52)

ಕಲ್ಪಜ ೪೨ ಕಲ್ಪವೆಂಬ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇವತೆ.

ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ೪೪ ವ. ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಿಪ ೨೪೯. ಕಲ್ಪಾವನಿಜ ೯೬ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಭೋಗ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ. ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಎಂದರೆ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ ಮರಗಳು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಬಗೆ: ೧ ಮದ್ಯಾಂಗ ಎಂಬುದು ಉತ್ತಮ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ೨ ಭೂಷಣಾಂಗ ವೃಕ್ಷ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ೩ ವಸ್ತ್ರಾಂಗ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ. ೪ ತೂರ್ಯಾಂಗ ನಾನಾ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನೂ. ೫ ಮಾಲ್ಯಾಂಗ ತೆರ ತೆರದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ ೬ ಗೃಹಾಂಗ ವಾಸಕ್ಕೆ ಮನೆಗಳನ್ನೂ. ೭ ಭಾಜನಾಂಗ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ೮ ಭೋಜನಾಂಗ

ಅಮೃತಮಯವಾದ ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ. ೯ ಜ್ಯೋತಿರಂಗ ಬೆಳಕನ್ನೂ. ೧೦ ದೀಪಾಂಗ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬೇಕಾದ ದೀಪಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭೋಗ ಭೂಮಿಜರೂ ಕಲ್ಪವಾಸಿಗಳೂ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಸುಖಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಕಲ್ಪ ೩೪೩ ಒಂದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿ. ಒಂದು ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿ—ಎರಡೂ ಸೇರಿದಷ್ಟು ಕಾಲ (ಪು. 28)

ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ ೮ ಇವರು ರಚಿಸಿದ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಶಲಾಕಾ ಪುರುಷ ಪುರಾಣದ ಆಧಾರದಿಂದ ಜಿನಸೇನಾ ಚಾರ್ಯರು ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೫೦೦ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. (ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆ)

ಕಷಾಯ (ಮಾನ—) ೪೪೮ವ (ಪು. 35)

ಕಾಲ ಲಬ್ಧಿ ೭೦ವ (ಪು. 55)

ಕಿಲ್ಬಿಷಂಗಳ್ (ಎಂಟುಂ—)೨ ಎಂಟು ದೋಷಗಳು; ಘಾತಿ ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು.

ಕೇವ ಜ್ಞಾನ-ಕೇವಲ ಬೋಧ ೫೩ ವ (ಪು. 42)

ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯೊಸಗೆ ೫೩ ವ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಕಲ್ಯಾಣ (ಪು. 59)

ಕೇವಳಿ ೧೮ ವ, ಕೇವಳ ಜ್ಞಾನಿ ೪೯೪ ವ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪೊಂದಿದವನು.

ಕೈವಲ್ಯ ಬೋಧೋದಯ ೨೫೯ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟುವುದು.

ಕೈವಲ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ೨೫೭ ಕೇವಲಿ ಪದವಿ.

ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ೪೯೫ ವ, ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಗ್‌ದೃಷ್ಟಿ ೨೫೬ ವ ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ. ಸಮ್ಯಙ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧ. ಜೀವನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆಂದೂ. ಮಿಶ್ರರೂಪವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಯುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಯಙ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆಂದೂ. ಆ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆ ಚಲಮಲಿನ ರೂಪ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಈ ಮೂರು ಕರ್ಮಗಳ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕಷಾಯಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಕ್ಷಾಯಿಕಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವುಳ್ಳವನೇ ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ.

ಗ

ಗಣಧರ ದೇವರು ೪೯೪ ವ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಶಿಷ್ಯಗಣದ ಮುಂದಾಳುಗಳು; ಪ್ರಧಾನ ಶಿಷ್ಯರು.

ಗಣಿನೀ ೨೭೭ ವ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸಿದ ಸಾಧ್ವೀಗಣದ ಮುಂದಾಳಾದವಳು.

ಗತಿ ೮೬, ಗತಿಚತುಷ್ಟಯ ೨೦೬. ಚತುರ್ಗತಿ ೩೫೪. ಚತುರ್ಗತಿ ಸಂಸಾರ ೫೦೩ ವ (ಪು. 23)

ಗರ್ಭಾವತರಣ ಮಂಗಳ ೧೦೫ (ಪು. 58)

ಗಾರ್ಹಪತ್ಯದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನ್ಯಾಹವನೀಯಾಭಿಧಾನ ಕುಂಡಂಗಳಿಂ ೪೯೮ ವ ತೀರ್ಥಂಕರ. ಗಣಧರ. ಉಳಿದ ಕೇವಲಿಗಳು—ಇವರನ್ನು ದಹಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿ. ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ. ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿ ಕುಂಡಗಳೆಂದು ಹೆಸರು.

ಗುಣಂ (—ಎಂಟುಂ) ೨. ಅಷ್ಟಗುಣಂಗಳ್ ೨೫೬ ವ ಮುಕ್ತಜೀವರಿಗಿರುವ ಎಂಟು ಗುಣಗಳು: ೧ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ೨ ಅನಂತದರ್ಶನ ೩ ಅನಂತಜ್ಞಾನ. ೪ ಅನಂತವೀರ್ಯ. ೫ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ. ೬ ಅವಗಾಹಿತ್ವ. ೭ ಅವ್ಯಾಬಾಧತ್ವ, ೮ ಅಗುರು ಲಘುತ್ವ (೪೯೫ ವ ನೋಡಿ). (ಪು. 33)

ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಗುಣ ೪೩ ಅಣಿಮಾ. ಮಹಿಮಾ. ಲಘಿಮಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯ. ಈಶಿತ್ವ. ವಶಿತ್ವ. ಕಾಮ ರೂಪಿತ್ವ—ಈ ಎಂಟು ಗುಣಗಳು. ಅಣುವಿನಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅಣಿಮಾ.

ಪರ್ವತದಂತೆ ಮಹದ್ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಮಹಿಮಾ. ಹತ್ತಿಯಂತೆ ಹಗುರವಾಗುವ ಶಕ್ತಿ ಲಘಿಮಾ. ಇಷ್ಟವಾದದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಥವಾ ತಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೆ ಮೇರು ಶಿಖರ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆಯೂ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಭೂಮಿಯೊಳಗೂ ಸಂಚರಿಸುವ ಅಥವಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಗಮ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಈಶಿತ್ವವೆಂದೂ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಗೆ ವಶಿತ್ವವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾಮರೂಪಿತ್ವ. ಇವು ಎಂಟೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಕ್ರಿಯಾ ಋದ್ಧಿಗಳು. ಇವು ತಪೋಬಲದಿಂದ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಷಡ್ಗುಣಂಗಳ್ ೨೨೮ ರಾಜರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಆರು ಬಗೆಯ ನಡವಳಿಕೆಗಳು : ೧ ಸಂಧಿ, ೨ ವಿಗ್ರಹ—ಯುದ್ಧ, ೩ ಯಾನ—ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗುವುದು, ೪ ಆಸನ—ಪಾಳೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಕೂರುವುದು. ೫ ದ್ವೈಧೀ ಭಾವ—ತನ್ನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುವುದು, ೬ ಸಂಶ್ರಯ—ಹೆಚ್ಚು ಬಲಶಾಲಿಯಾದವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು.

ಮೂವತ್ತಾರುಂ ಗುಣಂಗಳ್ ೩ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮೂವತ್ತಾರು ಗುಣಗಳುಂಟು: ದ್ವಾದಶ ತಪಸ್ಸುಗಳು (೧೨), ದಶಧರ್ಮಗಳು (೧೦) ಷಡಾವಶ್ಯಕಗಳು (೬), ಪಂಚಾಚಾರಗಳು (೫). ತ್ರಿಗುಪ್ತಿಗಳು (೩)—ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ೩೬ (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.)

ಗುಣವ್ರತ ೮೯ ವ (ಪು. 49)

ಗುಣಸ್ಥಾನ ೯೫ ವ (ಪು. 34)

ಗುಪ್ತ್ಯಾದಿಗಳ್ ೨೬೫ ವ (ಪು. 37)

ಗುರುಪಂಚಕ ೫೨ ವ. ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು (ಪು. 44)

ಗ್ರಹಯುದ್ಧ ೪೦೫ ವ. ಕುಜಾದಿ ಗ್ರಹಗಳು ಚಂದ್ರನೊಡನೆ ಸೇರಿದರೆ ಸಮಾಗಮವೆಂದೂ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿದರೆ ಯುದ್ಧವೆಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆ (ಮೈಸೂರು ಪಂಚಾಂಗ)

ಗ್ರೈವೇಯಕ (ಅಧೋ) ೯೧ ವ ಗ್ರೈವೇಯಕ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನವು (ಪು. 52)

ಗಂಗಾ ಕೂಟ ೩೪೯ ವ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶಿಖರ (?)

ಗಂಧ ಕುಟಿ ೨೬೦ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರನು ಕುಳಿತು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಮಧ್ಯ ಮಂಟಪ.

ಘ

ಘನೋದಧಿ ಘನಾನಿಳ ತನುವಾತ ೪೯೭ ವ ಲೋಕವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಮೂರು ಗಾಳಿಯ ಸುತ್ತುಗಳು (ಪು. 48)

ಘಾತಿ ೨೫೭, ಘಾತಿ ಚತುಷ್ಕಂ ೪೯೫ ವ (ಪು. 32)

ಚ

ಚಕ್ರಧರ ೬೧ ವ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಚಕ್ರರತ್ನ ೫೩ ವ (ಪು. 60)

ಚತುರಂಗ ಬಲ ೬೬೪, ಚತುರ್ಬಲ ೨೯೧ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳು—ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಡೆಗಳುಳ್ಳ ದಂಡು.

ಚತುರ್ಥ ಧ್ಯಾನ ೧೦೯ ವ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಶುಕ್ಲ ಧ್ಯಾನ (ಪು. 39)

ಚತುರ್ನಿಕಾಯಾಮರರ್ ೧೦೬ ವ (ಪು. 25)

ಚತುರ್ವಿಧಾಹಾರ ಶರೀರ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ೩೧ ವ ಅನ್ನ, ಪಾನ, ಖಾದ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ—ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ ಶರೀರಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆಯುವುದು.

ಚರ ೭೦ ವ ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಜೀವ ಸತ್ತು ಬೇರೊಂದು ಜನ್ಮ ಎತ್ತಿರುವಾಗ 'ಹಿಂದೆ ಇಂಥವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ' ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ 'ಚರ' ಎಂಬ ಮಾತು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಶಾರ್ದೂಲಚರನಪ್ಪ' ಎಂದರೆ, 'ಹಿಂದೆ ಶಾರ್ದೂಲನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ' ಎಂದರ್ಥ.

ಚರಮಾಂಗ ೩೧೮, ಚರಮ ದೇಹಧಾರಿ ೪೧೫ ವ ಕೊನೆಯ ದೇಹ ಧರಿಸಿದವನು. ಆ ದೇಹ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಹುಟ್ಟದೆ ಮುಕ್ತನಾಗುವವನು.

ಚರ್ಯಾ ೬೯ ವ ಮುನಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ತಿರುಗುವುದು, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ.

ಚಾರಣ ೨೭ ವ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮುನಿ.

ಚೈತ್ಯ ೨೩ ವ ಜಿನಮಂದಿರ; ಜೈನ ದೇವಾಲಯ.

ಜ

ಜಗತ್ತ್ರಯಾಂತಸ್ಸ್ಥಿತನರಕಪ್ರಸ್ತಾರಭವನ ವ್ಯಂತರಾವಾಸಾಸಂಖ್ಯಾತದ್ವೀಪಾಬ್ಧಿತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಸ್ವರ್ಗಪಟಲಂಗಳುಮಂ ೨೭೫ ವ ಲೋಕಾಕಾರ ವಿವರಣೆ ನೋಡಿ (ಪು. 25, 46–52)

ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ ೧೧೧ ವ (ಪು. 58)

ಜ್ಞಾನ ಚತುಷ್ಟಯ ೨೬೨ ವ, ಚತುರ್ಜ್ಞಾನ ೨೨೫ ಮತಿ, ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ, ಮನಃ ಪರ್ಯಾಯ–ಎಂಬ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಜ್ಞಾನಗಳು (ಪು. 411)

ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಪಂಚಕ ೨೫೬ ವ ಐದು ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಐದು ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳು (ಪು. 32, 41)

ಜಿನಕಲ್ಪಿತ ೨೫೫ ವ ಪಂಚ ಮಹಾವ್ರತಗಳು, ಪಂಚ ಸಮಿತಿಗಳು, ತ್ರಿಗುಪ್ತಿಗಳು–ಇವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವುದು, ಪರೀಷಹ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಜಿನಕಲ್ಪಿತಾಚರಣ.

ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯ ೧೦ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಮೊದಲ ಭಾಗವಾದ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಮೋಘವರ್ಷನಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ತ

ತಪಂ ೧೯ ತಪಸ್ಸು. ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆ (ಪು. 39)

ತಮಿಸ್ರ ಗುಹಾ ೩೯ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ 'ಕತ್ತಲೆಯ ಗವಿ'. ಇದರ ಮೂಲಕವೇ ಉತ್ತರ ಭರತಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. (ಪು. 61)

ತೀರ್ಥಂಕರ, ಚಕ್ರಧರ, ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ ಕಥಾ—೨೭೫ ವ ಶಲಾಕಾಪುರುಷ ಚರಿತ್ರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ (ಪು. 53)

ತ್ರಿಲೋಕಶಿಖರಿ ಶೇಖರನ್ ೬೯ ವ ಲೋಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವವನು: ಸಿದ್ಧಶಿಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಸಿದ್ಧ.

ತ್ರಿಸಾಕ್ಷಿಕನಾಗಿ ೨೨೧ ವ ಆತ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ಸಿದ್ಧರು ಈ ಮೂವರು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ.

ದ

ದತ್ತಿ (ಚತುರ್ವಿಧಮಪ್ಪ—) ೪೬೩ ವ ದಾನ. ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ: ೧ ದಯಾದತ್ತಿ—ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಭಯ ಕೊಡುವುದು. ೨ ಸಮದತ್ತಿ—ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಕನ್ಯಾದಿ ದಾನ ಮಾಡುವುದು. ೩ ಪಾತ್ರದತ್ತಿ—ಯತಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ೪ ಸಕಲ ದತ್ತಿ—ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಧನಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವುದು.

ದಮ ೧೯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಯೆ ೧೯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಟ್ಟು, ಅವಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಮಾಡದಿರುವುದು,

ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯ ತ್ರಿಕ ೨೫೬ ವ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ ಕಾಣದಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೂರು ಮೋಹನೀಯ (ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ) ಕಾರಣಗಳು ; ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಸಮ್ಯಙ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಪ್ರಕೃತಿ (ಪಂಪ.)

ದರ್ಶನ ರತ್ನ ೮೧ ಮೊದಲನೆಯ ರತ್ನ. ಸರಿಯಾದ ಕಾಣ್ಕೆ, ನಂಬುಗೆ (ಪು. 40)

ದೇವ ನಿಕಾಯ ೮೫ ವ (ಪು. 25)

ದೇವೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರ ೯ ಪಂಪನ ಗುರು. ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿ, ರಾಜಪೂಜಿತನಾದವನು.

ಧ

ಧರ್ಮ ೧೯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಉತ್ತಮ ನಡವಳಿಕೆ.

ಧರ್ಮ ೨೭೫ ವ ಷಡ್ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು (ಪು. 27)

ಧ್ಯಾನ ೨೫೮ (ಪುಟ. 39)

ನ

ನಮಸ್ಕಾರ ಮಂತ್ರ ೪೮ (ಪು. 46)

ನರಕ ೮೫ ವ (ಪು. 48)

ನಿಕಾಯ ೧೦೬ ವ ಗುಂಪು, ತಂಡ, ದೇವನಿಕಾಯ (ಪು. 25)

ನಿಧಿ ೪೪೫ (ಪು. 60)

ನಿರ್ಜರಾ ೨೭೫ ವ, ಕರ್ಮ ನಿರ್ಜರೆ ೧೨ ಒಂದು ತತ್ತ್ವ (ಪು. 38)

ನಿರ್ಯಾಪಕಾಚಾರ್ಯ ೩೧ ವ ನಿರ್ಯಾಪಕ ಎಂದರೆ ಹಡಗು ನಡೆಸುವ ಕರ್ಣಧಾರ. ಅವನಂತೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದ ಆಚಾರ್ಯನೆ ನಿರ್ಯಾಪಕಾಚಾರ್ಯ.

ನಂದೀಶ್ವರ ೫೧೨, ನಂದೀಶ್ವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆ ೪೨ ವ ಆಷಾಢ, ಕಾರ್ತಿಕ, ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ಎಂಟೆಂಟು ದಿನ ದೇವತೆಗಳು ನಂದೀಶ್ವರ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ (ಪು. 59) ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜಿನಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ. ಆ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತರು ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪೂಜೆಗೆ, ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ, 'ನಂದೀಶ್ವರ ಅಷ್ಟಾಹ್ನಿಕ ಮಹ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದೇ 'ನಂದೀಶ್ವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆ'. ಆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವ ಕಾಲಗಳಿಗೆ 'ನಂದೀಶ್ವರ' ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಪ

ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯ ೭೦ ಐದು ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳು ; ೧ ದೇವ ದುಂದುಭಿ ಮೊಳಗುವುದು. ೨ ಹೂಮಳೆಗರೆಯುವುದು. ೩ ಚಿನ್ನದ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವುದು. ೪ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡುವುದು. ೫ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸುವುದು.

ಪಂಚ ಗುರು ಸಮಕ್ಷದೊಳ್ ೩೧ ವ ಐವರು ಗುರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ: ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ (ಪು. 44)

ಪಂಚ ನಮಸ್ಕೃತಿ ೩೩ ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಮಸ್ಕಾರ (ಪು. 46)

ಪಂಚ ಪದಂಗಳ್ ೩೨ ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಂತ್ರಗಳು (ಪು. 46)

ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ್ಗೆ ೩೦೨ ವ (ಪು. 44)

ಪದಾರ್ಥ (ನವ—) ೮೧ (ಪು. 23)

ಪರಮಸ್ಥಾನಂಗಳಂ (ಸಪ್ತ—) ೮೫ ವ ಏಳು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನಗಳು : ೧ ಸಜ್ಜಾತಿ—ಒಳ್ಳೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದು, ೨ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥತ್ವ—ಶ್ರಾವಕನಾಗುವುದು. ೩ ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯ—ಮನೆತೊರೆದು ತಪಸ್ವಿಯಾಗುವುದು. ೪ ಸುರೇಂದ್ರತ್ವ—ದೇವೇಂದ್ರಪದವಿ. ೫ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ—ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿ. ೬ ಆರ್ಹಂತ್ಯ—ಅರ್ಹತ್ಪದವಿ, ೭ ನಿರ್ವಾಣ—ಮುಕ್ತಿ.

ಪರಿಣಾಮ ಶುದ್ಧಿ ೪೬೬ ವ ಮನಃಪರಿಪಾಕ.

ಪರೀಷಹ ೨೨೫ ವ (ಪು. 38)

ಪಳಿತ ೩೮ ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಣಿಕೆಗೆ ಮೀರಿದ ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ.

ಪಾಂಡುಕವನ ೧೨೧ ವ ಮಂದರ ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ವನಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಪಾರಾವಾರ (ಕಾಲ) ೩೮ ವ = ಸಾಗರ ೪೩ ವ ಪಳಿತಕ್ಕಿಂತ ಬಹು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾಲ.

ಪುದ್ಗಲ ೨೭೫ ವ (ಪು. 26)

ಪುರ್ಬ (ಕಾಲ) ೨೨ ವ = ಪೂರ್ವ ೧೬೪ ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವಾಂಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ೮೪ ಲಕ್ಷವನ್ನು ೮೪ಲಕ್ಷದಿಂದ ಗುಣಿಸಿದರೆ ಬರುವಷ್ಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವವೆಂದು ಹೆಸರು. ೮೪,೦೦,೦೦೦ × ೮೪,೦೦,೦೦೦ ವರ್ಷ.

ಪೂಜೆ (ಎಂಟುಂ ತೆಱದ—) ೪೬೩ ವ ಜಲ. ಗಂಧ. ಅಕ್ಷತ. ಪುಷ್ಪ. ಚರು. ಧೂಪ. ದೀಪ. ಫಲ— ಈ ಎಂಟು ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನಡೆಸುವ ಪೂಜೆ.

ಪೂಜ್ಯಪಾದ ೮ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯತಿಗಳು. ಸಮಂತಭದ್ರ. ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ. ಪೂಜ್ಯ ಪಾದ ಈ ಮೂವರನ್ನು ಜೈನಕವಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವರ ಕಾಲ ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೬೦೦. (ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ)

ಪೂರ್ವ ೧೬೪ ಮೇಲೆ 'ಪುರ್ಬ' ನೋಡಿ.

ಪೂರ್ವ ೪೪೬ ವ ಜೈನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು (ಪು. 21)

ಪ್ರಕೃತಿಗಳು (ದ್ವಿಸಪ್ತತಿ—. ಪದಿಮೂಱುಂ—) ೪೯೫ ವ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳು. (೭೦ × ೨ = ೧೪೦ ಮತ್ತು ೧೩). ಕರ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ೨೭೫ ವ (ಪು. 33)

ಪ್ರತೀಂದ್ರ ೮೯ ವ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಯುವರಾಜನಂತಿರುವವನು : ಉಪೇಂದ್ರ.

ಬ

ಬಲ (ಆಱುಂ ಬಲಂಗಳ್) ೪೧೨ ಆನೆ. ಕುದುರೆ. ರಥ. ಪದಾತಿ—ಇವು ಚತುರಂಗ ಬಲ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದಿವಿಜ ಖೇಚರ ಸೇನೆಗಳು ಸೇರಿ ಆರು ಬಲಗಳು.

ಬೋಧ ೧ ಜ್ಞಾನ

ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತ ನಿವಾಸಿಗಳ್ ೨೧೪ ವ (ಪು. 52)

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೪೬೨ ವ ಗೃಹಸ್ಥರ ಹನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಒಂದರಿಂದ ಹನ್ನೊಂದರ ವರೆಗೆ ಎಳೆಗಳುಳ್ಳ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ.

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರತೆ ೬೯ ವ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದ ಇಂದ್ರಪದವಿ (ಪು. 52)

ಭ

ಭರತ ೨೭. ಭರತ ಮಹೀತಳ ೪೭೦ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ (ಪು. 50)
ಭವಪ್ರತ್ಯಯ ಜ್ಞಾನ ೩೫ ವ (ಪು. 42)
ಭವಸಂಸ್ಕಾರ ೨೪೮ ವ ಭವಪ್ರತ್ಯಯ ಜ್ಞಾನ (?)
ಭವ್ಯ, ಅಭವ್ಯ. ದೂರಭವ್ಯ ೨೩ ವ, ಆಸನ್ನ ಭವ್ಯ ೩೦ (ಪು. 55)
ಭಾವನೆಗಳು (ಷೋಡಶ—) ೯೪ ವ (ಪು. 44)
ಭೋಗಭೂಮಿ ೯೭ ವ (ಪು. 29, 50)
ಭೋಗಭೂಮಿಜ ೨೭ ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು.

ಮ

ಮತಿಶ್ರುತಾವಧಿ ಬೋಧನ್ ೧೪೩ ವ ಮತಿ, ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನಗಳುಳ್ಳವನು (ಪು. 41)

ಮನಃಪರ್ಯಯಂ ೨೩೫ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜ್ಞಾನ (ಪು. 42)

ಮನುಗಳು ೯೭ ಭರತ ವರ್ಷದ ಆರ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ ಭೋಗಭೂಮಿ ಸ್ಥಿತಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತ ಬರಲು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತ ಬಂತು. ಮೊದಲು ಜ್ಯೋತಿರಂಗವೃಕ್ಷಗಳ ಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಂಡು ಜನ ಹೆದರಲು ಪ್ರತಿಶ್ರುತಿಯೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಮನು ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಮನ್ವಂತರ ಕಾಲ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆಗ ಸನ್ಮತಿಯೆಂಬ ಎರಡನೆಯ ಮನು ಜನಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದನು. ಮುಂದೆ ದುಷ್ಟಮೃಗಗಳು ಬಾಧೆಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕ್ಷೇಮಂಕರನೆಂಬ ಮೂರನೆಯ ಮನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕ್ಷೇಮಂಧರನೆಂಬ ಮನು ದೊಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು. ಐದನೆಯ ಮನು ಜನ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಮೊದಲಾದವಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಾದ ಮಾಡದಂತೆ ಎಲ್ಲೆಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಸೀಮಂಕರನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದನು. ಆರನೆಯ ಮನು ಸೀಮಂಧರ ಎಲ್ಲೆಕಟ್ಟನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದನು. ಏಳನೆಯ ಮನು ವಿಮಲ ವಾಹನ ಆನೆ ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಎಂಟನೆಯ ಮನು ಚಕ್ಷುಷ್ಮಂತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳ ಮುಖ ಕಂಡರು. (ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭೋಗಭೂಮಿಜರಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು). ಅದರಿಂದ ದಿಗಿಲುಗೊಂಡ ಜನಕ್ಕೆ ಚಕ್ಷುಷ್ಮಂತ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಮನು ಯಶಸ್ವಿ. ಅವನ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ಜನರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಆರ್ಯರೆಂದೇ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಶಸ್ವಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರಿಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತಂದನು. ಹತ್ತನೆಯ ಮನು ಅಭಿಚಂದ್ರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಂದ್ರನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಚಂದ್ರಾಭ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಗಳಿಗೆ ಮಂಜು ಮುಸುಕಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಜಿದ ಜನರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದನು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಮನು ಮರುದ್ದೇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಮೊದಲಾಯಿತು. ಭೂಮಿ

ಯಲ್ಲಿ ಏರು ತಗ್ಗು, ಪರ್ವತ ಸಮುದ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮರುದ್ದೇವ ಸಮುದ್ರ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕೂಡಾ ತಿಳಿಸಿದನು. ಹದಿಮೂರನೆಯ ಮನು ಪ್ರಸೇನಜಿತ್. ಅವನು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿರುವ ಮಾಸಿನ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಮನು ನಾಭಿರಾಜ. ಇವನು ಮಕ್ಕಳ ಹೊಕ್ಕಳು ಹುರಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕ್ಷಯಿಸಿ ಹೋಗಲು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದೆರಗುತ್ತಿದ್ದ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಜನ ಅದುವರೆಗೆ ಚೆದರಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೊ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಕ್ಕಡೆ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಣ ಕಟ್ಟಿ ಇಂದ್ರನು ನಾಭಿರಾಜನನ್ನು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ದೊರೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿದನು.

ನಾಭಿರಾಜನ ಮಗ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭನನ್ನು ಹದಿನೈದನೆಯ ಮನುವೆಂದೂ ವೃಷಭನ ಮಗ ಆದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭರತನನ್ನು ಹದಿನಾರನೆಯ ಮನುವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮರುಳ್ ೪೮೧ ಪಿಶಾಚ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯಂತರ ದೇವತೆ.

ಮಹಾವ್ರತ ೯೪ ವ (ಪು. 36)

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮತ ೧೯ ವ ಬೌದ್ಧಮತದ ಒಂದು ಶಾಖೆ. 'ಗೋಚರ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ತ್ವಾವಭಾಸಿಗಳು : ಎಂದರೆ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಜಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುವುದೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಶೂನ್ಯವಾದ.

ಮಾರ್ಗ, ದೇಸೆ ೫೧೪ ಪ್ರೌಢವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮಾರ್ಗವೆಂದೂ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡದ ದೇಶೀಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ 'ದೇಸಿ' ಅಥವಾ 'ದೇಸೆ' ಎಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆಯಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ ೮೯ ವ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿ ೪೮ ತಪ್ಪಾದ ಜ್ಞಾನ. ಅದು ಉಳ್ಳವನು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿ.

ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನ ೨೭೫ ವ ತಪ್ಪಾದ ನಂಬಿಕೆ; ಜೈನಮತ ತತ್ತ್ವಗಳು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಅದನ್ನು ನಂಬದಿರುವುದು.

ಮುಕ್ತಿ, ಮೋಕ್ಷ ೨೭೫ ವ ಒಂದು ತತ್ತ್ವ. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ (ಪು. 40)

ಮೂಢತ್ರಯ ೮೧ (ಪು. 41)

ಯ

ಯೋಗನಿರೋಧ ೪೯೪ ವ ಯೋಗವನ್ನು ಎಂದರೆ, ಮನಸ್ಸು, ಮೈ, ಮಾತುಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ; ಬೇರೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು ಧ್ಯೇಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಯೋಗಪಲ್ಯಂಕಾಸನ ೪೯೪ ವ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಒಂದು ಆಸನ. ಎಡಗಾಲನ್ನು ಕೆಳಗೂ ಬಲಗಾಲನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೂ ಇಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪರ್ಯಂಕಾಸನವೆಂದೂ ಸುಖಾಸನವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಂಟು.

ಯೋಗಾಚಾರಮತ ೧೯ ವ ಬೌದ್ಧಮತದ ಒಂದು ಶಾಖೆ. 'ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಿಕವಾದ್ದು : ಕೇವಲ ವಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವಾದ್ದು. ಆ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಇದ್ದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸಂತಾನ ರೂಪದಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಬರಿಯ ಭ್ರಾಂತಿ, ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆದ ಉಗುರು, ಕೂದಲು, ಮೊದಲಿನವು ಮೊದಲಿದ್ದವುಗಳೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯೋ ಕ್ಷಣನಶ್ವರವಾದ ವಸ್ತು ಮೊದಲಿದ್ದ ವಸ್ತುವೇ ಎಂದು ಉಂಟಾಗುವ ಭಾವನೆಯೂ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ತ್ರಿಕಾಲಾನುಯಾಯಿಯಾದ ಜೀವವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನವಾದ.

ರ

ರತ್ನ : ಚಕ್ರ ರತ್ನ ೫೩ ವ (ಪು. 60)
ಸ್ಥಪತಿ ರತ್ನ ೨೮೫ ವ (ಪು. 60)
ರತ್ನತ್ರಯ ೪ (ಪು. 40)
ರೂಪ್ಯ ಮಹೀಧರೇಂದ್ರ ೧೬ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟ; ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತ.

ಲ

ಲೋಕತ್ರಯ, ಮಧ್ಯಮಲೋಕ, ತಿರ್ಯಗ್ಲೋಕ, ಲವಣಜಲಧಿ, ಜಂಬೂದ್ವೀಪ, ಮಂದರ, ವಿದೇಹ, ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತ...೧೪ ವ (ಪು. 46–52)
ಲೋಕಾಕಾರ ೧೩೭ ವ (ಪು. 46)
ಲೋಕಾಂತಿಕ ದೇವರು ೨೧೪ ವ (ಪು. 52)
ಲೋಕಾಯಿತ ಮತ ೧೯ ವ ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ, ಪರಲೋಕ, ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸುಖಪಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮತ. ಚಾರ್ವಾಕಮತ.

ವ

ವಜ್ರವೇದಿಕಾ ೨೯ ವ ವಜ್ರದ ಜಗುಲಿ. ಸಮುದ್ರತೀರ, ಗಂಗಾ ಸಿಂಧೂ ನದೀ ತೀರದ ವನಗಳು, ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತದ ವನಗಳು, ಮೊದಲಾದ ಕಡೆ ಎಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಾಗಿರುವ ಜಗುಲಿ (?)
ವಿಕ್ರಿಯರ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತರ್ ೪೯೪ ವ ವಿಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಋದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು.
ಋದ್ಧಿ (ಮೇಲಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ). ಅಣಿಮಾದಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ. (ಅಣಿಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ನೋಡಿ).
ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತ ೧೪ ವ (ಪು. 50)
ವಿಮಾನ ೨೫ ವ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ದೇವತೆಗಳ ವಾಹನ.
೩೭ ದೇವತೆಗಳ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ.
ವೀರಶಯ್ಯಾಗತ ೩೪ ವ, ವೀರ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿರೂಢ ೩೧ ವ ಒಂದು ಪಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ವೀರಶಯ್ಯೆ ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ. ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದವನು ವೀರ ಶಯ್ಯಾಗತ ಅಥವಾ ವೀರ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿರೂಢ.
ವೀರಸೇನ ೧೧ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಗುರುಗಳು. ಕರ್ಮಪ್ರಾಭೃತವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸತೊಡಗಿ ಗ್ರಂಥ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೆ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದರು. ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು.

ಶ

ಶಾಂತಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ೬೦೨ ವ ವಿಪತ ರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ, ಮಾಡುವ ನವಗ್ರಹಶಾಂತಿ, ದೇವಪೂಜೆಗಳು ಶಾಂತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಧನಧಾನ್ಯ ಸಂತಾನಾದಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಮಾಡುವ ದೇವಪೂಜೆ ಆರಾಧನೆಗಳು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು.
ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ ೮೯ ವ (ಪು. 43)
ಶೀಲ ೫ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡವಳಿಕೆ; ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ. ಅಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯೆ, ಲೋಭ—ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.

ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ೯೫ ವ (ಪು. 39)
ಶ್ರಾವಕ ೨೭೭ ವ (ಪು. 42)
ಶ್ರಾವಕಿ ೪೯೪, ಶ್ರಾವಿಕೆ ೨೭೭ ವ (ಪು. 42)
ಶ್ರೀಪ್ರಭ ವಿಮಾನ ೩೬, ೫೩ ವ ಈಶಾನ ಕಲ್ಪದ ಒಂದು ವಿಮಾನ.

ಷ

ಷಟ್ಕರ್ಮ ೪೬೩—ವ ಆರ್ಯ ಷಟ್ಕರ್ಮಂಗಳ್ ೪೬೩ ವ
ಷಟ್ಖಂಡ ಮಂಡಿತ ವಸುಂಧರಾತಳ ೫೪ ವ, ಷಟ್ಖಂಡ ಭೂಭಾಗ ೪೫೩ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಗಂಗಾ ಸಿಂಧೂನದಿಗಳಿಂದ ಆರು ಖಂಡಗಳಾಗಿರುವ ಭೂ ಭಾಗ. (ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಂತೆಯೇ ಉಳಿದ ಕಡೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಗೆದ್ದು ಆಳುವ ಭೂಭಾಗವೂ ಆರು ಖಂಡಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ).
ಷೋಡಶ ಭಾವನೆಗಳು ೯೪ ವ (ಪು. 44)

ಸ

ಸಪ್ತರ್ಧಿ ೨೬೨ ವ ಏಳು ಋದ್ಧಿಗಳು ('ಋದ್ಧಿ' ನೋಡಿ)
ಸಮಂತಭದ್ರ ೮ ಇವರು ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಣುವಕಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಥೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದರೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೋ ಇಲ್ಲವೊ ತಿಳಿಯದು. ಜೈನ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೦೦ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ("ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆ")
ಸಮವತಾರ ೧೩೭ ವ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಅವತಾರ
ಸಮವಸರಣ ೨೬೦ ವ ತೀರ್ಥಂಕರನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕುಬೇರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಂಟಪ. (ಪು. 59)
ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ೭೬—೮೦ ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಕೆ; ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ.
ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನ. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಚರಿತ್ರ ೮೪ ರತ್ನತ್ರಯ (ಪು. 40)
ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ೨೭ ಅನುತ್ತರ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ್ದು (ಪು. 52)
ಸವಿಪಾಕಾವಿಪಾಕರೂಪದಿಂ ೨೭೫ ವ ನಿರ್ಜರೆಯ ಎರಡು ವಿಧಗಳು (ಪು. 38–40)
ಸಾಗರ ೩೩ ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಣಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕದ ಒಂದು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ.
ಸಾಮಾನಿಕ ದೇವರು ೪೬ ವ (ಪು. 25)
ಸಿದ್ಧಕೂಟ ೩೧ ವ ವಿಜಯಾರ್ಧ ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿರುವ ಒಂದು ಚೈತ್ಯಾಲಯ.
ಸೌಧರ್ಮೇಂದ್ರ ೧೧೨ ಸೌಧರ್ಮ ಕಲ್ಪದ ಇಂದ್ರ.
ಸಂವರ ೨೭೫ ವ ಒಂದು ತತ್ತ್ವ (ಪು. 36)

ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ

ಅಣೋರಣ್ವಂತರ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಣ ಮಾತ್ರದಿಂ ೨೬೨ ಅಣುವಿನಿಂದ ಅಣುವಿಗೆ ನಡುವೆ ಇರುವಷ್ಟು ದೂರವನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೂಡ.
ಏಕಾದ್ಯೇಕೋತ್ತರಪದಾಂತಂಬರಂ ೪೬೨ ವ ಒಂದು ಮೊದಲು ಹನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಯಾಗಿರುವವರೆಗೂ.
ಕರಸ್ಥಿತಾಮಲಕಂ ೩೫೪ 'ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ'. ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತ—ಎಂಬ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚತುರಶೀತಿ ಕೋಟಿ ೨೯೦ ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು (೮೪) ಕೋಟಿ.
ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ ೪೯೧ ವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು (೨೪)
ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿ ೨೮೦ ಅರುವತ್ತುನಾಲ್ಕು (೬೪)
ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ೨೬೫ ವ ಅರುವತ್ತುಮೂರು (೬೩)
ತ್ವಗಸ್ಥಿಭೂತ ಸರ್ವಾಂಗಂ ೯೪ ವ ಚರ್ಮ. ಮೂಳೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳೂ ಕರಗಿ ಹೋಗುವವನು.
ದ್ವಿಸಪ್ತತಿ ೪೯೫ ವ ಎರಡೆಪ್ಪತ್ತು; ೧೪೦.
ನ ದೇವಚರಿತಂ ಚರೇತ್ ೪೫೩ 'ದೇವನ ನಡತೆಯನ್ನು ನಡೆಯಬಾರದು' ಎಂದರೆ, 'ದೇವನ ನಡತೆ ಬಹು ಅದ್ಭುತ; ಉಳಿದವರು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟ' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
ನಂದ ! ನಂದ ! ೨೬೦ ಆನಂದಿಸು ! ಆನಂದಿಸು ! ಸಂತೋಷಿಸು ! ಸಂತೋಷಿಸು !
ನಮಃ ಸಿದ್ಧೇಭ್ಯಃ ೨೨೨ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.
ಪಂಚ ಶತ ೪೨೧ ವ ಐನೂರು (೫೦೦)
ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಪಂಚಶತ ೪೨೧ ವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು (= ಪಂಚವಿಂಶತಿ) ಹೆಚ್ಚಾದ ಐನೂರು : ೫೨೫.
ಮತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯ ೧೬೭ ವ ದೊಡ್ಡ ಮೀನು ಸಣ್ಣ ಮೀನನ್ನು ನುಂಗುವಂತೆ ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು ಬಲಹೀನರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ ಸಾಧಿಸುವುದು.
ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಜಾಃ ೪೯೪ ರಾಜ ಹೇಗೋ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹಾಗೆ. 'ರಾಜನಂತೆ ಪ್ರಜೆ'
ವನಸಿಂಹ ನ್ಯಾಯ ೩೩೭ ಕಾಡಿನ ಸಿಂಹ ಕಾಡು ಬಿಟ್ಟು ನಾಡಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜನಕ್ಕೆ ವಶವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ನೆಲೆಯಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೆ ಜನಕ್ಕೆ ವಶವಾಗದೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಈ ನ್ಯಾಯ. ?
ಷಷ್ಟಿ ಸಹಸ್ರಾಬ್ದ ೪೫೩ ಅರುವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ.
ಷೋಡಶ ೯೪ ವ ಹದಿನಾರು (೧೬)
ಸಿದ್ಧಂ ನಮಃ ೧೬೨ ಸಿದ್ಧನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಥಕೋಶ

(ಪದ ಮೊದಲು ಸಲ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಗದ್ಯವನ್ನು ಅಂಕಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
ಸಂ. = ಸಂಸ್ಕೃತ. ತ. = ತಮಿಳು)

ಅ

ಅಂಶು	೨೮೧	ಕಿರಣ
ಅಂಸ	೨೪೯	ಹೆಗಲು, ಭುಜ
ಅಕೃಷ್ಟಪಚ್ಯ	೯೭ ವ	ಕೃಷಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಪಕ್ವವಾಗುವ
ಅಕ್ಷುಣ್ಣ	೨೫೫	ಮಹತ್ತಾದ
ಅಗಾರ	೫೩ ವ	ಮನೆ
ಅಗಿ	೮೯ ವ	ಅಂಜು ; ಹೆದರು
ಅಗುರ್ವು	೮೯	ಭಯ ; ಘೋರ
ಅಗುರ್ವಾಗು	೪೧೫	ಭಯಂಕರವಾಗು
ಅಗುರ್ವಿಸು	೪೪೭	ಭಯವುಂಟುಮಾಡು
ಅಗ್ಗಲಿಸು	೧೪೪	ಅಗ್ಗಳವಾಗು ; ಹೆಚ್ಚಾಗು,
ಅಗ್ಗಳರ್	೧೬೧	ಹೆಚ್ಚಾದವರು, ಶ್ರೇಷ್ಠರು
ಅಗ್ಗಳಿಕೆ	೧೫೦	ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ
ಅಘ	೧೦೬	ಪಾಪ
ಅಘೌಘ	೪೦೨	ಪಾಪ ಸಮೂಹ
ಅಂಕ	೮೯ ವ	(ಗುರುತು) ಹೆಸರು
	೧೧೫ ವ	ತೊಡೆ
ಅಂಗಹಾರ	೧೩೮	ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕುಣಿತ
ಅಂಗೋದ್ಭವ	೨೯	ಮನ್ಮಥ
ಅಚ್ಚಿಗ	೯೪	ಕಷ್ಟ ; ಕೇಡು
	೩೦೩	ವ್ಯಥೆ
ಅಚ್ಚಿಱಿ	೫೪ ವ	ಅಚ್ಚೊತ್ತು
ಅಜ	೪೭೭	ಆಡು
ಅಂಜಮೆ	೪೦೬	ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ; ನಿರ್ಭಯ
ಅಟ್ಟು	೩೮೫ ವ	ಕಳಿಸು
ಅಡಕಿಲ್ಪೆಸರ್	೪೮೯	ಅಡಕವಿಲ್ಲದ ಹೆಸರು: ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೆಸರು
ಅಣಂ	೨೩ ವ	ಸ್ವಲ್ಪ
ಅಣುಗ	೨೪ ವ	ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ
ಅಣುಗು	೯೪ ವ	ಪ್ರೀತಿ
ಅಣುಗುದಮ್ಮ	೩೯೩	ಪ್ರೀತಿಯ ತಮ್ಮ
ಅತನು ಮತ್ತದ್ವಿರದ	೧೯೨	ಕಾಮನೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆ
ಅತರ್ಕ್ಯ	೨೭೭	ಊಹಿಸಲಾಗದ
ಅತಿಗೃದ್ಧ	೭೦	ಅತಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವನು; ಲೋಭಿ
ಅತೀಂದ್ರಿಯ	೩೫೪	ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ

ಅತ್ತಳಗ	೩೫೯	ಮೀರಿದ್ದು; ಅಸಾಧ್ಯ (ಅತ್ತಲ್ + ಅಗಂ = ಅತ್ತಲ ಎಡೆ)
ಅದಟನ್	೩೬೩	ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ; ವೀರ
ಅನಶನ	೨೨೪	ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು; ಉಪವಾಸ
ಅನಶ್ವರಾಸ್ಪದ	೪೯೫	ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾನ; ಮುಕ್ತಿ
—ವಾಸ	೫೧೬	ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾನ; ಮುಕ್ತಿ
ಅನುಕಂಪೆ	೮೦	ದಯೆ; ಕರುಣೆ
ಅನುಮಾನ	೪೬೬	(ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಾಡುವ) ಊಹೆ
ಅಂತಪಾಳರ್	೨೯೭	ಗಡಿಕಾಪಿನವರು
ಅಂತರಿಸಿರ್	೫೩	ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರು; ತಡಮಾಡು
ಅಂತಿಕ	೪೪೬	ಸಮೀಪ
ಅಂತು ಇಂತು ಉಂತು	೯	('ಅವನ್ ಇವನ್ ಉವನ್' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗ) ಹಾಗೆ, ಹೀಗೆ,
ಅಪತ್ಯ	೨೧೭ ವ	ಮಗು
ಅಪನಯನ	೮೨	ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು
ಅಪನೀತ ಮುದ್ರೆಯಂ ಮಾಡಿ	೩೮೬ ವ	ಮುದ್ರೆ ತೆಗೆದು
ಅಪರ	೧೪ ವ	ಪಶ್ಚಿಮ
ಅಪವರ್ಗ	೩೨	ಮೋಕ್ಷ
ಅಪಾಂಗ	೬೫	ಕಡೆಗಣ್ ನೋಟ; ಕಟಾಕ್ಷ
ಅಪ್ಪಯಿಸು	೭೦ ವ	ಒಪ್ಪಿಸು
ಅಪ್ರತಿಹತ	೨೧ ವ	ಎದುರಿಸಲಾಗದ; ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಲಾಗದ
ಅಬ್ಧಿ	೩೮ ವ	ಸಾಗರ (ಒಂದು ಅಸಂಖ್ಯ ಕಾಲ)
ಅಭಿಜಿನ್ಮುಹೂರ್ತ	೪೯೭	ವಿಜಯ ಮುಹೂರ್ತ (?)
ಅಭಿಜ್ಞಾನ	೫೯ ವ	ನೆನಪಿನ ವಸ್ತು; ಗುರುತು
ಅಭಿಧಾನ	೧೫೭ ವ	ಹೆಸರು
ಅಭಿಧಾನೆ	೪೮ ವ	ಹೆಸರುಳ್ಳವಳು
ಅಭಿಧಾಯಿ	೧೯ ವ	ಹೆಸರುಳ್ಳವನು
ಅಭಿಭವ	೨೪	ಸೋಲು; ಅವಮಾನ
ಅಭಿಷವ	೪೪೩	ಅಭಿಷೇಕ
ಅಭಿಷವಣ	೧೦೧	ಅಭಿಷೇಕ
ಅಭ್ಯಂತರ	೨೨೧ ವ	ಒಳಗು
ಅಭ್ಯರ್ಣ	೪೬೯	ಹತ್ತಿರ
ಅರ್ಭಕ	೧೨೪	ಮಗು
ಅಮರ್	೩೪೧	ಸೇರಿರು; ಒಪ್ಪು; ಶೋಭಿಸು
ಅಮರ್ದು	೯೫ ವ	(ಸಂ.) ಅಮೃತ
ಅಮಳ್ಗಳ್	೬೯ ವ	(ಸಂ. ಯಮಳ) ಅವಳಿಗಳು
ಅಮೃತಪದವಿ	೭೦ ವ	ಮೋಕ್ಷ
ಅಮ್ಮ	೭೭	ಅಪ್ಪ
ಅಂಬಿಕೆ	೧೦೬ ವ	ತಾಯಿ

ಅಂಬು	೧೦೬ ವ	ನೀರು
	೧೮೨	ಬಾಣ
ಅಂಬುಧರ	೬೯ ವ	ಮೋಡ
ಅಂಭೋದ ಪಥ	೨೧೮	ಆಕಾಶ
ಅರಲ್	೧೫	ಹೂವು, ಹೂವರಳು
ಅರಿಷ್ಟ	೪೬೬ ವ	ಕೇಡು
ಅರೆವಾವು	೯೫	ಹೆಬ್ಬಾವು (?)
ಅಱ	೨೨	ಧರ್ಮ
ಅಱಿಕೆಯ	೧೭೨ ವ	ಹೆಸರಾದ; ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಅಱಿಯಮೆ	೮೯ ವ	ಅಜ್ಞಾನ
ಅಲಂಪು	೩೫	ಸಂಭ್ರಮ
ಅಲರ್	೧೫	ಹೂವು
ಅಲುಗು	೨೫ ವ	ಅಲ್ಲಾಡಿಸು
ಅವಗ್ರಹ	೨೭೮	ಬರ
ಅವಚಱು	೨೨೬	ಬೇಸರಪಡು
ಅವದ್ಯ	೩	ದೋಷ; ಕೆಟ್ಟುದು
ಅವಧೂತ	೨೪ ವ	ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ; ಅಲುಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಅವಲೇಪ	೩೦೧ ವ	ಅಹಂಕಾರ; ಮದ
ಅವಷ್ಟಂಭ	೩೪೮	ಗರ್ವ; ಮದ
ಅವಷ್ಟಂಭಿಸು	೩೩೬ ವ	ಬಲಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡು (?)
ಅವಸರ	೧೮ ವ	ಸಮಯ; ಅವಕಾಶ
ಅವಾಪ್ತಿ	೧	ಪಡೆಯುವುದು; ಪಡಪು
ಅವಿನಾಣ	೫೪ ವ	(ಸಂ, ಅಭಿಜ್ಞಾನ) ಕುರುಹು; ಗುರುತು
ಅವ್ವಳಿಸು	೩೦೧	ಅಡರು; ಅಮರಿಕೊ; ವ್ಯಾಪಿಸು
ಅಸದಳ	೨೫ ವ	(ಅಸಾಧ್ಯ) ಅತಿಶಯ
ಅಸವಸ	೫೩ ವ	(ಸಂ. ಅಸ್ವವಶ) ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ; ತಾನಾಗಿಯೆ
ಅಸುಂಗೊಳ್	೨೬ ವ	ಪೀಡಿಸು
ಅಸ್ಖಲಿತಂ	೮೫ ವ	ತಪ್ಪದೆ
ಅಸ್ಖಲಿತಗತಿ	೩೭೫ ವ	ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ನಡೆಯುಳ್ಳ
ಅಸ್ಮತ್	೨೩ ವ	ನನ್ನ
ಅಹೋ!	೭೦	ಅಬ್ಬಾ!
ಅಳಱು	೨೫೭	ಹೆದರು; ಭಯಪಡು
ಅಳವಡಿಸು	೩೮೫	ಹೊಂದಿಸು
ಅಳವಿಗಱಿ	೬೬ ವ	ಅಳತೆಮಿಗು; ಮಿತಿಮೀರು
ಅಳವು	೪೧೧	ಪರಾಕ್ರಮ; ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ಅಳವುಗಿಡಿಸು	೪೩೨	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕುಗ್ಗಿಸು
ಅಳಂಕೆಗೊಳ್	೫೮	ಮಿತಿಮೀರುವಂತೆ ಮಾಡು (?)
ಅಳಿಪು	೩೧	ಆಸೆ, ಮೋಹ
ಅಳೀಕೋದಂತ	೫೪ ವ	ಸುಳ್ಳು ವೃತ್ತಾಂತ
ಅಳುರ್	೧೦೭	ವ್ಯಾಪಿಸು. ಸುಡು (?)

ಅಳುರ್ಕೆ	೩೩೭ ವ	ಪ್ರತಾಪ
ಅಳುರ್ವ	೧೬೫	ಕಾಯಿಸಲು, ದಹಿಸಲು
ಅಳ್ಕು	೨೮	ಭಯಪಡು; ಹೆದರು
ಅಳ್ಪು	೪೭೨	ಅಶಕ್ತಿ
ಅಳ್ಳೆಜೊಳ್ಳೆತನ	೨೮	ಹುರುಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು; ನಿಸ್ಸಾರತೆ
ಅಳ್ಳೆರ್ದೆ	೩೯	ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಎದೆ
ಅೞ್ :		
ಅೞ್ದಿರು	೧೮	ಮುಳುಗಿರು; ಮಗ್ನನಾಗಿರು
ಅೞ್ದುಬರು	೩೦೫	ಮುಳುಗಿಹೋಗು
ಅೞ್ದೊಡೆ	೨೫ ವ	ನಾಟುವಂತೆ, ಊರುವ ಹಾಗೆ
ಅೞ್ಕಱ್	೪೬	ಅಕ್ಕರೆ; ಪ್ರೀತಿ
ಅೞ್ಕತುರ್ಕೆ	೧೧೨	ಅಕ್ಕರೆ ಪಟ್ಟು; ಪ್ರೀತಿಸಿ
ಅೞಿಪು	೨೩೦	ಸಾವು; ನಾಶ
	೪೦೫	ನಾಶಮಾಡು
ಅೞುಂಬ	೧೩೧	(ತ. ಅೞುವ) ಅಧಿಕ್ಯ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ
ಅೞ್ಕೆ	೨೦೯	ಅಳು; ಗೋಳಾಟ
ಅೞ್ತಿ	೨೪ ವ	ಪ್ರೀತಿ
ಅೞ್ಪು	೩	ಹೆಚ್ಚುಸುಡು; ಸುಟ್ಟುಹಾಕು

ಆ

ಆಕರ	೪೨೫	ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನ
ಆಗರ	೩೮	ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನ
ಆಗಲ್	೪೧೩	ಆಗಬೇಡ
ಆಗುಳಿ	೪೪	ಆಕಳಿಕೆ
ಆಜಾನು ಪ್ರಲಂಬ	೧೫೮	ಮೊಳಕಾಲವರೆಗೂ ಇಳಿಯುಬಿದ್ದಿರುವ
ಆಜಿ	೪೧೨	ಯುದ್ಧ
ಆೞಂದು	೨೧೪	ಸುತ್ತಾಡಿ
ಆೞಿಪ್ಪವರ್	೨೩೮	ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು
ಆೞಿಸು	೮೭	ಅಪೇಕ್ಷಿಸು; ಬಯಸು
ಆಟೋಪ	೧೭೦	ಸಂಭ್ರಮ
ಆತಪತ್ರ	೬೬ ವ	(ಆತಪ + ತ್ರ = ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡುವುದು) ಕೊಡೆ ಛತ್ರಿ
ಆತೋದ್ಯ	೨೫ ವ	ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯ
ಆತ್ತಮನೋರಥಂ	೨೮೪	ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪಡೆದ
ಆದಂ	೨	ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ; ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಆದೇಶ	೩೭೯ ವ	ಅಪ್ಪಣೆ
ಆನಕ	೧೭	ಭೇರಿ ; ಮದ್ದಲೆ
ಆನುಷಂಗಿಕ ಫಲಂ	೧೯	(ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಗೌಣಫಲ)
ಆಪ್ತ	೭೯	(ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನ) ಪಡೆದವನು

ಆಭೀಳ	೩೦೯	ಭಯಂಕರ
ಆಮಯ	೭೫	ರೋಗ
ಆಮೋದ	೫೦	ಪರಿಮಳ
ಆಮ್ನಾಯ	೧೫೨	ಕುಲ
ಆಯ	೩೪೩	ಆದಾಯ ; ಸಂಪತ್ತು
ಆಯತಿ	೩೪೩	ಅತಿಶಯ ; ಮಹಿಮೆ ; ಪ್ರಭಾವ
ಆಯಿಲ	೭೫	(ಆವಿಲ) ಮನಸ್ಸಿನ ಕದಡು
ಆರಯ್	೪೫೭	ಆಲೋಚನೆಮಾಡು ; ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡು
ಆಱ್	೨೫೪	ಸಮರ್ಥವಾಗು ; ಸಾಕಾಗು
ಆಱಿಸು	೨೫ ವ	ಶಾಂತಮಾಡು
ಆವಗಂ	೨೨೫	ಸದಾ ; ಯಾವಾಗಲೂ
ಆವಸಥ	೧೬	ವಾಸಸ್ಥಾನ ; ನೆಲೆ ; ಮನೆ
ಆವಿಳ	೩೦೯	ಕದಡಿದ
ಆಶಾ	೧೦೬	ದಿಕ್ಕು
ಆಸವ	೩೯	(ಒಂದು ಬಗೆಯ) ಮಧ್ಯ
ಆಸಂದಿ	೧೩೬	ಪೀಠ (ಸಿಂಹಾ ಸಂದಿ = ಸಿಂಹಾಸನ)
ಆಸಾರ	೨೫೯	ಸುರಿಮಳೆ
ಆಸ್ಫಾಲನ	೧೧೦	ತಟ್ಟುವುದು ; ಬಡಿತ ; ಅಪ್ಪಳಿಕೆ
ಆಸ್ವಾದಿಸು	೮೯ ವ	ರುಚಿನೋಡು ; ಸವಿ
ಆಸ್ವಾದನ	೪೩೫	ಸವಿಯುವುದು
ಆಹೂತ	೧೬೮ ವ	ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಆರ್ಹಂತ್ಯ	೪೧೬	ಅರ್ಹತ್ಪದವಿ
ಆಳ್ದನ್	೨೨೦	ಆಳುವವನು ; ಒಡೆಯ ; ದೊರೆ
ಆೞ್	೩೦೫	ಮುಳುಗು

ಇ

ಇಟ್ಟೆಡೆಘಟ್ಟಂ	೨೯೪	(?)
ಇಟ್ಟೆಡೆವೆರ್ಗಡೆತನ	೨೩೪	ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ದೊಡ್ಡತನ (?)
ಇನಿವಿರಿದಿಂದ	೩೭೨	ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದ
ಇನ್ನನ್	೩೬೭	ಇಂಥವನು
ಇನ್ನವು	೨೬೧	ಇಂಥವು
ಇಂದೊಳ	೩೨೫	ಹಿಂದೋಳ ರಾಗ
ಇಂದ್ರಚಾಪ	೧೩೮	ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು ; ಮಳೆಬಿಲ್ಲು
ಇಂಧನ	೪	ಉರುವಲು ; ಸೌದೆ
ಇಂಪು	೪೨	(ತಂ. ಇನ್ಬಂ) ಸುಖ ; ಸಂತೋಷ
ಇಂಬು	೧೨೭	ಅವಕಾಶ
ಇಮ್ಮಾವು	೩೫೫	ಸೀಮಾವು
ಇರ್ಕುಳಿಗೊಳ್	೧೫೧	ಎಳೆದುಕೊ ; ಆಕರ್ಷಿಸು
ಇರ್ಪು	೪೪	ಆರ್ದ್ರತೆ ; ಕಾಂತಿ

ಇಱುಂಬ	೨೯೪	ಇಕ್ಕಟ್ಟು (?)
ಇಳಿದು	೪೪	ಲಾಘವ; ಅಗ್ಗ
ಇಸು	೧೮೨	ಬಾಣ ಹೊಡೆ

ಈ

ಈಂಟು	೩೦೧	ಕುಡಿ
ಈಷತ್	೪೧೮	ಸ್ವಲ್ಪ
ಈಱಿಕ್ಕೊಳ್	೧೮	ಎಳೆದುಕೊ

ಉ

ಉಗಿ	೨೭೮	ಸೀಳು; ಭಯವಿಡು (?)
ಉಡಿ	೩೧೫	ಮುರಿ
ಉಡುಕು	೪೧೮	ಕುಗ್ಗು; ಸಂಕೋಚನ
ಉಣ್ಮು	೩೯	ಚಿಮ್ಮು
ಉಣ್ಣಾಪಟ್ಟು	೩೯೯	ಊಟಮಾಡದೆ ಮಲಗಿ (ಉಣ್ಣಾ = ಉಣ್ಣದೆ)
ಉತ್ಕರ	೨೭೮	ಸಮೂಹ; ಗುಂಪು
ಉತ್ತಮಾಂಗ	೧೧೦	ತಲೆ
ಉತ್ತಂಸ	೫೫	ಶಿರೋಮಾಲೆ
ಉತ್ತು	೪೪೮ ವ	ಉಂಟಾಗಿ (ಉಱು = ಉಂಟಾಗು)
ಉತ್ಪಾದಿಸು	೪೩೩ ವ	ಉಂಟುಮಾಡು
ಉತ್ಸಂಗ	೧೩೪ ವ	ತೊಡೆ
	೩೩೨ ವ	ಪಕ್ಕ
ಉತ್ಸೇಧ	೪೨೧ ವ	ಎತ್ತರ
ಉದ್ಧಾರ	೧೨೩ ವ	ಎತ್ತುವುದು
ಉದ್ಧೂತತಮಂ	೧೦೨	ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು (ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು) ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದವನು
ಉದ್ಧೂತಲೇಪರ್	೨	ಪಾಪಪುಣ್ಯಾದಿಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲದವರು
ಉದ್ವೃತ್ತ	೪೧೩	ಮೀರಿ ನಡೆಯುವವನು; ಧೂರ್ತ
ಉನ್ಮುಚ್ಯಮಾನ	೩೯೧	ಬಿಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ
ಉಂತು	೩೯೧	ಹಾಗಲ್ಲದೆ (?)
ಉಪರೋಧ	೮೯ ವ	ಅಡ್ಡಿ; ತಡೆ
ಉಪಲಕ್ಷಿಸು	೪೭೮ ವ	ಗುರುತು ಕಾಣು; ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಣು
ಉಪಲಕ್ಷಿತಂಗಳ್	೧೭೫ ವ	ಗುರುತುಮಾಡಿರುವವು
ಉಪಾದಾನ	೫೦೮ ವ	ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು; ತಾಳುವುದು
ಉಪಾದೇಯ	೪	ಗ್ರಾಹ್ಯ; ಅಂಗೀಕಾರ ಯೋಗ್ಯ
ಉಪಾಯನ	೩೮೭ ವ	ಕಾಣಿಕೆ
ಉಬ್ಬೆಗ	೪೪	(ಸಂ.) ಉದ್ವೇಗ
ಉರ್ಕು	೩೧೭	ಕೆಚ್ಚು; ಪರಾಕ್ರಮ
ಉರ್ಚಿಕೊಳ್	೩೦೭ ವ	ಹೊರದೆಗೆದುಕೊ

ಉರ್ವು	೩೫೧	ತುಂಬಿರುವಿಕೆ; ಅಧಿಕ್ಯ
ಉಱದೆ	೩೭೭	ಲಕ್ಷಿಸದೆ
ಉಳ್	೨೫೬	ಒಳಕ್ಕೆ
ಉಳ್ಪಡೆ	೧೯೧	ಒಳಬಟ್ಟೆ; ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು
ಉಳ್ಪು	೩೦೮	ಹೊಳೆ; ಚಿಮ್ಮು

ಎ

ಎಡಱ್	೩೩	ಬಡತನ; ದಾರಿದ್ರ್ಯ
ಎಡಱು	೩೯೨	ವಕ್ರವಾಗು; ಪ್ರತಿಭಟಿಸು
ಎಡಱದೆ	೩೮೮	ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ; ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ
ಎನಸುಂ	೩೦	ಎಷ್ಟೂ; ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ
ಎಯ್ದೆ	೧೫	ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಎಯ್ದೆವರು	೪೧	ಹತ್ತಿರ ಬರು; ಎಣೆಯಾಗು
ಎರೆ	೭	ಬೇಡು
ಎಱಗು	೩೫	ಮೇಲೆ ಬೀಳು; ಸುರಿ
ಎಱಕ	೫೩ ವ	ಪ್ರೀತಿ
	೩೮೦	ಎರಗುವುದು; ನಮಸ್ಕಾರ
ಎವುೞು	೫೩	ಅಗುಳು (ತ. ಅವಿೞ್)
ಎಸಗು	೮೬	ಮಾಡು
ಎಸಕ	೮೬	ಕೆಲಸ
ಎಸಕಂಗೆಟ್ಟು	೪೨೮	ಮಹಿಮೆ ಕೆಟ್ಟು; ಪ್ರಭಾವ ಕುಂದಿ
ಎಸೆ	೧೫	ಪ್ರಕಾಶಿಸು
	೧೭೬; ೨೮೫	ಉಲಿ, ಧ್ವನಿಮಾಡು (ತ. ಇಶೈ)
	೨೫೨	ಸುಳಿ; ಬೀಸು
ಎಸಕ	೩೧೦	ತೋರುವುದು; ಉತ್ಪತ್ತಿ
ಎಳೆ	೧೩೯	(ಸಂ. ಇಳಾ) ಭೂಮಿ
ಎೞಲ್	೧೮೮	ನೇಲು; ಜೋತಾಡು; ತೊಂಗು
ಎಲರ್	೩೫	ಗಾಳಿ

ಏ

ಏನೋದಾವ	೩	(ಎನಸ್ + ದಾವ) ಪಾಪವೆಂಬ ಕಾಡುಕಿಚ್ಚು
ಏವ	೧೨೦	ಅಸೂಯೆ; ದ್ವೇಷ
ಏವಯಿಸು	೬೯ ವ	ಜುಗುಪ್ಸೆಪಡು
ಏವಸ್	೩೭೭	ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ?
ಏವುದು	೩೫೯	ಏನು ಮಾಡುವುದು ?
ಏಸಾಡು	೪೦೧	ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರು
ಏೞ್ತರ್	೨೪೪	(ಏೞ್ + ತರ್) ಬರ್ (ಬಾ)

ಒ

ಒಕಿಲ್	೧೫	ಹಿಮ; ಮಂಜು

ಒ

ಒಗಸುಗ	೪೧	ಅತಿಶಯ; ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಒಗೆ	೮೫ ವ	ನೆಗೆ; ಹಾರು
ಒಗೆತರ್	೨೫ ವ	ಹೊರಗೆ ಬರು
ಒಟ್ಟೈಸು	೩೧	ಸೋಲಿಸು; ಅಡಗಿಸು
ಒಡರ್ಚು	೧೭೫	ಮೊದಲುಮಾಡು; ತೊಡಗು
ಒಡಂ	೫೩ ವ	ಒಡನೆಯೆ; ಕೂಡಲೆ
ಒಡಂಬಡು	೧೪೫ ವ	ಒಪ್ಪು
	೨೪೨ ವ	ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಆಸಕ್ತಿ
ಒಣರ್	೨೮	(ತ. ಉಣರು) ಭಾವಿಸು; ತಿಳಿ
ಒತ್ತಂಬ	೭೫	ಬಲಾತ್ಕಾರ
ಒತ್ತು	೩೨೪ ವ	ಪೀಡಿಸು; ಅಡಗಿಸು; ಸೋಲಿಸು
ಒದವು	೧೪೩	ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದು
ಒಂದು	೭೮	ಸೇರು; ಹೊಂದು; ಪಡೆ
ಒಲ್	೧೨	ಪ್ರೀತಿಸು
ಒಸರ್	೬೪	ದ್ರವಿಸು; ಸ್ರವಿಸು
ಒಸೆ	೪೮ ವ	ಪ್ರೀತಿಸು
	೧೦೩, ೧೪೯	ಸಂತೋಷಪಡು
ಒಸಗೆ	೬೨ ವ	ಸಂತೋಷದ ಸಂದರ್ಭ; ಉತ್ಸವ
ಒಳ್ಪು	೧೨	ಒಳ್ಳೆಯತನ; ಸದ್ಭಾವ
ಒಳ್ಳಿಕಯ್ದಂ	೩೪ ವ	ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದನು

ಓ

ಓ	೨೦೦	ಪ್ರೀತಿಸು
ಓಘ ಮೇಘ	೪೦೨	ಸಾಲುಮೋಡ (ಓಘ = ಸಾಲು)
ಓಜೆ	೪೫೩	(ಸಂ. ಓಜಸ್ಸು) ಶಕ್ತಿ; ಪರಾಕ್ರಮ
	೪೯೪	ಕ್ರಮ
ಓದು	೪೨	ಜಪಿಸು
	೧೩೮	ವಿದ್ಯೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ
ಓಪ	೭೩	ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ; ನಲ್ಲ; ನಲ್ಲೆ
ಓರಂತೆ	೫	ಕ್ರಮವಾಗಿ; ಒಂದೇ ಸಮನೆ
	೨೦೪	ಸಮ; ಸಮಾನ
ಓಲಗ	೩೫೭	ಸಭೆ
ಓಲಗಿಸು	೩೨೮ ವ	ಸೇವಿಸಿ ಕೊಡು; ಒಪ್ಪಿಸು
ಓವರಿ	೫೩ ವ	ಕೋಣೆ
ಓವು	೨೨೦	ಕಾಪಾಡು
ಓಷಧಿ	೧೭೪ ವ	ಸಸ್ಯ
ಓಳಿ	೧೦೭	ಸಾಲು

ಕ

ಕಂಚುಕಿತ	೫೮ ವ	ಕವಚವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ
ಕಡುಕಯ್	೪೫	ದುಡುಕು ; ಅವಸರಿಸು
ಕಡುಪು	೧೮	ದರ್ಪ ; ಪರಾಕ್ರಮ
ಕಡ್ಸರ್	೪೩೮	ಮತ್ಸರಗ್ರಸ್ತರು ; ಅಸೂಯಾಪರರು
ಕಣಿ	೨೨೭	ಗಣಿ ; ಸಂಪತ್ತು
ಕಣೆ	೧೮೦	ಬಾಣ
ಕಣ್ಣೂಱು	೪	ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡು ; ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕೊಡು
ಕಣ್ಮಲೆ	೩೩	ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಳೆ
ಕಂಠಗ್ರಹಂಗೆಯ್	೧೮	ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊ
ಕಂಠಿಕೆ	೮೫ ವ	ಕೊರಳ ಸರ ; ಹಾರ
ಕತಿಪಯ	೬೮ ವ	ಕೆಲವು
ಕನಲ್	೪೧೫	ಕಾವೇರು ; ಸುಡು
ಕಂತು	೧೮೨	ಮನ್ಮಥ
ಕರಕಾಂಬು	೫೭ ವ	ತಣ್ಣನೆಯ ನೀರು
ಕರಗ	೨೪೪	ಗಡಿಗೆ ; ಕುಂಭ
ಕರಣ	೧೩೮, ೧೮೫	ತಾಳ ; ಲಯ ; ನೃತ್ಯದ ಭಂಗಿ
	೨೫೬	ಇಂದ್ರಿಯ
ಕರಂಡಕ	೩೮೬ ವ	ಕರಡಿಗೆ ; ಪೆಟ್ಟಿಗೆ
ಕರತನ	೨೦೨	(ಸಂ. ಖರತನ) ತೀವ್ರತೆ
ಕರಮೆ	೧೫೪	(ಕರಂ + ಎ) ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಕರ್ಗು	೩೩೮	ಕರಿದುಮಾಡು ; ಕಪ್ಪುಕವಿಸ.
ಕರ್ಚು	೨೧	ಕಚ್ಚು ; ತಿನ್ನು
	೧೬೦	ಮುತ್ತಿಡು
ಕರ್ಷಣ	೪೮೯ ವ	ಎಳೆದುಹಾಕುವುದು; ಪರಿಹಾರ
ಕವಾಟ	೭೧ ವ	ಬಾಗಿಲು
ಕಸಕೞಿ	೨೨	(ಕಸ + ಕೞಿ) ಪೊರಕೆ (?)
ಕಸ್ತೂರಿಕಾಂಡಕಂ	೨೯೮	ಕಸ್ತೂರೀ ಮೃಗದ ಅಂಡಗ್ರಂಥಿ
ಕಳತ್ರ	೧೮	ಹೆಂಡತಿ
ಕಳಿಕಾ	೪೭೬	ಚಿಗುರು
ಕಳಿಕೆ	೨೧	ಚಿಗುರು
ಕಳೇವರ	೫೩ ವ	ದೇಹ
ಕಳ್ಳುಣಿ	೮೯	ಕುಡುಕ; ಮದ್ಯಪಾಯಿ
ಕೞಮೆ	೨೮೩	ಬತ್ತ
ಕೞಲ್ಚು	೫	ಕಳಚು; ತೊಲಗಿಸು
ಕೞಿಪು	೪೦೫	ನಾಶಮಾಡು
ಕಾಕಳಿ	೩೨೬	ಸಣ್ಣದನಿ
ಕಾದು	೪೩ ವ	ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು
ಕಾಪುರುಷ	೪೩೪	ನೀಚ; ಹೇಡಿ

ಕಾಯ್	೮೯	ಕೋಪಿಸು
ಕಾಯ್ಪು	೩೦೧	ಕೋಪ
ಕಾಯಸ್ಥಿತಿ	೨೫೩ ವ	ದೇಹ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು; ಆಹಾರ ಗ್ರಹಣ
ಕಾರ್ಮುಕ	೩೦೬ ವ	ಬಿಲ್ಲು
ಕಾಳಸೆಗೊಳ್	೯೯೧	ದಟ್ಟವಾಗು; ತುಂಬಿಹೋಗು (?)
ಕಿಣೀಕೃತ	೨೩೩	ಗಾಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ
ಕಿನಿಸು	೬೮	ರೇಗು; ಕೊಂಗಿಸು
ಕಿಲ್ಬಿಷ	೨	ದೋಷ; ಕೊಳೆ
ಕೀಱು	೩೫೪	ಶೋಧಿಸು
	೪೦೬	(ಗೀರು) ಸೀಳು; ಕತ್ತರಿಸು
ಕೀೞಿಲ್	೫೩ ವ	(ಕೀೞ್ + ಇಲ್) ಕೀಳಾದ ಮನೆ; ಗುಡಿಸಿಲು
ಕೀೞ್ಮಣಿ	೭೪೧	ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗು; ಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸು
ಕುಟುಂಬಿನಿ	೫೩ ವ	ಹೆಂಡತಿ
ಕುಟ್ಟಿಮ	೪೪ ವ	ಹದ್ದಿಸಿದ (ಖಚಿತ ಮಾಡಿದ) ನೆಲ; ನೆಲಗಟ್ಟು
ಕುಡುಪು	೧೮೯	ವಾದ್ಯಬಾರಿಸುವ ಕೋಲು
ಕುತ್ಕೀಳ	೩೪೭	ಬೆಟ್ಟ; ಪರ್ವತ
ಕುತ್ತು	೨೫ ವ	ಚಾಚು; ರಭಸದಿಂದ ಇಡು
ಕುಸುಂಗು	೨೫೬	ಮುದುರಿಕೊ; ಕುಗ್ಗು
ಕುಪ್ಯಸಾರ	೨೯೭	(ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಹೊರತಾದ) ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೋಹ
ಕುಲಾಲ ಚಕ್ರ	೪೦೦	ಕುಂಬಾರನ ತಿಗುರಿ
ಕುಲಿಂಗಿ	೪೮೦	ಕೆಟ್ಟ ಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದವನು
ಕುಳುಂಪೆ	೨೩೫	ನೀರು ನಿಂತ ಗುಂಡಿ; ಬಾವಿ
ಕೂಪಾರ	೨೪೧	ಸಮುದ್ರ
ಕೂರಿತು	೯	ಮೊನಚಾದ್ದು
ಕೂೞ್	೨೨೬	ಕೂಳು; ಅನ್ನ
ಕೃಶಾನು	೧೦೭	ಅಗ್ನಿ; ಬೆಂಕಿ
ಕೆಚ್ಚುವಿರ್ದ	೬೬ ವ	ಸತ್ವಗೊಂಡ; ಗಾಢವಾದ
ಕೆದಱು	೧೦೦	ಚೆದುರು
ಕೆಮ್ಮನೆ	೪೫	ಸುಮ್ಮನೆ
ಕೈಗಣ್ಮು	೩	(ಕರೆ + ಕಟ್ಮ > ಕರ + ಕಟ್ಮು > ಕೈ + ಕಟ್ಮು = ದಡ ತೊಳೆ, ದಡಮೀರು (ಸಂ. ಕೂಲಂಕಷ್) ಹೆಚ್ಚು; ಹೆಚ್ಚಾಗು
ಕೈಗೆಯ್	೬೨ ವ	ಶೃಂಗರಿಸು; ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡು
ಕೈದು	೫೨	ಆಯುಧ
ಕೈನೀರೆಱೆ	೬೩ ವ	ಧಾರೆಯೆರೆ
ಕೈಪಿಡಿ	೪೦	ಕೈಗನ್ನಡಿ
ಕೈಪ್ರೊಡೆ	೫೨	ಬಾಣದ ಗರಿಯ ಭಾಗ; ಪುಂಖ (?)
ಕೈಯೆಡೆಗುಡು	೫೮ ವ	ನ್ಯಾಸವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸು ಕೊಡು
ಕೊಕ್ಕರಿಸು	೨೬ ವ	ಅಂಜು; ಹೆದರು

ಕೊಕ್ಕರಿಕೆ	೨೧೯	ಅಂಜಿಕೆ
ಕೊಂಡುಕೊನೆ	೪೬೬	ವಿಶೇಷ ಹೊಗಳು; ಕೊಂಡಾಡು
ಕೊಳ್ಕೊಡೆ	೬೬ ವ	ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವುದು; ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವುದು
ಕೊಟ್ಕೆಸಱು	೨೬ ವ	ಕೊಳೆಯುವ ಕೆಸರು
ಕೋಳ್	೬೫	ಹಿಡಿತ; ಏಟು: ಹೊಡೆತ

ಖ

ಖೇಟಕ	೨೩೧ ವ	ಗುರಾಣಿ

ಗ

ಗದಿತ	೮೦	ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ
ಗಂಧರ್ವನಗರ	೨೧ ವ	ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ತೋರುವ ಕಲ್ಪನೆಯ ನಗರ
ಗಂಧೇಭ	೨೮೭	ಮದ್ದಾನೆ
ಗಾಡಿ	೪೯	ಸೌಂದರ್ಯ; ವಿಲಾಸ
ಗಾಣ	೩೨೬	ಹಾಡುಗಾರ
ಗಾಂಧಾರಪನ್ನಗವಿದ್ಯೆಗಳ್	೨೩೯ ವ	?
ಗಾಂಪು	೫೨ ವ	ದಡ್ಡತನ
ಗುಣ್ಪು	೧೦	ಗಾಂಭೀರ್ಯ; ಆಳ
ಗುಂಡಿಗೆ	೭೧ ವ	(ಗುಂಡು) ಪಾತ್ರೆ
ಗುಂಡು	೫೫ ವ	ಗುಂಪು
ಗೆಂಟು	೧೨೧	ದೂರ
ಗೋಲಾಂಗೂಲ	೭೦ ವ	ಕಪಿ; ಕೋಡಗ
ಗೋಸನೆವಿಡಿಸು	೨೫೫ ವ	(ಸಂ. ಘೋಷಣೆ) ಸಾರಿಸು: ಡಂಗುರ ಹೊಯ್ಸು

ಘ

ಘಟೆ	೨೮೭	ಆನೆ
ಘರ್ಮಜಲ	೬೪	ಬೆವರು
ಘೂರ್ಣಿಸು	೨೬೦	ಸುತ್ತು; ಅಳ್ಳಾಡು

ಚ

ಚಚ್ಚಾರು	೩೨೦	ಬಹು ಮನೋಹರವಾದ (?)
ಚಂದ್ರಗತಿ	೨೪೭ ವ	?
ಚಪ್ಪರಿಸು	೬೯ ವ	ಕೊಬ್ಬಿ ನುಡಿ
ಚಱಿಗೆ	೭೦ ವ	(ಮುನಿಯ) ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ
ಚರ್ಮ	೪೦೩	ಗುರಾಣಿ
ಚರ್ಯೆ	೭೯ ವ	ಚಱಿಗೆ
ಚಲ್ಲಿ	೧೮೫	?
ಚಾದಗೆ	೨೩೬	ಚಾತಕ

ಚಾರಿ	೧೯೪	(ಚಮತ್ಕಾರವಾದ) ಗತಿ
ಚೇತೋಜವ	೨೮೯	ಮನೋವೇಗದ
ಚೇಳಾಂಚಳ	೨೬೨ ವ	ಬಟ್ಟೆಯ ಅಂಚು
ಚೋದ್ಯಂಬಡು	೭೦ ವ	ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡು

ಛ

ಛಂದೋವಿಚಿತಿ	೧೬೩ ವ	ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ
ಛವಿ	೭೧	ಕಾಂತಿ
ಛಾಯೆ	೯೦	ಕಾಂತಿ

ಜ

ಜಡಿ	೨೩೦	ಬೆದರಿಸು
ಜತಿ	೧೮೮	(ಸಂ. ಯತಿ) ಹೊಂದಿಕೆ
ಜಱುಂಬು	೩೫೪	ಅತಿಮಾತು; ಹರಟೆ
ಜವ	೩೩೩ ವ	ವೇಗ
	೩೫೭	ಯಮ
ಜವಂಜವ	೬೯ ವ	ಸಂಸಾರ
ಜಾತರೂಪಧರ	೨೫ ವ	ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪ ಧರಿಸಿದವನು; ದಿಗಂಬರ
ಜಾತಿಸ್ಮರ	೬೯	ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ನೆನಪಿರುವವನು
ಜಾಯಿಲ	೨೮೮	(ಸಂ. ಜಾತ್ಯಶ್ವ) ಕುದುರೆ
ಜಿನುಗು	೧೫	ಝೇಂಕರಿಸು
ಜೈತ್ರ	೭೫	ಗೆಲ್ಲುವ, ವಿಜಯದ
ಜೊಂಪ	೩೫೫	ಗೊಂಚಲು
ಜೋತಿರಾವಾಸ	೪೯೦	ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕ

ತ

ತಕ್ಕು	೪೪೪	ಅರ್ಹತೆ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಮಹಿಮೆ
ತಗುಳ್	೫	(ತಗುಲು) ಸೇರು
	೨೭೫ ವ	ಅಟ್ಟಿ ಓಡಿಸು; ತಡೆ
ತಗುಳ್ಪು	೯೨	ಸೇರಿಕೆ
ತಟಿತ್‍ದ್ಯುತಿ	೧೫೫	ಮಿಂಚಿನ ಹೊಳಪು
ತಡಮಾಡು	೭೬	ನೆಲೆನಿಲ್ಲು
ತಂದಲ್	೩೩೮	ತುಂತುರು ಮಳೆ
ತಪನೀಯ	೩೮ ವ	ಚಿನ್ನ
ತರಳತೆ	೪೮	ಚಂಚಲತೆ
ತಱಿ	೩೧೫	ಕತ್ತರಿಸು
ತಱುಂಬು	೩೬೨ ವ	ತಡೆ
ತಲೆವಱಿ	೨೧	ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಹರಿದುಹಾಕು

ತವು	೭೦ ವ	ಕೊನೆಯಾಗು, ಕ್ಷಯಿಸು, ನಾಶವಾಗು
ತವದ ಮಾಟ್ಕೆ	೧೯೩	ಮುಗಿಯದ ರೀತಿ
ತಳ್ (ತಳ್ತು)	೩	ಸೇರು
ತಳರ್	೧೨೮	ಅಲ್ಲಾಡು, ಚಲಿಸು
	೧೫೫	ಅಲಸಿಕೆ, ಮೆಲುಪು
ತಳ್ಕು	೩೨೫	ಲೇಪ, ಬಳಿತ
ತಳ್ತಿಱಿ	೩೬೫	ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊಡೆ
ತಪ್ಪ	೩೪ ವ	ಹಾಸಿಗೆ
ತಳ್ಪೊಯ್	೯೨, ೨೩೧	ಒತ್ತಾಗಿ ಸೇರಿಕೊ, ತಗುಲಿಕೊ
ತಳ್ಳಂಕಗುಟ್ಟು	೨೫೯	ನಡುಗು, ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳ್ಳು
ತಾಟಿಸು	೩೩೩	ಬಡಿ; ಹೊಡೆ
ತಾಪಿನಂ	೮೯	ತಾಕುವಂತೆ
ತಾರಕ	೪೩೦	ಕಣ್ಣುಪಾಪೆ
ತಾಱಲಾಗು	೨೨೬	ಕಂದು; ಬಾಡು; ಒಣಗಿ ಹೋಗು
ತಿಗ್ಮಕರ	೧೦೯	ಸೂರ್ಯ
ತಿಣ್ಕು	೪೦೧	ಕಷ್ಟ; ಪ್ರಯಾಸ
ತಿಣ್ಣ	೭೭	ತೀವ್ರ; ಹೆಚ್ಚು
ತಿರಿ	೨೧೪	ಸುತ್ತು; ಅಲೆದಾಡು
ತಿರಿಕ	೭೩ ವ	ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿ
ತಿರಿತರ್	೩೯೮	ಅಲೆ, ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬರು
ತಿರೋಹಿತಶರೀರೆಯಾಗಿ	೧೧೨ ವ	ಶರೀರವನ್ನು ಮರಸಿಕೊಂಡವಳಾಗಿ
ತಿಳಕ	೨೭೩	ತಿಲಕ
ತೀಡು	೪೪	ಪ್ರವಹಿಸು, ಹರಿ
ತೀರ್	೫೪ ವ	ಕೊನೆಯಾಗು, ಮುಗಿ
ತೀವು	೨೩	ತುಂಬು
ತುಱುಗಲ್	೧೪೦	ದಟ್ಟ ಗುಂಪು
ತುಲಾದಂಡ	೪೧೧	ತಕ್ಕಡಿಯ ದಂಡಿಗೆ
ತೂಳ್	೩೪೦	ಹಾರಿಸು; ಓಡಿಸು
ತೆಂಕ	೩೪೨ ವ	ದಕ್ಷಿಣ
ತೆಮಳ್ದು	೨೫ ವ	ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸು, ಒಗ್ಗೂಡಿಸು
ತೆಂಬೆಲರ್	೩೫	ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ
ತೆರಳ್	೩೫	ಉಂಡೆಯಾಗು, ಗುಂಪುಕೂಡು
ತೆರಳ್ಚು	೩೫	ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸು
ತೆರಳ್ಕೆ	೨೨೧	ಮೊತ್ತ, ಉಂಡೆ
ತೆಱ	೧೬೫	ರೀತಿ, ಬಗೆ
	೧೬೫ ವ	ಕಂದಾಯ; ಕಾಣಿಕೆ
ತೊತ್ತಱದುಱಿ	೪೧೭	ತುಳಿದುಹಾಕು
ತೊದಳ್	೩೮೯	ಹುಸಿ; ಸುಳ್ಳು
ತೊಱಲ್ವರ್	೪೮೬	ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬರು
ತೋರ	೧೫೮ ವ	ದಪ್ಪ

ತೋಯಾಕರ	೫೧೦	ಸರೋವರ
ತ್ರಿಕ	೨೫೬ ವ	ಮೂರು
ತ್ರಿದಶ	೧೧೦	ದೇವತೆ
ತ್ರಿವರ್ಗ	೧೪೧	ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ; ಕಾಮ—ಈ ಮೂರು
ತ್ವತ್	೩೬	ನಿನ್ನ
ತ್ವದೀಯ	೫೦೧	ನಿನ್ನ

ದ

ದಂಶ	೯೫	ಕುಟುಕು, ಕಡಿತ, ಕಚ್ಚುವ ಕೀಟ
ದಗುಂತಿ	೩೧	(ತ. ತಗುದಿ) ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅರ್ಹತೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ
ದಂದುಗ	೩	ಕೋಟಲೆ, ಚಿಂತೆ
ದವಾನಳ	೩೬೪	ಕಾಡುಬೆಂಕಿ
ದಶನಚ್ಛದ	೩೯೦	ತುಟಿ
ದಳತ್	೫೦	ಬಿರಿಯುತ್ತಿರುವ
ದಳಿಂಬ	೬೨ ವ	(ದಡಿಬ) ಒಗೆದ ಬಟ್ಟೆ
ದಾಂಗುಡಿ	೨೩	ಹಬ್ಬು ಕುಡಿ
ದಾಮ	೧೩೪ ವ	ಹಗ್ಗ, ಹುರಿ
ದಾರಿ	೧೨೫	ಸಾಲು (?)
ದಾವ	೩	ಕಾಡುಕಿಚ್ಚು
ದಿಙ್ಮಾತ್ರ	೩೯೧	ಸೂಚನೆಗೆ ಮಾತ್ರ
ದುಗ್ಧ	೧೨೬ ವ	ಕ್ಷೀರ, ಹಾಲು
ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ	೩೬೮	ನೋಡಲು ಕಷ್ಟವಾದ
ದುರ್ವಾರ	೧	ನಿವಾರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ
ದುರ್ವಿದಗ್ಧ	೫೪ ವ	ಮೂರ್ಖ
ದುರ್ವಿಳಸನ	೪೮೧	ಸಲ್ಲದ ನಡವಳಿಕೆ
ದೂಱು	೪೬೯ ವ	ಆಕ್ಷೇಪಣೆ; ನಿಂದೆ
ದೂಸಱ್	೪೮೩	ಕಾರಣ
ದೃಸದಾಸಾರ	೩೩೭	ಕಲ್ಲುಮಳೆ
ದೇವಾಂಗ ವಸ್ತ್ರ	೨೩೪ ವ	ದೇವಲೋಕದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಕೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ
ದೇಸೆ	೪೧	ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಸೊಗಸು
	೫೧೪	ದೇಶಿಯ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗ
ದೊರೆ	೫೩	ಸಮ, ಹೋಲಿಕೆ
	೩೧೧	ಘನತೆ
ದೋರ್ದಂಡ	೩೩೭	ತೋಳೆಂಬ ದಂಡ
ದೌವಾರಿಕ	೩೮೫ ವ	ದ್ವಾರಪಾಲಕ
ದ್ರವಿಣ	೭೦ ವ	ಹಣ
ದ್ವಿಜನ್ಮ	೪೬೪	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ದ್ವಿರದ	೧೪೪	ಆನೆ
ದ್ವಿಷ	೨೧೫	ಶತ್ರು

ಧ

ಧರ್ಮಾರ್ಥಿ ಜನ	೨೬೪	ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು
ಧಾತ್ರ	೫೫	ಬ್ರಹ್ಮ
ಧೌತ	೧೩೬	ಶುಭ್ರವಾದ
ಧ್ವಾನ	೭೦	ಸದ್ದು

ನ

ನಕುಲ	೭೦ ವ	ಮುಂಗುಸಿ
ನಗ	೭೦ ವ	ಬೆಟ್ಟ
ನಂಜು	೪೩೫	ವಿಷ
ನಡಪು	೫೮ ವ	ಸಾಕು ; ಸಲಹು
ನಣ್ಪು	೪೦೮	ನಂಟತನ
ನನೆ	೧೫	ಹೂವು
ನನೆದೋರು	೩೨೫	ಹೂವು ಬಿಡು
ನಮೇರು	೪೪	ದೇವಲೋಕದ ಒಂದು ಮರ
ನಳಿನಳಿದು	೪೭೩	ಬಗ್ಗಿಬಗ್ಗಿ
ನಾಣ್	೬೪	ನಾಚಿಕೆ
ನಾಡ್ವಿಳಾಸ	೨೬೩	ನಾಡಿನ ವಿಲಾಸ
ನಿಕಷ	೪೧೨	ಒರೆಗಲ್ಲು
ನಿಕಾಯ	೩೭	ಗುಂಪು, ಗಣ
ನಿಕೇತ	೪೯೦	ಮನೆ
ನಕೇತನ	೩೧೦	ಮನೆ
ನಿಗಳ	೨೭ ವ	ಸಂಕೋಲೆ
ನಿಜದ ರೂಪು	೯೪ ವ	ದಿಗಂಬರ ರೂಪ
ನಿಡಿಯರ್	೩೧೬	ಉದ್ದವಾದವರು
ನಿತ್ತರಿಸು	೨೨೬	(ಸಂ. ನಿಸ್ತರಿಸು) ತಾಳಿಕೊ ; ಸಹಿಸು
ನಿದಾನ	೨೬	ಸಂಕಲ್ಪ
ನಿಧನ	೪೦೫	ಸಾವು
ನಿಪು ಟ	೧೬೫	ಪೂರ್ತಿ
ನಿಪ್ಪೊ್ಸ	೧೮೫	ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ
ನಿಮಿರ್	೩೪೭	ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲು ;—ಹಬ್ಬು
ನಿಮಿರ್ಚು	೫೯ ವ	ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸು
ನಿಯೋಗ	೧೬೫ ವ	ಕಟ್ಟು, ಕಟ್ಟಳೆ ; ಕಾರ್ಯ (?)
ನಿಱಿಸು	೧೯ ವ	ಸ್ಥಾಪಿಸು
ನಿರ್ನೆರಂ	೪೫	ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ
ನಿರ್ವಾಣ	೬೯ ವ	ಮುಕ್ತಿ
	೪೬೪ ವ	ಸಾವು
ನಿರ್ವೇಗ	೧೮ ವ	ವೈರಾಗ್ಯ
ನಿಷ್ಪಂದ	೯೫	ಚಲನವಿಲ್ಲದ

ನೀಡಿಲ್ಲದೆ	೩೦೬ ವ	ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದೆ; ತಡಮಾಡದೆ
ನೀಡುಂ	೫೫ ವ	ಬಹಳ ಹೊತ್ತು
ನೀಹಾರ	೧೨೨	ಮಂಜು
ನುಗುಳ್	೩೨೬ ವ	ನುಸುಳು
ನೆಗಪು	೬೮	(ಎತ್ತು) ಸುರಿಸು
ನೆಗೞ್	೧೩	ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗು
	೨೨೫	ಉಂಟಾಗು, ಹುಟ್ಟು
ನೆಗೞ್ತೆ	೧೧	ನಡತೆ
	೧೬೦	ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಕೀರ್ತಿ
ನೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚು	೨೬	ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಿತಿ; ಇಷ್ಟ
ನೆರಪು	೬೧	ಸೇರಿಸು
ನೆಱವು	೨೨೬	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ನೆಱೆ	೨೩	ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರು
	೨೫, ೧೩೫	ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗು; ಸಮರ್ಥವಾಗು ಸಾಕಾಗು
ನೆಱೆಯೆ	೧೩೫	ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ನೆಮರ್ಗೆ	೮೬	ಆಶ್ರಯ; ರಕ್ಷಣೆ
ನೆಮಱ್ಗೆ	೨೬೪	
ನೇಱು	೫೪ ವ	ನೇತುಹಾಕು
ನೇಸಱ್	೩೦೨ ವ	ಸೂರ್ಯ
ನೋನ್	೨೫	ವ್ರತಹಿಡಿ

ಪ

ಪಕ್ಕುಮಾಡು	೧೧೬ ವ	ಅನುಗೂಡಿಸು; ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸು
ಪಕ್ಷಗಜ	೩೩೪ ವ	ಪಕ್ಕದ ಆನೆ (?)
ಪಕ್ಷ್ಮ	೪೨೦	ಎವೆ (ಗೂದಲು)
ಪಗರಣದರಸ	೩೧೨	(ಸಂ. ಪ್ರಕರಣ) ನಾಟಕದ ದೊರೆ
ಪಂಕ ಪ್ರಭೆ	೭೦ ವ	ಒಂದು ನರಕ
ಪಚ್ಚ	೧೦೬	(ಸಂ. ಪ್ರಚ್ಛದ) ಹೊದಕೆ
ಪಚ್ಚು ಕೊಡು	೨೧೭ ವ	ಹಂಚಿ ಕೊಡು
ಪಂಚತ್ವ	೭೩ ವ	ಸಾವು
ಪಟಳಿಕೆ	೨೨೩ ವ	ಹರಿವಾಣ
ಪಟ್ಟುಂಗೆ	೨೯೩	(ಸಂ. ಪಟಲಿಕಾ) ಉಡುಪು; ಬಟ್ಟೆ (?)
ಪಟ್ಟಸಾಲೆ	೫೪ ವ	ಪಡಸಾಲೆ
ಪಡಲಿಗೆ	೩೧೯	ಹರಿವಾಣ
ಪಡಲ್ವಡಿಸು	೨೧೫	ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬೀಳಿಸು; ಉರುಳಿಸು
ಪಡಿ	೩೩೨	ಕದ
ಪಡೆಮಾತು	೩೧೬	ಜನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿರುವ ಮಾತು; ಲೋಕೋಕ್ತಿ; ಕೀರ್ತಿ
ಪಡೆವಳ್ಳ	೨೯೪	ಸೇನಾಪತಿ

ಪತಾಕಿನಿ	೩೩೪ ವ	ಸೇನೆ
ಪತ್ತುಗೆ	೮೯ ವ	ಸಂಬಂಧ; ಅಂಗೀಕಾರ
ಪತ್ತುವಿಡು	೪೬ ವ	ಹಿಡಿತಬಿಡು; ತೊರೆ(?)
ಪತ್ರಚ್ಛೇದ್ಯ	೧೬೫ ವ	(ಕಸೂತಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲ) ಎಲೆ ಬಿಡಿಸುವ ಕಲೆ
ಪದಪಿದ್ಯೆ	೧೬೩ ವ	ವ್ಯಾಕರಣ
ದಪಪು	೧೧೭	ಪ್ರೀತಿ; ಸಂತೋಷ
ಪದವಡು	೩೮೫	ಹದಕ್ಕೆ ಬರು; ಅನುಕೂಲವಾಗು
ಪದುಳ	೭೦ ವ	ಹದುಳ; ಕ್ಷೇಮ
ಪಂಥ	೪೦೮	ಹೋರಾಟ
ಪಂದರು	೨೪೫	ಚಪ್ಪರ; ಹಂದರ
ಪರತ್ರೆ	೨೨	ಪರಲೋಕ
ಪರದ	೫೩ ವ	ವ್ಯಾಪಾರಿ
ಪರಪುಷ್ಟ	೭೪	ಕೋಗಿಲೆ
ಪರಮೇಶ್ವರ ದೀಕ್ಷೆ	೪೪೬	ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ
ಪರಾಮೃಷ್ಟ	೨೭೭ ವ	ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ; ತಡೆಗೊಂಡ
ಪರಾರ್ಥ್ಯ	೩೨೪ ವ	ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಪರಿಕ್ರಮ	೧೯೪	ಸುತ್ತುವುದು
ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸು	೩೧ ವ	ನಿಶ್ಚಯಿಸು: ನಿರ್ಧರಮಾಡು
ಪರಿತ್ಯಜನ	೫೦೩ ವ	ಪರಿತ್ಯಾಗ; ಬಿಡುವುದು
ಪರಿವಿಡಿ	೧೫೪	ಕ್ರಮ
ಪರೇತವನ	೫೩ ವ	ಸುಡುಗಾಡು
ಪಱಿಪಡು	೨೦೫	ಕಿತ್ತುಹೋಗು; ಅಗಲು
ಪರ್ವದಿನ	೪೬೨	ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷ ದಿನ; ಹಬ್ಬದ ದಿನ
ಪವಣ್	೧೨	ಹವಣು; ಪ್ರಮಾಣ; ಅಳತೆ
ಪವಣ್ ಮಾಡು	೨೬ ವ	ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಭಾವಿಸು
ಪವಮಾನ ಮಾರ್ಗ	೨೩ ವ	(ಗಾಳಿಯ ದಾರಿ) ಆಕಾಶ
ಪಸು		ಹಂಚು; ಭಾಗಿಸು
ಮನಂ + ಪಸದೆ	೪೮೯	ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಂಚಿಬಿಡದೆ; ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಮಾಡದೆ
ಮನಂ + ಪಸವೇಡ	೭೯	ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕವಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ; ಸಂಶಯಪಡಬೇಡ
ಪಸುಗೆ	೧೮೬	ಭೇದ, ವಿಂಗಡನೆ
ಪಳಂಚಲೆ	೬೧	ತಗುಲು; ವ್ಯಾಪಿಸು
ಕಿಳಂಚು	೨೫ ವ	ತಗುಲು; ತಾಕು
ಪಳಿಕು	೧೧೪	ಸ್ಫಟಿಕ
ಪಳುಕು	೯೫ ವ	
ಪಳಿತ	೧೮ ವ	ನರೆಕೂದಲು
	೧೮ ವ	ಕಾಲದ ಒಂದು ಅಳತೆ
ಪೞಿಯಿಗೆ	೫೫	ಬಾವುಟ

ಪಾಂಗು	೪೭	ರೀತಿ
ಪಾಟಿಸು	೧೯೩	?
ಪಾದಾತ	೨೯೦	ಪದಾತಿ ಸಮೂಹ; ಕಾಲ್‌ಬಲ
ಪಾದ್ಯ	೨೪೮	ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ನೀರು
ಪಾಪೆ	೯೫ ವ	ಬೊಂಬೆ
ಪಾರಿಪಾರ್ಯ	೧೭	ಕಡಗ (?)
ಪಾಱು	೨೫ ವ	ಹಾರು; ಹಾರಿಹೋಗು
ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಾಹಕ	೬೯ ವ	ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುತ್ತುವ ಹಗೆ
ಪಾಷಂಡಿ	೪೭೧	ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ; (ಇಲ್ಲಿ) ಜೈನೇತರ
ಪಾೞಿ	೨೨೬	ಕ್ರಮ; ಸಂಪ್ರದಾಯ
ಪಿಕ್ಕು	೬೨	ಹಿಕ್ಕಿ ನೋಡು
ಪಿನದ್ಧ	೪೫	ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ; ಕೆತ್ತಿದ
ಪಿಶಂಗಿತ	೪೨೧	ಕೆಂಗಂದು ಬಣ್ಣವಾದ
ಪಿೞಿ	೫೩ ವ	ಹಿಂಡು
ಪುಗಿಲ್	೧೮೫	ಪ್ರವೇಶ
ಪುಂಖಾನುಪುಂಖ	೩೪೦	ಒಂದು ಬಾಣದ ಮೊನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣದ ಗರಿಯನ್ನು ಸೋಕುವಂತೆ; ಎಡೆಬಿಡದೆ
ಪುದಿ	೭೦ ವ	ಕವಿ; ಮುಚ್ಚು
ಪುದುಂಗೊಳಿಸು	೭೨	ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸು; ಒಂದುಗೂಡಿಸು
ಪುಯ್ಯಲು	೩೦೩	ಹುಯ್ಯಲಿಡು; ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ಗೋಳಾಡು
ಪುರಂಧ್ರಿ	೩೫ ವ	ಹೆಂಗಸು
ಪುಷ್ಕರ	೨೩೧	ಸೊಂಡಿಲು
ಪೂಣ್	೧೨	ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡು
	೨೫	ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊ
ಪೂಣ್ಕೆ	೫೮	ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ
ಪೆಂಡವಾಸ	೨೯೨	ಅಂತಃಪುರ
ಪೆಂಪು	೬೨	ಮಹತ್ತ್ವ; ಅಧಿಕ್ಯ
	೩೧೩	ಮಹಿಮೆ; ಹಿರಿಮೆ; ಗೌರವ
ಪೇಟಕ	೧೭೩	ಗುಂಪು, ಸಮೂಹ
ಪೊಂಕ	೩೪೦	ಉಕ್ಕುವುದು; ಗರ್ವ
ಪೊಂಗು	೩೨೦	ಉಕ್ಕು; ಗರ್ವ
ಪೊಡರು	೨೩	ಹೆಕ್ಕಳಿಸು; ಪ್ರತಿಭಟಿಸು
ಪೊಣರ್	೪೧೯ ವ	ಎದುರಿಸಿ ತಾಗು; ಹೋರು
ಪೊಣ್ಮು	೫	ಹೊಮ್ಮು
ಪೊದೞ್	೩೯	ಹೊರಹೊಮ್ಮು; ಉಂಟಾಗು
	೩೪೩	ಪ್ರಕಟವಾಗು
ಪೊದೞ್ಕೆ	೧೫೬	ಹೊಮ್ಮುಗೆ
ಪೊಂಪುೞಿ	೪೯	(ಪೊಂಗು + ಪುೞಿ) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ; ಅಧಿಕ್ಯ
ಪೊಂಪುೞಿವೋಗು	೧೭	ರೋಮಾಂಚಹೊಂದು; ಆನಂದಗೊಳ್ಳು

ಪೊರೆ	೩೪ ವ	ಪದರ
	೨೯೩	ಸೇರು; ಕೂಡು
	೨೩೪, ೩೭೦	(ಹೊರೆ) ಸಂಬಂಧ; ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
ಪೊಱಪೊಣ್ಮು	೭೮	ಹೊರಹೊಮ್ಮು
ಪೊರ್ದು	೪೬೮	ಸೇರು; ಹೊಂದು
ಪೊಲ್ದ	೩೩೯	ಹೊಲಿದ
ಪೊಲ್ಲಮೆ	೪೭೮	ಕೆಟ್ಟತನ
ಪೊಸವಟ್ಟ	೪೦	ಹೊಸ ಪಟ್ಟ
ಪೊಸಯಿಸು	೨೨; ೮೭	(ಹೊಸೆ+ಇಸು) ಬಲಕೊಡು; ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡು
ಪೊಸಯಿಸು	೨೪೫	ಮಾಡು ; ನಿರ್ಮಿಸು
ಪೋಬರವು	೨೯	ಹೋಗಿ ಬರುವುದು ; ಓಡಾಟ
ಪೋತ	೨೧೨	ಹಡಗು
ಪ್ರಕ್ರಮ	೧೪೨	ಪ್ರಾರಂಭ; ಅಂಗ (?)
ಪ್ರಚಾರ	೭೦	ಓಡಾಟ; ತೀಟ
ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ	೨೭೪ ವ	ಪರಂಪರೆ
ಪ್ರಣುತ	೨	ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೀರ್ತಿತ
ಪ್ರಧ್ವಾನ	೧೭	ದೊಡ್ಡ ಸದ್ದು
ಪ್ರವ್ರಜ್ಯ	೮೯ ವ	ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ; ಪರಿವ್ರಾಜಕತ್ವ
ಪ್ರಶ್ರಯಾಕರ ವೇಷ	೨೯	ನಮ್ರತೆಗೆ ಎಡೆಯಾದ ವೇಷ
ಪ್ರಸವ	೧೩೭	ಹೂವು
ಪ್ರಸೂತಿ ಗೃಹ	೧೧೨ ವ	ಹೆರಿಗೆ ಮನೆ
ಪ್ರಸ್ಥಾನ	೨೮೪ ವ	ಹೊರಡುವುದು
ಪ್ರಾಚ್ಯಾರ್ಣವ	೨೯೮ ವ	ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರ
ಪ್ರಾಜ್ಯ	೨೧೨	ಪ್ರಜಾ ಸಂಬಂಧವಾದ
ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ	೩೪ ವ	ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದು ; ಸಲ್ಲೇಖನ
ಪ್ರೀಣನಕರ	೧೪	ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಪ್ರೋನ್ನತಾಂಸಂ	೨೪೯	ಎತ್ತರವಾದ ಹೆಗಲುಳ್ಳವನು
ಪ್ಲವ	೩೫೨	ಪ್ರವಾಹ
	೫೧೨	ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರ

ಬ

ಬಗೆ	೫	ಸೆನವು, ಮನಸ್ಸು
	೨೮ ವ	ಸೆನೆ
ಬಗ್ಗಿಸು	೧೫	(ಕೋಗಿಲೆ) ಕೂಗು
ಬಟ್ಟೆ	೩೫೪	ದಾರಿ ; ಮಾರ್ಗ
ಬಣ್ಣಸರ	೧೮೮	ಬಣ್ಣದ ಸರ ; ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಸ್ವರ
ಬಂಟು	೨೯೩	ಬಂಟರು ; ಆಳುಗಳು
ಬಂದು	೫೦	ಹೂವಿನ ರಸ ; ಮಕರಂದ

ಬತ್ತಲೆಗ	೨೧	ಬತ್ತಲೆಯಿರುವವನು ; ದಿಗಂಬರ
ಬದಗು	೫೩ ವ	ಬದುಕು ; ಊಳಿಗ ; ಸೇವೆ
ಬನ್ನ	೩೯೭	(ಸಂ. ಭಗ್ನ) ದುಃಖ ; ಕಷ್ಟ
ಬಂದ ಮಾವು	೧೫	ಫಲಬಿಟ್ಟಿರುವ ಮಾವು
ಬಯ್ಕೆ	೫೩ ವ	ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದು ; ಗುಟ್ಟು ; ರಹಸ್ಯ
ಬಯ್ತಂಗೊಳ್	೩೯೮	ಹೂಳಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ
ಬರ್ದು	೫೦೫	ನಾಶವಾಗು ; ಸಾಯಿ
ಬರ್ದುಕು	೧೮೦	ಹೊರಬರು
ಬಲ್ದಿರ್	೩೭೨	ಗರ್ವದಿಂದಿರು
ಬಸ	೫೧	ವಶ
ಬಸದೆ	೪೧೯	'ಪಸು' ನೋಡಿ
ಬಸವೇಡ	೭೯	'ಪಸು' ನೋಡಿ
ಬಹಿತ್ರ	೭೬ ವ	ಹಡಗು
ಬಳವಿವಡೆ	೬೬ ವ	ತುಂಬಿ ಬೆಳೆ ; ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದು
ಬಱಿ	೫೪ ವ	ಆಳು ; ದೂತ
ಬಱಿಯಟ್ಟು	೪೬೧	ಆಳುಕಳಿಸು ; ಕರೆಕಳುಹು
ಬಱಿವಱಿ	೩೫೦ ವ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಉಡುಗೊರೆ
ಬಾಯಱಿ	೫೨ ವ	ಗೋಳಾಡು ; ಹಲುಬು
ಬಾಯ್ ಕೇಳ್	೩೪೯	ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳು ; ಅಧೀನನಾಗು
ಬಾಯ್ ಕೇಳಿಸು	೫೪ ವ	ಅಧೀನ ಮಾಡಿಕೊ
ಬಾರಿಸೇ	೪೫	(ಸಂ. ವಾರಿಸು) ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡು ; ತಪ್ಪಿಸು
ಬಾಸಿಗ	೪೪	ಹೂಮಾಲೆ ; ಕುಚ್ಚು
ಬಾಳ್	೪೦೬	ಕತ್ತಿ
ಬಾೞ್ತೆ	೧೬	ಬದುಕು ; ಕೆಲಸ
ಬಿಚ್ಚತಂ	೨೧	(ಸಂ. ವಿಸ್ತೃತ) ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ಬಿಚ್ಚಳಿಸು	೯೨ ವ	(ಸಂ. ವಿಸ್ತರಿಸು) ವಿವರಿಸು
ಬೀಟ್ಗುಂಡು	೩೦೬ ವ	ಹಡಗು ಚಲಿಸದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಇಳಿಯಬಿಡುವ ಗುಂಡು ; ಲಂಗರು
ಬೂತು	೪೯	ಭೂತ ; ಪಿಶಾಚಿ
ಬೆಕ್ಕಸ	೨೫ ವ	ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಬೆಸ	೧೬	ಅಪ್ಪಣೆ
ಬೆಸಕಯ್	೬೮	ಅಪ್ಪಣೆ ನಡಸು
ಬೆಸಕಯ್ಸು	೨೭	ತನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊ
ಬೆಸಗೊಳ್	೨೪ ವ	ಕೇಳಿಕೊ ; ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು
ಬೆಸಸು	೩೪೯ ವ	ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡು
ಬೆಸೆ	೩೧೨	ಗರ್ವಪಡು
ಬೆಳ್ಕನೆವೋಗು	೪೪ ವ	ವಿವರ್ಣನಾಗು ; ಮೂಢನಾಗು
ಬೆಳ್	೨೪	ಬೆಪ್ಪ ; ಮೂಢ
ಬೆಳ್ತನ	೨೧೩	ಬೆಪ್ಪತನ
ಬೇಂಟ	೩೯	ಪ್ರಣಯ

ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆ	೨೦೧	ಗುಳ್ಳೆ
ಬೋಧ	೧	ಜ್ಞಾನ
ಬೋನ	೨೪೪	ಅನ್ನ

ಭ

ಭಕ್ಷಧೂಪ	೭೦ ವ	?
ಭೂತಿ	೪೯	ಬೂದಿ ; ಮಹಿಮೆ
ಭವ	೧೯	ಹುಟ್ಟು ; ಜನ್ಮ ; ಸಂಸಾರ
ಭವತ್	೨೬ ವ	ನಿನ್ನ
ಭವದೀಯ	೬೬ ವ	ನಿನ್ನ
ಭಾಜನ	೨೧ ವ	ಪಾತ್ರನಾದವನು ; ಅನುಭವಿಸುವವನು
	೯೮ ವ	ಪಾತ್ರೆ
ಭುಜಂಗಿ	೩೮೬ ವ	ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು
ಭೃಂಗಾರ	೧೨೪	ಬಂಗಾರದ ಕೊಡ ; ಕಲಶ

ಮ

ಮಕರಿಕಾ ಚಿತ್ರ	೩೮೬ ವ	ಮೈಮೇಲೆ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದ ಚಿತ್ರ
ಮಗುಳ್	೫೩ ವ	ಹಿಂದಿರುಗು
ಮುಚ್ಚರಿಸು	೪೬೯	ಮತ್ಸರಿಸು
ಮಚ್ಚು	೬೬ ವ	ಪ್ರೀತಿ
ಮಂಜೀರಿಕಾ	೧೭	ಕಾಲಂದುಗೆ
ಮಡಗೂಟ್	೩೮೦	ಎಂಜಲನ್ನ
ಮಡಲ್	೧೮೧	(ಬಳ್ಳಿ) ಹಬ್ಬು ; ಹರವಿಕೊ
ಮತ್ತಿನ	೪೮	ಮಿಕ್ಕ ; ಉಳಿದ
ಮತ್ (ಮದ್ + ವೃತ್ತಕ)	೫೪ ವ	ನನ್ನ
ಮದೀಯ	೯	ನನ್ನ
ಮನದೆಗೊಳ್	೫೮ ವ	ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊ ; ಒಪ್ಪಿಕೊ
ಮನದೆಗೊಳಿಸು	೩೯೪	ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯುಂಟುಮಾಡು
ಮನಂ ಬಸದೆ	೪೧೯	'ಪಸು' ನೋಡಿ.
ಮನಂ ಬಸವೇಡ	೭೯	'ಪಸು' ನೋಡಿ.
ಮನಂ ಬಿಡೆ	೪೪೬	ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಲೇಪವಾಗುವಂತೆ
ಮನಸ್ವಿ	೨೨೨	ಬುದ್ಧಿವಂತ (?)
ಮರಲ್	೨೫೬	ಎದುರು ಬದುರಾಗಿ ತಿರುಗು (?)
ಮರಲ್ಚು	೭೬	ಹಿಂದಿರುಗಿಸು
ಮರೀಚಿ	೩೫೦	ಕಿರಣ ; ಕಾಂತಿ
ಮರುದಾಭಿಘಾತ	೩೬೫	ಬರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಮರುಳ್	೪೯ ವ	ಪಿಶಾಚ ; ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯಂತರ ದೇ
ಮರುಳ್ಗೊಳ್	೪೯ ವ	ಮೈಮರೆ ; ಪರವಶನಾಗು
ಮಱಲುಂದು	೩೪ ವ	ಮೈಮರೆತು ನಿದ್ರೆಮಾಡು

ುಜುಕ	೭೫	ಕುದಿತ; ಸಂಕಟ; ವ್ಯಥೆ
ುಜುಂಗಿಸು	೮೯ ವ	ಸಂಕಟಪಡಿಸು
ುರ್ದು	೩೫೫	ಮದ್ದು; ಔಷಧಿ
ುಸಗು	೩೬೫	ರೇಗು; ಕೆರಳು
ುಹ	೩೧ ವ	ಉತ್ಸವ; ಹಬ್ಬ
ುೞ್ಗ	೨೧೦	ತಗ್ಗು
ಾಣ್	೩೦	ಬಿಡು
ಾನುಷ್ಯ	೨೦೩	ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮ
ಾಜಾನ್	೪೭	ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲು; ಪ್ರತಿಭಟಿಸು
ಾರ್ಕೊಳ್	೩೩೬ ವ	ಪ್ರತಿಭಟಿಸು; ಎದುರಿಸು
ಾರ್ಗಣ	೩೪೧	ಬಾಣ
ಾಟ್ಕೆ	೩೪ ವ	ರೀತಿ
ಾಳ	೩೫೫	ಹರವು; ಬಯಲು
ುಡುಕು	೯೫	ಅಲುಗಾಟ
	೩೦೬	ಚಲಿಸು; ಅಲುಗು
ುಸಿಸು	೧೨೮	ಮಿಾಯಿಸು; ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸು
ುಳಿರ್	೩೫	ಅಲುಗಾಡು; ಹೊಳೆ
ುಳಿರು	೨೬೯	ಅಳ್ಳಾಡು; ಚಲಿಸು
ುಗುಳ್	೨೫೬	ಮೊಗ್ಗಾಗು; ಮುಚ್ಚಿಕೊ
ುಟ್ಟು	೨೪ ವ	(ಆಯುಧ, ಸಾಧನ) ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದವನು
ಮುಟ್ಟುಗಿಡು	೩೫೭	ಯೋಗ್ಯತೆ ಕೆಡು; ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಳಾಗು
ುಡಿಪು	೭೬ ವ	(ಮುಗಿಸು); ದೇಹಬಿಡು; ಮರಣಹೊಂದು
ುದಿರ್	೩೨೫	ಮುಪ್ಪಾಗು (?)
ುದುಗಣ್ತನ	೪೧೯	ಮುದುಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ; ಪಕ್ವದೃಷ್ಟಿಯ ಸಲಹೆ (?)
ುಧಾ	೨೧ ವ	ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ
ುನಿಸು	೩೭೪	ಕೋಪ
ುಮುಕ್ಷು	೫೩ ವ	ಮೋಕ್ಷ ಬಯಸುವವನು; ತಪಸ್ವಿ
ುಯ್ಯು	೪೨೮	ಹೆಗಲು
ಸು	೨೮	ಕಪಿ
ಸುಜಿಕೊಳ್	೨೪೨ ವ	ಸುತ್ತಮುತ್ತಿಕೊ
ಗುವಡು	೫೩ ವ	ಮಾತಾಡದಿರು; ಮೌನವಹಿಸು
ಡಣ ದೆಸೆ	೩೪೯ ವ	ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು
ದ್ದುರ್	೫೦	ಮೈಗೊಡು; ತಾಳು; ಧರಿಸು
ಡು	೧೮	ಮರಳುತನ; ಭ್ರಾಂತಿ
	೫೦	ಮರುಳಾಗು; ಮೆತ್ತಗಾಗು (?)
ಳಾಭಿತ್ತಿ	೩೪೨ ವ	ತಪ್ಪಲುಗೋಡೆ (?)
ಸು	೩೫೨ ವ	ಆಶಿಸು
ನಾಗು	೪೯೧	ಕುಗ್ಗಿಹೋಗು; ಗಿಡ್ಡಾಗು
ತಿ	೨೨	ಕ್ರಮ; ಸಂಬಂಧ

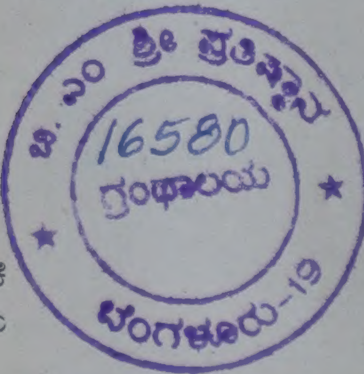
ಮೋಹಿಸು	೧೯೩	ಮೋಹಗೊಳಿಸು

ಯ

ಯಥಾತ್ಮ್ಯವಗಮ	೨೭೫ ವ	ಹೇಗೆ ಇದೆಯೊ ಹಾಗೆ ವುದು
ಯೂಥ	೪೭೪	ಗುಂಪು; ಹಿಂಡು
ಯೂಥಪತಿ	೪೨೧	ಹಿಂಡಿನ ಮುಂದಾಳು;
ಯೋನಿ	೨೦೩	ಗರ್ಭ; ಜನ್ಮ

ರ

ರಥಿನೀ	೩೩೨ ವ	ಸೇನೆ
ರದ	೨೯೮	ಹಲ್ಲು
ರಯ್ಯ	೬೬ ವ	ರಮ್ಯ; ಮನೋಹರ
ರಶನಾ	೧೭	ಡಾಬು
ರಸನಾ	೩೫೮	ನಾಲಗೆ
ರಾಗ (ಸಂಜನನ)	೧೪೫	ಪ್ರೀತಿ (ಉಂಟುಮಾಡು
ರಾಜಕ	೨೪೮	ರಾಜ ಸಮೂಹ
ರುಚಿ	೪೪	ಕಳೆ; ಕಾಂತಿ
ರುಂದ್ರ	೩೮	ದೊಡ್ಡ
ರೂಪ್ಯ	೧೬	ಬೆಳ್ಳಿ
ರೇಚಕ	೧೩೮	?
ರೈಧಾರೆ	೭೦	ಚಿನ್ನರನ್ನದ ಧಾರೆ; ಹೊ
ರೋದೋಂತರ್ಭಾಗ	೨೮೫	(ಸಂ. ರೋದಸ್ + ಅಂತ ಭಾಗ

ಲ

ಲಕ್ಕೆ	೨೨ ವ	ಲಕ್ಷ
	೨೮೮	ಲಕ್ಷ್ಯ; ಗುರಿ (?)
ಲಂಪಳಿಕೆ	೨೮	ಲಂಪಟತ್ವ
ಲಲಾಮ	೧೩೪	ತಿಲಕ; ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು
ಲಸಿತ	೧೫೪	ಕೇಳಿ; ಆಟ
ಲುಳಿತ	೫೬	ಸುತ್ತಿದ
	೧೮೪	ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾದ
ಲೇಪ	೨	(ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ) ಬಳಿತ

ವ

ವಂದನಮಾಲೆ	೪೯೧ ವ	ತೋರಣ
ವರಾಹ	೭೦ ವ	ಹಂದಿ

GPO
MUMBAI
07 I 97